



If there is no greed there would be no occasion for armaments.

- Mahatma Gandhi

Space Donated by

## SIKRI & GROVER

United Bank of India Bidg., 6th Floor, Sir P. M. Road, P. O. Box 1840, BOMBAY-1.

Exclusive Representatives of Witco Chemical Co. Inc.
Sonneborn Products Deptt.

Medical And Technical White Oils, Sulphonates,

Petrolatum & Other Specialities

Importers And Indentors For Quality Transformer Oils From U. S. A.

Exporters of Spices, Seeds, Mushrooms & Manufactured Goods

Tel: 317632-256949 Grams; NEROLIN

#### AGENCIES WORLD WIDE

On D. G. S. & D. contracts for lubricants and petroleum specialities for Defence and other Government Departments



There is no limit to extending our services to our neighbours.

- Mahatma Gandhi

## INSTITUTIONS MANAGED

BY

## The Hyderabad (Sind) National Collegiate Board BOMBAY-1.

Name of the Institution	
1. Rishi Dayaram National College Bonds	Year of starting
2. Kishinshand Chellaram College, Bombay-1.	June 1949
3. Kishinchand Chellaram Law College, Bombay-1.	June 1954
4. Hassaram Rithumal College of College Bombay-1.	
4. Hassaram Rijhumal College of Commerce & Economics, Bombay- 5. The Bombay College of Journalism, Bombay-1.	1. June 1960
6. Smt. Mithibal Motiram Kundnani College of Commerce &	June 1960
7. Diploma in Industrial & Labour Laws, Bombay-1.	June 1961
7 1 7 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	June 1963
" "" WINDING IN TORON I I A	June 1964
te. Training College for Teachers, Colaba, Bombay-1.	June 1965

Mr. H. G. Advani

President

Principal K. M. Kundnani Secretary

#### गांधी ग्रंथ **GANDHI GRANTHA**

(CENTENARY PRESENT FROM THE "BHARATVASI")

EDITOR: BALDEV T. GAJRA

THE BHARAT PRAKASHAN MANDAL

38-38, AGIARY LANE, OFF BAZARGATE STREET, FORT, BOMBAY 1.

Phones: 263547 & 264766

## Contents

## English

1.	One Who Did Walk Upon This Earth		Editorial		
	Devanagri				
अ.	जीवन गामा	गुमनाम	٩		
٦.	महत्त्मा जी महानता		3		
٦.	सुन्भ की बार्गवयन		ķ		
₹.	महा जा पून		Ę		
٧.	के दिविभाग गात्रम		3		
<b>;</b> ,	্ৰীয়ৰ খব¦গাঁ		9.9		

#### Editorially Speaking

#### One who DID walk upon this earth!

In this Birth-Centenary of Bapuji, let us, at the outset, pay our humble Homage to the Great Master, the Father of our Nation, Mahalma Gandhi.

One of the most touching tributes, paid to Gandhiji, was by that Scientist-Philosopher, Albert Einstein, who said:

"Generations to come, it may be, will scarcely believe that such a one as this ever in flesh and blood walked upon this earth !"

What is it that made Einstein say this?

It is perhaps because he felt that the achievements of that "Politician-turned-Saint" or a "Saint-turned-Politician" were of a magnitude that to tuture generations would appear to be such great deeds of prowess and valour as could be periormed only by some godhead. And yet, we all know that this is not the truth; for, we have witnessed, with our own eyes, the Great Seer doing what our kith and kin tomorrow would perhaps call Miracles.

One of the most outstanding features of Bapuji's life is that It is an open book. which, he who runs, may read. There is nothing secret or hidden about it, no mystery attached or esoterism involved. Gandhiii was no born genius, no infant prodigy. His is the life-story of a most ordinary person, endowed with mediocre intellect, without any pretensions to extraordinary intellectual calibre or brilliance attained or inherited. It is the story of a person groping his way through the meandering and wayward paths of the world. yet a person possessed of a rare determination and a rarer zeal for attaining his goal, once it appeared crystal clear before his mind's eye.

He was not a great philosopher or a thinker, nor a revolutionary of the type we come across the pages of history of France or Russia. And yet, when he wrote or spoke, every word that fell from his lips or came from his pen, was pregnant with deep thought. And, without seeming to both with the fire of a revolutionary, he

ofently wrought a bloodless revolution, the life of which is not known in the annals of human history—liberation of an unarmed nation from the thraidom of an empire over which the Sun never set.

He was a politician who brought politics into the realm of religion, and he was a religious teacher who not only preached but also proved by example that religion is not comething merely enshrined in sacred complures or confined within the narrow precincts of a temple or a church, but it is a way of life, the foundation and basis of all that we think, say or do. And, what was the secret of his success? He was not a Yopi who practised Hutna Yoga or Rajya Yoga, nor a Sanyasi who retired into the Caves of the Himalayas to attain wisdom or prowess, "I carry the cave within me", he ance observed, when someone suggested to him that his proper place was a cave or mount in where he could lead a life of meditation.

His armoury was simple, he fought all blo buttles with the twin weapon of Truth and Non-Victence—TRUTH as end and Non-Victence as means. To him, God also

appeared to be a manifestation of Truth, and no prayer was more potent than the service of humanity.

Gandhiji's life is an inspiration and a challenge to every Indian, nay to every man born, a challenge that achieving godhead or Mahatmahood is not the exclusive privilege of a few chosen ones, that every person with the most mediocre attainments can, by sheer dint of faith and action, scale "the heights by great men reached and kept".

Pandit Jawaharlal Nehru, while pouring out his heart in grief at the passing away of the Mahatma, said crying "The light has gone out of life". How true these words, and yet how untrue; as he himself soon corrected himself for, while Gandhiji cannot guide and mould our lives as he did when he lived and walked amongst us, his life will, however, act as a Light-House for generations to come, at all times and in all climes, beckoning the groping humanity on to the path of Truth, of Wisdom, of Happiness, of Selfless devotion and dedication, of Eternal Peace.

B. T. G.

[This article was originally written by the writer for a souvenir for the Seva Mandli Smchunagar].

We must be content to die if we cannot live as free men and women.

—Mahatma Gandhi

#### जीवन गाथा

(कविता में)

#### मुहागु

जब्दि थी धर्म जी हानी बधी विशे जुलियु मारत में,
जबिकी देश विशे पुरियत, के बेकरीक, जहालत में ।
जब्दि देशीह कोटी भारती बेकस् गणी बोटी,
प्राव्याति विशा हमाली मुझनसील में हार हेकांदी॥
जब्दि हरि दह बाहिं हस्काल में कशो देश से मोटी.

कुटल फिरंगीय सन्दें चात्युनि तिरियुनि भीर मुख्य के आदी । अदर्हि हिक वेल खाचे लड्ड थे तहिपिया शारिका अवहम,

न हो पर कीन कोई जो लगाए तिनि मधा मरहम॥ जदहिं बेबह यतीमनि जूंन हो क्षष्ट बुधम वारो,

मिसलि हिरु केंद्र खाने जे बियो बणियी मुन्कु हो सारी । अदृहिं बिन अंग भिटिकिया टरिवरिर पे नंग उकु पीहिंबा, मगारे गैरत मैझां ये कीन रूंगट दिया खना कीहिंबा॥

अद्दि रोटीअ जे दुविरे ते छुता माण्डुनि सां थे झीगुस्या, जदुदि दिक लीक लद्द बतुनी थे अवस्तरि णग में रोगुक्ति।

जदुर्हि भी देस जी कारीगिरी नाबुदु बुलु सारी, बस्मे मुहताज़ धारियनि, कासियी, कोरी की पिणु हारी॥

बद्दि मटॉनिगोअ मटिजी हो कोइरता से अपिनायो, भूनी अहिमानु बियो जिलत, गुनामीअ ञो को पियो साम्रे । जदिह सोनो, को छाती, हल्ल मुस्कित बणियो मारी,

जुबाह साना, कुझ छाता, हुल्लु सुरक्षत बाण्या नारा, सुह्दन मुन्क लड्ड मरिणी, जुदाह तोबह ये पहे जारी॥ जुदाह स्वाधीनता सां गद विया हृद्दमन, रुद्दो, स्वमानु,

पराधिन्ता जे कारण मोक्टिशए विद्यो देनियो ईमातु । अदर्दि सियो शहद "आवादीअ" जो होटिन ते खणणु मुस्थित,

हिमय वर्ड, होसिलो वियो बीरता वेडे हली बिल्कुल्य॥ गुलामीअ जे अदुर्हि स्मयम जहरू वे सुर्ति क्यो आसम्,

जदहिं बे.दर्, बे.दिलि, बे.रहमु, बे.यमु पणियो खालिमु ।

हरिको पंहिचे धरिम जो पालनु करे त को दुःखी न धीदो।

बहाँह लोही बंबीहीन के प्रनीमत देखीं समुझी, न बहुमत देशवास्तुनि उक्तु ही घारिए राह्न जी पुरझी 🏾 पीड़िन थी भारत सात बादाए ऋडे अर्बाट, वें गीता में बतायलु कोंनु इस्म से दियारियों यादि। आये। वरी अवनार मोइन जो ठरे धारणु, अनादी बाल वो बमूब दिनक पहिने यचन कारण।। मंनाई क्रीज वैद्दि न्यारी, अनीवी सत्य आप्रदेशीन जी, अहिंसक बीर, सैतक, इय, बुलक से छा जासुनि जी। मद्दे मिटील मां दिन्हीं में जानि मुलियार्ड, बहायो चनु भारि पेहिंगे, बहाइग्र वियनि जो रोकियाई॥ नक्र वे एववि हनाए नक्क वांग्वे वो, बहिसक मृत देरित स्वी वर्ताई कार्यु गीलिन की । चपुटीस मंत्री पेदा क्याई वीर नामानी, तिहिया के कींग आवादी वर्गा स्वराज का वानी॥ दिनों तीई हिन्नु नजीं नागे को तो या मरी उड़ी. ्धिए आजादु श्रष्ट माता सदा अहिंदी हणी मरन्दे । सनाबीह सान सा सदिहि गई। हीअ असे युद्धि जारी, मगरि आ पर न तेहि योवे हिमय इंगिनीज ब्रद्धि हार्ग ॥ यमर्की इल्तनत अहिंतां न मुख्यु ये तथी केंहि नमु, किन के पटि अर्चा पेंड वहां तंदिना कुटा नंहि दमु। यी बद बदबार गांबीझ जी, अहिंसा जी थी सिर सारी, कुल्न, हिंसा के नाहक के वर्ग क्या कोट आपानी ॥ कट हिन बन्द माना जा नई हिन्न गह बातिलाई नद्गिनयत को बर्ग ब्रीहर अनोस्त्री शक्ति जतिलाई। सकर जीवन जो थियो यूरी सफ्तु थी जिंदगी आता, मिलियो मारत ने कोसुनि में अगुजो औं सु यद याना ।। परेका छंड भी पूरी, मित्रप्यक्रोणी हा हिन ब्रोकी, अञ्चल, रेज, यम बारां, झछी सीन में वेहिं गोलां। बहै <sup>ए.</sup>हे रामं " विशे मुख माँ अमृता जी गती पाए, बहीरी बाज लिए ने "गोहने" जो पाण पहिराए॥ वहरू भी पान, वियो अपृतु देहें संबाद के गांबी, समार्थात्र ते संदक्षि ज्यारत हुन्या जा प्रिया खेदा पांधी । हुके अहा मंत्रां यो बीच अहु हरि मारनी "गुमनामु",

— गुमनामु

गेटहे — महाता हो कृती.

थो गृन्ते इरि गेंडे कूँवे अनादी नादु हो **हे राम**्री

जो मनुष्य दुःखियनि जो सोचींदो श्राहं सो पहिलो कोन सोचींदो श्राहे।

#### संखेप जीवन चरितर

#### [१] महात्मा जी महानता

भारत मुमि हिक पुष्प भुमि आहे जिते समय समय ते महान आतिमाळं, महापुरुप, रिपी, मुनी, योगीराज बनिमिया आहिन जिनि हिन महान देश को नालो जय प्रिमिय रुखे शहरी, न रहायुनि की जंगुनि जीतम मां, न मुलियनि साटेंग मा, न बहुने मारियूं सम्तन्त्र्युं के महनताहर्ष्ट्र स्थापनि वरिण मा, पर संगार से महानियन जो पाठु पराहण मां, आतमबाद जो असन (प्यारण मां) आतमबाद जो असन (प्यारण मो)

जेसी बगुत में बिजु की चंदु अमिरेटा रहेरा, जेसी सितारा भाषात मा गोदीनी दुँदिा रहेरा, जेसी सुंदुनि जो चकर हरेरी रहरों तेसी राम की कृष्ण, बहु की लेकर, बिक्समें की दमानेंद्र की बियान अनेक भारती महान पुरिश्नि जो मालो गाइको रहियों।

अहिसो हिङ्ग महान पुरंगु हिन भारत भुमीअ में हिन युग में पैरा थियो जेहिंबी नानों न हुगी भारत जे ४० किरोड़ जनता (हींअर ४६ किरोड़) में पर पर में अशिष थियो पर जेहिंज जीवन कार्य जो शुगींव मृत्ने नेमा म महोतियी पेरं। इही हिन युग जो महा पुरंगु हो महास्मा महेन्नहास करमचन्ट गांधी जेहिंबी जन्म बनाव्ही हिन बाहित न हुगी सुन्ने भारत में मगरि हुनिया मारि में मन्हाद बने थी।

महारमा गायीश के जीवन जो मुख्यु में मुख्यु केंद्र त ही दिन देश के ओरवी राज के युव्यमीश मां आवारी की निष्णु । पर हाँ प्लेड दिन सिरक फ्रिक राजुर्नती मस्सदु करें न सीचियों या अपिनावों हो । ही असि कंगायु, निर्मुलु की पोणी पहनी विधी हो । देरे किंगेद आरमु जुणु अधु विक्रियों, अधु नंगी सुख्यरीयों हो । मेंद्रिन में के क्योबरा मारनावारी गईरा हुआ उन्हति की जीवन होरीन के बरावर शुविरंति हुई । अध्य वायीक ग्रोटवार्गन सु में के परिवार मुख्यरीयों हो मेरिट अंग उपाय हुँ हुआ के पर में समिनी वासुनि के दिक मारी मुस्कित मां हुरी हुई जा बारे हां घर जं देवियूं कोठे बरे मुहिरि मिब्हिरियूं हुयूं। मोटिन में बेबारीक के बेरोबगारीक जो हुकूमन हुई के इनबरे वे इलगी, बीमारी के पूर्व बनेब सुमीबर्ग मदाई मोटागनि मयां नाट्यु हुरियुं हुयूं।

महाराम गांपीक रही समु इसु दिये के हुन दरों वि
महिर्दाय क्यों न अनां हो देश जी इहा दुरंगी धारिए राम् करे भी आहे हो त अंग्रेसित है हिन देश से दुर्ही क्या है का करायों हो, पेदिल सुल्क के साक की मर्माण्य करायों हो की देशवामिष्ट्रीन सा हिप्पार पंतर पाने हुनति को तिस्तु , कमिटेट के कारत कर छिट्टी होन महाराम गांपीक सम्ब्रितियों त जिटहाँह दिन देश को उपार करियों आहे, जेक्ट्रीड देश के देश की किया को उपार करियों आहे, जेक्ट्रीड देश के देश की समारीम की संगति मा आगाइ कमारायों आहे त इन की दिक्कीई स्वानु आहे के दरों कार की अंग्रेडिन के सुनामीम मा रिहा वरणु। महास्मा दिक सार नहीं :

मुंहिंजी त जनमु है थियो आहे मारत वर्श से अंग्रेडीन जे मुतामीभ ला आजी करण नाह ।

१६३० में लूण वे मत्याग्रह लाइ डाडी मार्चि ने दौरे लाइ उसहन्दे पेहिने आधम वासियुनि खे चयाई :

मां स्वराज वटी वर्रदृति या मुहिजो मरहु समुद्र ते सब्दर्श दिसंदा।

पर उहा गण्यनन जेहिंगा, अंपेयु समर में चयेरे हो त मुद्दे अस्तु है कीन थीरी आहे. जेहि यटि असंस्य इतेत्र, अधीवार बाह्यु के दिया अतेव प्रदार्शन जा आस् स्थ्य भीयुदु आहिन उनमा हिड्ड निहिष्यार देहा वेंग्रेश नहीं मचेरी, बीओ आजारी हार्यात करे सचेते है ज्या मां मखे टॉक्टांग्य मां मखे प्रष्टेते, पबट मोगोर्ड मुंडी। पर महामा गांधीओ हिन जाह करे देखारियो, हिन्छ में जहों, हिन्ज किसमो; तो हिक निहिष्यार, डिनत, हीसियल में जहों हिन्ज किम को मेहिजार वणिजी हुन इन दुनिया के हो में बढ़ीओ सहित्रमत को उन्दर्ध साधी। उन जो फ़ीज़ इन के समीन में बारनानि से बेकार बगाए छिद्यों में अमेरि इन सामि के लंबीओ जहवजहरि खो पोइ देश में आहरी बड़ी दिनी।

दम चुनि में महत्मा गांधांभ हिंकु नआं के अनीलो रिपार करिन सादी जिस्सि हिन सत्याग्रह जो नाली दिनो के लेर्ड़ आड़ी जीवेलि जा समु हथियार नाकाम सावित किला। इन हथियर जो विद्यो नालो आहे अहिसिकि सहस्का महान्मा गांधींभ जो चक्छ हो त सतिन समुंडान का अपन मुठि मारे अग्रेल असाते इनकरे राजु था करे मधने हाजारि न समां खुदि हुनिन सो सहिनार था स्तिन्ते। जीव समाजी, गजु आसेवार हलाईदव अमिलिदार समाज करीन समाजा: इहे समु जेक्दरिं अग्रेल सरिकारि मा मिकार न जीन त हू हिस्किशे बीहें विहिते राजु करे न मधने। इनकरे हिन मान्तवासिगुनि के सलाह दिनी त लेकेड सिकारि मां पूरिन रोति समहिन्नर करियो। सरिकारी नीकर नीकिसी न किन, विद्याभी संदुनि स्कूलिन में न वर्षान, वकीन के असील कोरिगुनि में न व्यक्ति वरीग्रह धीरह: इनको मालो आहे असहिकार।

मदमदोत् आहे त सरिकारि सां से इएं असहिकार हरो त मरिकारि चिड्डी, सिक्टिंगू वंदी, माण्डुनि से जेल में किंदी, तट्यूं हर्ण्डी, गोल्यूं वि वसार्डेदी। महात्मा गोर्थित को कियो चन्दी हुओ त सरिकारि से वि सिखल्यूं हरे वह सहुर सां महिनियूं आहिति, बुख्यों कीन्हें, मोट में घट न हरियों आहे; मतिल्युं त हरिको कप्टुं पाण ते इनियां करियों आहे पर मुख्यातिक से मोट में घक से घड न हरियों आहे। उनहरें इन तहिरक जो नालों पियों अर्थन हरियों आहे। उनहरें इन तहिरक जो नालों पियों

महामा बचे न हिन्न इत्मु साणु साणु वियो वि स्वीती अहि। पेहिने देश जो बेगाली दूर करण लाइ रेटेंडा मरी वियल हुनर वर्ग जियारिया आहिनि, पेहिने देश हो करेशे परिएमों आहे के हिर बीज पेहिने देश हो बत्वि आहिमी आहे। इन तहिरक जो नालो थियो स्वदेशी तहिरकु।

तहिं सवाइ सरिकारि जा जे जुल्मी या मीति अं इस्ताज विरिधु कान्न आहिनि तिनि जे मित्रण ग्यां इन्कार करिणो आहे ग्रें इन भैशिकड़ीश्र लाइ जा वि सजा मिले उद्दां जुसीश्र सां सहन करिणी आहे। यानी त सत्य जो आग्रह करे या पलंड पिकड़े उनते मुहक्तम एरादे सां पुलितो भी बीहणो आहे। इनकरे महात्मा गांधीश पहिंजे आजादीश जे गुधि से सत्याश्रह जो नालो दिनो । सत्यु श्रें अहिंसा इन युधि जा व बुन्यादी श्रेभा विणया।

इए दिसिबो त महात्मा गांधीअ पहिंजी सर्जा युधि जिस्मानी सितह ते न पर रूहानी या आत्मिक सितह ते हुना पहिंजे अदमुद् सिख्याउनि सां न फर्कात मिटीभ मां गरिद बणाया पर राजनीतीअ खे दस्त्री अ बंहिबारी बाताबरण मां कडी हुन धर्मी अ रूहानी रंग में राज्यों। सचु त हिन हिकु नओं सिधानतु पेशि कयो या हिक विसारियल प्राचीन सिधान्त खे बरी असांजे अग्वर्या नएं रूप में रिखयो। सो इहो त धर्मु अ बंहिबार ब निरास्यू अ अलहिंद्यू चीजूं न आहिनि। धर्मु जेको बंहिबार में कति अची न थो सघे सो धर्मु न आहे अ बहिंबार के किसे धर्म रहित या धर्म जे विरुध आहे सो दिसण में मिल कशित कंदइ असे पर उहो पोलो अ खोटो आहे अ इन करे अग्रिनाइण योग्य कीन्हे।

ं महात्मा गांधीअ जे पहिंजे ऊचे के आला रहिणीअ के हुनजे उत्मार दियारींदर के मधे खेचींदर सिख्याउनि देश जी काया पल्ट करे छदी के माण्ह गाइण लगा :

भारत न रह सकेंगा हरिगिज गुलामखाना, आजाद होगा होगा, आता है वो जमाना। अब भेड़ और बकरी हरिगिज न बन रहेंगे, कर देंगे जालिमों का हम वंद जुल्म ढाना। परवा नहीं हैं हमको इस जेल और दमन की, इक खेल हो रहा है फांसी पे झूल जाना।

महारमा गांधीअ जे हिन अनोखे आंदोलन स्जी अ दुनिया जो ध्यामु छिकायो छाकाणि त दुनिया लाइ इहो हिकु नओं प्रयोगु हो जो हिकु गुलामु देशु हीं अविना जींग् धुके जे आजादी हामुलि करण लाइ कोशिश वठे। इनकरे इन प्रयोग जे कामियाबीअ दुनिया खे हैरामु करे छिंदुयो। योरप जे प्रतिध विद्वान ईमटिनि महात्मा गांधीअ लाई ही ध्रमा प्रतिया द्वास्त चया :

दुनिया जूं ईरह पीड़ियूं शायर है विरागत बेंदियूं त अहिंगे को शास्त्र समु पत्रु मास कें हर्दियुनि जे ढांचे में दिन पथवीश ते कर्दांड शमियो हो। २० जनवरी १६४० ते अदुहि महाराम गांधी स्वर्गुवासि यी वियो तुर्द्दि दिलि से बिटिशूनि गहिरे दु.प माँ से युटिश्रंटर गले माँ पंटिन अवश्वराताल नेहरूभ सामायवाणीश तो दुनिया से युषायो:

<sup>™</sup> अजु असांजे जीदन मां उराहो हनियो वियो ।"

#### [२] यापूत्र जी शक्तियत

महात्मा गांधीअ जी हिफ अनीक्षी श्रांकृमयत हुई । हिफ अहमु गाहिह संदुत्ति शिक्ष्मयत जी इहा आहे त किन पेगंगरिन या अवतारनि ज्यां हुन के कममतुं कीन देखारियुं ।

हुनने जीवन में का वि अहिंदी गाहिंद कान्हें या विवियत हुने, ना समुरा में न अपे. अहिं साह पबयो पवे त हु स अवताह हुओ इनस्टे इएं कर सिंपियो। अभी ससारी जीव कीश करे सध्याद्। मंद्रित जीवनु हिंदु विलिक्जिल है सुल्युल् विष्ठाष्ट्र ओ हरियो कान्नु चाहे त पदी सुष्टे थे।

मधेदारि गाल्डि त इहा आहे तृह को जुमंदे जामु भी क्षेत्र हो नहीं वर्ष को असाम , तेजु दिमाली कुशत एएंटड़ या लासानी विद्वानी काश्विक्त के पूरी पुनी किहाने काबिक्यत जो मानिक हो, की शेंढे हुँदे चहके त कुछ उछ मेंग्रे सरीको किहा, स्कूल में हनकर हूं की चिमतकारी विद्यार्थियुक्त मा क्षेत्र हो। विदे व्यं जो व्यक्ति हो कें भंदिसी आतम् विद्यार्थियुक्ति मा क्षेत्र हो। विदे व्यं जो व्यक्ति हो कें भंदिसी आतम् विद्यार्थियुक्ति मा क्षेत्र हो। विदे हो, नढे हुँदे त हिज्जियों रिण हो।

हिन जी जीवन कहाणी देखारे थी त बोअं हिक्क साधारण मनुष्यु भी पुरुदार्थ वमीजे महानता जे चोटीअ ते रही संघे थो।

इहा महारमा जी पत्रवी हुन कीओ हामलु कई ! हिन जे मारिसा बनावत में हिन्दु कु अस्मोल गुग हुआ जिनि जे करे है बट्टे हुँ सहारमा जे पट से बची रहियों। हिनिशे संतुत्ति बट्टे में बट्टी गुणु हो सचाई श्री कुछ लाह सप्तता । इन हिन्दे गुग में है संहुति महास्ता जो बुलियाह समायलु आहे। महारमा जो कृरिस्ट्रो आहे त महत्य सा पासे करण संसाई केतिरा पाप फुटाने था। हुन जो अड़ी दो आहे तु जो इन्सानु करम जो छुनु पारन करने उदो बनुहिं पापु कंड़ी है कोन हो त केति इन माहिह जो मदाई हुनु रहेंद्रों ते पाप से लिकाइण साई कुर भी ओर बटिजी पचंदी की दिक्कि हुई से लिकाइण साई दुह युद्द हिमा गुलिहाइण पचरा। सदय ते महारमा पीहिंज जीवन में पृतिर फर्डर जोह दिनो आहें जो संदुष्ट पचणु आहे त देशक सामु आहे की सामु देशक।

इसे सत्य जो संसिद्धार मेशिस जाए जुम मो हुओ संदिंगों दर्शेन असांखें संदुति विद्यार्थी जीवन में दे नित्ते थो । दिक लडा बदुई हु स्कूल में पहेरी हो त देरपेक्टर परीक्षा बठन आयों जें सागिर्दित से बुद्ध राज्द तिशय कार दिनाई जिति में दिक्किते हुयों Kettle को मंदिके भोदन प्रजाति त्थियों । संदुत्ति उस्ताद कीस पेर सां स्मारो दिनो त मारिसां बारे साग्निद को दिस्सी दुरिस्तु वरि पर मोहन हुएं न मुखे जो संदुत्ति वित्ते कीस क्यों परण सां रोज्यों । स्मार्था राजा हरिस्बंद जे लेल दुनमा की रामादम की महाभारत जे क्यानित के बुष्ण को दुनमा की रामादम की महाभारत जे क्यानित जें बुष्ण को दून कर अदि। दिस्तु पढ़ी सुरही बोरी वियों ।

महास्मा किनि दोस्तिन जे गुमगह बग्ग ते त मान साइक सौ दारीठ मण्डुत वीदी आहे लिकी छिपी गोस्दु झाइन रुगे पर पेट इनकरे इनकी त्यापु क्याई को इन रूप एस में दोल कुडु गास्त्रास्त्री से पियो। रूप्य जे संस्कार रोसि इन पनति कार्य सो रोके वियो।

मंदुमि चरित्र जो ज़ियो हिकु गुणु जो सनु त गत्य जै विस्वाम माई पुटे यो सो झाहे बचन पालना । महास्मा हिकु दफ्तो वचनु कयो त उनतां हटंदो कीन। ह जदुहिं विलायत विद्या वठण लाइ वजी रहियो हो त संदुित माउ खेसि इजाजत न थे दिनी पर जदुहिं हिन माता खे वचनु दिनो त मां मास, मिदरा अें पर इस्त्रीअ खां किनारो कंदुिस तदुिहं ई संदुिस माता खेसि वत्रण जी इजाजत दिनी अें महात्मा पहिंजो वचनु पूरिन रीति सां पालियो जेतोणीकि केतिरिन मोकिन ते वचन भंग करण लाइ संदुिस मनु लिलचाइयो विहो।

सत्य में विश्वास मां वचन पालिना जो गुणु पुन्ने कें इन गुण मां वरी हिकु वियो लक्ष्मणु पुन्नी निकितो, सो इहो त कहिणीश्र कें करिणीश्र में को मेटु न रिलणो। हू जेकी वियनि खे करण लाइ चवंदो सो पाण कंदो, या अञा भी वियनि खे चवण खां अगु पाण करे देखारींदो। हिक लहा पंहिंजे धर्मपतिनी कस्तूरवा खे कंहिं वीमारीश्र जे कारणि लूणु न खाइण लाइ चयाईं। कस्तूरवा चयुसि त मृंखे त चओ था पर पाण त लूणु छदे देखारियो। इन ते महात्मा लूण जो त्याग करे छदियो।

महात्मा गांधीअ जो जीवन धर्म पणीयता जो मुजसिम् रूपु हो। महात्मा जी धर्म जी कल्पना साधारण जन कल्पना खां अनोखी के निराली हुई। हुनजे लाइ धर्मु रुगो टिकाणिन श्रें मंदिरिन जे दीवारिन अंदिर केंद्र थियलु न हो नकी वरी शास्त्रिन या धर्म ग्रंथिन अंदिर वंदि थियलु हो। महात्मा जो फ़र्मूदो आहे त गीता जो हिकिड़ो आऊंसु अमनु हिक टन अभ्यास खां वधीक मुल्हाइतो आहे।

महात्मा जो ईश्वर जे हस्तीअ में अटल विश्वास हो

पर हुन ईरवर जो दर्शनु दिरद्र नारायण में कयो, गरीबिन कें पीड़ितिन में कयो, सतायलिन कें मजलूमिन में कयो। दिरद्र नारायण जी सेवा में ई ईरवर जी मिक्त समायल आहें इहो महात्मा जो दिर्दु विश्वास हो। पहिंजे जीवन जे शाम में नौसालीअ जे दोरे में हिन पहिंजे इन अक्रीदे जो इजहार हिनिनि चुभंदड शब्दिन में क्यो त मां हिर दुर्खी जीव जा गोदा सुकाइणु थो चाहिया।

महात्मा जे धर्ममय जीवन के संदुिस इश्वर में विश्वास दिसी कंहिं मित्र हिक लड़ा खेसि चयो त तब्हां कंहिं गुफ़ा में छो कीन था वत्री विहो, त महात्मा खेसि वरंदी दिनी:

गुफ़ा त मां सदाई पाण सां खणी थी घुमां। मां ईरवर खे इन्सानजाति जे सेवा में प्रापित करण जो यतनु थो करियां, छो त मृंखे खबर आहे त ईरवर न मथे आकाश में आहे के न हेटि पाताल में, पर हू हर कंहिं प्राणीय अंदरि न्यापकु आहे।

इन गरीबनि जे सेवा जे लक्श महात्मा गांधीअ जे जीवन कार्य खे विस्तृत वि बनायो अें गूनागृन वि । को जीवन जो पहिलू न आहे जिहंजे वारे में महात्मा गांधीअ पंहिंजा पका पुख्ता के दिलि उथारींदह बीचार न दिना कें जिंदगीभ जो को खेतह न आहे जहिंखे महात्मा पंहिंजे पुण्यमय सेवा कार्य सां ऊजलु न कयो।

संदुसि हरीजन उधार, गोठाणिन हुनरिन खे जियारणु, खाधी, युन्यादी तालीम, कुदिरती इलाज, गऊ रक्षा, मिडनि है तहिरिकिन जो सिचेश्मी हिकिडोई हो — दरीद्र नारायण जी सेवा।

## ∙[३] श्रधाजाफूल

महात्मा गांधी उन्हिन थोरिन महापुरुषिन मां आहे जिनिखे संदुनि जीवन में लासानी मान्यता हासुलु थी आहे कें जिनिखे मृत्युक्ष वङ्दि अण विसिरंदङ श्रधीनजली अपिनि कई वेई आहे।

महात्मा जी शिष्टिसयत में संदक्षि जीवन कार्य ते दुनिया भिर जे जुदा जुदा मुद्दिरिन में भाला हस्तियुनि जे भ्रधा जा फूल चढ़ाया आहिनि तिनि मां के चूंड हेठि दिरंजु कजनि था: सत्यु श्रची खड़ो थियो.

महातमा गांधी आयो में भारत जे किरोइहा कंगाल जनता जे झ्पिड़ीअ वाहिरां अची खड़े थियो, साणुनि जियां अधु अंग ओडियल कें संदिन भाषा में साणुनि गाल्हाइण लगो। साख्याति सत्यु अची प्रकट थियो हो कें न क्गो कंहिं प्रन्थ मां महजु हवालो। खेसि जो महात्मा जो पदु अता क्यो वियो आहे सोई संदुसि सचो नालो आहे। वियो केर आहे जो महात्मा जियां भारत जे जुदा जुदा माण्हुनि खे पंहिंजो हद के मासु करे समुझे थी। सत्य जे छुहाश्र सां ई आत्मा जे अंदरि द्यायल शक्तियुति जो संचार थियो पत्रे। जीअं ई सलु अची भारत जे दरिवां वे ते बौद्रो ती अंई दरिवाको खुटी पियो, हिचक की हिकड़ी बीहणु गुमु थी विया; सत्य सत्य से जागायो । --- कर्वा टैगोर

#### निराली उदोति

महात्मा गांधीअ जे मृत्यूअ ते आकाशवाणीअ तां पड़ित जवाहरलाल नेहरूअ दर्द भरीअ दिलि मां हेटियां शब्द चया।

अज असांजे जीवन मा रोशिनी इली वेई आहे थैं चौषारी केंद्रहि अधिकार आहे। पर न मां भूल्यो होसि।

हिन देश में जा ज्योति जगुंदी रही सा का रवाजी ज्योति कान हुई। हजार वर्ष ने खां पोई वि इहा ज्योति हिन देश में जगदी दिसिशी। दुनिया इहा ज्योति दिसंदी रहंदी भें इहा ज्योति हजारनि आत्माउनि खे संतीप दींदी रहंदी। जिएं बापू युधु थींदो से वियो, संदुत्ति दारीय संदुत्ति

अंदरि जा महान शक्तिवारी आत्मा हुई उनजी वाहणु वजी रही। हुनखे युधेदे या हुन दाहुं निहारीदे हुनजे शरीर खे त मुलिओ बनिबो हो। इनकरे जिसे हु बेठो थे उहा जगुह मंदिर यणिजी ये पेई की जंहिं हंध ता हु इत्यों थे उद्दो तीर्थ स्थानु थे थी पियो। संदुत्ति मृत्यूअ में भी जुणु महानता भें भतिकता समायल हुई। इरि द्रष्टि विंदूअ कां इंदी मृत्यु उन महान पुरुष के संदुमि जिंदगीअ जो जुण छट्ट हुओ। सचुत इन मृत्यूअ संदुत्ति सिख्या खे जुणु वधीक रोशनु बणायो।

हनजे स्वर्गवास थियग बहित संदुधि समेई शक्तियूं सातिमु हुयूं, अँ संदुसि मृत्यु अहिरीअ रौति आयो जीअं ह शायदि चाहे हा, यानी ब्रार्थना जे घड़ी अमें। ह एकता जे उदेश लाइ है शहीदु कयो वियो । हुनजी सजी जिंदगी इन उदेश लाइ अर्पिति कयल हुई अ इन उदेश जे हासिल्यन लाइ हू मजी जीवन पणु पतोबींदी रहियो खास तोरि ते पंदिंजे इयातीश जा पोयां साल ! संदुसि बारे में अमार्ज् यादिगीरियुं धीदियुं हिक गुरूअ जूं जेहिंजा कदम पछाड़ीअ ताई हलिका हुआ, जेहिंजी मुदक विचिरंदड हुई अ अहिंजा नेण सदाई हंसीअ सां पुरि हुआ।

<u> —</u> जवाहरलाल नेहरू

शकीश्र जो राज्

बदन में छोटो, दुविरी, जेहि बटि दिक कोडी बान हुई, जेहिले दागर देकिंग लाइ पूरी विपन्ने वि कीन हो. जो सुईअ जे नीक जेतिरी जमीन जो वि धणी झीन हो, अहिंदों ही महारमा कहिंदीअ रीति हेसिक दावितयनि यां वधीक यश्यात, मुल्तिनत्नि सां वधीक सामतयह. अं दुनिया जे जंगी फ़ोजुनि गां वधीक शक्तिशासी बणियो । कहिंदे कार्राण ही नंदिदी दारीह धारी, ही तिर्दिही मरिद्र, हीउ हिक बालम जे मिनदार बारे घटन जो मालिके, सपस्या जी जीवत गुडारींदर्, जो जाणी थाणी ज़रे पटि बुख से गुजिरान केंद्री हो . इन लाइ त जीओ गरीयनि जियां जिंदगी बसरि करे, अहिरी शाम वीअ दुनिया है , खेसि इनन दींदर या खेरी विकारींदर बिन्ही ते , अहिंदी शक्ती हलाए सिंघयो बहिंदी शहनशाह वि न इलाए सर्घान ।

इहो इन करे थी संधियों जो हुन से न उस्तनीन जो चाह हो ऐं न गिला औ परिवाह हुई। हुन से स्गो इक अँ इन्साफ जी परिवाह हुई। हिन से जीवन जे उन्होंने आदर्शनि जी परिवाह हुई जिनि जो हन प्रचाह ये क्यो।

हिंगा थें मनुष्य जे लोम जे बारण थियल कहिरनि जे विचमें. जदहिं संसार जे दर्उपयोग जो जगु सर्दंह पननि ज्या या जेंगी मैदान ते मुरहायल गुलनि ज्यां देर मथां देह करे बणायो यो वने, तदहिं वि महातमा जो अर्दिसा में विश्वाद्ध न लुदियो। हुन जो अक्रीदो हो न सजी संसाद खणी पंहिजो करायु करे के भन्नी सजी दुनिया जो खतु बहायो बने , - अहिंसा है नहैं मंस्कृतीअ को बुनियादु थी रहंदी कें मेंद्रेसि इही भी अबीदी हो त को पंहिंदी इयाती तलिबीदों से इयाती मोहीते के जो पहिंछे जीवन कुरिवान कंदों सी जिंदगी हाइछ कंदी।

असी महात्मा जी जिंदह निशानी माहियुं। असी संदुसि सोलिजर आहियूं। असी जींग जुइ संसार लाग्नि संदत्ति झंडो म्यणी इलंदर आहियूं। सत्यू असाजो झंडो आहे ऐं अहिंसा असाजी जिरहा असांजी तलिबार रुहानियत जी तिल्वार आहे, जा खुनु वहाइण खां सवाइ जीते थी।

--- सरोजनी नाइह

#### वीरिन में वीरु

को वि भारतवासी कद्ि वि, हिते या भारतवासियुनि जे कंहिं वि मजिलस में, महात्मा गांधीअ जो नालो उन्हें उमंग कें गौरव खां सवाइ खणी न सघंदो। गांधीजीअ खां वधीक पितृत, वधीक आला, चधीक वहादुरु, वधीक ऊंच आत्मा कद्हिं वि हिन पृथिवीअ ते कोन घुमी आहे। सादी कें तपस्या जी जीवन व्यतीत कंदे, कें सत्य, न्याक्ष क्रिं आतीगण लाइ प्रेमु धारण जे उन्च आदिश्विन लाइ पहिंजी जिंदगी अरिपनु कंदे, महात्मा देश जे ग्ररीव कें कमिजोर जनता जे नेणिन खे हिक जादूगर ज्यां आकृपित कयो आहे कें हुनिन लाइ हिन हिकु नवों कत्मना खेतह खोले छिद्यो आहे। हू मनुष्यिन में मनुष्यु आहे, वीरिन में वीद, देश भक्ति में देश भक्तु, कें असीं वखूबी घई सघूं था त हिन जे शिखरत में भारती मानवता उन्चे में उन्ची शिखरि ते रसी आहे।

\_\_ गोपाल कृष्ण गोकले

## जट्टिं हथ साड़ींदो

महात्मा गांधी जद्दिं पिहरीं भारत जे राजिनीती खेत्र में कद्मु घरियो तद्दिं हुन अला अंग्रेजिन मां विश्वास कीन विलायो हो। लोकमान्य तिलक इन ते चयो:

" महात्मा गांधीअ अन्नां हिते भारत में अंग्रेजिन सां संपर्क में अनी पहिंजा हथ न साहिया आहिनि । खेसि दुखिण आफ्रीका जी ई जाण आहे । जद्दि महात्मा हिते दोखो खाईदो तद्दि गांधीजी सरिकारि जो मूंखां वि वधीक विरोधी वणिजी पवंदो ।"

- लोकमान्य तिलक

लोकमान्य जी इहा अगुक्यी १०० सेक्डो सही सावितु थी। वदे में वदी देन

गांधीजीअ जी बदे में बदी दीन कहिंडी हुई ? अविल अविल त हिन भारतवास्युनि में कांड्रता खे हकाले वीरता आंदी; आजादीअ तिलिविण जी जिरियत। पर सभ खां बदी वस्त् जा हिन न फक्रति भारत खे पर सारे संसार खे दिनी सा आहे अहिंसा जी सिख्या। आजादी महात्मा गांधीअ जे कारण ई आई। महात्मा जी अहिंसा कांड्रिन जी अहिंसा न मगरि वीरिन जी अहिंसा हुई।

— खानु अब्दुलाफार खान

## महान शिक्शकु

को महान शिक्शकु युगिन में पैदा थींदो आहे। केतिरियूं सिद्यूं शायि गुजिरी वजिन कें अहि जे उस्तादु शायि न पहुचे। संदक्षि जीवन ई वस्तू आहे जंहिंजे जरीए हिनजी छुजाणप थिए थी। अहि सहा पुरुषु वियिन खे कु चवण खां अगु पाण उहो करे थो जीअं विया संदिस कदिमिन ते हली सघनि।

गांधीजीअ जी जीवन भारत जे धार्मिक परम्परा ते व्यथल हुई, कें उन में सत्य जे खोजना ते जोरु दिनलु आहे, जीवन लाइ ऊन्हो सन्मानु, मोह -त्याग जो आदिशें कें इंश्वर जे प्राप्तीअ लाई समु कुद्य कुरबानु करण लाइ त्यारु रहणु। हिन पहिंजी सर्जा जीवन सत्य जे अनादी खोज में व्यतीत कड़ें।

**— सर्वपली राधाकृ**ष्न

## इन्साननि जे विचमें सुलितानु

जिनरल सिमिट्स जो दुखिण आफ्रीका जी गोरी सिरकारि जो प्रमुख हो कें जहिंसां महात्मा गांधीय शुरूआती चिकरी खाधी तहिंखे महात्मा गांधीय लाइ एदी श्रधा हुई जो हुन खेसि इन्साननि जे विचमें सुलितानु कोठियों कें हिन आजादीय वइदि हिंदु सिरकारि खे महात्मा गांधीय जो चम्पलु मेट कयो जो महात्मा दुखिण आफ्रीका जे जेल में पाईदो हो श्रें जो जिनरल सिमिट्स् पंहिंजी अमुल्हु मिलिकियत करे सांढींदो हो। जिनरल सिमिट्स् चयो, मां इन्हींअ चम्पल में पेर विझण जे योग्य न आहियां।

## वियो कस्त

श्रीमित पर्ति बिक हिक अमेरीकिन लेखिका महात्मा गांधील जे बाहादत ते श्रधांजली अरिपींदे चयो त हिक बिए कृस्त खे सलेब ते चाढ़ियो वियो आहे।

## समाजिक हथियार

गांधीजी इतहास में पहिरियों शाल्स आहे जंहिं जीसज जे प्रेम जे नीतीय खें व्यक्तगति परस्पर कृया खेत्र मां मथे खेंचे शाही पैमाने ते शक्तिशाली कें असिराइते समाजिक इथ्यार करे कतिव आंदो ।

- डा. मार्टीन ल्यूथर किंग्

#### (४) महात्मा ले जीवन जा के दिलिखरण वाक्का

संदुष्ति मन जो हिन्दो हुअल, ब्रोल या बार जे आहुंसास जी अरम मीजुरगी। जोओं जो गीता जे कर्मूरे मूज्लि हु हरियो कार्यु हेश्सर निर्मित है केरी हो हनकरे संदुष्ति मन स्वा स्वा अनास्का रहेशे हो यानी त मोड जे मूंपन रां आजो रहेरी हो। इनकरे हैं हु सब्दे मारत जे इस्टे क्रियेड आदारी जे कर भजाईश लाह पालु पत्तीक्षीर है की है रहा जे आजारीओं जे महान याय के सिर ते हुम्बार करण यासजुद्ध रिजलमुल के खुक्किमजाल रही वसंदो हो। इनकरे हु मानिक्षनि सां वालिक्षनि जहिसीओं मास्मियत सां गाहिन्दु करे सांदी हो के अक्सिर मिहिजनि साम्बित सां गाहिन्दु करे सांदी हो के अक्सिर मिहिजनि साम्बित सां गाहिन्दु करी सांदी करें पाल वि टहिक दीदी हो स खेल हिं टहिक द्वियारिये हो।

महातमा गांधीक्ष जे जीवन जो हिकु अनोखी पहिलू हो

पाण हीं अंचयो आहे: भूमें जेक्दुहिं मजाक जो गुणुन हुजे हात पोइ

मूर्ते जे हेतिरा हमिला थिया भाहिनि, उन्हिन विधे हिन हां घणो अगु मरी बर्जा हा... मां उन्हिन सां वि खिली समंदी भाहियां जे मृते छिलंदा भाहिन। दहाई चीच भाहे जा मूंगे जिंदह संबंदी अने थी। बदुहि जीवन संजीत गर्गा हल्ये, हुजे तदुहि मुझ्झ आसास आहे, पर सम्बद्ध हम्सातु त जहां आहे जो उन पाडीश वि मुझ्झी सप्ते वदिहि सम्मु सुझ उतियों हल्ये। हुजे। "

साग्रे विक्त महण्या इन्तयाम कै नियमित जीवन ते अहिंदो पुख्तो हो जो का थीरी गाहिड हेठि मधे थी वेई त हु इहा यदिइतजामी बर्दाशित करे न सबंदो हो।

सिंधु जे दौरे में सदार में जदहिं भी चोरपगम् वर्तेचा जे घार संदान जैनक संदांत चंद्रनीअ ते दस्तुरं जगृह से कीस परिवचन न मिली; जे मार्ससां दिक दरीअ ता लभी बेंद्र त महासा दन गानिंद्र जो सद्वालाणे पुरी। हुन जे मन में इही मूंहारो पैदा मिखी त किये भूंखां त गामित्रत कान थी आहें जो दस्तुरी जगुर से न रही दिक जो ने दु स्थि रही छादुंसीम की बरी वेसार्र को मुन्तिनी वेयसि त किये रही अधामि। आलिरी जदहिं दिक ग्रानक अभी चुणयो त अद्दि मां अय्दांचे दर्शत बांग आपुंत एँ अब्दांचे निंड में दिनुमि तद्दि मां सुचाई करे रहा ऐनक राषों दरीश ते रसी हुई, तद्दि महात्मा चे दित है शांति आहे एँ मीजवानि जी चिंता मिटी। महास्मा जे हिंक छोत्र अभित्याणींश्र भीरा पैति (अग्रति सिस् सिलेड – हिंक अभेत्री बाला आधीसर सामुंदी, कोजी ऐशिंसरल जी धींड) दिन्नु चिंगो आहिसे मिसालु दिनो आहे। चे दिक छटा महात्मा चे पेरिस्त

सामूँधी, भीजी ऐहिसिस्त जी धीछ ) हिक्क थियो आहिसे सिमास्तु हिनो आहे। वे दिक कटा महारामा ले पेरियत जो इतिक गुमु भी वियो । दावी उन जी ग्रोस्ता स्वारामा के पेरियत जा दिनों गुमु भी वियो । दावी उन जी ग्रोस्ता स्वारामा पर नमें ना । वेहिं नई पेरिसल आणे दिनीस पर न बिस्ताई। ेमें मुखे पेहिंजो मंत्री दुव्हिसो शुरिलो । दिक भी मिन खेसि हिक ग्रीभ पेरिसाल जो दुव्हिसो आणि दिनो पर स्वारामा ग्राची न थियो । हुन पर्यो वेनपुष्टि ग्रुटिलो ग्राम्स ग्राची न थियो । हुन पर्यो वेनपुष्टि ग्रुटिलो ग्राम्स ग्राची परी वियो ग्राम्स तीकी दिनो पर्य दुर्वा ग्राची भीदें । इन वे वयोक तिस्ती तताला कई पेई एँ जुर्विह्म सेति अञ्चलेखों पेरिसल जो दुव्हिसो थेरिस आणे दिनास्त नहींहिं ग्रुटिलो हिमास्त जो दुव्हिसो थेरिस आणे दिनास्त नहींहिं ग्रुटिलो हिमास्त निर्मात निर्माण हिमास्त नहींहिं ग्रुटिलो हिमास्त निर्माण निर्माण हिमास्त नहींहिं ग्रुटिलो हिमासि निर्माण निर

हिक रुड़ा क्स्तूरचा साबस्मती आध्रम में निराई विराई रही हुई। हुन पींहमान पेटान ट्रोइटान के इन्न हिसे को बधीक दिनो। गांधीक चोर चेनि दन लाइ बोब्बों त तो पींहमान हुँ बिपान मारानि चे दिच में कुई कुं मुखी।

दिक लटा मांचीमाँ दिक स्टूल में विशे। सांनदिनि क्षेत्र मादी आजिमन् दुर्जा। हुन जो प्रांगिर ते रुगे गोंदु हुई। दिक विद्यार्थिज्ञ लाउँकि पुष्टियो त तस्दी अर्था पाएन (प्रमोश हुँ) कीन पाती आहे। चयाशीमि तदां हुइस कर्यों त मां पंहिंजे माता सां अद्यांते एमीस आजे दियां। सुम्पूल केमि जनाव में चयो त मां त कर्यांग पाइण छाद तेवा आहिंद्या पर मां अवेच्लो योधेई आहिंद्यां। मुहिंबा त ४०० किसेक भाइतमा मादिन निर्मत यटि खमीस आहेई काल। नुहिंबी माठ असां सिभिनी से खमीम वडी देरे समंदी?

गांधीजीओ हिक लगा पेहिंजे पोटे कांतीलाल खां वस्तु

पुछियो । हुन जवायु दिनो त ४ लगा आहिनि । महात्मा जी का संदुसि घड़ीअ ते नजर पहजी वेहें कें दिठाई त अग हिकु मिन्टु पियो हो । महात्मा पोटे खे न्ययो त जे वक्त जो तोखे कदुह कोन्हे त वाच छा लाह रखी अथेई । जे भारत जी टीह किरोड़ जनता, समु हिकिड़ो हिकिड़ो मिन्टु अजायो विजाईनि त पोइ त इलाही वक्तु वैरथु

गांधीजीअ जा चर्चा निहायति खिलाईदह कें अदिसरि सिख्यादायक वि हुंदा हुआ।

हिक दफ्ते महात्मा गांधीअ जे जन्म दिन ते सरोजनी नाइड्स संदक्षि निरिंह ते सिंधुर जो तिलक्क लग्लु दिसी चयो: "गांधीजी तन्हीं त अजु घोट ज्यां था दिसिजो।"

गांधीजीअ झटि खेसि चई दिनी : "हाओ, तो जहिंदीअ कुंबारि सां।"

१६३१ में गांधीजीअ खां हिक अख़्यार नवीस पुछियो: "छा कांग्रेसि बिजरातूं क्षत्र्वि केदी।" महात्मा खेसि इएं चई मुंझाए छदियो त: "छो तं वजीर थियणु थो चाहीं छा?"

हिक लड़ा डाक्टर महात्मा खे चयो त मां तब्हांखे पेन्सिलीन जी सुई थो हणां जिअं ३ दीहान में चाकु थी पओ, बीअ हालत में ३ महीना लगी वेंदा।

महात्मा चयुति फ़िकुर नाहे, भली ३ महीना लगुनि। मूंखे का तकड़ि कान्हे।

डाक्टर चयुसि, "पर तन्हां मां को वियो फासी सपे थो।"

" महात्मा दाढी मासूमियत मां खेसि चयो: पोंइ त उन्होंन खे पेन्सिलीनि जुं सुयुं हुणो न । मूंखे ह्यो "?

हिक लड़ा महात्मा फींस में कस्टम् आक्रीसर आद्यो पंहिंजे माल जी पिधराई कंदे चयो:

प्तमं हिन्न गरीबु घुमंदबु दिखेश भाहियां। मुंहिंजी कुलु जाइदाद आहे हिन्न चिरको, जैल जूं यात्हयूं, बुकिरीअ जे खोर जो हिन्न द्यो, हथ जा उण्यल लंगोट कें हुवाल, कें मुंहिंजो नामृत्व जेहिंजी का घणी क्रीमत कान्हे।"

साहितीय जे हिक गोठ ठारुशाह में महात्मा गांधीअ

हिक कम कंदर खें चयो त मूंखे मधे खुदू ते उसमें छो कीन था विहारियो। उन कम कंदर खेंसि चयो त मधे जालुनि लाइ बंटोबस्तु कयछ आहे। गांधीजीक्ष गंभीरता सां चयो त मां वि त स्त्री ई आहियां।

महात्मा खे मधे विहारियाऊं त उते वि हुन जालुनि खां दानु वरितो। पोई हेिंठ अची उन कम कंद्र खे चयाओं "दिस मां कहिंदो न पको वाण्यो आहियां, हीउ दिसु कींअ जेवर जालुनि खां फुरे कायो आहियां।"

ं महात्मा गांधी जदुहिं भागाखान महल मां रिहा क्यो वियो तदहिं पंडित मदन मोहन मालविया खेसि तार कई:

प्रभाशा आहे त इंखर तन्हांखे १०० वरिह जिंदह रखंदो जीअं मातृभूमीअ के मनुष्य मात्र जी सेवा कंदा रहो।"

गांधीजी जो सदाई चवंदो हो त मृंखे १२४ वरिह जियण जी आशा आहे सो मालवीजीअ खे तार कयाई:

"अन्हां हिक धक सां मुंहिंजा २५ वरिह कटे छदिया आहिनि। चले इहे २४ वरिह पंहिंजे हयातील में गुंढे छदिजो।"

महाराज विष्णू शर्मा पहिंजिन आजमूदिन में लिखियों आहे त मां जदिहें महात्मा गांधीअ जे आश्रम में पहिरियों दफ्ती वियुक्ति त थिंघ जे कारण बद्दी शाही विस्तिरों खणी वियो होति। आश्रम में पहुतुत्ति त हिकु गोदि वृधलु शरुष्ठ मिल्यो जहिं मुंहिंजो विस्तिरों खणी अंदरि आश्रम में पहुचायो। मां जदिहें पुछा कई त महात्मा गांधी किथे आहे त मूंखे वृधायाऊं त इहोई त महात्मा आहे जहिं तुंहिंजो विस्तिरों खयों हो। तदिहें, महाराज चने थो त मां दादो लजी थियुसि श्रें बापूअजे पेरिन ते किरी पियुसि श्रें खांडिस मांकी विस्तिमें।

कि टैगीर खे महात्मा संदुत्ति ०० जन्म दिन ते तार कई:

"ई रवर करे पूरियूं ४ कोरियूं सालिन ज्ं माणी ।" रवी वावूअ जवाव में लिखियुंसि:

"४ कोरियूं साल जियणु वेअदियी आहे, ५ कोरियूं त सहण खां बाहिरि थी पवंदो।"

#### (४) जीवन फहाणी

मृहमदास परमजन्द गांधीश जो जनसु र आक्टोबर १-६६ ते काठ्यावार में सुधातासुरी (सेरस्न्दर) जे नगर में मियो : संदुर्ति पिना राजस्थानिक कोरिट में दीवासु हो के सद्दीस माता दिक निहायत ही धर्म पिरायन् विर्त नेम धारण वारी देवी हुई।

महातमा गांधीश जो बुाबो अतमचु गांधी पोरंबरर जे महाराज्ञ बाँट मुख्य दीवान हो। बोद दरिवारि जे चुगल्हतीरिश्र करे खेंसि हात्वागृह्य जी घरन बठिजी पेरे। जुर्बाह दरिवारि में विस्तो त उसे जे नवाथ के सज्जाहु साधे हुए सांक्याओं। चनार्रेस सन्तो हुसु स मुंहिनो पोरंबर जे सहाराज्ञ के आरंपियहुत आहे।

गाधीजीअ स्कूती विद्या पोरवंदर में हाक्क्षु कई, मैट्रिक राजकोट जे काठियाधार हाइ स्कूल मा दिनाई में काछजी विद्या लाइ सामलदास कालेज भावनगर में टाम्बिलि थिजी पर जल्दुई पोड़ छद्दे आयो ।

गांधीजी १८८६ में बस्तुरवा सां विवाह क्यों कें हूज सजी चिंदगी संखुसि संदुसि औवन बार्य में साधिणि थी रही तों जो आगाणान महिल में महात्मा जे नक्सवंदीअ बारे अरिसे में २२ फर्नरा १६४४ ते हुआ सर्वांगस थी।

गांभीजीअ जो पिता १८८५ में गुबारे वियो । मोहनदास जे मादरिन जी विसि विलायन युंह बैरस्टरी पाछ बरण छाइ मोकिलण ते मारिजी थी । सेदुरित माता तद्दिहिं मोहनदास की जात जो इजावन दिनी जद्दिह हुन प्रतिहा कई त विलायत में न मासु मदिरा बरिताईडुसि की न पर स्त्रीक्ष जोई वेस्रो चुंदिस।

गांधीजी १८८८ में लंडिन में हिक होटेल में बजी लयो जो तमामु महांगी हो। हिक सिंधी मिनु जो लंडिन में देंनी केंग्र हो तींदें खेलि रहण लाइ हिक सस्ती कमियों बंदी दिने। गांधीजी १० जूनि १८६१ ते वैरिस्टक विषयी। लंडिन में रहाँदें पिहीं गांधीजीश जी सूरपी नस्ते रहण करिंग ते दुग्दी दिलि थी पर अन्तु है महांत जीवन जो हहा दौह पूरी वियो की बोह संदुलि मन्न पर्म हांहु वधीक बनण लगो। हिन उत्ते गीता एँ बुद चरित्र जो अभियाम क्यो अ इस्ताम अ छस्त धर्म जो पिंग अभियाम क्यो।

विज्ञायन मां मोटी गांधीओं आ राज्येट में अची बसावत जो धन्यो चालू करों की बज़्तु सम्बद्ध हाइ बोरिट में वि बकावत करण जो बोरिति क्याई। अन्नां मंत्रुति पेर धन्ये में खुताई घोन त टीति आर्मीक हांहु बनन कर मंत्री मिन्नां, जो बोर्यंटर जे हिंक बापारीक दादा अञ्चल्लाह कीति आर्मीका जो बदीतिन जे आहो संतुत्ति केस रराज लाइ कीन क्येनुहुं मीचितियो क्यो। हुन पीहिंजे हिंक अजीव हात्री तैयलां मजीद ते दावा कई हुई।

गांधीओं आफ़्रीका में पंहुती त श्रीस माल्यु वियो त वते हिंदुस्तानिमुनि सां तमानु के इक्नीअ जो वहिंगारु कर्यों थो बने। संदुनि क्या वते मेरी कान्त हुआ। तंहितां सवाद उते जा गोरा हिंदुस्तानिमुनि सां तमानु कुस्मी हतते हंवां हुआ। खेनि फुट याथ तां हत्यु न हियमि। रेठवे गारिदुनि में खेनि कार्टि क्याय में विद्यु धर्मा नितंदी हो, होटिलिमि में खेनि अच्छा न दिनो वेंदो हो योग्छ। महत्तमा गांधीअ जी दिले हमिनतिनिमुनि ते हरे जुल्म भीदा दिसी दु:खी विद्या सर्गा के हुन केंग्निलो करे ठिद्यो त हिन जुन्म जो मुक्ताबिलो क्यों बेंदो। हुने महत्तमा भागीअ जो सार्वजनक जोयन जो कार्मु थियों के पोद त हिन पीहिंगी समूरी डिटमी वनता जे मेचा क्याइ कारियनि करे छट्डी।

गापीजी आफ्नीच में १८६३ में बयो । जदुदि कोरिट में विको स जब केसि पॉगुनी साहित साइ पाये चा दिन पंहिंजी में दस्ती समुद्रा के इनकर कोरिट मां निर्मा अपाये । इन गाहिद को इसिवारिन में यहाँ पोंगोरी भी पिसी १ इसिवारिन गांधीजीक से कुछी कारिस्ट करें स्थितिनों ।

गांभीजी अददुल्लाइ के केन सा करटे क्लाए जी टिकेट बढ़ी प्रेटोरेला दुर्जु रबानी चिसे त सरते हैं हिक स्टेशन वें हिक गोरे अची नींत जोरोश टिकेट हुँदे भी करटे क्लाए गादे मां लाहे छड़ियों की देशित राति बिर्फ् में स्टेशनि वें गुजारिली देंदें। खेति रेकिने असनदाति बौध गादीश में चाहे रवानी करते। चार्लिस टाउन तां सही ठेति धेच में चिंहगों हो। खेसि कोच में अंदरि वेहणु न दिनों वियो, चे कूटी अंदरि वेही न सबंदा। खेसि पहिरों सहस सां गदु वेहण लाइ चयाऊं मगिर पोड़ उतां वि उथण लाइ चयाऊंसि कें न मिलण ते मिथिस मारकुट क्याऊं। गांधीजी जहांस्वर्ग में पहुची ग्रांड नैदनल होटिल में रहण लाइ घिरियों त खेसि गोरो न हुअण करे दाखिला न मिली।

महातमा गांधीक्ष इन क्रिसिम जे वे इजतीअ जे वंहवार खिलाकु तहिरक हलाइण लाइ हिंदुस्तानियुनि जी हिक ऐसोसीएशनि ठाही।

गांधीजी जीह सुकदिमें लाइ उते आयो हो तीहेंमें हिन विन्ही धुरियुनि जो ठाहु करायो। हू वापिस भारत दांहुं मोटी अचग लाइ तैयारी करे रिह्यो हो त उते नेंटाल सिरकारि हिंकु कान्न पासि करिएा जो सोचे रही हुई जीहि हेठि हिंदुस्तानियुनि खां चूंड में बोट द्यिणजो हकु खिसयो ये वियो। उन कान्न जो सुकाविलो करिण लाइ गांधीजी उते तिरस्यो ऐं १८६४ में इन लाइ नेटाल में इन्डियन नेशनल कांग्रेसि जी स्थापना कई।

गांधीजी ३ साल इऐं आफ़्रीका में रही सरिकारि सां जीग जोटी। १८६६ में महात्मा वारिन खे वठी वत्रण लाइ हिंदुस्तान में आयो ऐं वारिन खे वठी वापिस द्खण आफ़्रीका में आयो।

एतिरे में अंग्रेजिन एँ बोअरिन (डचिन) जे विचमें अची जींग छिड़ी जोंह में गांधीजी १९०० हिंदुस्तानी बालन्टीअरिन जी टोली ठाहे जिंगिजे मैदान ते फटियलिन जी सेवा करिण वियो । इन कार्य महातमा जो ऐं हिंदुस्तान जो नालो रोशन् क्यो ।

बोअर लड़ाई खतमु थी त सरिकारि जींग में उखिड़ियलिंन खे वरी वसाइण लाइ अमिलदार मुकिररु कया। हिंदुस्तानी छोकिन खे वसाइण लाइ जेंके अमिलदार मुकिररु थिया से सहायता करण बदिरां रहवतूं वटी खीसिन भरिण खे लगी विया।

98०६ ई. में ट्रंस्वाल सरिकारि एरया वासियुनि सां हिक कानूनु लगाइणो कयो हो जंहि मृजिन्नु जालुनि तोहे मरिटनि खे रिजिम्टर कराइणों थे पियो। पिणि खेनि आङ्कृति जा निशान द्वियणा हुआ ऐ रिजिस्टर न कराईंट्स खे दंडु एँ जेल जी सजा मिली सघी थे।

इहो कान्नु न फ़क़ति उते रहंदड़ हिटुस्तानियुनि जे लाइ वेइजतीअ वारो हो पर खुदि भारत लाइ वेहुरिमतीअ वारो वणिजिणो हो। इन करे गांधीजीअ इन कान्तु जो मुकाविलो करिण लाई भारतवासियुनि खे तैयार कयो ऐं सत्याग्रह जो आंदोलनु शुरू क्यो जंहि में हिकु सिंधी के. एन. दादलाणी वि दारीकु थियो। १३ हज़ार भारतवासियुनि मां ह्यो ५११ कानृन जी पेरवी कई । सरिकारि गांधीजी ऐं संदुसि २२ साथियुनि खे गिरिप्रतार क्यो । गांधीजीअ पंहिंजे लाइ सालत में सालतु सजा घुरी पर कोरिट खेसि २ महीना केंद्र दिनो। माण्हु विना लेसन धंदो कंदा रहिया ऐं १५० खनु वधीक हिंदुस्तानी कैंद थिया। गांधीजीअ खे वर वर पिकड़े, खेसि अकेली कोठीअ में थे रखियो वियो। राजिनीती हकनि हायुत्ति करिण लाइ महातमा गांधीअ जो ही अनोखो रस्तो दिसी ऐं वधी दुनिया हैरान थी वेई। योरप जे प्रसिध छेखक ऋषी टालिसिटाइ महात्मा खे आशीर्वाद मोकिली।

१६१० में गांधीजीअ खे भारत मां सिर रतन टाटा २५ हजार रुपया मोकिलिया जंहिंमां गांधीजीअ टालिस्टाय फार्म स्थापन कई जिति सत्यायही तपस्या वारी जीवन गुजारींदा हुआ। सभु कमु पंहिजे हथिन सां कंदा हुआ वेंदे भंगीअ जो कमु पिणि।

हिंदुस्तान जो मशहूर अग्विवानु श्री गोपाल कृष्ण गोक्ले १६१६ में दुखण हिंदुस्तान में आयो ऐं सिरिकारि जे बजीरिन जनरल स्मट्स ऐं जनरल बोथा सां गिंदुयो ऐं गांधीजीय खे वुषायाईं त हिनिन कबूल क्यो साहे त एस्याटिकि रिजिस्ट्रेशन वारो कानूनु रिद क्यो वेंदो कें हरिहिक हिंदुस्तानीअ खे जो सालियानो ३ पाछंड ढल दियणी हुई सा रिद कई वेन्दी। दुखिण आफ्रीका सिरकारि गोक्ले जी मरहवा त शानदार कई पर संदुसि मोटी व्यण वादि हिंकु वि छलुनु कोन पाड़ियो। इनकरे गांधीजी १६१३ में टालिस्टाइ आश्रमु बंदि करे सत्याग्रह जी तैयारी कई।

वरी १६१३ में वियो मामिलो खड़ो थियो। मार्च १६१२ में सुप्रीम कोरटि फ़ैंसिलो दिनो त हिन्दुस्तान में कयल शादियूं बहाल न आहिनि यानी त हिन्दुस्तानीअ जी जाल कप्त मुज्जि संतुमि स्त्री करे न गुजिनी ऐं न बौजाद से पीड जे बरिने जो इक रहंदी। इनकरे गोबीबीम जातृनि से वि स्तुतिवार कहे तु सन्त्यक्ष में निरी प्रश्लो।

सांघातीश जो धमेरती बस्तुरहा है तिते वि बेततित्ते किंदु हम उस्त्यह में नियी पेतूं। उन्हान मां ६ के तत्त व्याद हुमा। सिन्ती के इ महीना जेज जो स्वा आहें। विक समा मेन विहिष्ट जेता में धारीक शुवाद यो नियो तिहिला गांधीतीश पुढियो ता आरेगाउ ता बेटन अपेरे ता ज्यार्थ मातुनूमीश सिंदिक के स म मधु पार्शीयो। धोरीन वींदिला बारि हुभ गुजारे के है। मेनदिल के बेट में वृत्रण कर मात्रु मातुनूमीश सिंदिक के स म मधु पार्शीयो। धोरीन वींदिल बारि हुभ गुजारे वेदें। मेनदिल के बेट में वृत्रण कर मात्रु मात्रुक्षी उर्विणा है स्ट्राह कर भणी पूर्वाल दींह वेदश सायाप्रहिल सां मिन्या।

६ नवस्य १६१३ ते २ हवार मिरिंद, १२७ वार्तु एँ १० बार रोकानी २४ में छ पंत्र के अनीकी यात्रा ते रवाता विवा । गांधीजी वाण बुद्दरी क्यी सकाई बरग एँ माहून में देण लाद दि रवाद होते हुओं। अद्विधी बाग अपू न दिवी न बुधी। हिल्हों स्त्री बार ते पाँच काण कर्म मी वेदें पर लिखूं न पांचायंत्र, हलें वहें दें होते हैं हिंद भेग को चुहर बाट ते नाले में किसी पियो के मरी विवो पर तदहि वि हुनीन यात्रा में इल्ला चालू रिरोवी।

१ नयम्बर १६१२ वे महात्मा गांधी किन्त्रीरि क्रके वियो ए बाला को आग्नियात्त हिंद्र अंग्रेस्न मिस्टर किन्ता कम्मो । गांधीजील से ६ महीना केंद्र जी सर्खा किन्ती। संजुति मयु जेल में दिंद्र ७५ बरिद्रकृति जो सुवित्ति वित्त सरिद्राह हर्बान्सियु वि हो जेहिं जेल अंदरि प्रान दिख्य ज्योक परीद क्ली, पर स्थिती कीन। महानमा हुन से पणी ज्यो त सु मुहिदर सनु पर हुन चनी त दिक दीर्बुं मिरणी ई आहे, पोड़ ब्यु हाजी।

सरवाधतु चालू रहियो की आखिर में सरिशारि रूट डिसंबर १६१३ ते महारता से केंद्र मा आजाडु बचो की जरारल हमद्दीन गाधीजीक सां ठाडु बचो केंद्रि मृच्छि ३ पाउँपनि बारी डळ रिद्द धी के दिहुस्गानितुनि चूं सारियूँ वि बहालू चयूँ वेयूँ।

अहिं क्षेत्र सरह महातमा गांधीओ जो पहिरियों सत्याप्रदु सफ्तु थियो । जनरल समर्थि गांधीओओ जो जेल में कांग आंध्यु पंग्यु साउँ रखी छाँदुने। चत्रः मां गोधीशील वे चुरीय में पेर पीट्टा लगहतान आहिनो पर संदुत्ति चुनो संबित्त येग्यात आहिना।

#### भारत में चापति।

१६९६ में महारमा गांधी मारत में बापीत बादी।
विजे किये सेंद्रीय आसीयान मरहार बहूँ यह । हुन अवन सां मारत ये जन सने वे अधियानि सां महाबाई परिद्री एक कर्यू एँ वार्ति करे दिने नेताजीन सां हू महिरो दिनो नहामाई नीरीजी, लोक्सान्य निक्रम एँ मोराल कृष्ण गोक्जे । गोक्जे देशि जिट्टी में प्रपीक कराती कर्दू एँ महारमा हुनसे वेहिंगी शांजनीती युक्त करे क्षेत्रियों आहे। गोक्जे पांधीजीय से सजाह दिनी त १२ महीना सब्वे देश जो रहनु करे हालतुनि जो अभिनाम सरे पेह हैं बुध विजान मां कुद्विति । महारमा संतुति श्रीताहरू जो पेरती करें।

गोधीजीअ पहिरियों सार्वस्तक बार्चु जो इस में शंदी सो हो हिंदुस्तानी मज्दरनि जे शरित दरतावेश हैठि देश स्तो बाहिरि मोक्तिण ते बंदिश विमशु। भारती मानूर जे दलन आफ्रीका कौरह दोई मीकित्या घरा हुआ तिनिसी हिकु दस्तावेश सही करायों वेंदी ही त हूं मुक्तिरिर साल जरुर पंडिजे मालिक यदि नौक्रिी बदा में जे हुन जे इजाउत यो सबाइ खेसि छदे वदा त मधिनि दंग पनंदी के जेल भी क्यों सपंदी। इन फ़िरन जे दस्तायेस सही करण करे आपरीका में भारती महत्राने भी दालन गुरामनि जोंहरी याणिजी पर्वदी हुई जा इजीलन महात्मा दशन आपरीका में दिही हुई। इनकरे भारत में मोटिए सा महात्मा पहिरियों बार्ने इही सिर से संयों भे इन किस्म जे दस्तर ते कानूनी बंदशि विशाण छाइ इतियोत इतामाई भी इन बारे में कराची, कतिकते के बियनि गुएव शहरिन में वियो जिते आसु में इ करे इन सलय जे पुष्टिमराईश में ठहिराअ बरायाई । महात्मा अहिंदे कानून पासि कराइण में कामियायु थियो ।

१६१६ में सरितनऊ बोबेसि इक्लान से महारमा से बुधायो दियों त बिहार जे चम्पारन किले में भीर ने धेतीन जा यूरपी मालिक कुहिमिमुनि सी सहनु ग्रुप्य बरे सहिए आहिति। महात्मा गांधी चम्पारित में वियो । महात्मा भारत अंदरि चंपारित में पिहिरियों दक्तो पेहिजे आफ़रीका में आज़िमायल सत्याग्रह जे हिथियार जो उपयोगु कयो । आचार्य जीवतराम कृपालानी जो विहार में प्रोक्तेसर हो उहाँ सदुत्ति माथी विणयो । वायृ राजद्र प्रसादु वि तद्ंहि ई वापृथजे संपर्क में आयो एँ जीवन भरि लाइ वापृथ जो भक्तु बणिजी वियो ।

कलेक्टर मत्हामा गांधीश खे नोटीस दिनो त चम्पारन छुट्टे बञ्ज पर महात्मा उन हुकुम खे ठोकर हुंई। मिथिसि कोरिट में केम्र हलायो वियो। महात्मा दोहु कवूल कंदे चयो त मां त हिते नीर जे गोरिन जमीदारिन जे जुल्म बाबति जाच करिण आयो आहियां ऐं इही कार्युं छुद्दे मां हिलियो कोन बेंदुसि। कोरिट मील सजा दिए।

हीश हिक नई गारिड हुई जो को शास्त वचाउ न दिए ऐं ट्रोह कड्रल करे। मुस्क में इन करे विज्ञजी फहिलिजी वेई। सरिकारि वि मुंझी पेई। महात्मा खे सजा कोन दिनाऊं उटिलंदो सरिकारि पांण बाच कमेटी विहारिण जी पिथराई कई ऐं नतींजे रूप कुहिमियुनि तां आज़ारु दिरो थियो। महात्मा गांधींश जे नएं तरींके जी पहिरीं सोभ थौ।

चम्पारित में ई महात्मा हुओ त गुजरात जे खेड़ा जिले मां खेसि सदु थियो जो उते विरसाति न पवण करे फ़मुलु न लथो हुओ पर अमलदार ढल जी माफ्ती न पिया दियति । गांधीजीअ सरिकारि खे अमीनु मुक्तिर करिण लाइ चयो त वि सरिकारि क्षवृत्त न कयो। महात्मा इन ते पटेदारित खे सत्याग्रह करिण जी सलाह दिनी ऐ हुनिति ढल दियण खां इन्कार कयो। सरिकारि सख्ती कई, किनि पटेदारित जा फ़मुल खणी वेई ऐ किनि खे जेल में वि मोकित्यो पर इलिचलि खतम न थी ऐ सरिकारि ठाहु कयो त जे सहदीअ वारा पटेटार ढल मरे दींदा त सरिकारि गरीवित खां वस्ती मह्मिलु कदी।

१६९४ में योरप में अंग्रेजिन एँ जिर्मनीथ जे विच में महाभारी लड़ाई लुमी। श्रंग्रेजिन ऐलानु क्यों त हू इहा जिंग नंदियुनि एँ गुलामु क्रोमुनि जे आज़ादी धरिकरारि रखण लाइ लड़ी रहिया आहिनि। महात्मा भारतवासियुनि खे जिंग में अंग्रेजिन के मदद फरिण लाइ अपील कई एँ पाण ख़ुदि क्रौज में माण्डु भरिती करिण लाई देश जे दीरे ते निकरी पियो जेतोणीकि लोकमान्य तिलक्क विना शर्ते ग्रहत जे मदद करिण जे खिलाफ़ हो।

१६१८ में जबुंहि जांग बंदि थी तदुंहि देश जे नेतालन खे लमेद हुई त जिताल्या सरिकारि हिंदुस्तान जे आजादीक्ष जो ऐलानु कंदी मगिर अंग्रेजिन लिटलंदी रोलिट कानृन पासि करिण जी तैयारी करे रही हुई जो निहायित थी हिंकु जुल्मी कानृन हो। गांधीजीक्ष इन ते सजे देश में सत्याग्रह चालू करिण जो फ़ैसिलो कयो। ३० मार्च १६१६ सजे हिंदुस्तान में हिंदताल करिण ऐं लपवास रखण जो दीह करे मुक्तिररू क्यो वियो। पर पीइ तारीख बिदलाए ६ अप्रेल कई वेई जोह दींहु जिते किये हिंदताल थी थे लोकिन नदीक्ष जे किनारे प्रार्थना करे लपवामु लोहियो। सरिकारि गांधीक्ष खे दह्लीक दांहु वेंदे गिरफ्तार क्यो तहिंकरे अहिमदाबाद के किनि वियनि हंधिन ते मिलि मज़्दूरिन कुछ हिंसिकि कारिवायूं क्यूं जंहिकरे महातमा १२ अप्रेल वारो सत्याग्रह महिसलु क्यो।

१३ अप्रेल ते अमृतसर में जिल्यानवाला वाग में आम में लाइ कठे थियल माणिहुनि जे मथां गोली हलाई वेई जीई में ४०० माण्हू शहीद थिया ए हजार व फटिजी पिया। इहो वाकिओ "जल्यानवाला वाग जो कोसु" जे नाले सां प्रसिधि आहे के अंग्रेजिन जे राजु ते हिक्क कारो कलकु आहे।

## श्रसहकार श्रांदोलन

१६१६ में अंग्रेज सरिकार सुधारा दिना जे मान्टेगु— वम्सफ़ोरढ सुधारा कर प्रसिधि आहिनि । उन्होंन सुधारिन हेठि प्रांतिन में विटो हुकूमत जो सिरक्तो (Diarchy) जारी कयो वियो जिंह मुजिय प्रांतिक सरिकारिगुनि में के खाता मिसिलनि तालीम, मकानी खुद हुकूमत वगैरह आमु माण्हुनि जे चूंडियल ऐविजियुनि जे हथ में दिना विया जिनि खे वजीर कोठियो वियो ऐं के वधीक अहम खाता मिसिलिन कायदो ऐं अमन अमान अया वि गोरी सरिकारि जे हथ टोकियनि अमलदारिन जे हथ में ई रहिया जिनि खे कारोवारी कोंसिल जा मेम्बर करे कोठियो वियो। वाकी मिरकज यानी देहली सरिकारि में त ताकत वरी वि सरिकारि पेंहिजे ई हथिन में रिखणी कई।

देश अगियां हिक अहम सवाल सावी त इहे मधारा करता कर्मान या न करानि । लोकप्रान्य बाट गंगाध्य तिलक जो Responsive Co-operation जवानी सहिसार जे सियात को हामी हो उनजो वीचार हो त सथारा कवन कजिन हैं जो की विले जन जो जपलेग करे संदर्श विशे पीड़ वर्गीक लाड घर कजे । महात्मा गांधी इन तीचार जो हो स विषे जो अध्येत सरिवारि इंजाम शक्ति वर्द आहे जो जींग परे पियम ते भी भारत में आधादी न दिनी आहे. तंहिकरें सधारा कवल म कजनि हैं सरिकारि खिलाफ अहरिक असहसार जो तहिरक जारी कजे । महातमा गांधीअ सामे बता हुटो वि सवाल खंबी त अंग्रेंच सरिकारि मसलमानि सो वि दोखों क्यों आहे जी क्यन इंजाम तो फिरी हानिनि तरिकीओ के टकर टकर करे खिलाकन खे खतम करे छदियो आहे। इन करे ससतियानीन सी प्रमदरिदी देखारिण लाउ द्विस्तान से सिचाप्रत प्रतिस्ति में वि मदद करिण घरिजे।

होडमान्य तिलक एँ महात्मा गांधीक को समिति में गायद सहकार असहकार को मुजल है टब्हु तमे हा। एर हेसर के कुछ नियो मंत्रह हो। होइमान्य तिक के आगस्य १९६० ते सम्बोला भी बनो जेहिस्स कोवित एँदेश को अगिवानी कुली तोरि महात्मा गांधीक के हथिन में अभी बेदे एँ चहुजे सगी त महात्मा जे मृत्युक्ष तार्हे स्वामम्य २७ साल संद्विति हथिन में रही। शुदि रहेकमान्य मरण यकि महात्मा के एं संदुत्ति ससदकार तदिरक खे आरोशिद दिनी।

संपंतर १६२० में फ़्लिकते में क्षांमेश से शांकि इज्ञास में असरकार जो ठहिएतु बहात क्यों कियों जो वरी नागाइर जे दर्साने सावस्ता रेज़्यान में बुहिएयों क्यों। महाराम गांभी इन तहिरक जो मंदिरार बांग्यों एँ दिन एं के देश जो मद्दु क्यों। तिते किये शांकिर रहत एँ कालेज एंड्रे आया, वकीलानि महातत एंड्रे, केंत्रिरीन एंड्रियारी नीकिस्ति नीकिस्यूं छिद्दियुं। तिते किये प्रधीय स्ट्रान वरिया भी किया। पुजरात में दिक शांकि विधायीं स्थान कई वेट्टे। बनारस विद्य विधायन बोमी मांग्यों वियो । कींग्रितवृति मूं चूंथे विश्व त माग्दुनि डरिन्टिन जो बहिरहार बची। जिते के उमेरहार हिंदू बरे बरे मारह वियम या सरिवारि भी हरगुरू वियम नाह उमेरहार भी बीटा रहिया हा जनता उन्हिन के हमार्च भंगी ऐं घेस्ती बीटा रहिया हा जनता उन्हिन के हमार्च भंगी ऐं घेस्ती बीटार विश्वन के मित्रस्त हिती। देश के जुदा चुदा प्रांतिन मां काटिक्स २० हमारे मारहू जेलान में विया।

महारमा गांधीत्र देश अनुषा हिङ्क प्रोग्रासु स्थित्यो । १ किमें क्षिमिस स्थाप करता, १ विगेट स्थ्या तिल्र क स्वराज एंस कार क्षत्र करिता ही १० वस्त व्यक्ति पाल् स्वराज पंत्र कार क्षत्र व्यक्ति विको । विज्ञायती स्वरिष्ठ जो श्रेलास क्षिमे सुख्य द्वित्य हो जीह प्रक्रिय जिते किये विज्ञायती स्वरिष्ठ जो होली करें बेहै।

१७ नवेंबर १६२१ ते त्रिसि आब वेल्सि बंबई पहली। संदंति बहिदकार जे सिलिसिले में मुझ हिसकि पाप्रधा थिया । सरिकारि पं. मोतीताल मेहरू, जयाहरताल मेहरू. रासा राजपातराय, थी. चितरंजनदास से केंद्र हवी। ठाइ जं गाहित्य हलिय पर भाकामियाम थिये । शहिमदाबाद में दांग्रेस अजिलास थियो जिते सत्याप्रह शह सरिय जो कैसिलो क्यो वियो एँ गांधीजीक से उन जो मंदिरार मकिरर क्यो वियो । अद्दि उत्साह चोट से पहती स ओचितो उतर प्रदेश जे चौरी थोरा गोठ में दिक स्पिरी हिंसिकि वाकियों यियों जो माण्डमिजी श्रेवेह हिरू पोतीस थाणे ते काहे वियो एँ हिक सब इंस्पेक्टर एँ री सिगाहियनि खे जलाए छादियाऊं । गांधीजी इन से सत्यामह महमिल करिण जो फ़ैसिलो क्यो जंदि फ़ैसले मुस्क में सहन निरासाई हैं नारावियों पैदा क्यों। सरिकारि वि गांधीजीअ धे बाँद कारण लाह हहो मोकिओ गनीमत समितियों। देशि बराजित जे दोह हेठि १ माल नैह दिनाकं ।

महासमा के विजनातील को पी इहिन्यति माठी भी बेहे। पर आमेरीका के दिख पादिरी होसिस अरहाड़ कमे ता दिन युग को केन्द्र माग्द्र आहे महात्मा गोभी, जो सांस्काद क्यूड मसीह को स्वस्तु आहे कीह से यहिंदियीन सिक्ट वे पादियों। मृदिति सरिकारि साग्नियों नाहक अड्डु महासा गोज़ीक सां कमें माहे। आहिनि । महात्मा गांधी चम्पारिन में वियो । महात्मा भारत अंदिर चंपारिन में पिहिरियों दक्तो पेहिजे आफ़रीका में आिक्तमायल सत्याग्रह जे हथियार जो उपयोगु कयो । आचार्य जेवतराम छपालानी जो विहार में प्रोक्तेसर हो उहीं सदुिस साथी विणयो । बाबू राजेंद्र प्रसाहु वि तदुंहि है बाप्अ जे संपर्क में आयो एँ जीवन भिर लाई बापुअ जो भक्त विणजी वियो ।

कलेक्टर मत्हामा गांधी अ खे नोटीस दिनो त चम्पारन छदे च छ पर महात्मा उन हुकुम खे ठोकर हंई। मिथिसि कोरिट में केम्र हलायो वियो। महात्मा दोहु कचूल कंदे चयो त मां त हिते नीर जे गोरिन जमीदारिन जे जुलम बाबित जाच करिण आयो आहियां ऐं इही कार्युं छुदे मां हिलियो कोन वेंदुसि। कोरिट भिंत सजा दिए।

हीं हिक नई गाहिड हुई जो को शख़्स वनाउ न दिए ऐं दोहु कन्नूल करे। मुस्क में इन करे विज्ञली फिहिलिजी वेई। सिकारि वि मुंझी पेई। महात्मा खे सज़ा कोन दिनाऊं उटिलंदो सिकारि गंण जान कमेटी विहारिण जी पिथराई कई ऐं नतीजे रूप कुड़िमियुनि तां आज़ारु ढिरो थियो। महात्मा गांधीं जो नएं तरीके जी पहिरों सोभ थो।

चम्पारित में ई महात्मा हुओ त गुजरात जे खेड़ा जिले मां खेसि सद् थियो जो उते विरसाति न पवण करे फ़सुल न लथो हुओ पर अमलदार ढल जी माफ़ी न पिया दियित । गांधीजीअ सरिकारि खे अमील मुंकिर क करिण लाइ चयो त वि सरिकारि क़बूल न क्यो । महात्मा इन ते पटेदारित खे सत्याग्रह करिण जी सलाह दिनी ऐ हुनिति दल दियण खां इन्कारु क्यो । सरिकारि सख़्ती कई, किनि पटेदारित जा फ़सुल खणी वेई ऐ किनि खे जेल में वि मोकित्यो पर हलिचलि जतम न थी ऐ सरिकारि ठाहु क्यो त जे सहंदीअ वारा पटेदार ढल भरे दींदा त सरिकारि गरीवित खां वस्ली मह्मिलु कंदी ।

१६९४ में योरप में अंग्रेजित एँ जरिमनीअ जे विच में महाभारी लड़ाई लुमी। अंग्रेजित ऐलानु कयो त हू इहा जंगि नंडियुनि एँ गुलामु क्रोमुनि जे आज़ादी घरिकरारि रखण लाई लड़ी रहिया आहिनि। महात्मा भारतवासियुनि खे जंगि में अंग्रेजिन खे मदद करिण लाइ भ्रील कई एँ पाण ख़ुदि फ़्रीज में माण्डु भरिती करिण लाई देश जे दौरे ते निकिरी पियो जेतीणीकि लोकमान्य तिलकु विना शर्ते गुरुत जे मदद करिण जे खिलाफ़ हो।

१६१८ में जदंहि जंगि बंदि थी तदंहि देश जे नेताउनि खे उमेद हुई त वितान्या सरिकारि हिंदुस्तान जे आजादीश जो ऐलाउ कंदी मगरि अंग्रेजिन उटिलंदो रोलिट कानून पासि करिण जी तैयारी करे रही हुई जो निहायित श्री हिंकु जुल्मी कानून हो। गांधीजीश इन ते सजे देश में सत्याग्रह चालू करिण जो कैसिको कयो। ३० मार्च १६१६ सजे हिंदुस्तान में हिंदताल करिण ए उपवास रखण जो दींह करे मुकिररू कयो वियो। पर पोइ तारीख बिदेलाए ६ अप्रेल कई वेई जंहि दींहु जिते किथे हिंदताल थी हैं लोकिन नदीश जे किनारे प्रार्थना करे उपवास छोड़ियो। सरिकारि गांधीश खे दह्लीअ दांहु वेंदे गिरफ्तार कयो तंहिंकरे शहिमदाबाद के किनि वियनि हंधिन ते मिलि मज़्दूरिन कुछ हिंसिकि कारिवायूं क्यूं जंहिकरे महातमा १२ अप्रेल वारो सत्याग्रह मह्मिलु कथी।

१३ अप्रेल ते अमृतसर में जिल्यानवाला वाग में आम मेड लाइ कठे थियल माणिहुनि जे मथां गोली हलाई वेई जीहें में ४०० माण्डू शहीद थिया ऐं हजार व फटिजी पिया। इहो वाकिओ "जिल्यानवाला वाग जो कोस्र" जे नाले सां प्रसिधि आहे थें अंग्रेजिन जे राजु ते हिक्क कारो क्लंकु आहे।

## श्रसहकार श्रांदोलन

१६१६ में अंग्रेज सरिकार छुधारा दिना जी मान्टेगु— चेम्सफोरड छुधारा करे प्रसिधि आहिनि । उन्होंने छुधारिन हैठि प्रांतिन में विटो हुकूमत जो सिरक्तो (Diarchy) जारी कयो वियो जिंह मुजिब प्रांतिक सरिकारियुनि में के खाता मिसिलनि तालीम, मकानी खुद हुकूमत बगैरह आमु माण्हुनि जे चूंडियल ऐविजियुनि जे हथ में दिना विया जिनि खे वजीर कोठियो वियो ऐ के वधीक अहम खाता मिसिलनि कायदो ए अमन अमान अञा वि गोरी सरिकारि जे हथ टोकियनि अमलदारिन जे हथ में ई रहिया जिनि खे कारोवारी कोंसिल जा मेम्बर करे कोठियो वियो । वाकी मिरकज यानी देहली सरिकारि में त ताकत वरी वि सरिकारि पंहिंजे ई हथनि में रखिणी कई।

देश अगियां हिकु भइमु सवालु आयो त इहे मुधारा करूल कर्जान या न कजाने । लोकमान्य बाल गंगाधर तिलक् जो Responsive Co.operation जबाबी सहिकार जे सिधांत जो हामी हो उनजो बीचार हो त मुधारा कब्न कर्मान हैं जेदी मिले उन जो उपयोग करे अंदरि विडी पोड यथीक लाइ घर कजे। महात्मा गांधी इन बीचार जो हो त जिए जो अंग्रेज सरिकारि इंजाम शकिनी वई आहे जो जींग पूरे थियण ते भी भारत से आधादी न दिनी आहे. तंहिकरे सुधारा क्वल न कर्जान हैं सरिकारि खिलाफ अहंतिक असहकार जो तहिरक जारी कजे । महात्मा गांधीअ सागे बक्त हद्दी वि सवाल खंबी 'त अंग्रेज सरिकारि मुसलमाननि सां वि दोखो क्यो आहे जो क्यत इंजाम तां फिरौ हानेनि तरिकीओ के उकर उकर करे खिलाइन खे खतम करे छदियो आहे। इन करे ससलिमाननि सां इमदरिदी देखारिण लाइ हिंदस्तान खे खिलाकत हलिचलि में वि मदद करिश धरिजे।

लोकमान्य तिलक एँ महाराम गांधीम जो क्रमिति में गांवद सहकार अवहकार जे सुवाल है टक्ट्रु हमें हा। पर इंस्तर खे कुछ विश्वो मंजूक हो। लोकमान्य तिलक १ आगस्ट १६२० ते स्वरंतवाल् यो व्यो अंदिकरे कोमिति ऐँ देश जो अगिवानी कुली तोरि महाराम गांधीम से हमनि मं अची बेहे एँ चहुने सणी त महाराम जे मृत्युभ तार्रे क्षामान्य २७ साल संदुतिह हमनि में रही। खुदि स्थेकमान्य माराग बिक महाराम से एँ संदुतिस समहकार वहिरक खे भागीर्वाद दिनी।

सेप्टंबर १६२० में फलिक्टो में कामेन से; खाति इजलात में असहकार जो ठिहरायु बहात क्यो विको जो वरी नागपुर जे दल्हारी साल्याने इजलात में दुहिरायो विका। महारामा गांची इन तहिरफ जो मंदिबार बनियों एँ हिन सन्ते देश जो गरनु क्यो। जिते किये शामिद स्टूल एँ कालेज छुदै आया, वकीतिन सम्मत्त एटरी, केतिपिन सरिकारी नीकिरिन नौकिरियुं छिदेयु। जिते किये कोमी स्टूल बरिया भी विचा। गुजरात में हिक साही दिवापिठ रामान कहुँ धेरूँ। बनारस विश्व विद्यावय कोमी गामी वियो। कीलिशुनि कूँ चुँप थियुंत माण्डुनि उन्हिंसी जो बहिरकार कथे। जिते के उमेरवार किंदु करे बड़े मार्फ धिया या सरिकारि तो क्षुरपुरू विकास शाह उमेदवार थो बीज रहिया स जनता उन्हिन से साम्हू भंगी एँ कोल्ली बीहारे उन्हिन से विश्वस्त दिनी। देश से सुद्रा सुद्रा धारति मां अस्टिक्ट २० हवारे माण्डू सेलान में दिया।

महात्मा गांधीअ देश अगियां हिङ्क श्रीमास् रहित्यों।
१ किसे क्षेत्रीत जा मेंगर करता, १ क्रिंगर रमना तिलक स्वराज एंक शांस कठा वरिता एँ १० सता परिता पाल् करिता, जो श्रीमास वक्त केहरि एगे कशी विसी। विजायती करित्वे जो बहेरकार वियो सुख्य हरिता हो और मुलिस जिते किसे विज्ञायनी करिये जो होती वह से हैं।

१७ नर्वेवर १६२१ ते प्रिंसि आब चेल्सि बंबई पहती। संदर्भि बहिदक र ेजे सिलिसिले में बुधु हिंसकि बास्या थिया । सरिकारि पं. मोतीलाल नेहरू, सवाहरलाल नेहरू, लाला लाजपातराय, श्री, चितरंजनदास से केंद्र इसी। ठाइ जुं गाहिस्य हलियं पर नाकामियानु थियं । अहिमदाधाद में कांग्रेस भनिलामु थियो जिते सत्यागह गुरू मिला जो फ़ैसिलो क्यो वियो ए गांधाजीय खे उन जो मंदिदार मुक्तिर इयो वियो । जदहिं उत्ताह चोट से पहुती त ओचितो उत्तर प्रदेश जे चौरी चौरा गोठ में हिक उपिरी हिंमिकि वाकिओ थियो जो माण्हनिजो श्रंबोह हिक पोलीस थाणे ते काहे वियो एँ हिक सब इंस्पेक्टर एँ २९ सिपाइयुनि से जलाए छादियाऊं । गांधीजी इन ते सत्यापदु महमिल करिण जो फैसिलो क्यो अंहि फैमले मुल्क में साद्ध निरासाई हैं नाराज्ञियों पैदा कयो। सरिकारि वि गांधीजीअ खे बंदि करिंग लाई इही मोकिओ पनीमत मुमुझियों। खेसि वरावत जे दोह हैठि ६ साल वैदु दिनाऊं ।

महासा वे गिम्नतारीअ को पोर हतिचाँन माठी ची वेई। पर आमेरीका जे हिक पादिरी होमिस अहलः उ क्यों त हिन युग जो केन्द्र माण्ड आहे महासा गांधी, जो साम्यात मगह मागेड जो स्वस्तु आहे जीई से यहदिदिनि सटेन वे चाड़ियों। वृटिश सर्विमारी साग्रियों गाहक अनु महासा गांधीय सां क्यों आहे।

#### निमक सत्याग्रहु

महात्मा गांधीअ खे ६ सालान जे सजा मिल्ण वैदि असिंहकार तिहरक जो जोरु हुटी पियो। महात्मा खे छुद्ध अरिसे खां पोइ जेल में बीमारु पवण करे आजादु क्यो वियो। महात्मा अहिमदावाद में सावरमती आश्रम में अची देरो क्यो। कांग्रेसि में हिक नश्री स्वराज पार्टी टही जीहें कोंसलिनि श्रंदरि घिड़ी करे माण्डुनि में उत्साहु फ्रिक्श ऐं सरिकारि खे तींग करिण जो तरीको अखितियार क्यो।

१६२८ में साइमिन कमीशिन हिंदुस्तान में आई, जाच करिण लाइ त १६१६ में जे सुधारा हिंदुस्तान खे दिना विया से केतिरे कदुरु सफल थिया आहिन ए बी कहिंदी किदित भारतवासियुनि खे दिनी वन्ने। सजे हिंदुस्तान इन कमीशिन जो बहिस्कार करिण जो केसिलो क्यो जो उन कमीशिन ते हिकिहो वि हिंदुस्तानी कोन रिखयो वियो हुयो। लाहोर में जो साइमन बाइकाट जलूस निकेतो उनजी महिंदारी लाला लजिपतराय कई जहिंते पोलीस लिट्युनि जी बरिसाति वसाई जहिं में लाला लजिपतराय खे सफ़्त जलम रिसया जिनि जे करे लालाजी स्वर्गवास यी वियो। लालाजीश जे कुर्वानीश करे सजे देस में नई जागिरिता अची वेई।

महातमा गांधीअ लाला लिजपतराय जे स्मार्क स्थापन करिण लाभि सजे देश जो अमणु कयो में पैसा कठा कया। डिसंबर १६२६ में लाहोर में कांग्रेस जो अधीवेशन थियो जिते पूरण स्वराज हाम्रुलि करण लाइ ठिहराज पासि कयो वियो। २६ जनवरी १६३० सजे देश में आजादी दींहु करे मल्हायो वियो श्रें जिते किये आजादीअ जो प्रतिशा पत्रु पढ़ियो वियो। महात्मा गांधीअ सत्याप्रह तिहरक जारी करिण जो ऐलानु कयो।

9२ मार्च १६३० ते महात्मा गांधीस पंहिंजी इतहासिक ढांडी मार्चि जो आरंभु क्यो। सजे देश में विजुली फहिलिजी वेई। महात्मा ऐलातु क्यो एमां या त स्वराजु बठी वापसि मोटंदुसि या मुहिंजो मदु समुंढ में लुढ़ंदी दिसंदा।"

६ अप्रेल ते महातमा गांधीअ समुंद जे पाणीअ मां

लूण ठाहे लूण जो काइदो टोड़ियो। देश में जिते किये माण्डू लूण जो काइदो टोड़िया खे लगी विया। सिंधु में १३ अप्रेल ते काइदो टोड़ियो वियो। १६ अप्रेल अगिवानित ते कोरिट में केस हली रहियो हुओ त किनि माण्डुनि पोलीस ते पत्थर उद्धिलाया जीहीं ते पोलीस गोली बाजी कई जीहीं में २ स्वराज जा नव जवान सिपाही शहीद थी विया — दत्ताराम कें में घराज, कें श्री जयरामदास खे गोली लगी।

सत्याग्रह तिहरकु वधीक कोरु पिकड़ीदो वियो । श्रीमती सरोजनी नायह २००० व.लंटीअरि वठी धारासना जे लूण गुदाम ते चढ़ाई कई।

भ मई ते महात्मा गांधी मिफ्तार कयो वियो।
संदुसि पिकाइने हां पोई वि हित्यति वेई तेज थींदी।
लख खां वधीक माण्ह सके हिंदुस्तान में पिकाइया विया।
जिवत्यं, लठी वाजी कें गोली वाजीअ जो दौर शुरू थी
वियो मगरि देश न हिंद्यो। लूण जे सत्याग्रह सां गदु
शराव एँ विदेशी किपड़े जे बहिस्कार जा वि तिहरक
हलाया विया।

सरिकारि डिजी वेहैं। २५ जनवरी १६३१ ते सरिकारि महात्मा गांधीओ खे जेत मां आजाहु क्यो। ४ मार्च ते सरिकारि कांग्रीस सां ठाहु क्यो के उन दींहुं गांधी अरिविन उहिदनामे ते सही विधी वेहे। मार्च में कराचीओं में खुशीओं के सम जे वायू मंडल में कांग्रीस अजिलाह थियो। कांग्रीस दो गोलु मेज कांग्रीस महातमा गांधीओं खे कांग्रीस जो अकेलो एवजी करे मोकिलण जो फ़ैसिलो क्यो। यम जो कारणु हो सरिकारि जो भगतिसह जी फ़ांसी रिंद करिण खां इन्कार।

महात्मा गांधी बी गोल मेज कांमित तां निरास थी मोटियो जो उते हिन दिठो त यंग्रेज हिंदुस्तान खे आजादी दियण लाइ तैयार न आहिनि उटिलंदो हिंदुनि अ मुसलमाननि खे हिक बे सां वेढ़ाइणु था चाहीनि।

महात्मा गांधी मोटे ई मोटे तेहिं लां अगुई हिंदु सिरकारि पंडित जवाहरलाल नेहरू, लां अन्दुल ग्रफार लां खे ग्रिफ्तार करे छिंदुयो। महात्मा हिंदुस्तान में पहुंचण सां महिस्स क्यो त सरिकारि ठाहु टोडिणु थी धुरे। लाई अरिवित के बग्नीदे ते लाई विलियन आये हुने।
हुन ब्याज को नजी दौर हारू करे छिद्यो। महारमा
गांधीश्र बाईतराय सां मुलाशत पुरी पर हुन हम्बाद कर छिद्यो। सामित इन करे प्रतिशृद्धि यो बींद करा स्वताश्रद्ध वरो जारी करिल जो ऐलात करों। सारिवारि महारमा ले ४ जनकरी १६६२ ते गांति जो दिस्तार करों।

सन्ने देश मिर में कांग्रेसि कामेटियूं एँ दिवूं अनेक कीमी एँ समाभिके संस्थादं वे काइदे जाहिरि क्यूं वयूं। यो हे अरिसे में ६० हज्ञार भारतवासी जेतनि में टूरिया विया। गोलेशाजी एँ विया अनेक अत्याचारि थी विया।

१२ आगस्ट ते युत्याच्या वे बहे वधीर सार रामके मेक्कानाव्य दिक काताबार केसिको हिनो व्यंहि होट प्रिट्ट ति पियल जातियुनि काइ जुरा चूंडक रांत्या विचा हुआ। म महत्या गांचीश हिट्टे त होस कोशेसिन को हिन्द राजनीति चलाकी आहे, ७ किरोइ हरीजनीन के हिंदुनि का अत्या-फरण ठाइ। इनकर महत्या। २० सप्टेंबर १=६२ ते जेता केसो महत्या के इंत अस्त्रीम कुरियानीय हरीजनि करियानानि तो स्वर्म जातियुनि के अग्निवानीन जे दिख्युनि के मिन्नाए छहियो। बिन्दी के विच में ठाड़ ची विचे अहिं मूजिनु युवने जातियुनि हरियनीन सो न्याय करिए। जी प्रतिशा कर्ड के हरीजनि अग्निवानिन जुरा चूंकिनित तां हर्म थंत्रो।

त्रितान्या सरिकारि जे बदे बदौर इहो आहु मंजूर क्यो भें फ्रारिकेदार फ़ैसिलो रदि क्यो।

पर आशारीभ जो हांतपाल डिट्टी भी बेहें। महातम गांधीओ हरीशित उपार लाह म महें १६३६ ते २१ दीहांत जो उपबाझ रित्यों। सरिकारि महातमा के आशाद करे छिदेयों। ११ आगस्ट १६३६ ते महातमा शब्धी सत्यागड्ड कयों। सरिकारि महातमा के बंदिश जो हुउझ टोर्डण लाह हिरु साल लाह जेल जो सजा दिनी। महातमा बेह्साने मा बि हरिजनि जो होग कार्यु करन्न ये प्रतिमें। परिकारि तरिक्षा इस्त्रामत न मिल्ल करे महातमा १६ महातमा के आशाद करे छहिलों। १५ आगस्ट ते सरिकारि महातमा के आशाद करे छहिलों। महारमा योथी पोड़ पोहिले जोकबकी कर के हुन वियो, हरीवन उपार, गोठ सुपार विरोह । हिन्दू माजू त महारमा चुने देश जो दौरों करे हरिवन कार्य रूप देश कुठ क्या ।

तीई विचने दिया ध्यारा आया। १६६४ में द्वितान्या सरिवारि दिक हेदिया देवह पांध करने और हैरि प्रतिष्ठ स्वाद करने और हैरि प्रतिष्ठ स्वाद-हुद्दमत जो विस्तितों कारों विचे। १६६७ जे वृंधित में कारोगि माग वित्तों के प्रतिति में कारोगि गूं बिटार्ग् ठेविंद् । बिदार्ग् वर्ध कारोसि हिक तरांठ देश जे स्टेबर्ग को सावित्रारी निर्मानित्रों करोगि दवार करण श्री केरांगि वर्दी रही, के तरिक्त देश के टी आदादीम जी गुणि मार

मारत छड़े बन्नो

क्वों भी गुरूनो आहे त आधारीश जी गुणि कहींह दिख दक्षे दुरू बीदी आहे तहींह पन बहाशीदर दिता वा पुट ने बहिंस में मिलंदी आहे दे मिल कैतिश दे साथ हार मिले, होचिन आधारी में अविंग गोगारी धीटी आहे।

ठीइ रेन तरहि महास्मा गांधीअ जा भागादीअ जो युधि १९१६ में जारी कई सा शहिस् शोदा साहे क्षावरी १९४० में अची कामियाषु थी एँ मारतु आण्डु रियो।

123६ में योर में थी महाभारी पुषि हरू भी-महारमा गांधीओ ऐसात क्यों त मुहिंजी इमदररी शरेबंद का आहे पर तस्त्र कहे त स्प्रीय सरिकारी हिंदुलात के आंधार करें त चेद देश बंदे जलाह सा इस्तिह को नदद करें पर अंग्रेज सरिकारि अहिंगे लियालय को शर्थन करें करें संपिनाए । महारमा बर्ग्नेसर्थ में गांदने नर्थन पर पर पर वार्यास आने। बर्ग्नेसर्थ स्थापक करें हैं।

क्षेत्र केरिकार के क्षेत्र कर्मान कर्मान है। इस्तार केरिकार केरिकार क्षेत्र कर्मान क्षेत्र केरिकार केरिकार

الم المرابع ال

महात्मा एतानु क्यो त जींग में कीवि भारतवासी मदद न दिए।

महात्मा गांधांश्र चयो त जेहिं हालत में अंग्रेज सिरकारि हिंदुस्तान जे मोत्रता खां सवाइ हिंदुस्तान खे जंगि में फासायो आहे इन करे हिंदुस्तालु जंगि में मदद न कंदो। महात्मा अविल शख्सी सत्याग्रह शुरू क्यो जंहिं मूजिन्न सज़े हिंदुस्तान जे चूंड कांग्रेसि सेविकान खे जंगि में मदद खिलाफ प्रचार करण सां सत्याग्रह करिणो हो। इन यादाहत में पहिरियों नंवह दिनाईं श्री विनोचा भावे खे कें बियो नंवह दिनाई पंडित जवाहरलाल नेहरू खे। पंडितजी अखे ४ साल जेल जी सजा दिनो वेंहें कें विनोचा खे रै महीना)

जींग वधंदी हली। जपानु वि जींग में जिरमनीश सां शरीक थियो। जपानी फ्रोज सींगापुर वठी बरिमा ते काहे आहे, अंग्रेज विना मुकाबिले जे हटंदा विया। भारत लाइ वदी खितरो पदा थी वियो हो। महातमा गांधीश के देश जे वियोन मुद्दिवरिन महसूसु क्यों त भारती जनता खामोश थी वेही द्सिदी त देश लाइ खितरो आहे। ह आगस्ट १९४२ ते वम्बईश जे गवाल्या टैंक मैदान ते कांग्रेसि Quit India—भारत छद्दे वन्नो जो ठिहराउ पासि कयो। राति जो ई महातमा गांधीश खे सरिकारि ग्रिफ्तार कयो भें सन्ने देश जे कांग्रेसि नेताउनि खे हिक ई विवत जेल में उमाण्यो वियो।

पर भारत छदे बजो जो तिहरक सारे देश में बाहि बांगुरु पिखिहिजी वियो । करेंगे या मरेंगे जो मन्तर महात्मा लोकिन खे दिनो अं जनता करे वि देखारियो अं मरी वि देखारियो ।

महात्मा लोकान खे आदेश क्यो त अगिवाननि जे प्रिक्तार थियण वादि इरिको पिहिजो अगिवानु पाण थी क्ले। थियो वि इएं। केतिरनि इंघनि ते माण्डुनि पोलीस थाणिन ते या परिकारि जे कारोवारी आफ्रोसुनि ते क्लो कब्लो क्यो । अंग्रेज सरिकारि महससु क्यो त राज हलाइणु मुस्किल थींदो पियो क्ले। सरिकारि हद खां पधीक द्वाउ क्यो पर माण्डुनि मां द्रु निकिरी वियो हो। जेल, लाठियूं, गोलियूं इहे रोजाना कारिनामा थो पिया। इन हलिचिल में सिंधु जे हिक नोजवान शहीद हेमु कालाणी पिणु पहिंजी जीवन

भाहृती दिनी। हु फोजी गादीअ जे अवण खां अगु रेल जा पटा विगाहींदे पिकहियो वियो में मिलीटरी कोर्ट खेसि पासीअ जी सज़ा दिनी। इन सज्ञा खिलाफ़ु घणियूं अपीलूं क्यूं वयूं मगरि समु कोशिशूं निष्फल वयूं।

इहो सम्रो अरिसो महात्मा गांधी आगाखान जे महिलात में नज़रबंदि हो। हुन इन लंबे अरिसे में पहिंजा व विलिक्क प्यारा साथी विज्ञाया, संदुत्ति प्यारो मंत्री महादेव देसाई कें जीवन साथिणि कस्त्रवा गांधी।

६ में १६४४ ते सरिकारि सारे देश जी तिलव करण ते महात्मा गांधीअ खे संदुष्ति वीमारीव्य कारण आजाद क्यो। १ ज्न १६४४ ते कांग्रेस विकिंग कामेटीअ जे मेंचरिन खे रिहा क्याऊं। में १६४६ में जिरमनीअ जेंगि में हार क्युलु कई। अंग्रेज सरिकारि ऐलानु क्यों त हू हिंदुस्तान छदे हिल्या वेंदा जीअं मिल भारतवासी पेहिंजो राजु पाण संभालीनि। १४ आगस्ट १६४७ ते वितान्या सरिकारि विनि आजादु हुकुमतुनि जी स्थापना कई — हिंदुस्तानु अं पाकिस्तानु। इएं देश जी लंबी आजादीअ जी जहाई कामियानु थी।

आजादी त मिली पर वंदे वंदे अंगेजु देश खे आगि लगाए वियो । यके के अखंड हिंदुस्तान खे भनी यू दुकिरा कयाई । हिंदुस्तान जे नेताउनि इन आशा में देश जो विरद्दाओं क्वूल क्यों त मुसिलिम् लीग जी किटि फिटि हमेशह लाइ छुटी वंदी के भारत देश पोइ यिकमनो थी विकास कार्य खे लगी वंदो । महातमा गांधी पाण विरहां जे खिलाफ हो । हुन खे खातिरी कान हुई त को विरहां का फिरिकेवार मिसेलो हिल थी वेंदो । पर महातमा दिठो त समिनी मुख्यु नेताउनि जी राइ विरहां के कृत्लु करण जे फाइदे में आहे सो हुन पंहिंजे एतराज ते घणो जोक न लगायो ।

नतीजो आशाउनि जे उन्नति निक्तो। पाकिस्तानु अञा वण्यो ई कोन हो त हिंदू मुलसमान फ़साद गुरू थी विया, खासि तोर पंजाव के बेंगाल में। लाखें माण्हु पंहिंजा घर वथाण छद्दे परिदेसि भज्जण लगा। पाकिस्तान जा हिन्दुस्तान दांहुं कें हिन्दुस्तान जा पाकिस्तान दांहुं।

#### यंतिम शहादत

चविन या महात्मा गांधीअ खे केंद्रि जोतिशांअ बुधायो हो त तब्हां जो मृत्यू दिक मृत्मि जो मृत्यू चिदण बागे आहे । मिन खा पुड़ियाँई त सुन्मि जो मृत्यू बाँहसे भी सपे थो ।

"पप्रसीअ ते लटिकणु" संदुत्ति मित्र चयो ।

"न" गांधीतीव्य वराणियो । "स्रिते जो मृत्यू आहे वंहिते गोलीञ्ज जो निशानो यणित्यु ।"

१६ जनवरी १६४८ ते दिहिलीभ में महात्मा जे प्रार्थना वारे मेह में बहि दिक बमु डिइटाए महत्त्मा जी ह्याती वरुषु थे घुरी। महात्मा चिए देंहिं प्रार्थना में बयो:

भवम पुरण से मां अवलु रहिवृत्ति तंहि ताइ मूंचे सभायुनि ज्ञं तारूं आयूं शाहिनि । पर मां बातानि योग्य न आदिया । बातानि शहकु मां तद्दि धींदुत्ति जदुद्धि बम लग्ग करें किरी पत्नों त यि मुख ते मुरेक रहे श्रें बम उद्धिलाद्दर लाइ दिली में हैंग्ल न रहे। "

२८ जिनवरीअ ते शजहमारी अनुन धैर महात्मा गोधीअ जो बोक भरियल दिल सा पुडियो: शुद् अनु पार्थना मना में मोडू पियो हो छा है महात्मा छेकि चर्चे: "न १ पर हं धुडिले लाई गुंगती भी करी छा, जे मूंखे बंडि पायल जे गोलीअ सा मार्त्या आहे त मूंखे पुरिबंटे मरणु घुरिले, कंडर में यो गुनो न हुअणु घुरिले। इंस्वर जो नालो हे मुंडिले चपनि ते हुअणु घुरिले।"

शाहारत लो हिक बीहु अगू महामा हिक सामीअ के खयो: " जो मुंहिंजी मृत्यू सुम्ने चीकरे थिए, त त, वाणी फुरिहोम या मोहीं अरे के दे ति मीत थिए त दे हे लाज के रे टुलिया के ब्रांगांत्र त गांधी जेशे को चर्चरों हुनों मो हू इंसर ममुद्र न हो, मस्ती ता मान्ह तीते हुम्छ किन: देएं चर्चर त मुंहिंज अरात के शांति मिलेदी . के ही वि तिसी छोट त के क्टूबिंट को मोनी हणी मुहिंज जीवति के जान हिए छुर जिए तीह रीहुं बम मोती सा मुले माहिंग अने के समार के सा देहा मोती विना कित के हमता कर बनां के इंसर जो नाली सामेंट प्राण दूर्व ते के समार के समार को हमता कर बनां के इंसर जो नाली सामेंट प्राण दूर्व ते तो ती हर की सा है हमता कर बनां के इंसर जो नाली सामेंट प्राण दूर्व ते तो देशर प्राण दुर्व ते ता है इसर जो नाली सामेंट प्राण दुर्व ते तो है इसर जो नाली सामेंट प्राण दिवां ते तो है इसर प्राण हमानि पियुर्गि मा

महातमा जी भविष्य वाणी सची निकिती । ३० जनवरी

9६४० ते हुन दिर प्रतिकेषस्य स्नृतीय जे हथा सोची मोदे मुख मां भेटे राम " उचार्गद पेटिया प्राप्तरवार्ग्या के दंए अधीम प्रहादन जो पहु प्राप्त बसो।

महारमा पेहिजी जीवन देश जि आञारिगीअ हाइलु करण में महिजु बहे कि मृन्यू फरिकेवार एकता बाहमु हरण लाह यतन केंद्रे प्राप्त बसी।

जर्हि देश वा अग्नियान शिहनीओ में १६ आरास्ट ते आवादीओ वा जशन मत्हाए रहिया हुआ तर्हि महाना यांची क्लिकते में हिन्दू मुसिश्चिम शाबी आणिण में मरणूर हुओ।

देश जे बिरहार सा श्रीर अगु श्री तृर्ति थेह जा देश में फरिकेणार यदि संमुद्ध करें बूगी उनके उद्यादण जो आपुत्र संक्लिप क्यों। ओन्द्र बर्गाल के मीतालीश में प्रानिमाननि ने क्यन कहिरिन जूं दर्शालियूं महारता श्रीर्य सर्विहिंदिन खोड़ाह उसिहदें चथे: मो हरि दुनी हम्सान जो खानि जा मुखा स्वार्य यो चाहिता।

महारमा क्लिक्त के नौबालोश में लेका ब्रह्म करें दुलारियों को संदुष्ति श्रीवन को चियो मीजिलों हो, पहिरियों हो बिन हथियार शहिसिक सत्यागह के तरीए उन शहनशाहित बां आतारी हार्गुल करिए जेहिं मधा सूर्य करूहिं ऑस्ति न भीदों हो।

कलिकते में हिंदू मुसितिम क्रमार्टान से रेबिण शाह महारमा उत्ते बनी उपबाद रिवारी काह भी विस्ते । हवारित हिंदुनि के मुख्यमानीन पीट्टिंग पेटिया होण्यार असी महारमा के चरित्रीन में रोदमा के मिनर से हिंदू मुसितिम हतहाद की हिंदु आरडी निजारे पेटिया करिया क्यों। १६ आगस्ट आखादीओ के ट्रीड हटारें हिन्दू की मुसदमान गदिजी मुसिय मनाए रहिमा हुआ।

ग्राधीओं अं करामत वो लाई मार्कटियेटिनि भारत जे आसरीनि बाईसराय हिननि शन्दिन में वरिण्यु बयो साहै :

्ष्यं बाब में पंताद हुवार शशिक्ष मीकिस्सी अर्थाम सद्दि ि उत फ्रमाद स्या पिया आदिन के बंगाल में अक्रेस्ट गांधीओं के करें अमत अमानु बॉरंपा भी विचे आहें।"

कलिकते जे इन सीजिते रहा अगु महात्मा गाँधी नवेंबर ९६४६ में नौतालीअ दोह विसो । उते वि हिन करामत करे देखारी। मुसलमान जिनि में महात्मा गांधीअ लाइ मुसिलिम लीग पंहिंजे जिहिरीले प्रचार जरीए धिकार पैदा कई हुई कें जे महात्मा जे ओदो अचण खां छिरिक्या थे, से धीरे धीरे संदुसि भाषण कें संदुसि वर्ताट दिसी संदुसि श्रधालू वणिजण लगा।

महात्मा गांधीश्र जी प्रवृत्तु इछा हुई त वंगाल खां पेइ मां ओलह पाकिस्तान में वयां। हू कलिकते मां पंजाब दांह वयण लाइ रवानो थियो मगरि दिहिली स्टेशन ते पहुतो त खेसि बुआयो वियो त दिहिली करिके परस्तीश्र जो शिकार थी रही आहे ग्रें मुसलमान पाणले सलामित न था समुझनि। हृ दिहिलीश्र में रहिजी पियो इन लाइ त दिहिलीश्र में ठापरि आणे पोइ पंजाब दांह वयां पर महात्मा जी इहा ख़्वाहिश पूरी थी न मधी। दिहिलीश्र में रही हुन राज्यानीश्र खे करिकेवार बाहि खां बचाइण लाइ हिक्क दक्तो वरी पंहिंजे जानि जी बाजी लगाई एँ प्रान त्यागु उपवासु रिखयो एँ सर्ज़ी दुनिया में इन्तजारी फहिलिजी वेई। पंडित जवाहरलाल नेहरूश चयो: "गांधी विज्ञयोमं त देश जो रुहु वेन्दो हलियो।"

९८ जनवरीश्र ते जुटा जुदा संस्थाउनि जा नेताछं महात्मा सां गांद्या एँ खेसि लिखी दिनाऊं त समेई जातियुं हिते हिक त्रिए सां मुहबत में रहाद्युंसं। हिंदु सिरकारि वि पाकिस्तान खे ४४ किरोड़ रुपया संदुनि हिसो द्यिण कर्रुल क्यो। तद्हिं महात्मा पहिंजी उपवास टोइयो।

१८ जनवरीअ ते इहो समुझोतो थियो त १६ जनवरीअ ते कंहिं धर्मी जन्न में विरत्त शहस महात्मा गांधीअ जे प्रार्थना सभा ते वमु फिटो क्यो। खुशिनसीवा वमु महात्मा खे न लगो। महात्मा विलिकुत्त ही अचल रहियो ए माण्हुनि खे पाण इस्तदुआ क्याई त शांति करे विहो।

महातमा दिहिलीअ में वाकी रहियल कार्य पूरा करे

पंजाब, सिंधु एं सरहद प्रांत दुंह वलण जो सोचे ई रहियो हो त हिक धर्मा जन्न में विरतल शख़्स ३० जनवरीअ ते जिएं वापू प्रार्थना मेड में घिड़ी रहियो हो त ३ गोलियूं हताए महात्मा जी जीवन ज्योति बुझाए छद्री।

३० जनवरी अंतिम दिन महारमा जे रविश मां इएं पे लगो जुणु खेसि पंहिंजे अंत जा पिरूं पड्जी रहिया आहिनि।

ं उन दींहुं काठियावार जा वृ मित्र सांणुसि गद्जिण आया । खेनि चवाए मोकिलियाईं त मां अव्हां सां प्रार्थना खां पोइ गद्विबुसि जेकदुहिं हथातु हुंदुसि ।

उन दींहुं किशोरीलाल मिहारूवाला खे लिखी मोकिलियाई त हाणे हिते मुहिंजे रहण जो जरूरु कोन थींदो, इनजो फैसिलो सुभाणे थींदो के इहा सुभा आई ई कान।

इन्हीअ दुाँहं ते सिंधियुनि जी हिक सिकारत महात्मा सांगदी हुई।

उन दींहुं पंडित जवाहरतात नेहरू, सरिदार व्ल्लभ भाई परेत में मोलाना आज़ाद वि साणुसि गद्जिण आया हुआ जुणु साणुसि आखिरीनि मुलाकात करिणी हुयनि ।

राति जो पंडित जवाहरलाल नेहरूअ घुटिजंदर गले सां संसार खे आकाशवाणीअ तां बुधायो :

" असांजे जीवन मां रोहानी हली वेई ऐं चौधारी ऊंदह अधिकार आहे।"

दुनिया भिरं जे राजनीति मुद्वरनि, हाकिमिन, फेल्स्फ़िन, राज्य कर्मचारियुनि एँ महा पुरिपनि जे श्रधा जा फ़्ल महात्मा गांधीअ खे भेट क्या तिनि जो संसार जे इतहास में सानी मिलणु मुशिकिलि आहे।

महात्मा गांधीअ जो जिहिही सन्मानु संदुत्ति हयातीअ जे दौरान में थियो एँ जे श्रधांजल्यूं संदुत्ति मृत्यूअ ते खेसि अरिपिन क्यूं वेयूं, अहिहो को थियो मिसालु दुनिया में कीन थियो आहे।

## यादिगार

## वापुअ दिरे!

बाप भारत में टिशंजिशे पुष्पु थी अह्मर पिता।

ş

दिसां यो मां राज्ञधाट

कें उनजूं संगमरमर जूं चार दीवारियं उनजे विच में

विशास अधी विराट जिस्मी

ओह ! हीं उपादिगार उनजे मधां **छुद् गुलाव जा गुल** 

दिक तेज इप्रि हे राम!

न, क्दहिंन गोया ! कुछ थियो आहे **हा, आ**यो यादि आयो हिक तेजस्वी

द्विक तपस्वी आत्मा जी न, न हिक महात्मा जी

पवित्र अर्थी या पवित्र समाधी।

- परसराम भागचंदानी (विवा)

टरि सन्दुइ तीमां इहाई थी पिनां पासर पिता, राह तुंहिंभीअ ते रहाँ राखी अटल वारिवार पिता।

सतु सत्या सौने सन्दुमि अन्दरां को शत अहिंसे उमे ,

सौ इल्लासन वैच तलबारनि, विद्रां मां बीठ थी,

पाण सां हरिटमु हुजे, हिकु अहिंसां-शस्त्र पिना।

अर्थे - इतिया को बक्द किथि क्हिं ककर लक्ष्मे दिमां, ब्त बुद्धीश्र मां मेषु, थी सिंड-सी ह्या हमसह रिता।

मचु मुइब्बत मन मंत्रों, अहिशे उसे त्रिश्रं की दुछे, दोशु या दुरमनु हुजे, तेहिंजो टरे हृत्य पिना।

हवाब में भी कौन थींदुसि प्रग पंहिंचे स्त्री परे,

भल अची बीहे मधा तोहे कर महराह पिना।

— इत्पालाल यज्ञाज ('प्रदीप')

## महात्मा गान्धी

٩

आजादीअ जे शम्अ मथां तो पंहिंजी जानि जलाई, सूर अं साँख़्तयूं सहंदे वाप् विख तो अग्निते वधाई।

₹

कुर्बानीथ जो मन्त्रु फूके सतलिन खे जागायो तो , मुहिय - बतन सत्याग्रह जी कई तो शुरू लड़ाई।

₹

सागर में त्फ़ानु उधियो, छा छिहिरिन शोर मचायो , देश जे आजादीअ जी क्स्ती तो ई पारि पुजाई।

ጸ

राजनीती स्हानी रहवह हुएं तूं हिन्दुस्तान जो, सत्य प्रेम अर्हिसा जी बापू तो ई राह बताई।

ķ

कुणा ज्यां तुं कर्मयोगी थी कर्म जो पाह पढ़ायो , गीता - जान देई हिन्दियुनि खे तो रोजन राह पताई।

8

देश - पिता गांधीजी तोखे वारि वारि प्रणामु, अपें पंहिजो तन्न, मन्न, धनु तो मात जी प्यास बुझाई।

जुगु जुगु रहंदो जिन्दह तुंहिंजो गांधी नांज सदाई , जलन्दी रहन्दी 'आशा' वारी तो जा जोति जगाई ।

## तोखे प्रणामु बापू

٩

हिर दिलि में चाहु तो लइ, आदर अथाहु तो लई, भारत जे हिर बशर जो, तिहिफे थो साहु तो लइ, तो लइ सिकिन था नीडिहा, चुिंडिड़ा जवान बापू। श्रद्धा सां अजु करियूं था, तोखे प्रणामु वापू।

२

वुंहिंजी वतन - परस्ती, ससीं सिमिनि खां ससीं, तो विट रही न का शह, जा देश लह न अपीं, दिलि अँ दिमागु तुंहिंजो, पुणि जिन्दु अँ जानि शपू। श्रद्धा सां अजु करियूं था, तोखे प्रणामु वापू।

₹

दुनिया सज़ी दुखी थी, पई जोर सां पुकारे, तुंहिंजे हे नक्श कि.दमिन, दुांहं गोर सां निहारे, समुझे थी हाणि पंहिंजो, इन में कल्याण बापू। श्रद्धा सां अजु किरयूं था, तोखे प्रणामु बापू।

×

तुंहिं जो सदा जनमदिनु, इन रीति शल मल्हायूं, जा राह तो चताई, तंहिते कदमु वधायूं, शल 'दास' आणियूं इन में, पूरो ईमानु वापू। शब्धा सां अजु करियूं था, तोखे प्रणामु वापू।

— दयाल 'ग्राशा'

- दौलतराम 'दासु'

#### गान्धी

(1)

संदियुनि बाद दुनिया जी बदली ही स्ररत, नर्ताबनि सां इन्मातु पैदा वियो हो। मित्ती वियो सुपत्तसीक्ष खे इन्डस्त जो दर्जो, ग्रारीबनि जो मगुवातु पैदा थियो हो॥

> दिलियुं जिनि ग्रं बंजर क्यूं हूं बमाने, उन्हिन में बि आरिमात्र पेदा थियो हो। मरियत हा मुहोन्यत सां जंहिंजा भण्डारा, अनोक्षो सो मुस्तानु पैदा थियो हो॥

स्त्र्रत जा बख - पन उदाए छदिया जेहिं, सो बेमिस्ति स्फानु पैदा थियो हो। निगाहुनि में जेहिंजे समिति लड़ ही समता, निरालो निगहवानु पैदा थियो हो।।

> युगिन तार्ड तिहिते क्दी अहर दुनिया, असां बिट उही शानु पैदा मियो हो। उदी जेहिं मां इन्सानियत वारी खुराबू, हिते सी गुल्दनानु पैदा थियो हो।।

> > (२)

ष्टुटियूं होइ भा के जे पिस्टन मां गोलियूं, उन्हीं बज़न ज् सेद्यूं गांधीश सां होलियूं। शहिसा जे सीने में सोराख यी पिया, शहिदीश जा गुलशन खिलां में दिशी पिया।

> चवित था खणी राम जो नांड गांधीअ, बसायो बन्नी राम जो गांउ गांधीअ। सफर पंहिंजी हू शान सां तह करे विसे, जमाने खे मातम सां लेकिन मरे विसे।

भारतवासी

restriction of

धे धरितीय हनो आस्मान दे निहारे, हनो थे दिशाउनि वि सो गोड़ा गारे-जो संसार में हो सो इन्सान् हत्तियो वियो, अहिंसा संदो जुणुकि अवतारु इतियो वियो ॥

सर्जीअ दुनिया रोई मनायो थे मातमु, दुखिन के दुखियिन से वि दाडी हुयो गमु। त हाणे दुवियुनि लड् दुर्खी केह थींदो, अबोझिन खे सिक प्यार हुव केह दुींदो ॥

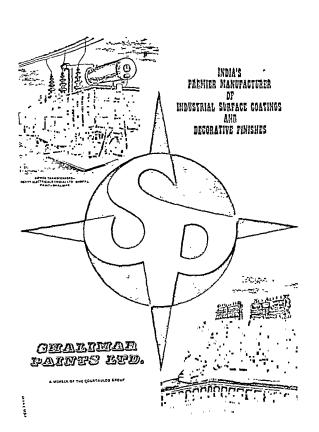
हुआ समई हैरान त हालत ही थी की अं -त हिक पल में ही अं ख़ुनी प्रतय मती की अं १ टिश्यिलु हो जो चेहरो सो मुरझाइजी वियो, कंवलु ओचितो कीअं क्माइजी वियो।

छदे वियो हु भारत खे केहिंजे हवाते १ . किथे आ सा माता संहुसि बार पाले १

\_ मनोहर ग्राजिल (चेदी)

राम जी मर्यादा तो में कृष्ण जो हो करम योग, तो खंयो भगवान बृद्ध खां हो अहिंसा जो प्रयोग। विस विघाता जे खजाने में रहियो कुछ वियो न भोगु, सिर्त तंहिं सीरत गणाइण लइ क्यो तिनि जो संजीग।

— गुमनामु





Self-government depends entirely upon our own internal strength.

- Makaima Gandhi

Space Danated by:

# HARIRAM KESHAVDAS & CO.

25, Shankershet Smarti, 383, J. Shankarshet Road, B O M B A Y = 2.

Phore Office: 311543

Space Donated By

#### Ishwardas H. Bhatia

Commerce House, Medows Street, FORT, BOMBAY-1.

Phone: 2 5 0 0 2 2

I do not believe in the doctrine of the greatest good for the greatest numbers.

- Mahatma Gandhi



#### N. VIRWANI

Commerce House, Medows Street, FORT, BOMBAY-1.

Phone: 256372 & 298656

With Best Compliments From

#### WORKS KAMLESH

Block No. 207, 2nd Floor, Viedale Udyog Bhavan, (Formerly Hind Rajasthan Industrial Estata). Haigaum Cross Road, Vladala, BOMBAY-31.

Phone: 445918

#### Manufacturers of:

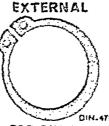
- 1. Precision turned components on Centre lathes, Capstan lathes & Automatic lathes.
- 2. Centreless grinding and milling of above components.
- 3. Components made from woollen felt sheets.
- 4. Components moulded from plastic material including
- 5. Components manufactured from ferrous & non-ferrous sheets on press machines.
- 6. Shafts, Spindles, rolls etc., turned on our shaft turning lathe. Capacity 3" dia in ferrous metals and length 15".

The state represents violence in a concentrated and organized form.

- Mahatma Gandhi

For Circlips - All Types & All Sizes





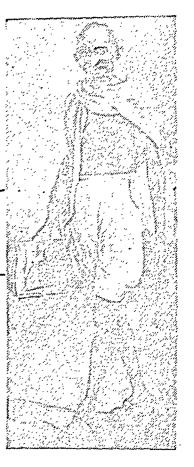
FOR SHAFTS

Please Contact:

### PRECISION COMPONENTS

Block No. 1, First Floor. 7/10, Botawala Bldg., Horniman Circle. BOMBAY-1.

Phone: 290207



#### CENTRAL BANK OF INDIA (Largest of the Nationalised Banks )

As per our Branch Expansion Programme We have the pleasure to announce that our "ULHASNAGAR" Branch has been

opened on 14th November 1969 at Main Road, Ulhasnagar No. 3.

Safe Deposit Lockers are available at the Branch

CURRENT - SAVINGS - RECURRING FIXED DEPOSITS

Advances For Agriculture, Small Scale Industries available.

Please enquire about our

"Personal Loan" Scheme & "Pension Benefit Scheme"

Mahatma Gandhi Road. Fort, BOMBAY-1.





Difference of opinion should never mean hostility. - Mahatma Gandhi

Space Donated by Hemraj Devji Dedeya Kirana Merchant

SHAHAD, ULHASNAGAR-1.

Space Donated by AARAM STEEL FURNITURE WOMES Manufacturers & Owler 111-A, Furniture Berer FOF 1 543 ULHASVAGA ... Phone Shop: 157

WITH BEST COMPLIMENTS FROM

### CANARA BANK

Head Office: BANGALORE.

OVER: - 360 BRANCHES CORRESPONDENTS
THROUGHOUT INDIA WORLD WIDE

SERVING TO GROW
GROWING TO SERVE

Space Donated by

## M/s. K. K. RAMCHANDANI

Government Contractors

89, NEHRU CHOWK, ULHASNAGAR-2. (KALYAN)

Phone: 154



A leader is useless when he acts against the promptings of his own conscience.

- Mahatma Gandhi

Space Donated by

## SANGAM ART EMBROIDERS

Best Specialists In: Embroidery on Baba Suits, Frocks, Kashmiri Coats etc.

New Shop No. 51, 25 Section, ULHASNAGAR-4. BOMBAY. Space Donoted by

## M/s. HARESH INDUSTRIES

Manufacturers of all kinds of Tin Containers Plain & Printed.

FIRST TIN FACTORY IN ULHASNAGAR

38, Industrial Area, ULHASNAGAR-4. (Bombay).



True democracy or swaraj can never come through untruthful and violent means.

- Mahatma Gandhi

Space Danated by

#### A WELL WISHER

1 4 5 THOMP P T R



The true source of rights is duty. If we all discharge our duties, rights will not be far to seek.

- Mahatma Gandhi

Space Donated by:

# The Sind Model High School

Kennedy Bridge, BOMBAY-7. (3 5 2 9 8 6)

&

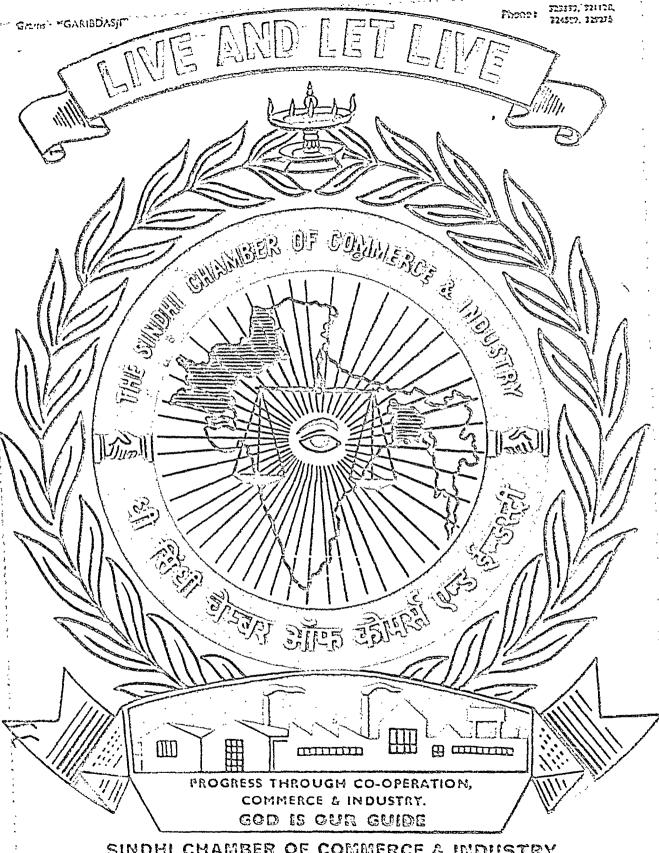
# The Girls Model High School

opposite Dadar Station, Western Rly., BOMBAY-28.

the secret of his attraction...

the secret of his attraction...

the secret hair a clean healthy and lark sleek hair a clean healthy have dark sleek hair a because the secret and pearline the secret and pearline the secret with TINE—the ideal hair ben set with TINE—the ideal hair are series and pearline dressing and pearline the secret with the secret with the secret and the secret with the secret and the s



SINDHI CHAMBER OF COMMERCE & INDUSTRY
DAYADYAR GARIBGHAR SHEWA NIKETAN, TOP FLOOR, PINJARI STREET, BOMBAY-3 (INDIA)

#### What BAPUII said about Tyranny & Injustice

Leaders' trent communicated to

#### SHRI DAYARAM H GARIRDAS

(Then President Sindhi Evacuee Merchants Association, Bombay)

President

The international Sindhi Chamber of Commerce & Industry

A sua. SAME S. CAT PARK fe et 10100

ert .ete.

No.D-1077/34

20, Aktar Food

Lear Short Cayaraags,

fours of Eath agril fary thanks for the fery kind may in which you have referred to be founds in state to you my where on the opinion makes by Bapu on the question of tyrance I thick it would be presuptioned and imperiored on an part to express any clinion of what daps has said for an easily appreciate my constitute it can only say that I chink about it

I think yearny and injustice are the pro-ducts of the social system Unfortunately, in our su-clety you find injustice and suppression at every stage Even in a family the father, for example, hardly stage oven in a family the failer, for example, hardly realised that this wife and children always feel car-pressed and burely get may justice. I do not earn to say that the father has no desire to do justice, but he is unconstious. What you find a the family, you also find in sorder to the services relations tereen

to whitever he result people are accustosed to substitute our withing done to the building expectation. The substitute is a second of the substitute of the ties. Our cask is very houry and I besieve it is

therefore upto every one of us to so compact ourseives that, whatever others do we at least, are not guilty of tyrarny or injustice

with best wister.

lours samerely. Karalanar)

---apri. 25, 15%.

to continue pour later or opporte to the which is come you.
The continue toberts a part by a mile offender and hearth,
Agrical to go which or old much descript had been up the 1,1,11

therbil of me for the state from a state of the state of

The cly effective to the property because to •• ۶.

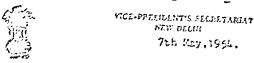
1 50 hope to 7 1 have not once the contact seek more formy that it was, by setting in the way that I was a I chart you a star for your commany in reform a priliage-difficulty to we I build I could have it must extracted

sente da u wal-

that towards & Gorithma Types of the Proper Vertically Secretaries and the Property Design Desig

Come dayatak r bartitas unt dayers n baribles in assuristion, he simble brackers fraction as assuristion, hala but sion, 5-2.

Near tulin list, Arthur bunder Ewed world's assuring the side of the si



Dear Sir,

Thank you for your letter of the 5th inst.

What he means is that when there is corruption or tyranny both parties are equally responsible.

Yours faithfully, Noole La 18. Radbek Taman / .

Shri Dayaran H.Garibdas, C/O The Simbli Evacuee Marchants Association, Kanal Mansion, B-2. Wear Radio Club, Arthur Bunder Road, Colaba, Borbay-57

CHIEF MANISTER



Camp: Cotasa und. Yay 12, 1984.

Dear Sam Cayaras,

Your letter of 5th May, 1954.

You have bubbed from Bapute Willings. What views can I neve except those which have been on aptly expressed by Bapu 9

Yours streerely,

The Hammantaiga)

Shri Shyaran H.Caribbas,
Freedent, Sindhi Svecuet
Verenanto Accedetion,
Kanal Mansion, B-S,
Arthur Sunder Road,
Colott, Regioners



Soth April 1954,

Lear Cayaramji,

I em in receipt of your letter cated the 22nd instant. Hevered Bapuji, like our Rishis of old, expressed for our benefit many great truths. Their exposition without reference, to what I may call the context, may be a hamrdous undertaking and we must know the facts before the task of application is to the discharged.

Yours sincerely,

Chri Loraram H. Garibdas, The Sindhi Evacuee Merchante Association, Famal Mandion, B-2, Colaba, Bombay 5.

No 1414/th PLA Punema Courteau New Dille June 22,1984

ty four then have then,

You wrote so no on the Sith April.

I am protoked to you for your tipe interference
to my vaccitation with Depu.You save under
as about my interprotation of Darwie where
on (Dynamy) he teach by you. I un affect,
I am not in a position to take as the 
responsibility. Depula trackings one the
bentungs of the choic mution and are available
to everyone to the country to be put to the
boost mae.

Temms eiteredy

-gKnad

Eur Lighto U.Stroding The Christ Eropes Heremote absorbation For Fair Slud Arriar Bucat Dail Oblatifolish



FRIENS.

we onalsylen

energedan section. tit tay 1954.

Gear Shrt Dayara-11.

four letter dated har "ay Dow has supplied as beyond expression. I not the privilege of meeting family several firs, 'ut m order with the was not so fatigate fattaate

devenual tiers, 'at my contact with him was not so fatinate as to entitle on the jine you as authoritative interpretation of his segment. Frawer, from the extract that you have given in why letter, I find the servence quoted as perfectly considert with his evaluation views about 22724. considers as a transfer of the servence could as considers as a servence could be servenced by the servence of the servence of

you stand to remove the result of the result of the result of the remove the result of the resu

eraing the views 1201

with .-d resard.,

1 Breets Inches

ord as at legitods ; first demit, a public b squee heroranta Assiniation; hamal Yarsion, b-2 Year Seedl, Ulunjartrur aurder Poad; to what b Kound.

CONTRACTOR OF THE PARTY PATEL FOAD B. WIT

24th way 1954.

I am morey for the delay in reclying to r letter of the 19th ult.

Who will disagree with Espu's views wisthey be on Tyramy and Injustice or no any other subject? pear injustice end two my is a ofge of wearness. Tolersn is autight if what is impuond is just and proper. The mot one finis that I is injust, he should intelletely take ps to correct the dier. If course, in some cares, this will coverned by his execusatesces.

Yours sircerely, Wale C S. K. PATTL. )



.... Ches Ba

Dest friend.

I faily open with the system experient to Constitut Canalità admini "fiftetirf" . De art mont an 1-e divide action was extented firming and deposit in the extern in gallety and person the suffers and toute the tyricity and to justice to tilezes to ture pailtr" the tile statement for be Safergrated late a grical base arm Haratma,, o great of ritus then you product their michanic with product at the information. this proceeds which was been as tot use process out at a sec to Garty. 35's larger Hotas t at I have quesar, Price, y to a to sent you can't so be sepled. I are to in a corett tar. Community the eart of peering structure, one to give to us to The of a minit of malaba man the high and malaba REMINISTER IN Mart & ongo be parting with being the bytreson Prof. and the tre t a see a seese of the gol fathway. The store me that you have you'ld , I you a that when the parallel m is not of smart or to at a se to by that were the manage experience statement and the face of ports and mer to get sire cost. I've the god still on sol the or. this or fault liveling religious purposes a mile of a Separate are to set a restricte or set of every a LANCE CON MAIN HAM AT STREET TO THE STREET OF MAIN Canton er so er. te uny of renneuen 'e narer gerettin, ment to the first to a great state figure after its defeat. grade. From the ery six y to see Peratonial south to refere as to a granted benefit and a section to the contract of the cont manufacture of Court for Last Last to be been altituded to altitude In some horses four a mile or to had not the N CAMPA -- ---Semantine in errors Specialists and it we are the returns as a smooth of the

to whate to end of it the their

Ri Myerm I milder The Business Services to Lette date a Millians Services to Lette date and Lette Services Serv



##J ###### Enfluchi #### 25, 1905,



N. L. 1.4 IM. H IT MINETER OF HEALTH NOTA REV DELIS 2228 April 1954.

Sean Shen Gardas.

I have your letter, Floade remember coat when Sundhill wrote to you we were all engaged in the incodor struckie which was a struggle for funds literty. Candidgt 1. Fed upor foreign domination as tyranny and injustice end his the morning in writing on the did was thee these who tore my sort or vana of tyranny or injustice without maising their words against at were really not doing th is jury by maching, What Generalli always exped for was non-a perceion with evil end in his aind those who did not hon-cooperate with evil when that evil who in front or other were guilty of untruth. I is not know what you wrate to bir and to what context this reply was sent to you, but the remaining is absolutely clear and I do not know what further light you would live so to throw on it. If you have any difficulty in understanding places for as know edd I shill try by turble best to enlighten you so for an I am capable of doing so

onel dayorra P Goritdae.

ENTER WINISTER

20, 22 80 Ps . 4000 april, 4054

Decr 3175

tour isstor of alled and it.

think the quantion of successive aptil criporous his event on Schedulenne. If you curse: typessy to exist, the typessy occurs an est of violence to present liberty. On the curse total, if you was violence to remain the Typessy shallows involving in typessy, you sinkey topessy the violence.

Bick.

Ciri Dequeer Toluribides fractions, The Atoms Execute Merimonte Associa, found Kenster, 5.22 form maiso thus Armin Sunday Mass County Sunday Mass County Sunday Mass County Sunday Mass

gy deer bafafen,

the received your untiler of the 22st april 600 at 1 t. interpret Empuls viewer the present who can connectly interpret and explaine than is among that beave.

yours stractely,
demanded demands

stra usparat m. verities, medicini, distra, destra, de

Speriotariet, Boubar 1. Ctd. Followary 1884.

25.5

ver On Dagaram.

Please refer to your latter dated the Std Patricipy 1984.

C. I have such recollection of above their sold about "typency and injustice" that one was suffers typency or injustice in allegge helps to perfetuate it. I do not assume you want my view about it.

Mercy las

Enri Dagaran d. Waritsaa, President, Sinchi Evanues kunnatus Association, Land Haraton, United Houses House Ser Fetto Mich, Antium Sunter House Colate, Englishaa



NAC 1215/51/04 ANTE FOR ATACUTAN is, Acces fort,

in dear Deverse de

5 954 1077 4935 of 105 10 2019 4:54 44 67-4773-4 of easing for so interpretation of the of terminals's amore. ations to the scopes. I as replay introduct her out of the at the ore of the new man har area ! and and the to his surface tio settes tife in. the course this sections contains I town out allege to father from multiple baring it mentage star are more to but have an are to the first divine t and any be used both more. Properties of this same are are here as an emergency of as board. There Arm SANT or as Partellance sandle med 2000 by big same. Service of they file their selfish (seems one bettef emembine Onlen Sensited I sale apparents I have be doubt tone solections adv be the midlant. At the auto, if the dragant deritors of children for little annual month out he many accordance to resort to this tasticular order of Assatuati, If, Possessa parson renormes all the benefits and conform of life, & e arres to fight for the appearant people of desired and termine men i m ause securated a ser a sound so fraitfully adept. Sue I descride the stee of dairy Rubbinds of Stiller earlies 'est. and the same particular and to t so This sould not be rea-

. Bate for these tragets and as they was to se 

touting the epirit of Seratual, 4 Miles MJ.

12.2 (4.414.)

محمد

The enterment flow from the ground policy of the S factor of the from an entermination for the control of the c



BALL BRADES 4414

RAP 20. 1054

mar åur.

I have received your letter. Lou have essed about my personal view regarding the opinion expressed by Gandhiji about tyrenny. So thinking person can differ from what interpretation Eshatasii pul on this word 'tyranny'. Tyranny is one of the morst anexies of the noble character of humanity. To tolerate it in silence is to accept it, and therefore it becomes a sin.

I am glad to show that for mare teen taking good deal of interest in the resettlement of refugees.

Enri Sayaran E. Garibias, Prodicegt, De Sinchi Braries . Merabente Association, Less Manelon, B.E. Less sando blob, define Ender hoer, to Labo . Babbaten.

.. . -

om Dejeres & Jampese pare Bersion, and Beer Besto Club, Brisher Punder Spac +0,466 Bestaf B



India's salvation depends on the sacrifice and enlightenment of her women

Mahatma Gandhi

WITH COMPLIMENTS AND BEST WISHES FROM

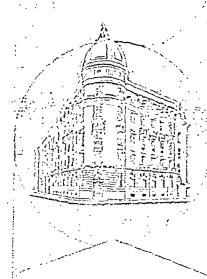
ASSOCIATED APPAREL PVT. LTD.

MAKERS OF



INDIA'S FREST LINE OF MEN'S WEAR





سينٽرل بئنڪ آف افديا رجسترد آئيس: عهالها گانڌي رود, بعشي - ا. وي. سي. بئيل - چيئرس



We can all become messengers of God if we cease to lear.

M. Later tory W.



Space Constee by

### HARCHANDRAI SONS

£ eerts

"FAG" & "DURKOPP" German, "SRO" Swist,
"SEALMASTER" U.S.A., "R&M" England and "OVR" Italian Bearings

SENT SENT 1

Fhone - 320321 (2 lines)



The forms are many but the informing spirt is one.

- Mahaima Gandhi

Space Donoted by

# HUNDALDAS NARAINDAS SILK MERCHANTS

SE SEIKHAL GALLI, M. J. MARKET, BOMBAY-2.

Grems (OHAMROOP)

Prone: 31 550 6



To me political power is not an end but one of the means of enabling people to better their condition in every department of life.

- Mahatma Gandhi

For
Delicious Cooking
Use
MALTI VANASPATI

Manufactured By

MALWA VANASPATI & CHEMICAL CO. 170.

MCHATTA NAGAR, INDORE.

Space Donated By

## Metalloy Corporation

133, North Brook Street, BOMBAY-4.

Dealers in:
NON-FERROUS, TUBES, SOLIDS,
SECTIONS, SHEET AND STRIPS

Phone: 33719

The millions who have to go without two meals a day, To them God can only oppear as bread and butter.

- Mahatmu Gandhi

Space Donated by:

### SHAMA FIREWORKS INDUSTRIES

Manufacturers of

Fancy Fireworks Which BEAT THE BEST Our Brands: SWAN, SHAMA, BABA, ETC., ETC.

Always Use SHAMA'S FIREWORKS FOR JOYOUS FESTIVITY

H. O:

Acharya Krigalani Road,

P. O. Box No; 39; Jaldaen (M.S.)

Telo { Phone: 193 & 560 Gram : "SHALLA." B. O: 142-Samuel Street,

Bombay-9 (BR)

Tele | Phone: 325521 | Gram : 'PHULJHARI'.

Space Danated by

### General Spares Industries Pvt. Limited

HER S 31 ME HABERTON I CON 9, 80MBA - 1

God created man to work for his food and said that those who eat without work were thieves.

Mar. tout toun the

Space Donated by



### INDUSTRIES

Manufacturers of COPPER BRADS, ALUMINUM

TUBES SOLID & SECTIONS

By Cold Drawing Process

3-- Andre- Mura Poss. L B Nagst Andres Est. BOMBAY-39

-4096 5 . - 5 4 .

Space Donated by

## Shoorjee Vallabhdas

Darabshaw House, Ballard Estate, BOMBAY-L

Phones: 262625 & 263443

Capital as such is not evil, it is its wrong use that is evil.

- Mahatma Gandhi

Space Donated By

A WELL WISHER



In God's house there are many mansions and they are all holy,

- Mgl atma Gar P

Spale Dehaled Lt

### General & Timber Products

Manufacturers of G T P RUSH DOUR

239, Frere Read, Fort, BOMBAY-1

Telephone 283142-267612-0 0732

elegram 1 GCETTF DD



Politics bereft of religion are absolute dust, ever to be shunned.

- Mahatma Gundhi

Space Donoted by:

# BALL BEARING & MACHINERY CORPORATION

Specialists:

Ball, Roller and Taper Roller Bearings.

UN-74 MAGDE STEEFT, MAAN 3-DE,

Phone: 320321 (2 lines)



That economics is untrue which ignores or disregards moral values

- Makatma Goodh

Erucus - . = - 13

with unrivalled modern amenities Ideal Investment & Self Occupation

"JALDARSHAN"

ır nay−b

Lu- ' . -: .'ails contact;

R. & G. Advani & Co.

ESTATE AGENTS

Singhu House 3,5, Nanabhoy Lure, Flora Fountain BOMBAY-Phone 251521

CALCUTATION PROFILE



Religions are different roads converging to the same point.

- Mahatma Gandhi

Space Donated by 1

## ATUR INDIA PRIVATE LIMITED

CIVIL ENGINEERS
BUILDING DESIGNS & CONSTRUCTION

Afur House, Wellesley Road, PODINA-1.

Phone: 22556

H.O. 311, Mirabelle, New Marine Lines, BCMBAY-1.

Phone: 291656



There is an indefinable mysterious Power that pervades everything. I feel it though I do not see it.

-- Mahatma Gandhi

Space Donated by

#### THE EAST INDIA PAPER CO. LTD.

\$A 58, Court Chambers, 35, New Marine Lines, BOMBAY-10



Divine knowledge is not to be borrowed from books.

It has to be realized in oneself.

- Mahatma Gandhi

Space Donated by :

# Dr. Laxmichand Panjwani

206, Jawahar Marg, INDORE-2. (M.P.)



I am endeavouring to see God through service of humanity.

~ Mahatra Gentis

In Sacred Memory of

Pale Shri Ram B Molwani

whose humanitarian work at Larkana Sind

Gandhiji saw and appreciated



I have nothing new to teach the world. Truth & Non-violence are as old as the hills.

- Mahalma Gandhi

Space Donated by

GANDHI SEVA MANDAL BOMBAY



It is my certain conviction that no man loses his treedom except through his own weakness

- Mahabija Ganda

Space Danated be

# Tolani Private Limited ENGINEERS, CONTRACTORS, SHIPOWNERS

Registered Office .

TU HETA! UNT ROAD BUNGHIE

Grams:

Telex

Telephones:



There is no bravery greater than a resolute refusal to bend the knee to an earthly power.

- Mahatma Gandhi

Space Donated by

# VIJAY PARELLER TRADING CO.

Manufacturers of CAPS AND STOPPERS PLASTIC BAKELITE RUBBER

Office :

8, Chakla Street, BOMBAY-3.

factory:

Industrial Area, ULHASNAGAR-4,

Floor Office: 323149

Cable: "BESTCAP"

Phone Factory - 165



As food is indispensable for body so is prayer indispensable for soul

- Mateina Gendt,

State Darated by

### EXPRESS INDUSTRIES

Manufactures, Incorpos & Boorden of

Electric Appliances and Self - Achesive Tapes

3177, Abdul Rehman Street, BOMBAY-3

Arore 326 34

Pawai Chowk. ULHASNAGAP 3

-150 TES

Phones: Office 320501 592032 Resi. 591676

## FATER INDUSTRIES & STORES

MANUFACTURERS, IMPORTERS, EXPORTERS, OF QUALITY CANDLES & WAX PRODUCTS AND PETROLEUM JELLY.

175, Samuel Street, Khoja Galli, BOMBAY 9-BR.

In matter of conscience the law of majority has no place.

- Mahatma Gandhi

FOR YOUR REQUIREMENTS OF CARD & CORRUGATED BOARD BOXES OF ALL TYPES

Please CONTACT
Paradise Paper Products

Office:

78-A. Princess Street.

BOMBAY-2.

Phone: 310016

Factory:

Mahendra Industrial Estate, Road No. 20, Plot No. 109-D. Sion East, BOMBAY-22.

Phone: 471135-47589±



Democracy disciplined and enlightened is the finest thing in the world.

- Mahaima Gandhi

Space Donated by

### MASAND

RUBBER MFG. CO.

Monufacturers of:

Rubber Bushing Kits, Steering Seal Racks, Universal Joint Coupling Break Washers Ltc, For Automobiles

Plot No. A-2, Chemical Zene, AMBERNATH (C. Riv.)

Phone: 58 Ambernath.

Gram , MASAND HROS

مسند ربسر مأنيوفلك كميني السند ربسر رباوي

Space Donated By

## BHAGSON TRADING COMPANY

76, Mahomeali Road, BOMBAY-3,

Phone: 3 2 4 4 8 1

No man ever loses his freedom except through his own weakness.

- Mahatma Gandhi

WITH BEST COMPLIMENTS FROM

# Pahlajrai Radhakishin

CLOTH MERCHANT

 Madhavji Cloth Market, Kalbadevi Road, BOMBAY-2.

Phone: 313393

Space Donated by

J. B. TRADING CORPORATION
32, Silk House, 630, Girgaum Road.

P.O. Box 2465, BOMBAY-2. [India]

Handicrafts, Jewellery, Silk Piece Goods and Scarves

Cable: SOCIAL

Branches

Mian Sahib Gali, 5A/23, Ansari Road, MORADABAD Daryagan, DELHI-6.

Space Donated by
VAPS LABORATORIES

VAPS LABORATORIE

20, Lokmanya Tilak Marg. BOMBAY-3.

Factory:

9. ULHASNAGAR-1. (Bembay)

Telephone: 232



Office Tel: 313659

I would risk violence a thousand time
than the emasculation of a whole rac

~ Melatra Gan.

Space Donated by

SWASTIK Art Printers

A TO Z, PRINTERS & BOOK BINDERS

Manufacturers of 
'SWASTIK DIARY'

DIANI

Shop No. 563, Press Bazar. Ulhasnagar-3 (Bombay)



Prop Sukhdev C Kishinonandahi Manager Deepchand M Thakur

## The Jai Hind Co-operative Bank Ltd.

108, Medows Street, Fort, BOMBAY.

The first and the only Bank started by Sindhis in Bombay.

Every kind of Banking business transacted.

Deposits for 3 to 12 months received at attractive rate of interest. Loans are being granted preferably for Small Industries, Business, Housing, Domestic appliances and furniture etc.

#### SAVINGS BANK

Rate of interest on Savings account is FOUR percent per annum

### BOARD OF DIRECTORS

Shri Hotchand G. Advani Shri Kundandas Rewachand Shri Mathradas Topandas Chairman Vice - Chairman Shri P. D. Aswani Shri H. P. Hira Shri T. M. Jagtiani

Shri Lachiram J Kripalani
Shri S. C. Israni M.L.A. J. P. Managing Director

Shri Sajandas K. Advancy Manager.

A born democrat is a disciplinarian.

- Mahatma Gandhi

### Shakuntala Publishing House

PRINTERS & PUBLISHERS

10, Garden Homes, 1st Road, Khar, Bombay-52.

(in Collaboration with Horst Erdmann Verlag, West Germany) take great pleasule in offering you the following interesting books:-

MAHATMA GANDHI AS GERMANS SEE HIM

Contributions by famous German Indologists for the Gandhi Year Celebration. Edited by Dr. Heimo Rau, Director of the Max Muel'er Bhavan, Bombay. 195 Pages, Hard bound Rs 15 00

### CLASSICAL READINGS FROM GERMAN LITERATURE (From the Middle Ages to the Present Day)

This 400 page volume comprises texts by Lessing, Herder, Goethe, Schiller, Kleist, Heine, Storm Hauptmann, Kafka, Brech and Mann. A very interesting and instructive collection.

Rs. 21 00

GERMAN INDOLOGY (Past and Present)

A servey of German Indology through the ages. Very informative. 36 Pages. Rs. 2 00

IN LOVE WITH THE NEWSPAPER

(Random Thoughts on Journalism) Edited by Hermann Zlock
A very interesting Book for young and old Journalists, written by
Journalists for Journalists.

Rs. 4.03

MEMSAHIB IN SUNDERNAGAR (German)

Die Erinnerungen einer deutschen Frau an ihre ersten Jahre in Indien. A verv suitable Reader for advanced students of the German Language. 160 pages Beatifully illustrated. Rs. 12 CO





Space Donated By

### Trade & Traders

198, Lokmanya Tilak Marg R No. 11, First Floor, BOMBAY-2

Service can have no meaning unless one takes pleasure in it.

- Mahatma Gandhi

Space Donated by

### SONI THAKUR

104-107, Green House, Green Street, Opp. Old Custome House, Fort, BOMBAY-1

'e; 256987

Grams WEDCARDS



We must content to die if we can not live as free men and women.

- Mahatma Gandhi

Space Donated by

# AKAY INDUSTRIES

Shiv Sagar Estate, A Block, 8th Floor, Dr. Annie Besant Road, Worli, B O M B A Y-18.

Manufacturers of:

Centrifugal Pumps, Valves etc. in Corrossion Resistant Metals for Chemical Industries,



Space Donated By

#### Trade & Traders

193, Lokmanya Tilak Marg R. No. 17, First Floor, BOMBAY-2.

Service can have no meaning unless one takes pleasure in it.

- Mahatma Gandhi

Space Donated by

#### SONI THAKUR

104-107, Green House, Green Street, Opp. Old Custome House, Fort, BOMBAY-1

Phone: 256987

Grams WEDCARDS

Space Donated by

## THE WEST END HOTEL

45, Marine Lines, BOMBAY-1.

Phone: 299121

Political life must be an echo of private life and there cannot be any divorce between the two.

- Mahatma Gandhi

Space Donated by

# HARILELAS

Harilela House, Mint Road, P. O. Box 583, Fort, BOMBAY-1.

Head Office:
KOV/LOON (HONG KONG).

Branches:

LONDON-YOKOHAMA-FRANKFURT-OKINAWA-BANGKOK

INDIA'S FOREMOST EXPORTERS OF HANDICRAFTS & HANDLOOMS

SUCH AS

BAHARAS SCARVES STOLES SAREES
ZARI EMBROIDERIES IVORY & WOOD C VINGS



My goal is friendship with the whole world.

- Mahatmu Gandti



Space Donated by

# Beekay

Enterprise

Gram: BEEKAYSARI

MANUFACTURERS OF SAREES

103/105, OLD HANUMAN LANE, 1st FLOOR, KALBADEVI ROAD, BOMBAY-2.

#### For Everything in Civil and Steel Structural Construction

Remember

## Madhavdas S. Khurana

**ENGINEERS & CONTRACTORS** 

Head Office:

304/A, NEEL KANTH, 98, MARINE DRIVE, BOMBAY - 2.

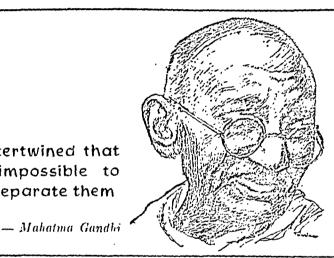
Phone: 244129

Phone: 3 3 1 4 17, Sindhi Colony, Bhopal. Phone: 621372 D 62, N D.S.E.I.

D 62, N D.S.E.I. 14/8, Shrenik Society,
New Delhi-3. Naranpura, Ahmedabad-13

Phone: 7 1 9 7 2

Ahimsa and Truth are so intertwined that it is practically impossible to disentangle and separate them



Space Donated by

#### Vishindas Assardas

Importers & Exporters

Hosiery, Sundries & General Merchants 79, CHAKLA STREET,

BOMBAY-3.

Phone: 322982

Tslegram: "V.SHINASAR"

Space Donated by

# DEEPAK TRADING CO.

Manufacturers of:

READYMADE GARMENTS

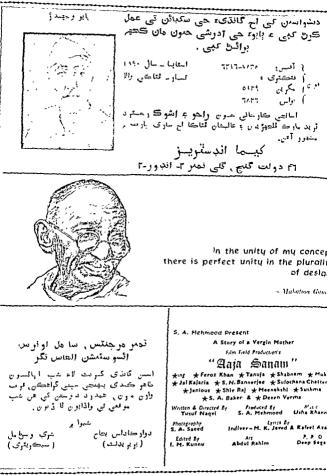
Specialists in :

BABY FROCKS & BABA SUITS

49, CHAKLA STREET, BOMBAY-3.

Phone: 322982

Gram: VISHINASAR



مهاتيا جي شهاد دن جي ڏينيون شل باپوءِ جي و چنن ج<sub>ي</sub> پالدا ڪڙي اسين صحيح معنولي ۾ کيس شرڌ انجلي اربن ڪريون.

سسنسة ويونگ فتكتري

ٽرسٽي يا رکيڪ کي سونپيل ڏڻ جو بهتريس ابيون ڪرڻ گيرجي. - بابو

گهنشاهسداس نسانکرام ايسنس ديـــلــوس

نغون رود, دکان نصر ۱۷, نسیرو جونک, الباس نگر ۲.

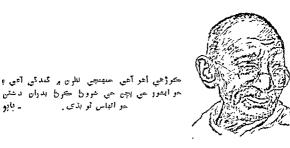
هميشه وابرايو " أوي بسرد برئيد ايسس ائيد كارس " بسكوت كنتيكشري ، منائي ، سودا لين ۽ آئدڪندي واُسطي.

اسان ونان (بر فيوم) راجا ۽ مفاراحا ۽ سوب ڪميائوند

Ghanshamdas Nanikram tte: Rosd, Hehru Cheny, ULHASNAGAP-2 (Prone 199)

Maharaja & Raja Brand Perfumes, Three Birds Brand Essence & Colours, Motor Brand Sachhrin,

Asian Makes Goed Flavours, Asian Makes Good Ferfumes.



سچی هند ستان ۾ سندونگر وڏي ۾ ودو سندين جو شهر آهي گجانند بلدرس كمپني وارن

گنجافند ماركبيت ميزى طدند لهراني حندني هر مان اوجر محمر آمي

۔ ناپو

، سوچن سوبنا پلخ وذائبي آعبي · پهر ان هارک ۾ سن*دي اسڪو*ل

دو الباس أو بذي .

• ني هارک ني شاندار گهرن لاء حجهبون

• عندان ڪپري حو شاهي گھانند مار ڪيت

كسجانسنسد مساركسيست إحالتمهواون هيما ليمالا ا۔ شرک هنرانند ۽ اندار لعل سيٺ ڪڪو مل آهو ها

r۔ شری ندور هل پر بداس واذوائی F شری داشارام حناید در هداناتی

ع شرک هو لچند ۽ شری يو سوام



پیهنجو هے هے صنت, ایشور لاء, ایشور جی کارب لاء, سيوا لاء محفوظ ڪول کيورجي. - باپو

شري ڪاڇومل بدلداس اڇريہ

(اکجیون بر یزبدنت میونسپالتی الهاسنگر ؟ آنرری ماجستریت)

گانڌي گرنٿ جي ادگهاٽن جي هوقع تي ڀارتواسيءَ جي پانڪن کي، نگرواسي ڀائون کسي، متون ۽ توب وارن عمدرد دوستن کسي ۽ سيني سنڌين کسي لک لک وا ڏايسون ٿسو ڏنسي.

د على الم عند ستان عي وابار حوَّ د نُ آهي. اوٽوا وڏا دُ عَلْيَ عَنِي وَإِبَارِ مِ دَاوُ بِسُمِ بہ آھن . دھليء حا واباري اڪم ڪارء آلندارن کسي ڪُرُ ۾ وعهمو ڇڏين. دهلي مارڪست لي ما بطو لي معديل سَجِي الرهندستانَ (او ـ پيّ) يتأنب راحتان مذب يرديش كمسل عماجل ہردیش ۽ عمر سائڈا) کی مارڪٽن ليي ليہ ضابطو د ورانهم كارعاندار ااء لـ دهلی مارکست وز و مثبی عو سُورِ آهي. حزوي ڪُو كارعالدار هن ماركست کي عابطي ۾ رکي لو سگهي. اسمان ۲۱ سمال هن مارڪست جي دڻ ۾ گذاريا آعن ۽ رڳ رڳ جي حال اندون. بنهنجي ابجنسن ما مال خوب کمڑیل علایا ، سنھور كما النون, نىهن كوى عن ماركست كي عابطي رُ علائوا اسانلاء ڪو مسئلو ٿي دُ آھي. الماهي شاندآر أنس (۱۴۰۰ فولك الواضي) لوك وَابَارَ عَيْ مَكُمُ لَتَيْ عَسِدْر م آئسي. ينفِس ڪميس ۾ عملي آة كن كرمجاري آهن. سندى كارغانىدار اسان عي ووستا ۽ آزمود ُن حو اللَّدُو وَلَى سَكُمِنَ ثَارَ التَّعْسَىءِ ااء لکمزّه اسانتنی مرکزی آفس ڏهليءِ ڪي ل گهر عي .

ر پا رسنداس گروب الآل نقل آسنداس گروب الآلا اي داس ۽ ڪمپني دهلي: 74 صدر بران دعلي - 6

نون : 581423, 582708, 581423 فون : 582508, 692708, 581423 چلندر سنرى: نوار سخان، فون 3727, 5521 اللهم إناد: 503, شاھ كىمى، فون 5355 لشكر (گوالدار): فون 2269

السور: درب سرڪس اوگلبوازک: (ڏکڻ هندستان) ڪلناڻي بلدنگ آذبپور (کانڌيڌام ـ ڪم): DAZ.37 درن 6100

اي ـ داس ۽ ڪمپني(1940)

ڪاڏور: مولگنج ڪواسڪ، فون 69906 64721 لکنو: ٣، ايس آناد باوڪ، فون 24583 والوڪ (دستريسوٽوس):

۱. سرو شرک هي. ني. هنگهارام ۽ ڪهپني ۲. اوگلي کلاس ورڪس لسنيد

ا. اولتي ندس وو عس نهسبه الله اليويت لمبند

۴ ڪنڊيري فراء (انڊنا) برائبويت لمشد

ه. ايشن ڪممڪل ور ڪس ۲. ُھي. ھي فووت بوررولگ نٽڪٽوي

٧. ڪار شبلد اند ستر بر

٨. واحستان عني لعمار يترى .

المحصصصصل

مسام استداس گروب است

# ۳۰ جــنــوري ۱۹۷۰ ڀــارت جــي انــوکــي

# يسارت جسي آزادي

صدين جي غلام يارت جي آزاديء ع سڄي جڳت جي صلح ۽ شانتيء لاء اسان کي اهيما ۽ ستي جا انوکا پادن ويهي پڙهايائين ۽ انهن جي ٻل پريوک سان اجگر سلطنتشاهي جي چنبن مان يارت آزاد ڪرائي ڏنائين , پنهنجي هتن واري لك ب ڪڏهن ايري نهنجي هتن واري لك ب جلم ۽ شانتيء لاء ترقي عين رهيو آهي ۽ مهالماجيء جو سنديش آپنائط لاء جاڳي مهالماجيء جو سنديش آپنائط لاء جاڳي ملهاڻي پيڻي وڃي .

#### سننت ين لاء وطن

اسان سندين سان د آگي قسدم پري جيكو أپكار كيو الس سدو قيام كين يلباسين . جد هن ديس جي ورهائي اسان سنڌ يسن کي لاوطس بطايو تڏهن تنڪال ١٥,٥٢٩ ايڪڙ زمين ڪنڊ لا بندر لي سيني سعد ين لاء نفون وطسن ۽ ڪراچيء جهڙو بندر أدِّ لاء ، عم عي مهاراء كان منت (کرانت) ونی سرکواسی یائی پرتاب کی سپرد ڪيائين . ۳۰ جنوري ۱۹۴۸ جنهن ڏ بنهن سندس هتيا ڪانڊ دهليء ۾ ٿيو ان ساڳشي ڏينهن صبوح جو ڪڇ جي ديوان وٽان تار پھتی ھئی د زمین یائی صاحب کی گرانت ڪهي ويمي آهي. ان زمين تي اڄ سندس أمر نالي سان كاند بدام ، بربت مان بوستان جو روپ وئي رهيو آهي ۽ سندس قولن سان رمطيك سمادي د ركو اسان سند بن لاء بر سجيء كجرات لاء نيرت آستان بطجي

شيوا ۾ ۔ شو فاظي خوشڪال ٽرسٽ

پايو و جهند ڙ چيئرمن

پيو آهي.

تسنداس خوشحالداس



سرڳواسي داڪٽو چوٽترام گدوالجي حتيم هم آؤاد کناءِ ھي تج ڪير سنڌيم ھي مفيداري ڪئين

# سر ڳواسي ارجين هيارام



د يهانت ه جنوري ۱۹۵۸

مجمر ۱۴ آڪٽوبر ۱۹۴۱

Full many a gem of purest ray serene,

The dark unfathomed caves of ocean bear,

Full many a flower is born to blush unseen,

And waste its sweatness on the desert air.

سهنڊ جي اونهي عمق ۾ لعل هو تي بيشهار بن ليي رهجيو وڃن

۽ بيابانن ۾ سهطا قول پُر - خو شبو هـزار بن ڏني هر جهيو وڃن



مرحمد المراح ال



شڪار پور جو لکر نائڪ سرڳواسي سيم لطيدا سعگھر بچاج

جنهن وت گهطو تطو سيبئي ڪالگريسي ايتا اچي مهمان آيندا ها ۽ جـو هر قومي ۽ سماجڪ ڪاريب ۾ سات ڏيندو هو.

# عگ نرد:





MAHATMA
CANDHI
CAMPAINO
COTANISTIO
COTANISTIC
COTANISTIO
COTANISTIO
COTANISTIC
COTANISTI

# كليل مكان



مان پینھنہو گھی بوسائیل دی ہو

۽ چيئني طه فن کان پينين ۾ جڪڙيل نٿو

چاهیان. مان چاهیان تون سببنی ملکن جُونَ سِيِيتاتُون منهنجي گُهُن جي

چونداری جیتی قد مرهمک نتی

سُكَمِي اونري آنادي سان فين.

ببه عيم معمنجي بيرن كبي فيهاشي

. ايدلائي اهو فبول نه عندس.

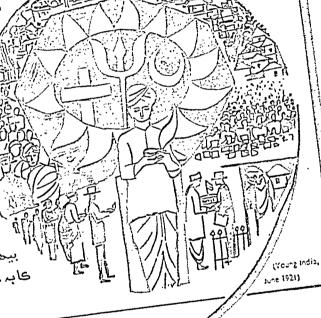
.. منهنجوذه م فید خانی جو ذرم عوضي هن ۾ ايسي جي خلقيل

هم براشي و المراهبي

ېې جانبي، دېو يا رنگ دې

بيهودي گمنه لاءِ هنم

عابه جاً به عالمني.



مهانها كانتاي



ـــ ساذو وا-واثبي

۔ بول ڪ

ــ آلىرىد ايستن

عو. ڏانڌ اچي ۽ گالڌ اِسيءِ جي دريع ڀارت

لڏعسن ڪوا ھيءِ جسي مٿر ۾ ساڌو واسواڻي

سيابتي هو ۽ هن مهالها گالڏيءِ حي اسهڪار

عي أهراو هيي زور دار االبد ڪري عمريء

ار ہندی ہمر نہ ھے بھی کر ست کی

کننچی شاهی پیمانی لی شتکت شالی :

الرائد سماء عقار حرى كتب أندو.

ـ داڪٽم بارٽن لو ٿر ڪنگ

منالسه داو عود نهواء باس كواثي د نو.]

[۱۹۲۰ م حدِّش مهالما گاندَې سنڌ ۾ آيو

سنسار حبي تصون م مهان طبو.

ملسبه تبي جاڙهمو ويو آهي.

د با جو او تار

بىو ھوست

مبالها گالذی بگوان بد حیان د یا حو اوتمار عني آلهڪ اشلاب جسو پيغمبر عمو. لو ڪ سنگره ۽ پکيد راهي بد ڀار نااون ميالما ھي ممون مان پکڻ ٿيون. گانڌي ۽ڳو عص راجنيتن هستي له طو ۽ هو آلسر واد هي آدوش مو هامي عور سندس دل عيي او نهائي، ۾ البادي ڪال جسو دوار کليل

شريمتي برل بڪ عڪ آمريڪن ليکڪا میاتما گانڈیء سی شہاد س نی شردانعلی

سماجك هثيار

كالذيجي إلهاس م بهريون شخص أعي منين جسر عي بديم عي ليتيء كي و اکتی گے ہو سو کو یا کتبر سان مثنی اعتبار چو نہ ڪندبو ن

"ابعدرٌ پرٌ عمر ن شايد ئي ان ڳالهر ئي اعتمار كنديون تسم المسرو كو خون ۽

ماس وارو شئص ڪڏهن به هن يو ٽويء ليي گهميو څو لدو."

گو د يو تنگور ۽ مهاڻما کانڌي

پلېلحو هڪ ڪ ملت، ايشور لاء، ايشور جي ڪار بہ لاء، سبوا لاء محفوظ ڪرڻ گهر ھي.

#### جدّهن هت ساڙيندو

مهانما گانڌي جڏهن پهرين ڀارت جي راڄنيتي کيتر ۾ قدم ڌريـو تڏهن هـن اڃا انگريزن مان وشواس ڪين وڃايو هـو. لوڪماني تلڪ اِنتي چيو:

"مهانما كاندَيء اجا هتى بارس بر انگريزن سان سمبرك بر اچى پنهنجا هٿ

#### ويرن ۾ وير

کوب یارتواسی کدهن بی هتی بیا
یارتواسین چی کنهن بی مجلس بر مهاتها
گاندی، جو نالو او نهی امنگه ، گؤرو کیان
سواء کطی نر سگهندو. گاندیجی، کان و دیک
پوتر، و د یک اعلایل و د یک بهادر، و دیک
اوچ آنها کدهن به هن پر توگی، نی کوله
گهمیو آهیی. سادی ، نیسیا جی جیون
و تیت کندی، ، ستب نیاه ، یوانی گیط
لاء پریم دارط جی اوچ آدرشن لاء پیهنجی

## وڏي ۾ وڏي دين

گداند بچيء جي وڏي ۾ وڏي ديسن ڪهڙي هئي؟ اول اول ته هن ڀارتواسين ۾ ڪانفرتا کي هڪالي ويراا آلدي ۽ آزادي طلبط جي جريت. پر سڀ کان وڏي وستو جا هن نہ فقط ڀارت کي پر ساري سنسار کي

## انسانن جي وچير سلطان

جنرل سمنس جو ڏکڻ آبر بڪا جي گوري سرڪار جو پهر مک هو ۽ جنهن سان مهانما گانڌيء شروعاتي چڪري کاڏي تنهنکي مهانما گانڌيء لاء ايڏي شرڌا هئي جو عن کيس انسانن جي و چير سلطان ڪوئيو ۽ هي آزاديء بعد هند سرڪار کي مهانما

ـــ لو ڪمانيہ تلڪ

نه ساڙيا آهن. کيس لاکڻ آنريڪا جي ٿي ڄاڻ آهي. جڏهن مهانما هتي دوکو کائيندو تڏهن گانڌيجي سرڪار جو مونکان به وڌيڪ وروڌي بڻجي پوندو"

لو ڪمائيہ جي اِها اڳڪٽي ١٠٠ سيڪڙو صحيح ثابت ٿي.

- گوبال ڪوشن گوڪلي زندگي اربط ڪندي ، مهالما ديش جي غريب ڪمز ور جنتا جي ليطن کي عڪ جادوگر جيان آڪرشت ڪيو آهي ، ۽ هنن اله هڪ نفون ڪلينا کيتر کولي ڇڏيو آهي. هو منشين ۾ منش آهي ، ويون ۾ ويون ۾ ويون ۾ ديش ڀڳتن ۾ ديش ڀڳتن ۽ اسين بخوبي چهي سگهون آنا ته عنجي شخصيت ۾ ڀارتي مانونا اوچي ۾ اوچي شکر ٽي رسي آهي.

ــ خان عبدالغفار خان كر نبي سا آغي اهنسا جي سكيا. آزاد كر مهانها گاند كيء جي كار ل ني آئي. مهانها جي اهنسا نه مكر وبرن جي اهنسا نه مكر وبرن جي اهنسا ههي.

\_ جنول سمنس

گانڌيءَ جر چمچل ڀيت ڪيو جو مهانما ڏکڻ آفريڪا جي جيل ۾ پائيندو دو ۽ جو جنول سمٽس پنهنجي اصله۔ ساڪيت ڪري سانديندو هو ، جدول سمٽس چيو مان انهيء چمچل ۾ پير وجهڻ جي يوگيد تر ندر آهيان ، پر گهت پاڻ وت رکي تر سگهانڌو.

بي گناهم ماڻهن جي مصيبتن سهڻ سان ئي دنيا بهتر بطجند ڪ آهي. ــاب (195) باوتواسي

ـــ ڪري ٽنگور ستم ایچی کؤو ندو

ميائها گانڌي آبو ۽ ڀارت جي ڪروڙها ماڻهن کي پنهنجو عڏ ۽ ماس ڪري سمجهي ڪنگال عنتا ھي ھيمو نڙيج ٻاغران اچي کڙو او! ستب عي ڇهاء سان لي آلما ھي الدر ڻـو ساڻـن جبان اڌ انگ اوڍ بل ۽ سندن

د نابل شڪتس جو سنچار ليو يوک. هيمن ہاشا پر سائل ڳالهاڻيا لڳو. ساکمان**ت** سيم اچي ئی ستہ اچی پارسہ جی دروازی ٹی بیئو بے گھت لیو ۽ لہ و ڳو ڪنهن کم لت مان محض ليثن ٿي دروازو کلي بمور هڻڪء رڪچي عوالو. كنس عو مهالها جو بد عطا كنتو وبو سهل کر ٿي ويا ۽ سند سند کي حاڳانو. أشى سولى سندس سچو نالو أهي. بمو ڪم

ـــ سرو هنۍ تلې

هفي. هنکني جنون جني انهن آدرشن جي پرواهہ هئي ھنجو هن پرچار ٽي ڪسو. هسا ۽ ماڻهن ھي لوب ھي ڪارڻ لمل قهرن ھي وجبر، ھڏھن سنسار ھي در اُپدوگ جر ڄڻ مر ده پنن حبان يا حنگي مثدان لي

آهي جو مهالها حيان ڀارت جي جدا جدا

مرحهابل کلن صان دیے مثان دیے و کری بطايو ٿو وڃي ۽ لڏهن ۾ مهالما جو اعتسا ۾ وشواش از لڏيو. هنجو عقماد و همو تام سڄو سىسار كىلى يىھسىر نتل ڪرې ۽ پلى سچى د لنا هو خون وهايو و چي اهسا لي نفس سنسڪو ليءِ جو بنياد لي وهندي ۽ سندس اهو به عشبدو هو لم حو پنهنجي حيالي طلبيندو هو سو حيالي كوهيندو ۽ هو پنهنجو هدون قوبان كندو سو زندگي حاصل كندو.

است مهاتما عني زادهم نشابي آهنون. البن سندس سولير آهمون. استن حلك جساؤء سنسار لاء سندس جهندو كثاى هلندڙ آهيوڻ. ستم اسان جو عهنڊو آهي ۽ اهنسا أسالجى زرد. اسائجى للوار ورعانست حسى للوار آهي، حا خون و هالط كالسواء حبتي لي.

شڪتيءَ حو راز

بدڻ ۾ ڇو ٽن ڏ ٻـڙون حنهن ونت عڪ

أغرَّو عيءُ مهائماً ڪهڙيءِ ريس عسڪ شڪتس کان وڌيڪ ٻلوان سلطنتي کان و ڈیے طاقتوں ۽ دلیا ھي ھنگي فسو ھن كسان و د بك شكتي شالي بطبو؟ كير ي ڪار ط هيءُ لعدڙو شر به ڏاري . هيءُ تڏڙو مر د ، هيءُ هڪ بالڪ جي ملدار واري بدن ھو مالڪي ٽيسيا جي جسون گذاريندڙ<sub>ي ھ</sub>و جالمي واللي دري گھت بکہ تي گذران ڪعدو عور ان لاء لہ جسٹن عربین حیان زلدگی اسر ڪري، اهڙو شخص ڪيدن دليا ئي. کسن عرمه ڏيندڙ يا کيس ڌڪاريندڙ پنهي

لي , افراې شڪتي علالي سگهمو عهڙي

اعو الڪري تي **سگ**ھيو جيو هنگي له

أستتىء عو چاہ غر ۽ لہ گلا عبى برواھ ھثمى.

هملکی رڳو عتی ۽ انصاف عسي پســـرواهـــ

شهستاهم به د علالي سکهن؟

ڪو ڏي ڪو از هٿي. حنهن کي شرير ڊڪرا

لاء پورو ڪپڙو ۾ ڪولہ هن جو سفيءِ جي

لوڪ هيتري زمين حولہ ڏڻي ڪولہ هفو

استرکء هو دّرم آهي هاڻا جو پد دّارڻ ڪرڻ. هاتيا ٻالڪ کان ڊچند ڳ هتي ته پوء ئي پتيء کان دڄي.

# شرة ا جا قول

# نرالي جوت

عهاتما كاندّيء جي مرتبوء تـي آڪاش والميء تان پنڊ ڪ جواهرلعل نهروء درد پريء دل مان هيٺيان شبد چيا:

اچ اسانجي جيون مان روشني هلي ويشي آهي ۽ چؤڌاري اونده انڌڪار آهي. پــر نہ مان ڀليو هوس.

هن ديش پر جا جوت جڳندي رهي آهي سا ڪا رواجي جوت ڪانه هئي. هزار ورشن کانپوء به اها جوت عن ديش پر جڳندي ڏسبي. دنيا اها جوت ڏسندي رهندي ۽ اها جوت آمائن کي سنتوش ڏيندي رهندي.

جيڻن بابو بوڌ ئيندو ٿي ويسو سندس شربي سندس الدر جا مهان شڪتيء واري آنما هئي اُنجو واهڻ وڃي رهي ، هنکي بڌ ندي يا هن ڏانهن نهاريندي هنچي شرير کي ته يلجي وڃبو هئو. انڪري جتي هو وينو تي اُعا جڳه مندر بڻجي تي پيڻي ۽ جنهن هنڌ نان هو هليو تي اُعو تيرت آسٽان تي تي بيو.

#### ههان شكشك

حو مهان شكشك يكن بر پيدا نيندو آهي. كيتربون عديون شايد گذري وجن ۽ اهڙو أستاد شايد نه بهچي. سندس جيون نبي وستو آهي جنهنجي ذريعي هنجي سڃاڻپ نئي تي. اهڙو مهاپرش بين كي ڪجه چو لكن اڳ بال أهو كري ٽو جيمن بيا سندس قد من تي هلي سگهن.

سجواغر لعل نور و
سندس موتيوء بر به جاع مهانتا ۽ اتي ڪا سمايل
هئي . هر درشتي بندوء کان اهو موتيو هن
مهان برش ۽ سندس زندگيء جو جاع چت
هئو. ساچ ته ان موتيوء سندس سکيا کي جاط
و د يے روشن بالوو

هنجی سر گواس قیط وقت سندس سپیشی شکتیون سالر هیون با سندس مرتیر اعرقی و ریب آبو جیش هو شابد چاهی ها، یعنی برارتنا هی گیری بر . هو ایکنا هی آدیش لاء نی شهید کیو و بو . هنجی سپی زندگی ان ادیش لاء ار پط کیل همی بان ادیش ان ادیش بیون باط میس جی حاصلیت لاء هدو سپی جیون باط پیورژیندو رهیو خاص طور تی پنهنجی حیاتی به بویان سال . سندس باری بر اسان جون باد گیر بون قیند بون هک گروء جون جنین باد گیر بون قیند بون هک گروء جون جنین جا تدر بچاریء تاثین هلک همی عانیط سدائین هسیء سان بور هنا .

ـــ سروپلي راڌاڪرشن

گانڌ بھي جي جيون پارس جي ڌارڪ پومبرا تي ٻڌل هئي ۽ ان ۾ ستي جي كوجنا تي زور ڏنل آهي، جيون لاء اوليو سنمان، موهد ـ تياڳ جو آدرش ۽ ايشور جي برابتي لاء هر ڪنهن کي سڀ ڪچه تربان ڪرڻ لاء تيار رهڻ، عن پنهنجي سڄي جيون ستي جي انادي کوج ۾ ويتيت ڪئي.

يڳوان جو درشان ڪٿي ملندوسين. پنهنجو فرض يگيہ سمحيي اورو ڪريون تم ايشور جي سٽاپنا ٿي ويندي.

شري نيوندرام ۽ بيا

۱۹۴۱ جسی زمالی بر حلاعی شخصی ستیاگرد سروع آیرو بسند کی شخصی ستیاگرد کو فرخ بجی اجازه مع عاء کمالد کالد آلی لاهن سند مان عمد پنجن جشن جی سفاوسه مهاتما کالذیء سان گذید و لاء سیواگرام برخمی ولی. ان بر شوی لیوندرام و شنداس، شوی بر سرام تهدشیام بر براسر گهدشیام بر براسی آرد کی سنوا هرا. مهاتما کالذی، یم جس جس سدوا هرا.

مهالها گانديء کي چو لس سند جي اوي پارې پر له مولانا آراد کي ئي نيماد ڪو او آجي يا ديماد ڪو او آجي. مان ان پر دخل ڏيڻا ڪو له چاخبندس. پر کين چيائين لا معهدور شري جوامداس اي لادي و رون و شواس آخي ۽ اوجين ان سان رچي صلاح ڪر يو ۽ حبثن هو چيبر لين ڪر يو. يو.

نيس حبر بر. شری جثرامداس ان وقت ناجاڪ هو ۽ ڪراچيء ۾ وهيو ٻيو هو.

هن بدآاير له شكار بور بر صلّمن ۱۹۲۱ هي دورې بر مهالمها آبو هغو للهن هو شكار پور پر مسالمن كل خو. مدوّ بر بابوء كي از آني حنهن بر سندس كنون باكل و بحدي عز نز بالك چي مو لموء چي كم د رج لمل على. چيالس مهالما لي ان حو كجهه اثر كر لهر. هن مان مين بر نار بر هي ركي حكر لهر. هن مان مين بر نار بر هي ركي چينهي و كرو. حال ركور.

داکتر کشنچد بذابر له سند بر کهڙی ـ اله نخش وزرات وارې د گړی ننست به هو دهليء بر مهالها کالذيء سان کالهيون کول و به هو.



ڪراچيءَ ۾ شهيد د تارام جي شرَ ياٽرا

حو پاٹکي ہيں کان اونچو ٿو سمجھي سو پلهدجو پتن ٿو ڪري. جو پاڻ کی سيلی کان جو تو ٿو سمحھی سو پاڻکی مٿي ٿو کڻي ۔۔ اِہر

خوش ٽي چيائين ته اُل به پال نه مونکي ته گو نجو ئيت ڪو ڙي گهرجي. تون گرڻجو ئيت آهين ۽ سنڌي شوقين ٿيسندا آهن سو تون ڪو ڙي ٿيءُ.

أني چار مهينا رهي ڪپه, ٽاطل پيل و ڪتل ۽ اُڻل جو ڪر سکيس ۽ ٻاپوء تڏهن آگيا ڪئي نہ عالمي سنڌ ۾ وڃي منهنجو دوت ٿي ڪر ڪر . کاڌي پندائش ۽ پرچان رچنانمڪ ڪاريم ۽ هريجن اُڌار لاء ڪاريم پنهنجي خاص جوابداري سمجهجي .

باپوء سان سمپر ڪ جو ٻيو خاص موقع جو درج ڪر ط يوگيہ آهي سو هو دهليء ۾ س يا ۴ جنوري ۱۹۴۸ ۾ جڏهن مون کيس پنهنجو انگريزيء ۾ لکيل پستڪ سنڌ مان لڏ پلاط ڇو (? Why the Exodus from Sind) وڃي ڏنو. مون کيس چيو تہ جت ڪت جوابدار ماڻهو پيا اسان کان پڇن ته اوهانجو به اهو سنڌ مان ڇو آما اچو. ڇا اوهانجو به اهو خيال آهي ۽ ائين چوندي منهنجي اکين مان يي اختيار ڳوڙها ڳو ط لڳا.

كانڌيجيء چيو:

" نون روئين ٿو. رو ٿا ڪمز وريء جي نشاني آهي."

پوء چياڻين:

"د بش جي ورهائي جي وه سمان كوڙهي كيتيسون ته هاڻي هيء آدم جي اتاهم اٿل پتل ٿي اچي. كشت ضرور ٿو تعي اهو سوچيندي تـ ڇا پاكستان جي كنهن به برڳڻي ۾ هندو كين رهندا." مون چيو: "بر هك مذهبي راجيه هيٺ هندو ڇو رهن؟"

بابوء چيو:

"مذهبی راجیه هیك هندو تر نس, پر مسلمان بر با بیا بر كیر چو رهن؟ مذهبی راچ بر پا نیط نی چو د جي؟ پاكستان جی مالك أتانجی جنتا آهی. هندن ؛ مسلمان كی گذجی أنی مذهبی راچ كڙي نیط جسو ورود كرځ گهرجی."

مان: "بر سنڌ جي هندن ۾ ايتري طاقت ڪانهي. مورڳو ئي اُني اسانکي ذليل زندگي گذارڻي پوندي "

کانڌ يچي:

" كانتر تي ذليل زندكي گذار ل با گونداگري سهند و رهل کان له لذي اچل بهتو آهي. مونکي ڏک اهو ڪونہ ٿو ٿئي تـــ اوهين هند ستان ۾ ٽا اچو ۽ ڀلي اچو. توهان جو وطن آهي. پـر ڏک اهو أو آئيم تـ. ڇا سنڌو ديش.۽ سنڌوء جو ڪنٺو هندن کان بلكل خالى رهندو؟ سندى يارسىجى بواجين سيينا جي اوائلي ستان ۾ هندو عدم پيدا هوندا؟" داڪٽر چو ٽٿرام ۽ سنڌ جا ٻيا اڳوان به وقت به وقت كالديجيء سان كدّجندا رهندا هوا ۽ هنن به کيس ٻڌايو هـو نـــ سنڌ جي عندن لاء سنڌ ۾ رهـ ط المهڪن آعي ۽ طلب ڪئي هئي ته سرڪاري سطح تي ۽ سرڪار جي بندوبسع عيك ئي سنڌ مان عندن کي لڏائي جو پر بنڌ ڪيو وڃي. ان ڪري نبي ٻاپوء جي هدايت هيٺ هند سرڪار سنڌ جي هاء ڪهشنر شري سري برڪاش کی سنڌ مان لڏيندڙ عندن کي سرڪاري سطح تي سنڌ مان لڏ ل لاء ضروري سهوليتون وٺي ڏيڻ جي عدايت ڪئي هئي.

اهنسا ۾ ڪڏهن ڀل نہ ٿيندي آهي. ناڪاميابيءَ جي حالت ۾ اهنسا جي اپيوگ ڪندڙ کي پاڻ ۾ چوڪ ڳولڻ گهرجي. — ٻابو

(۲۳) شرک پرسرام تهلراهائی ياد ڪرڻ گهرهي. عو ڄڻي و يو " شـــواب علام هلچل جارې رکحو ۽ ينگي ڀاٽر ن کي شرې برسوام لکي ٿو: مدد ڪندا رهجو. هن کناڻ وڌ يڪ سندو ائین نہ کاندہجے، سان مان کھطبئی دفع سنديث كبؤو ليندو؟ اسان جيكڏهن سمپوڪ پر آيس. سندس گهڻو و اجهو بہ هوس شواب کسي بند ڪري سگهياسون ۽ ڀنگيء ہر ہہ تی موقعا خاص اهمبت وارا آهن جي جو درجو وڈائی ہےال جیڑو کس ب<sup>طا</sup>بو۔ون جو ہر آھي گهت ٿي۔ ا، سوراج کي حولو لبنداسو ن سند سرڪار له پنهنجو د ماغ وڃالي وبني آهي. هڪر ڪبو ويو آهي له ڪيڙڻ رستن ال ذ لنگهو يا لنگهو. تعجب كولهئ الــــ **بوروپي لوڪ ۾ منت وڃاڻي ويٺا آهن** حو هو لورا آهن ...... بر يروفبسر واسوالجيء ان واقعی تی دکہ حو خط مستم پرائیس کی لکبو

هتي. د رج ڪريان ٿو. ١٩١٥ ۽ ١٩١٦ ۾ جڏهن فوگو سن ڪاليج بولي ۾ بي. اې. ڪلاس ۾ پـڙهندو هوس لدِّهُن وتُحْبِش ٱللَّى سند دَانِهِن مونَّندي ۽ ورې بولي ڏائهن ويندې وات لي احمدآباد ۾ لهي کانڌيجيءِ سان سندس ستباگره، آشرم ۾ ٽي پمرا گڏيو هو س ۽ ڀبرې پمری ساڻ پشي ايواد و كيمر الــ مان پنهنجي جبون كبس ار پڻ ڪندس. ١٩٢١ جي شرو عام ۾ قطع تعلقام، هلچل شروع ٹی لـدّھن مان بنارس ۾ وو مبس ئشتل ڪالبجہ ۾ پــروفيسر هوس. ١٥-١٦ فبرورېء لىي گاندېچى بىارس ھىدو يو نبورسٽى جي أنسو لاء ألى إذار يو نسم مون سائلس گڏجي پنهنجي ابلاکا ٻرڪت ڪئي. ٻاپوء پليء لبري مولکي پنهنجي آشوم ۾ ڪجه. وقىم لاءرهى رچنا تمڪ ڪاريہ سکا لاء ٺوٽو ڏاو . ا ً مارچ ۱۹۲۱ لسي مون ڪالبج مان استبثا ڏني. اپيريل ۾ پنهنجي پتنيء سمبت و چي گانڈ ايھيء وين پھتس ۽ ٻاپوء بدهنجي ألى كثبا لأكيتو اسانكي وهابو. مان ۽ منهنجي استرې تڏهن ئي د بسي ڪپڙا پاڻيندا هئاسون پر پوء ٻاپوء کي جسر لہ اسین اڳتي کاڌي پهرينداسون ۽ سا ہے

آهي. پر مستو پرائيس اڃا چڙ ۾ آهي. پرونيسر واسواطىء جو شط Calm & Dignified يعنى لهر وارو ۽ شانائتو آهي ۽ هڪ اسهيو گيء جي عسدې جو بخو بي اطهار لو ڪرې " ياد رهي له سوامي ڪرشنائند امل ھڪ ائتلابي هو ۽ آمبريڪا ٻہ ويو هو. هـن حو ڪيتر ن انقلا بي جوائن سان گهاڏو سمبرڪ هو. هو پوليس کي گوهني ڏيٽي ڀڄي وڃي لڪو. مٿس مهاڻما گانڌيءِ حو گهرو اثر ٽبو. بهربن جدّهن ١٩١٦ ۾ مهالما گائنڌي سنڌ ۾ آبو لڏهن سواميء ان جي باري ۾ ٻڌو. پوء ۱۹۱۷ ۾ عن سانومتي آشوم ۾ هنجو درشن ڪيو. آخر ۱۹۱۹ پر اموتسو ڪالگريس پر مٿس وڌ پر وڏ بوڀاءُ پيو ۽ هو ڪالگو بس ۾ شو يڪ ليو ۽ آخر بن طور عنسا ھي وات ھي و بچار جو لسرڪ ڪري اعسڪ ستباگ جي وات پنهنجي هڪ جي ڪتيل ست مان ۽ سال المتيار كرط جو فيصلو كيالس. ۾ رڳو چڻن وڳڻ ماڻ گلدران ڪنداسون.

هر ديش ۾ سکيا اهڙ ڳ ڏهي حا ديش کي ترقيءَ جي راهر تي وٺي هلي.

# (۲۲) سواهي ڪرشنانند

سوامي ڪرشنانند سنڌ جو هڪ نهايمه ٿي لوڪ پريه سيوڪ هو جو هن وقعه هما چال پر ديس ۾ پنهنجي اصلوڪي شهر منديءَ ۾ وڃي گهر ڪري وينو آهي. جو لاء 19۲۱ ۾ سوامي ڪرشنانند کي ڪراچيءَ جي يو ليس گرفتار ڪري مٿس ڪيس هلايو ۽ کيس جيل جي سزا ڏني. ان تي ۴ آگست ۽ کيس جيل جي سزا ڏني. ان تي ۴ آگست ۾ 19۲۱ تي مهانما گانڌيءَ پنهنجي ينگر انڊيا ۾ Bad Of Karachi جي سري سان هيٺيون ليکر لکيو:

"سوامي ڪرشنانند کي قيد جسي سزا ڏني وئي ان تي ماڻهو ڏاڍو اچي چڙيا ۽ ڪن ماڻهن بوروپينس تي ڪراچي ۾ پيتر اُڇلايا , اُن بابت جيڪي اخبارن ۾ آيدو آهي سو مون ڪين پڙهيو آهي پر جيڪي ڪجهه سنڌ جي مترن کان ان باري ۾ بدو اٿر تنهن مان ائين قبول ڪر لاو پولدو تد پيتر اڇلائڻ سان جنهن ڪارير سان لوڪن پيار آهي انکي ئي ذڪ هنيو اٿن.

اهسا جي پرتگيا توڙڻ سان ماڻهن سوامي ڪر شنانند جسي عزب ڪان ڪئي آهي. سوامي بيشڪ هڪ بي بابق ۽ خلق جو پيارو ڪاريه ڪو تا آهي. هن شراب جي پڪيٽنگ اهڙيء پر هلائي جو شراب و ڪفندڙن جو نفعو گهٽجڻ لڳو. هن نسي ڪوڙي تهمت به هنئي ويئي نسب حملو ڪيو انس. انهن سيني ڳالهين باو جود جنتا جو فرض آهي ته پال تي پورو پورو ضابطو رکي. پوليس غلط طور مقدمو داخل ڪيو يا معجستريت سنا يو يو غلطي ڪئي تنهن ڪري بي ڏوهي

ارر بي لوكن تي حملو كرط عك بي سمجهي جو قدم آهي. اعرًا واقع ستيا گره، جو جاري ركط ناممكن له ته مشكل ضر ور بطائين لا. كراچيء بر جنهن خلق ائين غلط كارروائي كئي تنهن كي سوامي كرشنانند جي عزب كراني آهي ته اهو ولائتي كيري جي بهشكار كرط ۽ چرخي كتاط ۽ كرڙي جي الحي جي ورستي كرط ۽ چرخي كتاط ۽ كرڙي جي الحي جي رستي كرط گهرجي."

۲۵ آگست تي مهاتما کانـدَيء A Mock مرو ڪيس " جي سـري Trial "فـارس جهرو ڪيس " جـي سـري سان "ينگر انڊيا" ۾ لکيو:

"سوامي ڪرشناند ماڻهن جو پيارو پرچارڪ سماج سڌارڪ ۽ پڪيٽنگ هلچل جو روح روان تنهن کي گرفتار ڪري مٿس مقدمو هلائي ۽ ٻارهن مهينا قيد جي سزا ڪيو جو کيل ٽن ڪلاڪن ۾ سرڪار پورو ڪيو . ڪورت ٻاهران چو ڌاري ملٽري کڙي ڪيل هئي ۽ دروازا بند ڪري ڪورت اندر در ٻار ۾ مقدمو هلايو و بو . سواميء کي ۲۰ تاريخ گرفتار ڪيو ويو هئو پر ڪلاڪ بعد کيس ڇڏيو ويو. وري ٢٥ تاريخ کيس ساڳيء تهمت هيٺ گرفتار ڪيو ويو ، دووو. هنو يو ويو هنو يو کي بوليس واري جي ديو ٽي ۾ دخل هن کي بوليس واري جي ديو ريو ويو .

برونيسر واسواطيء (پوء ساڌو واسواطي)
۽ ٻين پختن ڪاريه ڪرائل لوڪن جي جوش
کي روڪڻ جي ڪوشش ڪئي ۽ گهڻي قدر
ڪامياب ٿيا ... جيسين لــوڪ سنير واري
سپاهم وانگر هلت ڪرڻ لــم سکندا ليسين
ستياگرهم ڪري له سگهجو.

سواميء جو موڪلا ناط وقت ڏنل سنديش

هنهنجي شردًا هريادا كان هتي آهي ، هان سهجهان ٿو تر گهٽ وڌ سڀ ايشور ٿو ڪرائي .

(۲۰) شرى پيسو مل چاندوائي

شری بیسومل چاندوالی، جو لرست دار ورمين ۽ چلڊر بن جسر پاير وجهندڙ آهسي سو اصل رياوي ۾ وڙي آئيسريء جي پــد ئي هو. بيعش ولي بعد هو آل الديا ڪانگريس ڪامينيء جي آئيس ۾ اچي آچاري ڪرپالاليء وت عڪ سواسر سبوڪ بائجي ڪر ڪر ل لكو. ڪيه. وقيم پيره ميالها كانديءِ هي سموا ۾ وچي پاڄ ارپبائيرو.

شري جالدواڻيءِ جو جو لڻ آهي لہ مهاڻما سنسر ۽ التظام هسو لڏاد و ڪڙڪ هو. هڪ لگا مِعالما گالذيءِ شرى چالدوالميء لي ڪر وكنو لد أغناوون پنڙهي مكيد مكيد غيرون مختص طور كيس بدالي.

الدو پاڪستان ليگر حون عبرون ڪنهن طالمل ۾ لاهي وکڻ لاء گانڌيجيء کسي چسو. عدم ذيد من بعد مولانا الوالحالم آزاد

كَالِدُ بِهِيءَ سَانَ مِلْحُ آيُو . أَنْ وَقَسْدُ أَعُو مَالِيلُ آثلط لاء گالذاپتيء شرې جاندواڻي کي چېږ جبڻن لسہ معهن پشي وسيو انتڪري سامهوره ڪمري مان فائيل تطل لاء پسالڻ ڪين ويو پير السان لي بھي ڪوي بريان ڪنهنگي سڏي فاليل کٿلي اڄڻ لاء چياٽس.

گالد بجيء ۽ مو لائسا اڳبان فائيل رکي وبنو أهي ڪائي رکيل ھــورہ ڳولھڻي بر عرون لين لي ڪن. ڏلائين د مار دائيل عصته حو نيو اچي و او آغي. بوء نر پاڻ وجي در سعد فاثیل کلی آبدو تر میمالها کی ڈاډو الزاضيو ليو حنهن كس چنو لـ مولانا جا ه مست اجايا ضابع حكري بهذيد.

شوې چالدوالليء معانبي ولندي چبو لـــ

سرڪاري اوڪويءِ جي آيهن سالن واري عادسه كاغد فاثمل كان باغر منجهبل جدى ڏيؤ هي، هبڻن لورڙ ي رفعت ۾ ڪيڻن سڏوللي؟ شري پىسومل وران كيو آھي لہ جڏھن گانڈیسیء و دن پھر ہو ن د دور آیس الم اِابر ہ بچمو هندي ايندي الستي ؟ جدّ هرر مسون کیس چبر لر همدي ڪال ابندي المر لڏهن چيالين اسم مان لوکي سيکار يندس ۽ روز همدېء حو پارۍ ڏيندو هو ۽ لکيل ۾ چوڪو س پاط در سعد کندو عی

باپوء چبو د مان توکي بيون د ڳالهمون سكاريندس منان يعكي علجل المون مون ساج سيوا كرام علج , بو انسوس كـ سدواكرام هلط کان اڳ ٽي ناپو شهيد ٿي ويو ۽ سعدس ئي اکين آڏو!

(۲۱) شرک دىو ناتاتلى

شرې د يو ناناځي لکي لو نــ ۱۹۴۵ـ۱۹۴ ۾ جڏعن عو ڊي. حي. سنڌ ڪاليج ۾ ۾ ۾عدو هو لڏهن بمسئي ۾ هڪ مهبني جي شاگر دن جے عص حصفمت لڳائي وئي دي صبح ۾ انھن کي نولو عو حن آراد يءِ حي پڌ ۾ پاڳ وړ تو هو. ڪئيمپ پيوړې ٽييځ بعد هو ۽ هڪ ٻمو سندس سائي پنچ گئيء ۾ مهاڻها جر درشن ڪرڻ ويا. اُلي شرک جثرامداس جي مدد سان کيس گالڌ بچيء سان ملاقات ملی ۽ ٻـاپوء سان گڏھي کھمڻ ويـا جتبي مهالما كالس سند ۾ شاكر دن جسي احر ڪ وغم ه سابت بالهبون پچدون. بد د بدهن اُلی رعما ۽ شام ھي برارٿيا ھــو لطڤ بہ ور تالون ۽ ٻاپسوء جي دائنڪ حسون حو پ

اليؤ عاصل ڪياڻون.

اتم واد کان سواء يوتڪ واد هرتبو آهي ۽ يوتڪ واد کان سواء آتم واد جرڪ نتُو سُكَهِي. ــ با پو

# (١٩) پروفيس رام پنجواڻي

پوفيسر رام پنچواڻي پنهنجو سمپر ڪ پاڻ هيٺين شبدن ۾ قالم بند ڪيو آهي جو سندس ئي شبدن ۾ ڏجي ٿو:

مهاتما سان منهن جي به دفعا ملاقات تي. ياد آهن أهي گڏ جاڻيون؛ يا عمر ياد رهنديون. راڳ بڌائي آٽو گراف گهريومانس. آٽو گراف گهريومانس. آٽو گراف لاء گيب ڪافي نه هو. کاڌي پاڻط جي پرنگيا ڪرايائين. چاليه سال ٿيا تسساطس ڪيل سوڳنڌ پاڙيندو اچان. انهيء لاء خوشي اٿر ته فخر به.

بيو دفعو به سندس حضوري بر اچط جو موقعو مليو، هڪ راڳيء جي حيشيت بر. وڏ ڀاڳي اهي جن کي هن يک جي او الاار و ڏ و اچط جو اوسر پراپس ٿيو. وڏ ڀاڳي اهي جن تريتا بر شري رامچندر جو درشن ڪيو، د نساپور بر شري ڪرشن کي ڏ أو ۽ ڪلجڳ بر موهن گانڌيء جو د يدار ڪيو. واڳ ٻڌايو مانس ڪرتارت ٿي ويس.

" آيو آهيان تو اڳيان ساجن ڳاڻڻ راڳ

جاء ملط جو ڀاڳي سيا ۾ تنهنجي ٿيو."
ڏاڍي محس سان هند ستانيء ۾ گيت تيار
ڪري هن جي ڪچهريء ۾ آيس. به سٽون
ڳاير ته هٿ سان اشار و ڪيائين. صون راڳ
بند ڪيو. مر ڪي پڇيائين " توکي سنڌي
راڳ ڪو له ايند و آهي؟"

مان اچا ڪجه چوان تنهن کان اڳ چيائين " تو کي ياد نه هجي تر مان ٻڌايان، "

وائون والكر سندس منهن بر نهارير. عن چيو " كاء ، جس كت وسين به تون." اعوكيت سندس چوليوي برلكيل هو ۽ عجب

جي حد له رهي جڏهن گنگنائيندي صحيح سر ير ست ٻڌايائين. مون اهو راڳ وڏي شوق ۽ شر ڌا سان ڳايو ۽ اڄ ڏينهن تائين ٻاپوء کي ياد ڪري ڳائيندو آهيان. جڏهن به ڳائيندو آهيان تڏهن سندس موهيندڙ لفظ به ياد اينداآهن: "راڳ اٿيئي رام کي ريجهائڻ جو وسيلو. پر رام راضي تڏهن ٿيندء جڏهن انهيء راڳ سان پرجا کي ريجهائي سنگيت عسو پورو اپيوگر ڪندين."

تنهن کربیهن اهو پچن پارتیه و دیا یون بر گایر نه داکتر سشیلا نائر جی اکین بر آلسون کر لر . گیب پورو کیر نه هو ی پیار مان اچی مون سان ملی . اکیون اگهندی چیائین :

"بابر اکس آڏو اچي بينو جڏهن تو اهو راڳ ڳابو. گرديال ملڪ به اهو گيت ڏاڍي امنگ مان اچار بندو آهي. مٽڪي تسي له موج مهي ويمي. بابوء کي اهو راڳه ڏاڍو و طندو هو."

سشيلا جو بيار ۽ شر ذا ڏ -ي منهن جو من ير جي آيو. ڏ يمي آواز ۾ و ڏيء عز سه سان منهنجي منهن مان اکر اڪتا: " جڏهن ڳاڻيندو آهيان اعو راڳي مونکي ۽ ياد ايندو آهي مهاتها."

سنڌي بوليءَ له چاه، حقيقت ۾ انهيء ڏينهن کان بوء وڌيم. ڪانيون، بيس، ڏوهيڙا، لوليون، اوراڻاا ۽ لاڏا الهيء ملاقاس کان بوءڪنٽ ڪيم. سائين "بيوس" جا وڏا احسان جنهن سنڌي ٻولي لاء بيار جو ٻجہ منهنجي الدر ۾ عتمو پر اولوو ئي احسان مهاتما گالڌيء جو جنهن جي بر بر ال ۽ امنگ سان سنڌي ٻوليء لاء شرڌا ۽ جنون بيدا ٿيو.

جو شخص ڪو هڪڙو ڪاريہ پختي ارادي سان ڪري ٿو تنهن ۾ هرڪاريہ ڪرڻ جي شڪتي اچي وڃي ٿي ۔۔۔۔۔۔۔

(۲۸1) (۱۷) سري سيوكرام كرمچند ميالها گالاي حدَّمْن ۱۹۳۴ع ۾ قيد مان کارز (۱۸) شري جي. جي. هاکبهجاڻج آزاد ليو لذعن ڪستوريا نرست ۾ گڏليل اللو عن عند اللي أن لاء ميالنا كر شوی جي. حي. ماکيچاڻي شي ڪندڙڻ حو ميڙ ڪو لائٽو شيواگرام ۾. سنڌ شردًا جُو اليو لكي موكلمو آهي. عو <sup>ما</sup>0 شري سيوڪوام الي وال هنو. هي علييل وقد عبل مان آزاد قبط بعد ۾ سبع لڳڻ ڪرې ڪراچي اسپتال ۾ د المي كالذيجيء سان سوال حواب پر ٿيا. هو. سندس ذلسلو كباب بچاله مو . سيوكولر عود الاوء كان عد سوال كو لى ڏينھين مياليا کالاي <sup>ه</sup>و ايشن سيابتا <sub>«</sub> هنهنجو ووالن هن بال عن طرح كيو آهي. دُرُوي جي سلسلي ۾ ڪُواچي ۾ آبو. سند حوال: "بابو جي، حي او هين بوالم*ي* <sub>۾</sub> دل هفي آ مهالما كالذيء جو درشن كو يان حستورا فرست جا برات سيح بنري يو بست جي آيو بيشن وادو بهمار اسبستال مان مثرد ليو ر جيڪو اوجين ڪر ڪيڙې ليولي به و المراجع المراجع و المراجع ۾ شووع ڪريوي، استال جي ادمارن عڪ چئي لکي هڪ بابوء له به جواب آلو "مان ر جيڪو المروح حتى عشان مهاتنا كالذيء كبي برالس کی وساري چڏيان (ٽيڪڙو). ماڻ موڪلي جنهن ۾ لکيل عو تر اسانکي اسمِعال هے بوت کی حیصر کان ؛ انی رالن ؛ ۾ درش ڏيو د تاسين ايواس و عداسون. المره أو مركز خروع كرياه. أو مركز هيان صحيح كياتون: "آبويش وارد درش کی آدرشی بطانهان. بود باطبیعی آن عسے جَا ۚ الْهَاكِي. يَن مو ڪڙ ھي خوشوء سازي بوائس ۾ ٿيلجي جلي اها لڪو ناپا جي هت ۾ د و جي وبندي ۽ سڄي برائس ۾ ڪر دور ولندو بھتی ہر مھالما کالذیء کی شھر الدر کھطمی ملام كر هيك لواد تروع كران ام مېنىگون د كىل ھىرى كىيى كاندىسى لىلىم چېڭىء طوح شووع ڪويان. بوءَ پاڻيميي الملوياً لرسايد كالاعتن. د به هو اوسرو تعلم واسوره ڪوي رهبا هنا. شوي سيوڪوام اوء لکي قو: اح 4 سندس التري ۾ اوچتو هڪ لوس آراز ڪو ر مهالها گالذي اچي رهيو آهي. ڪيون کيس هو حواد، مون کي باد آهي. ان ۾ ڪيڏي لكيو عوم كالديجي د و كو آلبها واو د واون معلى او ال اعي. حوز جسي كر كدون وه ويو يو استال عني سيعي واردن ۾ ، ان مان سق سکا کہی۔ وجی بسان کان بھیائیں. دھاڑو سدڑو (سرې سيوڪولم عن وقت دعليء ۾ الله جو سؤيل هو سو ان وقعه لند مر هو احبتراء حي شروع ڪيل لوڪ سيوڪ لَمْ مِهَالِيَا ۚ هِبُولُ حَالَى لَمُ مُولِكِي سَدَّ حَجُولُ ، جو سيد آرې آهي.) ۽ اسپتال جو جڪر ڏاڻي ورک آجي طکي مين. ايترو عو ٻايوء جو بيمارن سان قوب! ضابطو انسانيت حو قانون آهي. او نجي ۽ او نجي سي

# (۱۲) ڊاڪٽر چمنداس

مهاتما گانڌيء کي کاديء جي پر چسار جو وڏو اونو هو. انڪري ١٩٢٠ ۾ جڏهن داڪٽر چمنداس بمبئي ۾ مهاتما گانڌي سان گڏ جڻ آيو ته گانڌيجيء کيس هٿ جي ڪتيل ست جو هٿ جي آڏاڻي تي الحيل ڪپڙو وور تائڻ جي پر تگيا ڪرڻ لاء چيو.

"مان حياني پر كادي واپرائط جو و چن كين دّيان؟ كادي بزار بر گهرج و يل ملندي اللجي نه" داكٽر چمنداس پنهنجي من جي د بديا باپوء كي بڌائي.

گانڌ بجيء کيس چيو: جڏهن بـ تون طلب ڪندين تڏهن آءَ توکي پهچائيندس. ڊاڪٽر چينداس تنهن تي چيو: واليت و چان تر اُتي کادي ڪتان ايندي؟.

"چڱو ٽون شرط وجھي کادي پائڻ جي پر تگيا لکي ڏي ", بابوءِ چيو.

" پر جوراب نہ کاديء جا ملي ني ڪونه سگهندا ۽ مونکي نہ کاديء جي ٽوپي بسہ ڪين ٿسي وطي ،" داڪٽر نئون اعتراض أثاريو.

پر گانڌ بھيء کي بہ داڪٽر کي ڇڏ او ڪو نہ هو. انڪري هين پنهنجي هتن سان انگريزي ۽ هنديء ۾ پر تکيا لکي:

"مان اڄ کان پر نگيا ٿو ڪريان تہ مان حياتي ير هت جي ڪتيل ست مان هٿ سان الحيل کدر جو ڪپڙو پهريندس پر ٽوبي ۽ جورابن سان اهو بنڌن نہ لڳندو."

گانڌ بجيء جي ان پرنگيا پتر تي ٣١ آگست ١٩٢٠ تي داڪٽر چمنداس پنهنجي صحيح و ڌي ۽ هن سان گڏ ٻين ڇهن ڀائرن ۽ پينرن

جدا جدا ناريض تي صحيحون وديون.

داڪٽر چمنداس اسهيوگ جي هلچل وقت لوڪري ڇڏي آيو لا گانڌيجيء چيس لا سنڌ ۾ وڃي ست ڪتاط جي ڪر کسي لڳي وڃ.

داکتر چمنداس جڏهن سرڪاري نوڪري ڇڏي تڏهن سائلس گڏ ڪن داڪٽري ڪاليج جي شاگر دن به نو ڪري ڇڏي جن ۾ هڪڙو هو لاڙ ڪالم جو داڪٽر (سرڳواسي) عالمچند جيمندائلي جنهنجي يو ٽين سال جي امتحان ۾ مس ڪي مهينا باقي عنا. هن مقين کادي پائڻ جي پرنگيا ئي به صحيح وڌي.

مهاتما گاند يء تي جڏهن ١٩٢٢ ۾ بغاوت جي قلم هيٺ مقد مـو هليو تڏهن داڪٽر چمنداس احمد آباد و چي پهتو ۽ ڪورت ۾ حاضر هو. ما جسٽريت ٢ سالن جي سزا جي فتو ڪل ڏني تڏهن حاضرين جي اکين ۾ لڙڪ اچي ويا ٻر گانديجي مرڪندو تي رهيو. داڪٽر چمنداس نمسڪار ڪيس ته ٻابوء چيس: داڪٽر چمنداس نمسڪار ڪيس ته ٻابوء چيس: داختر چمنداس نمسڪار ڪيس ته ٻابوء چيس: کي لڳا رهيجو."

داڪٽر چمنداس جي دل ۾ بابوء اله جا
شر ڏا قائم آهي تنهن کيس "بابو" پست
لکڻ اله پرير ال ڪئي جيهن ۾ گانڌيء جي
جيون جا واقعا دائيسب لمولي درج ڪيل آهن.
ياڻس وشني جڳتياڻيء وري "گانڌي سولر"
پست جو سنڌيء ۾ الواد ڪيو آهي جنهن
۾ گانڌيجي جا جدا جدا وشين لي ويتار قلم
بند ڪيل آهن. گانڌي سو تر اصل سنسونس
شلو ڪن ۾ گانڌيء جي جيون جا سڌالت

ترقى كرڻ چاهيون تم اسانكي اتهاس دهرائڻ نم گهرجي پر اتهاس جوڙڻ گهرجي.

#### (۱۴) شرک هادو داس شوالو هل

مهالما كالذي هن لئين سمل كاذى، مي وكي عجواهر جنست اويديل ناهوكي جوان دّالهن الهاري سنديش لكي لثاني بر وجهي كيس ذاو. ماذوداس لكي أسو د در سيديش بعو أن لثان بر:

"عميمه كالا كرو. بابو. "

اور ااوو سنديش کيس آئڙيو ڪسي. گاندائٽيءِ منھن مان اوکي ٽاڪس سوال ابوا:

"با لير ؟ سديش زكيو ٿو تيجي ؟" الاوداس لير ؟ سان حوات ڏنوء توايير بر ليد. حتوا مولکان سکيو ڪي ٿيندو ۽ باس کي جو ل بال و ذيڪ زکيو. کالذ ٻجيء پڪدر چئي زيو

"مون له سندې لو حراني لاء سديش لا لوي هن سنديش کې حستر و کيباتيء سال سرچيندان او لوولي من ۾ ڪو د سنديد يا کنچالش ڪس وعمده ؟"

شوې ماڏو داس لکي لو د يو ٿين تشتي ۾ سون پههنجي شنڪا جسو سماقان يائسو. سوبهندي سمتهر لس مولکي جبون ووني پهڪار جي ٿيري لي ڪوم روني ست ڪيھ جو معتر ڏاو واو آهي.

اارسا جی اسومی جهندی جی شوخت بحکو پر گالایتی، جو سف شفط داره جرحو / سائل آغی,

(۱۵) پروفیسر لجواظي پرونسر لطبیکۍ اجراځيء کس پیښتن

پرولسر لعلسخه اجوا ی دسی به به الم سان سمبرت مناکر دینی جی سعی بر مهالما سان سمبرت مو دعت به بر سنگ باد آخن، ۱۹۱۱ بر حذین بهالما گالذی بهر بن دوری نمی سند بر آبو لائح شائل کار مائل مائل کار مائل مائل کار مائل می دو وان بر بر و و سبس الموالی عموالها گالذی، عال بچود؛

اجوالحیء میانما گانڈیء کان پچسو: " اوعمین سودیسی جاکی تا جنو اعو

کولی بذایر.» ای کی گاذ پچیء جراب بر جبر:

" مان احمدآباد بر أسر رهان مونكي عتى و ولؤ عي خرور بسه بوي ألى . مبهنجر سود يشى درم مولكي اليس لو جشى لسل آله المحدآباد جي لهيل حتى ور المبان بنهنجى لكى بنهجى ديس جون ليل جوزون والوائن ۽ تاريون اصل لسى المهيء بر آهي مهيجو سود يشى جو "

برونيسر أجرائي ٢١- ١٩٦٠ م اعمدآباد على سر حاري حالت بر استنت برونيسر على سرحاري حالت بر استنت برونيسر عبي متواثره آثور مي بنينجي متر شري لعليند آزوائي، على قد حار و بور مهالها ان وقت آزوائي، كسي الكرنزي شد (الحقيق عكر المنافين كالماراتي شد (الحقيق شد آزوائي، الأجبى كي كمان ثمو له اهدو شد آزوائي، الأجبى دوست لكيو آهي اللهي غلط آزوائي، الأجبى بنو ولي بال برهمائين، ونائيس تم آزوائي، عن يجر بنو ولي بال برهمائين، ونائيس تم الكرام وحكي بي جو كلي بان عي بدوان و بحكوم على جو المنافية بي الن عي بدوان و بحكوم على حدم حدم عدى الكرام و حدم عدى الكرام و عدم عدى الكرام و حدم عدى الكرام و الرواز و لو فو ندو هو.

ادائگی لو کان هی رالی تی منحصر نہ عثاث گھرھی.

# (۱۲) شري ميٺارام کلنائي

مهاتما گانڌي ١٩٢٨ ۾ سنڌ جو جيڪو پنچون دورو لالا لا جپتراء بادگار فند ڪئي ڪو ط لاء ڪيو تنهن ۾ ساعتيء جي ايراضيء ۾ شرک ميٺارام هرو مل کلناڻي سافس هو ۽ هين ڪي د اچسپ نڪتا ان دوري بابس لکيا آهن.

شري مينادام ان دوري بر ڪچه ڏنگائي حيمي جو مو آر ڪار جيمن ڀرين شهر کي و يجهو پهتي تيمن سڏو مهاتما لاء مقر ر ڪيل دهرائيور کي جاء تي انکي و ني و عط بدران درائيور کي اشارو ڏيفي ڇڏيائين ته براد اندران هلج. سندن من بر ابلاکا هفي ته شهر جون ڀينرون گهرن بر مقان بهي باپوء جو در شن ڪن. مهاتما درائيور تي تمام ناراض در شن ڪن. مهاتما درائيور تي تمام ناراض علي پيو له تو کي ڪنهن چيو ته بازار مان علي پير جواب بر جهرو درائيور ڪيي تهڙو مينادام. بهي بت مينادام ته هو مست نعرن مينادام. بهي بت مينادام ته هو مست نعرن هيل علي هينادام ده هي مست نعرن هيل جي هينادام ده هي مست نعرن هيل جي هينادام ده هينادام ده هي مست نعرن

وري جد هن گاند يجيء کي جڳه نسي وني آيا ته مهانما د او ته سندس رعط واري ڪمري ۾ هيٺ غاليچا ۽ مقان وري ڪرسيون ۽ پلنگر رکيا هئا. گانديجيءَ اعم دسي چيو:

" مان ڪو راجا آهيان ڇا جو مون لاء اهڙا تڪسات ڪيا اٿو؟ مونکي ڪتي اُس ۾ تد و جهي د يو ته لکه پڙه به ڪريان ۽ اُس به جهيان."

مينارام چوي ٿو ته مقرر وقت تي مهاتما گانڌيء شهر جي ماڻهن کي نقر او ڪئي جنهن ۾ هڪڙو جملو عن اهڙو ٻوليو جو حياتيء ڀر وسرڻ جو نه آهي.

"جيسين سوراج نہ مليو آهي تيسين آءُ لي چڻن ئي رهندس ۽ ٻين کي بہ بي چڻن بظائيندس."

" اعی لفظ بدی", مینارابر چوی آرو
"منهنجی اکین مان لؤک وعی آیا."
مینارام لکی آو د مهاتما گاندی، جسی
چرچن جی به کهؤی کاله کجی ناروشاه
بر نارنگین جو آبو کرو و آس کطی آیا. مهاتما
هستری باط ورتائی، باقی و بنان بر وراهیون
ویون انتی گاندیجی، کلی چیو:

ناروشاغہ جا ماٹھو ڈایا کی سیاٹا ٹے د سجن، مونکی هڪڙي نارنگي ڏيفي چوندا تر کاند بجيء کي ٽر ڪرو ڏنو سون کائسي ويندا باط.

# (١٢) ڊاڪٽر گوبندرام دادلاڻي

داکتر گو بند رام دادلائی لکی آو د هو سملی بر پنهنچی چاچی وت لتل عو د مهاتما گاندی آتی وانسراء سان رائو ند تیبل کانفر نس تی و چط بابت گنییر گالیین کر ال لاء آبل هغو. شام چی پوارتنا آندو بر شری دادلائی به و چی پهتو. پوارتنا آندو بر شری دادلائی اخبار نویس سان گالهیون کر از عن سوالن اخبار نویس سان گالهیون کر از عن سوالن و بند جواب دیندی هک پردیسی اخبار نویس جا جواب دیندی هک پردیسی اخبار نویس پیمو د عین کی کیر سیائی تو؟ کنین کان چیو د جر من جوان آهی کنین چیو د کرا از ای کنین چیو د کرا از ای آخر هک چیو د کرا از ای آخر هم چیو د کرا از آهی د کرا از ایس انگریز آهی . آخر هم چیو د کرا از آهی د کرا از آهی د کرا از آهی د کرا از آهی د کرا از از انس پر آهی د کرا از ای انگریز آهی د کرا از آهی در کرا از آهی د کرا از آهی در از آهی د کرا از

' تو صحيح سڃا تو.' گانڌ يجي ائين چئي ٽهڪ ڏنا ۽ بيا ہـ سڀڻي کلڻ ۾ ڇٽڪيا .

(۱۱) شري آنند هنڱو راڻي

بهانها كاندې داندې مارچ لى باطان مى محارد مى به الكراي سال كنيان هغان بر محارد سندي بتر هسو آلند هنگورالي، شرې همكورالي، مو كاند بچېء سان چگو گهالـ و نانو لى وبر ۽ هن مهالما جا كيترا واكب جدا جدا وشين لى الكر الكر كري، كنا حكور شوي شايع كيا آخن.

ه کا کہا شرک مهادار دیاتی ؛ شرک بہاری لعل کی خرک بہاری لعل کو میالہ کالذہبیء سان گذ خود عمل لعجی اللہ بہاری لا کی کالڈ بجیء آلند کیان معکورائی حجه اوان فائل بزار مان خرید خری کاخلہ جدا جدا فائلل بزار مان خرید وجهی رخیو جو. پالبائین تہ بابر شاباس ڈبندو. پر کالڈ بجی پال سائس فاراضہو ڈ بکار بو لہ لون فائلل می خرید خرط لی پہلے جو بو ہر ہر ہاد کے والی کیالہ لے ہرائین المان جی بدن مان لساعی سکھجن آلا. المان جی بدن مان لساعی سکھجن آلا.

گاندیچی عام پلی چی کار به لله لک گذ کیا بر عرچ نی ائین ایترو ضابطو رکندو عرا شری عمکورالی، چی درم یتنی، چ.و سرگراس لیو تر میانها گاندی به سال سانده بروز کیس شاشی دیا لاه کچه و چن لکی موکلیندو عول ایترو سالس قدر به عوس، شری عمکورالی اهی و چن ساندیندو و برو مذین چهاتی لاه میانها کان اجازت گیوبائی ندهن جهاتیا کیس ناکان اجازت گیوبائی

سمي وپوټو نيس اڪار ڪي. چي: "افزا گفتا ڪنهنجي ميٽري نه چهانيا آمن. مرط بعد ئي الين ڪري سگهجي ٽر

پر سو بہ ان شرط تي تہ جمھنجا وچن آهن سو پمھنجي جيونت ۾ ٽوڙ ٽائين الھن جي اڪرل وعلي وعير عجي."

مهاتها كاندې نوكالىء كان ئى جد عن دهلىء ۾ والبسواء سان كڏجڻ آبر ته الله آباد ۾ آلند ۽ سندس قرم يتني ٻئي سسائس سندن تى كڏجڻ آيا، آنند يجس:

سيسن في عنين ابر؟" "طبيعت ڪيتن الو؟"

گانڈ بجیء ورہاگی و بل هندو مسلم فسادن ۾ خولن ڏانھن اشارو ڪندې جبو:

بر هولن رائين رشاور فسندې چېو:
"جنهنجي پچڙي سان هنڙې ويدن ئي
هولدي لنهن ماء جسو ڪهڙو حال هولدو؟
ڪهڙې به تڪرې بر ڪي وهبا بيا هجن،
ير آهن له منهنجا بچا بار. هاط اکس بر لڙڪ له رغبا آهن. ليط عرن کاري وهبا آهن."

رهبا آهن. ليځ خون ڳاري رهبا آهن." اهڙي هڻي مهاڻيا کانڌيءِ جي من جي ادا

پڑا!

آلند جدّهن بوڙاط هي علاج حوط لله

آمريكا و جو هو رويار كو كې رهبو همر

لا گالديجيء جيس له جدّهن بين سون هزانن

کي آمريكا و چي علاج كوائل جي طاقت

لا آغي لل هن لوكي به لس و جوا گهر جي.

ايشور جو لالسل كشت ست كوكې يوكې.

پاځ ان كي ايشور جي مهر كوكې سيته.

منينجا تي كر و ( لن باللارن جون مور لرن)

يول، پاپ له لاس، پاپ له له." لون اجائي

خرورې ۽ كارالتي كاله هو لدي له پاڻهي خرورې ۽ كارالتي كاله هو لدي له پاڻهي خرورې ۽ كارالتي كاله هو لدي له پاڻهي مخرورې يه گهيداني مخرورې يه گهيداني كوكي پلالتي

ستيم ڪنهن ۾ هڪڙي ڌرم جي هڪ هٽي نہ آهي.

# (١٠) شري سچانند قيروهل

شري سپچانند قيرو مل پهرين گانڌ بجيء جي اڏيت ڪاريہ جي پرشنسا لاالجپتراء کان ویاکیان ۾ ٻڌي جو هــو ١٩١٣ واري انڊين نعشنل ڪانگريس جي ڪراچي اجلاس ني آيو هــو ۽ حيدر آباد ۾ پنهنجي شير ن واري گر جنا ڪندي ٻڌايائين تــ ڪينن گانڌ بجيء ڏکڻ آفريڪا جي گوري سرڪار کي نوائي ڏيکار يو آهي. مياتما گانڌي سنڌ ۾ آيو تــ ڀائي سچانند حيراباد جـي بين متری، داکتر چو نشرایر گدوائیی ۱.درگداس آڏ واڻيءَ سان اسٽيشن تي اچي بمبئي ميل ۾ فرست ڪلاس کاڏي ۾ پيو کانڌ ڀڄيءِ کي ڳولي. پر کيس جيرت لڳي جڏهن ڏٺاڻين لہ مهالما تر ڪاٺياواڙي پٽڪي ۽ انگرکي (جاسي) ۾ ٿرڊ ڪلاس کاڏي مان لٿو!

اسْھيوک هلچل بعد سچانند جو نــائــي خالچند رامرکیاڻي سانرمتي آشرم ۾ رنگ جو كير سكن ويو تذهن يائي سچانند مون وني ستياگره آشرم جو درشن ڪوڻ آيـو. اُني سچالند چرخــو ڪتي ست جي ڍيــري گالڏ يجيء کي ڀيت ڪئي.

گانڌيءِ چيس:

" چ<sub>ار</sub>خي ۾ هٿ وڏو اٺڻي تـــ جيوت تانين ان کي پال کان پري نه ڪيم." إن آگيا موجب يائي سچانند اڄ تائين

نير سان ست ڪتيندو رهي ٿو.

سال ۱۹۳۴ع ۾ مهانما کانڌي جڏهـن هر يجن دوري لي سنڌ ۾ آيو تڏهن سچانيد بھاولپور ۾ د برہ نــواب ۾ هيو. گانــڌ پھي لاهور و چلو همو پر پائي سچانند ديره نواب

جي استيش ماستر سان سنل ڪيو ته ميل ڊرائيور ريسل کي ڏھ منت اول آڻي ۽ وري ڏھ منت پوء ئي روانو ٿئي. ميماتها جو گاڏ و انجي<del>ن</del> کان ٽيون نمبر هثو. انڪر*ي* بنه گاڏي جي ڀرسان پليتفارم تسي ساري خلق کي وهاريو ويو هغو. ريل آئي ۽ گاڏو بہ متمور جاء تی اچی بینو ۽ لـوڪن ميمانها كاندَيء جي جه جه كار جا نعرا بلند كيا. يائي سچانند گانڌ يجيء کي وينتي ڪئي د لوڪن کي درشن ڏيڻي ۽ چار وچن چئو. گانڌ اِجيءَ وراڻير:

" مــان واٿيو آهيان. بڪو واڻيو. اول هو بجن فند لاء ڪجھ وٺاڻ پـــوء وات مان ڪجه. چوان إس

سچانند تڏهن چيو:

"زر نهین بی زر عون سر مانگو تو حاضر عون™

بر <sup>گانڌ يج</sup>يء وراڻميو :

"سر او د بشا ئبي شم لي<u>ڪن</u> زر يبي چاهيشي" ائين سييمي ماطيو كالديجيء كي كجيم نہ ڪجھہ نا<sup>ط</sup>و ڏيڻا لڳا . آخر ۾ ڀاڻي سڃانند جي گلي ۾ وڌي. نهاري کانڌ ٻجيءِ چيس ر تون خانچند جو سهرو نه آهين؟ يا نـــ گانڌ بجيء جي باد گيري!

گانڌ بچيء جي وڃڻ کانپوء سچانند چيو : عسم لــــر لـــر قتي رهم كثبي وو مڪراني چلد <sub>ب</sub>ھي

يائي سچالند جو ڪٽنب چئجي 1 سنڌ جو ليو و ڪٽنب هنو جنين ۾ پاڻ سچالند ۽ سندس پت، نیمرون دیش جانبا به آزاديء جي علچل بر قید بر ویا .

جنهن صحبت ۾ اپور ٿتا هڪسوس ٿئي أتان به پور ثتا حاصل ڪرڻ جي **ڪوشش ڪرڻ پنهن**ٽجو ڌرم آهي.

(,,,, (٨) درگداس آڏواڻي ۽ (٩) ماڙيوالا کانڌ ي سرکراسی شری در گداس آذراشی شر بستی سزا ڏيڻ ۾ پل ڪئي آهي. التي بسنس جي اللهام هوم دول ليسكر جو ُشرَبُ دَرَكُداس جِي لَاءَ كَالِدَ بِجِيءَ ع مکيه سرڪو دو عو عن ڪراچيء ۾ ليکر هي ڪاول اله والم دست مرڪز کاو ڪو. "منهنجو حن 1 ڪر ڪندڙن سان . سائلس شوي هوابرام مازبوالا سائي هو. آذوا لميء هي كاللهجيء سان لكرزم چالوهمي. ١٩١٦ م هنش مبالها كالذي پير بالين سند ۾ آيو لاهن شري درگسداس حيدرآباد ۾ اچي کس کواچیء و لسي و او ۽ ڪواچيء ۾ سىلس مرهما هو يربعد كالين.

لبد ڪيو راو آهي. ڪور<sup>ين جي</sup> لتوا لبڪ کاندېښې وړې ۱۹۱۷ ۾ ڪراچيء ۾ آبو <sup>لر آه</sup>ي. "لمو ڪالّ» چو لوڙ ې کي راجدروجي

لى لگائيا <sub>گئار ل</sub>ى هنى.» شرې ماڙيوالا ھي بارې ۾ ھڪ بسي

الهيء مقدمي ۾ بجاو تي ١٥ هزار ربير خرج ١٩١٩ م علمن رولت ألصت كاري اچی ویو. اها رقم کنین کارانتی کار د عالون خلاف مهالها كالذيء ستباكره جالوكسو ر ان ما ڪراجيءَ ۾ شرک درگاداُس آڏواڻيَ ۽ شوي هو اسوام ماڙ اسوالا ميسدار هنا . شوي دلچسپ ڳالھ عتي لکي ڇڏجسي. ١٩٣٠ مازىرالا مع چرنېزې "نسوڪال" شرى آذوائي، جي لوڻ سعياڳڙ جي ڏور ۾ شو*ی ما*ڙ يوالا هي او اس مان جهالي هنين ۾ دو ليد أنكست سنڌي ستباڳرهبن ھي ڏڪ 'اولوي ڏاراسيا علال ۽ كالـد الليء على سماكر عرصي

لکٹی کے ی شمار کرٹا پر کورت علمی هلائي لا ، ان مئر مو يوبد ، شري دوگداس ڪئي آهي .... مون کي معاوم ليو آهي تر آڏواڻيءَ جي ڪوشش ساڻ ڪو ويو. بلبوالي ۾ مضمون لکبل عنا. بنهي لسي واری سرڪاری لوع جي د بيوء تي ستباکرہ

حَرَّوْ لَاءُ وَلَى وَبُو عُو. لِنْ أَنْ زَمَّالِي برني سرڪار بھاوس جي قلم عسد ڪس علا يو. هو ڪواچيءَ هي ستباكره ڪاٽولسل جسو

هو كم منيا مودون هي قانون علاب آندون

هو پاڳم بطبو آهي ٿڻ ۾ درگداس آڏوا<sup>و</sup> هڪ ايترين ڪر ڪندڙ آهي. جيئن ئي ما ۱۹۱۵ع ۾ مُوٽي ڀارت ورش ۾ آيس لڏھر كان في مولسان سندس لكرة هـ، چالـو رهي آهي. کس إسارلين ميسن هي سزا ڏاڻي

هبتولم كان المتوان المراسر الولالد و و ال حيثيت بر الحيدي شرانا و با د به ڪورت شري ماڙيوالا کي چي بارې ۾ هو مهالها کالڏيء جي هدايتن للهُ سَالَ ۽ شرى دَرْگاداسُ كَسَى ١٣ مِيْمَا هي اکر به اکر بعروي ڪندو هو آبستائين جو والمنتبثر ناراض به لي ويندا عوا. هو جوندو مَعَالَمَا كَالْدَيءَ ٣ دسمبر ١٩١٩ حسى بعكر اً ۾ لکيو اُسَّ "ليو ڪال» چو لهڙيء ۾ عو الوالنتينون کي اعساً جي سدادس <sub>هي</sub>

الم هميزو كتجه له لكيل له آعي ؛ كورت

بررې اوري پيروي ڪوڻي آهي ۽ رڳسو

هد حرزی وبستی کوئی آهی ؛ کاب زور زیر دستی کار کوئی آهی. زانم امرت پيئڻ ايترو ماو نم لڳندو آهي جيترو آها هم. سال سئيد

## (١٠) شري سچانند قيرومل

شري سچانند قير و مل پهرين گانڌ يجيء جي اڌيت ڪاريه جي پر شنسا الالجپتراء کان وياکيان ۾ ٻڌي جو هـ و ١٩١٣ واري الله ين نفشنل ڪانگريس جي ڪراچي اجلاس تي آيو هـ و ۽ حيدر آباد ۾ پنهنجي شيرن واري گهر جنا ڪندي ٻڌايائين آه ڪيفن گانڌ يجيء ڏکڻ آفريڪا جي گوري سرڪار کي نوائي ڏيکاريو آهي. مهاتما گانڌي سنڌ ۾ آيو آهي سچانند هيراباد جي ٻين ۾ آيو آهيء سان اسٽيشن تي اچي بمبغي ميل مترن ، ڊاڪٽر چو ٽئرام گدواڻي ۽ درگداس ۾ نوست ڪلاس کاڏي ۾ پيو گانڌ يجيء کي ۾ نوست ڪلاس کاڏي ۾ پيو گانڌ يجيء کي ۾ نوست ڪلاس کاڏي ۾ پيو گانڌ يجيء کي ڳولي . پر کيس جيرت لڳي جڏهن ڏنائين ۾ نوسي) ۾ ٿرڊ ڪلاس گاڏي مان لٿو!

اسهيوك هلچل بعد سچالند جو نائسي خالچند رامركياطي سابرمتي آشرم بر رنگر جو كر سكط ويو تذهن يائي سچالند موني وئي ستياگرة آشرم جو درشن كر ل آيو. أني سچالند چرخو كتي ست جي ديوري كانڌ يجيء كي ييت كئي.

گانڌي۽ چيس:

" چرخي ۾ هٿ وڌو اٿڻي تہ جيوت تائين ان کي پاڄ کان پري نہ ڪج."

إن آكيا موجب يائي سچانند اڄ تائين نير سان ست ڪتيندو رهي ٿو.

سال ۱۹۳۴ع م مهالما گالذي جدهـن هر يجن دوري لي سندم آيو لدهن سچالند بهاولپور م ديره لـواب م هيو. كالـديجي لاهور و چاو هنو پر ڀائي سچالند ديره نواب

جي اسٽيشن ماستر سان سٽل ڪيو ته ميل درائيور ريال کي ڏھ. منت اول آئي ۽ وري ڏھ منت پوء ئي روالو ٿئي. مهاتها جو گاڏو الجوظ کان ٽيون لمجر هئو. الڪري بنه گاڏي جي يرسان پلائٽفارم تي ساري خلق کي وهاريو ويو هئو. ريل آئي ۽ گاڏو به مقرر جاء تي اچي بينو ۽ لوڪن مهاتها گانڌيء جي جئم جئم ڪار جا نعرا بلند ڪيا. پاڻي سچانند گانڌ يجيء کي وينتي ڪئي له پاڻي سچانند گانڌ يجيء کي وينتي ڪئي له پاڻي سچانند گانڌ يجيء کي وينتي ڪئي له پاڻي جون چئو.

" مان واليو آهيان. پڪو واليو. اول هر يجن فند لاء ڪجه، وٺان پوء وات مان ڪجه. چوان !"

سچالند لڏهن چيو:

"زر نهین بی زر هو ن سر مالکو او حاضر هو ن"

ير گانڌ يجيء وراڻيو:

"سر او د يفا ئي عقر ليكن زر يي چاهيهي"
ائين سييقي ماظهو كاند يجيء كي كجهه لم كجهه ناظو لا ينط لكا. آخر بر يائي سچانند ينهنجي كتيل ست جي مالها كاند يجيء جيس جي كلي بر و ذي. نهاري كاند يجيء جيس تر اون خانچند جو سهرو له آهين؟ چا لــــ كاند يجيء جي ياد كيري!

گالڈ بچيء جي وڃڻ کانپوء سچالند چيو: هــــر اــڙ ٿنتي رهم گئي وو مسڪواني چلديدي

يائي سچالند جو ڪٽنب چئجي له سنڌ جو لهر و ڪٽنب هڏو جنهن ۾ پاڻ سچالند ۽ سندس پت ، نهر و ن، ڏيئر ، ڄاٽا به آزاد يء جي هلچل ۾ قيد ۾ ويا .

جنهن صحبت ۾ اپور ٿتا هڪسوس ٿئي اُتان بہ پور ٿتا حاصل ڪرڻ جي ڪوشش ڪرڻ پنهنجو ڌرم آهي.

(٨) درگداس آڏوا<sup>ڙ</sup>ي ۽ (٩) ماڙيوالا سا ڏيڻ ۾ ڀل ڪئي آهي. شری در گداس می لاء گاند بچیء عبش سرگواسی شر*ی* در گداس آڈواٹی شر ہمتی ألني بسنت جي الذبن هوم رول ليكم جو "منهندو جن ۽ ڪر ڪندڙن سان ملظ مکيہ سر ڪر دو عو ۽ هي ڪراچيء ۾ ليگ حو ڀاڳبہ بشمو آهي اس ۾ درگداس آڏ واڻي جي ڪار يہ لاء ز ٻر دست مرڪز کاو ڪيو. ھے بھترین ڪر ڪندڙ آھي. جيئن لي مان سالس شوي هوبوام ماڙيوالا سالي هو. آڏوالجيء ١٩١٥ع ۾ موٽي ڀارت ورش ۾ آيس لڏهن جي گانديجيء سان لکپڙه چالو هئي ١٩١٦ ۾ كان ئى مونسان سندس لكيره، چالو وهى جلُّهن مهالما گالذي پهم ياڻين سنڌ ۾ آيو آهي. کيس ڀار ٺهڻ مهينڻ جي سزا ڏيڻي لله هن شري درگداس حيدرآباد براجي لبد ڪيو ويو آهي. ڪورت جي فتوا ليڪ کيس ڪراچيءِ ولي ويو ۽ ڪراچيءِ ۾ سندس مرحما جو پربند ڪيائين. گالڌ بچي ورې ١٩١٧ ۾ ڪراچيء ۾ آبو هو كر مشا مزدو رن هي قانو ن خلاف آندولن هلائط لاء ان مع جو بربند به شي درگذاس آڏواڻيء جي ڪوشش ساڻ ڪبو و بو. ئى لڳائط گهر ہي ھئي." ١٩١٩ ۾ جڏهي رولت اُٽڪت ڪاري قانون خلاف مهاتها كانذيء ستباكره چالو ڪبو ال ان حا ڪراچيء ۾ شري درگاداس آڏواڻي و شرى هم يسوام ما إيسوالا مهندار هنا . شرى ماڙبوالا هڪ چولپڙي "لموڪال" شي آڏواڻيء هي پر پس ماڻ ڇپاڻي هنهن ۾ رو لت اُڻڪت خلاف ۽ گالـذ بجيء جبي ستباگر عم حسي پنہرائی ہر مضمون لکیل عقا. ہنھی لے سڪار بغاوت جي قلر عبث ڪس هلا يو. جبتوليك بهاء لاء بمئى كان بهترين الريسة

لم آهي. "لمو ڪال" جو لهڙي کي راجدروڻي لکٹی کوئ شمار کرنا ۾ کورت غلطي ڪئني آهي .... مون کي معلومر ٿبو آهي ٽ ألهىء مئد سي ۾ بچار کي ١٥ هزار ربہ خرچ اچي ويو. اها رقر ڪنهن ڪارائتي ڪاريہ شرى ماڙ بوالا ھي باري ۾ ھڪ بسي د لچــپ كاله عتى لكي جدّ جــي . ١٩٣٠ جي لوځ سعياگره حي د وړ پر شرې ماڙيوالا سنڌي ستباگرهين جي هڪ ٽولي ڌاراسنا واري سڪاري لوځ جي ڊيبوء تي ستباگره ڪرط لاء وابي و يو هو. ٻاخ ان زماني ۾ لي هو ڪراچيءِ ھي ستياگرھ ڪاڻو لسل جـــو ہے ہدلت ہے و ۽ ان حبشت ۾ پڪيٽنگ حى بارى ۾ هو مهالها گانڌيءِ جي عدايتن جي اکر ۾ اکر پيروي ڪندو هو ايسيتاڻين گهرایا و یا نہ ہے کو رت شم ی ماڑیوالا کی جو والنتيتر ناراض بہ ٿي ويندا هوا. هو جولدو دید سال ۽ شوی درگاداس کي ١٢ مهنا هو له والنتيم ن کي اهسا جي سڏانس جي جبل جي -زا ڏ لي. بورې بورې پېروي ڪوڻي آهي ۽ رڳــو مهالما کالڈیء ٣ دسمبر ١٩١٩ جے يمکر هت جوڙي وينتي ڪوطي آهي ۽ ڪابي الله يا ۾ لکيو ٿـــہ "لبو ڪال" چو لپڙ ڳء ۾ زور زىردستى كال كوڻى آهي. گناه جهڙو ڪچھ بہ لکيل لہ آهي ۽ ڪورت کانپوء امرت جون ہم ہو آد ون. ـــ با بو

روزانه اموت پيئڻ ايترو مٺو نه لڳندو آهي جيترو زهر جي پيالي پبئڻ

# (٧) شري جيٺمل پرسرام

سر ڳواسي شري چينمل پـو سرام پنهنجي شڪتي شالي قلر سان "هندواسي " اخبار ذريعي ۽ پنهنجي پر بل و باکيانن دوارا شريمتي ائني بيسنت جو هـوم رول جـو سنديش سنڌ ۾ پهچايو ۽ ستل سنڌ کي جاڳرت ڪيو. رولت ائڪت خلاف گانڌ يجيء ستياگره شروح ڪيو ته اُن ۾ به اُنساه سان ٽبي پيو. گانڌ يجيء ان ستياگره جي سلسلي ۾ هڪ گانڌ يجيء ان ستياگره جي سلسلي ۾ هڪ ڏينهن هر تال ڪرڻ ۽ اپسواس رکيڻ جـو تد يُسواس رکيڻ جـو تد يُسواس رکين جـو تد يُسواس

مهالما گانڌيء جي حڪم موجب هرنال لمام ڪامياب ٿي. سوامي شرڌانند دهليء ۾ بندوق باز پوليس جي ٽوليء کي بي ڌڙڪ چئي ڏنو:

گولي چلائو، همر سينا کول ڪي کڙي هڻن ۽ هرگز نہ هٽينگي.

شري جينمل ان بنسبت هڪ زبر دست ليک لکيو تہ ڪيش ما لهو تو بان لين لاء تيار آهن. ان ليک ۾ شاهہ جو هڪ بيت لکيائين: اڳيان اڏن وت ، پويسن سر سنباهيا ڪي هت ، ڪسل جو ڪوپ وهي.

انگر يو سو ڪاو شوي جينمل يو سوام تي انهيء ليک لاء بغاوت جي ڏوه هيٺ ڪيس هلايو ۽ کيس ڏ يڍ سال سزا ملي. مغجستريت نتويلي ۾ لکيو ته ستياگر هه خبر نه آهي اس ڪهڙي هلچل آهي. ان تي پوني جي مرهما اخبار لکيو ته مغجستريت کي سزا ڏيل کان اخبار لکيو ته مغجستريت کي سزا ڏيل کان اڳ پڇا ڪر ل کيندي هئي ته ستياگر هم ڇا آجي ۽ قانون هيٺ ڏوه آهي ڇا آ کانڌيجي کيس سمجهاڻي.

ان تي مهاتها گانڌي۽ بنگر اند بيا بر هڪ ليکر بر طلب ڪئي تر جينال جي سزا و ڪئي وڃي ڇاڪال ني ستياگر جي معندي ٿي آهي اهنيا تي ثابت قدم بهي سول نافر ماني ڪرڻ.

عڪ مزيدار ڳاله ان اوائلي زماني جي اعلي اوائلي اڳ واري زماني جي هيء آعي در انهن ڏينين ۾ ڪيسن ۾ بچاءُ ڏنو ويندو هيو. مثلن مقفين ڪيسن ۾ ڪيتري د ليلبازي ڪئي وئي تہ ڪسط ۽ ڪوپ جي معندي ڇا آهي.

گاند يجي ۱۹۱۱ ۾ سنڌ جي دوري لي آبو ۽ وري لاو. ان ابوءَ وري ١٩١٧ ۾ ڪراچيء ۾ آبو. ان موقع تي شري جيٺهل جي مهالها گانديء سان هوم رول ليگر آنيس ۾ چڱي چوکي واد و واد ٿي ۽ گاند بجيء آنريڪا جي اُلير جا مثال ڏ بڻي سيتاگر هم جي ڪاريہ جي ڏانو کان شري جيٺمل کي واقف ڪيو.

مهانما جڏهن خلافت جي سوال لي هلچل هيلائي تڏهن شري جينمل کانونس ڪيترا سوال پڇيا جن جيا گانڌيجيء کيس جواب ڏنا.

گانڈ بجیء ۲۵ مئی ۱۹۲۱ جی بنکہ الدیا بر لکیو:

"سند مان كو به اكته چيني كوى له اها كالهم مونكي خوشي لا بندي آهي. شرك چينمل تسم منهنجو ستياگر هم جو اوائلي بر اوائلي سائي هنو ۽ مونكي خبر آهي له جن جو كو اوهي واهي كو نهي لن جي ملال له آواز اٿار لح وارو چينمل آهي."

ستياكرهيءَ كي كليءَ طرح سوچڻ گهرجي. سندس من مِڇا آهي أنجي دنيا كي ڄاڻ هجڻ ضروركِ آهي. كى عي استان هك ليث ستان بطيو آهي.".... آچار بہ آ۔و دومل ٹیڪچند گدواٹی میاٹما مهائما گاند ک، حسى آشا سَقْلَى لَى ؟ كالذىء جي ابترو ويتيو هو جو كيس مبائما

(۱) آچاریم کدوائی

شاندار حمد تائس. آجار به گدواشی پائ پنهنچي گچهات قومي وديا پيت حو مکيہ سندس درمېتني گنگا ديروي سندس آچار پہ ۽ ٻر نسپال ڪري رکيو عو. ياء شري عالم گدواڻي ۽ سندس يبي ڪماري مهانها گانـذې ١٩١٩ع ۾ رولت اٽڪت

دهلي و جرط ڪس ڏيندي اول لي اُکم نتار

ڪري ڇڏيندي. ٽيو بر ائين. سڪار کالذ بحيء

کی بالوال استبش ہی پنجاب م اد گهر ط

جو ڪڪر ڏالو ۽ کبس آخر زوريءَ رايـــل

كارىء مان لاهي واپس بمشي ري وايندڙ

مهالما گالذيء جدِّهن ١٩٢٠ع ۾ اعباسڪ

اسهڪار جسي هلـچل شروع ڪئي ٽِـٰڏهن

آچاريہ گدواڻے اچي مهالما کالذيء سان

گڏيو ۽ مهالها کيس گجرانت و د يا پيٺ جي

کاڏي ۾ چاڙهي و لي هلبا .

پار ُپُٹی گدواٹلی سیٹی سوراج ہے ی لڑ سہ جا درخلاف متباگر هم حتی سلسلی بر ۸ اپریل بالڪا سياهي ٿي رهيا ۽ تيد ڪاٽباڻون. لي بمبشيء مان دعليء روالو ٽيو جو سواتئي. اً، ١٥ كِجُونَ/١٩٢١ تي كَانَدَ بَجِيءَ يَنْكُمُ اللَّهِيَا شر ذالند کبس ڪو ب ڪئي هئي. اِجلَاهُن م آچاری گدرالیء حسی باری بر هینس مترا جي استيش پار ڪبائون نڏهن آچاريہ گدوالیء مهاتما کی بداہو نہ سے ار ترفان کی

د ــترو لکبو : ُ " برطانہ سرٰکار ھی راح جو سوشتو کھڑو لہ بيھو دو ۽ بئ شانائتو dishonourable آھي

ڻنهن بابت خَثالُ ڏيان ٿــو. گجمانت وديا پیت جسی وائبس چانسبلر آجار یہ گدوائیء کی مدراس مان کو رت جو سمن آیو آهی له راجدروه بَايِ للر هيٺ مقدمي جيي شنواڻيءِ تي اچُي حاضر ٽمون جو سزواڙا ۾ د مهما اڳے ڪيل تقم يہ بابت توهان مقان ڪس ڪيوا و يو آهي. ہال خو<sup>ا</sup>د جارح مان ٹسی ڈسجی ٹو ٹسہ هسا؛ لاء ڇڙ چاڙ جو هي اشارو يہ ڪو نهي. ڪو گوء کتلڻ وارو ڪو نھي. يہ ھال حڏھن سرڪار اها لبتي قمول ڪئي آهي تہ هنسا اله چيڙ ڇاڙ لہ عولدې تہ سوڪار تقم يو ن اله والمدووهم لاء مقدمون لـم هلا تمندي لـ يوء

چاڪاڻ اهي مئدما ڪڍيا نر ٽا وڃن؟٣

ڪاليجہ ۾ اچي گڏ ٿبا آهــن. انهيءِ سنگر

ير لسمهال جو ڪار ہے سپر د ڪبو . گجرات سركار لاء نثر مه disaffection جيكا آجاريم و د يا پيمن ھي سٿاپنا سوراج جي ٻڌ ۾ ھڪ جي ٰنئر يوٰ اياري ٽُي سا تہ علي ڀائر هو روز مهدو پورو قدم جالي ان مي-مهور ده عي أنَّاري رعيا آهن. عن سركار خلاف جيكا ڏينهن ۱۵ لومم ۱۹۳۰ تي گانڌيجيء ھڪ نشرت مان جاڳاڻي زهيو آهمان تنهن ۾ مو ن کان الهایمت کنیبر لقریسر حی دوران بر جبو آل آپاريہ جي ولائت مان عاصل ڪبل وڏين

> د گرین کی لہ 3 سو ہر سندس سریشت آجار جو گورو مصوس ڪويو. "سند مان مهاراشتر مان ۽ گجرات مان رمواله اعلملي آدوشي جمون وارا آجاريه هن

آر*سائي ب*ا رکيڪ کي بلڪل ساواڌن ٿيڻو آهي. سونپيل سمپتيءَ حو جڱيءَ طرح اپبوڪ ڪرڻ گهرجي . — بابو

### (a) سواهي گووندا نند

سوامي گوونندانند جڏهن اڃا جوهرمل طوطيوام منسكائي نالي سان كاليج برادياپ هنو تڏهن ئي هو آزاديء جو هڪ لڙاڪو هنو ‴ڪو ماگتا مارو" نالي وارو هڪ جهاز بـابــا گردت سنگھ. ڀاڙي ڪيو ۽ ان ۾ هند ستاني محب وطسن چاڙهمي ڪئنيڊا وچي رهيو همر سرڪار کين ڪئنيدا ۾ اچل نہ ڏنو ۽ جهاز هند ستان مو آايو ويسو. ان جهاز جي مسافون ۾ پروفيسو جوهرمل بسه هيو. جهاز لنگر عنيو ته سرڪار اڳوائن کي گرفنار ڪرڻ شروع ڪيو. بابا کرد ت سنگھ ڀڄي عــــدبر پئدا ٿي و ٻو. سوامي گووندا نند گوفتار ڪيو ويو ۽ جنگي وقمت جي چالو ڊفينس ائڪت هيٺ قيد ۾ بند رکيو ويو. جنگ ختر ٿيڻ کان ڪيترو و تمت پوء کيس آزاد ڪيو و يو ۽ ڳچ وقمت پوء بہ نظر بند رکيو ويو. جڏهن مهاڻما گانڌي اسهيوک جي هلچل چالو ڪڻي تذهن سوامي كووندا نعد پنهنجي تقريسون سان سنڌ ۾ آک ٻاري ڇڏي ڇو له خود ئي باهم جو ألـو هثو. سرڪار هن کي راجدوهم واري ١٢٤ الف قلر هيك بنج سال قيد جي سزا ڏني. سنڌ ۾ ايڏي وڏي سزا يعني ه سال اڳه ١٩٠٩ع ۾ ١٢٢ الف قلر هيئ ٿي شڪارپور جي مهراج گور ڏن شرما کي سو د يشي کنڊ جي فائدي ۾ ڪتاب لکڻ لاء ڏني وئي عمي ۽ ان ڪتاب جي پڌري ڪرڻ لاء سيٺ چيٽومل کي ٽبي سال ۽ ڪتاب ڇاپئ لاء شري وبرومل بيگراج کي بہ ٽي سال قيد جي سزا ڏني ويشي هشي.

مهانها گانڌيء سوامي گووندانند جي

بوشنسا بر هینین ریت لکیو:

"سوامي گووندا نند کي پنج سال تيد ۽ ديش نيڪالي جي سزا ڏني ويفي آهي . اڳ يڻ سواميء ڪيترا دنع بنا مقدمي جي سزائون سنيون آهن ۽ ڪيترن ئي قيد خالن ۾ ساطس عقوبتون ڪيون ويون آهن.

سندس تقرير ۾ هنسا جي ڇيڙ ڇاڙ ڪانهي. سرڪار لاء ڏڪار سا آهي پر ان لاء مان به اهڙوڻي ڏوهاري آهيان، جهڙو گووندانند." (ينگ انديا ١١ ممي ١٩٢١)

"الوجيون" اخبار بره جنوري ١٩٢٥ تى مهاديو ديسانى عددلچسپ گفتگو لکيو آهى:

يبلگام كانگريس اجسالس جى وشيه ويچارطي كامينيء برجدهن قومي اسكولن بر چرخو كتل وديارتين لاء لازمي كرنا جي سوالي تى ويچار تى رهيو هئو تدهن سوامي گووندا نند چرامان اتى چيو ته مان آهيان ترخلاف بر تدهن به چرخر له كتيندوني رهندس."

تنهنتي گاند بچيء كانس بڇيو: "كتيندين تر پوءست كنهن كي ديندين؟" سوامي گووندا نند أندو ألى چيو: "دان كندس."

" مونکي ئي تر دان ڪندين لر؟" گانڌيو ۽ دراهر سال بڌي سيئ کاد

کانڈبچيء جو اہو ۔وال ٻڌي سيبئي کلط بر پڻچي ويا .

سواميء چيو:

"ها توهان کي ٿي دان ڪندس." "اهو سمجھوتو مونکي منظور آهي," گانڌبجيء چيو " ڀلي ووت لـ ڏجو, ست مونکي ڏجو."

اهنسڪ هئڻ ڪري دس ڏسي ٻڌي هان روئڻ جي عادت ڇڏي دل کي ڪٺور بڻائڻ جي عادت حاصل ڪئي آهي جيئن دکن جو هقابلو ڪري سڏهان. سانو

سنڌ جي ڪالگريس نيتائن جو ويچار عو تر سنڌ ۾ لوڻ جو سنياگر هر ند. ڪجي ۽ سنڌ مان والنديم گجرات ڏانهن مو ڪلجن جتي و جي هو ستياگر هر ڪن اهدو سنديه ان ڪري پيدا ٿيو هو جو ڪچه و قبع اڳ سنڌ ۾ فر قيوار فسان ٿيا ها ان ڪري ڊ پ هو تر متان و ڌ يڪ فسان ڀڙڪو کائي اٿن. هڪ تر متان و ڌ يڪ فسان ڀڙڪو کائي اٿن. هڪ سنڌ يدن جي سفارت داڪٽر چو ٽقرام جي اڳوائيء هيٺ مهاتما گانڌيء سان بروچ ۾ اڳوائيء هيٺ مهاتما گانڌيء سان بروچ ۾ ملڻ و ئي. گانڌيجيء کي سنڌ جي حالتن کان واقف ڪيائون ۽ پنهنجو گمان کيس ٻڌايائون .

صاحب میرا تو ویچار هنم ک سند ستیاگره، کی لیمی تیار هنم، سارا دیش نیسار هنم اور سند یی تیار هنم، آپ جاکی ستیاگره چالو کرو."

مهانما جي گفتي ۾ ڪا ايتري پختائي ۽ و شواس ڀريل هو جو شڪ مٽي ويو ۽ ڊاڪٽر چو ٽٿرام سنڌ ۾ اچي ستياگره جاري ڪرايو ۽ ڏ ٺو تہ واقعي سنڌ نيار هئي.

پاڪستان ٿيڻ کانپوء به داڪٽر چو ٽٽرام مهالما گالڏيء سان سنڌ ۽ سنڌ ين جي باري ۾ اڪثر چرچا ڪندو هو ۽ مهالما جي شهادت جي ڏينهن به، داڪٽر مهالما ويت و يو هو ۽ سنڌ ين جي مسئلن جي باري ۾

ساطس ڳالهيون ڪيون هيون. مهاتما داڪٽر لاء هڪ لڱا چيو:

سمان داکٽر چو ٽئرام کي زميدار ماڻهو مجهندو آهيان. هن جي کالي ۾ دير گه. ڪال جي اکند ديش سيوا جمع آهي. هن پش لاء نقيري اختيار ڪئي آهي."

(۴) پروفيسر اين. آر. هلڪاڻي

پروفیسر نارانطداس ر لنمل ملڪاطي هڪ بيو پرسٽ سنڌي ڪانگر بسي نيتا آهي جنهن جو گانڌ بجيء سان لمام گهر و سمبرڪ بطيو. چنجي نه هڪڙي ئي گفتي سان گانڌبجيء پروفيسر ملڪاطيء کي گهائي و ڌو. ١٩٢٠ع بسمبر ۾ گانٽ بجي مظفور پور بهار ۾ آيو ۽ ه بجي شام جي ميٽنگر لاء تڪڙ و لڪڙ و پيڌ و جي رهيو هڏو نه پروفيسر ملڪاطيء کي سامهون ڏ نائين. ملڪاطيء جيو نه ميٽنگر ۾ اوهالکي ٻڏي آيو آهيان. گانڌبجيء مرڪي

"Professor, what next?

" وڌيڪ ڇا ڪندين؟

ميٽنگ نان موٽيو نه ملڪاڻيء کي لنڊ له آئي. پرياده جو نوڪريء جي استيفا لکي و چي پر نسيبال کو سلا کي هٿ ۾ ڏنائين. هن گهڻوڻي سمجهايس تب ائين له ڪري پراونشل سروس ٽن سون رپين جي پگهار واري پڪي نوڪري ابهر ۾ نه ڇڏ. پر ملڪاڻيء نه ٻڌ و.

عشق ائين ڪري

جنن ڄارو ڄام ڪاڍي ڪيو.

برونيسر ملڪاڻيء پوء گانڌ يجيء جي پٺ ورئي. پاٽما ۾ وديا پيٺ کليو، ڪاشيء ۾ وديا پيٺ کليو، ڪاشيء ۾ وديا پيٺ کليو ۽ آخر بمبشيء ۾ قومي مها ودياليہ کليو جتي برونيسر ملڪاڻي وائيس پرنسيپال ڪري رکيو ويو. هڪ لگا پرونيسر ملڪاڻيء گانڌيجيء کان ڪاليج جي وديار ٿين اء ٢ اپريل قومي ڏينهن ملهاڻط لاء سنڌيش گهريو. مهالما چني ٽڪري لي

هو أبواس ٿو رکي سو ايشور جو عيوضي آهي ۽ ايشور جي عيوضيءَ کي هن ۾ هئل رکڻو نہ آهي.

(٦) جاکتر چو تاثرایر گدوائی
 سرکواسی داکتر چو تشرام بدر نابراء
 کدوائی ، جدین کسی لوکین شر دا منتیان
 سندر پسی ، جو خطاب عطا کسو ، سو اصل

اشلابی ویچاری جو هو مگر میانها کاندی: حی جادو، کیس سندس پاکسه بثانی چذیو. حیثی جیش بیانها کاندی پارسه ورش حی راجستی سندان بر انجو ایندو ویو تبش کاندیجی: جی جدا جدا انجوکن بر داکتر کدوالمی: یووو یووو پاکر و لندو وعمو. رولت

أكت علامه ۱۹۱۹ جي ستياتره كان ولي عدستان چذي وجو جي تحرك نائين هن سيني لعركن بر در وجو بلكل ليز بهوو وور نو ير سح در سند بر الهن سيني لحركن بر سركودو ۽ مهندار داكتر چو تترام هو. داكتر چو تترام دوري داكتر چو تترام در بلكل اواللي قومي لحركن جي زاماني بر حيدر آبياد سند بر برهم جاري آم سايين كود جو بودك

معدي بر يار مع چى آزادې سنگوام بر اشاا يي او دن جو ادر هو.

بهانما كاندي جبش كي آمر يكا مان وايس هندستان بر آبر نشن ني داكتر كدوالمي چى من بر سالس ملؤ لاء يو بل ابلاكا پيدا تي.
داكتر صاحب ياط لكمو آهي.

" ورهين كان بي واجيابر ته كلاهن اها وبل ايندې جلاهن ملك هي مترن ؟ حجو بن الله ايندې جكاها كاندې هي محبو بن لوكاله. تلك ؟ جهالما كاندې هي در شن ؟ دبدار حر كو موتعو ملندو. آشر سندم آس سال پچالسان ١-ورې لسي . سندم آس سالن پچالسان ١-ورې لسي .

گڏھي سنڌ ھـا وق ڄڏي مــــارواڙ ھي

بر منزل کئی سرن. احمدآباد لمائین سفر کندی انسدر بر افراک آکر عثر حیرا کی کندی اسدر بر افراک آکر عثر حیرا کی لموت سان کی بست کر ط حی یا کنین عاجیء کی حج جی زیارت کر ای لبندی آخی." داکتر چوتقرار اها رات احمد آساد بر

ريكستان مان مسافوي كندي اچي احمدآباد

حج جي زيادس ڪوڙا تي بيندي آهي. "
باڪتر جو تعرار اها راسا احمد آباد بر
مهانما کالذيء جي آخر بر کلارې ۽ بني
ڏينهن بمجئيء طوف ووالو ٿيو جو کالذيحي
بمغي الذين سندل ڪالگريس اجلاس بر
شويڪ ٽيل لاء روائر ئي ويو هو. گالذيجي
بمبئيء بر بين اڳوائن حيان ڪنهن هو ٽل بر
لائل ڪن هفي بر ...
"هيءُ مسڪين ۽ مغلس حو مدد کار ۽

هال پر پنهنجن هموردن سمینه، فقير ن جيان اواس اي آسن لڳايو و يلو هو. سندس جو اسن پر سبس اوالتي پنهنچي پياس بچهاير. پهوء د منهنچي اله مارواژي و د يالي مندر آيي پيو، حيڪي 3 بنهن آلي

هبطن جو همدرد ۽ حامي مارواڙي و ديالب

منچهس ڪهڙي مٿيا هفي لمهن جي پر وڙ آڻي پير." آخر ۾ داڪٽر چو لٽرام لکي لو: "مون کهڻي اڳوائين سان مکامياو ڪيو آهي: ڪئين سنعه ۽ ڌرم گرو ڏ لا ٻڌا الر

هوس سي ڏينهن ڏهاڙي ائي ويندو هوس.

بر هی پمهنجو مت باط آهی." مثالما گانڈی، جو داکٹر جو ٹٹوامر نسی کیترو حادوئی اثر در تمین باری ہر ہے

ڪيترو حادولي اثر هو لنهن بارې ۾ هڪ ٻمو ير سنگ ملي ٿو. ١٩٣٠ ۾ جڏهن مهالما کانڌيء لوظ جو ستباڳ هم جاري ڪيو نلامي

مو نشي ڪو ٻيمو او جو ڪو ٺھي.'''

آچار یہ و ق یک گانڈ بجیء کی چیو لہ جیکڈھن آفریکا وارا ستیاگرھہ جا طریقا اوھین ھتی کتب آٹیندا تہ نور ڈرم وارا تہ اوھان جو وروڈ کندا باقی اوھانکی جیکڈھن کی ستیاگرھی ملندا تہ اُھی لوکمانیہ تلک جا پوٹلگ ئی ھوندا ، واقعی سنڈ مان جیکی کار یہ کرتا مھالما کی ملیا سی لوکمانیہ تلک جا ئی پوٹلگ ھٹا جھڑوک لوکمانیہ تلک جا ئی پوٹلگ ھٹا جھڑوک بائی سچانند قیرومل بھاراج لوکرام ، مھاراج وشنو نفنارام شرما.

مها تما گانڌيءِ ترم<sup>ي</sup> ٿي پروفيسر ڪرپالا <sup>ط</sup>يءِ کي سيوا لاء سڏ ڪيو. چمپارن ۾ ليل جي کيت جي ڪڙمين تي گورڻ زميندارن جي ظلم برخلاف جاچ ۾ ڪر پالاطي اچي سندس ساتبي بطجي بيٺو. اينتري قــدر جو پروفيسر پاط به گانڈ بچيء جي سادي رهطي اختيار ڪري ڇڏي ۽ روٽي به پاط هٿن سان تيار ڪو ل لڳو جا کانڌ يجيء سان کڏ جي کائيندو هو. اثبن ڏيـڍ سال کن پروفيسر چمپار ن ۾ ڪاريه ڪيو. هن تي يي پرواهيء سان گهوڙي سراري ڪرڻ جي ڪوڙي ڏوهہ هيٺ سركار كيس كيو. كالديجيء بال لكيو آهي ته سرڪار اهو مقدمو الهيء مراد سان ڪيو جڻن گانڌ پجيء جي چمپار ن ۾ هلايل هلچل اتي جي ڪڙ مين جي اکين اڳيان بداام ٿئي, مهانما چيو ته منهنجي سائيء کي ستائط سان سرڪار گورن زميندارن کي راضي ڪرڻ ٿي گهريو , تنهن ڪري ضروري هذر له پروفيسر ثابس ڪري تہ هو ڪھڙيء ڪاٺيء جو بطيل آهي . ڪڙ مي تر قيد جا ڊنل ئي

هنا. كين بي ډ پو بظائط جو موقع ملى و يو سو ورك كن و جانجي! پهروفيسر كسى الله منكى سو نهرك سساعت ملى و يقى سا و جانى ته موركتا چنبي. ستياگرهه جي معنيل به ته اهائي آهي ته، الياء جي آڏ و مقابلو كجي. كورت جو فيصلو بلكل بي الصافيء جو هنو. پروفيسر مركندي سزا قبول كري هيد ۾ وچل سان هي ستياگرهه كيو. ستياگرهي اييل چا جي لاء كند و ؟

جدّهن د سمبر ۱۹۲۱ ۾ پرونيسر ڪرپالاڻيء کي اسهڪار هلچل ڪري گرفتار ڪيو ويو تدّهن مهانما گانديء عن طرح لکيو:

"پروفيسر ڪر پالاڻي ۽ سندس آشوم جي ٻين ڪيترن ساٽين کي سرڪار گرفتار ڪيو آهي. بي گناهن جي قر باني (بيٽا) و ڏندي رهي آهي ... آچار بي ڪر پالاڻي پاڻ کي فٽير تن بطائي ڇڏيو آهي. گهرجون گهٽائي و چي ڇن مائو ڪري پنهنجي وديارٽين سان کڏ رهي شيوا ڪندو رهي ٿو. اعراين پوئو دلين وارا شيوڪ ٿين ۽ قيد ڀرين."

۲۹ د سعبر ۱۹۲۱ جي "بنگر انديدا" مر کاند يجيء لکيو تسم بروفيسر ڪريالاڻي ۽ عسدس سائين کي هر تال ڪرائڻ جي ڏوه هيٺ گرفتار ڪري، بوليس ٽاڻم ئي ڪيس هلائي، جيل جي سزا ڏيهي، رسي سان ٻڌي جيل ڏانهن اماڻيو ۽ تيد ۾ به ردي کاڌر وغيره ڏبلغ ۽ خواب هلم علي ٿي وڃي. ١٩ جنوري ١٩٢٤ع جي "ينگر الديا" ۾ کانڌ يجي آچار به ڪر پالاڻي لاء لکيو تسکيس اها عجيب شڪتي آهي جو ودبارتين کي پيهنجو ڪري تو ڇڏي.

عمل بنا ويجار ڪهڙا به سندر هجن انهن کي کوٽا موٽي سمجهڻ گهرجي.

(۳) آچار یہ ڪر پالا<sup>ط</sup>ي آچار پر جيو تــوام پڳوانداس ڪر ڀــالا لي

آجاريم عي مهالها كالذيء سان أهما ملاقات مارچ ١٩١٥ برلي. آچار يہ ھڪ ھفتو مهانها كالذيء سان لذهن مالانات كر مهالها سان گذ رهمو ۽ ان عرصي اندر هن ويو عدّهم هو دكن آفريكا مان هندستان هو ڻ مهاڻما گالڏيءِ سان نومي نحرڪ جي ان ۾ بهتر عو ۽ ڪوي راسندر الت ٽنگرو جي

ائس طريقي عي بارې ۾ ڳالهمون هلمون. مهاليا كبس پنهنجو ستد ۽ اهنسا جو طريقو سمتهايو ۽ ڏکڻ آفريڪا جا ڪي الڀار بہ

آچار بہ ڪو پالاڻميء ٻاپاوء کي چنو ٿہ مولکي هن الگو يزې واپارې دوم لسي ڪو وشواس ڪو لهي. جبالين له مان سمتهان أو له هندستان کي آزاد ڪوڻ لاء هسا جو سهارو ولتلو ٹبی ہوندوں یا نوح نفاز سہ کری ہا باغران ڪا فو جي مدد اچي هبڻن بين ملڪن ۾ ٽمبو آهي. آجاريه ڪر پالاڻيء الهن ڏينهن ۾ مهاڻما گانڌيءَ جسو اڻماج ويهيل ڳڍماج گهٽاج ڏ لــو ٹہ غو ڪيئن کڃوڙ ۽ جو ٿو کاڻي مشڪندو

۽ دود ديش پر بمي حوان هو.

ٿو رهبي. عين اهڙو ليڊر ٻمو ڪو له ڏاو عو. يو وفيسر ڪويا الاڻيءِ جي من ئي عن پهرين لما قامه عبو جبكو الر ليو سو آچار 4 پاڻ عن ريم طاهر ڪيو آهي ۽ " بھرین ئی ڈینھن ہر منھنجی من لی اثر وبلو له هو هڪ سيتار و بڪتبي آهي." مهالما گاندیء جی سنگ حو آلس اعاو الر أبو جو موكلا لوا كان الد كبس جبائبن :

"راجستى كارير بلى يسا دلتن مى كاريه يلى يا كوب بموكاريه هنهن لاء الرهين واجب سمجهيو منهنجون شمواتون ڪتب آلي سگهر ٿا. مان ستنتر آهبان ۽

آشرم شالتينڪستن ۾ ڪو ڳءِ سان ملاقامه ڪولڻ و يو هو. آچار يہ ڪو پالاڻي ننڍې کان ڻي هڪ انتلابي ويچارڻ حو اوجوان هو ۽ عن حو انثلابين سان چڱو چوکو سمبيرڪ عو. ير آچاريد ان سمى هڪ تراسائي ۽ ناأسديء عي مالڪ ۾ سئتيءِ ۾ هو ڄاڪاڻ له سرڪار ڪيت ن ٿي ائلانين کي گرنتار ڪري ڇڏبوهو ۽ آجار بہ سوچ ۾ هو ٿر ڪئڙي دستوو ديش کي آزاد ڪوالخ لاء ڪوششون ڪامياب ٿي سگهند بسون. ان مانسے پدرستتیء بر عن مدهن مهالها كالذيء عبي هندستان ۾ اجط حو بدّو لذّ هن حدد من من آبو له أن نشس ليتا کي و چي ڏساڻ ۽ معلوم ڪريـان تـ هن دکن آنريڪا ۾ ڪپڙي دستور گوريء سرڪار سان چڪري کائي بيد کئي ۽ اعم

ستياكره جو كهؤو لئون عقسبار كالذبتعيء كهڙ بو آهي. آچارہ می دل ہر اما ہے مد شدکا هئي له ڪيئن انباس جي شاهديءِ خلاف ميالما گالذي دعوئ ٿــو ڪړي تہ تو ہے هلتيل اهسڪ علبدي نسي هلائي سکهجي لي ۽ ڪيڙي بيباد ليي هو چوي لـو د راجستىء ٨٠٠ آذار اخلاق آهي. كانڌ بصيء کي د تالم ۽ (ڪاڪا ڪالياڪي حبو بدليل نالي هيمك شالتبعضتن ۾ رغيل عو) اول ئي ٻڌابو هٿو لہ آچار بہ ڪر پالا لجي هڪ تماكي

ورت داريء لاء ستيم تي هلڻ رڳو ڪا اٽڪل نہ آھي. ستيم ـ چرن تہ منحو ائين اللّٰم ٿي وبلدو آھي جئن شرير سان ڪا لڳل و ستو. ــ باہر

اڳوانن کي ايمذاغ رسندا تڏهن ئي له موک ٿيندو. قربانيءَ جو قانون دنيا ڀر ساڳيوڻي قائر آهي. سڀ کان سريسشت, نومل, پوتر ۽ بهادرن جسي قرباني ئي اثر ڪري ٿي. جثرامداس سيني ۾ و ڏيڪ بهادر ۽ صاف جثرامداس سيني ۾ و ڏيڪ بهادر ۽ صاف رسيل گهاء جو ٻڌي مان تار ڪرڻ کان پاڻکي رسيل گهاء جو ٻڌي مان تار ڪرڻ کان پاڻکي روڪي ڪين سگهيس ته 'سٿر ۾ (پاسيري) جو گهاءُ قيد و چڻ کان بهتر آهي پر دل ۾ گهاءُ ان کان گهڻو سرس آهي.'

مان بن بهادر جوان جي عزيز ن سان همدردي ڪريان ٿو پر منهنجي دل چوي لئي ته د. کين سندن نيگرن جي النسانسي شهيديء الاء مبارڪون ڏيان جي قبول ڪن. اڙاڪ يوڌن جو موس ڪڏهن به دکه ڪوڻ جو موت نه آهي ; وري ستياگرهي يوڌي جو موت ته ڇا چئجي! آزاديء جي پياسي قوم کي هڪ سبق جيڪو اول سکلو آهسي سو آهي جدا جدا دپ ڪدي ڇڏڻ - اللب (عزين) وڃائڻ جو خوف, دولت وڃائڻ جو ڏر ۽ پڻ موس جو ڀؤ، شرير کي ايذائن جو ڏر ۽ پڻ موس جو ڀؤ،

ڀارت ورش مان آيـل احوال ماڻهن ۾ بي ڊپاڻي جي وڌ لخ جون خبرون ڏيڻي رعيا آهن."

۱۴ اپریل ۱۹۳۰ جی " ینگ انډیا " بر مهاد یو دیسانیء نوت لکیو:

" ڪراچيء ۾ خلق تي گولي علائط لاء ڪو به سبب ڪو نہ هئو. سڀ ڪنهن هنڌ جڏهن اڳوان گرفتار ڪيا وڃن ٿا يا انهن ئي مئد مو هلا يو وڃي ٿو تڏهن ڪورت جي

اڳيان حشام ماڻين جا اچي مؤلدا ئي آهن.
اختياري وارن کي صلح سائت سڄ پچ کپي ته کين ڪنڍن چتوائيء سان هلط گهر جي.
ڪراچيء ۾ عملدارن ڏانو ڀري هلت ڪاله ورائي. خلق ئي گولي مار ڪرا انڪري به غير واجب هئو جو عملدارن کي سد هئي ته جئوامداس ۽ ملڪاڻي والنٽيئرن جي جئي سائت ڪرائي جي سائت ڪرائي جي بايل انهي اوڪن کي سائت ڪرائي جي بوري جورش ڪري رهيا هئا.

شري جشرامداس لکي آسو: ماظهو پشر اچلي رهيا هفا. جيڪي ماظهو رستي جي هي طرف بينل هفا تن و ڏان له بر جيڪي رستي جي پرئين پاسي کان بينل هفا اسن و ڏان له بر جيڪي و ڏان ٿي پشر آيا. سو مون هنن وت و چي کين پشر آڇا ٿو کان جهلوا پهي چاهيو. مان اچا در وازي کان چار پنج قدم مس اڳتي اچا در وازي کان چار پنج قدم مس اڳتي و ڏيس ته بنا چتا ۽ ڏيو جي گوليون عالم يون و يسون عال جي گوليون عالم يون ويس مونکي گوليون عالم عون آي مونکي گولي لڳي . اڳيان والنٽيفر بينا هفا. مونکي گولي لڳي . اڳيان والنٽيفر بينا هفا. انهن ۾ هفا د تاتر به ۽ مينگهراج جس شالتي رکي خاطر جان ڏني.

والنتيم ۽ اڳوان ائين اڳيان ها. اهو ڏسي عملدارن کي کين شالت ڪوالو جو مو تعو ڏيو ڏسجي ٿو له عملدارن علم اعتري ور تي جو ڄا هنسا بندا ڪرڻ سندن مواد هئي.

... همن هلچل اکمیش ۱۹۲۱ واري هلچل کان قسر بسل روپ ور نو آهي . اج بهاد ر والنتیم پنهنجي قربالين ڏيڻ ۽ ستر سهڻا سان انهاس جو نفون ورق وراني رهيا آهن."

الكِم الكِم بوندون ناس تي وينديون آهن، پـر انهن جي ميلاپ سان سائر الكِم الكِم بوندون آهي. ــ بابر

او آوک هاصر بن بر اهر بدک ای عد عوشی ه بی لهر ایس و بنی . کالا بچی الهدی همچهوایی اله جس شری عموامداس کی دلو . میالیاگالای ۱۹۲۱ پر اسهبود کم جی طبیل ماری جموامداس داختر چدو نثوام سان گذیبی بوری در سان آن پر حکاهی ببو . بیانیا براه پر حکاهی ببو . بیانیا براه پر حکام کی سرحکار بیان می تر در شری مخوامداس کی سرحکار بیان بر بیانیا کالای یکی بیان بیانیا البا ایس حکیی با ان کی بیانیا بیانیا بیانیا بیانیا بیانیا بیانیا بیانیا بیانیا بی میانیا شری عموامداس می بیانیا البا با بیانیا شری عموامداس می بیانی البا با بیانیا شری عموامداس می بیانی البا با بیانیا شری عموامداس می السار جا الشا

پیش حکمو جو بدھے کے قبول بمو ۽ داليگيٽے

جثرامداس کده به هسا جو و بچار کرن واود له آچی ۽ له ان کي همتائن وار و آهي. هو له سدالين ديس جا قالون ميبندو وهنو آچي ۽ لابين ڪري کيس سول نافو مالي جي معملي جي ڄاڻ آهي. ٻو سوڪار جئرامداس جيڙي ماڻيو کسان ڪر اعثرو تي ٿي وٺي سکچي يعني کيس فيد جر رکڻ اعثری کير حي قيد پائسوا تي سوراج کي سچي ذرم الڪول معنول جر و وجهو ئي آلي "

۱۹۳۰ بر مهالما کاندېء جبکو اولځ حو ستياگر ه جالو ڪبو ننهن سلسلي بر کواچيء پر اکوان لي ڪيس هلندې حشار ما<sup>طه</sup>ن جا ڪواچيء جي ڪورت ٻاعران اچي ڪئا لما. الي پوليس کولي هالئي جيهن پر به لو جوان شري د ناتر بر ۽ شري جيگهراج للا خهيد ليا.

شرى د ناتر بر ۽ شرى مينگيراج للا شهيد آيا.
ان موقع لى پوليس جى هڪ گولى
شرى جنرامداس كى بر الكى ۽ سندس سئر
مان آر بار اكري وئى . مهالما گانديء كى
جنشن اعا خبر ملى لىد عن يكدر شوي
جنرامداس دّائين عڪ نار مو كلى جنهن حو
شرامداس دُائين عڪ نار مو كلى جنهن حو
شريد خيالما پنينتي ٢٣ ايس يل ١٩٣٠ جي
سيند انڊيا٣ حى ليد بر كيو آعي. مهالما

سرير نوجواي د تال په مايي بيادر Athelete کيئاڙي جو السي ماڻين کي شالت ڪوالوا وي د تاجي ، مينگواج دي عوامت ۱ مينگواج ديا جي اسالي حو لينگر به کوليء جي شياء کان مړي ويو . اهڙيء طرح ست چڻا چي مري جوامداس به آهي تن کي کولين جيا گياء رسيا . جيامداس کي کياء رسيو جي مرسورنکي لام دسيو سسانگياء رسيا . جيامداس کي کياء رسيو التيء خرو دنکي لام دسيوستان عرسي دياء دسيو دنکي ديسرسانگياء درسيا . جيامداس کي کياء دسيو دنکي ديسرسانگياء درسيا . جيامداس کي کياء دسيو

# (ب) سنڌ جي برک شخصيتن سان سمپرڪ

## (۱) شري جئرامداس دولترام

اهو چوځ تمام مشکل آهي ته سندي کانگريسي ليتائن ۽ ساروجنڪ سيو کن ۾ کير ٻابوء کي سيني کان وڌيڪ ويجهو هو. آچاريه ڪريالاڻي پهريون ساروجنڪ سنڌي سيوڪ آهي جنهنجو مهاتما گانڌيء سان اوائلي سمبرڪ ٿيو. آچار به جو ڪاريه کيتر سنڌ کان وڌيڪ سنڌ کان ٻاهر رهيو ۽ سندس جيون جو چڏو حدو جو ڙجڪي ڪاريسم ۾ رهيو خاص طور تي کاڌي اُپجن ڪاريه ۾. راجنيتي سنگهرش ۾ سنڌي نيتائن ۾ جنجو ڪاريه ميتر سنڌ ۾ ئيي بطيو رهيو تسن ۾ شري جمرامداس سان شايد ٻابوء جو گهاڻي ۾ گهاٽو سبينڌ رهيو.

۱۲ نبر وري ۱۹۲۹ تـي گاند يجيء شري جثرامداس جي باري ۾ هيٺيان لئظ لکيا:
 سجئرامداس سو آهي سون جيان ديس جو لايق سيو ڪ آهي."

شري جئوامداس به باپوء سان جيان نيان شروعاتي عرصي بر ئي سمپرڪ بر آيو ۽ سندن وچر گهالو سنبنڌ تي ويو، ايتري قدر جو ٢ ميء ١٩١٩ع تي گانڌيجي رولت ائڪت واري خانون برخلاف ستياگر هه جي جي وستار بابت صلاح ڪرڻ لاء جيڪوميڙ ڪو نائطو ڪيو هو تنهن لاء پنهنجي پنهنجي پرونت مان عيوضي مو ڪلڻ لاء گانڌ يجي

جن کی خط مو کلیا سی عفا سوامی شردانند, حسن امامی سندر لعلی کستوری رنگا آینگی جثرامداس دولتوام ، ولپ یائی پتیل. سند هر باط رولت انکس بسر خلاف ستیاگرهس کواچی ، حیدرآباد بر کیو و بو عفو جنهن بر جثرامداس مکیہ پارت و راو هو.

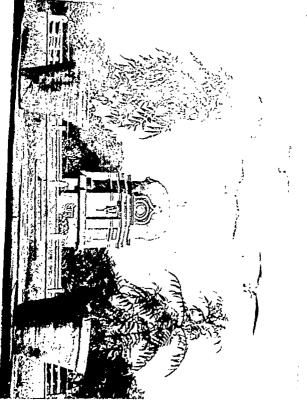
شري جدرامداس کي سندس تابليت ۽ قربانين ڪري الدين نشنل ڪانگريس جي ورڪنگ ڪاميٽيء نسـي کنيو ويـو. شري جثرامداس كو عرصو آل انسديسا ڪانگريس ڪاميٽيء جو جنول سيڪريٽري لی به رهيو ۽ پاڄ ود بشي ڪپڙي بهشڪار ڪاميٽيء جو سيڪريٽري هو. انڪري سندس کانڌ بجيءِ سان گهري ۾ گهرو سمپر ڪ ٿيو. ١٩١٦ع جي بڇاڙيء ۾ جليانوالا باغ جي شهيدي كانب بعد جيكو الدبين نفشنل ڪانکريس اجلاس أمرنس بر ٿيو الي مانٽيکو چیمسفورد سدارن جسی رت اساری م رٽيل ٺهراء تي وڏي چڪري لڳي. هڪ طرف عنا لو ڪمانيہ بال گنگاڌر تلڪ ۽ ديش بىد و چتر نجنداس نه بشي طرف هنا بندسه مدن موهن مالوي ۽ کانڌ بجي. لوڪمانيہ چوي نه سدارا نااميدي، جيڙا آهن، کانديجي

چري تــ سدارا تذط النق ناهن. انهيء

چڪريء حاضرين ۾ وڏي انتظاري پيندا

كئى بر شري جغوامداس اتى خد مسودو لكي

آسانگي انسان جي شڪل ۽ ٻڌ ي حيوانيت کان ٻاھر نڪرڻ لآء ئي مليا آهن .



राधिषाम में बार्थ जे अस्टीश मर्था अदियल गांती सकातं

غم واجب لڪتچيني ڪري ان ڪري الهي، کان وڏيڪ ڪتبيء وارو آھي. اڳئين ڪر ذرم جي هاچي ڪاله ٽبطي آهي. درم جي و جام ١٤ سمالس سيسه كرك دع و الم ہ تذھی ہاجی تھی تی جدّعی ان حا ہوتلگہ ہذری کے والے بندش دئی، نتوں بندش درم كان سي يرواهم يا كمراء. لا لين " ہر مڪر حتيارت پرڪاش بال وت رکا ۲۳ آڪٽو بہ ۱۹۴۲ ليو دهاي زوه لو لهرائي. هي ڪر بي عثليء حو آهي (ں) فتک ۽ دليا جي آري سماجين حتي ڀاوياڻن کي ذكوليندر آهي. چاليه لك آري سامس ٣٣ اي يدل ١٩٣٢ ليي ڪراچي جيل ۾ وين ستياري پـــر ڪاش جو قـــدر ايترو ٿي ستباكر عي قبدين كي لعرن عطط لاء قتكا آهي هبتوو مسلمانن ۾ قوان لاع، ڪرستانن ۾ لڳايا ويا. ان ٽي شري مهاد يو ديسائي ۲۴ الجل لاء. چالو معامل لي اڪتچبني لي ايريل ١٩٣٢ لي هملس دستور لکمو: بىدش و مهرط جى ڳالھ سمجھي ڪھجي ٿي "ڪاله ڪراجي جبل جي ستياگرهي ير هن زماني ۾ لوڪ سرڪاريون اعرو قدم عبدين کي حو راشتر يہ دو ني نعرا عطط ڪري كظط كان يط هچڪن ليون. بر ڌر مي گريشن ٿنڪا لڳايا ويا. تنهن جي نچاء ۾ ڪراچيء ئے بندش و مهرط زنگائی جو تندم آهي. هي ضلع منجستريت جي ڪڍيل بيان بڙهڻ ان ان ڪري سنڌ سرڪار کي چوندس ہے مھالما گالذيء کي سخت دکم ٿبو. <sup>بد</sup> ر و دل بندش واپس و لي. ستيارت پرڪاش (ج) ھڪ دبو يءَ سان سختي ھو سنڌيء ۾ ٽر ھمو ڇبالط پـــط ڪا نئين ۳۱-۳-۱۹۳۲ کی مهادیو دیسائیء حی باله له آهي. هنهن پستڪ جا ڪئين ڇاپا دالرېء ۾ هيء داخلا آهي: هي وقمع ثائس اڳشي پڌرا ٿيا آهم ۽ دنيا جي گهڻل ٿي ٻولين ۾ له عما ڪيا و يا آهن ڪراجيءَ ۾ هڪ اسي ورهين جي دبويء کی گہ نتار کے ی کس اسی ا کلاس ہر ان ڪتاب ۾ افڙي لکتائ آهي ما هذا هذا رکيو ويو هو ۽ يوء بدلي ڪئي کيس 'اي' تومن ۾ نفر ساءِ دشمني حو ياء بندا ڪري سكهي لي سوهاط چوط عست آهي. هڪ بعي ڪلاس ۾ موڪليو ويـو. ان ٿــي مهالما گانڈیء مھاد ہو د ہسالی کی جمو لے عدد داابي سهدشيلتا هدو گيا بلڪل صووري آهي شاص ڪوي ڏومي معاملن ۾. ڏوم سيڪريٽري سر سڻميو ٽل هور لاء لندن هي بابه ويهارن بر الك الكم دارائون د داما خاطوء ليدر اشعار کي جبڪي لکبو آهي هي النم تاثيج وهنديوج اينديوج تبينكري سو نوانو أو لڳي ته جڏهن هند ستان ۾ عي سهدشیلتا جی گئل سان لی لوڪ عدا عدا (الله ذلة) جو راح على رهبو آهي للهن

اسانكي يونجى پتى ورك ختر كرائو آهي پسر ان لاء كين مسارڻ ضروري نه آهي. سندن دن ۽ شكتى حو جنتا لاء ايبوك كرائو آهي. ــ ابد

مسع آهي.

ڏرمن ۽ وراڻن ما هوندي ۽ هڪ ٻئي سان متم ۽ ٻائيجاري وارا ٻاڙيس ي ٽي رهي

سكهندا. كنهي بد درم تي كو واعب بما

سر سنمبولل هـ ور اسڪيٽنگر (Skating)

يعني بر ف لي چڪ مار ځ جي رالــد ۾

۱۹۴۸ تي ڪواچيء ۾ هندن جا سوين گهر ٿريا ويا.

پاڪستان جي انهن حالتن نـــي مهانما کالذيء دهليء ۾ پرارٽنا جي ميڙ ۾ ٻــ ٽي دنعا إشارو ڪيو.

١٥ سپٽمبر ١٩٤٧ تي دهليء ۾ کالڌيجيء چيو:

"جيڪڏهن پاڪستان غلط ڪارروايون ڪندو رهندو ته أوس هندستان ۽ پاڪستان ۾ جي و چير لڙائي ڇڙي پوندي. پاڪستان ۾ رهيل هندن ۽ سکن جي سلامتيء جيو بار هند سرڪار تي آهي. ڇو له ٿا پاڪستان وارا ائي جي هندن ۽ سکن کي سمجهائين ته لڏي ليه و جيو ۽ سندن سلامتيء جو ليڪ پربند رکن ۽ ساڳيء طيرح هندستان سرڪار هر هڪ مسلمان لاء ائين ئي ڪري؟"

وري ۱۷ سپنمبر ۱۹۴۷ع لي چيائين:

"واجب ته ائين آهي ته هندستان باڪستان
پاڻ ۾ ويهي كليل دل سان كالهيون كن ؟
فيصلا كن. جنهن ڳالهه ۾ هڪ راء نه ٿين ان
جو اُمين هئان فيصلو كرائين. ٻيو هڪ جو
جهنگلي رستو آهي سو آهي لڙائي كرڻ جو.
مولكي ته ان جو خيال نئو وطي پر لڙائيء بنا
چارو كو نهي. شل اهو ڏينهن له ڏسطو پوي."
وري ۲۲ سپنمبر ۱۹۴۷ع لي به مهانما چيو:
"د هليء ۾ سچو اُمن اُمان ٿي ويو ته مان

روي ۱ اسهمبر ۱ ۱۱ علي به مهاهه پير ۱ دهليء بر سچو آهن آمان ٿي ويو له مان اوله پاڪستان ويندس. لاهور , داولپندي شيخو پورا ويندس ۽ البر اوله سرحدي پر ڳڻي بر ۽ سنڌ بر ويندس . مان سيني جو شيو ڪ آهيان ، مونکي ڪو به اچڻ جي روڪ نهيو ساڻ لا کڻندس نه ڪونه اچڻ جي دوڪ نهيدو . مان لشڪري پهرو ساڻ له کڻندس

مان پنهنجو پاط لو کن جي سهاري ڇڏي ڏيندس. جن به هندن ۽ سکن کي پاڪستان مان لڏايو ويو آهي تنکي عزمت ۽ شان سان عوٽي پنهنجي گهر وڃي وعاريسان ٽيسين آرام له ڪندس.

مون سدائين لـ التي عنى مخالف يفي كفي آهي بسر جيك هن باكستان كان الصاف حاصل كر ط جو بيو كو بلو نه آهي و باكستان سركار پيهنجي غلطي محسوس كو ط لاء نيار نه آهي ته هند سركار كي باكستان سان لـ التي كر لي يوندي . لا التي كا مسخريء جي كالهه نه آهي. ان بر بر بي انصاني سهي كري بر بادي آهي پهر بي انصاني سهي كري وهرط جي آء صلاح كين ڏيئي سگهندس."

هطفوقہ ـ (الف) ستيارت پرڪاش سنڌ سرڪار سنڌي ستيارت پرڪاش

سند سركار سندي ستيارت پركاش تي بندش و دي هغي . سچي هندستان بر آري سماجين ان بندش خلاف آواز اناربو هغو ۽ بندش لاعظ لاء طلب كئي هئي. پهر بن بندش كچه مقرر عرصي لاء عني ۽ اهـو عرصو پورو ليو ته سركار وري لفون حكم بندش جو جاري كيو اڳئين كان و ديك سخت ۽ و ديك وسيع .

مهانما كانديء ان بندش جي هتتم جي باري ۾ هريجن جي ٣ لومبر ١٩٤٦ع جي پر چي ۾ هيٺين دستور لکيو:

الين پني سمجهيو وبوله ستيارت پرڪاش لي بندش جو مدو پورو ليو له وړي ان کي و ڏايو نه ويندو. پر اميد غلط لڪتي جو و ري بندش د عراڻي و پئي آهي.

سند سرڪار جو انازو حڪم اڳئين حڪم

ترستيشپ ڪا عارضي وستو ڪانہ آهي. اها خود ئي آدرش آهي.

لعلثن ۾ چئنتي لسہ سرڪاري راح محتر لي د سگهندا. و دو سبب هي به آهي الم ان مان ثابت ثيندو ٪ اسيمبلي وستى بفاونت و يو آهي ..... کي بند حوي ڪين سگهبو. يل لم بس سرڪار ڪولي ھوڻ کي يا لڪي ويل هر مهندارۍ کې د پڪڙي ٿي سگهي ۽ د كسى وجهد مسلسى جسى اسيمبليء ۽ **ېرل**هي لبي سکهي ......" وزېږيءِ طريقي بغاومه بند ڪرې ڏ بکار ل مهالما كالذي أن لى لكيو: چاهبن آا . استبفائون عدام لوحتين لبي ساو "سوڪاري بندو بسمه له طاعر آهي له اصل ائم چڏينديون. سندن قبائي ۽ دلب ي بين ٿڻي پير آغسي. ان جسو پسورو يورو real ڏالھن وچڙندي ۽ بيا بہ ايمي ساڻن شامل علام هيءُ آهي له ڪانگر پس ميمبر اسيمىليءِ لبندا, سينه سيتلداس جو عون لبو ان مان بس مان لڪري اچن ۽ شان بهادر الله بخش میمسر ن کی الساہ اچاج گھہ جی جسو حم ن ۽ سندس وزير وزرانه ماڻ استبثا ڏيڻ پوء جي وچ ۾ وجبي کين خون ۽ وحفالتي هو شالتي جٿو ٽاهي وڃي حون جي وجير ڏوهاري ڪار بن کان باز آڻلؤ ھي ڪو شش واسر ڪن ۽ افڙيء طسوح پنهنجي پليسل ڪندي خون أبل لاء باط ببت ڪي." د پشواسین کی گناہ جی ڪمن کـــان پر ک وارذا ڏانهن ويندي 🛚 🗚 ميء ١٩٣٢ رهڻ جي سکيا ڏين. ياكستان كانيوء پىر پاڳارې جى واقاف ڪار سڄطن جسي ١٥ آگست ١٩٤٧ لي هند ستان جو ورهاڱو هڪ ٽولي ٻيو پاڳاري سان گڏجي کائيس أيو ۽ پاڪستان هڪ الڳ ديس الڳ حڪومت بیان کلاوالی هنهن بر هسر ن کی صاف سان ستاين ڪيو ويو. جيتوڻيڪ رٽبو ائين مال هدايسه هجي لـم خواغوارېء جسي ويوعو لا پاڪستان ۾ دهندڙ هعدو پاڪستان ۾ ئي عمن كان باز اچن. اعرى عدايت عديل اله وهددا ۽ هددستان ۾ رهندڙ مسلبان هندستان اس کی قبد مان آزاد حرق هو شوط نسه ۾ رهندا ۽ آدم جي مئاسٽا ڪائي، ڪهي باالهٔ گهرمی. پير کی ڪا شڪايت آهي ا. اُن ويندې د يه حالتن هــي مجبوريء هيـك هي جاج ٽيڻ گهرجي. سرڪار کسي گهرجي شاهى پشمالي لى مناسنا ئى ئى ويتى . د عام جنتا کی اهی ڳالھيو ن کولي بڌائي.

سنڌ ۾ حالتون اڳه ٿي تبام خواب هيون. هي چيو وچي له الهي ڳالهمون له ڪانگ<sub>ريس</sub> پاڪستان جي وحود ۾ اڄڻ ڪوي حالتون سيمسون جي نڪتوي اچڙکان سواء ۽ وزير ن وذيك بكؤي وبون ۽ هندو پاڻكي وڌيڪ جي استعثا لربغ کان سواء په ڪري سگهجن بي سلامت سجهل لكا , عندن لاء ريل م لون لا منهن حو جواب آهي لا ميمنون ۽ مثم ڪرڻ ڏکبو ٿي ٻيو ۽ ڪيتوا واتعا هندو وانون من استيثا ڏيسڻ سندن صليم لاء مسافون کی ریسل مان قشی ڪول جسا ابلاكا جي ٽاپتي ليندي. اسيمليء ۾ رهندا پيا ليندا هوا . لواب شاهم پرسان هيڪ مسافون ابسا ر هي ڪر کي شخصي ڏيماج ڙيئي جي گــاڏي لڻبي ويڻي هٺي ۽ ٢ جنوري

هرتبوء بعد سندر برش ۽ استري بر چڱا نہ لڳندا آهن، انڪري شرير سان موهم نر وکا گھاجے۔

(0/1) لهندا أهو ڇو ٽو سوال آهي. عن النَّاعَمُ يَارِتُ دُ يَسْ مِ كَيَ هزارُ مَا عُهُو کانڈي کمنہ وساقط بر د بر د لکندي . پسر سنڌي سنڌي سنڌي سنڌي سنڌ لي پڪيء طرح ۽ بهاد ريء سان عمل ڪن. enterprising حو صلى وارا آهن. ساري دنيا سنڌ ُجي جوابدار مسلمان اڳوالس کي ب م بكريا بيا آهن أهن كي وساط اله جسا جولاس تر توهان جي عز س reputation خطري ۾ آهي. جي هن طرح بي کياء ماڻين کی مدن لاء چوطو کو آ پولندو ... سؤمان .. جي بياء جي صدقي اختيار ڪيل غريبيء جي ابي سمجھيء جي جون خواري بند ر مان بر خوشي آنيد آييدو آهي. پسر اهياط عُرِي سُكهندا تُم حيم اوعان تي اعتبار كعدو لا شجن بيا كر هند و مسلم مد أو امن امان لم ، أو هين باط لا جار آهيو ۽ هن بدمعاشيء آفرط جي ڪو مُشش ڪري رهيا آهن ۽ مافهن کي کانو لائل آهن ۽ مافهن mischlef کی سکھو، خولَي جنهن جاتيء جا آهن الهن جسي ٣ آڪٽو آبر ١٩٤٠ع جي سعريجن ۾ شري مان ايري معينا ۽ واهر بسيا هيء خولي شامداس قدواطي جو خط چاپي ان هيٺيان حوث جو مسئلو ڪاروائي ڪر ط صنڪل Impossible آهي.» كانثر بجيء هينين دستور لكيو. "شري شامداس گدواطيء عي خط اچوط 194. 200 44 کان ہوء اخبار ن ۾ خبر آئي آھي تہ سنڌ مِسْينَ سُري سُأَن مهائما كالذيء ٢٤ مي، جي هڪ ڳوڻ ۾ پنج هندو جي پنهنجي أُعِلَى اللَّهُ اللَّهِ عَلَى اللَّهُ عَلَيْهُ مِنْ اللَّهُ اللَّهِ اللَّهُ عَلَيْهُ مِنْ اللَّهُ اللَّلَّا اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّا اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّا اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللّ رواجي ڪار ڪُرت ۾ لڳا پيا هُمَا تن کي کليو كُلا يُوْ كُو لِي مَعْنَى مَارَيْوَ وَيُوعَ آخِا تَاثِينَ لُولِيسَ " الروفيس كهنشيام ه كار بارك عي ڪنهن ڏو هيء کني کر فعار ڪين ڪيو آعي. ڪاريا ڪو تا شري آسنداس عي مدد سان هِ الله عَنْ عَلَى مُوجَبُ تَجُونِهُ بِطَانِي وَبِعِي آهِي جن أيراضين تي حون جي و دروه (نغاونس<sub>) جو</sub> الريبو آهي سي گهمي هڪ ريورت نسار جئن عبدن کی حبد مان لود ہو ، خداو در می آھی و عَنِي آهي : الجي ڪابي مولكي مو ڪلي آهي. غر آهن پير پاڳاري جا مريد. پير پاڳاري و د ای اکتیانین: "شأمداس کد واطیء کی گھر جي تہ جنھن آرستي ۾ کسيس وعواس کی سرکار قید کیو آهی ۽ سندس مربدن آهي يعني هيسا بر أن جي سكيا بناط ولي سان عن کی ملاقات کرط تھا ڈین . اپسر جي سانگهر واري سکلي جي تلاش ڪئي ۽ آڪري ٻين سنڌ جي هندن کي ۾ آبها سيكاري. سنڌ جا هندو باهر بين لاي واعر ويقي عاير وار يون جهو يؤيون عن ۾ مراسد اچي ر عندا هَمَا تن کي پوليس جلائي ڇڏوو. عَ لَمْ نَهَادِينَ . لَكُوا بِنِدْ عَوْ يُنْ بُورِيْ دَيَانُ ن بنهنجي لاء عمل جو سُلاء گهڙ ان، عنسا تنهن ڪري پير جي مريدن اعني هر ن سرڪار سان بغاوَمت حُصْمَى آغَي. هُو يُولِيسُ آئيسُونُ اغسا تي ٻڌل جيڪي فيصلو ڪن ۽ ان کي خون ڪن آنا ۽ پيوليس کي خبرون پھچانی وارن کی ہد موں تا کن، خسترن رَ چيز جو پؤتر ۽ اُچت موقع تي ٿي ايبوگ ڪرڻ گهر جي. سكطي آهي ان لاء بهريون سبق آهي له ايذاء أ سلامت تنا سبجهن له يوه من كولن بر رعل. اچی رجی یا مرتب ان جر خوف اسارکار مطال آهن سي جڏي اچن "" سیگالو ۲۸ الومتر-۱۹۳۹ ... قونر سي ڪؤش ۾ ڪالئوٽا جو للنظ ٣ جنوري ١٩٣٠ هي عربص اخبار ۾. ئي له هفط گهرهي ..... لا يار خبرت ڪجي گىاللەيتىء "سىل جىسى درگھنىا» Sindh ، ال كر اهر كو لهي، له كا يي عزلي آهي له Tragedy جي سري: سان ليک لکيو: ڪائمتا ڀـارت ورش وشال ديس آهي. "سكر ۽ شڪار ٻور ۾ گيڻائني ڪانگريسي، غرَيَتُ آهني لڏعن بہ هڪ ڀاڱئي جا 'ما<sup>ط</sup>هُو جوان أعن بسو اعسك لمولى منتظر ليل يي ۾ وجي وسي سگهن لسا خاص ڪري non-violently organized د آعن. اهو سُندج هوشيار مصنتي ع ايماندار لوڪ سکر شڪاريور رُوه ال آهي، کين ان جي برک اد آهي. جي ماڻهن ۾ اهني ٿبڻي کڻ نہ آهن کي. سنڌ مون ور ور ڪري پئي چنو آهي سا اسان سرڪار کان امن امان رکخ جي طلب ڪن مي اعسا ويون واري اعسا له آهي، ڪمرور لر لبما هندو مسلمان مدير گڏجي وات ڪلهن. مالمهرَ او چتو و يــــر شڪتي ڪين ڏ بکاري ۔

ېر ميڪڏھن هجو ڪو رستو د لھي ڪھڻ ۽ سكهندو. ان لاء كادوا جي بـري مون پاڻ ۾ پنهنجي ملڪينده ۽ جان جو اعتسا يا وت كالهي. مون وت جيكو لنجو آعي. هسا ڪنهن- ۾ 'وسبلي بچاءَ لا ل ڪري سولي لوهان کي ڏسيان ٿو لہ وري وري -

حکهن به بلاشڪ کانءَ خالي ڪري اچسن اغسا لي هاو .. جيسين ڪامياب ليو ليسين-جتى - كين - دالين جان ۽ استرين جي عزيد محوشش ڪندا رهو ۽ بر سچي بهادري لاء دل و جال جي خطري ۾ رهالو ٿو ٻوي. ۾ له د ويش (لئرمه) له چڙي له بي وشواسي شيكانو ا جنوړي ۱۹۴۰ ۽ له شويم کي ايداء رسط يا موسه، جو ڪو ڏر هنا گهرجي . جن ۾ اهيٰ کال اُهن انهن . وري ترج فيروري نجيء هر بين ۾ مهالما لاء العسا جو رستو لاعي. اعتسے و يو. جس لكيو:: عولاً الى عيش يكي الجاء د يتي كهدا سي "مون سنڌي هندن کي ائين ئي چيو هو سندن آسرو ولندا. آهي له لوړي عولدې پہ حبڪد عن کين هيش ماڻلهن کي لين جي .هٿياؤن لي ينهندي الواء كرط جي همت آهي 1 جتي پاڙه له کيرجي. ان مان ياط و د يڪ ڪمزور . وسیا و بنا آعن ان کائر مان د نکون. بسر ليندا . جي اعسا ئي پيهڻا جي کين فرس . جيڪي لي عز لي سهڻ ٿا گهرڻ ۽ ساڳڻي

. وقعه بچاء لاء اعما المتيار ڪر5 يا هسا سكط تُهرهي. ان لاء سگهاري بسدن جي طُر ائمي 'ڏڪ جو ڏڪ عليل 'جــــي سگھہ' تقا ضرورده لد آغي ير مضوط دل جي ضرورت - سارين لن لاء كالتر چارط بني وات كي آهي. آهي، جن کي پنهنجي اچاء ڪر ۾ جي لرئيب ۔ باعي جيڪي کان ڇڏيندا سي کِذران سُعي درم جرم جانب ۾ سِمايل ڪينهي مگر اونچي ۾ اونچي ورتين هو جب · هلت هلط بر... ب بابر

ڪالهي د کين بنهندي بواء . ڪرڻ جُو هنر

#### سنڌ جا فساد

در حقیقت ۱۹۳۹ کان ۱۹۴۲ وارو عرصو سنڌ جي هندڻ لاء وڏو حيبت جو عرصو هو . ان عرصي الدرني سكر منزل كاهر جا فساد ٿيا ۽ سکر تعلقہ اندر هندن جا شاهي بعماني لي خون ٿيا ۽ ڳو هڪ گو سرجتي ڳوٺ ۾ اٽڪل ٽيهارو هندو ڳو ٺاڻا يا قتل ڪيا و يا هنا يا باهم ۾ جلايا ويا هوا. منزل گاهہ سکو ساڌ ٻيلي جي سامهو ن عد شاهي ميدان عمو جنهن لاء مسلمالن جي دعوي هئي تر اتي اصل هڪ مسجد عقي ۽ الڪري اهدو ميدان مسلماني کي ڏ او وچي ۽ هو ڏالهن عند ن جـو چو ط هو له منزل گاهه بر ڪابه مسجد ڪانه هشي. اهو رڳو فوج جي ڊرل جو ميدان هفو ۽ اهو مسلمان کي نه ڏيڻ گهرجي جو هندن جي تيرت آسٽان ساڌ ٻيلي جسي سامھو ن عفظ ڪري امن امان ۾ خطري پوظ جو امڪان آهي. مسلم ليک ان منزل کاه جي هٿ كر ط لاء شاهي ستياكره كيو ۽ ان بدولت فو قيوار فساد سڄي اپر سنڌ ۽ خساص طور سكر ضلع الدر ليا جنهن بر كيترا هندو قتل ڪيا ويا. سنڌ جي سنت پڳت ڪنوررام جن جي شهادس به ان عرصي ۾ ئي ٿي هئي. ٢ دسمبر ١٩٣٩ واري هريجن ۾ مهائدما گاند يء انهن فسادن جي باري ۾ عينين د ستور لکيو:

"سنڌ برفسادن جو احوال دک سان پئي پڙهيو اٿر .... معهنجو مکيہ ڪار يہ آهي لو ڪن کي پاڻ ٿي پنهنجي واهر ڪوڻ جي وات سيکاريان. شڪار پور جي پڻنچان هيٺين تار ڪئي آهي:

المساد ، قر مار ، باهيون . سكر ضلع جي كانون جي هندن كي بي قياسي سان قتل كي و و اهي . زالن ۽ كنيائن سان بلائكار كيو و يوايون و يون آهن . هندن جي ملكيت سلامت ناهي ، حالت نهايت خطرناك آهي ، سركار جي نيتي مضبوط كين آهي . كر پا كري او هين پاڻ ڏسو يا جاچ كر لاء كيون .

پر بزیب نت هند و جنول بهنهاس. 
ب تارون اکم به آیون آهن. حالت کی منهن 
د بیط لاء که و ایاغ و انهی ان نی و بهار بر 
هوس. کانگر بس ایها اهنسا چی بربوک چی 
ایتری شکتی حاصل کین کئی آهی جو 
ایتری شکتی حاصل کین کئی آهی جو 
مساد ن و غیره کسی بنجو د یفی سگهی. 
کانگر یس کی پنهنجی کاربت وکلی آهی 
در اهر ی شکتی بعدا کر ط کهر جیس.

.... سنڌ سرڪار کي لوڪن جي جان ۽ ملڪيت بچائڻ جو بلو ڪرڻ ئي گهرجي. پر ڏ سڄي ٿو تر حالتون سنڌ سرڪار جي قبضي کان باعر لڪري ويون آهن ....

... آء جنهن ڪارگر لموني ۾ سدتهن کي مدد ڪري سگهان ٿو سو تہ آهي اهنسا جو. سو به هڪ ڏينهن ۾ ته ڪين سکي سگهبو. بيو رستو اهو ئي آهي جيڪو سسار ۾ سهڪو هن وقت تائين و لندو آيو آهي يعني جان ۽ ملڪيت جي بھاء لاء هٿيارن جو ايبوگ. ايشور انهن کي مدد ڪندو آهي جي پنهنجي ياظ کي مدد ڪن ٿا. سنڌي نيارا ته ڪين ياظ کي مدد ڪن ٿا. سنڌي نيارا ته ڪين يوء کين ٿورين ڌاڙيان وغيره کان پنهنجي بھاء جو هنر سکطو ئي آهي. پر جيڪڏهن انهيء ڪر ط کان به نبل آهن ۽ الي رهي

چرخو ستيم جو جزو آهي انڪري مان انکي ايشور جو روپ ڪري سمجهند و آهيان.

پرونیسو کهنشام شوداسالمیء سان گسد حکیا آهن.

هبدرآباد تعلقه جني ۴۶ گران مان ۱۷ گوند اهڙي حالت ۾ آهن جن ۾ خاط هڪ ۾ هندو ڪتب ٿو رغي. سڀ لڏي ويا آهن. ٻين ڳولن مان اڏ چيترا هندو ڪتب چڏي ويا آهن. ڪنهن گوند ۾ نالي

ماتر بمدئي هے ال هندو وهيل آهي."

عط لكند أو الدي و مارك لكنو آهي الا هيد آون كي بياد كو لا قو چي و سند بر

عبدو آباد وچ بر آهي ۽ لعلت ما أبو من غلخ

هيد كواو تركي او د يك آهي . بورم، جو

و غ ۽ پهنچر جي پهاڙي مد بلكل بري

آهن بوالمه جسي اهڙي سلامه لكري بر بله جسي اهڙي سلامه لكري بر

مسكد هن اها حالم آهي له باتي داد وي

جيكب آبادي الأركائم ۽ سكر علج بر الدون عثو بدون في كذر بون آهي سكر علج بر الدار و

مهالها گاندې پوء لکي ٿو:

"مین نادی بوده لدی نو:

"مین علان و در ایک بحصون هست باین جر خورور لد آهی. الی هندن لی حا آلست جر خورور لد آهی. آلی آهی ان جسو اورو؛ واستک و ران کسو و او آهی. در در الین حالت حو الر الین حدان موروع لد آهی. سند ما هدو ساهی و او المحالت خوری کن میسر مسلمان کسان حوری کهر حون کن میسر حرای الا معنی حوری کهی حدی بهی مروع الین نشاق می حوری الین نشاق می حورا در عالی حال حل الین المان کشان حلی الم

سسن واړو يو سه آهي ۽ سڀدي کي <sup>کا</sup>لۍ او ، آزاري لو. جيڪي يو مه اٽار بن ٽا ٽمکي پط. عط لكندڙڻ هي گهر برابر آهي لر سنڌين ڻي آيل آفت سڄي ديس جنو سوال آ≾ي. هن حالمه کي ليڪ لمو لـي منهن ڏيڻ لاء ڪانگريس جو اهڙو ٿي فرض آهي جهڙو مسلم لبكه حو ۽ هندو مها سيا جنو. سنڌ جي سرڪار جي ڀـرک به ان ۾ ٿي آهي له ڪيشن کي هنن حالتن هو مقابلو ڪوي. موڪزي سرڪار کي بہ لاپســرواهيءِ سان رڳو بھي ڏسڻو لر آهي لر پل عندستان جو ھڪ ڀاڱو. اھو ڀاڱو جنھن مان سنڌو درياھ وهبي وهمو آهي، جنهن ۾ ديش جي گورؤ پريل پراچس اڻهاس جوڻ لشائبون آهن سو ائين بدامديء ڪري اُڄڙ ٿيندو وڃي. اِها بدامدي روڪي از ويشي لہ اوس اسي سنڌ

سو چمي ساري ديش تي السر ڇڏي ٿو.\*\* بهجئي ڏانهن ويندي ويل کاڏيء ۾ ١١-٩-١٩٣٠

حد كمان بمسري وجڙي ويندي. چڱو لڱو

جڪي هند ستان جي هڪ ڀاڱي ۾ آشي ٿو

ویل گاڏيء بر برونيسر ااوجه ۱۹۴۰ مخين مسئلن جي بارې پر پرونيسر الراوعد کاجرا هج د نع د نور و بر واردا پر وجي مهالما کاجرا هجڪ د نع د ووټرو به واردا پر وجي مهالما کيالدې باک لخير ، مهالما کالدې بلکل توب مان سائلس کا يو بر مندس ڳالهيون اين بد امنۍ کي مولهن ڏيان سان پاللس، ان بد امنۍ کي مولهن ڏيان اعمالما بع طريقو هڪور تي معرد اعتب خاللو ۽ جي اعتبا سان مالمالمو عدر اعتباد تي مگهي ته هنما دريعي خود بياءَ ان بارې پر مهالما ڪيتون موقعن تي ورې لکيو

اسانسجے دیے کووڙيتين حے نے مگر غويين جے آھي. - ابر

اڳوانن ڏانهن ۽ اخبارن ڏانهن مو ڪليندا هوا جيئن انهن کي سنڌ جي حالتن جي باري ۾ صحيح تصوير ملي.

انهن نوٽن جي آڌار تي ڪيتريون اخبارون سنڌ جي حالتن تي آلوچنا ڪنديون هيون ۽ سنڌ ۾ هندن جي سلامتيء جي باري ۾ انتظاري ڏيکارينديون هيون. انهن نوٽن جو ايترو ته ائسر ليو جسو حالتن جي بگڙي و حاط كري جدهن مرحوم خان بهادر الله بخش مکيہ وزير ٿيو ۽ هين بيہ سکے ۾ اپہ سنڌ جي اٽڪل ١٠٠ کن چونبد هندن کي گھرائی انھن کی چیو تہ سنڌ جي هندن کي مان صلاح د يندس تر نندن نندن واعلن مان نڪري اچي وڏن پڪن ڳوٺن يا شھرن ۾ رهن ته سندس ان بيان تي هند ستان ير جي اخبار ن آلوچنا ڪئي ۽ ڪي اخبارن تم ائين به لکيو تـم جيڪڏهن خان بهاد ر الله بخش هندن جو بچاء نقو ڪري سگهي تہ بھتر آھي تہ وزرات جي استيفا ڏئي ڇڏي. پر اهڙي استتي پيدا ڪول لاء ساچ لــ كائونس اكم وارى مسلم ليگ وزرات جواندار هني جن ڄڻ مسلم گونڊن کي ڇيڪ ڇڏي ڏ نو هو ۽ ڳوٺن ۾ ذري گهت انڌ ڌ نڌ پيدا

انهن او نن جي سلسلي بر مهالما گانڌيء ١٥ سپٽمبر ١٩٤٠ آهي هريجن بر هيٺيون مضمون لکيو:

"شري الراچند گاجرا ۽ شري سي. لي. وليچا هيٺيون سرڪيولر موڪليو آهي:
اُعيد تر اسان جو اڳيون پترو سنڌ جي هاڻيءَ بد امنيءَ جي اسٽنيءَ تي اوهانکي

مليو هوندو. هسن گسد بيو هسڪ پترو سنڌ پر بدامنيء ڪري آرٽڪ بر بدامنيء ڪري آرٽڪ بر بدادي اوهان ڏانهن موڪليون ٿا. هيء دک ڀري ڪهاڻي آهي انهن جي خاموش بيڙا جي، جي سرڪار يا ببلڪ جي ڪنڊن به سهايتا بيا ڳوٺن مان لڏي رهيا آهن. ٻئي ڪنهن تشري ۾ اهڙي حالت بطبي ها ته ساري د يس مان انهن کي سهار و ۽ ناڻي جي مدد ڏني و جي ها. آشا اڏنون ته اوهين اسان جي برانت جي حالت پر چاه و نندا.

انهيء خط بر سنڌ جي عالتن بابت هيشن لکيل آهي:

ڳوٺن ۾ رهندڙ هندو ته چورن ۽ ڏاڙيلن جي مقابلي ڪوڻ جي سمر ٿي نٿا رکن. ان ڪري هندو ننڍن ڳوٺن مان نڪري وڏن ڳوٺن ۾ وڃي رهڻ لڳا آهن ۽ وڏڙن ڳوٺن جا هندو اتان لڪري شهر ن ڏي ٽا وڃن. پڙهندڙ کي لڏ بلاڻ جي الدازي ڏيڻ لاء سنڌ جي ١٦ تعلقن مان هڪ تعلقي حيدرآباد سنڌ جي ڪانگريسي اير. ايل.

ايشور اسانجي شبدن يا پوڄا جي و ذيءَ ڏانهن نہ ٿو نهاري، هو اسان جي ڪرهن ڏانهن ٿو نهاري.

سنڌ جي ستايان کي سرڪار ۾ سرشتي يوې ۽ رولسو ڇوڪوي کي ڇوڪاڻڻو.... بابعه عي احمه غير ڪر آلت ڏيندو. هنن لارد و يدنک جي عوشياري برائهيء ۾ ڏ لي منتكل حالتن هبت سدن همت وحبر اله وأبي جو پنجاب جو (بد) نام سيه عملدار مستر مان كين كيرون أو ڏيان. حيڪڏ هن بهادري ا اس تعین کی اضافو ڈاو الس ۽ اضافو قبول ۽ صبر سان سختيون سهندا ايندا كسد هن ڪو ٿا جي هن مهر بالسي ڙ بکاري آهي. سر بسي لغام ۽ بسي حيائيء جي آزار 6 ڪرڳ جارج لالد جس پال روبرو جاج ڪئي آهي سرڪاري سرشتي جو آلت پاڻ جلدې ايندو. ألى هو ڏالو سان مڙي هِڙ ڳ عليو پئي آهي. اسان جا دیسی ہائے جی غلطی ۾ اچي لارد ريدنگر وري بيسا لرميء جا رستا سڪاري يي آصول عملدار ۾ جو عشو لي palilacives ولي ڄاڻي. بر سنڌ حو ڪمشتر رهبا آهن لنكى پنهنجى قربالنيء ۽ سختين چوي او د مان بمبعي جي گوړ لو جيمڙ و تي آهیان تنهن ڪري سر لايسيد جارح استعفا حين جي وسبلي باط ڏي چڪڻ گهرجي. ڪس ڏ بندو, ملڪ جا عملدار, وانسواء جي هوريان هو ريان سنڌ ۾ نہ جيعن بس برڳئن ۾ ليو آهي، ڳراناڻا عبلدارن جو ڊ پ ڇڏيندا ويندا التناف لي علوًا هي ڳالهبن لسي کلي رعيا آعن. ان ڪري الرد ريـدنگ استعثا د ڪو ۽ ڪالگريس ۽ غلافتي ڪر ڪندڙن کي د زيندو. بعي البن أا ايمانداري سان سمجهن پنهنجا سچا متر ۽ آرادې ڏيندڙ Deliverers <sup>ار ه</sup>ي ا. هجن ها الم حالتون بــالځ و ذ بڪ راکا ڪري سمجهندا. اسمان کي و شواس خراب لين ها . اسهيوكر مان حبيجي جاطن هوندو له لوړي لي وقت ۾ اهــڙې حالت گا ان کی چا<del>ل</del> پولدې د براثیء سان سامت بڻندي جو هو هندو مسلمانن کي هڪ بي ڏيشي بيهط مان جڱائي يندا ڪين ٿيندي برخلاف و يڙهاڻط جي راند هلي ڪين سکهندا". آهي. جڏهن بساد ئي پاپ ئي آهي ٿه ان م. بي سلامتيءَ جو دور مثان حیسےی ڪچھ چگو ڌر نو سو بہ پاپ سَنَد جي جَدًّا لين كالهرء ۽ خاص طدور کسی ٹی بختو ڪندو ويندو. الهن عملدار ن ئی سنڈ بر مسلم لیکہ وزران<sup>یں</sup> ھی بریا <sup>ال</sup>س<sup>ط</sup> کي ڪامياب ۾ لييج ڪري ڙوھ ڏيڙ اجابو كألبوء سنذ جي هندن لاء هڪ بي سلامتيء آهي جوار سعدن چڻي ڀاونائن هوندي د جو د ور شروع ليو هو ۽ سنڌ جسا هندو هو دهی آل بود. اسانین اسهبوک سسان ڳولڻ مان لڏي شهرن ۾ اچي رعما لڳا. سندے اکیوے کلـديوج آر ڪيتري اولهي لتيچي روپ سڄو آرأڪ سرشتر ٽٽڻ لڳو دو. خانی هم سرشتی و اوال آهی) اسر اهو شڪارپور منجهان ٽي متر يسرونيسر تذهب ليشتو جدَّح اسين سرئتي ؟ علمالن الراچند كاحرا عرى چر نشرام ولبچا ۽ شري ھی وجم تئاوت متسوس ڪلاسوق جو ل بلديو گاجرا ان زمالي ۾ بد امنيء ھي باري چے تھی ا۔ سپیشی عملدار اد خواں کیں ۾ حقيقتون ۽ الگ اکر گڏ ڪري الگريز يء "هي. ۾ ٻترا ٿيار ڪري سڄي هندستان جي مکيہ

حو شتحى حڪڙو ڪاويم ايڪاگوٽا سان ڪوي ٿو ننهن ۾ ڪاويم ڪوڻا جي شڪتي لچي وڃي ٿي. \_ +ابو سرڪاري عملدار ن جي هزار حيلن ڪندي به ماڻهو صلح ۾ رهيا. (محمد ڇٽل مکيہ ڪر ڪندڙ هڻو جنهن ڪائفرلس ڪامياب ڪئي). مو ٽي لاء به گهوڙي گاڏيء وارن سوراجين کي چاڙهڻ کان انڪار ڪيو. سوراجي مو ٽندي مير بور ماڻيلي اسٽيشن تي لا ۽ به موليس الي ميڙ ۾ تقريرون ڪيائون. الي به بوليس عملدار مولوي تاج محمد جي تقرير ۾ وگهن وڏا ۽ کيس گهت وڌ ڳالهايو. پر ماڻهن صبر قائم رکيو. ڪائفرنس ٿيڻ کان بوء مختيارڪار آئي کليو کلايو هندن کي به بچاري رهيا آهن ته اسهيو گهرن جون چوريون ڪندا نه مسلمان توهانجي گهرن جون چوريون ڪندا.

هڪ کانو ۾ ڪانگريسي ٽولي اتي جي **ه**ڙهي (مندر) ۾ وڃي رهي. ٽرڪ ئي قريب ٽيھ مسلمان لئين ۽ لوڙهين سان مڙهيء کي چو ڌاري و ٻڙهي و يا ۽ چوځ لڳا تہ وياکيان ڪندڙن کي مارينداسون. آخر مڙهيء وارن سوراجي الوليء کي يي در کان باهر روالـو ڪيو. سکر ضلع ڪالگريس ڪاميٽي جو او جوان سيڪريٽري شسري چو ثقرام وليچا گهو تڪيء ۾ جڏعن آيو نہ ٽيھ چاليھ مسلمان المنين سان كيس كهيرو كري ويا. شري وليچا لنين سهط لاء صبر ساهي بينو رهيو. ان لي ڳو ب جا ڪي هندو نڪري اچي شري وليچا جي ڀر ۾ ساطس گڏ ويهي رهيا. آخـــر شهر جي پنسيات بنهنجا ماڻهو شــري وليچا ۽ سندس سائين ڏائين موڪليا. شري وليچا پھنچات جي سڏ تي سائين سميت ويـو ۽ اعی تیه چالیه لنین وارا مسلمان به سندن پنیان ویا ۽ چیانون اللہ اسین ولیچا الي

مارکت کنداسون . پفنچات شری ولیچا کی و بنتی کئی و بنتی کئی له عن حالتن پر بهتر آهی له توهین گوت مان روانا آی و چو پر شری ولیچا وراظی لا نبی له جنین کار به لا ه آغ آیسو آهیان سو بورو کر ط بعد نبی واپس و بندس. شری ولیچا کی اعز و پختی ارادی وارو لاسی بهنچات الهن مسلمان کی هنی و چط لاء چیو پر هو پفنچات الی مسلمان کی هنی و چط لاء چیو پر هو پفنچات الی خنده کر ط لگا ۽ میز مان اکری و چط کان الکار کیاتون.

اعڙيء طرح پهنچات ڪلاڪ ڀريو لرسي لرسي ٻيو ڪو رستو له ڏسي شري وليچا کي چيو له توهين ئي مڙو. چاليهارو هندو پوء شري وليچا کي اسٽيشن ئي ڇڏڻ ويا.

کانگریس جو سندیش گولن بر پهچائط کی رو کے لاء هن عن طوح ڈانی زاہدستی و در کا آهن اس جی و در کا آهن اس جی برخلاف بالا عملدار ن اچا کائین کہ کچھ بہ کین کیو آهی. چا اهی رستا ولی (وائسراء) لار در ربدلگ ۽ (بمبئيء جو گور لر) سر جارج لائد هن هلچل کی معهن ڈیندا ؟"

#### نَاللَّه يجي ان تي لکي آو:

"پويون جملو مون ڏائين اشارو آهي جو مون الرد ريدلگ ۽ سر جارج الشد جي ڪجيه پرشسا ڪئي آهي . انڍن ڳالهين جي او گهڙ تيط بعد به مان عن جي ڪيل واکاط قائر ٿو رکان. الهيء مان پاط ثابت ٿو تهي له سرڪار جو سرشتو ئي اهڙ و جڏو آهي جو بهترين حاڪر به چگائي ڪر ط ۾ اسموت ٿيو يون. سر جارج جي شايد سنڌ جي ڪرشنو ئي ايسري عليدي مس آهي جيتري ڪيسن رولو ايسري عليدي مس آهي جيتري ڪيسن رولو ايسري عليدي مس آهي جيتري ڪيسن رولو

اندر ۾ واسو ڪندڙ ايشور کي جاڳائڻ لاء يمن ۽ نيمن جي تلوار جي ڌار تي هلڻو پوندو. استبيش کان ڏھ ميل بري آهي. الي هي Young India مبي پر مبي م Afflicted د پتي ڪليڪٽر ھڪر ڪري گھرڙي کاڏيء Sind "ستايل سنل" جي سرڳ هينك عمليون وارن کي گانڌي ٽربي پائسدڙن کي گهوڙي مضموان لكبوع

کاڙيءِ ۾ چاڙهڻ کان منع ڪري ڇڏي. "سعل ۾ سڪاري آراد ءو هيٺيون شص د پتي ڪليڪٽر جي خوف کان گاڏيء وارا ليل graphic ورځن هڪ متر لکمو آهي.

چَرَڪي ويسا. شــري ويـرومل سِگراج سند مي ڪمشنر هڪ ڳڻهو سرڪيولر سميلن حو بريريدلت ، ديوان مولچند قطع مفتیارڪارڻ کي موڪليو آهي له اسهموک عليتل جي برخلاف لوهين پنهنجو پرچار ڪراو.

تعلقامعه ڪبل وڪبل ۽ ٻبا سکر مان سائي كن عبدن اسى مختيار كار قطع لعلقات جي هلچل کي روڪڻ لاء عجيب وغربب

> مختيارڪار چوڻ ٿا د اسهبوگ ۽ سوراح لاء برچار ڪندڙن کي باط وت رخط لـ ڏيو ۽

> ما لهن کی سندن و پاکیاط بد ط لاء و چاط لی

روڪ ڪريو. بدين پر ھڪ وانعو ٿيو لہ عڪ

مُخص و ب سر راج عو ڪو ڪاري ڪوٽا رهيڻ لڳو يُو پوء لا چار عن کي گيم مان علمو ويبيط

لاء چوالو بيس. لريار ڪو ۾ کيرو شهر ڏي

ابندڙ سوراهي ڪار ۾ ڪر ٿا کي ڪنهن سهن

د کیل ما امو او چتو حملو کری ان نان

ڪرالي وڌ و ۽ لئين سان مار ڪت ڪئي.

هن کان فومي جهدو د کسبو و يو . بافسي

واج ۽ ناظمو تديمن کي هند ڪين ليڳاياڻنن.

أهمو سوراعي لسي حملو هڪ سرڪاري

جڏھن اسٽيشن تي لٿا لہ گھوڙي گاڏيء وارا كين د چاڙهين. آخسر هڪ ڏالسد گاڙيء واري يو يو بداست ۽ سعلس سائين کي رَسَّتًا وَلَى رَهْيَا أَعْنَ. كَلَيْلُ تُرْخُلُافِي لَسَمّ ڪڻ لا بر ڪڻ هنڌ الي جي پنتيالن کي

چــاڙعـي ولي هلخ قــول ڪيـو ، پر پولبس ڙاند گاڙيء واري تي مارڪت ڪئي سو طويه عليو ويو. مي جون عي الثها أس بر منتهد هي مهل شري وارومل ۽ سندس ہا سائی سٹے نے ہمرین بعد ہے۔ ا. آخو میل کن بری ڳو ت جي پڻنچن سواري شت ڪري شري ويه ومل ۽ سن ۾ رکن کي اداوڙي پیچابو. اباوڙي ۾ ورې الي سي رهواسن

کي دڙڪو ڏنو ويو هئو تہ ڪائٽر نس ۾ ماڻهو ويَعدا لـ ٻرپت سندن گهرن جي ڦرڪٽي و يندې. ان ڪرې ڪانفر نس وارن شير ۾ بهرى دين الع بدهنجا والنتيام شموا دارى مو ڪليا حبثن شهرواسي ڪانٽرنس ۾ اچي سگهن. ڪائفر نس چالو ٿي له عڪ مسلمان سي, آء. دکي. يوليس جــې حشيء لـي

عملدار هي چرچ سان ليو . تو جائن لا پوليس ڪالئر نس جي ڪار په ڪرناڻن کي ڪچبون ۽ جو چو ڏاري عـــراس بندا ڪري ڇڏيــو آهي، انتهن ڪري ڪو عملدار ھو نالو کليو ڪييون گاريون ڏيا لڳي ھئن ڪو ھهيڙو کلا او او کلی. سکو ضلع پر اسه ان کان به مچی بري. وړي ېيو سرڪارې ڇاڙنو بنا بدار حالت آهي. لي علما کن ليا ليہ سکر ڪنهن ڪارڻ حي ويٺل ماڻهن ٿي لئي ملع ڪائٽولس اباوڙي ۾ السي جو ريلو*ي* مار ڪو ٿا لڳو. ماڻهن صبح سان ٿي سٺو. اباهجن حی سیوا ڪرڻ هڪ ڌرم آهــي . ايشور اسانکي اپاهجن حي روبب ۾ ئي درشن ڏئي ٿو. ــــبابر

سرڪاري عملدار ن جي هزار حيلن ڪندي به ماڻهو صلح ۾ رهيا . (محمد ڇٽل مکيه ڪر ڪندڙ هڻو جنهن ڪانفرنس ڪامياب ڪئي). موٽنظ لاء به گهوڙي گاڏيء وارن سوراجين کي چاڙهڻ کان انڪار ڪيو . سرواجي موٽندي مير پور ماڻيلي اسٽيشن تي لٿا ۽ موٽندي ميڙ ۾ تقريرون ڪيائون. اتي به پوليس عملدار مولوي تاج محمد جي تقرير ۾ وگهن وڏا ۽ کيس گهت وڏ ڳالهايو . پر ماڻهن صبر قائم رکيو . ڪالفرنس ٿيڻ کان يوء مختيارڪار آئي کليو کلايو هندن کي به پچاري رهيا آهن ته اسهيو گه هلچل کي سات ڏيندا ته مسلمان توهائجي گهرن جون چوريون ڪندا .

هڪ گانو ۾ ڪالگريسي ٽولي الي جي هڙهي (مندر) ۾ وڃي رهي. لرس ئي قريب ٽيھ مسلمان لئين ۽ لوڙهين سان مڙهيء کي چو ڌاري و بڙهي و يا ۽ چوځ لڳا نہ وياکيان ڪندڙن کي مارينداسون. آخر مڙهيء وارن سوراجي الوليء کي يي در کان باهر روالـو ڪيو, سکو ضلع ڪالگريس ڪاميٽي جو او جوان سيكريتري شسري چو نترام وليچا گهر نڪيء ۾ جڏعن آيو نہ ٽيھ چاليھ مسلمان لنين سان کيس گهيرو ڪري ويا. شري وليچا لنين سهط لاء صبر ساهي بينو رهيو. ان لي ڳو س جا ڪي هندو لڪري اچي شري وليچا جي ڀر ۾ ساءلس گڏ ويهي رهيا. آخـــر شهر جي بعنجات پنهنجا ماظهو شـري وليچا ۽ سندس ساتين ڏانهن موڪليا. شري وليچا پھنچان جي سڏتي ساٽين سميت واسو ۽ أعى ليه چاليه لنين وارا مسلمان به سندن پنيان ويا ۽ چيائون لہ اسين وليچا اسي

مارکت کنداسون . پهنچامه شري وليچا کي وينتي کهي له هني حالتن پر بهتو آهي له توهين ڳو دن مان روانا ٿي و چو پر شري وليچا وراهي ڏني له جنهن کارب لاء آء آيسو آهيان سو پورو ڪر ط بعد ئي واپس ويندس. شري وليچا کي احرا و پختي ارادي وارو ڏسي پهنچاس انهن مسلمان کي هني و چط لاء چيو پر هو پهنچاس لي خنده ڪر ط لڳا ۽ ميرا پر هو پهنچاس لي خنده ڪر ط لڳا ۽ ميرا مان اڪري و چط کان الڪار ڪيائون.

اهڙيء طرح پهنچات ڪلاڪ ڀريو ترسي لرسي ٻيو ڪو رستو لد ڏسي شري وليچا کي چيو له توهين ئي مڙو. چاليهارو هندو پوء شري وليچا کي اسٽيشن ئي ڇڏڻ ويا.

کی رو کی الم عن جو سندیش کولن پر بھچالی کی رو کی الم عن عن طرح ڈابی زبردستی و د ر کا آھن اس جی برخلاف بالا عملدار ن اچا تائین الم کچھ بہ کین کیو آھی. چا اھی رستا ولی (وائسراء) لار د ریدنگ ۽ (بهبئيء جو گور لر) سر جارج لائد عن هلچل کی منهن ڈیندا ؟"

كانة يجي ان تي لكي أو:

"پويون جملو مون ڏانهن اشارو آهي جو مون الرد و يبدلگ ۽ سر جارج الائد جي ڪجھ پرشسا ڪئي آهي ، انهن ڳالهين جي او گهڙ ٿيط بعد به مان هن جي ڪيل واکساڻ قائم ٿو رکان. انهيء مان پاڻ الابت ٿو آهي نه سرڪار جو سرشتو ئي اعرّ و جڏو آهي جو بهترين حاڪر به چائي ڪر ظ بر اسمرت ٿيو يون. سر جارج جي شايد سنڌ جي ڪوشتر ئي سر جارج جي شايد سنڌ جي ڪوشتر ئي ايتري علندي مس آهي جيتري ڪنهن رولو ايتري علندي مس آهي جيتري ڪنهن رولو اير ٿي، هن کي ڪمشتر کان ئي ڇرڪڻو آو

اندر ۾ واسو ڪندڙ ايشور کي جاڳائڻ لاء يمن ۽ نيمن جي تلوار جي دار تي هلطو پوندو.

استسش کان ڏھ ميل پرڪ آهي. الي هي Young India مني پر جني ۾ Afflicted د پتي ڪليڪٽر حڪر ڪري گھرڙي کاڏيء Sind "ستايل سعل" ھي سري ھيٺ ھسلبون وارن کی گاندې ٽوپي پائبندڙن کي گهو ڙي مضموج لكبوع کاڙ کء ۾ چاڙهڻ کان منع ڪري ڇڏي. "سعد ۾ سڪاري آرار حو عيامون شش د پتي ڪليڪٽر ھي ڪوف کان گاڏيء وارا ليل graphic ورالن هڪ متر لکيو آهي. چَرَڪِي ويا. شــرک ويـرومل ببگراج سنڌ ھي ڪمشم ھڪ ڳچڙو سرڪبولر سمملن جو بريزيدلت ، ديوان مولچند قطع مختیارکارں کی موکلیو آھی نہ اسھیوکہ عادل تعاثات حيل وڪيل ۽ ببا سکر مان سائي هي بوغلاف توهس ينهنجو يرچار ڪواو. جدّ هن استبشن تي لٿا لہ گهوڙي ڏاڏيء ڪي هندڻ اي مختبار ڪار قطع لعلقات وارا كس د چاڙهين. آهــر هڪ ڏالــد ہے ہلچل کی ووڪو لاء عتیب وغریب گاڏيءِ واري يا يو بدلت ۽ سنس سائس کي رستا ولي وهيا آهن. كليل لأخاللي نـــ، چـاڙهـي وليي هليط قدول ڪيوں پر پوليس ڪڻ ٿا ۾ ڪڻ عبد الي جي پئنچائين کي زالد گاڑیء واری تی مارڪت ڪئي سو منتيارڪار چوڻ ٿا ته اسهمو کر ۽ سوراج الاء

هو يه عليو و يو. مي جون جي لتهط اس ۾ برچار ڪندڙڻ کي بالح وت رهلج لہ ڏ يو ۽ منجهد مي مهل شرى ويرومل ۽ سندس ما لهي كي سندن وياكياط بدل لاء وجواني ہا سالی سطے نے پس بن بند ہے۔ ا آخر روڪ ڪو او. بدين ۾ هڪ واقعو ٿيو له هڪ شخص وت سورام حو ڪو ڪاريہ ڪرنا رهيء سل کن بری کُو دن سی بعنین سواری هت لڳو بو ٻوء لاچار ھن کي گيمر مان ھاسو وڃوا ڪري شري ويرولمل ۽ بين نزرگن کي اباوڙي لاء چو او بيس. لر پار ڪو ۾ کيرو شيم ڏي پیچابو. ابارژی ۾ وړې الي سي ر هواسس ابندڙ سوراجي ڪار يہ ڪر تا کي ڪنهن منهن کي دڙڪو ڏلو ويو هئو تہ ڪانثير لس ۾ ما<sup>ط</sup>هو د ڪيل ماڻهو او چتو عملو ڪري اُن نــان وبندا تي بت سندن گهرن جي ٿر ڪئي و يندى. ان كرې كانفر لس وارن شهر بر ڪرالي وڌ و ۽ لئن ساڻ مار ڪٽ ڪئي. هن كان قومي حهدود كشو ويو. باقسي بهرى ڏيڻ لاء پنهنجا والنديث شموا ڌاري واج ۽ ناملو ننهن کي هند ڪن لڳايائس. مو ڪلبا جمعن شهرواسي ڪانفر لس ۾ اچي اهـو سوراجي لـي حملو هڪ ــ ڪاري

سكين. كانفر لس چالو لى له عك مسلمان عملدار هي چرج سان ليول برجعن لا بوليس سى. آء. دي. يزليس جسى حشىء لىي جو چو ڈاری عــراس بندا ڪري ڇڏ يــو ڪاللم نس هي ڪار ۽ ڪرناڻن کي ڪچيو ن ۽ آهي لنهن ڪري ڪو عملدار حو نالو کنيو ڪنيون گار اون ڏيا لڳي حتن ڪو حهڙو کلا او د او کطی مکو ضلع بر الم ان کان به مچې بوي. وړې ېبو سوڪاري ياڙتو بدا بدلر حالت آهي. ٽي شتا کن ٿيا تہ سکر ڪنهن ڪارڻ ھي وينل ماڻهن تي لئي هلع ڪانٽرنس اٻاوڙي ۾ ٿي جو ريلوي مار ڪوڻ لڳو. ماڻهن صبر سان لي سنو. اباهجن جي سيوا ڪرڻ هڪ ڌرم آهــي . ايشور اسـانـَـي اباهجن حي روپ ۾ ئي در شن ڏئي ٿو. بابد

تني ڏنو. مهاتما کانڌيء سندن سوال اعلايا سطح تي کنيون. هو مڪاني اختياري وارن سان گڏيو ۽ آخر ۾ ٢٢ فير ورکيء تي هن ڪلونل سيڪر بنريء کي لنڊن ۾ تار موڪلي ته هڪ سنڌي فوم سي. لنڊن ۾ تار موڪلي ته هڪ سنڌي فوم سي. لچيرام وارن جا ست ڄڻا هندستان مان روانا ٿيا آهن جن مان إسه سندن ڊربان واري ڪو ليء تي ۽ ه ڪيپ ٽائون جي ڪو ليء تي و هي ست ئي ڄڻا ڊيلا گاو ۾ تي رحظا آهن. اهي ست ئي ڄڻا ڊيلا گاو ۾ کين چاڙهڻ کان انڪار ٿيون ڪي. انڪري کين چاڙهڻ کان انڪار ٿيون ڪي. انڪري اوهين دخل ڏيئي جهازران ڪمپنيء کي هدايت ڪري جهاز ۾ کڻن ۽ کين خياز تي هڻي ڪي خين جهاز تي هڻي ڪي خيا خين جهاز تي هڻي ڪي خياز تي هڻي ڪي خياز تي هڻي ڪي خياز تي هڻي ڪري جهاز تي هڻي ڪري خياري ڪري جهاز جي هڻي ڪري جهاز ڪري دو کين جهاز تي هڻي ڪري جهاز ڪري دو کين جهاز تي هڻي ڪري جهاز ڪري دو کين ڪري جهاز ڪري دو کين ڪري جهاز ڪري دو کين دو کين جهاز ڪري دو کين دو کين دي دين دين دي دو کين دين جهاز تي هڻي ڪري ديندو.

١٩٠١ ۾ مهاڻما کانـڌيء وت هڪ ٻئي سنڌي ياءُ ڪي. هوندامل جو سوال آيو جنهن کي ھے طرف سوڪار ليسن ڏيڻ کان گس گساءُ ڪيو ۽ ٻھي طرف وري مٿس ليس لسہ وأبط لاء مقدمو ڪيو. حقيقت هيء هڻي لہ ڪي هوندامل وارڻ جو دربان جي شاهي بازار گري سٽريت ۾ سلڪ جو د ڪان عـو. اها بهزار كورن دكاندارن لاء محفوظ ركط لاء سر كار كيس أنان دكان كطي و جرط لاء حڪر ڪيو. عن لنهن ڪري بيء عڪ بزار, ويست استريت ۾ دڪان ور او ۽ ليس لاء در خواست ڪئي ۽ جيسين ليسن مليس تيسين اعلوكو دكان هلائيندو رهيو. ليسن آنيسر ضه ڪيو تہ اهو اڳيون دڪان بند ڪو لہ آوکي ليس ملي ۽ آخرمٿس بنا ليسن دڪان ها نظ لاء ڪيس ٿيو جنهن ۾ ڪورت

مس ۲۰ پائوند د ند و دو. ابیل بر دکاندار کتیو مگر هنجو کیترو سارو خوچ اچی و یو. مهانما گاندی سندس سوال پنهنجی اخبار اندین او پینین (Indian Opinion) جی ۸ آکتو بر ۹ ۵۲ نومبر ۱۹۰۴ جی بر چن بر کنیون ۹ الله ین لینال کانگریس کان هولدامل کی ۵۰ پائوند امدادی و نی د نی. بر د کی آفریکا سرکار خاموش د رهی. هنن هینین کورت جی فیصلی خلاف ابیل کئی ۹ قتویل هوندی مل جی خلاف و تی .

# ٣ يو ليس جي ظلم خلاف آواز

۱۹۲۱ واړي تحرڪ ۾ سنڌ ۾ ڪيترن عنڌن تي يوليس جي ڪالگريس سيوڪن سان ظلم ۽ ڏاڍ ڪيا ئن جو احوال اڄ ب بڏي ۽ پڙهي لنگہ آلا ڪالدارجن. مهالما کانڌيءَ ١٥ جون ١٩٢١ع جي بنگ انديا

اپواس جو دهڪيءَ جي روپ ۾ ايبوگم ڪرڻ غلط ڳالهم آهي.

سرحکار عددن کسی سند سان کلاط جسو بلدو بسع ڪيو.

وڏي ۾ وڏي دين جيا سنڌين کي

مهالها کان ملی سا آهی کاندیدام جو لگو

ئي ڪڇ جي مهاراء اها شاهي ابراضي سنڌ بن جي پنرواس لاء ڏلي جتي ڀاڻي

يو د . باليا كالذيء كان ير براا حاصل كري

ب<sub>و</sub> کاب پنهنجۍ یې نظیم کابلیمه سان هت

سعدر ۽ رالاتو لگر اڏيو. کانديتام اسان

سعد بن لاء ٻاپو جي جو متجسر ۽ زلده. يان گار

ناوې ۾ لکيالين. شميري جاوابداس کسي كراني الكل الى عن عمد دال اللويند أ سنيهو

بو مقامو. شوى الح. ذى. ماؤ ا-والا، شوى در تداس آذوائمي ۽ شرئيه جينمل برسوام کي

لى بدعي الدِّهن "عو يص" بر نومت ليكالمن, " باصستان" ستابن لميخ كالبوء سعد ۾ جڏهن

۲۔ يار ت كان باهر سمير ڪ

مهاتما كانذى جدَّهن بار يستري برُّهن اله

لىدن ويو للاهن هو پهرين و چې هڪ عوالل

۾ رهيو هئو ڀر جلد ٿي کبس متحسوس ٿيو تر هو لل مر وهط هن لاء ليام مهانكو ۽ مشڪل

بطجى بولدور ألمى كبس عتك سنذك متر مڪاڻ ڳولي ڏلو ۽ کيس ٽائٽيڪو ڪري

وهار بو . ۱۸۹۳ ۾ مهاڻما کالڏي دکڻ آنويڪا ۾

و او. الى هند ستألين كان و ودى عن حتى كسجل علام عليل جالو كر لاء ١٩٩٢ ۾

جدِّعن هن نيتال اندين نسميل ڪانگريس او یا کئی له آن سارو جنت کار به ه سنڌي واياري جنهنجو نالو سي. لڇيار

حكري دوح مكيو واو آعي، سندس سالي بطهو.

۱۸۹۶ بر سنڌي، واپارين جو ھڪ مسئلو

ارمي کڙو ٿيو جو ڪي سيدو آباد سنڌ جا والاوك سال مان لا كا أفسر يكا بر اعسى و هما هما سكو المعياويء واون تهن الدو شيؤط

عِدُونِ شروع شروع پر زفاوس عي ڏوه هيست سوا ملي د أن بُويء سوا علام آواز ألاربالمين. ۱۹۳۳۱۲۶ پر عدّ حسن سال پر لسالان بالمعتن وشائردن تني فتعتكن لكالسناجي سزا ڈنے ولے ز ان نسبی دکسہ جو اطهار متعالين و ١٩٠٠ ١ ١٩٠٠ م معلا ير بعد عن بدامني

هدندن بعن بعان ۽ ملڪيمت جي سلامتي له

و هير الدهن مسكيتوالي د دما عن ان معاملي

ذائمع المازو حكمو ۽ يساڪستان سرڪار کي

يمائس شد تورائىء وارى عانىء وارن جو

جاء متورة اوعائين الدعي صدولي آعي.

مياكما تاشكه فنعة لنثما النبي بسا يبيو لسم

مستقدمي عند سومتاو مستبوعي سوال

کے۔ اعتمانات مانا کائی ھاوی سکھی لی

إستستان ثبرة بعدست يرعدو كيم

عرست سنو زعق تتعير كه بسينيتون صلاعون

ترسترجي سوال تي جوڪسي

فاتعتنو يتوتتوكر أحتتو يبولاو عدوالسد

وارثي هانهل پر سنڌ پر يوليس جس طام جي

كالمتموء التبير والجبائين الربقين سانة بر علدو عرصه پرسومان سایو در کستا وعن سکیم و 'هن که پیمو بخو شد دیمناستانی ڈاؤی علیا تهير ۽ سنال لکانديءَ تي هند سوڪاو کسي مه و ترست عن صن کی سرمازی سطع تيرسندناز عتباو وبق ۽ آڻ بين کسان

# سنڌين سان سمپرڪ

#### (الف) سنڌين جا مسئلا

مهانما كالذيء جو سندين سان نمام گهاندو نانو هو. كالذيجيء باط ان سمير جو هنن شبدن بر ورنن كيو آهي:

" جڏهن مان پهريون دفعو سنڌ ۾ ويس تڏهن کان سنڌين ۽ منهنجي وچي هڪ اٽوت ڳنڍ ٻڌجي وڻي." (ينگ انڊيا ٢١-٢-١٩٢٩).

### ا۔ جهلڪ

مهانما گانڌيءِ سان جڏهن سنڌين جي سه کے جو آلو سوچھی آل ہے عجیب ، حير ت الكيز ۽ دل الباريندڙ كهننائن جي مالها اچيو من جي ليترن اڳيان کڙي آڻي. مهاتما كاندي جدّهن لندن م بر بريستريء الع پڙهڻ ويـو تڏهن هڪ سنڌيء کيس جـاء وٺي ڏني ۽ جڏهن دکسن آفريڪا ۾ هو پهرين پبلڪ جيون ۾ گهڙيو تڏهن به هڪ سنڌي متر ساڻس ان ستياگر هم بر شريڪ ٿيو ۽ سوا کاڌي ۽ ست سنڌي واپاري جي د کن آفريڪا ۾ واپار لاء آيا هوا ۽ سرڪار الهن کی داخلانہ تی ڈنی د میانیا ئی سندن لاء لؤي كين ديس اندر داخلا ولي ڏني، هن نيٽال ۾ ڪانگريس برپا ڪئي تر ان ۾ هڪ سنڌي شريڪ ٿين هو جڏهن هندستان ۾ آيو ۽ ڪوي ٽنگور جي شائتينڪيتن ۾ ڪويء سان ملاقات ڪرڻ ويو تـــ اسانچو سنڌي ليتا آچار يه جيونوام ڪر پالاطي ان اوائليء ۾ اوائلي زماني ۾ ساڻس گڏيو ۽ گيموو نائير کڻي موٽيو.

ابتري قدر جو چمپارن ستياگره بر آچار به ڪر پالائي پهر بون ڀار تي هو جنهن جي باري بر مهاتما گاندي ڪور بت اڳيان پنهنجو نفون دستور آزمايو بعني بچاء له ڏيڻ وڪيل له ڪرڻ پر ڏوه کان انڪارڪندي بر سزا خوشيء سان هموار ڪرڻ . ١٩٢١ , ١٩٣٠ , ١٩٣٠ , ١٩٣٠ مهانما سيني آزاديء جي تحرڪن پر سنڌ بن وريء دل سان ڀاڳ ور تر ۽ هر هڪ تحرڪ جي دوران پر ڪي له ڪي سنڌي سيو ڪ مهانما سان گهاڻيء له و چڙ بر آيا .

مهانما کانڌي عسنڌ بر سع دورا ڪيا ۽ سعة جا ڪيترائي لنڊا ۽ وڙا شهر ڏ ال ۽ ۽ ڪر ڪندڙن جي عمت ۽ ڪار به کي ڏسي کين مبار ڪوڻ ڏ ليون.

مهالما عي شهادت جي ڏينهن ٣٠ جنوري ١٩٢٨ لي هڪ سفارت داڪٽر چونقرام جي اڳواني هيٺ مثالما سان گڏي ۽ سنڌ ۾ رهيل سنڌ بن جي باري ۾ کائونس صلاح ورائي . سنڌ جي حالتن ئي مهالما گانڌيء وليد ۽ وقيت پنهنجين اخبارن ۾ ليک لکيا. ١٩٣١

بي واجبي هڙ تال ڪامياب نے ٿي سگهندي آهي ڇاڪاڻ تئے ان سان جنتا جي سهانيوتي ڪانم ٿيندي آهي.

### گانڌيجيءَ ها سک اللهم أباد ۾ قروبطيءَ ۾ پرواهم لاء آڦل



ه حسور کو به النظار بر کل ساخی کنان سو کمبر شری جنوامداس د ولتوابر. ساعی کان شوی کو وقد ولب بست، شری عثرامداس، سودار ولب یانی پتیل، موالا آزادی سر بعتی سروحی تندو، بندمه حواعر لعل نهرو، شری وفی احمد قدوانی، منی پیناع بیا،

# سنڌين سان سمپرڪ

## (الغا) سنڌ ين جا مسئلا

مهانما كانديء جو سندين سان نمام كهالدو ناتو هو. كانديجيء باط ان سميرك جو هنن شبدن بر ورنن كيو آهي:

" جڏهن مان پهريون د نعو سنڌ ۾ ويس تڏهن کان سنڌين ۽ منهنجي و چير هڪ اٽونت ڳنڍ ٻڌجي وئي." (ينگ انڊيا ٢١-٢-١٩٢٩).

#### ا۔ جھلڪ

مهاتما گانڌيءِ سان جڏهن سنڌين جي سهر ڪ جو ٿو سوچجي تر هڪ عجيب حير من انگيز ۽ دل اٽاريندڙ گهٽنائن جي مالها اچيو من جي ليترن اڳيان کڙي ٿئي. مهاتما گانڌي جڏهن لنڊن ۾ بڻريسٽريء الع پڙهڻ ويـو تڏهن هڪ سنڌيء کيس جـاء وٺي ڏني؛ جڏهن دکسن آفريڪا ۾ هو پھرين پبلڪ جيون ۾ گھڙيو تڏهن بہ هڪ سنڌي متر ساڻس ان سبياگر ه ۾ شريڪ ٿيو ۽ سوا کاڌي ست سنڌي واپاري جي د كن آفريكا م وايار الع آيا هوا ۽ سركار انهن کی داخلا نہ تی ڈنی نہ مھاتما کی سعدن لاء لڙي کين ديس اندر داخلا ولي ڏني ۽ هن نيٽال ۾ ڪانگريس بزيا ڪئي له ان ۾ هڪ سنڌي شريڪ ٿيو، هو جڏهن هندستان ۾ آيو ۽ ڪوي لفگور جي شائنينڪيتن ۾ ڪويء سان ملاقامت ڪرڻ ويو تــ اسالجو سنڌي ليتا آچار يہ جيونرام ڪو پالاڻي ان اوائليء ۾ اوائلي زماني ۾ ساڻس گڏيو ۽ گهرو تاثير کڻي موٽيو

ايتري قدر خو چمپارن ستياگره بر آچار يه حو پالاتي هو جنهن جي باړي بر مهانها گاندي ڪورت اڳيان پيهنجو ننون دستور آزمايو يعني بچاء لر ڏيل وڪيل لر ڪول, پر ڏوه کان انڪارڪندي بر سزا خوشيء سان هموار ڪول، ١٩٢١, ١٩٣١, ١٩٣١, ١٩٣١ سڀني آزاديء جي تحرڪن بر سنڌ بن وڏيء دل سان ڀاڳ ور تو ۽ عرهڪ تحرڪ جي دوران بر ڪي له ڪي سنڌي سيو ڪمهانها سان گهاڻيء له و چڙ بر آيا.

مهاتما گانڌيءَ سنڌ ۾ سب دورا ڪيا ۽ سنڌ جا ڪيتراڻي ننڍا ۽ وڏا شهر ڏالا ۽ ۽ ڪر ڪندڙن جي عمت ۽ ڪاريد کي ڏسي کين مبار ڪوڻ ڏليون.

مهاتما عي شهادت جي ڏينهن ٣٠ جنوري ١٩٢٨ ئي هڪ سفارت داڪٽر چونٿرام جي اڳواني هيٺ مهاتما سان گڏي ۽ سنڌ ۾ رهيل سنڌ بن جي باري ۾ کائونس صلاح ورئي . سنڌ جي حالتن ئي مهاتما کانڌيء وقت به وقت پنهنجين اخبارن ۾ ليک لکيا. ١٩٢١

بي واجبي هڙتال ڪامياب نيہ ٿي سگهندي آهي ڇاڪاڻ تئے ان سان جنتا جي سهانيوتي ڪانم ٿيندي آهي. तवील तमसीन जियां

#### गांधी !

( प्रो. मोतीलाल जोतवाणी )

١٠۔ گانيڌي!

(بروفيسر موتيلعل جو تواثمي)

तेहिंजी अलाणो

سبهي آكالي طويل تمثيل جيان اس بالکی نین ڪندې رهي لي

नित पाणखे नई कंदी रहे थी

۽ ٻوء هم زماني جي پڙهندڙ و ڏسندڙ حي دهن ۾

एँ पोइ हर जमाने जे पढंदह व दिसंदह जे डिहन में

ليون معاناتون أجاري ليي نوان مقصد أباري لي. تقديم جي ناٽڪ ۾

नयं मानाऊं उजारे थी. नदां मञ्जनद उनारे थीं। तक़दीर जे नाटक में

الثماد سورمو آهي ــ

तज्ञादु सूरिमो आहे-सरिमो.

جو ڏير وير آهي ۽ دکر الت پاڻي ٿو.

जो धीर बीर आहे एँ ख़-अंत पाए थी, र्षे कडणी

> يژهدڙ و ڏسدڙ ۾ "ڪئٽارسس" آلمي ٿي. هڪ جي پيڙا

प इंदड व दिसंदइ में ''कैयासिंस'' आणे थी।

سرو س

۽ ڪهاڻي

हिक जी पौड़ा जग जी पौदा मिटाए सघे.

جڳہ جي ٻيڙا مٽائي ڪھي ِ

दिक शहादत समूरो मुल्क जियारे सघे,

ھڪ شهاد س سبورو ملڪ جباري سگھيں.

तो बागे गाहिह खतमु विए

تو وانگی ڳالھ ختر ٿئ*ي* 

इऐं हे गुल्हि अगटर, अरोक, मुभावीक विकास पाए भी।

اليس تي ڳالھ اُڻڻي اُروڪ مُيا. يڪ

و ڪاس پائي ٿي.

جو فرض نم ٿو پالي ان کي ڪو اڌڪار نم آهي. سعورا اڌڪار فرضن مان ئي بيدا ٿين ٿا.

( 4 )

ركبي چاهر چايو منتر جهايو سكفون كين احسان تبهنجو بلاني ر دي چين جسو مسر جينو سينون سينون سينون احسان سينجو ڀيدي ، ڪتي جو لسو! پيغام گهر پيجايس ٿيا آخيون آزاد پر غر ستاني ، سوديشيء جو سے سان سنيھو سطابق اِدي دانھن ڪيھنجي ذ ڪو د ک کھٽائي، سوديسيء جو سـ سن سيهو سير بدين سيميو سير العبر سيخي راسم سعجيني سين سد الرابو كيبر مسال قاريسو بهشكار بالهوا بيا كل تي السوس اج خار بابوا 

بظیمن اسی دیاسو سیاهی، کشی کنویکی کاذبی ، چرخو بیارو، ڏنو ڇالر ٻيل توکي قدرت الاعي، غرابن کي دوزي ڏئي جو ييادو.
الاعي، غرابن کي دوزي ڏئي جو سيادو. چئيء هند اراد نتي اس بساسي، رشي ديس بهتي ريسو به ودر سروي اهنيء الهيء اله تو فوج الهي كالم حسي آهم ورناغ انصابي واروي كالمي الماء ورناغ انصابي واروي جو كل آهم وعنواز بابوا كي بداد توكي له وهنواز بابوا عري اساد الوكي المو سنساد المابوال كوي الو سنساد المابوال كوي الو سنساد المابوال

أجهل جوش جد ہـو عثي حب وطن جي، أثّل هو أراد و أحِلًا جا ر من جيّي. ( 17 ) سناً ظلم بس سات گولن بس جي ، اچي ڏس تر اڄ راڄ ڪڙو علي ٿو جوانس کئي ڪين احرواء تن جي، رَبُوْ حُوزٌ يَا سَجَ سَكَفِي حَوْ سَلَى نُوع نيون ڪين ڪيهن ڪو به هٿيار ٻاپوا عجب ايرك ۾ سڄو جبك جلي آ.و. وُ يُ يَادُ لُوكِي لُو سِنَادُ اللَّهُواا ڪري ڪجيه بي ڪو ڪين ڪنيونکي جهلي ٽو مناذع أجبي عني الدخار بابوا  $(\cdot,\cdot)$ 

عري بياد توکي ٿو سيار بابو!! بـچار شڪتي ڏنيءَ آلما <sub>إ</sub>ـل ، به خون دَاوا مليّ ييك منزلَ ( 14 ) دکی دیس مانی ایا نی بستاری وَثَلَ كُورَنَ كِيا خُوبَ جِلْ وَلَ "لهاطى» كَتْنِي ليون ليون لودّي لهاري كُولُ بُسْتُر بَجَائِيَ بِكِمَا كُلُ وڏي ٿوڪ کيم جي وڏو آهي ماري هيء نيهنجو همت السابوا سطى سد ولي آء اوليار سابوا هجى كو نتل هيان، لاري عباري باد توکی ٿو سسار باپو!! ڪي باد توکي ٿو سسار بابو!!

ي مقابلي ۾ ڪام چيز رکندا تر ستيم ئي وڌيڪ وزندار ثابت ٿيندو.

#### ٩ـ ڪرې ياد توکي ..... ----

\_\_\_\_ (برسوام روهؤال " لماثلو)

(\*)

هنی دیش جی دردشا درد وارپ، متسل ملڪ ۾ چوطسوف بيٹرارپ، فرلگين، فريسن جی حوفت طوشباري، ڏسي لنهنجي دل کي لڳي چوت ڀاري، سيط سور لنوکان ليو دشوار ٻاپوا ڪري بناد توکي لسو سندار ٻاپوا!

(0)

لکن جی حبائی، پر کیٹر و مبتط آخی جی، ان حبیط کان لا بدر مرخ آهی غلامی، جو سر ٹی ٹنکو بار بخط آهی اهر بدار سر ٹی لد واحب سیط آهی الی لو کشی لال للکار بابو! سری باد توکی لو سسار بابر!

(1)

السو عددواسي سمسو آهـ آيـــــ آ ڏ سو کيو ۾ ڏاڍين کپڙي کيو ٿڻايس آيمون اوج عطيت اسائيو ويايس وجهني اوٽي، نسوقا ڪاڻي لڙايس ليڻ حا نہ ڏاڍيا ويادار ٻايو! ڪري باد توکي لو سنار بايو!

قسو پائسرو چساد آبساد پسادس، هبو چؤطرف، هرطوح شاد پارس، سهی سو چوگورن جبو ببداد پارس، کوابو! فبرلگن کسان آزاد پارس، ولسو ملک پنیچی لسی اغتبار بابو! کوی بساد ترکی لس سسار بابو!!

إشارى لى تنهنجي اليو ديش سارو,

وجايم بدي بار هو هند نغار و

وجو هال ڌاريا لے چلندۇ كو چارون

ڪمو ملڪ آراد پنهنجو پيارو، ڏيڻ خون نهن لاء ٿبا نبار ٻاپو!

ڪري ياد توکي ٿو سسار ٻايو!!

وطن جو بطي روح۔ رهبی فـــدائي،

هاي مست مجنوء حيان رده سڪائي ،

چڏې لدو امري، نشرې ڪمائي،

كلى آس جى لك لىكوندى لكاني.

ڪيءَ خوب گهر کهر پر پــرچار ٻابو!

ڪري بهاد توکي ٿو سنسار بايو!

لوڪ راح حو هڪ احو آهي تہ هر شخص کي هائسڪ وڪاس لاء هوقع علي.

# ٨- بايــو ٨ (داڪٽر لکميچيد) "برابر") (1)

ظلمتن ۾ تسو أهنسا سان أجالو آندو. هڪ نئين راه لو ڀار س کي بتائي گالڌي'! چول اچ دیش سجو لنهنجی مقان ناز کی ا جودت كمراه د لين ۾ او جڳاڻي كانڌي!

( F)

تنهنجي ساهس سان ستمگر جو به سينوتي سسيو سالت تنهنجيء ۾ سمايل هما طوفان سوين، الهنجي هڪڙي ئي إشاري ئي ٿياڪيئي شهيد تنهنجي والخيءسان ئي رڪجي ويا گهمسان سوين.

( m)

لىھىجى جولان ئى زاجير غلامى أوڙي، تبهنجي نعري ئي آ. ٿر قوت فرنگين ۾ و ڏي . گلستان ديش جو ڌارين هو ڇڏي مرجهاڻي, خو ن پنهنجو ڏيئي خو شبوء تو مکڙ ان ۾ وڌي .

(7)

هاء انسوس! وهيو تنهنجو محض نالو آ, كى ويا تىھىجون بتايل سې راغون بلجى. ڪيئي دولت جي ۽ طاقت جي نشي ۾ ۾ ويا, " پر ير " إنحاد , أعنسا جون صلاحون يلجى.

ظلمتن = اؤلداهين. نو نكين = انكريز ن، محض = نقط. اتحاد = ميلاب. حكر = ظالر.

اڇو تپڻو يڪتي توڙين ديا ۽ پريم جي ڀاو نائن جي ورڌ آهي. ـــ با ہو

# ٧۔ ديش پتا جي چرك ڪمان ۾

( کو بند ایل پاٹیا )

(0)

و پېه و ښارې د لينه و ښارې ي ې پىمە سىدې برلىمە وسارى ، ہمیسی ٹی ہایی ہسٹل ساس بيء جد يوسين بمهنجر ماري إ

(1)

هاهاڪار مچي ويرو هر ما !! پڻرڻ ما بي لڙڪ لڙي بيا [[[ (٢)

ستيم اهسا حلو هؤ باللي گوليء جو ڪيئن بڻيو نشالي السان لے ی حیوان بطیوں ڪبڻن ڪار ڪري هيءِ شيطالي سنی ۾ گولیء مک ۾ وام بايو سداريـو سركب سنعه دامي (7)

ڪيڏانهن گانڌي.ڪيڏانهن گوليي ہد۔ پکروں سان خونی هولی ؟ هماء وذائما للهنجي برولي ڪين سلط جي لء ٿي سولي. گولیء جا ہے ٹی وار لیا ہ كتبن منصول منا سنكهسار ليا. (f)

گالذي ڪين ڪڏهين يي مرندن ميسين أب ۾ سڄ ايرندون اوندهم ہی روشن رهندون الح ملى جاندال جدّ بندو. ناج ڈری ڈرو حو کارور اوحل ناخ ۽ ھائي ۔ أهيارو.

مت ير آه هڏڻ جو پتلو<u>ي</u> لت کطی هر آه کژور سوچ \_ سنهر و \_ ان لي الجاو ، مؤن \_ نبط \_ نوراني جلووي سائت سندس ۾ ڪرائت بري آه هي جي اهسا ائشر کان وڌ آه. (7)

ماٹا کے انجام ڈ<sup>نائیں</sup> ڪلھس د ڪوڙو ٽؤل ڪيائس ور مد د پنهنجو بنگ ڪيائين . دوم كرم جني لاج وكنائس. ڪهڻي ٿي رهڻيءِ سان ثاب ۽ لا لا لا لسووو آهـ د ولاب. (v)

باط ڪجي پوء بس کي چڻجي , سکٹو جےو پر ہوڈ ڈجےی سولني وات سلبي آهم بايسوس ڪرم ڪري ڪو ڪامل باجي هبڪو هيءَ جي هنو هندايون. پارسه حو جا شان و ڈاہون. ( A')

سايرينه جا سنت سلامي شيكالو جا سنت يرتمامي شتابدیء جــو سؤ پوځــام. اح برالم برالم مدار تىھىجى مهما ھاگ جاگ ڳايو ن هيء ڀار معه \_ هيء و شو منايو س.

## ٦- هند جو هيرو ------(شري کيفلداس بيگوا<sup>ط</sup>ي, "فالي")

(1)

هند جو هيرو تون گانڌي ملڪ جو مناز تون اهند واسين جي دلين جو پيار تون دلدار تون ڪين ماتا تي سهي سوره. سگهفين آزار تون ظلم کي آئين نهوڙڻ له ولي اوتار تون تنهنجي دل ڀڙڪي ائي ڪڙڪي پيشي ظالم مٿان هڪ ندون هٿيار دنيا کي مليو تنهنجي هٿان

(7)

آيز آو روشن مناري جي مقان طوفان آيا آننونجي پختي پير آي دشمن مگر حيران آيا آننهنجي قرباليء جي منتر کان نبل بلوان آيا شمع ـ آزاد يء آيان پروالا ڪيفي قربان آيا آننهنجي همت سان جبل جيڏي حڪومت و آي علي سمنډ کاري مان مثل آمرت جي آزاد ي ملي

( " )

جاکندي رهندي جگايل جوت تدينجي جگه الدر مختلف قومن بر پيدا پيار تيندو برسمر خون جا ڪيئن داغ ڌوبي خون سان متندا مگر تَن برائيء سان ڀلائيء جو ڏسيو تو مختصر ڪوڙ جو ڀالدو تنو هسا اهسا کان ڀڳي هن لئين هئيار تي سنسار کي هيرت لڳي

(F)

مها لهدي، سا العما جسو بوجاري، علمته د ليصري تولم جان كلماري، عرمل دل وارو ۽ مدا ديالو دالما ، لاء برالاً. دلیا جو عو منش عثو جنان لاء برالاً.

مولی مکد د دوماح جان حالب سیاود، الوي وڈاٹا ) آھ ڪئي سر ديس دالرو؟ الوي وڈاٹا ) آھ ڪئي سر ديس (0)

ل<sub>ىز</sub> ڪس ۽ نهري نئ<sub>ا</sub>ي ڪڙڪاڻن مان، پاري خو عملن ۽ پاري طوفائن ماڻ، پارش جي عملن ۽ پاري طوفائن ئي ناکتر ڪنان بک تک تي <sup>ميمي</sup> ڏکيائي، آزادي: مي للساز بزي بار ليكياني؟

ڪڻ وهور سو ڀارت هو آڌار سياري اڑی وڈاٹا، آھ ڪئی سر دیس دالور؟ (7)

ڪينکي عالجي "پايو پايو" چئي پڪاريون؟ ڪنڊن جي ميمبر ميا سان من مان وير وساريون؟ ڪيپيکي هالجي بيڪس دل جا درد مطابون؟ ڪنهن هي سيتل ڇايا ۾ سارا سک پايون؟

عاء! «پاولی» دوز طیو ویو کانڈي پیازو، اڙي وڌانا ۽ آھ ڪئي سو ديس دلارو؟

پليلجي ڪاريہ ۾ اسسانگي سسدائين آتسم وشسواس ھئڻ گهر <sup>ڊي</sup>

## ه گان**ت ي** پيار و —— ( کور ڌن محبو بالخي, "ڀار ني")

(1)

یارمد جبی من - موهیند آل سر سبز چین بر د دلکش قولسن سان یربور مست گلشن بر هیر آلذیء بر هیر آلذیء بر هیر آلذیء بر خوشبو دار قریسل قولیل تنهن گسلزاری بر آه کای ایم هاء هاء اسو پشب سونیارو؟ ازی و دانا از آه کای سو دیس د لارو؟

چمڪ چمڪ سان چمڪيلي ننين ککن مندل مان ,

تاري جي تنين ٽيز تانلي جي عليال مان ,

آسمان جي بي روشن گرهن جي وچمان ,

هن ڌرتيء جسي اونداهن ٽيون جي وچمان ,

ڪڻن الهي ويو اهو اڪيلو روشن تارو؟

اڙي وڌاتا ، آغ ڪٿي سو ديس دارو؟

نبل بدن هولدي پارت جو سنت ساهي، نيڪيء ۽ واڌاري جي مارک جسو راهي، فاقسن ورٽن ۾ ٿي ويسر بطيو سگيارو، حاڪر هو بي تاج، گرچ هو انگ اگسياڙو، پارت مانيا جو سو لعل لنگوٽيء وارو، اڙي وڌانيا، آه ڪئي سود بس دالرو؟

جيڪڏهن مون وٽ چوريءَ جو مال پيو هوندو تہ ٻيا چور لٽي وڃن تہ اون ۾ ڪهڙي آچرج جي ڳالهم آهي.

عمہ توکي ٿي دل پ<sup>ڪاري</sup>! (كور ڏڻ مصوناڻي "ڀارلي")

أكر يسن مان آب هاري نوکۍ لـې دل پـڪارې

ساہم متیء جا سندا سدا ساھ لسو سنیاری ، توکی لی دل پڪارۍ .....

لڪي صر ، سپائي ۽ مادگي ڏائي اسر ، لولسي ذلسي أهساً ، آزاد كسي ذلسي لسو ، هن ديس مني لنو صورته ، سبرت ڇڏي ستواري نوکي لبي دل پڪاري.....

الوئى تتل دادن كسى جديسو ۽ جوش بغشبو ، نيهوش قسوم كي ڀے توثي ليہ عوش نخشيوں مُردن کسبی او مستا! تولسبی چِدّیو هبناری , لوکي لي دل پڪارې......

(r)

مجمور آدمین جسو دکسہ درد لسو سوائی هیٹن هو پنجنن سان السوائسی از نینهن لاالسور وبمسران حيوبسڙين ۾ پاخ تسو ڏلو گنداري. نوکې لیې د ل پڪارې.....

(F)

هسمن زمين رهندي ۽ آسسمان رهيدو. ليسين دليسن ۾ تنهنجو نسام ونفان رهندو. أحمان فرمه تنهنجا سكهندو لم كو وماري اوکي لی دل :ڪاري.....

ستيم ڪنين هڪڙي ڌرهي گرنت جي اڪيلي هلڪيت نم آهي. \_ با بو

تو تکي تنهنجي تحرک تي مان شمس و قمري تنهنجي هل چل لي قري تي خاص د ليا جي نظري آه آئينده ني هن ئي آزمودي جو ائري سوب تنهنجي سهڪندڙ سنسار خاطر خوش خبري جنگجو فطرت جو ليطو آه ان مان خاتمون ڪابه شاهي ڪين کطندي خون ـ ناحق جو ذمو.

تىھىجى ھمت جى اڳيان مشكل نہ پھچا كوھ قاف ، تنھنجو خاموشى طريقو خو نريز يء جي خلاف ، تىھنجى پاسى پريم ۽ پاڪيز كي ، انصاف صاف ، تىھنجى سائين جى صفائي آھ شيشى كان شفاف ، چوت تنھنجى ناھ كنھن يي خاص سان يا عام سان ، ٿو لڙين اعلى أصول تي سرشتى خام سان .

پىهىچى آگر جو إشارو كر سىيالى غۇر سان ,
آه هى تىهىچو إشارو خاص غىبى زور سان ,
جى هلىي و يو حكم هيكر كنهن مخالف طور سان ,
هند ساكر ۽ هماليد تكرندا شه زور سان ,
هن إشاري ذي د سن نيون اڄ اكبون ڇاهك كروڙ ,
هن إشاري تى كچن بانهون سچيون ڇاهك كروڙ .

جنهنجي روحاني رهت ۾ آه بيوس سادگي ، جنهنجي چهري جي چمڪ مان آه نابان نازگي ، جنهنجي خلقت ۾ له ڪنهن لء نفرني ناراخگي ، آده تنهن سابر متيء جي سنت جي آزادگي ، ناج آنا کي بارت ديڪڻ تنهنجي مٿان ، ناج آنا کي بارت ديڪڻ تنهنجي مٿان ،

#### ج سابر هتيء جو سنت

### ( شرى ڪشنچند تبرلداس کترې, ۱ بدوس ۲)

عون ڪروڙين هندواسين بي زبالن ھي زبان، ٹىھىچى خاموشى بتائى ئېز طرفانى ىبان. مرڪم لنهنجي سمايل سرس در دې داستان. لىهىچى بىشانىء منجهان ئابت سچائىء دو نشان, باط لي برکيا و لي بوء ڪي به ڪيطيء سان ڪهين، سو چوځ چاهس له ېځي کې جو له خود رهطيء رهبن. وير قربالي مندر ۾ دود حي ديويء اڳبان، جا لا چا پېتا د رې تو شوق ۽ شردًا منجهان. دل دماغ ۽ بل، بدي، جند جان چاڙهيء جاه سان، مال ملڪيت ۽ ڪئنب ٻروار ملڪي پيار ٽان ۽ آدرش اوڙو امل همرو حباليءِ جو رکيي دۇر سجا ئان شهادىن جى ملى ماكى چ*كى*. الو هده علي علمي غلاميء جي منجهبل الصوار کي، ڪارگر ڄاڻو لہ ڪي شمشم يا تقرير کي. مات سان ميٽڻ گهريو تديبر سان تقدير کي. ومز سان ٽوڙڻ گهريو هن طلم جي زنڪسو کي ۽ زور جسمانی چڏي تو راز روحاني سلبو,

۽ اهسا جو نتون هٿيار حيوائي سلبو. مغربي دنيا رئي ٿي جنگ جون سختيون سهبر، ئير ليٿن مان وهيو ٿي ڪون زخمين مان وهيو، جن جٿا ٿي جنگ کي باڙان پٽڻ ٿي ٿي پهبر، اوچتو آواز هي ڪن تي اچي ٽن جي رهيو، "ڪاميائيءَ لاء ڪينهي خون هارڻ جو ضرور ٽيز ٿونن سان موڻ جو ۽ لر مارڻ جو ضرور."

مان جيڪي ڪھھ روز چوان ٿـو سو سڀ پرارٽنا ئي آھي، پرارٽنا جو حصو ئي آھي ۽ اھو سڀ ڪھھ ايشور لاء ئي آھي. ــابم " سرور ر سيني ڪين <u>د ڪن جيسين</u> مان أبه بيجريان ڪين ڪي ڪپڙا بورا تيسين.» کوڏڻ تائين ڪيڙو ۽ عو بسڏن ننگو سا<sub>د</sub>و نياً كِي وَنْسَي نَيَاكُمُ رَعْيُو نَوْكُنَ كَانَ نِيارُو سرديء كرشيء بر اهوني وستر پشريانين . سود غریس جا وجی سب سان سلیانیس سان سلیانیس يُوعُ ڏيڻي ڀاڻييءَ مان ڪڍي ڇڏيو آهي بونر ۽ بياً ديس جسي نوکي گيمت <sub>سمجين</sub>ي عجب ڪيڙ و شو در سيجيبي ٽو کان نثر دي ڪن برهميط كتري ونش ۽ شودر آهن هے سمان بِيدُ نَدُ جَاتِي نَسُو دَثْنَي بِيسِدَ (کي انسان ِسير من جنهن جي اعلييل سڏيو منش اغوني جائي آھُ ميانما لَ نہ ضروري جانبي بسا ڪ ڪمائي ڪِڻ ڏ کيو جي عويتن جو ڪڏ عن ب نر آدر تحدي ڪر لاء يوكيہ آھن موچا باپ سراس هريجنن جو يلو ڪوڻ تي آهي ڏرم اسانجو ديس جي انتيءَ لاءُ آهو تي بيتر ڪرم اسانجو برن ڪريون هيءُ مظلومن لي ڪبو ڏ انياچار ديش ۽ دين جو تڏهن ئي سگيبو ڪري اُڌارُ مندر چاهي وديسالير برنسن جو ٿي ستڪار جن کان پري ڀڄوڻ ٿا تن جو ڪريون ستڪار.» ڪسانن جي حالت جو پسو بساپوء ڪيو بيان: سعارين نارين جي دکڙن ڏي ڪو ڏ ڏيو تا ڌيان تن جي غربت کي تسارڻ لء چرخو آهر وسيلو يار تواسّي الّي كر يو سبّ ست كُتناً حسو ميلو چڏي سوارت رغو سييني ڌرر مٿي انين نانر آهي ڏوير سپتو اعوني رهت رعو انن دانم ننڍوَ هجي يا وڏو هجي ۽ ٺوڌڻ يا ڏيوان سمدرشتي دانسا جي آڏو آهن هڪ سمان. سسود م تان!

اري ويچارن کان پاڻ بچائڻ جو هڪڙو ئي اڻ گس آباءُ آهي رام نام، پر اهو هرديم هان نڪرڻ گهرجي.

#### ۲۔ مهاتما ۽ شو در ----

( ہر وقبسر وام پنجواطی )

ذکي جي هڪ ڳوڻ ۾ پهتو مهالها ناوی د مالیوه حو حتی کوت هو جل بنان الهيء حيى ڳوٺ ۾ هڪ شودر ڏٺائين گىدى مىرى دىسى دكى، لرېل كانيس ھی ھی اعزی حال تی دکی ٹیو ڈالہ و ھن ھو ميبرو روپ ڏسي من ۾ وياڪل ٿبو دكى دل سان بيار وچان عن پچيو "مائى! ڪهڙي ڪارڻ لو ۾ لي هيءِ ڏ-جي سيرالي؟" لم ۾ اکيوڻ عيت ڪري ديريء چيو هيئن: "ديس جا دكـڙا ڀلا ڏني سمجين ڪيئن؟ ورهين کاڻ هيءُ هڪ وڳو پاڻو موڻ آهي پاڻيءِ جسي نانت ڪري ڏوٽو سوڻ ناهي پاطی حبی ملندو المر کڈعن پاکس مان ڪيڙي جي اڌ کي ناط ڏونندي آهبان مان ڪيدو ڪيڙي جــو جڏهـن آهي اڏ اهو اوڍي سو ٽڪرو وري ڏوڻندي آهياڻ ٻو اذ السكا ۽ اذ بكيا ڪيئي سون حيراً حروزن اذبس حا حال لما ههڙا." شودر ناړيء حو بدي دک برياو احوال ڪلهن نان لاهــي ڏلس گانڌ بجيءِ دوشال ميرسم ۾ پيل نساريء کي گانڏيء نيمايو ۽ " لو هانجو ليندو بلو جسى چـرخـو ها بر. " دين دکين جي حال ٿي دکي پاڻ ٿيو انهن مي ٿي اولي ۾ هو رات سڄي جاڳيو گالڏيءِ هيءِ حالت ڏسي پڪو پيرڻ ڪيو پىهى جى السل ارادي سان اجهر هنن چير:

ھند ستان جي پشو ڌن جي سنڀال ڪرڻ آزادي حاصل ڪرڻ کان گهٽ اهر ڪيلهي. — بابد

# ا- تنهنجي ائت جو آواز (عرندراج ليلارام "دكايل")

تعهدي الست جو آواز مون ته جهو بؤين پر بدو هركو جاهيندو تعبي ونيو كاهيندو لي وتيو يايسوا فاهيندو في وليسو نسهنجی الت جسو آواز مون نه آشرم بر بذو چم خو چاه مان تسني ڪتيو چاهہ مان ٿي ڪتيو ۔ هرڪو چور يندو ٿي وايو تنهنجي کاڌيءِ جو آواز ۽ مون تہ ڳوٺئڙن ۾ ٻڌو هم ڪو پائيندر ٽيي وٽيو پاليندو ألى وليو ألى الماليندو ألى وليو تنهنجي اغنسا جسو راز ـ دنيا دور دور بدو حيرت كاليندو للسي وليو حيرت كاليندو تي وليو ـ ساراهيندو لسي وليو تنهنجي ايڪتا جو راز شندو سلمان بدو ساري هندستان بسدو هركو چاهيندو تي وليو ـ ڀاڻم ڀائيندو ٿي وليو تنييجو هـريجن آواز ـ مون تسمدون ۾ ٻڌو تيسوت ياتسوين بر بسدو هركو ڳائيندو ٿي وٽيو ۽ ڳلي لائيندو ٿي وٽيو تنهنجي ووحانيت جو راز - مون ته تبسيا ۾ ٻڌو آئے کتا مان مون بدو ه ڪو هنڊائيندو وٽيو ۽ ڳاڻي ڳـــارائيندو وٽيو مون ته گانڌي نيهنجو ناء ـ چوت منارن نان ٻڌو تارن ستارن لاان بدو

جيڪڏ هن او هان استريءَ کي ڪام واسنا لاء ٿيا قبول ڪريو تر پيوءَ اوهان وڏي ۾ وڏو پاپ ٿا ڪريو.

هركو أچاريندو وليو ـ تـوكي سنهاريندو وليو

هنا جنی جنین الاغل جو کر سیکاراو لی و بر و آس سال جو کورس عور سیت شور لی جنا ان و نست عربتان شوک سنگید حد سند هد دالت عساحه در: بدلت هو،

جي سند جي برائت سيا جو بر بز بدلت هو. بهالما كالذي هو اچي برچار بالرا جي دوران بر سارا پنجريه هزار مبل ستر كيو ۽ انت ك. ريبا كنا كيا. كي د لاچسپ واقعا

سي د الهني واحد مهالها كالذيء جي سند هي الهن عدا هذا كفتن جي دروان بركي دلچسپ والعا ليا.

سكر بر هذه من جهالها شري ولي جي كوبر للا دو تذهن هڪ وقت سندس عبد أن صداليء في ڪالر رکي دعي جتي التي رکي دعي جتي التي والين اللئن ڪئي ويتي التي الم حڪ دريء في عيد علي . ميالها سوال بچيو لا عيد التي دريء في ڪيئن ويتي کو با باط بل کان دستوري جڳه هي بدران ٻئي هند رکي هنالس ۽ بوء ويس حي بادان ٻئي هند رکي هنالس ۽ بوء ويس ڪي باجي وابر هر با ڪيهن بي عيد عيد عيد

ربغی , گوبا باط بل کان دستوری جگهه هی بدران بئی هند رکی هئالس ؛ بوء ویس کری بلتی وبو هر با کنهن بی عید هنگ هندان کلی بئی هند رکی هئی . آخر هنگ بانک ملیر جنهن بذابو تر مذهن ، بهانیا ند بر هو تذهن هن عیدی صداری و تان کلی درتیاء تی کلی رکی هئی . آن بعد تی مهانیا کی سنتوش آباو .

نی سنتوش او.

1970 وارو د وری پر حلمن ناودشاه بر

بهالما کی متر کل بینک ای و ای و با

لمانما کی متر کندژن کی جمالین ته مولکی

کل نی اس پر ولی هلو. چیائولس ته متی

زائن لله بندر بست رکیل آهی چیائین ته مان

وری چا پر زال نه آهیان. کیس متی ولی

و با کلدون لمل بینون کی خوب و للوابائین

۽ کائين زيور بہ ٿري آيو ۽ يوء ديسك اچي ڪر ڪندڙي کي چيائين لہ ڏسو مان ڪبڏو

واپار ڪري آبو آهيان.
ان دوري ۾ ڀاڻي سچالند ۽ شری مبارام چياارام يو يا رود سنيشن تان مهالما کي والح و يا رود سنيشن تان مهالما کي يحداوار هي سوال تي چو ۽ ٿي جو د هڪ ڪري ووڙ ۽ وال ڪيڙ و اڻي له مهمي م

پاڻي له ڇه وال وکي جي حسامه سان ۳۳ وال کپاڻيندو ۽ يعني هرهڪ مهني ڪو ويء جي پنداش لاء ه واپرائيندڙ کيندل جا ڳاله ڳوٺ ۾ محڪن ڪالہ ٿيندگ . باغ سجائند نادج کہ حدد لہ او ماس ڪه

ېرنک پر مېښتان کا د بیادی . پاءٔ سپانند، باپرء کی چمو له اوهان کو مبارام لی جاداو قبر بور . مهالما لهڪ ڏ لهی چمو له جی البن جادر اثو ڪرې له پوء مان هېټرن موٽرن پر چڙهمو آهان له پوء له سپ کاڏي پوش لمي وچن .

ار بای الروشاه ۽ لوشهری جو چڪو ڏيئي صوح جو پدعدن لاء دڪتا. پهيائين صل ڏيند پنڌ ۽ بوء موٽر ۾. پنڌ ڪندي مئي ۽ وارکيء سان موائما جا پم ۽ چمول برجي ويا. سو هن مترن سچانند ۽ مبارلم بابوء کي چيو تر چول او جانسي بهرن ۽ چمپل جي مئي کڏ ڪوي ليالم ڪيون ۽ چمپل جي

مٹی گڏ ڪوي ليالم ڪراوڻ. مهالما اُهڪ ڏيندې کس چيو بوه لہ ننڊ ڪلي ڪرڻ جو ضرور ئي ڪو لہ وعندو.

کلی کر ژا جو ضرور ٹی کو لہ وعدو , حکواچی کالگریس ھی موقع ٹی جڏھن شرک میاولر مھالعا گاللک کان سندیش گھربو لہ کیس چیائین ''عر بی چئن ھئن، اورون لہ کیس چیائین ''عر بی چئن ھئن، اورون

ڪو بي چش ڪرينگي ."

ڪنهن بہ بيماريء هو ٿيڻ انسان لاء شرم هي وارتا آهي. جنهن جو تن ۽ هن تندرست آهي انكي بيمار ٿبڻ ئي نہ گهرجي. بابر

کی و د کی آواز پر سطانی. کانڈ بجیء چیو ته میونسپل کی هر بجن لاء گھر اهڑا سنا انهرائط گهرجن جی حواجیء جسی و د کی پر و د ن ماطهن جی ره ط لائق هجن. میونسپل جی چوندن پر هر بجن امید وارن کی باط پر و راهط ند گهرجی. میمبر ٹیط و د ائی نه سمجھط گهرجی نر سیوا حرط جو موقع سمجھط گهرجی هر بحوا حرط جو موقع سمجھط گهرجی هر بجن لاء نو حرین پر حصو مقرر حرط نوحرین پر حصو مقرر حرط نوحریون کی نوحریون ملی سگهندیون به نوحریون ملی سگهندیون به بنج حرو راه هر بجن کی ان مان حیر و لاپ میکندیون به ملی سگهندیون خور بین حرب کی نوحریون ملی سگهندیون به ملی سگهندیون به ملی سگهندیون به میر حصو گهر با بدران لائقیء تی یا زیو.

ڏيارام جينمل سنڌ ڪاليج ۾ کانڌيجيء ولسل ڀائي پٽيل جي تصوير جو اُدگهاٽن ڪندي شاگردن کي درديلي تقرير جي دوران ۾ چيو:

سعر بجن هلچل جي مواد آهي ڪروڙها هندن جي دلين ۾ قيرو آڻا جو ته ڪنهن کي اڇو سه له سمجهن سطائو ڪر نسي آهي. اهو ته ڀڳوان پاڻ اچي ڪري. منس پنهنجي قرباني ۽ پوتر تائيء سان محنت ڪندو ۽ ايشور جو هقيو بڻجندو. ايڏو ڪارچ ڏسي مون کي لماڻو شيوڪ تي رهظو پوي ٿو. اوهين شاگرد پنهنجي فرض بلي ڪر آڻا بدران لوڪن جي شيوا ۾ لڳائڻ چاهيو ته اوهان کي لموٽا جو گڻا اول چاهيو ته اوهان کي لموٽا جو گڻا اول سکڻو پولدو. توهان بر ڪيترا بلڪل هوشيار چهڪندڙ شاگرد آهن پر تنهن مان جا

غربب جنتا آهي، گانون بررهندڙ لوڪ نن اله چا وريو؟ هت پير پيت توب ڪمائڻ اله آهن بر ويچار ۽ د ماغ لو ڪن جي شيوا ڪرڻ اله عليل آهي. پراچين ڪال بر و د وان صلاح اله ڪجه ڪين وٺندا هئا. نئلي صاحب بڻجڻ صان ڪجه ڪين وٺندا هئا. ورندو؟ ايهي مغربي رستا ڇڏي ڏيو. ڏيتي ليتي جا ڏوڪر د گهرو. ياد کريو ته تو هائي لارد ڪرزن جي هڪ جي سواسري ڪمائي لارد ڪرزن جي عرص جي موجب رڳو چاليه، ربيا سال آهي! موجب رڳو چاليه، ربيا سال آهي! عربين جي سيوا ڪريو؛ انهن جا گير ۽ موجن جي سيوا ڪريو؛ انهن جا گير ۽ عراض سان اوهين ادو ڪر ڪيئن حکي سونن سان اوهين ادو حکي سکيندا ؟

و لل يائي پٽيل جي بهادري سادگي ۽ تياڳي ۽ قرباني اوهان کي گرهڻ ڪوڻ گهرجي . هو وڪالت ڪري ها د ليک ڪمائي ها بر هن سيوا مارگ وراو ۽ غربي ۾ گذاري ويو ."

زالن جي ميٽنگ ساڳي ڏينهن سانجهيء جو ٿي. زالن پنهنجا مطيا منڊيون ۽ ناطسو پرير سان ڏنو.

مهانما گانديء جي ابواس و سه ڪراچي بر ۲۲ هزار ۽ حيدرآباد ۾ ۱۲ هزار گڏ ڪيا ويا هوا جن مان ڪراچيء ۽ حيدرآباد ۾ هريجن لاء گاندي لکر أساهيا ويا. سکر ۾ ميونسپالٽيء ويھ پڪا گهر هريجنن لاء لاهيا هما. روهڙيء ۾ گاندي نگر اچي ليار ٺيو هو. ڪراچيء ۾ هريجن هنري هڪ ڪاريد ڪيدر لاء سيد شور تن موهما پنجاه هزار ويا ڏنا

چرخو ستيم جو انش آهي۔ انڪري هان انکي ڀڳوان جي هڪ هورتي سيجوخو ستيم جو انش آهي۔ سمجهند و آهيان .

کنيون پنون وجنسن ۽ هو ايي (منن مزور پڻچني وهيا آهن.

ټېچۍ و ــــ ٠٠٠٠ کاند ټېۍ څر ڪندڙ ن کي چير لـ ڪي شيراذاري و چي پيلن ۽ مينگهواڙ ن جي لرجر رهن ۽ سندن ز مين جي مالڪي بچائين.

رعن ۽ حسن رحس کي ڪواچيءَ ۾ طندي وايارين جي انسو حيشن مگھ جو ننيادي پٽر گانڏنچيء وڏو. وايارين کي جيائينء

الوهان کې ذلاو اهڙو موړ له ڪرځ گهرجی جنهن مان در بدر ناراتط لوڪن کي حق له ملي. شاهركارن كي پنهنجي ملڪيت غربن جي ٻلي لاء ٽرست ڪري ڳڻاخ گهرجي. کائطو يفطو آهي پر ان سان گڏ لياڳ ۾ ڪوڻو آهي. جيڪي رڳو کاڌي بیتی می شواق بر لگا پیا آهن ان کی جيونت جي و هسيہ جو پتو ڪس يو لدو ." مهالما كالذي يوء كواجي ميولسبالتيء جي ٺاعيل ڀنگني ڪالولني، ناراڻيل ٻون ڏ سيا ويو جا نارائطداس العدجي هي برشارت سان كڑي أي هئي. الهيء هند سهكاري درص بثنكى يستحالبى والري شالل سهدكاري الاج د ڪاڻ هن ڏٺا . سيب حيثيد لم والجي يه يه يد لنت هو يجنن الأه مبو لسيل كسان ١٤ اڪول چالو ڪرايسا هئا. بوء کانڌ بھيء رامدې چالۍ کالۍ جت سبت شور تن مهتا هريجين لاء هاء اسڪول چالو ڪيو هو. ڪواچيء جي عام ميڙ ۾ ٽيهہ هزار ماڻهو آيا عدا جن ۾ پنج هزار استر بون هيون. مبرة ۾ گانڌ بجيء کي ١١ هزار رپيا ڳوڻري ڏني دجي. لا تود اسبكو مي خواب ليط كي سوامي ڪوڻالند گانڌيجيءَ جي اٿر پر لوڪن

المان کی پلی المان الما

سر برر - را من د کاڙيء جي بدلي مدر آباد ۾ جن د کاڙيء جي بدلي را ڪاڻي وفسه ٿو جي ليم ڪي مار بلتو ڪي مار بلتو ڪي مار بلتو ڪي والي ماڻين مان سالم اسالات وييا جي لوي ۾ آبا. حقيقت مدد ۾ جيمون جيمين اسٽيشن تي ويمل بيني دي ويدل بيني بين ويدي جي سند بان بين جيسين گانڌي جي سند بان

رًها ۽ کالا کي آبہ چاو وچي لوڪن کي چيا اس، اهڙيء طرح : حکواتو کي شخاماهـ جنگماهـ - عالمسيا

چام، روالو لى و ہو انسى ماليو اچى لى

موتن و وس موتن و وس همهر آبان شهاد بود شهاد بود

روه وي المحمد ا

ا حواله ای حواجیه بر سندهی هویدی حر حسازه سای کذار اللی طعرته و و عرجسی کی پسط سود خود او در این ؟ آجای یکو و بره آ وای ؟ اید سر کنا و ای از با عظم مرحک کار جو جادی داور از محکو و بعد عرد این با مستوری این از محکو و بعد عرد این بین با مستوری این این اعزار ارمیسوی عودهای عدامت این

75-V-"

كيس ئي عيوضي كري والأنت موكان جو أهراء ان كري كيو ويو جيئن رڳو هڪ ئي ڳاله كانگريس پاران اتي چئي و چي. گانڌيجيء ور كنگ كاميٽيء كي صاف چيو ته جيكي اتي كانفرنس ۾ چيو ويندو ان جي آڌار ئي ملك كي سوراج جي طاقت كين ملندي بر جيكا هندستان اندر اسين شكتي برگهت كنداسون ان جي آڌار ئي گالهائڻ مان كا حاصليت كانگريس عيوضين جي ڳالهائڻ مان كا حاصليت كاند ٿيندي پر كيا كانگريس عيوضين جي مانگريس عيوضين جي بن ۾ كيتري مانگريس عيوضين جي بن ۾ كيتري مانگو آهي. تنهن كري نيتا يارت اندر ئي رهن مانگو آهي. تنهن كري نيتا يارت اندر ئي رهن علي علي قوت و دائيندا رهن.

لکيو تر ڪانگريس پاران رڳو هڪ اڪيلو

### ستون دورو

مهاتما گانڌيءِ هڪ لڱا ڌرم جو ذڪر ڪندي چيو "هندو ڌرم جسو مان سيني ڌرمن کان وڌيڪ ملھ، ٿو ڪريان،" هندو ڌرم جي وڏي ۾ وڏي خدمت جا مهاتما گانڌيءِ ڪئي سا هئي برطانيہ سرڪار طرفان هريجنن کي جدا چونڊڪ ڏيئي ٧ ڪروڙ هريجنن کي هندن کان جدا ڪرط جي ڪوشش جو ڪامياب مقابلو.

مهاتها ان حرصت کسی روسط لاء سر جی ست قیمی انگرین سر شار جو ورو ق کیو. هاط عن اهو شارید هموار شیو تسم هندو پنهنجی روش علمت سدارین ع هربجنن کی یاء کری کلین. تنهن کری جمن کی بر تش سر شار مهاتها گاندیء کی تید مان آزاد کیو تیش مهاتها گاندی یارت ورش

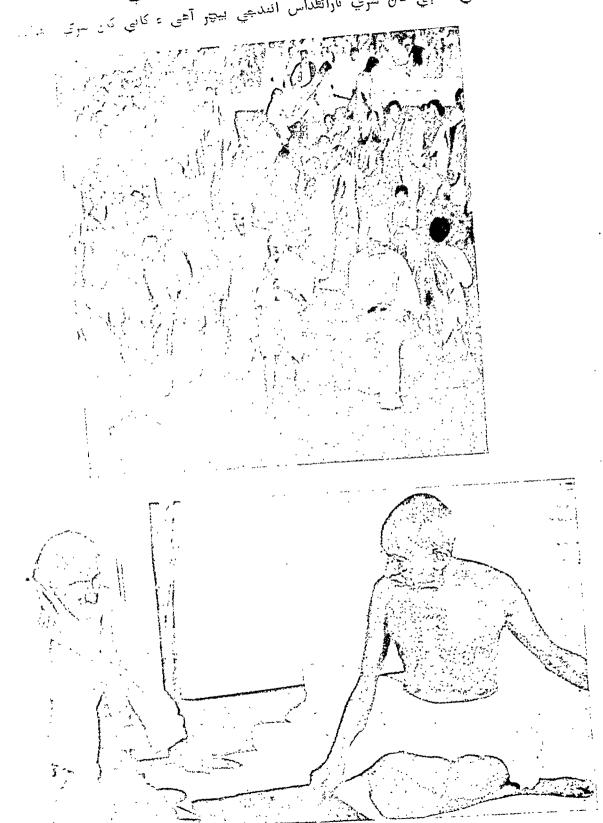
جي چڪر تي نڪتو خاص ڪري انهسن پر د يشن ۾ جت ڇو ت ڇات جو مرض گهڻو و چڙ بل هفو. عام هندن کي للڪار ڪيائين ته مندرن ۽ گهرن مان ڇوت ڇات جي پاپ ورتي هٽايو. وڌيڪ چيائين ڏ هزارن ورهين جي انيتيء جـــو پشچاتاپ ڪرڻ لاء هاڻ **س**ورط هند ن کي نڪري اچي هر يجنن جي سيوا ڪر ط گهرجي ۽ هر يجنن جي اُنتيء جا اپاءِ سو چ<sub>ن</sub>ځ گهر جن ۽ ان لاء کين نــا<sup>ط</sup>ي جي سهائتا ڏيڻ گهرجي. ان ڪري انهيء دوري ۾ گانڌ پچيءَ وت جيڪو آيـو ٿي ٽنھن جي اڳيان پاط مهانما کانڌي هڪ ٽنگي ٿي بينو له هر يجن ڪاريب لاء دان ڏيو، جيڪا شرڌا ٿمي سا ڏيو. ڪو هڪ ڏوڪڙ يا ڪوڏي ڏيندو ساً به قبول پوندي. لڳا تار نو مهينا گانڌيجيء ريال بر كالاين بر ۽ يقدل طيء ياتسوا ڪئي ۽ سڄا سارا ساڍا ٢٥ عزار ميل! پڇاڙي وقت كانڌيجي گهڻو نېل ٿـي پــيو ۽ جواله مهيني جي پهرين ڏينهن ۾ دورو بند ٿي ڪيائين پـر آخر ابھو فيصلو ٽيو تہ رهيل پرانتي ۾ به هڪ هڪ شهر ۾ ضرور و جسي. ان ڪري مهاتما گانڌي سنڌ ۾ ڪراچيء ۾ ۾ ٧ جو لاء ١٩٣۴ پهتو. جنن نبي ريل گاڏي سنڌ جي حد اندر گڊڙي ۾ پهتي تين هرڪنهن استيشن تي حشام ماطهن جا مهاتما كالذيء جو در شن ڪرط ٿي آيا ۽ مهانما بر عث دكهيڙي هر هڪ كان عر اجن نند لاء بسا رقر أكتؤبل گهرط ٿي لڳو. ٧٧<u>-۸</u>\_٠ گڊڙ و rr-1"-. ڇوڙ

اصول اهو آهي جنهن لاء انسان پنهنجو سڀ ڪجهي - پـرائـن تـائين ـــاببر ـــــاببر قي وڃي . قربان ڪرڻ لاء تيار ٿي وڃي .

يو رو<sup>نا</sup>ر و



ڪراچي ڪانگريس جي هوقع تي ( ٻاپوءِ جي ساجي کان شرک نارائظداس اندجي بيچر آهي ۽ کان ، ک ساءِ



آچار یہ جیو ترام کر بالا ٹی، سان کالیس مر

پو ڪو اچاء هو وسيلو ڪيڻ وو الو آخي. ايفور کي سيني کي نجائڻ وارو آهي . منهنجو جوالن کي چوځ آهي که اوهين مرح وت اچدو ۽ مرن کي سجيڅ هي

مره و و د اچه و عرب کی محیدی هی حصیدی کی در و در ایم د اقدی امو ای خولی هسی با برور یا لیکی او و ایا یکمه سنگید می ایکی در اللیکی ایکی استان کی در اللیکی ایکی استان کی در اللیکی در اللیکی می در اللیکی می میدی می میدی می میدی می میدی در اللیکی در

يئ ڏاڍو پاڻ پتوڙيو.

ڪراچي ڪالکريس اجائس لاء ٽور ک ئي وقب ۾ منهن روئق سان لگر بظايو ويو سا سنڌين جي هوشبارک، لاماغ ۽ قابليت هي سنڌين جي هوشبارک، لاماغ ۽ قابليت هي

سندين چي هوخباوې نامخ ؛ نامېخت کسي چي حد چشي سگهچي آبي. ساکي ټاله کاذک لها، سان بر لسکي آبي. الهيء ڪوي عوروز آره. بنوار بالمهون کاذکي لها، از ساط آبي آبا.

ا پاوسه ورش جي جڳڻ کان مشهور اولي ۽ سوئي ڪيڙي جي سنگين نائي واري بداوسه اکس سان الي ڏ پکاري ٿي ويئي. ڪشمر مُسان اونسي اُلويسون ۽ پتا لهذا ۽ مليما لاهڻ وارا تر الي ڪر ڪري وهيا ها. پشيميا خال جا الي ناهي ٿي ويئي تيهن

ما قبن کی حیران آبی خوی چذاور الی عمی هی بهار چی بر هملی استری ها ۱۲۰ کاتوالت حو ست انتخای می بی

پېغى كى يې بېلىمى مان ورې كورې مشهور داكا چى سلم كور و لاعى رعبو عدو گدرى كرباركو سند جسو كتو د الى لادى له داداكار سلم كارې د. داد

ناهمو أي و او اهڙيء طرح ڪپڙي ھي ڇاپي جي ڪار ڳاري بہ واهم جي هئي. ڪراچي ڪالگر بس اجلاس ۾ مکيہ ۾

کراچی کالگریس اجلاس بر مکم بر بر اجلاس بر مکم بر بر الکلند بر الدولار تبیل کالگریس طرفان بر شویت لیا کی دو او بر سو طوفان و بر کو یک میانی کالذی کی اکبلو عیوضی مشر و کو و ایک و شد کامیسی بر چگر بصد میاهنو طهر طعر با کی در ستیوس آبون میاهنو طهر طعر با کی در ستیوس آبون طیرن لر دلاتا کی طائع ایر کالدیسی سان کار و جن مگر اهی مؤینی در ستیوس ابون کار و جن مگر اهی مؤینی در ستیوس ابونال

ئيون. ان لټراؤ لـي آلوچنا ڪندي کانديجي،

### چهون دورو

مهاتما گانڌيءِ جو ڇهوڻ دورو سنڌ ۾ انڊين نفشنل ڪانگريس جي مارچ ١٩٣١ع واري اجلاس جي موقعي تبي ٿيو. مهاٽما گـــانڌيءِ جو سنڌ جي ڪَانگريس ڪاريہ ڪرتائن ۽ ڪراچي جي شهر واسين هـن كاريه پر أتساهم سان مدد كئي هئي, خاص ڪري ڪراچي ڪار پوريشن جو ميثر جمشيد مهتا ۽ ٽن کي وڏو داد ڏنسو جو رڳو ه٢ ڏينهن جي اطلاع تي هنن شاندار پرٻنڌ ڪري ڏيکاريو جو ڪانگريس نگر ۾ ويھ هـــزار د يليگيت ۽ ملاقاتين جي رهاڻڻ جو پـــر ٻنڌ ٿي ويو ۽ ڪالڪريس جي احسلاس لاء عاليشان ويوسقا ڪئي ويڻي, جنهن ڪري کليل آڪاس جي هيٺ اجلاس هلايو ويو. كانگريس مندب سان كڏوكڏ كادي پردرشني بر لا ثاني مقدار تي استاين ڪئي ويئي جنهن جي رولق ٿوڙي وڪرو ٻڻي ٽڪسين جوڳا

مهاتما گانڌيء ، سرحد جي گانڌي خان عبدالغفار خان ۽ ڪانگريس پر يزيدنت سردار پٽيل ۽ ٻين سيني ديس جي اڳوانن جي رهي جو پير بنڌ به ڪانگريس نگر ۾ ٺاهيل ڪٽيائن ۾ ئي ڪيو ويو هغو ۽ کاڌي پيتي جو بار ڪراچي جي ڪڇي واپاريس جي منڊل پاط ئي کنيو هغو جنهن ڪري سني منڊل پاط ئي کنيو هغو جنهن ڪري سني ۽ سستي رسوئي سي لاء مو جود تي سگهي. ٢٦ مارچ تي مهاتما گانڌيء چڻجي آ۔ ٢٦ مارچ تي مهاتما گانڌيء چڻجي آ۔ ڪانگريس اجلاس جو اڌ کهاڻين ڪيو ۽

" مرحبا كاميتي جي مهر بالي سان

اسين اڄ چڻجي لا سنڌو ايشور جي ڇپر هيٺ گڏ آيا آهيون ۽ اچو لا ايشور جي اوت وٺي پنهنجو ڪاريد شروع ڪربون. اسان پنهنجي آزادي حاصل ڪرڻ لاء سنانن ستيہ ۽ اهنسا جسو مار کہ ور تو آهي. اچو ته ايشور جو ڏنـل قول ياد ڪربون ته جيڪو ستيہ جو سڌو پر سوڙهو مار گر وٺي ٿو سو ڪڏهن هارائي نٿو ۽ اهـڙيء طسرح پنهنجو الساهم ۽ شو ذا

سردار يڳت سنگھ کي قاسيء چاڙهي سرڪار ملڪ سان وڏي ڇيڙ ڄاڙ ڪئي آهي. مولکي بہ ڏاڍو ڌڌڪو آيــو آهي جو موں امید ٹی ڪئي ا۔ ڀڳت سکھ راڄ گرو ۽ سکديو جي جان بچي پوندي. قاسين اچط جو ٻڌي نوجوان مون لي ڏمريا آهن ۽ مولکي هنن ڪارا گــل د يکاريا. پر منهنجي دل انهن جوالن لاء ڪاوڙيال نه آهي. جيڪو سيرا ڪو ط گهري ٿو ان کي ڪاوڙ ڪو ٿي له آهي. انهن جوانن کي ڪاوڙ ڪرڻ جو سبب آهي ۽ نه مولکي. پر انهن جوانن کي مان بدائط چاهیان أو له او عین جاوا عوا تيهن کان اڳ مان ڪڙ مين مزور ن جي سيوا ڪرڻ لڳو آهيان. مان ڪڙمين ؟ مزورن سان گڏ رهيو آهيان ۽ پنهنجي جعد انهن سان جوڙي اثر. منهنجو سر جنتا جي ملڪ آهي کهيؤ اب بلڪ ۾ منهنجو سر ڪوري والــو. منهنجو سر ولط لله اوهان کسي ڪا لياري ڪالـ ڪو علي يو لدي. مون ايشور کان سواء

ٻڌ يمان جو توڙين مور ڪ جو, سنت جو توڙين پاپيءَ جو ايشور هڪ \_\_بابر \_\_

و هم عدل المجماء بادكار فعد بر يبدًا د نالون وبدي سنڌ جي آغربن اسٽيشن چوڙ نالس. سنڌ د وڳو ناڻو ڏنو پسو ھڪ بوگم ڪار به ڪوڻا ۾ لايالچپتراء جي لوڪ سيوا منڊل کي ڏنو, سري سيوڪوام ڪو مينند ھـــو للُّعن کان مندل جو میمبر لی دیس حی سيوا ڪري وهيو آهي ۽ گهڻن سالس کان مدل جو منتوي لي رهيو آهي. عيدرآباد م ببجط سان اول مهالما كاندى عسام ميؤ پر وبو ۽ ميونسپالٽيءَ جو مالپتو ور تائيس. گاند پېچيء کين چيو نہ او هانکي شهر منجهان شراب پیٹن جی عاد سه کسی هنائط گهرجي . كاند بجي بوء حيدرآباد ضلع ڪالگويس ڪاميٽيءِ جي جڳھ ٿي توسي جهندي چاڙه جي رسر ادا ڪئي. چيائي لے اومی مهندو دیس جی سومان حی نفاني آهي جنهنجي شان نچائط اله ثبابت عدم بھٹو آھي ٽوڙي اڪبلو ھڪ ڄڻو وڃي بچی, جهندی می عرب بچائط لاء مان زیطی بوي ته اها به له وارالي آهي. ان بعد ڪالگريس استان ۾ گانڌ ٻجيءِ لالا لجيتراء جو فيو آيو استابس ڪو . نش يو ۾ چبائين لہ الالجيتراء ينهنجي جنوب ہے ديش هي آزاديء لاء لؤبرء ان لاء ئي حسان ڏنائين ۽ سندس تصريم وكم اسان اوعان لالاهيء هي آدرشن لاء آدر ڏيکاريو آهي. بر هي فوٽو ٿوهانکي موړ لبي بو جا مثل ڪري رکاو لہ آهي بر سپيمي معسى ۾ بران برئشنتا ڪري مچط گهرجي.

والسن هي مبتنگ ۾ پينون پنهنجون

ملد ہوں، چوڑ ہوں ۽ بيا سونا مثليا خوشہ يو

١٠١٠ الم الألجيتراء بادكار مند لاء ذا.

پنگس جي مبتنک برعمو سماج مندو ۾ ٿي جعه گانڌيجيء کين چير لا پنهنجي اڌار لاء عاد تون جهڙوڪ جو تا ڪرڻ. شاب بينط ترڪ ڪري منائي سان رهـ ط سکو. گانڈ بھی پوء جٹین ۽ ڪلالن (کلن جا ڪ ڪَندڙ) جي ميڙ ۾ واو. مهر پور خاص بر صو نسول مافيتم ۽ پملڪ **؞یننگ**انی. دوري جا تفصيل: ٣ کان ه نيروي ڪراچي ميونسيل ماليتر وغيره - اوڳڙ ٥١ هزار ۷ فيم وړ ی حيكب آباد ميولسل مانيتم وغيرهم ١٠ نم وړي سكر ميونسبل ماليس عام سا ۱۱ نیم وری روعةي عام مية \_ ڪل اوڳڙ ٧ هزار ۱۲ قبم و ړې يه يا . أَارُوشَاهُ . أَو شهرو ، يد عيد ن عام مثل . زالين جا ممثر وغيره ۱۴ قبروري حيدرآباد، بدين ڪو ٽري عام ماڙ ـ زالن حو ماڙ ۱۵ نم وړې مير يور خاص عام ميڙ ۔ زالن هو مية ڪُل اوڳڙ لُبي ٧٢٩٩٦ وپيا ١٢ آد ٣ پايوس. مهالها گاندّيء عن دوري بعد احهو عن طوح پنهنجا اڏکار طاهر ڪيا: " مولکی پارت پر سب ڪتھ, ڪشش ڪري رهبو آهي. ڀــار س ۾ اهو سب آهي جو اوچ آشائرڻ وکندڙ منش چاهي سگھی لو. ہر حدّ هن مان پهريون دند حعد ۾ ويس تاڏهن کسان سنڌيس : منهنجي وچير هڪ سنٻنڌ ٻڌجي ويـــ

جنهن کے ٽوڙي د ٿو سگهنجي."

<sup>بي</sup> شنخص رشوت ٿي وٺن سي پاڻ سان ۽ پٺهٺجي ديش سان ڊوهم تا ڪن. — بابو باهران درين کان اندر گانڌ يجيء ڏِي نهاري رهيا هوا. او چنو ڪر پالاطي کين کسڙوپ ڪيي: ڪڍي. چي:

"همت ڪا نچڻي ويٺي آهي ڇا جو ڏسڻا بھي ويا آهيو ؟ ڀڄو عتان!"

آچاريہ ڪرپالاڻي مهانما کانڌيءِ سان اهڙي هڪ جيڏائي سان تي هايمر!

انهيء ڏينهن مهانها کانـڌي ڪا کهڙي نيد ڪئي. اٿط بعد ڏ ٺاڻين تر سندس عينڪ صندليء تي آهي ئي ڪين. ڪجه ڳولها ڪر لئ بعد عينڪ دريء تان لڌي ويعي. پر مهاتما گانڌيء پڇيو تہ ڇا عينڪ جتي رکط جي عادت اٿر ان جي بدران بي هنڌ رکي وينس ڇا؟ ڇا مون کان وسري ويو هو ت عينڪ ڪٿي رکي اٿر؟ جيڪڏهن روزاني دستور موجب عينڪ صندلي تي ئي رکيل هغي تہ انان کچي ڪڻن ويڤي ؟ ان جاچ ۾ اسين لڳي وياسون. ڪلاڪ ٻين آعد خبر پيڻي تر هڪ ٻالڪ جو مهاڻما جي لنڊ وقت ڪمري ۾ در شن ڪر ل اله گهڙي آيـو هغو تنهن صندليء نان عينڪ کئي دريء نـي ركي همي. جدّهن بالك اها كاله مهاتما گانڌيء کي ٻڌائي تڏهن کيس سنتوش آيو تر هـن نير ۾ ڪابر پيڪڙي ڪان ڪئي هڻي ۽ له ويسر ٿي ٿي هشس. مهاتما کانڌي جي سنير رکا لاء پاڻ تي پــ ل ڪرڙي لظر هشي.

سكر ميو نسپالٽيء پنهنجي مالپتر ۾ لكيو هدو ته ميونسپالٽيون 'سوراج حاصل ڪرڻ جو ساڌن آهن. گانڌ يجيء چيو اهو تسدّهن جدّهن ميونسپالٽيون سرڪار کان آزاد هجن

۽ ميونسپل ۾ ميمبو شيوا ڪرڻ جسي ياونا سان گهرن ۽ نه پنهنجي غــرض ساڌڻ لاء. ميونسپل ميمبر ٿيڻ جي لائق اهي آهن جي ينگي ٿي شهر جي صفائي ڪري ڄاڻن ۽ سچي ۽ کوٽي کير ۽ گيھ جي پڇاڻ ڪري سگهن.

زالن جي ميڙ ۾ چيائين ته سوراج جي اُڌائي ۾ توهين بي قدم به قدم هلنديون هلو . پر ان لاء اوجان کي سيتا ماتا جهڙو پو تر رهط گهرجي پوه ئي اوهين وير سنتان جو ن مانائون ٿينديون. اوهين پاڻ ۽ پنهنجن ڪيائن کي ظلمي پنگتي رواجن کان آجو

ساهتيء جسي دوري ۾ هسرهاند میٽنگہ ۾ جھجھا ماطمور پئي آيا ۽ ميڙ انتظام سان هلايا پئي ويا. هرهند لالا لا يهيتراء فند ۾ ڪجھ ل ڪجھ ڏاو ٿي ويو. ڀرين ۾ بن سو شاگر دن د يد سو رپيا د نا ۽ ڪنڊ ياري جي ٢٢ شاكردن ١٠٠٠ ربيا ڏنا. کانڌ يجي د کہ جو اظھار ڪيو تہ مغربي شوق ڳو لن ير به گهري رهيا ها خاص ڪري شراب جو يبعرط. مهاتما كاندىء بدعيدن مرزالسن جي ميڙ ۾ چيو تہ ياد ڪريو تہ ڪرشن پڳوان جي يادون جو ونش شراب ڪري ناس تي ويو. رومن سلطنت جو حال به شراب تس بيتزو ڪيو. زالن کي وڌ يڪ پيائين ا۔ اوهين ستي مثل گهر جون راڻيون بڻجو ۽ ستياگره ڪري مردن کي شراب جي عادس كان بىچايو.

سنڌ جي هرهڪ اسٽيشن تي حشام ماڻمن جا مهاڻما گانڌيء جي درشن لاء ابندا رهيا

مشينن جو پرچار ڪرڻ هنسا جي جــڙ آهي، اُنکـي ڪڍڻ مشڪل آهي، شايد هنسا کي ڪڍڻ کان بر وڌيڪ مشڪل. ـــبابر

شری برسوار آبلوامالمی عو آن و قنعا سند

برالت كالكريس كامشىء هدو عنول

سمت بنړې هاو سر مړاندار کاليه او بدالی

ر مہانیا گالڈیء کی عدّعم رہنتی ڪئي

ربعے تـ د ورې لاء بـ ڏينجن وڏيڪ ڏبو

ھشي سنڌ ھي مکمہ شيمون ۾ لوڪن کي

درشن ڏيئي سگهو لہ مهالها گانڌيء شوط

و دو د عوضت د بدين اله باد كار فند بر بند.

ههار ربيا ومهابو جو شرط شوشيء سان څحو ل

ڪيو ويـو. سنڌ مـان ١٣ ڏينهن ۾ ٧٣

عزار ربيا ہڑ با۔ انھيءِ دوري تي ميالما

کالاي د رڳو ڪراچي, لاڙ ڪاڻي جنڪ-آباد

شڪاريور ۽ سکو ۽ مسويور عاص ويو يو

لوابثاه ضلع جي ساعتي جي شورن پدعيدن ېريا نوشهري ۽ ٺاروشاھ بر ياج ويو ۽ جماڻس

ا، ١٩٢١ع ۾ حو په عبدن ويلو ي استبشع کي

کيس طآڳايو لہ ويو هو ۽ لوڪ مايوس ٿي

موائيا عوا لن کي ڏنل التنام لہ ہي دفعي

اوهان وله اللدس لنفن هي بالنا ڪرخ

ڪواچيء ۾ عام سڙ ۾ ٣٦ هزار ريس جي

" لالالجهتراء هو سچو بادگار آهي سوراج

حاصل ڪرو هنڍي لاء لالجسي ديش

ليڪالي مهي تبد ڪساڻيا ۽ پــوليس

مبولسالتی پاران ڈنل مالبتر عندستان

مون لليون سئائين ۽ شهيد ٿيو.»

بو برسد ليڪ برش, ڪراچيء هي اُڙ بندڙ ،

گراری لجبتراء باد کسار مند اء میانها کی

ببتا كئي ويئي جنبن لي مهالها جنور

لله ايشور كس حيالي لالي.

حواب ۾ جنو :

پارس واياريء ۽ هن سيوڪي ميولسيل جي ير ټو بلد لىك شوى جمشيد ميتا يۇ غيور. مهالما وليچا جي گيمر ۾ رعبو هنو . ڪي ــــاڻيمو

۽ آڪڙ ۾ ايشور کبي وسارک ٽا ڇڏين ۽ ايشور جي هستي کان به انڪاري ٿا ٿس. ب<sub>و</sub> ایشو<sub>1</sub> تہ غریس ھی گھنٹ پر وہاپڪ

مهالها چيو ۽

آهي ۽ غريب بہ ايشور کي ٿي پنهنجو آسروء وشرام تسا سمجهن ايشور سان ڳنڍيا پيا آهن. غرين هي شبوا آهي

ايشور هي شبوا ." مهائما گانڈی سان آچار پہ ڪو پالاطي د

هن دوری نی آبو هنو ۽ سيڪي آناھ ماڻهو مياليا جي درشن لاء ڪاهي ٿي آيا تنکي

التظام ۾ رکاع ۽ مهالما کسي آرام سان پنهنجو

ڪر ڪرڻ ڏيڻ جو بار هن جڻ پاڻ تي کسو عثو. سکو ۾ منيالها گالبذي شوي حو ٽشوام

پوٽو تا اخلاقي بِل آهي ۽ اخلاقي بِل جسماني بِل کان هزار دفع وڌيڪ

ــــ با پو

کانڌي کې سف

"اوهسان برپا ډل بريندڙ کي

مبولسپل چولڊڻ ۾ ووت جو حتي ڏلو

آھي سو سدول ٻر ڪارا ھو ھڪ بالغ ۽ لس

ناريء کي وويد جو هــق ملط گهرهي .

ڪواچيء ديؤې مبولسپالٽيء کي جلد

پر بند ڪرڻ گهرجي حبثن سيني کسي

صفائی سان ہائلین ہر بعد ٹیل نجہ کسو

'ڪواچيء جي پرير منڊليء جي راٽر ک

شالا ۾ يہ ويو جب غريب ماڻيمو جي ڏينهن

جو پبت قو مده ڪماڙط لاء يو <sub>ل</sub>هيو ڪندا هوا

ڻڻ کي واحد جو لعلم ڏيڻ ۾ ٿي آئي. السي

" غريس جسي لهسوارأي شيوا ڪر 5

عهڙي يو لر ايشور ڀڳتي ٻي آهي ئي

ڪاله. شاهو ڪار پنهنجي عثل جي وڙالي

واجبى اگيم لي گهر پهچايو و چي."

پنجون دورو

یارت جی آزادی، چی شروعاتی انباس بر بال - لعل - بال جی هے برست نر مورنی آچی تی برست نر مورنی آچی تی بر ست نر مورنی جی تی بر ست نر مورنی جی تی بر او کانی بر مور کی بر حصری الا الجیتراء بر بالا الجیتراء جے الا انی و بیت حول دیس جی مصبت سان بر وی تی خول دیس جی مصبت سان بر وی تا جو مجسر روب ، تیا کم ، تر بانی ، جو بین جو مر تیو عالیشان نمونی تیو جو عسر العور بر سائمن کمیشن با نصات جی تحر ک جی سلسلی بر کی بال سرکس جو مهاندار هو ، عن بنهنجی شریر نی بولیس جون النیون کات بون ، انهن کری رسیل جون النیون کات بون ، انهن کری رسیل خوب وگهی سندس سرگواس تیو.

مهالما كالذيء سندس مرليوء لي لكيو:

"Lala Lajpatrai is dead. Long live Lalaji. Men like Lalaji can not die. Lala Lajpatrai was not an individual, he was an institution."

" لالا للجيتراء جو مر ليو ليو آهي. الا امر آهي. لالا الجيتراء جهڙيون ويڪتيون سرڳواس ڪو له لينديون آهن. لالا للجيتراء محض هڪ ويڪتي له هو. هو له هڪ سنڌا هو."

الاللهي پنهنجي جيون ۾ پنجاب ۾ عڪ اروجنڪ ڪاري لاء سنسٽا 'لوڪ سيوڪ منڊل' Servants of the Peoples Society

نالی ستاین کئی هئی. اللا لا جبتراء جو خروع کیل کارید سندن مرلیوء بعد بند لد أشی علی ان لاء مهانما كانديء «لا جبتراء فند» کنو کرن جی متصد سان هندستان جی كشت نی نکتو ؟ ان كشت جی دوران بر هو سند بر به آبو.

مهاتما كي لااد و او مان آيو ۽ جنرامداس كي چيائين ته مان ته جاڳيس لي ۽ حيران هوس نه كاڏي بيني چو آهي. تو مونكي چو كين بذايو. مهاتما انجام كيو ته ووي سنڌ ۾ ايندس ته ساهتيء ۾ اچي هن ڳاله جي بور تي كندس ۽ هو واقعي ۱۹۲۹ جي د ووري ۾ ساهتيء ۾ آيو ۽ انجام بورو كيائين. مهاتما كانڌيء تي لوكن جي امنگه جو

مهالها كالديء لي لوكن جي امند، جو نهايت انوكو اثر آيو ۽ وديار آين جو كاريد بط كيس تحسين جوڳو لڳو. ديوان مولچند كانديجيء كي چيو ته اوهان سنڌ لاء رڳو هفتو ڏنو جنهن بر كر ته ادورو ئي آيو. مهالما كانديء آهي ڏيهي وراڻيو باتي اذ هنن لوجوانن لاء آو ڇڏيان. مهالما جي واڻي يتارت ئي آيظي عني اهي جوان ايندڙ ٢٥ ورهيم ئي سوتنتر تا اهي جوان ايندڙ ٢٥ ورهيم ئي سوتنتر تا سنگرام جا بانكا بهاد ريو ذا ثابت آيا.

لوڪن جي شرڌا ۽ اُمنگ جسو مهاٽما گانڌيء جي دل تي اهڙو گهاٽو پرڀاءُ پيو جو ان دوري جي باري ۾ مهاٽما پاڻ لکيو:

The bubbling and almost embarassing enthusiasm of the people was a soul - stirring sight.

" لـو ڪن جو ڇولين جيان اٽلندڙ ۽ ذري گهت منجهائيندڙ اُنساھہ ھڪ دل اٽار بندڙ درشيہ ھو."

هن وڌيڪ لکيو:

"سنڌ ۾ گهڻو ڪجهه ڏ ٺر جو آشا جنڪ آهي. سنڌ ۾ اهمو سڀ ڪجه مو جو د آهي جو ٻين پرائتن ۾ آهي. ڪارڊ ڪرانا آهي، ناڻو آهي ۽ قابليت آهي. سنڌ چاهي لا ملڪ جي اڳواني ڪري سگهي ٿي."

ناپاڪ ۾ ناپاڪ مندرن ۾ بہ پاڪ دل رکندڙ شرڌالين کي ايشور جو ناپاڪ مندرن ۾ بہ پاڪ دل رکندڙ شرڌالين کي ايشور جو ناپاڪ

مع عد ورک سید چیلاسکه سترام سنگه جبي بنگلي لي لالو ويو. هتي د مهاتما گال*ڏي*ءِ جي اچڙ کان اڳہ ۾ ٿي باھ ٿِڙ*ي* چڪي هئي. ١٠ لسروريء کي نرطانيہ سرڪار ستى هىلستان ۾ جنگر هي جيئال هي خو شيء مراس هو ريسي ڪري ملهاڻڻ جو نبصلو ڪيو هدو ۽ جتي ڪڻي سڪولن ۾ اڻ ڏينهن جلسا ڪري شاگردن ۾ بل لبي وراهيا و يا ھن تبي لگيل هو "آزادي ۽ عزمن" شڪار ٻور جي سرڪاري هاء سڪول ۾ عدعي اعو جلسو لي وهيو هو له جلسي جي هلندې سڪول هی نوست استند سرگراسی برونیس ناراهد كاجرا ألى اعلان كيو له هن سوكار هي هن هيك لر عنوب سلامين آهي ۽ لر آرادي الڪوي ان سرڪار جسي اوڪوي حتول گناهه آهي. اليين چشي هو سڪول مان لڪري آبو ۽ سائس گـــڏ دوائنگ ماستر سرڳواسي لاڪوداس کلومل ۽ ڪيترا شاڳرد

لطع الطامه ڪري لڪري آيا. اتبيجي ووب شڪاريور ۾ به شاهي قومي

ود ياليہ هلي رعبا هئا جڏهن مهالما گانڌي الى آبو ، هڪڙو ڪانگريس جي هڪ هيٺ ۽ ٻيو سرڳواسي ڊاڪٽر ليلارام لوسنگهداس قبرواليء جسي هڪ هيٺ ۽ جـو خو د داڪٽري ڪاليجہ ڇڏي علميو آيو عو. روهؤېء ۾ و رې سرڳواسي عاسادام پيمناځي عو پير سڌ لعليم داڻ به هو تہ وري سنت ۽ **ڏرم گرو ب**ه علي سو ڌواڻي دکاڻي ويٺو هو. هن دوري بر مهائما كاندي ساهتيء بر و چې د سکهمو ۽ ساهتني لواسي ڏاڍو ٽراس لیا ر و لیل یو و گرام موجب بد عیدن ستیش لي هزار بن ساهتي لواسي اچي ڪنا ٿيا هوا مو فیصلو لیل هو د مهالما پاشتفارم کی تی اھي نٿر ير ڪندو جنھن لاء شوي مانسنگھ چوه را مکر و جسی اگیر تی بندو بست ڪري آيــو هو . پـــخ ملبل هدايتن مو هب مأطيمو بلڪل التطامر ۾ رشما ۽ ڪو نعرو ڪون همبالون ۽ مهالما جي جه ڪو د پڪاريالون. هاڻ ڇا ٿيو ءو مهاڻما گانڌيءِ جي د ل لی ائم وینل هو ته وهیئی کان بوء گاری الواب شاهم ۾ سهندي الڪوي سمهي پيو. پډعبدن سنيش لي گاڏي بيني لہ مهالما ڪجھ سجاڳہ ٿيو غمر ۽ وائـڙو ٿي ويــو لـ گاڏي هتي ڇو بيلي. هوڏانهن شري جعرامداس الين سنجهيو لـ مهالما نندم آهي سوهن كيس أثارل ليك ز سبتبيو، الحري كنا ليل ماطيحو تمام ترأس کي ويا. نوابشاھ جي سٽيشن لي مهاليا جاڳيو ۽ پڇيو ا. ميٽنگ جو ڇا ليو شسري عثرأمـداس کيس ٻڌايو نہ ماڻھو نہ

المعيده في أيمثًا هنا ۽ آيا هنا ٻو اوطالکي

لله هني ۽ مون او عالکي از آثار يو .

جيئن ميري برتن ۾ صلف پاڻي به ديرو ٿي ويلدو آهي تيئن اشد هن م شي ويچار به اشي ئي ويلدا

ڏ ڏو ۽ ڏسي نهايت خوش ٿيو.

خلافت تعرك بر سنڌ جي مسلمان بلڪل تکو بھرو ور تو. بمبئي کاتي جي سيني جيلي مندي مندي عندو تو طين مسلمان موجود عنا.

مهاتما كالذيء جدّهن اهو ۱۹۲۱ وارو سند جو دورو شروع كيو تدّهن سچى ديش بر اسهكار جي هلچل بلكل زورشور سان چالو تي وقي هي ۽ سنڌ بر به انجو چدّو اثر ٿيو هيو. كيترا كاليجي لوجوان ۽ سكولي شاكرد پنهنجا كاليجي لوجوان ۽ سكولي شاكرد پنهنجا كاليج چدّي آيا هوا ۽ سنڌ بر پکڙ جي ويا هوا ۽ جتي كتي آزاديء جو آندولن هلائط لڳا يا قومي اسكول بر يا كوري انهن بر بڙهائط لڳا يا كونن بر وجي كري انهن بر بڙهائط لڳا يا كونن بر وجي جوڙ جكي كانهن بر بڙهائط لڳا ها . كراچي بر ته هك سجو اسكول "نيوهاء سكول" بر ته هك سجو اسكول "نيوهاء سكول" بر انهند شهاطي هنول سركار سان ناتو توڙي "سوراج مها ود ياليد" جي نالي هيئ هلو لڳو.

حراچیء بر سند استو دلتس جسی هک کنو ینش به آنی هغی شری وال یائی پنیل هی صدارت هیك. هن به قطع تعقلقات جو آنهراء حری حالیجی جوالی کی سرحاری حالیج چدی اچرا جی الاحار حقی هغی منی سراا ود یار آنی قطع تعلقات حری آیا ء جن سارا ود یار آنی قطع تعلقات حری آیا ء جن حو هو جدا جدا ضلعن جا رهواسی ها تنهن حری سند بر سینسی ودن شهرن بر هکرا آنساهی تعلیر یافت تو می سباهی ملی ویا جن هر هدر عدد حالگریس حامیتیون بر پالی ویا حیون ء اسهیوک علیل جو سندیش گهتیء

گهٽيءَ ۽ گانو گانو ۾ پهچاڻي ڇڏيو. انڪري مهاڻما گانڌي پنهنجي دوري ۾ جن به شهون ۾ آيو انهن جي ماطهن جا آيو انهن جي ماطهن جا حشام برط اچي گڏ ٿيندا هوا.

کنی ۲۵ هزار ن روپین جسی گو آوی تلک کنی ۲۵ هزار ن روپین جسی گو آوی تلک سوراج فند لاء ییت کمی وئی. ساکسیء طرح بین شهر ن بر بسم کیس گو آر اون بیتا کیون و اوی در استرین بلکا ادار آ سان کیس بیتا د نی.

مهاتما گالذيء كي سند مان تلك سوراج فند لاء جي رقمون مليون انهن ۽ و ذكر ينگ انديا ۾ هيئين دستور د لو ويو آهي:
حراچي سكر سوا رو هيئين دستور د لو ويو آهي:
حيدر آباد ساڍا ٧ هزار سكر ه هراد ڪل سوا چوهك هزار رويد سند مان هراد انهيء دوري لي مهالما كي مليا. عن دوري لي دولترام خوانداس دولترام خهالما گانديء سان گذها.

ان دوري بر سكر بر هك مزيدار والعو أيو جو مهالها كالذيء كي هك برسد وكيل شري مولچند بيسومل جي بنگلي لي رهائيط جو بندو بسع كيو و يوهنو. كالگريس كر كندڙن جي ميالها كالذيء بذابو لا مولكي كن كر كندڙن هك شكايت جو خط لكي موكليو آهي له اوهالكي متض بنگلي بر لاهن لاء هك وكيل وت رهايو الانون جو ايا سركار جي كور لن اكيان وكالت أو كري. ميالها كالذيء جبو له

ظالم ٿيڻ ۽ ڌرم جي پالنا ڪرڻ ٻئي ڳالهيون گڏ رهي نہ ٿيون سگهن،

### १९३० जे युधि जा निज़ाग

लूग सत्याबह जे मिलमिले में महान्या गांधीश ने प्रियम गांधी ते अइतराजु हेम्यांग्या नाह जलुगु ।

، پر لول ستاگر تر سی سلسلی بر مهالما ئاندی: سی گرماری، لی اعتراض زیکارل لاء شاهی جلوس



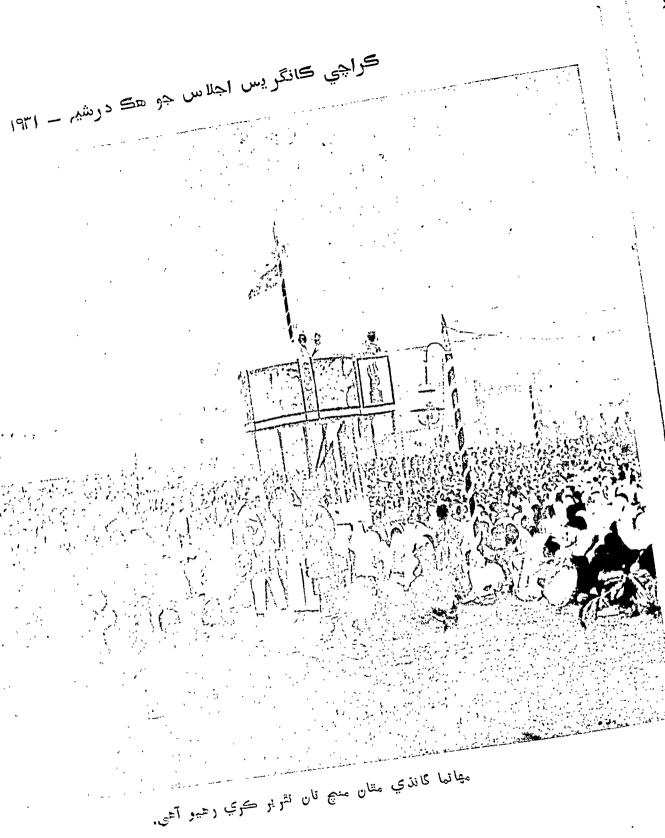
शाद्धीय स्था भेदछ दे सेदकाई सगद हे हुते युगीरण विश्वीर्थन को सीर्व्यू व्यक्ति ।

رانتود استوی مندل عون سبوحااون توان می شی اعوان بنکیدیش کوی وقبون آهن



ود بہی حربزی سی فٹ تاڑی۔ اٹہان والنتیم لیٹی سٹیائوہ حکوی وعیا آھن۔





ھے کی بیر گذران ڪولهي ان کي ا<sup>ط</sup>اط مان روزگار ملندو."

سودېشيء عو سندېش مهانما گاندي شهر واسيح باران ۲۵ مولاء تي سدايل عـام

مؤ ۾ وري دعرابو:

"سو د ہمیں علیال کی زور واالط *کوک* اوعان کی خلامت جسی معاملی ۾ پسڻا مدد ملندي. ولا ثني ڪرڙي جي بهشڪار ڪري لئنڪيشابر الگلنڊ عي ملن إلي الو بو ندو ۽ پـــوء انگلنڊ ھي ملـان ھا مالڪ انگر ٻز سرڪار تبي زور آڻيلندا تہ

اوهان حي مثلا فعم وارېطلب قمو ل'ڪن." مهالما گالذيء وڏيڪ اليين بہ چيو، " هود هندستاني ملن جـــي ڪپڙ*ڳ* 

بدوان آڏاڻن جو ڪيڙو پائسن گهر ھي. هدن ملس ڳولسن ۾ اڳي حيڪو ست كتل حو رواح هدو اللهن كي صدًا الأس ڪوي ڇڏ نو آهي. جنهن طوح ڳولن حو

ہاو لئی افزو کر جہڑوک سٹ کتاع ۽ ٻيا گهرو ڪر وغمو هم ٿن کي همٽاڻخ گهرمی. همو ڪنهن رال کي پنهنجي گهو الدر وبھی ست ڪتا بان چار ڏوڪ ڪمالط گهرھن باقسي ملّين ۾ وڃسي لو کری کسر کل زالسن الاء لبک لسہ آهي جو الي والسا ووځ عبراب آهي.

شهون ۾ رهندڙن حو فرض آهي لہ جبڪي

د ڳوڻن ۾ ٺاهمو وڃي لو اهو ڪويد ڪر*ي* 

ڳوٺ واسين کي ووزگار ∍و وسيلو ڏين ۽ ڳو لاڻمن هنو ن کي همڻاڻين . هن دۇرې ئى بنتاب مى سرلادبوي

چو ڏواڻي مهالما کانڌيءِ سان ساڻ هئي.

جو ٿون دورو ميالها گانڌيءِ جو سنڌ ۾ حوٽون دورو ۽ ڇهوڻ دووو اڻهاسڪ ڪري شمار ڪـــــا ويا آهن. ١٩٢١ع ۾ مهاتما گانڌيءِ انگو يستر

سرڪار کي هندستان مان هٽاڻي لاء <sub>ح</sub>و ديس ير ۾َ پهريون لترڪ جاري ڪمو هفرو ان سلسلئي ۾ سنڌ کي بہ آديش ڏيڻ لاء هو آيو. چهون د نعوهو ۱۹۳۱ع ۾ ڪراجيء ۾ الله ين ئىلىنل كانگر يس ھي اعلاس ھي موقع لي آبر جڏهن انگريز سرڪار ڀارت جي جسا جي

آراديء جي طلب اڳاڻ سر جهڪايو ۽ مهالما

مهالما گانڈی ۲۴ میء کان ۳۰ میء تسالمین

گاندیء سان لباه ڪنو جو گاندي ـ ارون لاهم جي ٺالي سانُ بوسڌ آهي. ۱۹۲۱ واړی سند حي چولين د وړې ۾

سع ڏينهن سنڌ مو گشت ڪنو ۽ حيدرآبادي ڪوٽڙي، ڪرائمِي، لاڙ ڪاڻم، شڪار يور، حکن روهڙيء ۽ ممبريور خاص ۾ ويــو. ان دوري ۾ مهاتما گانڌي قطع تعلقامه يعني اهسڪ اسهبوگ حو لوڪڻ کي سنديش ڏاو.

۱۹۲۱ حی آزادیء حی یــد بر سند تمام اڳرو ڀاڳہ ووڻو. هندستان ھي ڪنھن بہ پرالت کان سنڌ پرائي لہ هئي ۽ بسئي پرانساً بن آل مشماریء هی لعاط کان ، سند ڪر ڪندڙن جي تعداد ۽ حيل يائرا لسي

إنجر يون لمسر عمي. سنڌ لاء مارر ڪيل لشانا بيُتو تي پو را ڪيا و يا ۽ ڪن اسمن ۾ لہ سنڌ نشائن کان بہ اڳتي هلی ولی. مهالها گاندگی اعر سب ڪجه

ويندؤن سوانتول سنكراسن جي الدازير

لولين للڪ سوواح فند ۾ چندو ڏيڻ ۾ شابد

انیاء جی مقابلی کرط جو هک نی
رستو آهی، سرکار سان اسپکار کرط.
آکست پیرین کان اسپکار جی علیل
آرنی آیسندی آن دینین دکان بند
کری ابواس رکی مندرن و مسجدن پر
پرارتناکجو و شاهی میز کری نیرافکجو ۳۰
پرارتناکجو و شاهی میز کری نیرافکجو ۳۰
میانم کاندی حیدرآباد

٣٦ جولاء ١٩٢٠ع مهاتها كاندي حيدرآباد سند ۾ خلافت ڪانفر نس ۾ انگر اسز سرڪار طرفان خلافت بابت واعده شڪني ڪرڻ ڪري قطع تعلقات جي فهراء جي فاعدي ۾ نقرير ڪندي چير:

" قرباني ڪندا تر پــوء هي ٽوبن ۽ هوائي جهازن واري طاقتور سرڪار ب اوهالجي اڳياڻ بي۔ وس ٽي يوندي. پنجاب جي ڪاورن بسابت سرڪاري روش ۽ خيلانت بابت واعده شڪنيء مولکي اعتِّو تنگ ڪيو آهي جـــو مان پالځ کې آزاد د ټو سمجهان پر چو داري قید خانم تدو پسان. مان او هان مسلمان يائرن جي د ل جي د کم لاعط لاء مرط تائين تيار آهيان. مولكي ان لاء هـي ٿاسيءَ نسي چاڙهيو رڃي نـــ بيبارڪ لنهن كري هيء نهراء بصال كري ا آگست نـــي شروع ٿيڻا واري قطع تعلقات تحرڪ ۾ شريڪ تجو. بر جيڪي قطع تعلقات ۾ شامل ٿيڻ کان ڏ ٻــوا ۽ اسمرت آعن سي يل هجرت شن." خالفت ڪانفر لس ۾ قطع تعلقات ڪر ٿ

جي فائدي ۾ أغراء بحال ڪيو ويو. ٢٣ جو لاء تي مهاتماكاندي حيد رآباد جي سنڌ نفشدل ڪاليج ۾ ويو ۽ اتي ٻن ڳالهين

بابت بنهنجي بسندگي ظاءر ڪيائين. هڪ مهاتما كانڌي چيو تس هندي بار ده ورش مهاتما كانڌي چيو تس هندي بار ده ورش هي تومي بولي آيلي آهي. و ڏيڪ چيائين ته هيئشر شاكر دن كي الكر بزي بولي معرنت علم ڏنو وهي تو جو غلط آهي. و دوانن جي قبوليت آهي ته هندستاني و د ياو تين لي قبوليت آهي ته هندستاني و د ياو تين لي الكر بزي بولي سكط جو ايترو بوميد آهي جو ان هيٺ سندن مول و بچار شڪتي اس تي و هي تي تنهن ڪري سنڌين کي اول سنڌي اها صلاح ڏ نائين ته اوهان کي اول سنڌي ياشا ۽ بوء هنديء جو ايباس ڪو کي کيوجي. ياشا ۽ بوء هنديء جو ايباس ڪو کيوجي. سرهائي ڏني ساهي کاليه جنين مهاتما کي سرهائي ڏني ساهي ته ڪاليجه بر غاليچا ناهي به سيکاربو لي ويو. کين صلاح ڏ نائين :

"یی دفع اچان که دُمان د اوعین شاگردن کی حیراو اتان به سیکاربو تا. انج زمانو هیوجو پارت بر جؤیل حیراو در بر محان ملک پارت بر ملکان ملک پارت جی حیرای جی در ملکان ملک پارت جی حیرای جی حاک همی. انهیء اللسط جی حیرای جی حرک پارتواسی آسو دا عوا پر عین المانی ، بیا بون جسا هنر هیل پنجی و پا آهن. لوجوانن جو موض آهی د المان جی در ی و در و نافین . حن بر به حیرون حیران جو موض آهی د المان جی در یش لاء بر بر آهی کس کسی و لائتی دیش لاء بر بر آهی کسی و لائتی جیزون حیران به سیطیون هجن سی چیزون حیران به سیطیون هجن سی چیزون حیران به سیطیون هجن سی حیران به سیدان کی و در کار ملدور .

جن کي کاڌي ااء ٻـ ويٺا بہ نٿا ملن,

ڌرم انسان جي هن جو معاملو آهي، انسان ڄاڻي ۽ انجو ايشور. بابر

ٽيون دورو ترون دفع مهائها كالذي حيدرآباد بر علاقم كالثراس برشامل أبيط لاء آبر. ۲۲ جولاء ۱۹۲۰ع لي ڪراچيء پهتو. هنسراج بلدنگ گاڑی کائہ ۾ ميالها لٿو ھڻو ۽ پرسان دي. عي. سنڌ ڪالبج عي هاسٽل ۾ پڻ شاگردن سان گڏيو. سانجهيءَ حو عيدگاهہ مندان لي شاهي مبننگ لي حنهنتو برازيدلت بروفيسر كانورداس ايل. واسواطي (سسادو واسوالي) لبو. مبتنگ بر مهالما گساندي داڪئر ڪچلو ، ورلانا شرڪت علي ۽ سبت

لوڪامل پيبلارام ڳالهايو.

مهالما گاندې، چىو، " ڏ سو له هڪ لک الگر ۾ ٽبھ ڪروڙ عدد ستالي لي رام ڪن اا! ير حيڪلتي نوهان ۾ شڪتي آهي له اوهبن سالر ہومیء کی آزاد ڪرې ڪھو ٿا۔ ارهان کي ڪوڻ ڏيڻو يوندون د الگريزن جو

خُون, ہے۔ اوہاںکی پنھنجو خون ہیٹا د يطو يولدو. ان لاء مؤد كين، مؤد اهي حنكبي روحاني قوصه عجبي آلر شڪتني عتي. اوهالکي ود وان پروفيس واسواځي الماو آهي يو کتوې بعني آلر شڪتي وارو سياهي. سياعي عي ثابت قدم ببهن يچى كمن و مِن. اوهن اعدرًا مضوط ارادي وارا سهاهمسي بثلجو حنكبي ڪو هٽائي د سگهي. ٻين جو خون ڪرڻ

يا سرڪاري مايون جلائڻ بهادري د آهي. سرڪاري جابون له قوم هـي ملڪيت آهن. پنونجي ڪوڻ جي بنا

ڏ بڻ ۾ ٿي سچي بهادري آهي. سرڪاري

كَثِرِ مِي ﴾ أَ أَثْرُ كِي طرح بَارَ مِنْهُ مَانًا زَّالَئِينَ فَرَضُ ادائي ڪرڻ گهرھي. وايار بن کي بہ ڌ لڏي مر بهالو ڏيڻي هي موقع وچال<del>ڻ</del> له گهرجي. ہمپنچی ملڪ ھي اچاء ڪر 6 مان اوھين پېهنچے 3 لان مو سلیء طسوح سان بچاءً عري سكهندا.

٣ مارچ لي گانڌ ڀڪي ڪراچيء ۾ هوم

بئي ڪئي آهي ۽ هينئر مليل وحه د وجالڻ

ړول ليگه چې آنيس پر به ويو ۽ حاضوين مىر گېٹا شاگرد ھوا ئىکى Possive Resistance ۽ لياڳ هي فالدي ۾ سمتياڻي ڏالين. شوى جيلمل يوسوار كاثرتس متباكره يابمعه سوال بچبا جن عا گانڌ تجيءِ آفريڪا

هي اچر ہي هي بنباد لي عواب ڏنا . سنڌين ۾ سيڪا ڏيکاردار ڪيڙي باليا جي عادسآهي لنهنجي غلاف هذابت ڪيائين. ڪيهن بڇس ٿر لون پمرين اکياڙو ڇوڻـو گهمين لر حواب \$ اللين لر مان لباكم اعتبار لـ كندس له هنتا منهنجي سياليء بر وشواس ڪيڻن رکندي ۽ ڀارت ديش غُريب آهي.

مي مدد ۾ ناڻو ڏيڻ گهرھي . گالڈیچی هردیوی بالی ڪنيا و دیالہ ۾ بہ ويو. گالڈيتيء لکنو آھي تر بيسٹي، كرابى لوزى كلكتى م ببعد الماه يها مثر ليا عني علجل شروع ڪرڻ وقعه عسي أميد كان كهطو سوس هنا. لتبيتو أعو ليحتو حو سوڪار مثرر اساريح کان اڳر تي شوطو مزورن کی عندستان کان باعر موڪلط تي

بىدش و ذي. اعرِّيء طرح گالد برجيء جي

٢٣ ورعمن كان جالو كوشش كامياب لي.

ڪئون لي ايترو غرچ ڪوڻ بـدران غريس

انياء جي مقابلي ڪرڻ جو هڪ ئي
رستو آهي، سرڪار سان اسهڪار ڪرڻ.
آگست پهرين کان اسهڪار جي هلچل
آرلي ٿيمندي ان ڏينهن دڪان بند
ڪري اپواس رکي منذرن ۽ مسجدن بر
پرارٽناڪجو ۽ شاهي ميڙ ڪري ٺهراء ڪجو."
سنڌ ۾ خلافت ڪانفرنس ۾ انگر ا-ز سرڪار
طرفان خلافت بابت واعده شڪني ڪرڻ
ڪري قطع تعلقات جي ٺهراء جي ٺاعدي ۾

" قرباني ڪندا له پدوء هي توبن ۽ هوائبی جهازن واري طاقتور سرکار بہ اوهانجي اڳيان بي- وس ٽي يوندي. پنجاب جي ڪلورن بسابس سرڪاري روش ۽ خلافت بابت واعده شڪنيء مو اکبی اهڙو ٽنگ ڪيو آهي جـــو مان پالځ کي آزاد لہ ٿو سمجهان پو چو ڌاري قيد خانه تدو پسان. مان اوهان مسلمان يائرن جي دل جي دك لاهط لاء مرط تائين تيار آهيان. مولكي ان لاء جسي قاسيء نسي چاڙھيو رھي اسہ مبارڪ النهن كري هيء أهراء بصال كري ا آگست لـــي شروع ليبط واري قطع نعلقات تحرڪ ۾ شريڪ ٽجو. پر جيڪي قطع تعلقات ۾ شامل ٿيڻ کان ڏ اِسرا ۽ اسمرت آهن سي يل هجرت ڪن." خلافت كانفراس ۾ قطع تعلقات كرط

جي فائدي ۾ أهراءُ بحال ڪيو ويو. ٢٤ جو لاء تي مهاتماكاندي حيدرآباد جي سنڌ نشندل ڪاليج ۾ ويو ۽ اتي ٻن ڳالهين

بابت بعهنجي بسندگي ظاءر ڪيائين. هڪ اله معالي بي به عدي بڙ هائڻ جو ٻر بند هنو. مهاتما گاندي چيو ته هندي ڀار سه ورش هي قومي بولي ليطي آهي. و ڏيڪ چيائين له هينشر شاگرد ن کي انگر بزي ٻولي معرفت علم ڏ او وڃي ٿو جو غلط آهي. و دوانن جي قبوليت آهي تر هندستاني و د يار تين لي قبوليت آهي تر هندستاني و د يار تين لي الگر يزي ٻولي سکڻ جو ايترو بوجه آهي جو ان هين سندن صول و بچار شڪتي جو ان هين سندن صول و بچار شڪتي ناس ٿي و چي ٿي تنهن ڪري سنڌين کي اول سنڌي ياشا ۽ پوء هنديء جو ايباس ڪر ظ گهرجي. ياشا ۽ پوء هنديء جو ايباس ڪر ظ گهرجي. ياشه جنهن مهاتما کي سرهاني ڏني ساهي تر ڪاليج بر غاليچا الهن به سيکاربو

تي و يو. کين صلاح ڏيائين :
" يي د فع اچان نـ ڏسان نه اوهين شاگر دن کي ڪپڙو الحل به سيکار يو ٿا. اڳ زمانو هيو جو ڀارت ۾ جڙيل ڪپڙو لارت ۾ جڙيل ڪپڙو له رڳو هندستالين کي ڍڪيندو هغو

اگم زمانو هيو جو يارت بر جڙيل ڪيڙو له رڳو هندستائين کي يد ڪيندو هغو پر ملڪان ملڪ يارت جي ڪيڙي جي هائيء هئي. انهيء اناسط جي ڪمائيء ڪري يارتواسي آسودا هوا پر هينئو افل ۽ ٻيا ڳوٺن جيا هنر هيٺ پنجي ويا آهن. نوجوانن جو نوض آهي له افل جي ڪر کي وري زور وٺائين. هن بر له ديش لاء پر بر آهي لين کسي والني ديش لاء پر بر آهي لين کسي والني چيزون ڪهڙيون له سهظيون هجن سي انهيء رستي ني هزارن ديشواسي زائن ۽ مردن کي روزگار مليدو.

جن کی کاڈی ااء بہ وہلا بہ لقا ملی

ڌرم انسان جي هن جو معاملو آهي، انسان ڄاڻي ۽ انجو ايشور. سبابر

بهتر آهي له هڪ وقت مرک, پر کبس ڪاليہ پنهنجي اٿر او ۾ پارت جي غو يسيء ادرې مبثل کان مرط وڌ بے بسند اچي جـــو دڪو ڪيو <u>۽</u>ر شعه هن يفنڊال ۾ يا د سا سندس مرضي پر ان ڪري والبسراء جذعن بنباد وجبيع جو كاربه المان لسي چـو ماسوس بولبس مؤعى ڪــو تڏھڻ ڇا ٻھي ڏ لو؟ جو ڏاري عــرن وجي؟ المالتبي ملڪ ۾ اشا بسي آهن. ۽ جواهرن ھي چيڪات عثي جي ڏ سي مَانَ بَاطْ بِـ اشْلَابِي آهْبَانِ , بــر بي قسر پيرس ما جواغري ۽ حبران لي وجن. جوْ. مان اشَّلابي جوالن کي جوان ٿو ٿـ هاط الهن مولمن حريل راجالن ۽ اسرن ا جبڪڏھن راح کسبندڙن Conquerors مي ڪنگال ڀارتي هنتا سان پست ڪريو : کي نابع ۾ آڻلو آھي نہ اراڪتا جي مان او راجالن ۽ نوابن کي چوان له أعي ضرورت لا آهي. اها ڏر جسي <sup>لشالي</sup> مطيا لاعي پىھىجى دېش يائرن أهـى آهي. اسن جي ايشور حو ڀـر ڌاريون ڪليال لاء ڪر آڻاڻ لاء ٽرست ۾ رکو اا الـ پوء بي ڪنهن جو خوف ڪس (واعه واهم ٽاڙين جو ڦهڪو). مان نٿو ڪرڻو آهي، لڪي مهاراحالن حو ، لڪي سمجهان ته باد شاهه جارح ڪو او هان کي جاسوس إوليس ءو , د بادشاه جازح هڪم ڪيو آهي ل ائس مٿي کان پسرن حر. اظلابی حوالن کی دیس مان مبدو ٹالین پارخ کی جواعرات سان جڑی ہوء پار آهي ان هو آءُ قدر ٿو ڪوياڻ، هو هد اچو. مان جڏهن شهرن ۾ مصالت د پس جي صدقي حسان ڏيڻ لاء تيار ابعدو لأسعدو آعيان للأهن سيجهندو آهن تدهن لاء مان كس عزد، دريان أو. بر آهمان تر اهو فالحو غريب ڪڙمين مان مان کائٹن پچانٹو لہ هنسا جو صرور لی اچي او حيڪي هڪ ان جي ڪاني مان ڪهڙو آهي؟ ڇا خون ڪرڻ لائٽيء جو ۽ ڪانا بندا ٿا ڪن. ڪڙمي جبڪي ڪر آهي؟ ۾ا شاندار موس ماعل ڪرڻ ااء بورعتی مان ببدا کن سو بباً سمورو یا هيسا عروستو وأبع ضروري آهي؟ ڪنهن ا، گھٹو تلو کھی و جن ان کبی توہین لبڪ شاستر ۾ اعزي ڪار ڪر ي روا اء آهي.... هڪو منه چو لدا ؟ اسان جي اُڏار جو مبڪڏهن مونکي ڏ سڻا۾ اچي ٿه ڀار سه وسبلواهي ڪياڻ آهن، لڪي وڪيل، حبي اڌار لاء انگريزن کي هن ملڪ مان لڪي ڊاڪٽن لڪي ڏ لواڻ زميندار ديش

مو بار حوی کیدندا.

والسراء بدارس جی رستن نان لنگیدو

تذهین چوذاری کیشن هندن نی حاسوس

بولیس بیاری و بشی. هیء بی وشواسی

ها لاه ؟ لارد حارد نسح والسراء اشؤی

دیری، عموری، حی دی و کان

دک ۽ سک بئي ايشور وٽان تا اجن ان ڪرې ٻنبي کي هڪڙي ئي باو ۾ سوبڪار ڪرڻ گهرجي. سابر

لڪرې و چځ گيوحي نہ آء اهو کلمبوکلا بو

چھي ڏيندس ۽ الس چوڻ ڪارڻ مرڻ

لاء به ثبار أمعدس. يسر بسر اچلالط وارا

لڪي منصوبا ليا ٻڏڻ ۽ ٻاهر نڪري

ڏوھ باسط کان ڇوڪن آا. ڪي چون آا

د بسر اچلائط واوا جوان نہ عجن عما ا

بنگال <sup>جو</sup> ورهاڱو رد نہ ٿئي <sup>ھا</sup> (اتي شریمتی ائنی بیسن*ت* چوط کامی نہ گانڌي کمنت مستر گاندي تقرير بند ڪر بسر ماڻھو کانذيجيء ١٨٩٢ع ۾ جو لحرڪ چالو ڪيو هو ان پڪارڻ لڳا تقرير چالو رکو چالو رکو). الع ١٩١٢م كو بال كرش كوكلي عند استبليء ۾ رت پيش ڪئي هئي جا سرڪاري جٿي رد ڪري ڇڏي هئي. ۱۹۱۳ع ۾ لکنو ۾ اُنڊين نفشنل ڪانگريس جي اجلاس ۾ انهيء شرطو مزودي Indentured labour کی بدد ڪرڻ لاء نُهراءَ ڪيو و يو جو مهاتماكانڌيء بيش

ڪيو. ان نهراء کي عملي جامو پھرائي لاء امهيريل سنيزنشب انسوسيفيش كان گانديجي، نهراء كرايو الم الله منى اندر سركار ان دستور کی بغدش وجهی. انهیء نهراء جی بنيرائيء لاء كالديجي بمبعي، سورت اعمدآباد كراچيء ۽ ڪلڪتي وغير عمر مار ميڙن كرأنع لاء لصنو.

د وړ و هغو. ڪــراچيءَ ۾ گانڌ بجي شري درگاداس آڏواڻي وٽ اچي لٿو. ٢ مارڄ ١٩١٧ع تي ڪواچي شهرواسين جي سيا جي سهاري هيٺ خالقڏنه هال ۾ ميٽنگر تي جس

آنوبل عرچندراء وشنداس سيابتي هنو. نثربو بر کاند بیتی مزورن سان اتیاجار جو وستار ڪيو ۽ چيانين کر سن مڻي السدر ڪيئن بر ڪري بندش بوط گيمجي ۽ سرڪار له ڪري تر اسانکي پاڻ عمل ڪري مزور ن کي اِساعر و حيط كان روكي جا آباء ونيط كيوجين.

گانڌ يجيءَ سان گڏ جيط الوءَ ڪواچيء جي ڪيين ۽ گجرائين بارسي ٽيفيٽر ۾ ميڙو رکيو جت پنهنجي نثر او ۾ گانڌ اِجِيءَ جبو اُ من وقت هندستانين كسي الدين د بيس فورس ۾ چاڻي انداز ۾ داخل ٽييط کيمريجي، جو اسان وقعت بوقت لشڪر ۾ کڄڻا لاء طلب

گانة يجيء و ذيك چيو نه جيكي اسان کي من بر هجي سو اسان کي سر ڪار کي چئى لايط كهر جي ...... انگریز باط آزادیء جا پیاسے آعن پر هو الهنكي آزادي ڏين لاء ڪڏهن بر تيار ڪين ٿيندا جن کي آزادي پاڻ وٺي جي سگهر لر آهي. او ئر لڙائيء مان سبق سكو. أـــورا ورهيه أبيه بوئر انگريزي

سلطنت جا دشمن عوا براج متر بطيا الني ... ،، التي استيج جي راجائن جي ميڙ ه-ان لڪري وڃڻ جي چرپر ٿي، ۽ الڪري گالدَيْجِيءَ پنهنجي تقرير ادَّ ۾ ختر ڪئي. مهاتما گانڌيءَ جي ان نقرير جو وراس بذي واوبا إسوي عنهن سنسار کي تيام ڪري وڃي جهنگل وسايو هو سو کانڌ پجيء وت آيو ۽ اچي باطکي سندس ڪاريہ لاء ارپن ڪيائين. بيبو دؤر مهانما کانڌيء اکين سان آفريڪا ۾ ڏٺو

فغو نسہ جیسے عندستانی مزور انگریزی لمطنت جي بين ملڪن ۾ اُنگر يزن جي نڌ ن ااء شرطن ۾ ٻڌ جي موڪليا ُ ٿئي ويا الهن سان بأنهن داري ڪار ڪئي ٿي ي جنهن سان هنن سان به وڏو اتياچار . ن<sup>طيو هغُو تر ڀارت</sup> ورش جي بہ بي عزتي هي هني. شرط هيك بدّي هندستاني

رُرْ بِاهْرُ مُوكُلُونًا تِي بَنْدُشُ وَجَهَانُوا لَآءً ن انسان جي هٿن ۾ رهڻ جي ڀيٽ ۾ ايشور جي هٿن ۾ رهڻ ۾ هَانَ بِالْ كَي وَدَيك سلامت أَنَّو سُمُجَهَان. س با بو

يتنبع شمني تدهظ وتصاموتي ونهو

نجي سنوي ويؤون كالري

ية د ساستي وحي و د حجي

أساح تسبي جو عليق وتبو بجيم

وجي؟ المحي منظم الماسي تمير

علق يانغ به المقلمي تعبيري بسوي تد

على بان على عامر كى عزة قوة

حكادج رج نبدار يعصما

کی نابع پر انتخر تھی تا باعث سے

غم ورده از آهي. الدائع سي سي

آهي. اسين هي اينوو عو ٻنؤ ٽاريو:

لا لمد ہوہ ہے ڪنھے عو عوب ڪے

ڪوڻو آهي، لڪي بناياءَ ۾ عر ڪي

حتالهم پدهنجي لاو او ۾ زاونند هي غوضيء جسو لحتو حكمو <sub>أو</sub> عنما هي يشابال م والبسواء جارعن بنباد وجهيغ جو حتاري حكمو للمعن بها يعي ذلو؟ يتوذاري همري ) جواعون من جمحالك على جي أسي ياس ما جواءوي د عموان لي وجي. هالي الهي مولمن مؤلمل والمالي ۽ اسون مى حكمال باولى بستا سان بسته حكوبو. مان او راجالن ۽ اوابن کي جوان د رهي مثلها المعي يديدين ديش يالمون جسي حتلمال لاء ڪر آئل لاء نوست ۾ رکـو (واهم واهم تاژنن جو الهڪو). مان عثر سمجهان له باد شاه عارج حتار او عان کی هستتمر متعمو آهي لہ البين مشي کان پسون نالين بال كي جواغرامه سان بنؤي يوء همه ایو. مان جذعن شهرن بر مطامه لهندو لاسندو آهيان تلاعن سمجهندو آهيان له اهو ناتلو غريب ڪڙمين مان اچی او همیشتی هشته ان چی مثالی مان

جاسوس پوليس عول د ټانناد غاړچ ھو ، ائٹلانی عوانع کی دینی ساڑ عیشتر ببار آهي ان عو آءُ ندر لو ڪواڻ هو

چا لاء؟ لارد هارد اسم والسواء اعرى كَبْرُ كِنْ عُمْرُكِ مِنْ وَاللَّهُ مُو مِنْ كَانْ

ب كالا بدا لا كن. حزب سيكن

اور هنی مان بیدا کن سر بیا سبورو یا

کھٹار تناو کنلی و بین ان کی ٹوٹمین لیسے

هڪرمن چولداع اسان بني اڌار جو

وسيلو اهي ڪسان آهن، اڪي وڪيل,

لتكي داكتي لتكن ذلوان إميندار ديش

والسراء بعارس جي وسعن نان لعكهمو

لڏهن چوڏاړې کهتلن عدد ن مي جاسوس

پولیس بهارې رېش. هيء ن وشواسي

حو ياو ڪري سکھندا .

د يس هي صدقي هسان ڏنڙ ا<sup>و پار</sup> آهن لنهن لاء مان کين عرب ڏيان ٿو. ج مان كائن بچائلو ا عسا هو مووراني ڪيڙو آڻي؟ ڇا خون ڪرڻ اٿڻيءَ ع ڪر آهي؟ ڇا شاندار موس عامل ڪرڻ ٿو هسا جورستو ولڻا عروري آهي؟ ڪئي ' شاحر ۾ اعزي ڪار ڪرڻ روا د آهي... عبيڪڏھڻ مونکي ڏ-ڻا۾ اچي <sup>ر ڀارت</sup> يمي أدّار لاء الكريزن كي هن ملت مأن لڪري و عاج گڊرسي تہ آء اھر کلمرکنا بو رعني زيىس ۽ ائين جوڻ ڪارڻ مرڻ لاء بر قبار ليندس. بسر دم اجالؤ والأ لتكي منصوبا لسا بدن ۽ باهر لحاري ذوعہ باسط کان بچوڪن ٿا. ڪي جون <sup>ال</sup> د بسر اجلائط واوا عوان ندعص ها د ک ۽ سک بئي ايشور ونان تا اجين ان ڪوي بنهي کي حظوي تي لله مد دروسال بسريع عود ۵

بيو تر توهان كي ايشور كانسواء بي كنهن جو دب نه كرځ گهرجي بسوء تو ڙي باد شاه هجي يا درم گرو يا مولوي. مون د نو آهي تر ماظهن كي سركار جو در آهي ۽ ان سان گڏ جاتيء جي مكين چو درين جو ۽ باون باليطڻ جو ير آهي ۽ جيكي من ۾ اتن سو چو ځ كان ڇركن ۽ جيسين اهو حال آهي تيسين سچي ترقي گي كين سگهندي."

سكر بر مهانما بالدايو نه كي متر كيس كد جوا آيا نه عيدانهن هيدانهن پيا نهارن نه سي. آء. دي. پوليس نه كانهي. لوكن كي للكار كيائين نه حاكمن كان خوف چاجو نا كر يو؟ پوهلاد وانگر بي ذرك سي چغي نه يو راكشس راجا كي ۽ خود پنهنجي پتا كي به. نين ڳالهه نه ديش بر جيكي پوئتي پيل آهن يا د بايل ڀائر آهن نن كي پاط جهڙو هي سريكو انسان كري بطيو. آخر بر چيائين هي چو خي پيووي بيوي تايون نهينجن اڳوانن جي چو جي پيروي كي سچي معندي بر سيدن ستكار كريو.

مارچ ١٩١٦ع مهاتما گاندي بدين بر سر سعيد احمد جا لفظ دهرايا ۽ لو ڪن کي چيائين تر ديس جون بر اکيون آهن هندو ۽ مسلمان . بنهي اکين سان ٿي ليڪ ڏسي سگهبو آهي. هڪ اکر سان ڏسبو ته ڪئن ڪر هلندو؟

مهاتما گاندي سند جي پهرئين دوري بر پيهنجي ڪاريہ جو سنديش ۽ عمل جو طريقو ٻڌائي ويو: سوراج الاء سوديشي, پوئتي پيل ۽ ستايل اڇوت جائين سان پاڻ سريكو ورناء

کر ط عندو مسلم ایکتا جو پیغام. پر انین سینی جو مول منتو تر سیائین نرینتا. سوراج والح، ملک بر چوت اچوت عندو مسلم سینی دیشواسین بر سلوک با ایکتا به دیش جی آسودگی تیو سندس ادیش.

مهاتما گانڌي سنڌ جي دوري تان پرسن ٿي موٽيو ۽ بمبئي جي هڪ اخبار جي عيوضيء کي چيائين تہ سنڌ ۾ زبرد ست راشٽر ڀاونا ڏسط ۾ آئيء خود بمبئي کان بہ سرس!

آورائي آديمين اڳم مهانها گانڌي ڪاشيء پر بنارس هندو وشو ودياليہ جي بنياد وجيئ جي سلسلي پر هڪ اُنسو تي برٽش حاڪمن ۽ ڏيهي راجائن جي روبوو اهڙي صافگو ئي جا لفظ چيا جن نه رڳو کين ڏڏڪو ڏهي ڇڏيو پر ساري ملڪ کي لوڏو اچي ويو د ڪو سچ چوڻ وارو اچي نڪتو آهي.

اهي گفتا مهانماً گانڌي ٣ فبروري ١٩١٦ع ني مٿين انسو ۾ نقريـر ڪندي چيا. هڪ ڏينهن اڳـ، وائيسراء لار د هارد نج بنيادي پٿر وڌ و هو.

پهرين مهالما د ک ق بکار يو له تقريرون الكريزي بر تي رهيون آهن جدهن كاشي چي لوكن جي مالري ياشا هندي آهي . اهيد د يکاريائين له كاشي وشو و د ياليه بر هندي ياشا جي مادير بر و د يا د لي و يندي . پوني جي پروفيسون جي راء آهي له انگريزي مادير رکا كري هره شاگرد كي چه سال مادير ركا كري هره شاگرد كي چه سال و ناط كري و د يا يام و د يا و ناط كري و د يا عام جنتا بر به قهلي تي . بوء چيائين :

هن جلسي جي سيابتي مهاواجا درينكا

جني ڏينهن ملهائڻ جو بهترين طريقو آهي اُپواس رکڻ، چرخو ڪتڻ ۽ \_\_\_\_ابو

کول جی لائق لہ آھیاں. ہر ھی اوضن گرکای ھی کٹن گرفط کول ھی اس کندا لہ ھس ایکٹ ھی الوھان پر ہوگیتا کالهی." کراہی پر گوکلی ھی لوٹی جر اُدکیائن

حدث چیالین :

"میحالین :

"میحالی می ادوکیای می بیروی اد

حداسرن الد عی ادوکیائن اجابر وبدد و.

مدین ہے آنے لکن سان گر حلی پارسه

مانا می سیوا حتی ؛ واسد آر بیش بال

بتر آر بدد و رحیو سو اسس کائٹس سکی

و بل او عین گر حلی می بیروی کو را

و بل او عین گر حلی می بیروی کو را

جر و بیتار کیدا و جیر ؛ اجاوی طیم

سندس بادگیری دائر کجر،"
مهالما کالذی سان حیدرآباد بر گجرائی ؛
دکشتی سیا حا متر بر کذیبا ؛ کراپی بر
گجرائی زاباری بخ مهالما کالذی حر آدرستکار کجر، مهالما کسر چیو،

"حراجي ۾ وڏا واباري وهن ٿا تن کي به جار لئنا جوان ٿو. وابار ۾ ماڻر يوسيء جي شوا خورڻ هو وجهد ڪراچي اهو و خلاق اورڻ الله عام آهي. حج هي بماول اورڻ الله الله الله الله عالما آهي. حج هي بماول اورڻ الله عالمات به به مادار شوحل ماڻين کان وقيمت فان المعدد. سوديني هي باو لا کان سواه عبود محتوب حين باول کان سواه عبود محتوب حين تبيد آه في الرادي کلياه منجه حتوب هي تبيد آه في الرادي کلياه منجه حتوب کي تبيد آني واباري کلياه منجه حتوب کي تبيد آني واباري عملمان آهي الرادي المعاني المعا

پختورهی د بوء عدد ستان اوس اولی و این اولی کندو. بر عبل طبقی مر فرض آهی د وابادین سان و غویب طبقی مر فرض آهی د سبند هدوری بوء ای پدیسی مقصد مامل حورط چی واده سئانی البندی، پر نیالیا گالذی حیدوآبادی حواجی، سکر و پر نیالیا گالذی حیدوآبادی حواجی، سکر و پر نیالی میدوآبادی حواجی، سکر و بر نیالی د اولی میاد این می انجوان می دوران می و برای میاد این مورفی میادار آگیا کتی ند بازایی میسا کند می و بروط کی میادار آگیا کتی ند بازایی میسا کم بروط و کر می طالبون جایی برو ای میدو بروط رو تو کی میدو وجهی عال ایو میدو برو اور ادر آهی، و ذری چر موس قراد در ادر در برود الدر آهی، و ذری چر موس قراد در ادر در برود ادر آهی، و ذری چر موس قراد در

ملک پر جوتی کا وال اچی و بخی آخی.

ما تمین کی گیطی آشا حاکی آخی ال اسان

حر دیش و تری کنیسی ادر تمی رسندر.

الدین ششتل کا تکر پس پنهنیپی احلاس

پر خود حصومت حاصل کر ش جو انواء کس اتمی بر خود حصومت این و وائع جی چوز الله کس المکی او تور سوواج ملندر مبتری کسی المکی اس بطائی سکینداسون،

خود حصومت حاصل کر ش لا عاد تو هان

کی و مولکی کر کر ش گهری، پروشر کر ک و کم کیری، پروشر کر ک و کم کیری، پروشر کر ک و کم کیری، پروشر کی و مدار آخی ته یا ملندر و کری تر پکار بندا کی و مرا آخی ته یا ملندر و کری تر پکار بندا کی بردا آخی ته یا ملندر و کری شرط آخی جی اسالکی پرورا کران کی خوا آخی تم اسانکی پرورا کران اسین سویی پاونا کران بردا حرات را حراج ر

ېيو له لوهان كي ايشور كانسواء يي كيهن جو ډپ له كر ځ گهرجي پــوء لو ټ ي الد شاه هچي يا درم گرو يا مولوي. مون لا نو آهي له ماطين كي سركار جو لار آهي ۽ ان سان گڏ جاتيء جي مكين چو درين جو ۽ باون بانيط جو يو آهي ي جيكي من ۾ اتن سو چو ځ كان چركن ي جيسين اهو حال آهي تيسين سچي تي كين سگهندي "

سكر بر مهانما بسدايو تر كي متر كيس كد جرط آيا تر عيدانهن هيدانهن پيا نهارن تر سي. آء. دي. پوليس تر كانهي. اوكن كي للكار كيائين تر حاكمن كان خوف چاءو تا كر يو؟ پوهلاد وانگر بي در ك سي چئي دري راكشس راجا كي ۽ خود پنهنجي پتا كي بد. نين ڳالهر تر ديش بر جيكي پوئتي پيل آهن يا د بايل يائر آهن تن كي پاط جهڙو هك سريكو انسان كري بطيو. آخر بر چيائين هك سريكو انسان كري بطيو. آخر بر چيائين تر و تري ڳالهر هيء آهي تر پنهنجن اڳوانن جي چو جي پيروي كي حوي سچي معديل بر

٣ مارچ ١٩١٦ع مهاتما گالڌي بدين ۾ سر سعيد احمد جا لفظ دهرايا ۽ لوڪن کي چيائين تر ديس جون ٻر اکيون آهن هندو ۽ مسلمان . بنهي اکين سان ٿي ليڪ ڏسي سگهبو آهي. هڪ اکر سان ڏسبو تر ڪئن ڪير هلندو ؟

مهالما كاندي سند جي پهرئين د زري ۾ پيهنجي كاريہ جو سنديش ۽ عمل جو طريقو بدائي ويو: سوراج لاء سوديشي پوئتي پيل ۽ ستايل اچوت جائين سان پاڻ سريكو ورااء

کر ط ۽ هندو مسلم ايڪتا جو پيغام. بر البين سڀني جو مول منتر ڏ سيائين نريفتا. سوراج وائح، ملڪ ۾ ڇوت اڇوت، هندو مسلم سڀني ديشواسين ۾ سلوڪ ۽ ايڪتا ۽ ديش جي آسودگي ٿيو سندس اديش.

مهاتما گانڌي سنڌ جي دوري نان برسن ٿي. موٽيو ۽ بمبئي جي ھڪ اخبار جي عيوضيء کي چيائين تہ سنڌ ۾ زبرد ست راشٽر ڀاو نا آئيءَ خود بمبئي کان بہ سرس!

آورائي ڏينهن اڳ مهانما گانڌي ڪاشيء ۾ بنارس هندو و شو و دياليہ جي بنياد و جين جي سلسلي ۾ هڪ اُنسو تي برٽش حاڪمن ۽ ڏيهي راجائن جي روبرو اهڙي صافگو تي جا لفظ چيا جن نه رڳو کين ڏڏڪو ڏهي ڇڏيو پر ساري ملڪ کي لوڏو اچي وياو له ڪو سچ چوڻ وارو اچي لڪتو آهي.

اهي گفتا مهاتماً گانڌي ٢ فبروري ١٩١٦ع لي مٿين ألسو ۾ نئريو ڪندي جيا. هڪ ڏيدهن اڳه وائيسراء لارڊ هارڊ ليم بنيادي پٿر وڌ و هو.

پهرين مهالما د ک ک پکاريو له نفريرون انگريزي بر ني رهيون آهن جڏهن ڪاشي جي لوڪن جي مالري ڀاشا هندي آهي. اميد ڏيکاريائين له ڪاشي وشو ودياليه بر هندي ڀاشا جي ماڏير بروديا ڏلي ويندي. پولي جي پروفيسرن جي راء آهي له انگريزي ماڏير رکڻ ڪري عرهڪ شاگرد کي ڇه سال ماڏير رکڻ ڪري عرهڪ شاگرد کي ڇه سال جمار جا برباد تا ڪرا يون. مالرياشا بروديا ورني عام جيتا بر به قهلي تي. يوء

عن جلسي جي سياپتي مهاراجا درينكا

جني ڏينهن ملهائڻ جو بهترين طريقو آهي اُپواس رکڻ، چرخو ڪتڻ ۽ ايشو ر جو ڀڄن ڪرڻ.

چيائين:

ڪوڻ ھي لاڻڻ لہ آھنان. بر ھي لوڻين گوڪلي ھي گڻڻ گوڻڻ ڪوڻ ھي اب ڪندا لہ عند اورا ھي لوخان ۾ بوگينا ڪاڻهي."

ڪواچي ۾ گوڪلي ھي فوٽي جو اُدگياڻن ڪندي پياڻين ۽

"ميكة عن كوكلي حسى بيروى لر 
كدامون له عني ادكياتي اجابر وبدو. 
جنهن بت تك لكن سان كوكلي بارهه 
بتر بدو احمي ۽ راهه لا بهني باط 
پتر إ بدو وهيو، سو اسمن كالشن سكي 
سكون لما . عن حال كان باعر لتكون 
و بل اوعين كوكلي حي پيروي كرو 
جو و پچار كندا و وجو ۽ اعرى طرح 
سندس باد كيري قائر كندو."

مهالما كالذي سان حيدرآبان مر كجراني ع مهالما كالذي سان حيدرآبان مر كجراني ع د كفعلى سها جا متر بر كذيدا ع حراجي مر كجراني واباران پخ مهالما كالذي حر آدرستكار حجر ، مهالما كس چير:

پښتو رهي د يوه عندستان اوس لولي کندو. څهيل طبقي مو نوش آخي له واياوين سان ۽ غيريب طبقي مو نوش آخي له سيند جسو اي يوه يي پنهنجي مئت حاصل حول جي واند ستاني ليندي. په بيانها کالذي حيدوآبادي حواچي، سکر ۽ پيانها کالذي حيدوآبادي حواچي، سکر ۽ حيون ليڪ سي عند کيس مائيتر الگر بزيء ميٽو ليڪ سي عند کيس مائيتر الگر بزيء لهي پساوت ۾ رخل سان ديش جي اڳواڻ کر ڪلي مياولج آگيا حتي له بارائين مينا لايش حيا يا ديش جي بورج ۽ حرم هي وجيج ۽ جرم هي وجيج ۽ خرم هي دو بورو ليو آهي. ود يه وي جيائين : والي يائين يا الحو

"د يش جي دؤري بر مون ڏلو له ملڪ بر جيتيني جاڳولا اچي ويغي آهي. ماڻين کي گيشي آشا جاڳي آهي لا اسان جو د يش وڏي ڪشين اوج ئي وسندو. الله بن نششل ڪائگر پس پيشنجي احلاس برخود حڪومت داخل ڪرو ايوالا جيو آهي. برخود حڪومت ڏيڻا ۽ والح مي چيز لا جي لائي پاڻلي او لرو سوراج ملندو هيتري جي لائي پاڻلي اسين بڻائي سگينداسون. عي لائي پاڻلي اسين بڻائي سگينداسون. عود حڪومت حاصل ڪو لا لاء تو خان کي ۽ مولکي ڪر ڪوڻ گيجي، يورهيو ڪرخ گيرهي، يورهيو ڪرخ گيرهي، جيتر و ڪري ڏيکاربندا ان تي تي مدار آهي له جا ملندو ؟

کی شرط آخی می اسانکی پورا کوٹا پوندا, هڪڙو آخی تر اسين سچی پاونا سان پوري طرح سوديشي اغتيار ڪريون. سوديشي ۽ سوراج ٻي ڳنڊيل آهسن.

۱۳۰۱ م وفاسه سرگار وهائن له گهوچي. هڪ هڪ هنت ايشور لاء، ايشور ۱۳۰۱ مي تشاريم لاء ۽ ايشور جي سنوا لاء هجي. سايم

# سنة جا ست دورا

مهالما گاندی پنهنجن دیش جی دورن پر سند کی کین وساریو. هو سند پر ست دفع آبو. ۱۹۱۱ ا۱۹۱۰ ۱۹۲۰ ۱۹۲۱ ۱۹۳۱ ۱۹۳۱ ۱۹۳۱ بر. انهن ستن نی دورن جا بورا سندوارا ۽ تفصیلوار ورتانت نه ملط مشکل آمن کم جیکی کچھ حقیقتون جدا جدا پستکن ۽ ذریعن مان هٿ تي مگھيون آهن سي هيٺ درج ڪچن ٿيون.

### پهريون دورو

مهاتما گانڌي ٢٦ فمروري ١٩١٦ع تي سنڌ ۾ پھريون د فعو پڌاريو. ھيدرآباد, ڪراچي, سکو ۽ شڪاريور ۾ سندس شاندار سواگت ٿيو. حيدرآباد ۾ بمبئي ڪاڻو نسل جي ميمبون آنر بل غلام محمد يركزي ۽ سر غلام حسين جي اڳواني هيٺ شهر جا مکيہ ماظهو پنجاهہ کن کھو ڙي کاڏين ۾ سرگس ڪري کيس اسٽيشن نان شهر ۾ وٺي آيا. چندن جي پيتيء ۾ کيس شهر واسين پاران مانيتر ڏنو ويو. ڪراچيء ۾ مهاتما کانڌي جي مرهبا سيٺ عرچندراء وشنداس ۽ سيٺ غلام علي چاکلاءِ شهر جي مكيه مكيه واپارين ڪئي ۽ شاهي سرگس بر کیس شهر پر گهمایو ویدو ۽ نگرواسين کیس مانيتر ڏنسو. اعڙيء طرح سکر ۾ شريمان و پرومل بيگراج جي اڳواني عيب شهر جا بررک مھاتھا کي اسٽيشن تي وٺــُط آيا ۽ سرگس ڪري سڌار سيا جي جاء تي کيس و ٺي آيا ۽ ديوان يو جسنگھ بھلا جاڻي جي صدارت هيٺ مانپتر ڏنو ريو. شڪارپور ۾ ڊاڪٽر موهنلعل سونپار سندس آجيان جو بندو بست ڪيو. گانڌيجي ڪراچي ۾ درگاداس آڏواڻيء وت لقو ۽ ھيدرآباد ۾ برهمچريہ آشرم ۾.

سنڌ ۾ مهاتما گانڌي جو ايعري ئي برام ۽ شهرڌا سان سواگس ڪيو ريو جهستر؛ گهرات ۾ با کتلي چنجي ڌ ان کان به سرس، مهاتما چيو له علي جيڪو ٻويس هندو مسلمان سيبقي ذات بات جي ييد کان سواء مولکي ڏيڻي رهيا آهين سو نه منهنجي ڪري آهني پر انهن ڀيائرن ۽ ڀينون جي صدقي جن ڏکڻ آفريڪا ۾ يارت مانا جي سومان قائم ڪر لا اء سختيون سنيون ۽ قيد ڪائيا . هيء مرحبا ڏيشي توهان انهن جي عرب ڪئي آهي .

پارس جو مهان دیش یکت کوبال کرشن گروسلسی ۱۹۱۵ بر گنداری و اسو عمو . حیدرآباد بر هوبر سلید هال بر ۶ کرای م خالق در اد هال بر کوبال کرشن گوکلی جی تصویر جی اد گهانن جی کر یا مهانما گاندی، کان کرانی ویشی . مهانما گاندی، عمصی کان کرانی ویشی . مهانما گاندی، عمصی انبی چیو تمین بر سندس انوکی هستی و همک ارائی و باکیان برنالی، جسو اشارو سمایل هو . حیدرآباد بر چیائین:

اور حمایاں جیڪڏھن سرڳواسي کو ڪلي جي کطن کرهي ڪرڻ جي ڪو شش الد ڪرڻ جي ڪو شش الد ڪو ان کهاٽن جي اد کهاٽن

سچو ڪوي يا رشي تہ أهو آهي جو مرتبوء ۾ جيون ۽ جيون ۾ \_\_ابر \_\_\_\_

مارج ۱۹۲۲م بغاوسه هـــــ، ذوهـ لاء ڪيس ڪيو لڏعيم ببالبا كالسذىء ميڪو ڪورت اگیاں بیاں ڈ لو اھو البان ذابعه حسي اتھاس ۾ ھڪ شاص اعبيت وكي أو. شري هي. اير شيلت سہر ابر ڪو رت جي مجہ ان ڪيس ھي باری ۾ ھڪ لنبو مشموج لكيو آهي. ان ۾ هـــو چرک او ہ " منشبہ حالیء عسى الهاس ًبر سائرات عي پرسڌ ملدمي كالسواء بيو ڪو ۾ مقدمو ڪول لبر آھي ھنهن ھي گانـد₃جیء حـــی

مثدمي ساج مشابهت

ڪري ڪوڃي

سبمايتري دلچسبي

ھاڳاڻے ھجني ۽

ميهنجر السان عي

هموج لی ایترو ٹی

مبلبتس ستواده

ساومه عي ۱۲۴ فلر هبت عي ڪيس سرڪار ڪيا آهن ليس مان مون گيڻن جو اياس ڪيو آهي. مولکي معلوم آهي لہ عندستان جا ڪتوا محب وطن ان فلر عيث سزاياب ڪيا ويا آهن. الڪري مان بينتور سوپاڳي آهن عيد ان محيان جو ان

الحرب مان بيميتو مو په منو و بور آهي .... المرحب مون لي كس كيو و بور آهي .... ميتر و عن سركار شدستان كي چيهر و با بو آهي او لر و بيء كيين به سركارک سرشتی هن كان اڳ كو له رسابي آهي ۽ الكري ان سركار مناف الراميو قبال كم مان عك لك كار به أو سميتون مند ستان الكريز سركار هي عمق عمله عيتر كاثر كو غرو الكري الحري سرشتي لاء قرب كار لمو غرو الكري اعزي سرشتي لاء قرب دارط مان باب لو سمجيان.

..... عرابيء سان الهكار كرة التزولي فرض آهي جيترو لهكيء سان سهكار كرن

لوض الحمي جيتو ليكيء سان سيختار خون. الحكوى مان الها طلب أو حويان جيسي شيء الحكوى مان الها طلب أو حويان جيسي شيء كافون عيمه دُره أو سمجيدو وجي ؛ هر حجيل أو سجيان ، ان حول اله حجيكا و ذير و د سرا أو حول الها على فرضي ملى سكيني الها مولكي أربي وجي ؛ آغ خوشيء سان الها تو دائمت حندس ، التكوي مستر عتم ، أوهان الله به رسنا كلل آهن يا لا مستر عتم ، أوهان الله به رسنا كلل آهن يا لا أله بي الموسية و آهي يحد اوجين حار والم طالم إلى السونية و آهي به يتهدي الموسية و آهي يه المهادي المحدد عن الوهين على المحدد عن الوهين على المحدد عن الوهين المهادي الما الهو تو أي يأدن المحدد عن الوهين على المحدد عن الوهين على المحدد عن الوهين عالى حديد له جيش سوشتى ؛ فالدون هين الوهين عالى الهون المحدد عن الوهين عالى الهون المحدد عن الوهين المحدد عن الوهين المحدد عن الوهين المحدد عن الوهين المحدد عن المحدد عن المحدد عن الوهين المحدد عن المحدد

من ابهت ذري لا هو الدس هي داو الأن هي اوجا لا أو ڪري ۽ دو لا عو پنهنجي ت اڳيان ببان عجيب سکيائنسان عند هي ڪيس سرڪاو البس هي اودوائن

کي بگاڙي ٿو.

سٽراس ۽ گانڌي 
هيء ۽ پيني السين 
ميدس ۾ حسو رخ 
ميازائي صاف ڏسڻ 
۾ اچي ٿي، ڇو لہ 
پيني چيو لہ ستب 
بانيي چيو لہ ستب 
نالسون کان مٿي 
هي ڏوه لاء سال 
هي ڏوه لاء سال

گهري وړ تي. مهائما گالذيء حو ڪيس راڄنيتي ۽ ٿــالولي کبتو ۾ گهريء معنجل سان يو يل آھي ڇو ته سقرات واري مقد می حیان ان بر راجيه سان وفادارى ۽ وويڪ سان ونادارېء چي چڪري پٽل آهي. سم لہ گاندہجیء لي ڪيس له هلي رهيو هو مكم ايشور ۽ اليان ذات عي اڳيان برطانب سوڪار لي

ایشور سپ کان وڏو ڪيمياگر آھي. ھو حتى ھوندو آتي ڪچرو پر سون ٿي ويندو. ـــــــابر

ڪبس هلي رهبو هو.

گېرو السر لو ددی.

اسم كس علاليندى

## سماجواد

سماجواد هڪ بلڪل سندر شبد آهي ۽ منهنجي ويچار موجب سماجواد هيٺ سماج جا سيبئي فرد هڪ جهڙا آهن ، ڪو ليچ له آهي ، ان ۾ راجا ۽ ڪڙمي ، شاهو ڪار ۽ غريب ، مالڪ ۽ مزدور سيبئي هڪڙي سطح تي آهن .

سماجواد هيٺ هر ڪنهن نگر واسيء کي

ه جيتر و پگهار ملط گهر جي \_ و ڪيل ، داڪٽر ، اڌ ياپڪ ، وزور هجي يا ينگي . ان آدرش تي شايد يار تواسي سماج پهچي د سگهي مگر هر ڪنهن يار تواسيء جو ڪر تو يه آهي له انهيء لڪش تي پهچيط ااء چت لڳائي . آزاد هندستان ۾ نشي دهليء جي مطاتن ۽ غرب مزدورن جي رهط وارين مصيبت بريل بستين جي و چر ۾ جو شاهي و يڇو آهي سو هڪڙ و ڏينهن رهي له سگهندو . جيڪڏهن د ولت سان حاصل ڪيل طاقت د ولت سان حاصل ڪيل طاقت له ويا ته هڪ ڏينهن هنسڪ خولي انقلاب اوس اچلو آهي .

ورگہ جنگ جہو و بھار مولکی کہ ہی کین آئڑیو آھی. یارت ہر ورگہ بہد لہ فقط الح آؤ کینھی پر اہا گاری سگھجی تی.

آرتك هك جهڙائي، جي معنجل اها له آهي نه هرهك وت هك جيتر و الأو هجي. واستوك معنجل اها آهي نه هرهك كي پنهنجن كهر جسن بوري كو لا اله ضروري وسيلا ميسر هجن.

سماجواد ستاين ڪوڻ لاء ڏاڍ ۽ خونوازيء جو طريقو اختيار ڪرڻ ضروري نه آهي. اعتسا ۽ ستياگر هه جي وسيلي اهـو مقصد حاصل ڪري سگهجي ٿو.

### لوڪ سيوڪ سنگهم

مهاتما گانسذيء شهاد سه جي د يدهن كانگريسين لاء جا وصعيت چدي اها هغي سندس من ۾ ر ٿيل اوڪ سيوڪ سنگه جي عور آجڪ جو خاڪو. سندس ويچار ههو د آزادي حاصل ڪرڻ بعد ڪانگريس راجيسي ڪاريه کي چدي هڪ جو ڙ جڪي سنستا بطجي پوي، جيڻن ڪانگريسي ڪاريه ڪرتا يهدن ۽ ناظي جي لالچه ۾ له قاسي پون. ان ر ٿيل لوڪ سيوڪ سنگه جي جو ڙجڪ ۾ لوڪ سيوڪ سنگه جي جو ڙجڪ ۾ لوڪ سيوڪ لاء گالذيجيء هيٺيون خاڪو رڻيو هو:

(١) الدين نفشنل ڪانگريس جو نالو بدلاني سيوڪ سنگه، رکيو ويندو ويندو.

(۲) ان سنگه جو عرعڪ ڪاريہ ڪو تا:

(الف) عث جي ڪتيل ست ۽ عث جي آڙاڻي ئي اڻيل سرٽيفائيڊ کادي پهريندو.

(ب) هو هر ڪنهن قسر جي اڇوٽيطي جو

لرک کند و التر جالی ایکتا سینی درمن لاء سمان عز صد داری ، عسینی جالین می لوکن لاء داس، جالی ، ورث بید بنا هی جهری و روستا بیدا کو ی عدی میسر کری مید و عدو .

(ب) پيهنجي مرڪز جي ڀر وارن ڳولن سان شخصي لاڳاپا رکندو.

(پ) گالون ۾ ڪر ڪندڙ تيار ڪندو.

(م) روزاله کاریه جو رکارد رکندو.

(ت) گالسون کي سوالنبي بنائل جي ڪوشش ڪندو.

(ند) کولس جی رغواسین کی صحت صفائی، جما سدانت سیکاریندو ؛ سمارین کی روکط جا ایاء ڈیکاریندو.

#### لوڪ راڄم

ر لوڪ واجس التظام وارو ۽ ووشن دانا ۾ بيترين وستو آهي.

منبنتی لوک واجب سوشتی هی اتحوار اها آهی الد از کمورور اها آهی الله کمورور استخما کی ۱۹ ایتوا آی موقع میسو هو ندا میتوا با افتور کر با نافتور کی .

لوه واجه با عندا هو سوراهیه کلتن 
حور ا عدا سان این کوله سگینداو.
اغو سوراهم هنین می عاصل کول اله
ا مدین کی تاثر رکیا الاه لگاتار جدوجهد
هر ضرور تتو لتی سو "سوراجید" شند سی:
او که کولین.

منهنجي لأه واجنيتي ستسا الذانعه عدود ڪو ساڌيه (اُديش) لہ آهي مگر عسامر أُعنتا مي همو كبتم ۾ وڪاس عاصل ڪرڻ جمو وسبلو آهي, وانهنيتني ستا ھي معنجلي آهي قومي ولدكيء كي جولديل عيوضي دواراي التظام م وكل ميكدعن قومي عنون اعاو محكمل كي و يمي عو اهوا شود بشود التطام م علندو على لـ يوء عنوضت عني جو للـ ط عى كا مروريه لالبدي إدا ليندي اعليل دويمي عبي فاعدي فالون عي غير مو عودكي. افزى رابعه هسك عركو ينهنجو حاكر يارط عو ندور عرك بالكي اعلى دستوو علالمعدو عو باژ احری، له رڪاوند د طعي, آدوشي وأعما هبت التكوى وابتبتى ستا هولدي ئي ڪود جو لا أي فسك سرڪار کي ڪور در سی

ستياكرهم

سول الاوالي يا ستباگرد هر دك الگرك مو عدر الكوار چلاك الحي الحدو الكوار چلاك الحي الحدو الكوار چلاك الكوار الكوار

ستاگره عسبی عثمار هیی ابدوک بر حَالُتُ مُثَافِ عَسَا لَا حَمِ ٱلْطُنِي آهِی. حَالُتُ کَی ڈِبْرِع ۽ همدوديءِ سان ڦهر اُلو آهي. ڏبرع معميلي ڪشت سينڙ.

ستاگر هد حو مطلب آهي ڪئٽن سيط در يعي مسق عامل ڪر في هشاوي سان مالمي جي جي طويٽر ايئڙ آهي. جا ڳاله صحم د آهي ان ڪرف کان انڪار ڪرف معدي ئي آهي آئي آئي شختيء جو ايمو د ڪرف افسا اها شڪتي آهي عمين جو ايمو د هر ڪري سکهي ٽرب ٻاري لو حوان استريون بهرطڪ الهي جو ايموو پر ؤلده وشواس ددي.

عود تربانی مندعن کاوڙ ۽ ويسم کان آحسی آهي ۽ لڏهن ان حي آڏ ر ڪنور ۾ ڪنور دل به پگيم حي ٿي ۽ اوليتي ۾ اوليتي حيالت به ڪافور ٿي وڃي ٿي .

حڪمرن ۽ اسپمالن ۾ اصافو سچيءَ سبيتا جي نشاني ڪين آهي.

أديش ۽ طريقا Means & Ends

أديش ۽ طريقا منهنجي جيون جي فيلسونيء ۾ هڪ جهڙا ئي شبد آهن.

ستيه ۽ اهنسا ايترو ته هڪ ٻھي سان ڳنڊيل آهـن جو انهن کي هڪ ٻئي کان الڳ نہ ٿو ڪري سگهجي. اهي ڄڻ هڪڙي ڪي جا ېه پاسا آهن. چشي نقو سکهچي ته انهن پاسن بر سڌ و پاسو ڪهڙو آهي , اُلٽو ڪهڙو آهي. ان هولدي به چيمبو ته اهنسا آهي ساڌن ۽ ستیم آهی ادیش یا سادی سادن سدائین اسانجي پهنچ اندر هنا گهرجن ۽ الڪري ئي اهنسا اسانجو پرم درم آهي. اسين جيڪڏهن ساڌنن جي باري ۾ خبردار رهنداسون ت پوء أديش اڄ د سيان ضرور حاصل تيندو. ا۔ان جدّ عن اهو نڪتو بخوبي سمجھو تہ پوء آخرين جيس لائڪ ئي اچلي آهي. ڪهڙيون به کطی مشڪلاتون اچن، ڪيتريون به کطي ظاهري طور شڪستون ملن, پر اسانکي ستيہ جي کوج ڪڏهن نر ٽياڳڻ گهرجي ڇو تر ستيہ خود ايشور آهي.

ائين سمجهڻ نہ ساڌ ن ۽ ساڏيہ جي و چبر يعني أديش ۽ طريقن جي و چبر كو لمرق له آهي، انهيء يل كري ني جن كي درمانما كري شمار تو كيو و جي اعزن شخص كان به گناهم ٿي ويا آهن. ساڌن آهن بجہ مثل ۽ ساڌ به يا اديش آهي ويل. اديش ۽ طريقن جي و چبر اهڙ و سنبند آهي جهڙو و ط ۽ بھ جي و چبر اهڙ و سنبند

مسان ڪاميائيء حاصل ڪرڻ لاء ڪنهن ڇوٽي مارک جي عجظ ۾ وشواس د تو رکان .

# راشترواد ۽ انتر راشتر واد

راشتر یہ واسی بطبع کانسواء انتر راستری بطبع نامہ ک آھی۔ انتر راشتر یہ پناو تالا عن ممکن تی سگھی آو جدّ من واشتر پناو می حقیقت او بطبی، یعندیل جدّ من مک عی دیس جا ناگر کی باطمکی منتظر کن ع حکوی شخص جیان گذری قدم کطن .

تو میتبطی بر خرابی کینی، بر اج جی قومن اندر جا تنگدلی آهی، جا خود غرضی آهی، جو علمد پطو آهی سا نی خرابی آهی. هرکو دیس بهی کسی کشت بر وجهی کمائل آو چاهی، با بهی جی و ناش بر بنهنجو کلیال آو گولهی.

منهنجو آدیش آهـی سچی سنسار سان متر تا. مان هڪ ئي وقت گڼطي بر گڼځو بيار رکي ڄاڻان ۽ ساڳئي وقت ظلر جو گڼځي بر گڼځو مقابلو به ڪري ڄاڻان.

منهنجي حب الوطني منهنجي دور جي
مالتت آهي؛ مان يارت كي الين چنبڙ بل
آهيان جيش بار مانا جي ڇاتيء كي چنبڙبل
هو ندر آهي ڇو له اهو منهنجو وشواس آهي
له هوء ني مولكي گهر بل روحالي توت بخشي
آهي. يارت ورش الدر اهو وابومندل موجود
آهي جو منهنجن اوچ ۾ اوچ ابلاغانس سان
لهڪي آو اچي، اهو جي ويو آسه يوء آنا
يتير بطچي يولدس ۽ ڪڏهن به مولکي

مان ڀارت جر هڪ لهاڻو سيوڪ آهبان ۽ ڀارت جي سيوا ڪندي مان انسان ذاحه جي سيوا ڪري رهيو آهيان.

جيسين جيو ها تر سان ايڪتا جو احساس نہ ٿو ٿئي تيسين پر ارتنا، اپواس، جپ تپ سڀ وئرت ڳالهيون آهن. بابر

ارت شاستر

ارى شاستر ۽ نيتني شاستر ھي و پير ڪا علصديطي عي لكي ليك مان كلي لٿو سگهان. اهي آراڪ پدليون جي البان يا قوم جي اعلاق کي ڇيپو ٿيو ن رحالن سي ڪنيتيء

واربون آهن ۽ ان ڪري آهي گناه سان بربل آهن. الڪري عا آرآڪ ويتيار ٻــد ٿني هڪڙي ملڪ کي ٻئي تي شڪار ڪرڻ هي اعازت لي رُثِّي اها اخلاق رهت آهي. بولتني بذات خود خراب ڪينهي. ان مو دراپيوک ڪرڻ خراب آهي. ڪنهن ا ڪنهن روپ ۾ پولچيء جو کپ لہ ٿندو

الله له رواهي ما لهي مان يه ڪي اورا عمل ۾ آڻي گهندا. بولجي پتين کان جيڪي ڪتِه حلَّى طور طلسي سگڍجي آو سو عيءُ د هو پولتني ۽ ملڪيت ھڪ امالت ڪوي سمجهن ۽ الهن هنسو سماح جنبي شيوا لاء اپيوگر ڪن. وڏيڪ ضد ڪوڻ عا سولي

ڪڪڙ بندا لي ڏڻي انکي ٿي تتل ڪرڻ

ئے لبندوں ہنہتھے ملکست عبو سمبوون

رابر آغی. منهنجي وبچار موجب پارت جو آرائڪ دانجو اعثرو عنط گهرسی بارمعه حو چو ساری سنسار عوثمي اغسىۋو شئط گهرھى حنهن مر ڪو له کاڏي ۽ ڪبڙي کاڻ والجيسل له عصي. هر ڪنهن کي ايترو پوڙهنو مليج گهرھي حو عو بىيىچو كدر كرې كىي.

حتُن ءو ستيو ڪوشمو نو ض پالنا ۾ آهي. أسس مرائشي هي ينبنجا پنينجا فرض باليون ا حق بنهنجو بال عاصل لي وبندا.

آرتّ سمانتا

منهنجو آدرش لا آهي هڪ جهڙي وراست پر مونکي ڏسڻا ۾ اچي ٿو لہ ادو ٿي ڪولہ سگهندو الڪري انساف روء وراست الاء باط پتو ۽ بندو رهندو آهيان.

كاندي كرنت

مان عو لد ائين جوان 3 عڪ ڪري اسين مڙيئي چور آهنون. مان جيڪڏهن ڪا شيء کٹان ٹو جنھنجو مولکی ٹرت کپ ڪولھی ۽ اها پاڻ ويت رکني ٿو ڇڏيان لہ جئسو لہ مان بئي ونَّان اها شيء جورايان أو, مان الس چو لج ھے ھمت آتو ساریان 3 قدونتہ ھو ھڪ بسادي سڏائت آهي بنا ڪيهن عڪڙيء ۾ لياريءِ حالت جي. له قدرت اسان جي روز بروز جي گهرجن لاء ڪائي اُپائيندي آهي ۽ انڪري هرڪو حڪڏهن پنهنجي گهرج

ياط وت ملڪيت ل سانڍ طي جوري ل ڪرڻ مثل آهي. صرورت کان وڌ بڪ پاڻ ومت رکا جو رکء نوانر آهي. جيسين ديس اندر څڪڙو به سچي لگي ما ليو يا استرې روز گار يا كاذ ې بنا آهي ليسس اسالكي سكنو ويلو كالسدى لم اجط كهمي.

موهب چيز کلي ۽ ان کان وڌيڪ نہ کلي تہ پو ۽

دنيا ۾ له ڪو غويب رهي ۽ له ڪو بک موي.

منهنجي وس ۾ شجي لہ مان هو لد بڙيشي سداورمه سد ڪري جڏيان. انهن سداوران اساليمي توم مر سستني بېڪارې د ونگه ۽ گناھ کي وڌابر آھي.

لک ۽ ليڪاريء ۾ وڪوڙيل ماڻھن لاء ایشور حو اهو روب ثبی قمول پواٹو آہسی حيين ۾ انهن لاء کاڌي ۽ روزگار <sub>ھ</sub>ي آشا سمايل هندي.

م چيني لوڪ راجير سرشتي لاء پوجن موافق آهي، پر اها نڪتر جيسي حور آهڪي ۽ سمحيداريءَ سان بربل هئو گهرجي.

## ڳو ٺ ۽ ڳو ٺاڻا

مان بدائی چڏيان د جيڪڏعن اسانجا ڳوٺ ناس ٿيا تہ ڀــارت بـ ناس ٿي ويندو. يارت بوء يارت نه رعندو. هندستان كي جو سنسار كيسنديش ڏيٿو آهي أهوڪتر ٽي و بندو. ڳوٺن کي وري جياري تـڏهـن سگهبو جدّ عن الجو دُهـ ط بند تني شاهـي بعماني لي ڪــار خالن و جهيځ جــو نتيجو او س اِلي. لڪر ندو ڳو ٺاڻن جو ڏ ڀڄڻ , کليبو کلايــو يا ال لكو چو تــ مشينريء كان بعد چاپيتي ءِ نَهِيل مال لاء ماركيت بيدا كرط حسا مسئلا پيدا ٿين ٿا. انڪري اسانکي اعا ڪوشش والطي آهي تہ هر ڪو ڳوي خو د پورنيء واړو بڅجي ۽ أهي شيون تيار ڪري جي ان ڳوٺ ۾ ئي ڪر اچڻ جهڙيون هجن. ڳوٺاڻن هنرن جو اهو روپ تائير رکندي، جيڪڏعن ڳوٺاڻا جديد مشينري ڪر آڻين تہ مونکي ڪو اعتبراض ڪونھي يا اھي اوزار ڪر آڻين جي هو ٻاڻ تي ٺاهين. اشي اوزار رڳو ٻين کي ڏهڻ لاءِ ڪم آڻڻ ن گيمرجن.

مان ڳو ااطين مشينين بر عرڪو سڌارو آطيط پسند ڪندس ، پسر مان ڄاڻان ٿو له انساني پورهشي جي جاء تي بجليء جي شڪتيء لي هلندڙ لاڪون (Spindles) آڻا گناهم آهي سواء ان حالت جي جڏهن لاکن ڳو ااڻن کي سندن ائي گهر بر ٻيو ڪو روزگار جو وسياو ميسر ڪري ڏيڻي سگهجي .

شهر ن بر رهندڙن کي خيرڻي ڪا ڄاڻ آهي ته ڪيفن اڌ بکايل کو ڙهـال ڌيري ڏيري مرده، آيندا پيا و جن . منهنجي د ل بر ذرا به شڪ له آهي ته شهرن بر رهندڙ جنتا کي ايشور وت ان گناهه جو هڪ ڏينهن جواب ڏيلو پوندو.

### هشينر ي

مان مشينري، پنيان پاڳليظي جي ملاف محضانڪري له آهيان ڇاڪاڻ لا اعي مشينون آهن. آهي حياتو جو انسان وڃي آو انساني پوڙهيي کي بيڪار بطانيندو تان جو عزارين بيروزگار بطجي گهٽيون پيا تا چاڪارين. آخ وقت اوڙين محنت بچائڻ چاهيان آو پرسرسموري انسان ذات لاء ۽ نه منش جائي، جي ڪيفن هڪڙي حصي لاء. آخ چاهيان آو نه د ولئ ڪن تورن جي هن ۾ بند نه رهي بر سيني جي عقن ۾ بند نه

مشينري کي ۽ ڪو ستان آهي، مشينري اڄ جي اڳ ۾ بيهي و ئي آهي. او غروري الساني بورهغي جي جڳء مشينريء کي وٺا لا گهرجي. هڪ سڌار بل هر سني وستر آهي. ابجاد دريعي هڪڙو شخص سڄي بارده جي زمبن کيڙي و جي ۽ زرعي بيدايش لسي تبخو ڪري و جي ۽ زرعي بيدايش لسي تبخو ڪري و جي ۽ لکن کي ڪو روز کار نه ملي، نه اهي اوس بک مرندا ۽ بيڪار هئيا ڪري هو بيت بڻجي بولدا جيئن ڪ ڪبترا ئي بيا هو بيت بڻجي بولدا جيئن ڪ ڪبترا ئي بيا

سي كان مكيد وستو آخي السان. معبدي الساني عدّن كي بيكار له بظائي. مان مجانتو له كن حالتن بر مشبتري كارائتي تي سكهن آي. سبخ جي مشين ذائهن لهار يو. أور يون جن كارائتيون وستون ايجاله كبون ويون آخن لسن مان سبخ جي مشين هڪ آهي. اعام مستر سنگر توب و ران ينهنجي استريء كي مستر سنگر توب و ران ينهنجي استريء كي مشتر عدي هدي.

هي شرير کن ينگر آهي، اڄ آهي سياڻي ڪونهي، هيئنر آهي تــــ پل کانپوء ختم، پوء ان جـو ڪهڙو بانور ا

#### برار تنا

آ۔ برار آما ئی منھنجی جیوس کی بھابر آھی. ان کالسواء مان ھن کان گیٹو اکب باڳل بلجي بوان ھا۔

جيون جي هذا جدا کترن ۾ پنهنتي آموني اور لي الله المران ۽ آموني سق آهي. برارليا جينون بدکت وال جي ودند د آهي. ليڪ طوح حيڪ دن ان کي سجهبر وجي ۽ ان جو ايموک ڪرو وڃي د برارليا عبل هو سب کان و ڌ يڪ طالتور وسياو آهي.

براراما الاء الزمي آهي له ايشور پر زالده. وشراس هجي . ان وشسواس بنا ڪاماب ستاگره وبيار پر آالي لي اتو سکيدي . برارلنا دريمي ئي ڪاوڻي ڏڪار ۽ بين ڪورائيندڙ پارنان اي نجم پائي سکيدي لي.

#### ستيم ۽ اهنسا

المان جي هت ۾ جي شڪتبون آهن لن ۾ اهسا مهان ۾ مهان شڪتي آهي. منشب جي قابليت جي مسولمار ۾ مولمار وناشي استر ايتاد ڪيا آهن لن کان اهسا وڏيڪ شڪتيء واري آهي.

کن مترن هو چورځ آهي له سته ۽ اهسا لاء د لنا چي وهنوار الدر کا حکيم کالبي. پان البن سان شاپلواء له آهبان. سته ۽ اهسا مولکي ويڪتي گت مڪتيء لاء لر گهرمن. آء سدائس اهي تجرنا يي ڪندر آبو آهبان له البن اصولن جو روزاني حيون ۾ ايسوک ڪوروچي.

اهسا هے اهر ب شکتی آهی جنش محمد محمد البوک کوی سکیی أو بار ، حوان استری و بهر صود ، بشرطبت سند ن بر بر مد ابدور بر زنده، وعواس آهی.

اهسا رڳو ڪڪ مان جو رستو لہ آهي۔ اهسا هيئن مون سمتيمو آهي ۽ لمام هڪ سرگرم شڪتي آهي .

اهسا ۽ ڪائونا گڏو کڏوهي لا تا سگهن. هڪ مڪمل هشاو بند شخص الندو ۾ ڪائو لي سگهي ٿو. عشياو بند خوص الندو ۾ ڪائونا لي سگهي ٿو. عقياون حو رکيل هي ڪائونا اهسا بورن لريتنا کانسواء عنو ناممڪن آهي. اهسا هي معمل اها لا آهي لا پنهنجن اهسا ۽ ڪائونا سان ايجي و چي و چي د هسا ۽ ڪائونا سان ايجي و چي هي و چي لي و ديڪ پسند ڪندس. اي حسا کي تي و ديڪ پسند ڪندس. اهيا و او تا حي چو تي آهي.

اسین جیکی نہ آھبو ن اھو پاٹکی ڈیکارٹ جو دونگ نہ کر ہو ن. حبکی نہ ٹی سگھی ان کرٹ حی لیا نہ کر ہو ن. ۔۔۔ ہاہر

# مهاتما گانڌيءَ جا ويجار

(سندس ئي شبدن ۾)

مولکي دنيا کي ڪابر نفين چيز سيکارڻي ڪانر آهي ، ستيہ ۽ اهنسا ايتروڻي پاراچين آهن جيترو بيهاڙ ـ ٻاپو

ڌوم

درم هڪڙو برکش آهي جنهنجون گهطيئي شاخائون آهن.

ستيه ۽ حتى كان وڌيڪ ڪو ڌرم له آهي.
" ڌرم" شبد مان منهنجي مراد رواجي
يا دستوري 'ڌرم' جي له آهي، پر اُهو ڌرم
جو سڀني ڌر من ۾ وياپڪ آهي، جو اسان
کي پنهنجي اُپائيندڙ سان سنمک آڻي ٿو.

قرم شبد جو جڏهن مان اچارن ڪريان لو تڏهن مان صرف هندو قرم ڏانهن اشارو له ٿو ڪريان، مان هندو قرم جو لاشڪ بين مڙلي قرمن کان وقيڪ مله، ٿو ڪريان، پر مان ان قرم جو ذڪر ٿو ڪريان جو هندو پڻي کيان گهڻو اوچ آهي، جو السان جي ماليڪ بناوت ۾ ني تبديل ٿو آهي جو کيس سندس انتر-ستير سان اڻ پوتم ٿو ڇڏي ۽ کيس پوتم ٿو ڇڏي ۽ کيس پوتم ٿو ڇڏي ۽ کيس پوتم ٿو ڇڏي ۽ کيس

جدا جدا در ر جدا جدا رستا آهن جي هڪڙيء ئي منزل ڏائين وٺي تا علن. جي اسان ان منزل نسي پهتاسون له پوء ان ڳاله جي ڪهڙي اهميت آهي نسم اسان رستو ڪهڙ و ورتو. حقيقت نهيء آهي له جيتراون ويڪتون آهن. درم به اوترائي آهن.

جو شخص پنهنجي ڌربر جي مول سڌالت کي پهچي ٿو أعو سڀني ڌرمن جي مرڪز کي پهتو آهي.

ايشور مان أپائيندڙ کي له لا او آهي ۽ له ڄا او آهي. سنسار ڀـر جي ايشور پر وشواس کي

آهي، سنسار ڀـر جي ايشور پر وشواس کي مون پنهنجو ڪـيو آهي ، ۽ منهنجو اهـو وشواس اظ منجندڙ آهي انڪري آء الکي اليو جو در ۽ و ڏيان ٿو. پر شايد الين چيو و چي ته وشواس کي اليو ڪري سڏڻ ستي سان کيلظ آهي ، انڪري آء الين ئي چونلس ته منهنجو جو ايشور پر وشواس آهي ان جي بيان ڪرڻ لاء مون و ت ڪي شبد ڪوله آهي .

ایشور بنی شکتی قاعر لـ آهی مکر کر پالو آهی، مرتبوء بنی و چر ببیون قائسر آهی، کو گور کیت بنی و چر ستیه زلده رهی آن ۽ اولاه الدو کار جی و چر روئنی هلندي حلی تی.

مون لاء ایشور ستید آهی، بر بر آهی، ایشور زیدی، ایشور زندگی، با روشدی، جو سر چشمو آهی با سائشی وقعت هو الهن سینی و ستن کان به بی بری آهی، او شواسین (athelsts) جو او شواس به هونی آهی ، هو والنی، با دلیل کان مشی آهی.

مان ابدور کے السان ذات جی سیوا بر پواہت کرنا جو بتن تو کربان، جو تر مون کی خسبر آھی اللہ ایشور نہ متی آکاش بر آھی و لہ ھیٹ بالہال بر ، بر ھو ھو کیشن بوانیء الدر و بابک آھی.

شرير جي بگڙڻ جو هڪڙو ڪارڻ اڌيرتا آهي. هن اڌير ته شرير بم اڌبر.



٣٩٩١ جي ڪئڪ الڊيا هلييل وقمت ڪواچي جيل ۾ اسالجي سنڌک اڳــوالن جو درشن

سر کراسی شرک کوردن وزیرائی ، سر کراسی پندمه ادیه یانو ، شوک پدسوسل . مست چتر – شری جوئترار ولیچا ( هیل بر لحکتل)

# مهادما گانديء جا ويجار

(سندس ئي شبدن ۾)

مولکي دنيا کي ڪابر نئين چيز سيکار ٿي ڪانر آهي , ستيہ ۽ اهنسا ايتروئي پسراچين آهن جيترو پسهاڙ باپو

ڌرم

د رم هڪڙو برکش آهي جنهنجو ن گهطيئي شاخائون آهن.

ستيہ ۽ حتى كان وڌيڪ ڪو ڌرم لہ آهي. " ڌرم" شبد مان منهنجي مراد رواجي يا دستوري 'ڌرم' جي نہ آهي، پر اُهو ڌرم جو سيني ڌر من ۾ وياپڪ آهي ، جو اسان كي پنهنجي اُپائيندڙ سان سنمكہ آڻي ٿو.

درم شبد جو جدّهن مان اچارن كريان لو ندّهن مان صوف هندو درم دّانين اشارو له تو كريان. مان هندو درم جو لاشك بين مرّاني درمن كان ودّيك مله لو كريان، بر مان ان درم جو دكر تـو كريان جو هندو پلي كـان گهلو اوچ آهي، جو انسان جي مالسك بناوت بر تي تبديل ٿو آلي چي مالسك بناوت بر تي تبديل ٿو آلي چدّي، جو كيس سندس انتو۔ستيہ سان ال چدّي، جو كيس سندس انتو۔ستيہ سان ال پرتر أو بلائي،

جدا جدا درم جدا جدا رستا آهن جي هڪڙيء ئي منزل ڏانهن وٺي ٽا هلن. جي اسان ان منزل تسي پهتاسون ته پوء ان ڳاله جي ڪهڙي اهميت آهي تسم اسان رستو ڪهڙ و ورتو. حقيقت تهيء آهي ته جيتراون و يڪتون آهي. درم به اولرائي آهن.

جو شخص پنهنجي ڌرم جي مول سدالت کي پهچي ٽو اُعو سڀني درمن جي مرڪز کي پهتو آهي.

إيشور

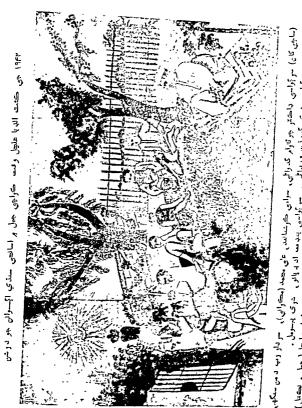
مان أباليندر كي له ذالو آهي به له بالو آهي ، سنسار بهر جي ايشور بر وشواس كي مون بنهنجو كي و أهي ، به منهنجو اهدو وشواس الح منجندر آهي المسيري آلم الكي اليو جو درجو ذيان أو ، بر شايد الين رجو و جي له وشواس كي اليو كري سدّن ستيان كيلن آهي السكري آلم الين أي جوندس مان كيلن آهي الشور بر وشواس آهي ان جي بيان كرن الله مون و حد كي شبد كرد له

ایشور چی دکتی قاهر لـ آهی مگر کر پالو آهی، مرتبوء چی و چیر جبون قائم آهی ، کوڙ کیت چی و چیر ستیہ زنده رهی آن ۽ اولده اندو کار چی و چیر روسنی هلندي هلی آنی،

مون لأء ابشور ستيد آغي، بو ادر آغي، ابشور لويفتا آهي، ايشور زندگيء ۽ روشنيء جو سر چشمو آهي ۽ ساڳئي وقلت هو الهن سيني وستن کان علي ۽ بوي آهي. او خواسين (atheists) جو او خواس به هو نبي آهي، هو او خواس به هو نبي آهي، هو او خواس به هو نبي آهي، هو واخيء ۽ د ليل کان ملي آهي.

مان ابدور کی انسان دامه جی سبوا بر برایت کرنا جو بتن تو کریان، جو له مون کی خمر آهی لم ایشور د متی آکاش بر آهی و در کنون برانی، الدر و بایک آهی.

شرير جي بگڙڻ جو هڪڙو ڪارڻ اڌيرتا آهي. هن اڌير ته شرير به اڌبر



سو گزاسی شوک کورڈن وزیوائی ، سو گزاسی پندمت ادیابانو ، شوک بدسوش . مسمه چتر - شوی چوائیرام ولمچا ( عبل ۵ لڪتل)

# مهاتما گانڌيءَ جا ويجار

(سندس ئي شبدن ۾)

مولکي دليا کي ڪاب نفين چيز سيکارڻي ڪار آهي ، ستيم ۽ اهنسا ايتروڻي پواچين آهن جيترو بيهاڙ ـ ٻاپو

ڌرم

دُر مر هڪڙو بوکش آهي جنھنجو ن گھطيفي شاخائو ن آهن.

> ستيه ۽ حق کان وڌيڪ ڪو ڌرم له آهي. " ڌرم" شبد مان منهنجي مراد رواجي يا دستوري 'ڌرم' جي نه آهي، پر اُهو ڌرم جو سڀني ڌر من ۾ وياپڪ آهي، جو اسان کي پنهنجي اُپائيندڙ سان سنمکه آهي ٿو.

> قرم شبد جو جدّهن مان اچارن كريان تو تدّهن مان صرف هندو قرم دّانهن اشارو له تو كريان، مان هندو قرم جو لاشك بين مرّاني قرمن كان وقيك مله تو كريان، بر مان أن قرم جو ذكر تـو كريان جو هندو پطي كـان گهطو اوچ آهي، جو انسان جي مانسك بناوت بر ئي تبديل تو آطي چدي، جو كيس سندس انتر-ستيه سان اظ پوتر بوي جو كيس

جدا جدا در ر جدا جدا رستا آهن جي هڪڙيء ئي منزل ڏائهن وٺي ٽا علن. جي اسان ان منزل نسي پهتاسون له پوء ان ڳاله جي ڪهڙي اهميت آهي نسم اسان رستو ڪهڙ و ورتو. حقيقت له هيء آهي ته جيتريون ويڪتون آهن. درم به اوترائي آهن.

جو شخص پنهنجي ڌرم جي مول سڌالت کي پهچي ٿو اُعو سڀني ڌرمن جي مرڪز کي پهتو آهي.

إيشور

مان أپائيندڙ کي د ڏ ٺو آهي ۽ د ڄاڻو آهي. سنسار ڀـر جي ايشور پر وشواس کي مون پنهنجو ڪيو آهي ، ۽ منهنجو اهـو وشواس ال مخجندڙ آهي انڪري آء الکي اليو جو د رجو ڏيان ٿو. پر شايد ائين چيو و چي د وشواس کي اليو ڪري سڏڻ ستيان کيلي آهي، انڪري آء ائين ئي چوندس سان کيلي آهي، انڪري آء ائين ئي چوندس د منهنجو جو ايشور پر وشواس آهي ان جي بيان ڪرڻ لاء مون و يت ڪي شبد ڪود آهي.

ایشور بھی شکتی تاهر لے آهی مگر کر پالو آهی، مرتبوء بھی و چر جیون تائیر آهی کو آهی کو آهی کو چر ستیہ زلدھ رهی آلی ۽ اولاہ الدو کار بھی و چر روشنی هلندي حلی آلی.

مون لاء ایشور ستید آغی ، او ادر آهی ، ایشور از بدگی ایشور الدگی ، و وشنی ، جو سر چشمو آغی ، ساگنی و قدمه هو انهن سیدی و ستن کان علی ، بری آهی . اوشواسین (athelsts) جو اوشواس به هو تی آغی ، هو اوشواس به هو تی آغی ، هو اوشواس به ها تی .

مان ایشور کی انسان دان جی سبوا بر پراپت کرئ جو بد مون کی خسبر آهی نے ایشور نہ متی آگاش بر آهی ۽ نه حیث پائال بر ، بر هو هر حیث پرانیء اندر و بایک آهی.

شرير جي بگڙڻ جو هڪڙو ڪارڻ اڌيرتا آهي. هن اڌير ته شرير به اڌير.

٣٠٩ مي ڪئٽ الڊيا هليپل وقم ڪواچي جيل ۾ اسالجي سنڌي اڳــواڻن جو دوشن



(البي كان) مو پولتي داڪٽر جولٽولم گدواڻي، سوادي ڪوشنائندن عاق محمد (مڪواڻي)، سو داو رب د من سکھن سوكيراسي خوك كوردت وزيواهي ، سركيراسي يندمه اد بديانو ، خوك بيسومل .

\*سمه چتر - شری چوائترام ولىچا ( جيل ۾ لڪتل)

وتهسواه ازد ماتو تعليق ينجنه كارميتهى ۽ باوج ساج الي هو. الي آبل هوا دار دور ديشے سا مددر ۽ ايلجي بخ .

ہتے کا مدار ؛ اہیجی بن . ان ڈینیم دهلیء ہر ڪنھن گئر ہر جلھ

د لبي. مارې د علی گېرۍ مان نکرې اچی ماره د لبي. مارې د علی گېرۍ مان نکرې اچی ملوس ۾ نو يک لی ۽ وامکيات ڏائين هلؤ لکي. چڏ دی کان وراوي لی منش پيدا ٿير اد ناه مي کند و کاروراي والما کو شهيناهي کو د درم کړو ، کو بيغمبر يا او تار د لو آهي مين پينچي جنون ۾ ايتري ماليتا ملي هتي ۽ جنينجي د ويالت حي کړ يا مليتا لو عتي ۽ جنينجي د ويالت حي کړ يا

وبد منتون هي دليء هي و چر, وامداس كاندىء چتا ۾ اكمي لڳائي ۽ هنتا حو اناه. ساگر ڳوڙها ڳاڙيندو, پنڙمه ۽ دكي دل سان مبائها كاندىء هي عشم ۽ نابو امو وهي پڪاريندو وهمو.

دلبا جی د بس هی گذیل سیا , متعد ماعمه Amited Nations عی سیا شوک می الله الله و الله مهمل حکتی و بشی , شوک بر گومت حول الا می مینی ملکی ، آمر یکا , کتابال الم با کرخ آنواکا ما ملک , بورومه ؛ رشا ما مسرو بی ملک , هرومه ؛ رشا ما مسرو بی ملک , هرومه ؛ بینا الرابال .

بىدىمە حراغرلىل نهرو ان رامە دكى ۽ -ر؛ مان بر بل عودك ۽ گهتحندڙ آماؤ مان آل اندبا ربدبو تان هي شند چما:

"اسانتنی عسون مان دوشنی هلی و تی آهی

چ چو دار ک او لده الدو کار آهی . مو تکی سیجه پر کود لو اچی ته مان چا چوان ؟ کیمن چران اسالتو بیار و لیتا ، صیبتکی اسی بایو کری پیار بیدا هادون اسان جو دیش پتا ، هیئو اسان ویت نسب آهی . اسان کیس ورک دسی د سگیندادون جبین اسان سالس حاسال کسس د سیدا پی رهما آهیون . اسی و تس سندس صلاح لاء کس و بیدادون ؟ دیمن ورک اسان و نس من هی در بیج چو لا کندادون .

د لبا پر جی راجعیتی مدنون، حاکمن ، فیلسوامن ، راح کو متارین ۽ مها پرشن جی شو ڈا عا قرل مهافیا گاندي، کی پیت ڪا لن جو سندار عصی اقهاس ۾ ثالي ملخ مفڪل آهي.

حتی غریبن کی کائڻ لاء لوڻ بہ نہ هلی انگی اسین رام راجبہ ڪمئن جو نداسون. دنيا كي بدائج ترگاندي جيكي كي چوندو هو سو هو ايشور ڀڳت نہ هـو، ائين لي نہ ماڻهو تو تي ڏمسر كن. ائين چوندين ترمنهنجي آنما كي شانتي ملندي علي هي بر لكي ڇڏ ئــ جيكڏهن كولي هي ميني جيون كسي ختر كولي هي مهنجي جيون كينهن بر گولي سان مونكي مارڻ جي كئي ويئي ۽ مان اها گولي بنا كنجهڻ جسي هموار كري وڃان ۽ ايشور جو نالو كلندي بران ڏيان تر بوء ئي محجود ترمان ايشور بوني ايشور جو نالو كلندي پائت نابت نيس نيس."

جن دیس جي مدبرن تي دیس جي داچ کاروبار جو بو جه هغو پندت جواهرلعل لهرو, سردار ولي يائي پٽيل ۽ مولانا ابوالڪلام آزاد سي ان ڏينهن مهاتما گانڌيء وت آيا جئن بيا وقت بوقت وٽس صلاح مصلحت لاء ايندا ويندا هئا. هنن کي ڇڏي ه بجي شام جو مهاتما گانڌي پنهنجي پوٽين ڏوعٽين شام جو مهاتما گانڌي پنهنجي پوٽين ڏوعٽين جي ڪلهي تي هت رکي پرارتنا سيا ۾ وڃي رهيو هغو. اني بهتو مس تــ هڪ جوان سندس اڳيان نمط لاء نوڙيو ۽ ايا ييط کي دور هٽائي سامهون هي بنيان تروي گوليون مهاتما تي ڇوڙيائين.

### "هي رام"

چهي هيك در ليء لي سنون اچي كربو. ائين هن يگ جي مهان بر مهان ويكتيء جي أثر ۽ اعلي جيون ليلا جو شهاد ت بر الت تيو.

عين ان ويل اسانجو هڪ پر سڌ سنڌي

متر شري پيسو مل چاند واطي تيليشون طرف دو آيو ته ڪنهن داڪٽر کي سڏي وني . تنهن و چر ماطهن خونيء کي جهلي ور تو. مهاتما گانڌيء کي سندس نواس استان تي براا هائوس ۾ کڻائي آيا . ترب ئي ائي سردار ولڀ ڀائي پٽيل بنڊ س جواعرلعل نهرو مو لانا ابوالڪلام آزاد ۽ بيا نيتائون دو ڙلدا آيل ۽ خبر ٻڌي خزارين ماطهو براا هائوس جي باهران اچي بينا ۽ التظار جي نيطن سان

داکٽر آيا ٻر جوت اجهامي چڪي عمي. گهٽيل ۽ دردي آواز سان سردار پٽيل لوڪن کي ٻڌايو ٻاپو هليو ويرو. پندس جواهرلعل نهرو ٻارن وانگيان زار زار رنظ لڳو. ساري سنسار جي خلقت ليطن مان اجهل لرڙ ڪ

نهاری رهیا هنا.

مهاتها كاندي، جي شو باترا ۽ انتر كوبا جي ويوستا فوجي كاتى كى سونبي ويئى، سندس شرير نوجي گاڏي، تي ركيو ويو جنهنجي هڪڙي طرف ويسنال هيو كاندي، كاندي، عور سپتر شري رايداس كاندي، پيل به طرف هيو سردار ولي بائي بنيل ۽ سامهون وينل هو شري دبوداس كاندي.

به سو فو جي جوان گاڏي، کي ڪاءي وڃيا عمل چار هوار لڪشوي هڪ عرار عوائي باز ۽ هڪ هزار بوليس گاڏي، جي اڳياڻ ۽ بنيان هلي رهيء علي. گهو ڙيسوار لشڪو جي ٽولن، وائيسواء جا بادي گارد، سوگس جي منهن بر هما. ٽي عوائي جهاز آڪاش مان گاڏيء تي قولن جي ورکا ڪري رهيا عمل، راجگيات تي شام جو ساڍي جندن بچي مانهي جاوس بهتو،

مان هڪڙي ئي لڙائي ڄاڻندو آهيان ۽ اُها ستيم جي لڙائي آهي.

اسلانی می سارس کی بوه چهانی:

"هالد بر دیل مان از مان تبر بهانیا

ی بولاس و را ناه مانچس میدیمی

در شی لاه ایسل به برایی ا مهانشار

کری در اشی با آزیر می اندواندهار

و یک هایش می رانا در رای یی بیشا

به یک بی بیشا

تیمی و اید هامل هیکی میکان ایمی

نیمی و اید هامل هیکی میکان اثمی

تیمی و با بابس هرای می کورشی

دمت آخر داسيء كي جيلاس: "عن دودد ۽ داجوڙم بي شائسي، شن السلاري پي جيومه ۽ مايوسي بي آشا کي لوپي لوگي آئي"

### असतो मा सङ्गमप। तमसो मा ज्यातिमम

II pppp Fytz jppppp

ulu bica, n.m. by sefty ching

Lo by 2 Let ung an luit on assign

1 set (2 se 18 1 by person phila bles

ni n.n. Luly an lung person par lo

Lo phila Array le.

Lo phila Array le.

ulu bica n. lily by the log

ulu bica n. lily by the log

entre services by affine: "af lang

n. lang entre services by affine: "af lang?

خته د آدي, نسكر د تطوالة بر لائط مي بايد سپيء ديل پر تليجي دينيء مبالم جر وار بگر د لير ان ڪري ديل مي ديس مان وادارن اچرا ڳيدن اج ميرک لي بوايل پيون

> "الم چئوا لي 3 أنا الهرا رهس لنهن أله در كاي والمايي جدن تاردن آندن فرد بان الهي والماي أبرك ر آهمان، والموا ايق مان الأهن أبدنس جذهن بد لكوا كبار كباري بوان ا، به مكم إن وكار كبار بد إيما ليسار أنه دل بر دويش (غصر) در وي " خواية هي حملي كان بياء الوائد خواية هي حملي كان بياء اله أوائد خواية هي حملي كان بياء اله أوائد

د آه پارانا ڪرڻ ئي سد ڪسي. ۲۸ جبرري، ئي راجڪراي ابوس ڪرر مياني کان خرڪ پر ئي دل سان

ركيو يو مهالما اعتراض وركو له المين كسا

الإبور اج بوارتنا سيا بركوز ليبو هو چا؟ 17 مهاديا كالذيء جبود

"I. It he omergy down props by all age to all gray all age to the order of the orde

ه لبدره کان (بر عصار د له بدن ال عن په بنجي عصف ساليء کې عي نسد چيا : "جي مينجر هر سا چالاي چيتڪيندي

ీస్తుంటాల్లు ఇట్టి ఉయ్యాట్లు <sup>క</sup>ల్పు ఓ ఎక్కు కేటా { ప్రైక్ ఆ ఈ మ్మే స్తు ఈ పై ఓ ఇట్టు ఓ ఆ ( మ్మీ పై పెల్ల పై పై

خو خصى قانون پنيئجي هٿ ۾ ٿو کٿي سو گنيگار آهي. -- ابد " تون مثمت كان كيڙو كر ولندينيا "

" جنوري مهاتما كانديء جي هن سنسار 
بر سفر جو آخرين ڏينهن هو. جيئن رشين 
عنين كي اڳر ٿي پنينجي انت كال جون 
پڙون پونديون آهن ٿيئن شايد گانڌيجيء 
كي يه پڙون پنجي ويا .

ان ڏينين ساڻس گڏيڻ لاء ڪاٺياوار جا ٻ متر آيسا جن کسي چوائي موڪليائين تر مان اوحان سان پهوارٽنا کان پهوه گڏيس جيڪڏهن سيات هوننس.

ان ڏينهن ئي شري ڪموريلعل ممرووالا کي لکيائين ته شيوا کرام و ينظ جي ر آما ايا پڪي ڪاد ئي آهي. مون جيڪو "ڪرينگي يا مرينگي" جو و چن ڪيو آهي ان موجب هتي د هليء ۾ ڪاني ڪاريه ڪيو المر ۽ هاڻ هتي منينجي رهمڻ جو ضرور ڪونس ٿيندو ان جو نيصلو سياڻي ليندو ان اف

پنهنجي جيون جي اخر ڏينهن ئي مياتما گانڌيء انڊيس نفشنل ڪانگريس لاء نئين جوڙجڪ جو مسودو ٽيار ڪيو ڄڻ ڪانگريس لاء اها و صيعت ڇڏڻ ٽي چاهيائين.

مهالها گاندي ۱۰، اع بر پيريون دنع اندين نشنبل ڪانگريس جي سوپرڪ بر آيو جڏهن ڪلڪتي اجلاس بر شيواداري ٽي ٽوسال وراهڻ جو ڪر هموار ڪيائين. ۲۰،۶۰۰ع کان ولسي ته مهالها گانديء جي جيون کي ڪانگريس کان الڳ ڪري نه ٽو سگهجي. مهالها گاندي انڪري ڪانگريس ۽ ڪانگريسين

کی ٹی پنینجی ستان نی سرچیدو ۽ هن د نی چادیو
د کاری کر نا عیدن هٿ ڪرڻ ۽ نافی
کماڻڻ جي پنيان گيلجی و چن، انڪري من
کانگريس کی "لوڪ شيوا د ل" جی عورب
پر تبديل تي ڪرڻ گيريو جنينجو جوڙ جڪ
د هن تيار ڪيو. ان موجب سيا سد ٽيوا
جو شرط همو ڳوٺن پر دهندڙن جي شيوا
جر رهي آبو تنهن ڪري ڪانگريسي اعوني
پيمبو جسو بمسولن سان سيبو ڪرئي ۽
پيمبو جسو بمسولن سان سيبو ڪرئي ۽

انتی انهاسک ڈینٹن نی سنڈین جی
حک سفار س بھاتیا گانڈی سان گڈی ہ

• سنڈین جی دکن جی کیائی کیس بتایائون.
مھاتیا کین چیو تر عک ڈینٹن اہم بنو سا
ستایل شرناوٹی عندو وٹس آیا عا ہ کیس
ٹونک مان چیائون لہ توعین اسانجی ہچو

مهانیا گانڈی سٹارے کی اٹابو اسا بنوہ یجی شوالارٹین کی موان علیفن عبوہ

"مون انسان ذات چی سوا کوئ عو وچن کنین هی نخش عی چون آنی کو د کیو هو و نسب کی ورک شی کنین چی به و کارد کیون آنی افو کارد کرن بند کندس، مونکی تر جیکی آبنود بنایو آهی افو تیندس و حیکو کان ایشود کرائی تو افو کردیس مینی ایشود کی و قبی سو همو مون کلی ایشود کی و قبی سو همو مون لف کری و مونکی باری نسب گین تو مونکی عاری نسب گین نو د بین تاخی د گیرین، تو مونکی عاری نسب گین داردی داردی

جو شخص پنهنجي فرض ۾ مشغول آهي آهو گناهم ڪري ڪو نہ سگهندو. هن کي اُن لاء فرصت ٿي ڪا نہ ملندي. سيو

درانی سدی کوری راخیا سوی . -جدو ی جی بر خرانی اچی د بنا آخی دی کی عادی خرانی سلمانی کی ذیساحری. سلمان ایسز اطب الدیی جر دخلر زکانی کوسلی اچی سپ گاؤیدی احدی باط حرنی، سان خساحری و در براسی با

اره مهالما كانتيء بدنجو البراس لو ژبر سيسي ها لسورا مهالتي ته خاصتي والكو دعلي يوا مولتي او بر هي دركا ختي آهي. آخر بركس جعالين:

الرعي دعلي ها جولا لوار عمي كذياً العبور ساري عند سان كسى او هسي مصوس كواني سكهر أد مندو مسلمان سك سيني يالو أهيون. هي ائين دليو د باخستان عند ستان جو كهاؤو عال اسدو؟ هي وأعندا أي وعندا لسعن بوري هي وغندائي وعندا لسعن

پانیا کاندي و کراڪ چېر د مورې دعلي یان آجو ڪربو د مان پاڪستان ريغان.

#### ت دلوش

1়িল দিন্দ , ধিলা বিহু : ালদ :চফ্রনিদীলা লীমফ ইর্ননিন্দু ॥ দৈ বিদ্যা দিং দ দৌবিদিধিদাদ গিল্ফা

يدي شبرا ڪار ۽ ڪندي منئي سرا سڙ

ورقبہ جيئي. اهر أي طريقر آهي ۽ اس ڪو ٻيو جيفڻ ماڻ منشس کي ڪرسي جو ٻيٽڻ لا قاسائيسر. التجاري ڇائيسيا کالسٽري جو اسيدو

سال مشتر کی خواس هر بعد ۵ د مسامدر. الحور ی، چالس کالسکی جواسد و عدر امل ۱۱۰ و رحم جبار وحی سبارگرم چا بزبوی خدد و هندس. بر آختو بر ۱۳۹۶ بر البتر بی جمر دن حی آبال مسارکی جی جواب بر ایجانی: " توشی متر و آحم آبو لنیم بی گیشی جبرگا

"كوشان مترن آسين كي آهي درا سرا سر درهم آباد أتيم بدرا كوشي جيئو چي جاهما منهنجي دل مان غانس أي و اي آهي. هنار سن ۽ هراد بياري علمدي لسمان كيئن جيئر درهي كيندس... دويش كيني دل كي بو او كي بو او جي بولي عراب من سليد جسا هڪ

صرا پیران ، حدوث میں سلید میسا هڪ ساءر لله كن هورائي الله مول مسئو سلید هیسی ذي يؤ عني (جو بميتيء ۾ ساءو لدي الله مول هر) ۽ ها مهانها كاند كوء جي پايسيائي ئي پيئي عني ۽ هن سان ئي آشور ۾ وحدد كي پيئي عني به هو سان ئي آشور ۾ وحدد كي ابوائيء ۾ وجي حڪ ڳو يد ۾ شور بهاڙي ابوائيء ۾ وجي حڪ ڳو يد ۾ شور جيد

مرکز کر لیو هنو. این مطالعا کمالندی، کی جدلوس در سهر ۱۳۹۷ کارکن اکیو ۱ مارچ ۱۳۹۸ در منتبخو اهر مرکز لیش لیار قبدار با ارهبی این این

اسبن عن دنيا ۾ مڙيئي ترضدار تي آيا آهنون ۽ جڏهن اهو قرض پورو ٿو آئي تڏهن هليا ٿا ڊجون. — ٻه كاندي ترين

۱۵ جنررې ۱۹۴۷ع جراعر لعل سرد آه کطي چير:

سگاندّي و چابوسون ته ديش جو ړوح (آنما) ويو."

Loss of Mahatma's life will mean loss of India's soul

۱۸ جدوري ۱۹۴۷ع منجهدد بهدو ديالها كانتيء جسس روبرو سياسي سنسالس با الجوان درمدي ۽ مذهبي نونس سا رهبر ، شهر جا بير دور جن بر هندو مهاسيا ، جميعت العلما ، واغتر سيو ت سنگيد وغير ها نيتائون عاض هنا تن لکي د نود د :

"عندو مسلمان سک ۽ دهليء ۾ بسون قومون سييشي يائون سمان تي رهنداسون ۽ هڪ ٻهي جي ملڪيس جان ۽ دبن دوم جو پچاءُ ڪنداسين، بنزاوين ۽ بساڙن ۾ سڀيشي بي ڏڙڪ اچي و جي سکيندا. جيڪي دهليء عسا گهر ڇڏي وجي ڪهين ۾ يا بستين ۾ ويندا آهن تن کي جي ها لو ڪي لصوير جيڪا دهلي جي انهاسڪ تصوير آهي ان سان نقي نهيڪي ... ڪامورن راس کان ڪشمير نائين سيئي خراچيءَ کان ديرو ڳڙه آسام نائين سيئي هندو، مسلمان، سکم، پارسي، ڪرستان ۽ يهودي جيڪي هن و شال ديش ۾ رهن نا ۽ ديش کي ماتر يومي ڪري سمجهن نا ۽ ديش کي هن ديش ني هڪ جهڙو اڌڪار آهي. ڪنهن کي به ائين چوڻ جو حق نه آهي ته هي ديس رڳو چوڻ جو حق نه آهي ته و آهي ۽ تورائي واري جاتي جو آهي ۽ تورائي واري جاتي جو آهي ۽ تورائي جيڪو سڀ ۾ پو تر ڀڳتي ياءُ سان ديس وجي شيوا ڪندو سوڻي سڀ کمان مقي تيندو....

" تذهن اسان کی جا ڪرط گهر جي ؟ جيڪڏهن اسان کي پهنچات واڄ جو سپنو سڦلو ڪراڻو آهي يعني سچي لوڪشاهي آلفي آهي ته ديش جي راج ڪاج ۾ اسانکي گهرجي ترنيچ ۾ نيچ ڀارتواسي کې يه وڏي ۾ وڏي ماڻيون جي سمان ڪري ڳليون... ڪنهن کي بر ذاب باب جو نــرق نـــ ڪرڻ گهر جي ۽ لڪي حجاتبي ۽ وجاتبي جـــو نفارس. شرڪو هر ڪنهن کي پاڻ سريکو ڳڻي ۽ سيني کي پرير جي پت جي ڏاڳي ۾ ٻڌي رکي. ڪر ۽ ٻئي کي اڇوت نہ ڳڻي. درڪنھن کی پنهنجي پگهر جسي پورهشي سان كذران كد ل جي وات كل كيرجي ؟ د ماغي پورهمي ۽ بدني پورهمي جــو پيد نر رکا گهرجي. اهڙي اسٽتي جلدڻي

سچو راجا تر پر جا آهي. جو راجا پر جا جو سيو ڪ نہ آهي آهو راجا ڪينهي.

سیسی جدن جر الد کم آعی، عرف سیمی میراسر، اور کبتر ایراس جر ورس رکیر پنی آعی، مان د اعما جر بهبری ایلئی رئی بیمالی یی کرئی و بهبری ایلئی رئی بیمالی بی کرئی وعداعمان جرابیاس بی خلص افراتی سمار م سمار هد به ابواس جرن کی سمانون آعی، ابواس بون کی سوانون

حبتر رامداس کادلکي کي مهالها کاللکې ".نام درجه جيء مان." رته مهدي جائ ش مالك المايت رجالط. ابداس آخي حي بواز لما يد ايسور کی اتصل ہے کوئی آیر ہاں آبر اجيس بدوط ابداس معيجيل آخي عودي مشيه ۹ ابداس اکوا جي بوگيتا د لي بدرا عاصل ڪراڻ کاڻ سراء عر ڪنهن و ذبك كاركم المني آهي. به بدرك و تشام م وادن م سه کان مو بشته و سبه رحالت ع التحول مسالت هب ابراس رکط ستیاکوش بر دکرار جو مول اعر شچر آعي لہ ہر ط کهڙي لسائي سلالنن الكاول ركيا الهر.... منهندو رکیا آش سی میشی ستیاگرا هر جری عثيار آعي... مرڻ جبڪي اپراس پئي الداس... ايسواس ستيلكوهي حو آخو ين يمك هو پيءُ جي شراب بيثط بر ضااف النه المؤاما حل كو إلى منالٍ طرو کلوي لر سدس س ۾ ليور آڏڙ

کمور ا ابراس ا خارط اله لون مولکي موه. خوک صلاح الي احير آهس. مون التاز ا خي آهي. اکيانس: "ملخوبهان بنهنجي پاران سيتي خوشمون

> عبوي المدس سييني حيل طالي وكس إذار له المو كو دوس له رهبو آعي للعن في مان ابشور هي كود مر كنش لوايو, ميدجي ايواس جو ارت الجو التي. ميدجي ايواس جو وارت الجوالتي."

ر معرسي ، پورس بير ١٠٠ د من - ستو ل يـ د داس كي جيائي ١ " كيهساز هر ڪئي" ڪار يـ بڙهم جو ياڳتيءَ جو پيلاا آءِ

الحي. أ الما كيم ال البد الميد ليك سرد للمين كام الما إلى وي الى إنحابد آلى آذ ب المر الما المالية جو البراس الجادد دو. المكون كي، و(الحرين خاوجي الراحي ؟ المناكس المالي إلى الداء جومداتي الجي ؟ خوا ما الماري إلى كي الداء جومل إلى المروك إلى.

ا منر و به فهالا كالذي پنهنچي دل جا

سندس کو لوید چا آعی .... د علی پار سورش حو سکواس امثان آعی. اسان جکلی نی تومی جو سازاس بعنی عمد و سلمان به ایک ایک تو مون آعی ایتو ها قبول کویون اید د تعلی ه

يادلواسيء کي سوچۈگۈم مي د مين زيل

ايشور حو كو به كاري بنا مطلب جي نم تيندو آهي.

أپواس جي ميمانسا ۔ ايشو ر جي شرن نوکالي ۽ ڪلڪتي ۾ سلوڪ ۽ سازيء جو وانا ورق سٽاپن ڪرڻ کان پـوء ميانما گانڌيءَ کي پنجاب ۽ سنڌ ۾ شانتيءَ جسي گانڌيءَ کي پنجاب ۽ وايو منڊل آڻي لاء اوڏانين و حيل جي ج لڳي پھي هشي ۽ انهيء جسي ڪارڻ تي لڳي پھي هشي ۽ دهليء جي فضا اڪڙو لڪڙو سدارڻ جي الح تط هيس سندس دهليء ۾ ابواس انديء رس مر مهانما كاندىء جو بهريون قدم هو. اپواس جي خبر ٻڌ لئ سان د عليء ۾ ڏاڍ ي آلد ماند أچي وئي. مهالها كاندي جو سبتر ديو داس گالذي پتا شريء کې وليہ ڪئي د اپواس ڪري جي انهڙ د ڪريو د عليء ۾ ٺاپر ٽيندي و جي ٿي، ان لاء ڏا-رڻ ۾ ٺاپر ٽيندي و جي عي ضرورت آهي. مهالما کالدي، وراطيو له مان ڪاڪتي مان موٽي د هليء آيس ن د هلي لاشن جُو شهر آبي لڳو .... ليون ڪري دهليء ۾ ني رهطو پيون ڪرو يا مرو و شن جي پاليا لاء. ۱۹۴۲ واري ديش سي سولنتر<sup>نا</sup>

جي ارتکيا مهانما کاندي لاء اجان بورې د ني هشي. منها تما كالذي الم الكيو هنو: «آپواس رکل اهتری جنونی پرال آدی جهڙي منش جي آد. کولر بـد, بـوع سایال کمند ۱ محد تهخد و جیسه ايشور جو درشن ڪرڻ لاء ابواس رکيا ععا. رام چندر ابسواس رکیو اس سمند و سندس بالدر سنا کی بار و بیل جو دې ر تي. ياروني اپواس ر<sup>کيو</sup> ا<u>بياد او</u> پالځ سنکس پخې د يو تشي. يان په النيس عبي بيروي ڪري رهيو آهيان... ايواس

اسان لاء وڏو مونجهارو آهي. مهانها کانڌي و ڏي سوچ ۾ پڻجي ويو. چياڻين: س د علي, آزاد يارت جي راجداني عا رڳو پوليس ۽ لشڪر جي بچاء جي آسري تي بيني آهي ۽ مان هن شهر جي وچير ويٺو ڏسان. آءُ اهنساوادي ۽ وري آسرو لشڪر جو! هٿيارن جو!! هيء ڪيڏي پريکيا, ڪيڏي نہ ويد نا !!! مان د کوري ۾ آهيان. جت ڇوڌاري باھہ يڙڪا ڏيشي پئي ٿڙي. منش جات كي اسين پيرن هيٺ لتاڙي رهيا آهيون." ساڳي ٿي مھني دهليء جا ڪجھ قومي مسلمان ونس آيا ۽ اچي چيائونس تر اسين د هليء ۾ پاط کي سلامت نشا سمجون. پاڪستان جي برخلاف هئاسون ســـو <sup>ان</sup>ي اسان لاء جاء ڪانهي. انڪري اسان کي انگلنڊ موڪلڻ جو ڪو بندوبست ڪريو. ان ڏينهن سانچهيء واريء پرارٽنا ۾ بلڪل و الله جي واعدي واري " ڪر بنکس با مربنکس" سوز يريل دل سان سچې دنياکي اثين چني مهاتما دَدَڪو ڏنو له سياطي کان وٺي مان پران لياكم اپواس شروع كناس جيئن دعليء

۾ اس امان بريا ٿئي. ائين مهاتما كالذيء إبواس شروع كيوع هے دنع وري سچي دنيا انتظار ۾ پنجي وئي. انهن ڏينهن ۾ تي هند سرڪار اوليء عي آڌار تي پرڳڻي عون عدون مترر ڪرڻ عو نيصلو ڪيو. مهاتما کانڌيء ان ڪري د يش واسين کي چيو نه انډيء طرح برانت بإشائن ۽ آرآڪ ٿئيءَ جي التي ڪرڻ جو يتن ڪندا رهجو پر ٻوليوار جهڳڙي بازي ۽ چٽاييديء ۾ ز قاسجو.

جو ڪنهن سان دوكو ٿو ڪري اُهو ڪنهن جو ڪجهم بگاڙي نہ ٿو. جو ڪنهن سان دوكو ٿو ڪري. هو پنهنجو ئي

المني مني التي شنعين ، جنكي مهروس عني لمكي سركار واشي شنع لزيل چالو كبير. د مسهم جي ميني ، عك سلكي كاله عوال ييط مياليا كالذيجيء كي سند جا د ل البايدار اعوال جامي لا ادمياليا كيس جهيد؛ "در ي مولكي اهر سب كبيد بدالوا البي اعمي، كبار د سدر لي عا جي كبر بدر اي باللي عا د دن سندي د بدر بي بدر اي باللي عا د دن سندي د بدر بي جر ست بياليدي بايدان لي و بينين." ي حك د دي جيائي، الهراجي كالدو بي حك د دي بيائي،

المناسبة ال

ا بران مان بالمناس قر العربي الموي الموي

non-violently. But I have yet to demonstrate it by one perfect act.

سلا مان ابدؤ خون و درکي داور سلا مان ابدؤ خون و درکي داور دي چني ڪور آهي. مان سلا ديوا اه داور سطر آهيان ۾ ڪوڙي ميون مان اردائي رهان جاهن ميدهي پنهيدي کور د باهد لڳي يشي آهي. اهڙي حالت د باه باهد لڳي يشي آهي. اهڙي حالت د باه باهد دسائوا اله دوڙي دجي جي حسيل آهي باه جي پنيت کي در يڪ د هڙڻ ڏيڻ"

> بهالمالادي اا جبر ريء لي بار لنا سا ه رجي ڪي كيدر الحبري هڪ سديش سر ڪليائي جيڻ ۾ هيڻ جبائي: سر ڪليائي جيڻ ۾ هيڻ جبائي: سر ڪراجيء ۾ ڪل لي بز لا ليء جيئز د

جدوري ۱۹۴۸ع ۱ اعي عال اليا له عايد خضمبر عي معاملي لي يا ڪمتان پارس ور ش سان جنگ خری (هيي ليهن ڪري مسلمان کي کالانجي حلاج 1 لي.

"عكم عي عالسه بر نومي عبالي داري مسلماني كي بيشتير دسر في ادا خير في گتوجي ؛ مسلماني كي محيم رستي لي افلار هر بتن خير گتوجي. مادى مادى اشتان بر عسكي با خستان عي در غالبي خيران گتوجي."

خدار کیء حج بھارتی عشتی بر مو ال ال اموانسالم آواد اچی موامیا کاند کیء کی چمو د دعلیء بر ازهان کالسواء ایم حتو المالچو جاء در احمن بر البس این بازی د مکهم

يرار تن ڪٽ هن نشل ڪانر ويندي آهي، البت اهو پتر ڪونر أو پوي تر ان جو قل ڪهڙو ميبو.

دهليء بر ميانيا گانڌي آبو ۽ اهو دهليء جو سندس آخرين دورو ثابت ليو، ۽ هو دهلي کان باهر نڪري نر سگييو. جيڪو عرصو همو دهلي ۾ رهيو اهو سندس سن جي انينت پيڙا جو عرصو هو ۽ ان پيڙا جو همو دن بد دن برار آسنا جي ميڙن ۾ اطهار ڪندو رهيو.

هندستان جا هندو هڪ قسوم آهن ۽ سلمان بي الكِ قوم آهن اها ڳاليه ميانيا گانڌ ئيء کي بنه قسجول ڪين هغي. <sup>تنڍن</sup> ڪري پاڪستان جو الڳ راڄ کسڙو ٿيو آ میانیا کاندیء صلح ذنی نے باکستان مر جيڪي هندو ۽ حک رهن ٿا سي اتي رهندا اچن. پر ورهاڱي بعد پاڪستان جي حاڪمن سنڌ مان هندن کي هڪالي ڪڍؤ جسي نيتي اغتيار ڪئي. ١٦ آگست ١٩٩١٦ يعني پاڪستان جي لو پا ٿيڻ جي ڏينچن ڪوڻيٽا ۾ هندڻ جي خونريزي ٿي. اِن بعد انرسند ۾ هلندڙ ريل گاڏين مان هندن کي اڇلائي ۾ مارڻ جا واقع ٽييج لڳا. پياڪستان جڏهن ڪشمير تي حملو ڪيو تڏهن پاڪستاني ريد يو جو برجار سنڌ ۾ رهندڙ هندن ۽ ڪن اله يوائتو هفو. ان ڪري هندو ۽ سکه سنڌ چِڏي نڪر ٿا لڳا. صلم عملداو ن جي روش اعتري هشي جسو سنڌ ۾ هندن لاءِ سؤمان سان رهن مشکل هغو ۽ پنهنجي جان بچائيځ ۽ استران جي عزت بچائي اس ڏکيو بفجي

پيو هو. سنڌين جي بـاري ۾ مياليا گانڌي جا ويچار بلڪل صاف ها. هـن حاف جعي ڏنو 1 جيڪڏهن سنڌ ۾ هندو پنڀنجو نڇاءَ ڏنو 1 جيڪڏهن سنڌ ۾ هندو پنڀنجو نڇاءَ

د أن كري كبن أد كين كانفرن ۽ از دان وانگر جيمڻ كان هندستان ۾ على اچڻ كبرس ۽ چيالين سركار كي بالا سطح لني سندن لڏائڻ جو بندوبست كرڻ گير جي.

آچار يہ ڪر پالطي سنڌ ۾ آيو عفو ۽ مکيہ منهرن ۾ دورو ڪري ڪراجي ۾ پاڪستان جي نرمانا ۽ گورنر جنرل مصيد عني سناح سان گڏيو ۽ هندن ڏانهن پاڪساني عبلداون چى رخ كان كيس واقف كيافين. بر مصدعتى جناح عائميين هندستان ۾ صليانن سان ويدن جي شڪايت ڪئي; پر سندس راح عيث رهندڙ هندن جي جان سال ۽ عزب سي رکشا جو تسلمی بخش رخ نه زیکاربو. انگتری سنڌ بن جا اڳوان داڪٽر جو ٽشرام گدواڻي ، شري بوسرابر اليلواما عيى شري جولتوابر ولسيا ؟ واحتر چهنداس جېتباطي مناليا ئاندي، سان جي روشني وڌائون. تڏھن مڀانها کاٺڏيء هند سرڪار کي علاج ڏني ۾ بي عرتيءَ س زندگی گذارهٔ کان بهتر آدی از عیصی هندو ۽ ڪ سنڌ مان نڪري آعظ گهر ن ان اينکي عند سرڪار با اسطام عند ستان ۾ آئي، عدن جي <sub>ر</sub>مائش ۽ کاڌي بيتي ۽ ڏيڏي ڏاڙي م جو بريند ڪري. انهيءَ صلاح تي علي عبد سرڪار سنڌين کي خيدر آنسان سنڌ تان ويلوي وحتى كهوائي والمستان ۽ دهلن ڏانيان روانو ڪيو ۽ ڪراجيءِ مان جينار رستي کنيرائي ڪج ڪالياواڙ ۽ پيشيءَ جي ندو ن اسي بهچابور مهارائمرل کجراب ۽ سن برائن ۾ سن وها فيط لاء اتجبو ن معتري ڪميمو ن ڪمر آسمو ن ويون عو انهن ۾ بيعظ عن پاڻيءَ عن واوت

اعنسا جي ويرتسا اسان کي رڳو مرڻ ئي سيکاريندي ، نسم مسارڻ .

ايستر سيسدس دل السدر درد

766-2

چىدا بوس جي دڏ ي پراڻا خري سوت جندر حبور بي ڏينين ديش ڀڳت ويسر سياس

르다 않나나 생산을 내고 나는 لاء كيودن ذليون لأش سندس مسن كي الرس خياليا كالذيء كي بتكال برغاني أثوا

كالديجي ڪلڪتر ڇڏي پنجاب رجو پنتاب و بيل هو فيشاو ڪيو .

షా ప\_్లు <sup>1</sup>ల ఎం. ఈ లి≀ <sup>1</sup>లం. عشي ا پنجاب ۾ جا خوائتوار موقيوارا جنگ العراعي ليو چو لـ حسيتي دل ۾ السِظار كي

هوا الكرازي لاحق ؛ عملمارق كي چيڪ زام الي إبهاد جو الى الحارة الكور بعباب بركار هساوسيا ۽ راشتر 4 سولم سيوڪ سکڻ چي لا خيرا دجن ليس لي ورهين كان مسلم ليكى ميس کي بذراني لي د بجاب ما ١ ڀاڻا

و سيالت و وكالي و لي: و و سيالنا و اس اللي جس، اساحس, إسراكي ألي. م مسلم كيظائيء بعسب طلم عيس بدوه ۽ عملاءون جي طار هيٺ سڏو ۽ او لو. پاڄاب كي د د ودكين اوي بنجاب م عندن فوج ڇڏي ڏنو ڙ پاڻ ا۔ ڪيس وهائي ۽ اين

اوار بهجاب مان مسلمان، پېښکي وات کې دوس ادائه بسباب مسان عمدو بچرط لكا ؛ ؟ شاء كاور لوك الخبتي وإلَى عثما , لتيجي مالا لم مالينو . يحيو ، لك تاله تالماسه الياريار لــ وهو هو عندن مسلماني لـي ۽

جور ط, بالنصار, اوري، زالر ي بجائط, ڪر

باحيون زيول حيبوي بالمين كي جيايل لنكر

واحسمار سيس اي -رار إبر . ذارًا عطو ,

۽ سرمدي پرڳئي ۾ سکن ۽ حمد ن سان اعزَّ ي ني ويدن وري سند , بلوهستان

لي. سندن (مينون ۽ ملڪيتون (درکيء

أيُّها . لا ، لبله نهاا ي ناتسك لو ن لب عده عندستان ذائق أبسا ۽ اينرانسي مسلمان ٥٠٠٥ والمستحاب عام المنه مداه ١٠٠٠ ٠. نې نې لې لې د ن

هو. مهالم كالمدي جدمن دعلي استيش ني ميانيا كالذي بجاب زانهن وجوا الم آنو عابد في ديا ، اكم تعلمن في الليء كري 의속, 뉴씨는 날 네. : 1 두 관 나 보신

۽ عت جاء آڪڙ تي مليو اتي ويهي ئي وهيا , ڪند سان ۽ وليدي محدن ۽ جتي ۽ کين ڪتان ملي؟ رياري پائيٽئارس لي، وستن حي شراً إلي ابسا أبي وبما تكي وهو هي جاء چي اسٽتي سنتر ش جنڪ د هڻي. جبڪي

يتيل جو پخهرو إلى ۽ كنيم ڏنائين. د هليء

كي بهتو تلعن أيديت حواعراهل نهروع سرداد

چې څخې ؛ اساد ن چې جوش کې ډور طرف ستايل جو آمرو هنو ا بي طوف بدلي مثالما كالذيء جو دعليء مر هجوط هڪ جا ڪئيم فزاري جي الداز ۾ سٽيا پيا هيا. کثمورو تا عیو ت ال ابین عنگن ای اکترازل مسلمالی الهيء ڪري هڪ طرف هندو شرگارتين جو ن

، رحد أ بي الحاف كي عالم بي أبي ال

سس اما لیزپ ہیری اسی ل

ہر کی کے مان اولیہ پاکستان وجان ہے۔

ڪر ٿا جو ايڪر اي استو علو .

مثالم ألي زهيو عول دعايء في أساير

پريم ڪٽ هن ڪنڊن شيء جي طلب نہ ڪند و آهي ۽ رڳو ڏيندو آهي. ، از کا لا کا و از کا ایستیام

فيصلو زيظر هفر د كلصتو پاکستان ۾ ويندو كين يارت ورش سان رهندو. مها تما گاندي اوله بنگال جي كانگريس پردان داكتر پرقل چندر گهوش ۽ بين كار يه كرنائن سان گذ جي فسادي ايراضين ۾ ويو. غصي ير بل هندو جوانن منهان منهن كيس چيو ته اېئين سال جدهن مسلمان كلور وهائي رهيا هنا تدهن كي روكل لاء هني آيا آهيو. پر مها تما گانديء پنهنجي پر يم يم اير ميد شخصيت سان سلوك جو وايو مندل پر يم ميد شخصيت سان سلوك جو وايو مندل پر يم ميد وريو. اهائي سكيا د نائين تي يعدد وريو. اهائي سكيا د نائين تي يعدد وريو ميدل يعدد وريو. اهائي سكيا د نائين تي يعدد وريو ميدل يعدد وريو. اهائي سكيا د نائين تي يعدد

"هندو او آئ مسلمان جوالس کی پنهنجی بچاء لاء لن یا چری کی پاڙڻ له گهرجی. سچی سلامتی آهی، بدلسی جی ایا ترک کری سی مین جی دال کر آئن پر آ

مهاتما كاندي ۱۰ آگست ۱۹۴۷ع نسي كاست مهاتما كاندي مينگر بر لوكن كي صلح ع شانتي بر وهرط لاء ابيل كئي ۽ چيائين ؛ "ياد كجو پنهنجو نسرض، جدهن ساري ملك كي جاني د نگي بازيء جي باهر لگي ويئي آهي تدهن اسان جو كرتو، آهي هن پنيت بر نهي پئون ؟ پنهنجي پوئي نومل بليدان سان نسادن جي پنهندي پوئي نومل بليدان سان نسادن جي

مهالما گالذيء جي لينين يري گفتار ماڻين جي د لين ۾ گهري ويئي ۽ چو ڌاري شالتي ڏ سجاط ۾ آئي ۽ ڪتان ڪتان هندو مسلمان ايڪتا جي العرا ٻجيئ لڳا . پاڙن ۾ هندو گڏ جي وڃي مسلمان سان ميلاپ جو ورتاط ڪرڻ لڳا . جيدو ورتاط ڪرڻ لڳا . جلدڻي قومي جهندا کطي هندو

مسلمان جون توليون گيتين بر وطن جي حب ۽ ملڪ جي آزاديء جا گيت ڳائيدديون لنگيط لڳيون. ١٥ آگست ١٩٤١ع ديش جي آزاديء جو ڏينين ميانيا گالڌيء ايواس ۽ برارتنا جو ڏينين ڪري منايو. ان ڏينين خزارين ڪلڪتا نواسي هندو مسلمان قومي جي منائيندا هندو مسلمان قومي جي منائيندا هندو مسلمان ميانيندا آزاديء جون خو شيون منائيا لڳا. هيانيا تالڌي جت رهيل هنو اهو استان سيني مهاتما تالڌي جت رهيل هنو اهو استان سيني مسلمان کلو کلي بر ملائي آزاد وطن جا لرائا مسلمان کلو کلي بر ملائي آزاد وطن جا لرائا ڪڏهن ڀلين جي د آهي ۽ ليم پليندي ڪئيترن ئي هندن تو مسلماني قينين هندن تو مسلماني قينين هندن تو گي مسلماني قينين هندن ي مسلماني مينين هندن تو مين ميناز اچي سندس چولن بر رکيا.

صلحتی بر اهسا حرامت رسی د لیا اچرج بر بغیبی و بنی. وانیسراء لارد مائولنبیتن مثانیا گاندی، کی لکیو: "مان درجی حمالدر آهیان, بنجاب بر بنجام هزار لشکر مومتلیو اتر تدهن به اتی فساد لگا بیا آهن به بنگال بر اکیلی گاندی جی حاضری حتری اسن امان بربا تی و دو آهی!"

بر آزاد ي لا يدين مياليا كالذي جي من مر خرشي كالسر هي . د يدش پكتن، جن كار خولي يدا ليل چنتا رويي ربكا سندس مدين لسي نوايان عشي . اشبار وارن د يش لاء سنيهو گهريس. جواب لانائين؛ "كو متولين،" ليغام گير يو لا ورايائين:

"منهنجا دن بورا لي ويا آهن. كولي سنديشو كولهن."

جيڪي ڪجهم پڙهون ان تي ويچار ڪريون ۽ ان عي پنهنجي جيون جو انگ بڻايون.

تروثاً روحاً وجومة للج با ولملس يمدد না়াµ যায়তু বাত বাত ক্<sup>ধং হ</sup>ংশ لمِعالمي ابي والكر الحالم جالر آحي " آدي ا مينجي لميان پاڪستان ناءو جي " هو ال محمد علي جناع كي صاف جيو

4141-5

بر پديد جواعدادل اقباد ۽ سرداد پتيل و الليء حاري ولاي مصيت ميد اللاون. آليسم جون پيڙعيون پيئون لوڙ پنديون الڪرن لاڪرن لي ريدر جنهن اه ملح ، دلير بدا ليدر ۽ پارس درش يتي (۱۵ و د ا يوليد) لبرايدي د ان مان آخر "جيڪار عالكراس واعالي حي راهاگر ڪر ي جي مان بلڪل برعيا هـ. آخيان. با ڪنهن 4 جاليوار ايياد لتي د اين جو

ملت ماج عني ربدي. إن لي ببد د الكرير سركار دا اكست ۱۹۴۱ نيالي ورتاكي هي وه هي بذراني ڪئي ۽ جو ت حوق ۱۹۶۱ کی اود مائولتبیش وائیسواء ڪ راء ڪار آهي. لالسي، جر هنن سميهيو له أن كالمراء في روعاكي هي وت لسي مجيرون لبريت

المار ؛ و دعاي ، د علي ، ٨ و حالي ، ٨ . مهالما كالذكراء بإيد الحياش منهندي جماء داماكي هر سودد لعدل خيد. لنهى لي ير ال الدا خالك لد خاميي، يو دائد دد حسد عبدل جُولِي بري لي. الزائد هالمد د الباركي في جبراح حصم وه لحد دوستهي سسر ڪئي سنهي سکهسر. هندمان بير غرن فالموثة عيث عميثه لمع لاألا شدي كسي كني ولمدر إلى مواعم المر فرم كر يا ياس جو له اذ

ڪلڪي ۾ ڪرامت

ا روالي عليه خالي ، رواق على ١١ . الإي سنة پستام، باكال بوء ب اچي آزاد غلاميء مان ڳول حصو ڀارت جو آزاد ٿي ويو ۽ ٠٠٠ جو ١ الين ١٠٠٠ و ١٤٠٠ ١ الكر ١٩ ت ١٠٠٠ هـــى جي ورعاڻي جي وٺ سيڪار ڪئي لن

ڪرڻ جي ڙ س ۽ لاهاڻ ۾ لکي سات آ كالديء كين جيو اد د بس جي آوادي طحل استن إوهان چې يت ولنداسين پېر ۱۹۵۰م لإكال عنا إن طالها كالذي كي جو لـــ آهي. جيڪي درهاڻي جي داڄار جي ولوا ير لودد باكو چلالي الجيي وذلسا الله المراجع د د المادي الي د ملك الادي

عندو مسلمان <sup>ب</sup>کي بسہ قومون لسايم ڪوڻا الجوالي عسمباع مهااما كالذيء بارس عي ڪسا رهيا تنگي ۾ سڏي وي ڪنهن جي صدي ووي بأن مائي بطجي هان الإياور ڏلو. جيڪي ساري زلدگي سولنتو ليا جي

الله كالذي وري إيو دفسع جذهن ڪري عمرار ڪيو. احر لكارط حن بنهنجي اء بحرم كارع کي ھڪ لي مان اس ۽ ايڪتا ۾ رھـ ي او أ كن يا كستان ۾ رهند أ هندو مسلمان 143 ه والسامه يوي هو پهو چو الحال والسا

ملم كيظائيء وارد راج ار وسدو عن علحتي ارك بهال الكم الكب تيسا ۽ اوله بهكال جن لی سرڪاري پٽرالي لي دي د اربي ۽ ⊶√ *ન*ોસું શુંરુ ∦રૂ <sub>જિલું</sub>રુ છ્યા વ્યા. د الي اكيني باه بري ديني عني ۽ عسر لوكاليء وجؤاله كلكتي يهتو الألالين

، لڪرار ڪالو ٿيل. هذ بندي ڪميش کي

ست سك هك بارس خر تكرو أهي، أنين سمجهي ان جي سكبت وأثا تجرجي. - ابد

(99)

مسلم کهظائيء واړن پــر ڳڻن ۾ هندن جي. سلامتيء جو ايھو ٿـا مثال ڏيو ڇا؟ اھڙي پرڪار ٽر رائيء وار ن جو و شواس هٿ ڪندا؟ ہی طرف عارضی سرڪار ۾ پندس جواهرلعل نهر و ۽ سردار پٽيل بہ محسوس ڪيو تہ راج اڇان الکريزن جو ٿي چالــو آھي. لشڪر والسراء جي هٿ هيٺ آهي، ملڪ جو سڄو عملو آء سي ايس آفيس وانسهاء بيي شڪ ۾ ۽ پديج سو راجاڻون ۽ نواب پڻ به ٽش واڻسراء جي هٿ آهن. انهن جي هوندي ملڪ بر امن امان د وهندو د شایسد ملک جی ايڪتا رهندي؟ ڪير ڄاڻي جڏهن منڍ ۾ هندستان بر انكريز آيا تدهن پنج سو راج ھٹا , وچڑ ویل وري ملڪ کي ڀاڱــا ڀاڻا ڪري پنج سو ٽڪر ڪري ويندا! اهي ب انديشا النَّطُ لڳا ته انگريز ويندا اللَّهي چوڏاري خونا خونیء جی بھانی ملڪ کي غلاميء ۾ ٽي جعة ي ركندا. جنن مسلم ليك باكستان تي وڌ يڪ زور ڏيڻ لڳي تئن صلم کهڻاڻي وارن صوبن جا عندو ۽ سک چوڻ لڳا تُـ اسين ڪئن ليکين جي ظلمي راج هيٺ رهي سگهنداسين. انهيء ڪري پنجاب کي ورهائي ۾ حصا اوڀر ۽ او لھي پنجاب ڪرڻ جي طلب جاڳي جو اوڀر پنجاب ۾ هندن ۽ سکن جسي کهڻائي هشي ۽ اوليم پنجاب ۾ مسلمانن جي گهڻائي هئي. بنگال ۾ ورکي او بر بنگال ۾ مسلمانن جسي کيطائي هئي ۽ اوليد بنگال ۾ هندن جي کيڻائيي هئي. هڪ طرف اهي آواز اٽيا تہ ٻئي طرف بنکال جو ورهاڭو نہ ڪرڻ لاء بہ ڪيترا پڪارڻ لڳا ڇو تہ ١٩٠٦ع ۾ الکريسزن جڏھن بنکال جو

ورهاڱو ڪيو هغو تڏهن ساري ملڪ ۾ ورهن جا وره، تاءُ رهندو آيو جيسين ٻوٽش سوڪار ورهاڱو رد ڪيو.

مهالها كسالدي الهيء لسي كوسس براگو رهيو لــ خونــويـــزي روڪتِي جنن سييشي جاليون پاڻ ۾ ايڪي ۾ رهي سكنين. والسراء, مصمدعلي جناح ۽ مهالماكاندي ۽ ٻين اڳوانس جي صحين سان ابيل ڪه ي السم هدار مسلم سييشي جساليون صلح ۽ شانتنيء ۾ رنجو. جڏهن مياليا کانڌي اڏول ستياگر هيء ٻيمن ملڪ ۾ امن ۽ ايڪتا آڻيا لاء سر عو داء لڳاڻي رهيو هڻو تڏهن ٻئي طرف پندس جواهر لعل نيرو ۽ سردار يخيل، عارضي سرڪار ۽ سر ڪاري عملدارن ۽ برٽش سرڪار ۽ سنڌن سائي راجائين ۽ نسواين مان بلڪل لااميد تبي بيا هئا ۽ ڪنارو ڏلالون تہ برکش سرکھار یارے کی غلامی پر ٹی رکڑا تُهْرِي آبي. مهالما كالذي مصدعلي مساح سان ڪيترا دنعا گڏيو ۽ کيس ور ور ڪري ربيماڻين در اون مراکي ڏيکار آل پاڪستان بھی لوبڑ ڪري ملڪ کي ڪھڙو مالدو رسندو؟ هندو اوڙي مسلمان عتى هند سنان ۾ جاوا آهن، ہبڑھین کان هتی با رهاکو آهن سي ب الكِ فومون كش رشبيون؟ ميازاكاندّي، بلكل بهمّانيم سان محمد على جماح كى جمر: "مان ڪڏهن ۾ يارمه ورش کي پاکا ياكا كون برشامل كين ليندس عان ورهاکي چي رٺ لن نجي شرڻ لاء حرکز تیار نه آهیان."

۸ منی ۱۹۴۷ع لبی مهالها گانډې وانسراء کې ډ لکبي موڪليو له:

بهادر هاڻهوءَ کي ڪنهن جي هد دجي ضرورت ڪانهي. کيس رڳو ايشور جي سهايتا گهرجي .

ارداد اعی دار عای جردتی در در د نسس اعی "فووو" دال مالحی چی د چرد کی خرف کائی او دچی د بسار مالودی و د بجار بدا آچی خزف جسا خسار آعی. جنون دل مان از کی ی بچانی چذبو آغی نبون کی د بالغ وار د جائز آخی، د جسنود" و استرین کی آواتی کیالین:

" 4 2 Rate 1 12 2 11"

امر لمر ۽ زاو لينڊ کيء ۾ همان جي ملڪيتن ٨ وڳوڙ جاري ڪري ڇڏيياڻون ۽ الحور, كر يو ي أبي. البيء كركي سل بنطب ؛ سرمد مسلم کهظاني وادن پريڪ ۾ مسلم ليک وزدانون ٨ لكي د ١١ حر عدل جي مرخي عشي ١ ليك وال سد ؛ بسطب و يو ساد ترا ڪرط ورش بقادع مي ساست ديدو. خودانهن مسلم جي صديي التحاريو له يتحو ۽ آزاله ياروس ڪيو ۽ ٻئي طوف راجائي کي دينن ڀڳتيءَ طرف برتش ليتيء كي دليا اكيان أكوازو د ملڪ ۾ هي ڇا ٿي رهيو آهي . هن هڪ בינולנ בת נשת וול נוז בנט לנינט جو راما ، الم ۾ ڪئويو جو رام ۽ وجولي ۾ ٠ ڇتڙ ڇاڙ ڪئي ريئي ۽ ڏکڻ ۾ لُوادڪور ڪر د ڪنداسر ن. يعني راڄاڻ ۽ لاان سان ليط الم ڪنهن ۾ ڳئي يا رياست لي زار ېرلش سرڪار چيو 1 حسدي يولين ۾ شامل مسلم كهظانيء وادن برانس سان الكود أيسدو. بولين جو دران سنر، پيچات ۽ بكال جي راح چڏي هر روانا ئي ويسا. بي عسي اعلان ڪيو ڏ جون ۱۹۶۸ع ۾ عندستان جو ۲۰ بروري ۱۹۶۷ کي سرش سرڪاد ورهائي جي ويدن

اعمر جاء جامع كي الكار كري لإيدائي:

ير الح جر الجرات شمر دلياكي ليكاري وعيا

والمويهالة والعبون ذالط مان باكستان

کي ايل ڪئي ڏھي خون خوابي *ڏا*لوءِ زېر دستي ڪوطي زور کيء ڏوم بداالوطي

مهالما كالذي ور ور كرك مصد علي جلاج

جالو، جايون ولو حر خام موالي چڏيالون.

ج اڪيلو شخص ۾ جيڪڏ هن سڄيءَ دنيا جو مقابلو ڪرڻ چاهي تــ هو اهنسا سان ئي ڪري سٽڻي ٿو. — ايب

ٻاپو گانون ۾ رهندڙ نسادن جي ستايل ن کي خوف ۽ ڏر صي مان ڪڍي ظ جو پيغام ڏيندو رهيو ۽ لـوڪن سان چي سندن دک هلڪو ڪندو رهيو. ههاطي ڳوٺ ۾ ڪم ڪندڙ ن کي چيائين: ررماطهن کي سلامتيء جو سچو اواء يعني پالځ تې پېروسو رکځ سيکاړ لځ اوهان کی اول پالی بھادریء سان سرق سکٹو اکتنی هلی مهانما گانڌي پنهنجي ٽوليء آهي." سميت لکمډور ۾ پهتو. اتبي مندر اسڪول اسپتال ۽ ڪيترا سو گھر جلايا ويـــا ھئا. مهاتما گانڌيء فيصلو ڪيو ته سندس ٽولي ڇر وڇڙ آهي ۽ هڪ هڪ ڪار يہ ڪر تا هڪ ھڪ الڳ ڳوٺ ۾ وڃي داٻو ڪري ويٽي ۽ پنهنجي زنده مثال سان بي دپائيء جي ياو نا قرڪي. مهاتما گانڌي پاُل هڪ ڳوٺ

مان بي ڳوٺ ڏانهن هلندو رهيو. سشيلا ناير هيء بروي پيار يلعل هي ڳوٺ ۾ وڃي رهي تر شري پيار يلعل بهي ڳوٺ ۾ اهـڙيء طرح هڪ هڪ ڪر بهي ڳوٺ ۾ اهـڙيء لٺ نہ ڌ ڪو ساڻ هو سو اڪيلو ايشور جي آسري مسلم گيطائيء سو اڪيلو ايشور جي آسري مسلم گيطائيء وارن ڳوٺن ۾ رهجي پيو. دب پـور گانو وارن ڳوٺن ۾ رهجي پيو. دب پـور گانو مان مهانما گانڌيء هڪ چنيء ۾ ڪنهن متر مان مهانما گانڌيء هڪ چنيء ۾ ڪنهن متر ڏانهن لکيو:

رمان هني جيڪي ڪري رهيو آهيان سو منهنجي جيوت جو شايد بو بون ڪار يه هجي، جي هنان سئين لڏين جيئرو ڪار يه هجي، جي مو ٽيس آم منهنجو لئون جنم سمجهجو، مو ٽيس آم منهنجو لئون جنم سمجهجو، منهنجي اهنسا جي هت پوري بريکشيا آبي، رهي آهي."

الاکیو آھی.

Night is dark

And I am far from home

Lead thou me on

رات آه انڌاري ۽ گئر آهي بري سائين تون دکرلڳاء. ي حياتيء ۾ ڪڏهن ا

پنهنجی حیاتی م کدن اهر و الد خار 

د د لو اتم. و ری د شحر آهی جو اجان 

د د لو اتم. و ری د شحر آهی جو اجان 

نا امید کین آیو آهیان ؛ اکنی گیبرابان 

آو. جیکی بطی لنجن لاء تیار آهیان 

دخرینکی با مرینکی لنین جی ضوئی 

دخرینکی با مرینکی لنین جی ضوئی 

آی رهی آهی عدو صلمان باط م 

مانتی ؛ براتری باء مان گذبی رشن 

مانتی ؛ براتری باء مان گذبی رشن 

مانتی ؛ براتری باء مان گذبی رشن 

اهر آهی "کرو" ز د النیء أی کارد 

کندی کندی کندی آهی " مرشو." کری 

آهی برابر کی جیکی 

آهی برابر کی جیکی

و طندو سو تي ٽيندو." قاضي کيل ڳوٺ ۾ هندن کي للڪارې نا -

چيائين:
ريا توهان کان هندو دَ رم وسري و او
ادي و ركو کسر آز اجو دس بطو ، جالوا ن
اجي و ركو کسر آز اجو دس بطو ، جالوا ن
جون بليون چاڙه ط باد الو ، بالني کيتا ،
ايش اينند ۽ پتنجلي بوک سو تر وساري

وينا آهيو؟ ڳوٺن ۾ ٽرندي ٽرندي مان انبن آن ڳوٺن ۾ ٽرندي

جيئن يوجن ڪرڻ نه جاڻندڙ استري شويا نه ٿي ڏئي، تيئن ٿيتا کان عليہ استري شويا نه ڏيندي .

ه. بالما كالذي ادبر بكال جي وسالط جو ڪاره چالو کي ويو. ۽ اعزيء طي سابل پاڙيس بن کي درکي ماڪيمه ۽ عرب جي پوري سالمتي اهندي واد الكواس ليدو. سدى جاي كبره ۱ د تو ۶ د لاه كسي لكو ۶ سلاه

ارتراحي

لركالي ذالش وهرك هي ڪني. عطراك ، عطراك علمن واري أد-راخي

مري ماس ڪش لجي حو سيکاريو. كل الرعين لوكالي وجوء في كي مارط د به باط حيتا ڪربالاڻي (جا باط بينكالط آهي) سان

جي چالديسود ڳوي ۾ پهتو. اتي سندس ተጣ ያ ተ ተ ተ ተ ተ ተ ተ ተ ተ ተ ታ ተ ነ ይ نوکاليءَ جو پانٽيئ<sub>ڙ و</sub>

و له الله مرد مرال مدن الميان اعزيء طرع ڪر ڪساڻي کي ڏولڌاڙي ڪفار ستياگود چئبوع..." ديمواسين مان هنسا هلتي آهي ١ اهر سلطسع أزو كر ألو لاء آعي ۽ بدهنجي دلي. جيڪڏهن اعدس رڳو الكويو ي "احسا ديش كي هيتري شڪتي حتاكم على ١ اچي و له. كين چيائين:

المان والمالية جر كيان المان ستي أسركي، جد سه خير لدراكي ال کې جمير ۽ ڪئڻ اڄائي ڪوبير؟ عن سالي لو مكهني ؟ حقاري ا دوی) ام کی دولت اسا دیاشت د ا سالين د :

آچارد جيو لړام ڪويالاڻي کي چيائين ٽ Il Ily I want = 12/m of Hyther

لي ڪئينٽر ۽ ميئين د رک رک ٿي

د اوزي ديده اسان سان لي کيږي ممجهدامون ۽ پاره هي وڃي وعددامون اهرار بلاتشار ڪري ڪهيي؟..... باري د ڪيون کي مجال العي جو

ڪري اچي ٿور ن حڪ ٻر ماڻهن کي سنائين الي مڪڙي سرال ڪبو د حرادين ميڙاڪو د کوسرې د ډولېس د ملتري " جڪي ڪالو آهي لڻ کي ڪو بچائي لي د بوء اسين دير ئي رغنداسون.

لت ر ط خروري آهي، چو د اوهان کي ال الهيء هيما و درياليه دريها الم اعي كهظ باط كي هيظر ۽ بي دس سمجهن كي دباير وينا عوادا آعن جيكالعن " در کن الر اس اررا علا ای کیش ~~÷€7 i€: د بوء آورا چا ڪي؟ مهالما کالڏيء کيس

مطالعا حوامه ذار: يجور؟ كلها عنهن جي إذر ذارا عين آهن" سب کدا ڪاهي اچي تن سان ڪئڻ مالح ادهان جي هن ۾ اهي." سجهي بس جي راعم لاء راجهانوا جي. عاد سويتي ويتي اعي إلى كي بإل

الالك ، دلك مد جيكا دومان ڪسڙن کي چياني :: 16 b a led A. Hom og 12 was od ري مال الله الله عن محمد ل التي مهالما كالذي اعزيء طرح سائين كي اؤكاليء ۾ لوڪن " א בתו בנ נוטונצים וציוט ניי זו""

ولكي زيدي كلو لا ما عيء آعي ز

دل مان خوف ڪڍي ڇڏيو."

ڪنداسون تر حتي پاڻهي حاصل ٿيندو. - 416 كرالم هي باللا و حق بيدا تيندا أهس. اسين بنينجو فسرف بهو و

آهن ته جيڪو مسلمان مسلم ليگي نس آهي سو مسلمان ئي نه آهي پسر ڪافر آهي. هندو بسم ڪافر آهن ۽ انهن جو ڪافرن جهڙو حال ڪرڻ گهر جي." عارضي چلاڻو سرڪار ۾ ڪانگريس طرفان عارضي چلاڻو سرڪار ۾ ڪانگريس طرفان سرڪار ۾ ميمبر ڪيو ويو. هن تي

پهرين ڏينهن ڇريء جو واړ ڪيو ويو. جئن له سرگسن ۾ به ڀالا ڇرا، لوڙهيون کظي نصتا هف انهن ڪري ڪلڪتي ۾ انهيءَ ڏينهن نوي ماڻهون ماريائون ۽ هڪ هزار کان وڌيڪ ڦٽي وڌائون.

ننڍن ڳوٺن ۾ جتي هندن جا ٽورا لورا گهر هما اتي جيڪي ٿيو سر وراس ڪرڻ کان باعر آهي. اهي احوال جدن بين شهر ن ۾ ٻڌ ل ۾ آيا تين غصي ۽ حقار س جي باھ، يڙ ڪڻ لڳي. ير واري پرانت بهار ۾ ڪيترن بنگالي هندن و چي شرن وړني ۽ ٽوړن ئي ڏينهن ۾ اتي بـ آک جا الاينيت ڪري نڪر ط لڳا ۽ ڪيترن ئي مسلمانن سان اهڙيون ئى عقوبتون هندن كيون جهڙيون اويسر بنگال ۾ ٻڌيون ويڻون. ساري ملڪ جي نضا جاني حقارت ۽ جهيري جي بطي، لرت ئى مسلم ليگر عارضي چلائو سرڪار ۾ پنهنجا عيوضي موڪليا پر هو ديش جي سرڪار هلائط لاء ڪين گهڙيا پر هند سرڪار جي حڪومت کي ڊانوا ڊول ڪري پـاڪستان حاصل كرط لاء آيا جن غضنثر على عان پىيىنجى پدرائى ۾ چير. انگريسزي عملدار جيڪي ضلع ضلع جا حاڪر بطيا وينا ديا سي جو پنهنجي لرابي غائب ليندي ڏسندي ڪانگريس تي سڙيا وينا هئا سواهي بہ هنن ...... سر شفاعت احمد خان

جاتي وار خولر بزيء جي ڪمن ۾ پنينجا هٿ گيت ڪو نه رنگي رهيا ها. ائين تي ڏ نو ته انگلند جي مردار ڌر جي وڏي وزير جر چل جا گفتا سچا ڪرڻ کي لڳا بيا ها ته هند ستاني هڪ بعي جو پيين ماس کائيندا ۽ انگر بز سرڪار ئي نه ملڪ ۾ اين امان رکي ويني آهي. جڏين ميانيا گانڌيء لانو ته وزير عملدار ۽ گنڊا لوڪن تي دين ۽ ڌرم جي نالي ۾ انياچار ڪري رهيا آهن ۽ ڏرم جي نالي ۾ انياچار ڪري رهيا آهن ۽ ڏرم جي نالي ۾ انياچار ڪري رهيا آهن ۽ ڏرم جي نالي ۾ انياچار ڪري رهيا آهن ۽ تر من ويل منينجي جاء انين پيڙد ۽ يه ساء انين پيڙد ،

مهاتها گانڌي پهرين بهار ۾ ويو جو الي ئي سندس ستياگر هم جو پهر اون بريو ک چوپار ن جي ليل کيتن جي ڪڙسين لاء ڪيو ويوهمو . مهانها كالذيء لاء لوكن بر اناه شردًا هدي. الڪري کين چيائين نہ اوهان جي عردا ڪئڙي ڪر جي جيڪڏهن نــرهين غصي ۾ اچي هڪڙن جو بدلو اِجن بي کناه باڙيڙين نبي اتياچار ڪرڻ مان ولو. تيهن وردن كان سيكاريل اهنسا ،و سبق توهان ڪئن وساري وينا ؟ ذرم, ياب, ور ي پيد بنا ڀارت ماٽا جسي سور ي ستان جي شيوا ڪر طي الهن جي نيڙا مٽائيل ۽ انھين کي سکہ ۽ سولنترانا عاصل ڪرائيل جي برنکيا نوهان جي ڪيڏانڊن ويتي آهي؟ منالها گالذيء جي احزّي التجا هالي عند ڪيو. شير شير ۾ آرت اَوت ۾ لي، دارو ڪانگريس ڪر ڪندڙ پر اتي جا بيٺل ماڻيو ۽ بزرگ لڪري لروار ليا جن جراليا گانڌي، کې تمادي د اي د ممان دونې اچې بنينجي

جيون جو ذيئم سڃائڻ تهرجيئون. سيني جي اندر وسڻ واري ايشور عي ڄاڻڻ ضروري آهي.

البيء بذرائي دربي مسلم ليد كسي البيد وجوع جو دار وجيد لمسلم لهذا كسي عيم الجوار الما لسم المور سركار دار مسه يستر وجود آهي بسلط مر داؤهائي الحلي إليا له خلاصية مي جيتاني ركو جو. بهاليا كالتي سجة بير ويه يلي المالكار الحلي لس بنجيم كبر أبون، كالديجيء أن الحي لس بنجيم أبوان محلماني على المالكار المالكار كي درك درك التجا كسي، مالم كارير به الماليان حدن به على المالكار المالياني

اماران مر بشخه الرباس, سخم بمتري آل المست مار الديا , سئر استمررد كربس ؛ مسئر المكرامدر هي سارس عدد سان مرايي به بمدا جدالي سان بالبدري كبارة كبي. مسئر جماع اعزي التكال سان عارا لكبر. جستر جماع اعزي التكال سان عارا لكبر.

١ عاعا على الإ عامي حباي الإسكال عرف كال د كفا مسلم كهظائي داد ك بوائي ٤ جيڪا ١ (حشالي ڪار چئجي لنهن هي الرق الرق الجالع ؛ (دركية صلحات كرة سده محدوه جا اول وال هي اي على د يسه عسه سان داداني ڪرڻ کي مارڻ هر لدر عيم. لدي ڪا ي سڏي ڪالي جي الم جار مند كان في ركر هندن حي المطاف موڪل ڪو ڏينهن ڪيو. مسلم لينگ هو مسلم لیکي سر ڪارين اعر ڏيئين عڙنال بعني ليكي وزرالون هيون جهزو ي بمكال الي مسلماني کي آماده ڪر. جي پر ڳئيءِ مسلم ا کالیان بنے ہے رہیں کے Direct Action المست ١٩٤١ عسر لا يسهن ملك مقالمي أبوط كلوهي. الهيء ڪوي مسلم لبكر ال حاکم اس ما عبو نحي ان ۾ ڪر مسلمان ا ڪئي ويدي لہ تلا و ذالبي تب ليمل عبد جلع عارمي جالز سركار داراي كيطاني ٨ جو لاجرا حاري راج حسي عني. حوبي ۾ واهين کاڻ بولينست پاراي کي لياسده آهي لرأي يجأب جيزى وذي و لاايس در مساء ايک اي مسلمان چي راحد عان کي د ڪون ڏيل هئي. ان وقت بهانو هو 1 پنجاب جي مکي وزار سر خخوه هياس سايي ۾ مکي ماڻهن کي ڪو ساڙ اڻي گهرايو रास्ते रटान साक्षेत्र, साक्षेत्र शिक्र रहिण ڪر رجي لائ کان ڪئان ٿائي ڳڪي

ا با نس هند يلي مهالها كالذي ي كيد: المعارن ما هزال آنا آهن بر مسند مر هوالعار دا نه ؛ جوالعدار ايكي اي لبوان كلجد كا بو مارناري جي واحت جو بوجار كيواها

جو مئشيہ ذرم جي ياللا أو ڪري اللاء ذرم أي سندس ڪرتوبيہ جو سائ

ڪار يہ ۾ سڦلنا حاصل ڪيائين. پوء ڪلڪتي ۾ هن جيڪي ڪري ڏيکار يـــو ســـو سندس جيون جو ٻيو معجزو ڪري شمار ڪيو سندس جيون جو ٻيو معجزو ڪري شمار ڪيو

مهاتما كانديء جي ڪرامت ياريل عاميابيء جو ان وقت جي گوري وائيسراء لار به مائونتبيتن كانديجيء ڏانهن هڪ لکيل خط بر هيشن ورنن ڪيو آهي:

خط بر هيمن وران حيو ، ي .

« پنجاب بر اسان جا ٥٥ هزار سولجر

عاضر آهن تر بر اتي وڏي پيماني تي نساد

عاضر آهن تر بنگال بر اسانجي سرحدي فوج

جاري آهن ; بنگال بر اسانجي سرحدي فوج

رڳو هڪ سياهيءَ جي آهي (مهاتما گانڌي)

و تني امن امان آهي .

ه ا آگست ۱۹۴۷ تي پارليامينت ۾ آزاديء هي جشن جي موقع تي جڏهن اوهانجو نالو کيو ويو تڏهن ميمبرن جنهن اتساهه مان تاڙين کنيو ويو تڏهن ميمبرن جنهن اتساهه مان تاڙين سان خوشيء جسو اظهار ڪيو سو ڏ سسط

مو ڪلڻ کان انڪار ڪيو ۽ جناح اخبار *ن ۾* پڌرائي ڪئي تہ گانڌي مونکي انگريز سرڪار سان انْڪائْطْ تُو گَيْرِي. مِهَانَمَا كَانْدَي جَنْ ئي ميء عاما اع ۾ قيد مان رها ڪيو ويو، تشن محمدعلي جناح سان ملط چاهيائين، جمي د يش جي آزاديء لاء ڪانگريس ۽ ليگر طرفان گڏيل آواز اٽاريو وڃي. صلم ليگ پاران ٢٦ جولاء ۱۹۴۴ ۾ جناح پڌرائي ڪئي ۾ پاڪستان جي طلب اول قبول ڪريو تر ٻوء آزاديء جي طلب ڪرڻ ۾ مسلم ليگ پخ شامل ليندي. سيبتمبر ۱۹۴۴ ۾ مهالما کالڏي لنگهي واد جناح جي گهر ۽ پاڻ ۾ ڳالهيون ڪيائون. سر ستعفورد ڪرپس جو هندستان سان همدود بطير ويندو هنو انتين آمير اڪن اخبار ن کي چيو: (دڪانگريس ۽ ليگر جاٽين باط ۾ نھي ھڪ ڳالھ تي ايندا نہ بوء ہيون عيدي أورائي واريون تومون آهن، أن كي ميائطو پولندن ۽ انڊن کي تحلي ڏيڻي بولدن

د نفين ودان هيك اوهان با حق المك وعندا."
اهو د يكاري تو د كيفن البتر بن الكر بر اهدا المواقعان كي سولو طاقت د يط الم خواهان كو د هنا.

بور پی جنگ علندی در برنش سر خار جو رخ هیو د نیا کی ذیکارظ د هندستانی جو رخ هیو د نیا کی ذیکارظ د هندستانی پاظ مرنی الک الک در بون آهن جن جو نین الک الک در بون آهن جن جو نین علم و در آهی، باسر می دعبه ای میبان ها در در این به الکلند م عام جو ندون عیم مردار گیرن و بون الکلند م جر جل جس مردار در کیشانی عاصل خین خری کین به تور کیشانی عاصل خین خری کین به بورهیت در چی و زراب نین مدستان مین بورهیت در چی و زراب نین مدستان مین

ابدأ بكن ٤٤ محرو كوى كوليدا.

مڪڙر سال ڪيندر ۾ ڪارڊ هو هنهن کي

הור ביוון הווט كالذيء حي جبرن جر

دیمی کی استیاری استو به بازو سیمی

اسعد لسدو عو لنهنجي لبشي مان ڀارت

زن ليما پاڻو جي پينوا در م چيني ريا نيٽي

چې سينۍ ۸ کولي ځوشيء سان سهې ڪړيان،

مي چامل ئي ڇڏي ڏني ۽ سندس ور ٿو

کلوی جوت لکي جو ش ۱۲۵ ورهبن جيئڻ

نه ليوار ولجوكم. مطالما جي عردې كي اعزي

유 교육 기계 등 기계 가지 하는 이 기가 있다.

هر ديه جي گهري لراشا ۽ لراسانيء جو ۾ آهي.

۽ ڪمال هي مقلط جو ۽ آهي ڏهن جي

هر 4 آهي) هن هي (رهين جي ڪئٽن

الباحدية الساس دل جي المناسبة بدأ

المب سدس ڪاميايء جي جوٽ ئي رسڙ

آراديء جو بروانو ملي ديو. صحيح الجرائي

<del>ે</del>, લંસ્થલે મધ્યે <sup>∏</sup>ષ.

مهتي لوايس لئي لي.

ملك كالدّي، جي جيرن هو هي أخران

سراعياني جي ڪياڻي بڙهي ڪا.

شرورہا ؛ ليتراؤجي سير ڪان ئي

नवेच धौरवे वसित्व समरहद:

عن چاعي ئي اکتبه پسارت ۾ رام راجيہ

عن مو ليوء کان لو (و اڳ چيو: جنڪئشنڪو

شهاد مع پد پاپس ڪيو.

سلاس أي خواشن مطابق لبو.

الماليہ سلطنہ جنهن تان ککتن سرود

النبياب بسيدان

مهان ڪارڊ هر جنهن اله هن پنهنجر آلر پر مهادی کالذيء جي جبون جبو هڪ ابهر

اسلاجي اكياك ۽ آلس كياك روزاني هزارك دورن جو ناس تئي ٿو.

ه حرد او کالي م حلح به دريالا به مي

جا مني أي زهما هذا تذهن بايو ڪلڪتي

هر ڪنهيچي ٺيٺي ڪ اڙڪ ڪالو آو گهراڻ.

سكال ، ڪلڪتي ڏائهن. عـن جير مان

ور ادي بكال و لاكاليء كاهن وادله

ويجها ؛ إوسي حركما سأني وني اكوي

ست اڪبلي سر ۽ڪي آررڙا پنهنجا بلڪل

فرقموار اكم كي بيتهائط المه سابوسيء هو

اللها اجو الم. جو آدر هي عد شاعي

وجوط ليا ۽ پاڪسنان صاب عدد عدد سنان

تائ تالنسڪال تالماسي تالي تالنسندي ( الآل

عندو ۽ مسلمان پنهنجا گهر ۽ وٽاط ڇڏي )

بكل، الح بثانط جغزيون عثوبتون تبوي، الكين

سربی عرارین قبل کیا ریا ، زالی سان اظ

لمِ قبول جنون حو قهري طرفان كزو في وبور

م كالانبا و جالينو بإا ساء نالا ومنشتم رجم

آواديء جي پڏوائيءَ کاڻ لوس پوءَ ۽ آراديءَ

. تاتىكى ۋ تاسىنىھ - تايەلىدار يى دولال تار

پړان مان تذركذ لك لكي ويا. د بشركي

يويم ۽ مبلاب حو وايو مندل سلاي ڪرڻ.

لباس ؛ زڪار جي وابرسيل جي جڳه کي

المائع بالم المالك سح بله بديال

بايدان زنو. اعو ڪار ۽ هو ديش الدو جائبوار

الكرين عساسان كي آزادي لد ذي

الل بشل اچي رئي.

ان پائليځي جـ و عال ج ڪر ط اله , ان

den tale , of 12mm to, Tilton

ڪيو ۽ ١٠ فيبروري ١٩٤٣ مهاتما اپـواس چالو ڪيو. ان ڪري ساري ملڪ ۾ آندولن شروع ٿيو تہ مھاتما گالڌيءِ کسي آزاد ڪيو و چي ۽ سرڪار جسي ٺيتيء بر خلاف هند سرڪار جي ڪاڻو نسل جي ميمبر ن سرو شري ائني, مودي ۽ ايس. آر. سر ڪار پنهنجن عهد ن جون ۱۷ نيبروري تي استيفائسون ذُ ليون. ملك جي إلى مو بزرك هستين سر كاركي اپيل كئي له مهانما كالـديء کي يڪدم ڇڏيو وڃي. ٣ مارچ تي مهالما گاندیء جو اپواس پر رو تیو. ۴ د سمبر ۱۹۴۳ ڪستوريا کي قيد الدر وڌيڪ ٻد دنعا دل جي سور جي تڪليف ٽي. اڳئين سال انهيء ئى آغا خان پئليس قيد ۾ مهاتما گانڌي جو پنتر سمان ساتي مياديو ديسائي جنهن پاط کي ۲۵ ورهين کان لڳا تار مهاتما گانڌيء جي جيوسه سان جڙي ڇڏيو هثو تنهن جو د بهانت تيو هفو . هاط ۲۲ فبر وري ۱۹۴۴ع تي مهاتما کانڌيء جي ڌرم پسني ڪستوريا هن سسار مان دميشه الع موكلا أي ويشي ع ١١ ورهين جو سنبند شورالركياء جي لا بنين سانجهيء جو سايري ٧ بجي ٽوڙي ويشي. سكد دكم بر سدائين سائن ساكيات ستي موكالي ويشي! مھالما جي نيطن صان لڙڪ ٽپڪي وهيا!! ڪستوريا جو اگني سنسڪار الهيء بنديخانه برئي ڪيو ويو ۽ پنڊس مدن موهن مالويء جي آديش تي ساري ملڪ ۾ مالم عبي هر تال ڪئي ويشي. ابريل ۱۹۴۴ع ميانما پاڻ بہ بيمار ٽي پيو عالم نازڪاچي بطي. ہر ٽش راڄ جي تھر جي ڪاري رات ديس لى چالجى *ويشى*.

لبت ارلداهي الذكار كمي دناؤه لاء سورج كني كي. ٦ مني ١٩٦٤ع لي سوكار مهالها كالذيء كي سندس لازك طبيعت جي سبب بنا شرط جي آزاد كيو ايو ته ساري ملك بر زبرد ست طلب كڙي لي هني. ٥ جرن ١٩٦٥ع كالگريس وركنگ كي هني. ٥ جرن ١٩٦٥ع كالگريس وركنگ كي هيء بي ميمبرن كي سركار آزاد كيو. ميء بر جرمنيء جنگ بر تار قبولي، ١٩٦١ع كي بر لاش سركار اعلان كيو ته هو مندستان كي تراد كري يان اكري و بهندا ۽ يدل كي آزاد كري يان اكري و بهندا ۽ يدل هندستاني بان بنهنجي ديس جي راح جروقان پاڻ بنهنجي ديس جي راح جروقان پاڻ لاهين. الين "عند چذيو" عليل عني سئلنا تي.

۱۹۴۲ جي "يارت جڏي و جو" جي احيڪ جو انهاس سمپور ن لا شمار ٿيندو جي چمور ۽ اشلايء کي وساربرسون. هنن اسن لنڍڙن ڳو ٺن ۾ جي پر ليس ۽ نوج آزاديء جي سپاهين سان عقو بتون ڪيون ۽ جسن پينرن سان ناحق ڪيا سي بيان ڪرڻ کان

هد ١٨ سال هي جوان شنكر الين جو ورود كيو له كيس قاسي لي لتحابو وبور مهالها كاندي يه هي شد شد برونيسر ينسالي ان لاء ور ور جاج كرن لاء طلب كني. هن چيو له جيحا قوم پنينجي استران لي إلما لكار سرخار كي جدي لن ي إلما لكار مرده بيمبي ۽ له زلده ۽ هن براط تيام ورد ركو.

سرڪار ڪن جوانن کي قاسيءَ جي سزا ڏن جنڍن جي ڪاف سڄي ديش ۾ ٽترت هليو. ٻاپوءِ جي ڪوشش سان قاسيون ود ليون.

ڪرتويہ جي پالنا ۾ حق پيدا ٿيندا آهن. اسين پنهنجو فرض پورو ڪنداسون تر حق پاڻهي حاصل ٿيندو.

المؤر يومي جيندا كلي لمرا علندا سركسل المار مي كانا لكر ۽ بدالميل لكر مي أشقه عزار ٠٠٠ كى كولى عشى ماري چلى لا. नुरु २० १५। व्या ११३ चिता ११ عثالي ائتران كسي دائي للأحواد لوجوان المان بين مرا على لكر. سرلين كرلي ા<sub>જી મ</sub>ાં, છ કુ ડેલ્ટે સ એર પરિંગ જિ

الما لا يجه ديمشمه " : لتشا يۇپ

IEIL . J. La. pr. " చ్చ ప్కు షిట్ షిస్తు ఉన్ని ומון הי ועל לנ

دلي اچي ستايد. يد دد ياري مدر د عتيا . دمترڪت مابستريت گهوڙيموار پسوليس سيكر يتر بت لي قر مي مهدو مهاليداسي. بالما مر شاكردن لشيت كيد لد سركاري

أرير (كررو ماجستريم): لوهان چالا ساميون آيو. ليما لمحارجي لولي دلي ودياران جي

آرجر: ڪير چاڙعيندر ڳي اهر لڪري باهر حت ولاياراي: قر مي جهندو چاڙعينداسين. خرط تزرد؟

" 10 12 ja مان لنهتي ۾ لنهتي کي سکتي چيو: دسترخت مجستريمت أروسر الهن ١١ چئن اليا رجل المالية الميا المي الما رجا وا

الراسكر جيلي ليلو. حي لي المرفي جواي على كر كو علا في و يتي. لأعلى أعد جهندو لينكم لنهو هذو يم كسيط وأود لس هذو.

دائي. اعزاتبه طرح الالتي لي لينكر السبي

" بولاي كيولسي ڪئي لئي آهي؟ داڪر کان بڇيائين: ليكون مان حكار جيئ سرك ١١٠٩ لان كرايء برا متحار أيا . اسبئال ۾ الين قعيل

داڪر: "ڇاي، اي." 

ليكر مرعي چير: "عالي حد لدرالد د

التين چئي -داس ڇڏيائين ا

• را و خو و سبلو به بسد ڪاي چڏيو جو د جي عال ه راو. سرڪار ماڻهن جي پسٽ قسوت اله بلكال جي دتا لكن ماثلتن كي بي موس ماريو چڪي جڏمن عترادو ڏڪسار بيدا ڪري الكريزي وأعجى دختما جي صد أي

جالها كالذي علاف دايا ۽ برجار ڪرڻ العكداس و يوي وي وكي چله. ما الله كال كسي ودا يوك اللج ملتويء جي جهالي جي خوف هن كان له يو يون سيشي

الراس كري چذير أعي دري ذوه ال جيت والكو جيوي قاؤي ذاد سان ملح كي مهالها كالذيء سركار كي لكيو كد ارهان هسا جو رحتو اختبار ڪيو آهي جنهن اي اء الكريز سركار كتاب كيدر كالكريس

سركاد دجيو. للحن طالها كالذي ال العي لحلي اسبملي: « دأو لا بيش ليد لا يد ما اعني آهي عب عاكم بس عني ڪوڙي لهمت جي جاچ ا م د طام ۽ الدستي ڪري ايدن ۾ رکي ڇڏيا. سرڪار جي ' سيدي ڪارد ڪرالا لوهان راليو واء كولتار ل إد شالكر اس كي جذعن كالكر يسر جا

ر ينهن جو سهند كيء تالين إيراس جو اعلان

ڪيو ۽ ١٠ فيجر وري ١٩٤٣ مهاتما اپدواس چالو ڪيو. ان ڪري ساري ملڪ ۾ آندولن شروع ٿيو تہ مھاتما گانڌيءِ کـي آزاد ڪيو و چي ۽ سرڪار جـــي ليتيء بر خلاف هند سرڪار جي ڪاڻو نسل جي ميمبر ن سرو شري اڻني, مودي ۽ ايس. آر. سر ڪار پنهنجن عهدن جون ۱۷ فيبروري تي استيفائسون ڏ ليون. ملڪ جي اِب سو ازرک هستين سر ڪار کي اپيل ڪئي تہ مهاتما کالـڏيء کي ڀڪدم ڇڏيو وڃي. ٣ مارچ ٽي مهالما گانڌيءِ جو اپواس بو رو آيو. ۴ ڊ سمبر ۱۹۴۳ گانڌيءِ جو ڪستوريا کي قيد الدر وڌيڪ ٻہ دنعا دل جي سور جي تڪليف تي. اڳئين سال انهيء ئى آغا خان پىلىس قىد ۾ مهالما گاندى جو پتر سمان سائی مهادیو دیسائی جنهن پالځ کې ۲۵ ورهين کان لڳا تار مهاتما گانديء جي جيوت سان جڙي ڇڏيو هفو ٽنهن جو د يهانت ٿيو همو. حال ۲۲ فبر وري ۱۹۴۴ع تي مهانما كانديء جي درم پسي ڪسوراا هن سنسار مان هميشه لاء مو ڪلا ئي ويشي ۽ ١٢ ورهين جو سنېند شورالريء جي ڏ بنهن سانجهيء جو ساڍي ٧ بجي ٽوڙي ويشي. سكد دكم برسدائين ساتط ساكيات ستى موكلائي و يشي! مهالما جي نيطن مان لڙڪ ٽيڪي وهياً !! ڪستوريا جو اکني سنسڪار الهيء بند يخانه ۾ ٿي ڪيو ويو ۽ پنڊت مدن موشن مالويء جي آديش تي ساري ملڪ ۾ مالر جي هر تال ڪئي ويشي. ابريل ۱۹۴۴ع ميانما پالۍ به بیمار تي پیر عالمته ناز ڪاچي بطي. برٽش راڄ جي قهر جي ڪاري رات ديس ني ڇانجي ويڻي.

نيك ارنداهي اند كاركي هنائط لاء مورج كني كليي. لا مني عابه اع ليي سركار مهاتما گانديء كي سندس ناز كلييست جي سبب بنا شرط جي آزاد كيو طبيعت جي سبب بنا شرط جي آزاد كيو يو ته ساري ملك بر زبرد سب طلب كري أي هني. ه جون دعه اع كانگريس وركنگ كي هني، ه جون دعه اع كانگريس وركنگ كاميني جي ميمسرن كي سركار آزاد كيو. كاميني جي ميمسرن كي سركار آزاد كيو. مي بر خر منيء جنگ بر عار تبرلي، اعتها اي بر نش سركار اعلان كيو له عر هندستان لي بر نش سركار اعلان كيو له عر هندستان كي آزاد كري باط لكري و بندا ۽ إلى هند ستاني باط بنهنجي ديس جي راج جو وردان باط ناهين. ائين "عند عديد" عليل وردان باط ناهين. ائين "عند عديد" عليل جي سئلتا ني.

اعادا جي "يارت ڇڏي و جو" جي تحري جو انهاس سمبور ن د شمار ليندو جي جو انهاس سمبور ن د شمار ليندو جي جو و انهاس سمبور ن د شمار ليندو جي جو ر انهايء کي و ساربر سون. شن اسن نندڙن ڳوٺن ۾ جي بوليس ۽ فوج آزاد يء جي سياهين سان عقو بتون ڪيون ۽ جي يينرن سان ناعق ڪيا سي بيان ڪرڻ کان پينرن سان ناعق ڪيا سي بيان ڪرڻ کان

عدد ۱۸ سال عی جوان شخص الهن جو ورود کیس قاسیء آن العضاء و بو.
مهانما گاندیء جی هد شش برونبسر بینسالی آن لاء ور ور جاچ خرط لاء طلب ینسالی آن لاء ورد جیکا قوم پنینجی استران کی. هن چیود جیکا قوم پنینجی استران آن بالاتکار کند تر سرخار کی بادی ای توم مرده چشی و در زنده و هن

پراط نياک ورد د رکدو. سرڪار ڪن جوالن کي قاسيء جي سزا ڏني جنهن جي خلاف سڄي ديش ۾ لترڪ عليو. جنهن جي خلاف سان قاسيون رد ليون. ٻاپوء جي ڪوشش سان قاسيون رد ليون.

ڪرتويہ جي پالنا ۾ حق پيدا ٿيندا آهن. اسين پنهنجو فرض پورو ڪرتويہ جي پالنا ۾ حق پاڻيي حاصل ٿيندو. ار حوند يون احون يو لدي بر احي در كذر كرلوبونديون إحق. دنيا ۾ ڪيٽريون اهڙيون ڳائييون هو نديون أهن هيءِ پنينجي دل موجب

٨ برأ برأً على لذَّتن 4 بعثيء مان جيڪي درياء. هي بسد تنط ڪري چي صلع لي الم لوجي كاللالي جالر حي. داي لا سي ليد ڪيا ويا هيا. خود پير پاڳاري મારુ ૧૫ જે ધિ લેરુ તે ! દેવા سام الجنوب بحضوي هاني عني. بير حسا لاحي داج كؤذ شوع جو بيو بانجازي الكوني ن كان حيدر آباد نائين الجاصيء ير عارشل لا سنر ۹ اکست کان اول نسي ڪر مانبو منا ۽ ساڍا چار سر ماڻبو ڏييا. المكلاد مر الحادي كم لي الزيء ، ذيه سر ي. ڪراڙء ٿي ۾ حاري نس د چڏيائري \*( # 15 사 사 학 15 14 = 특 d لجبي اعتداس سأرا ، كأمي خزان ، پرکیل ڪئي ا حراج ولڻ لسائين پياڻي كريء جو ختكار ظاهر. بشج سرود بارأين كذي لا المالين هي ألم اي مني بشيل كي بدليس لتر جر لتحي لتحي إلى ز التي. ي التشاد. اموليس كيس لنيون عطيدي ابترو न्या (१० ५०, सम्म क्षेत्र १६, १६ کي دھيوں. احمدآباد جو وليارتي وتسود ٩٥ مليون سرڪاري ليتيءَ برڪال عزال طرح مدراس، بمبئي، لؤولا، ناكبور ؛ لطبي ملون لاي ميڪڙو عرقال کي حيون. ساڳي ڪئي. احمدآباد جرڻ ست ۽ ڪڙ کي جوڻ \$ 46 \$ to to do. 46 110 da, 4 € 11 \* 15 41 6 18 44 14 1- - - 140 ليا. احداباد ، ڪيترن عشن لي لو ڪن مان ہیں جوانی کی السامت کر ط ندرخي سان سزا ذلي ديتي. بدي بدليس الر پشی کسي کوفتار ڪري ۽ سال حضت

بادلواسي

کساز کی، چی آملزنس کی روشطی اله سکر الماء عبي عب ملزي لواد جي رالي سركي جلايو ديو. ڪئين ئي ديون. سکر استيش پرسان ملزي کر الی کیترا دسا عمد عمد ہے اروں طائط المه خراجي، حيدر آباد , نوابناء كان بدي ٿيو. سرڪاڙي نارن جو ململو اڪبو الثاثر تيدي آزاد ڪي نااڻر عمليار خورو سائي آسي ماي جزاد مڪر لي رڪاري آيس ۾ ليار ڪيون رينديبون وعمري ڪيترا دنع اعسي قرمي بليننري ثرمي څلتيل جي خبر چار ماڻين کي ڏيندبون حميشة كأ 4 إسر و احير ن ۽ خور خور ۾ ڪي شياري ڪئي رهي. پي تاعدي بيشرڻ شتره مره چی الدار م کرادرون ایره د ۽ علم ميڙ ڪيا ويا جنهن ڪري ڪيترن دُ ينش ساري سند ۾ پايات قيريون سرگسون لني ڪن رار ڇارڻ ڪري ڇڏي. کالڏي حيدتي كو اوجر اهي بالدر مسالي لي يمري ؛ جِذُيَ لِي آيا . بريس لحي لحي لندر ن کي کونيار ڪري آڏي راس جينگلي ۾ اڪيلو رحماني خرائن وأبطء ڪين گڼتايو. احتربن کي ٽنڪ عظو جي سزا ڏني ويتي. سرڪار ك أحرى. الجربجي هڪ سؤ نيد كرن كمون ( بون جيتولون الي كنين عليل ۾ ديواربي اسر ركيا وبا ۽ اڍائي خوار گرفتاريو ي حين. بـ سر الجان ظبه ڪري ييد جي جآها بر ی عزنالری سرگسوی شغر شهر بر جارکی ليبازي كثرأيسراره جوه ماثش أسي ڪرڻ ۾ سنڌ بوڻي ڪين پئي. کر نشار بوڻ، בעובינט ובי ועט ויט جي بدنداري

پراڻي نرد يڪ ريل جي پٽي کي ڪياڻ جي ڪي جو جي ڪي جواني ڪو شش ڪئي. ان لاء ٢٠ ورهين جي عمر جي ڳيرو جوان هيمون ڪالاڻيءَ کي گرفتار ڪيو ويو. نوجي ڪمانڊر نه هن جي نديءِ عمر کي ڏ نو، نه هنجي ڏوه، کي؛ هن بيرحمي ڪري کيس قاسيءَ جي سزا ڏيئي هيڏي. هيمون ڪالاڻي "انقلاب زنده بادي" هند ستان آزاد" جا نعرا هطندي ۽ مرڪندي قاسيءَ تي چڙهي ويو.

"سوريء سڏ ڪيو - ڪير هلنديون جيڏيون هيائيون اهيائي تسن پيو - نالو نينهن ڳنهن جي ."
سنڌ جي مکيه وزير خان بهادر اللهه بخش سرڪار جي ظلمي نيتيء خلاف اعتراض وٺي لقب ترڪ ڪيا ۽ اعلان ڪيو نه مرڪز ۾ گڏيل تومي وزرات قائم ڪرڻ گهرجي تر سنڌ جي دُورلر کيس وڏي وزيريء تان موقوف ڪري ڇڏيو.

ڪورت ۾ وبھي رهيا ۽ ڪورٽن جو هلط بند ڪري ڇڏيائون الرپرديش ۾ ١١٢ دفع بوليس گولي بازي ڪئي ، درينگا ۾ ڏه هزار ماڻين گڏجي و جي هرهڪ سرڪاري ڪيئريء تي قومي جهندو چاڙهيو ، سينامڙهي جي قيد خاني تسي ڏه هزار ماڻيو گهير و ڪري ويا ۽ قيدين کي آزاد ڪري ڇڏيائون. حري ويا ۽ قيدين کي آزاد ڪري ڇڏيائون. بهار جي اسي سيڪڙ و ڳوٺن مان پوليس بهار جي اسي سيڪڙ و ڳوٺن مان پوليس ١٧٦ هرار ڪاري ڪريا ويئي . بهار ۾ قربس ١٧٦ هرار ڪاري ڪريا ويئي . بهار ۾ قربس ماڻيو گولين ويهي قنيا.

"چڏيو هند Quit India" هلچل چنجي تر "هڪ بلوو ا هنو جنڍن جاو انـر سارې ملڪ تي ڇاڻنجي ويو. نو جوانن لشڪري اڄ وچ تي ڏيان ڏ نو ۽ ١٢ هزار جدا جدا هنڌ ن تي ٽيليگراف جون تارون ڪييون ويون.

مهالها كالذيء جو ديش كى آواهن كير عو ته هركو باط كى آزاد بارلواسي سعيدي، سوتنتر ماظين والكر و رابط كري، ان جا د رشيه و ران كر بط و آن آهن. كرانت بر پوليس لت بازيء بر حك نارائط د ني ذايد و گهايل آني پيو. جد هن كائيس پچيو و بو د چا كييشي ته پاطي له گيم بائين، دوا له گيربائين پر جواب د نائين:

ٻيو ڪي ڪوڻ <sup>کري.</sup>"

۽ ائين چوط بعد ٽوريء واسرم کان پوء اسران ڏ نائين! خانديش ۾ اندو ااو ۾ ڇوڪريون ۽ ڪوڪرا توسي جيندا کشي آزاديء جا نعرا هئي رخيا هئا د سولجر

جنهن ڳالهم ۾ ڪنهن جو ڪلياڻ سمايل آهي اها ڳالهم مان ڪڏهن ڪونم وساريندو آهيان.

يدرهني سان سرا ڏي ديئي. ند ٿئي بدليس الر ہنول کسی کراشار ڪري ٢ سال مخت واداحي

سان اڳيئي چڪري ڳائي هئي. پير جسا لاجي الح كؤد حتوب جو بسرااكاري الكربون کان حیدرآباد نالین ایرامسیء بر مارشل لا سل ۹ اکست کان ازل نسي ڪر ماثير مثا ۽ ساڍا چار سو ماڻيو ٿيل. ١١٨١ ٨ ٦ = اي كراي الزيء ، له حر لي. ڪراڙ ۽ ٿي ۾ سرڪاري نمان د ڇڏيائر ن \*( 의 비호 감사 \* 박호 15 14 부 측 d المجي رهددا -رن. سارا ۾ ڪڙ جي هزارن ۾ پاکیا ڪي ا -راج راخ ليائي براجي كوليء جو شت او بنايو . پسج سو وديارلين كلمي ولا باراين جي لر ليء ۾ حي بشيل کي برليس للمر جر لتصي لتحي بران ذُلانين. بي لڪتر. ١-دلس كيس لنيون طلندي ايترو ڪرد درن تري جهدو کي تري دي لي وهوي. احد آباد جو وديارني ونــود هو مليون سرڪاري ليتيء بر خلاف عؤلال طرح مدواس، نصي، فودل فاكودر ؛ لاعلي طون لوي سيڪڙو هو ال کي هيون ڪئي ڪئي. اعدلآباد جون ست ۽ ڪوڙي جون لي جوط لي بي علي. مؤدد و علم طؤيل حراج كزائي ويدجو بوليس استسان ريا. اعدالا ، ڪيترن هندن لي لا ڪن مان اته رجي جران كي الساحم كرو

۸ اد ا اد ا حتی المتن ۱ بمنیء مان جنگی درياء. جي بسيد ٽڻو ڪري چتن ضلعن لى نظ لاهي ڪارواي چالو عيي دري ا سي ليد ڪيا ريا هئا. عود پير پاڳاري الله الله هي أموا كبا كي سله وجس

كسازيء جي آميون کي ورڪو اله سكر اعادا جي حڪ ملتري ايارد جي ريل كداء كي جا يو ويو. ڪٽيون کي ديون. سکر اسٽيشن ڀرسان ملتري حكم تالين كبترا دفعا هند عند لي تارون والواله كراجي، حيدر آباد , لوابناه كان بدلي أيو. سرڪاري نارن جو سلسلو لڪمو المال و الما أو دبدي آزاد كير ، فلا أو عمادار عدر ١٠ حركاري أنيس مان جرا لو مكم لي سرڪاري آديسن ۾ لبار ڪبون رينديون رهبون. ڪبترا دفع اهـي قومي بليٽنون ترمي علجل جي خبر چار ماڻهن کي ڏيندير ن همبنۍ کا لايساون اهيون ۽ څوا څوا ۾ ى المنابخ المراع . وعن رويد الجالبا المناهج شهره د - ران جي الدار م كرفتاريون لبون د ۽ علم ميڙ ڪيا ريا هنهن ڪر ک ڪيترن دّ ينهن ساري سند ۱٫ پات قربون سركسون لئي مان رار ڇارڻ ڪري ڇڏي. گانڌي حيدتي كني ارجتر اچي بالدر سنسائي لي بدري ؛ ڇڏي ئي آيا . پرليس لڪي لڪي لئيون كي كرنتار كري آذي راس جهنكلن ۾ اڪيلو

وصالي طرقي وأوم ڪين گهٽايو. احتربن

كي قنصا عثوة جي سزا ذلي ويتي. سركار

س ليون. انهر بچن ھڪ سڙ لينڪر ت

ڪيون ديون جيتريون اڳي ڪنهن علجل ۾

ב بوارين الدر ركيا و با ۽ اڍائي عزار كرنشاريون

حين. با الإل الله بسد كباي ليد حي

چڑعايون, عؤلالون, سرگسون, شھر شھر ۾ ڪاري

ليمازي كؤوڙ يسرارڻ جـوڻ عاڻهن ٿــي

ڪرڻ ۾ سڏ براتي ڪي پئي. کر اطريون

בעונינט ליבי לעט ליט היבי ונילולי

دنيا ۾ ڪيٽريون اهڙيون ڳائييون هو نديون آهن جي پئينجي دل هوجب نه هو نديون آهن پر ان هو ندي بر اهي در گذر ڪڙئيون پو نديون آهن.

۽ آزادِ پرشن جئن ورتاءُ ڪيو. هي ڌرئي ماتا ڀارت ماتا توهان جي آهي ان تي پاط ئي راڄ ڪريو ۽ انجي پاط ئي رکيا ڪريو، هرطرح جسي ڪاه کان ـ جرص ، جہاں ۽ پال انگريز س جي حملي کان."

۽ آگست تي رات جو ئي مهانما گان*ڌيءَ* کي گرفتار ڪيو ويو ۽ ساري هندستان ۾ سيني ڪانگريس اڳوانن ۽ ٨٠ ڪار به ڪرتائن کي قيد ۾ ٺوسيو ويو. انگلنڊ جي وڏي وزيز مستر چرچل لٻاڙ هطي چيو آ۔ هن وقست هندستان ۾ جيترو اسانجو لشڪر بينو آهي او تړو ڪڏهن بر اڳي نہ هو.

فوجي مارشل, لاړډ ويو ل کي هندستان جو وائيسراء ڪري موڪليائين. د نسيا کي دوكو ڏيــ ط لاء آمير يڪا ۽ انگلنڊ چوندا رهيا تر اسين د ليا ۾ لو ڪشاهي ۽ آزاديء جي بچاو لاء مهاياري جنگ لڙي رهيا آهيون مگر عمل ۾ سندن اهو لشڪر ۽ پـوليس لو ڪشاهيء ۽ آزاديء جي اپاڪن يارلواسين کي ڪچڻ لاء ڪر ٽي آندو ويو.

گالڈ یجيء جر Quit India رچڏيو هندا جو نعرو ديش جي ڪنڊ ڪرڇ ۾ <sup>ٻچين</sup> لڳو. هماليه جبلن مان پڙاڏ و ڪنيا ڪياري راس تائين رسيو ۽ گوداوري ندي جي مک کان کنگا نديء جي ڇوڙ تائين سڪرينگي يا مرينگي " جي ڏني لڳي رهي هشسي. و د يارٽين, ڇوڪرين ٽوڙي ڇوڪرڻ, آزاد هند جي نشاني <sup>تو م</sup>ي جينڊو جي<sub>و</sub> لا ئ<sup>ل</sup>ح پاڻ تي هموار ڪيو، اول اڪولن ۽ ڪاليجن ۾ ۽ پوء سرڪاري ڪچهرين، پوليس <sup>ٽاڻ</sup>ن ؟

لشڪري اڏڻ تي يط!

ان تحرڪ ۾ جا اديت بهادري بارت مانا جي سپونس ڏيکاري, جي شير س انگيز جريت ۽ همت جا ڪارناما هنن ڪيا ۽ جي دل دُاريند رِّ ظلم هنن عمر سان سنا انهن جوڻ ڪپاڻيون اڄ بہ ٻڌي ھڪ طرف دل خوشيء ۽ نخر مان جھو وٺ ٽي لڳي تہ ٻئي طرف نيځ غر مان ڇلجي ٿا يون.

ابير ۽ معصوم لينگرن پنهنجي رت جي دَارًا سَانَ شَهْرَ مُشْرَكِي لَلْتَ ذَيْنِي مُويَالُمَانَ بطابر. ڪراچيء ۾ دي. جي. سنڌ ڪاليج جي اوچي گنبذ جي چوٽيءَ تـي جڙهي ھڪ و د يارتسي و چې تو مي چهنډو چاڙ چې بيلو جتان ڪري مرڻ جـو پلڪ پلڪ ۾ ڪرو ديو. بيمشي ۾ شيواجي پارڪ ۾ ڪستوريا ميتنگر ڏانهن ايندي وات کي گرفتار لي ؟ خلق سان بر تار ديو معدان كي بوليس لنين سان كهيري ويعي. ليكن اروانا اصف على تولين بنيان توليون قوءي جيندا جله حانيندي مندان ۾ موڪليندي رهي. پوليس ڏه دنعا گولیون هلایون، ۸ ماطیون مری ویا ؟ ۱۷۰ ماطهر قتجي بيا. ٻھي ڏينھن کرٽام ۾ ۽ دادر ۾ پوليس لنيون هلايون ۽ پنج ديعا کوليون هلايون. بيبغي ۾ لڪل نوس ر<sup>يڊ يو</sup> اسٽيشن جاري ڪئي ويسي جنسان ساري يارت كى قومنى علىل جون الباعد زيندڙ خبرون بدّابون کی ویون. لصل ریدبو علاق جي مڪ ۾ جن جوانن کس ترفتار ڪوواو تن کی چار ۽ پنج حال حضت بور ديني حان قيد جي سزا ڏني وٺي. غانديس ۾ المارسٽيو م شریعتی لیسلا پتیل ۽ سندس بس داشته

پنهنجي حيثيت کان ڪڏهن وڌيڪ نہ رهو، بنگلي ۾ رهندي جيو پڙي.

(11) [[(రఫ్లా ఉప్ప డేట్ ఆస్ట్ ఆస్ట్ జ్లా క్లా క్లా క్లా క్లా క్లా క్లా sibnl కుబతి

Requestined from bleeding sue to son, For freedom's battle once begun. شاعر جو کشتر اشي :

1/ఓప్తి. చ్యి కి చిచ్చ Though vanquished oft is ever non-

مت د ين شروع كي أخي ،

وه غوق وهاليند أ بعاق كان

يل كني دري دري خاراتهي پت کې درايي ۾ ملدکي ۽

شاعر جي ان کشي مرجب ئي ڀارت جي لا أغر ۾ جيسه ارس طاعل ليندي.

ڪرڻ جبر فيشلو ڪيو ۽ دوي سنڪله ٣٦ ڪرڙ جنتا آزاد کيء اء آخرين جدوجهد

مت طرف جهان چي ڪاهي جا سر کي ليندي ۽ ديس کي آزاد ڪري ئي رهندا سري. ڪيو لہ هن داهي اها فبصل ڪن جنگر

كي شار طر اعر الوالي ضد بذور لدي كي أراد خرو كان الحار ۽ ملك جي ماڻي اجي سؤاكي، الي طرف الكريون جو يارت

يع والله هجمة ليال رم درشه والله الا يي راد ڪار چڏي. نس ڪري ۽ اکست حالك المراه جهي لدم كلط كال سواء

414 22 12 12 4 - 12 12 " 12 4 est" الماديء بما سهاعي ۽ حردار اچي کڏ ٿيا جي ڪوالاولا جني ۾ ديس جسا ڏولاڙ ال الدا عالكراس عاميتيء هو اجالس

"مان عبصت الكريم هو عن ليراء مان ا يوش على الكراد لا لا إلكا الدي الله

> ؛ جران کې چياي**ن:** مساسل مان الكريزي واج عناني دور"

ا الله المرا الهيء الع مرف إ آهي، جوڙھر ڪل سڀ کي لاس الكرازي الع كي به ختر كرار

جي الجيرة أرأح جر بكر لمجر. داريد راج دري داسه آهي، بد غاليء كاليدون كير جن. هجاو اهد احساس د

متر اجاريو . منتر آهي اسين حشداسين أحجاي جِذَبرع عرعت ساعه كشدي ايهو ې لڪو منتر. پنهنچي د لين لي ايهو منتر " ان لوطان کي هڪ منتر أدر انالي،

با ازاديء اء اولدي مولداسين. اهرو اسين إسارت كسي آزاد كنداسين The Mantra is "We shall Do or Die." ا مرساسين.

۹ انس جاڻي ڌ منهنجو کاٽيل پيٽيل وهيل حل حمل مي الما يع الم علم الحمد الم پختي ٿي -ر ڏ-څو پري. کثر اهـــو جينساسون اي ڪين جو غلامي بڪي

دُيمار سراي جيوت پرايت ڪندر ۽ جو لي حيالي قر بان ڪنداسون. جيڪو جاڻ ڪساسي ۽ سرواج عاصل ڪرو لهت الما الله على ليست بدر لـ ابشور کي ساکي ڄاڻي پونگيا ڪويو ته ڪرڻ سڀ سرراج سکرام له ئي آهي...

كذبي عليا علو. بساط كي آزاد سجةو تىپكى مىپكى رەلە اخىم يەآ رەلە لىشۋا عاط سيم سان ڪانور ڪاني ۾ الاي الما الركوان، على كوري، على وبال د اهي ؛ نڪي دريلي هودي واري جو. آزادي عاصل ڪوي ڪائين جو ڪر جان الإلواجي ڪندو سوائي جان كوهيندو "Albul sing" جو آراحي ڪير. مهالها

سترو ڪير ٿي ڪوئر سگڻيندو. نيڪ مقصد ن لاء ساڌن ۾ نيڪ ئي ورڙائڻ گهر جن. ڏنگي رسني سان

شهر س تي جپانين گولا اڇلايا . تڏهن مهاتما ڏاڍو سمجهايو تہ خود انگريزن جو ان ۾ پلو آهي. چي ڀارت کي آزادي ڏيئي هڪ طرف پنهنجي اخلاقي حيثيت و دايو ته تحقيق توهين لوڪشاهيء لاء ۽ ملڪن جي آزاديء لاء جرمن ڪومت سان لڙي رهيا آهيو، ۽ ليي طرف آزاد هند ستان جي خرشي مان ڏنل همدردي ۽ مدد جو لاپ وٺو. انگلنڊ جي اھا سچي بھادري ڳڻي ويندي جيڪڏڃن هند ستان جي راجيه تان هت کنيانون. پوء جرمني جو ظلَّمي فاسستهاو به ختر آني ويندو. يارت متّان سلطنتشاهي قبضو چڏين ۽ هو ند جيڪو هن جنگ ۾ ڀــاري جان ۽ مال جو غرچ ڪري رهيا آهن ٽنهن کان بہ بچي بون. جيڪڏ من انگرين عندستان کي هينشر ئي آزاد ڪن تہ شايد جپان هند ستان تي ڪاهہ ڪرڻ جو خيال ئي مٽائي ڇڏي. مٺانما كاند يء لكيو د انكريز حركار انتظام مان هندستان خالي ڪري وڃي, انهيء ۾ ٿي هند ستان جو بچاء آهي. ڌار بن ملڪن جو لشڪر هندستان ۾ آڻي گڏ ڪرڻ ڀارت لاء خطري جي ڳاليہ آهي. جنگ ۾ آميريڪا جي مدد معندي آمريڪا جي ملڪ مثان دلندي يعني هند ستان مقان الكريسزان سان كسد آميريڪا جو راج. انگريسزن ۽ آميريڪن لشڪر جي هن طرح جي تياريء ۾ إسارت جي آزاديء جو ٽرورو بہ ڪونہ ٽو ڏسجي. صاف ظاهر آهي تد هزارها ۽ لکيا لشڪر انگريزي سلطنت جي بچاء لاء اچي هت مر يو آهي، سو اسان ًلاء ارمان ۽ خطري جي

ڳالپہ آهي. مو نکي پوست ڪارڊ تي ھڪ پشس لثانی تی بہ پشما ، تار تی بہ آنا لڑائی جي تعڪس ڏيا لي پوي آسي پر منينجي ديس مقان حصر لندن جو أو على . ملك تي ڏارڻي لئڪر جو تبخو آهــي. <sup>دندي</sup> لئڪر جي جنگ ۾ بيادري ڪنين ڪر جي ذ آهي. ما لئين کان گڼر خالي ڪرائي لئڪر کي ڏُنا ٿا وڃڻ جنڍن ڪري ماڻيو دريدر آهن. جيان جي ڏر کان بنگال جي ماڻين کان سندن بیڑیسون کسی سرڪمار قبضی ڪيو ن آھن ۽ ھنن جو مڇي مارڻ جو گذران بند ڪيو اٿن. انگريون اسانکي اعدڙو نستو ڪري ڇڏيو آهي جو اسين باڻکي سندن بانيمو بيا سمچيون . او وناش ڪالي و يوبسه بذيء جي مشل انگويزن هڪ د ندي. انگریزن جسی نیت (دا علی ال عسر پنینچی سلطنتناهی جنگ اله عندستان جو

انگریز تن جی نیت اون عنی الم عسر پنینجی سلطنتناهی جنگ لاء هندستان جو پنینجی سلطنتناهی جنگ لاء هندستان جو اکسی روک تو جی کر آلی سکین ، عمداند خواست عنی او ما ع سینگابور عیان نشری و عظو بوی اد هندستان ، هندستانی کی سندن قسمت لی عسدتانی علیا و جن هندستانی بچن عا مرن عا سندن لا.

بر ميانها كانت ي كانكريس با اعامل الإرمان بليد عواهر لعل نور ، ودار ولم ياقل الإرمان بليد عواهر لعل نور ، ودار ولم ياقل بنيل و بها حدا حجاد عنا و عدن الكراز و شل نيس بغربي حجيبي أن . عدن بليت المامل اعامل درجي عن مديري ديكاري . هي طرف ديس درجي على كان بهالخ لله و عدن طرف ديس كي ذاردن عني عملي كان بهالخ لله و عدن طرف مان علي آوادي، لله آخرين داء المالخ عني مراد حان هي عمرو توري جاري شرق جو هدن فيعدو شهرو .

علطي ڪرڻ نهايت برو ڪم آهي جنين لاء شرم ساري اچڻ گهر جي. غلطي ڪرڻ نهايت برو ڪم آهي طابق ۾ ڪا شرم ساري ڪينهي.

جرون لمس ذلك ولوبا بادي چيء کي ۽ يتران ديشواسي کي سياڳڻ ڪوڻبو هو. سياكرام أراسب كمير جنتن شيمك چوالد وتواحي (Jv)

· : 4- 아니 아이를 되었다 부부부는 ديي ۽ دلايا پوي کي لي ښا. بدائي كي جا سال يد جي سزا ڏاي بمرامير (كيالي بيدس جواحس المرا فبراد.

المانج وأند ما احاد سند متياكراتين كي اپلۍ د ډ يځاچي ديا . شي سال تا ډسېر 의 , 느린 내 , ሥ 및 수; , 뉘터 수 ڪيري زيري ۽ دڻ عرار ڪالگريسي کيد السا ويمثفانالو و بم ويمالالت رمتفد سال ديد زلاويد. إسرء لسماري ملك م ң แบ hellam, The 25 국내 즉간 IV

عيكانس حالتون كيثيون وذك بكر بون ؟ عس ساليء كي ما**ن چئر ڏ-رڻ** ۽ آبو ل ಫ್ಎಎಫು I∟. ಟ್ರಾ ⊖ೀ≀್ತಿ ڪاڻيدڙ جهايي سان لڙائي ڪرڻ با ئي الكرامة سيكابدو والكون وليتي ل عرد ولكون لي د عن قنخر ڪري ورائر. ا \$ الإلكيد ، وتؤده وعاليك عالم بي ورج إ ركوايد ؛ الكراري عي خيساعي لنصاي آراد ڪيو. ڪچه وقت پوء جبلن ۽ جنگ

آهي ۾ اسانجر گئير ھڪ مٺ ڏ آھي. سياري الله علي الله الله الله الله " ىنى ھر ڈاري سوڪار کي ڪر اولو ڪوڻي. ۽ عبالي هي ڪاڻه هو ڪئڻ ٿابالو ڪندل أزَّامي عليا ويمنا, بوء بْارْلواسين جو چا ٿيماڻي ميل دعلي، مان يؤخراني حيازن تي ظري الكرلون ميزركي سجنيير لربوء كنتين له

لي این جڏھي ⊷وري ديش ڪي ليپاو ﻟﺮﻟﻲ، ﺷﻲ ﻟﻲ ١- ﻣﺴﺴﺎﭖ ﻟﺮﻧﻲ ﻋﺒﺪﻱ ಟ್ರಟ್ಟು ಟೈಟ್ನ ಎ. ಎನ್ಮು ( ಟ್ಯಾ. ಎ. ಎ. مك داسي محبومت جي والتي ، كا. ايسر. رزيڪ ادر پيڙ طاهر ڪيائين اس ، عندستانين جي عت <sub>۾ ڪين</sub> ڏيڙ ۾ سيشي ذرابري انجراء طلب خندبرن لأعن المر ڪير 1 ملڪ جي بڻاء جر کالر لرڙي ان کايو ۽ ۴٪ مارچ لي ڪريس ا<sup>ڪيا</sup>ن ٨

مارج لي مر سئنورډ ڪابي ڪراچيءَ

براجري ڪرڻ لاء هرڪي رجي ئي. "٢

جي لرلي عندستان الجراني سان ڳاليمون

وكما ڪري گئجي. ان اله سر ڪريس

ڪيئي، جي حملي ڪندڙ کان ملڪ جي

1 عستان ۾ سني نڪتن کي ڪنر

من ليو ا، بأش سالت و واي آي

عند سان اله مسلم بدرا أبر آهي لنهن كي

ا جهاني استحاجي خواسي ڪري جسر

اا مارج کي رأش سرڪار اعلان ڪيو

؟ ليسي جرابڪي ڪارڊ ڪندر اٿي."

ڪاء جو مثابل ڪو ٿو انه عو خيار اڻي

۾ ڪيولاڙ ۽ عوشيا ڻي ڪڙو احي ۽ جملي

ستياگرڻيءَ جو ڪولوڊ آڻي ا هرڪ شهر طرف وعيمه إتي طوف... عوه اعتست

عے ہی ، رؤھ آھی. سر کار عدی

عوالي جوازه جو عمار حيو. البراني أني

سا ڪئي ۽ ڏر کي بسد ڪي اڻي.

جي اختياري والسراء جي هڪ ۾ هو لذكي)

ابريل جي ه تاربع جيابي ڪرامسر لي

فرميت هي ڀار نـا دارڻ داران انٽر راشٽريھر نــ ٿــر اچي سگفي. \_-ان !(나 )~(망고 x 글(라() : (()))다.

حڪو متن جيڪي يورپ, آفريڪا ۽ ايشيا ۾ ڪلور ڪيا آهن تنجي خـــلاف آهي ۽ ڪالگريس جي سهانيو تي الهن قو من سان آهي جي لوڪشاهي ۽ آزادي جي طرف آهن. ٣ سپٽمبر ١٩٣٩ تي يورپ ۾ لڙائي ڇڙي. جرمنيء پسولنڊ تي حملو ڪيو ۽ انگريز ۽ فرانس پولنڊ جو طرف ورتو. مياتما کانڌي وائسواء سان گڏيو ۽ ظاهر ڪيائين ته منهنجي همدرَدي الگلنڊ سان آهي پر وائسراء وٽان ديش جي آزاديء لاء ڪجه بلد ڪين پيو. هائوس آف لاړېس چې بېمت پر ڏٺو ويو المريسز هندستان جي باري ۾ ساڳيو سلطنتشاهيء جو سر بولي رهيا هما. وانسراء ١٧ آڪٽو بر تي پڌراڻي ڪئي لہ جنگ پوري تیط کان پوء ٹی ہرتش سر کار هندستان لاء خود حكومت بابت مشررو كندي. ان ڪري مهاتما کانڌيء جسي صلاح سان ڪانگريس فيصلو ڪيو تہ پر ڳڻن جا ڪانگريس وزير استيفائون ڏين. هونئن بر دنينس آف انڊيا قانون جي ڪري وزيرن جون اختياريون د جهڙيون و جي رهيون هيون ۽ وزي<sub>ر</sub> <sup>آ</sup>ي رهڻ سان کين برٽش سرڪار جي جنگي ڪوششن جر هٿيو ب<del>لجي</del> ره<del>ڻ</del>و پري هــا , جــا جنگ هند ستان جي اعتراض باوجود ديش تسي هڙهي ويفي هڻي. جنگ جي مراد چڻي ٽي ويڻي لوڪشاھي ۽ آزادي بر قوار رکڻ پـــر هندستان کي ٻنهي کان منتروم رکيو ويو هئو. ه نيبروري ١٩۴٠ع لــي مهانما گانڌي و ري وائسراء سان گڏيو جيشن انگر يز سرڪار ڪو عزت ڀربو سجڙو تو ڪري پــر اهڙي اميد ڏسڻ ۾ ڪانہ آئي تنين ڪري مارچ

مبميني پر رام ڳڙھ بر ڪانگر بس اجلاس وقت گانڌيجيءَ صلاح ڏني نسر جيڪي ماڻيون ڪانگريس جي ائر هيٺ آهن تن کي هن لزّائي جي خاط ماڻيون يا نائلو يا اسباب له ڏيڻ گيم جي ۽ شرهڪ ڪالگريس ڪاميٽيءِ کي ستياگره. ڪاميٽي بڻلجي وڃڻ کنهر جي. جون مييني ۾ جرمنيء ساري فسرانس ني قبضو ڪري ڇڏيو ننين ڪري ڪانگر بس ور کنگ کامینی یر انگر بزن کان طلب کشی ته يڪدم هندستان کي آزادي ڏيئي ترمي سركار اسقابن كريـو جنن عندستان بني الدروني صلح سانت قائسر وكاع ۽ باعرين حملي جو مثاالي ڪر ل جو وجيد مندستالين كي ملي. متالما كالذي اهسا بهي ورس تى ئىابت تىدىر ردى خ كري كالكريس وركنك كاميتيء نان استيفا ذلي. وانسراء يارلواسين كي مكمل آزادي ذين كسان انڪار ڪيو باقي ڪجھ عير ضين کي پنينجي ڪاروباري ڪاٺونسل جو ميمبر يعني گڏو كري ركا قبول كيو. وركنكر كاميتي بدرالي کدي د انگريز بارس کي لـرار جي زور تي غلام رکڻ ٽا گيرڻ. ميناليا رميو: "مان لٿو چاهيان تہ الکريسز جنگ ۾ عارائين.... نڪي له انگريزن جسو ڪنڌ حيث آئي... پــر اسن ڪيترو صبر ڪريون؟ يا ديش ناس ٿي وهي؟ يا قوميت جي ٻاونا ملڪ ۾ مري وڃي ليسين؟ ... جيڪڏھن ڪانکويس کي مري ستر ٽيئلوئي آھي ا بيتر آھي **ن**وسيت جسو نعرو هطندي هطندي مام لش ...." منائما كانذي لبن كري نخس

سلم، د ست ڪتي ۽ کاڏي جر ڪار د

ادراسر اين. آد. ملڪائيء ۽ سري شير ڪرام שושנט ללבנט נאט פר ייתונ שוניי ڪار ۽ ڪري رهيا هئا ۽ پڻ هر يجن ڪرآ پريٽر كليا هنا. عراجين الدار الع عر بجن سيرك سيك مرسيوا جي العرايديوي ۽ خالبور ۾ آشوم خيرارام لرياس كاذي عيدر هاليا، كرلى ساعتيء ۾ شري البائيس سکو خلع ۾ محي ولسألمدي بتحال ١ ١ الماليد . جنه بو ١٤ و ١٤

ڪر ميس جي ڙيو لڳرائي علس ۽ عبر . باڪتم

كالداجيء سيواكرام مجو كولن مر وهسائن حڪ عاليمان حر بجن ڪالو کي ائي. ڪئيند جي ڪوشش طن شڪاربور ۾

و الله من (Basic Education) لا يرح جي لاء تستظاظ اء نجر بل كول جي بارن كي رحتي عللي بمنتا جي خوراڪ صحمه ۽ پشتي جي بدمارين ڇتائط اله تدرتي يا سستي دوائن

र्शास्त्रम सस्वाद स्वेत भव बच्च. अहिंग सत्य अस्त्रेय मध्ययं असंपद् پابک ڪيا ئنچو التو مول هيا سندس ورت:

सर्व यम्-समानत्व स्वदेशी स्पर्ध भावमा,

विनस यत्तिष्ठा हे हे प्रसर्थ हेन्द्र हैं 🏿

دك مك اليه الاجه ورهبي لمرايء ماري "سر سادر جال جر سادي مي شد ڪري ۽ سيش ڀاولا (بعني اڇوت ڪنهن کي د ڳيو). چلائ - جني ذرص کي سان ڳڙڻ ، حرديشي جمر بدرشير ڪراڻي اسرائي ٻار بنه ڪڍي يرخمور لمي اسكره (كن لم ميارط)، شراير آهن: اطسا, ستيه استيم (چور ي د ڪرو)) يعني لمرتاء لنكتا مان ِ يارائين ورمس يالطا

ڪري پيديور باط بني باري رار رس"

سامي چئي سيه ڪنڊنجر ڪيرل گهري ڪلياري

(ج) پرائنڪ خود حڪومت

كور لمينت آف الله يا آڪت ياس ڪري، جو اوس ال نصتو. ١٩١٥ م اوطاليه سركاد هاليا كالذيء جي أن جواً جي كاره

كالكراس برطاليه مكومت كان اها خاطري لإلي لنهن الع ١٣١١ ٨ جول شون شون. عددستان كي جو إرائتك عود مكومت

שלב על אני שוצי בר וויי פיניט ג كردار سس ا ارد اد د خل د د نساء ان طلبي د والمن كي ڪلي اختباريون هولايون ۽

وزرانون أهيون. لندن جي تسائيمس اخبار ١١ بريس مان الويوني ٨ ڪالكريس جون باڳ ورانو ۽ وڏي ڪاميايي عامل ڪئي.

عالكريس كي ودت ذكر آهمي ؛ يط إل ڪريہ ڪرم ڪري ئي لکھا ددأر و لكيو د كولن ۾ رهندڙ ڀارلواسين جي سيوا

ڪالكر اس دارالون عام جي الي كي نسجو ڪالگريس کي ساڪ آهي. ڪورڙها ماڻهڙ جنکي ورت جو حق ڏ آهي

براحد دور "جاد دلون كي جالدلي او ؟ سرڪاري سرشتي ۾ دڏ د ٿيو اچي ديد. خيال ۾ رکي -رڪاري ڪارر بار هلائط ڳيوڻ

ڪرئي سيا ۽ آگسته ۱۹۴۹ ئي پڏرائي ڪئي ر ما غوغاء بدمو الها ۽ ڪاکويس ڪاري ^~P13 x 보( 무 x 야비( 라 티트 스튜트 . کیلگ به چې الآبوي الس" جي جوڻيء مواق لو وڻي

دسون ڪسانگريس ناسست آپيشاهي بإطالي ڪندي. البس ان پذرانيءَ ۾ ڏيکاريو الجيء (اليء ٨ الشائط جي ڪالكواس -خت جيڪارس لڙائي چار ئي ال عسدسان کي

چيز ن جي وڪري لاءِ معدان ٺاھي ڏيون. ۔۔پ هت جو ٺھيل کاڏي ڪرڙو، هٿ جا ڇٺيل ماطس سائي ٿيا هئا. تڏهن ئي ڀارت جي چانور ۽ هٿ جو پينل اٽـو، هٿ جو نپيل و نواسین جي دکي حالت سندس اکين پنو وغيرش جن چيز ن لي ڳوٺن جي جيابي يان ٿي ڦري. ١٩٠٨ع ۾ هند سوراج پستڪ جو مدار آهي انهن ڳو ناطن هنرن جي ناس گانڌيجيءَ لکيو شئو تہ ڀارت جي ڪنگالي<sup>ط</sup>ي تيط سان ڳوٺ بـ ناس تيندا. جيڪڏهن ء رامر بالح علاج آهي ڪناڻ جو چرخو ۽ اطمل ېرى كرى ۾ بجلي شڪتي پيچي و <sup>يې ل</sup> جو آڏا<sup>ط</sup>و جي وري چالو ڪرڻ گهر جن. بجلي شڪتيء سان ڳولاڻا پنهنجا اوزار هلائي سابرستيء ۾ جڻن ٿي ستياگر ه آشرم برپا سكهن تا. جهڙيء طرح مهانها كاندي اول ڪيائين تئن اتي ڪيا جو چرخو ۽ افل جو پاڄ چرخو ڪتڻ روزانـو نير ڪري ۽ڏيو ۽ آزاطو آندائين. ١٩٢١ع جي اسهڪار آندولن پرء لوڪن کي ست ڪتڻا جي للڪار ڪئي جو مکيہ اسم هفو گهر گهر ۾ چرخــو چالو جو مکيہ اسم هي اول پاڻ ڳوٺ ۾ کئير ڪري وڃي ويٺو ڪرڻ ۽ ڳوٺن ۾ هٿ جي ڪتيل ست مان پوء دیش کی نمنترظ زنائین نہ شہری جا هت جو اطیل ڪپڙو ٺاهي ۽ ور ٽائيل. ١٩٢٥ استعولي ۽ ڪاليج اڙهندڙ ودياولي موڪلي ۾ اکـل ڀارايہ چرخـا سنگھ برپا ڪيو ريو ۽ ۾ اکـل ڀارايہ چرخـا جا ڏينڍن وڃي ڳوٺن جي شيوا ڪن. اڙهيل عام ا ا کل یار تیہ گوام اد یوک مندل بر پا ما<sup>ط</sup>هن ڳوٺن کي وساري <sub>ڪ</sub>ڏيو آھي. کين ڪياڻين ، انهن سنسٽاڻن جــو اديش هو تر چکائی تہ گانو*ن ۾ وڃي رشن ۽ پنينجي ليانتن* گانون کي چڱيءَ ريس وري اُڏجي ۽ ڳوٺن گانون کي چڱيءَ ريس جو لآپ ڳولاڻن کي ڏيس ۽ سندن شيوا ۾ جي هنرن کي وري جيمارجي ۽ ٽرقيء ٽي پنهنجي آتر برقالنا لهن . کانڌيجيء لکيو: آڻجي جنن ڀارت جي کانو واسين جي نيت سامان کې گڼوجي ڳولاڻن سان هڪ لي ۽ شريرڪ التي آڻي ۽ ڳوٺ جلرو ڪڍڻ. ۽ شريرڪ " ويون. ڳولام سخت ليت ۾ پو وهيو ڪندي ۱۹۳۷ع ۾ جڏهن پراندڪ خود ڪومت ملي ۽ ڪانگريس جون وزرانون نهيون تڏهن مهاتما گاند يء كين تاكيد كيو تر جيكدين يارت جي بکہ ۾ پاهہ ٿيند ڙ لکن لوڪن جي يلائدي ۽ سيوا جو اولـو رکندا ۽ ايمانداريء سان ۽ نهسوار تي تي ڪاريہ ڪندا ته اوهين ڪانگريس جي پورن آزاديء جي اديش جي

اس ۾ سڙي ٽون ۽ پيغط لاء ناملسي اس التيء ديي مان أو يري بينون بر سدس د ور سان ڪي تا ۽ پاڻ ڪوڙا لو دولي. جِدُهُن الهِن سان اعرِّي جيون ۾ گڏ وهيو للاهن أي اسين سندن عيوضي أي سکینداسون ، بوء بص آهی د عو اسان جي سنڌ لي هرونت الي اچي عامر المالية كالما و المنية اعرَّي باونا و چان في ميالها كاندِّي، پدينجو ڌنڌ و ڪورت ۾ مثد سي ويل مڪڙسي بڏاور.

کاندي س

عاصل ڪرڻ ۾ سقلتا پراپت ڪندا. مهالها گانديء چيو نہ اسان ڳونسن ۾ رهندڙن سان ناءي ڪيا آهن ۽ انهيء جو پشتیاناب جو رستو آهي سندن وساميل گهرو هنر ۽ ڪاريگري وري <sub>جا</sub>ڳايون ۽ سندن انهيل انسان کی ایشور بٹایو ئي اهڙي دستور آهي جو هو بدن وقت ايشور الشي دستور آهي جو هو بدن وقت ايشور الشي دستور آهي ،

الإلحيسي، مطالعا المر الداس الداد محيد. Jo The 즉할 충k. Pt 항 Het سرڪار ساڳي ڏيين مياليا کالذيء کي فيد

رجيع ۾ عستي رئي ڏيائين. جتی خرابتدن کی مساون ۾ ۽ رستن کي آچڙ ٧١٠١ ٨ كالذيبي لزار التحود رياست مرويو جاجيائي ۽ ان جي سدارط لاء اياءُ كهڙيائي. چڪر ڏيو ۽ هر پرائس ۾ عربصن جي استي الجو سال ميتاما كالذيء بإرس ورش جسو لي كالذيجيء كي لبد مان آزاد كيو ويو. مي عالمه ڪوزوا ئي وجوا ڪوي 17 آگست اكسته يي دري ايداس شروع ڪيو. ميالها عي اجازس السماط ڪري کالذيجي ٢١ عراجي التيء جو ڪر ڪر ظوائد لي جنهن ويي. جالها كالذي عبد عاد الدران بك ڪرو ڪي ڪ سال ييد جي سزا ڏي رمو جر سے لاسر داد ؟ البي البراي يصؤي بدلي يربودا كالرجي حدن الدو راس غور ڈانیس علیو جنون کوک کیمپر سرل نابرمايي طروعاتا آسيرم لراسين سان ا اكت جيءًا لي كالذيبي شخصي

وجؤا المولم والمائية بوالمال المالية المجيد حيثن حو ميولسيل الدر مائيتر وأي وهيو هغو. برلي ۾ ميانيا كانڌيءِ اي ڪنهن ۾ گولو اڇلسو ڪٽر هندي کي لاراني ڪيو. جوري ١٦٦١ ۾ حي راي ڏيڙ آء جو پوچار ڪيو ليهن ڪن يس عسه والكياه بدر البوك كرط جي ۾ ڳاڏيش جي حي، ۽ عام رستن ۽ کوڻن جو والما كالذيء عرايض كي مدرن

وعيو لأحق عن ينينجو وعط جو آستان وعليء

عي يسكي كالرابيء يراكيو.

(4) 74 40 46 1416

عاص کېله عاصل ځې. كور عي أذار ؛ كول الم عي ألمان كي يانيا كالديء جي جراء عي بردكرار م يارت ڳولي ۾ دسي آو ۽ لشؤري ۾.

ڳو س سيوا کالو ۾ رجي ڪبو. هر اڪاڻر زار ڏا جي ڀامان ھڪ لاياڙي المحتور عتها كان مهالما كالذيء بعثون

مزدر "خري" اي آبل لالا هما <sub>هي م</sub>يياگره كالذيء ذكو ألها ﴿ كُم مِيا هد سالي كي كيتر الي يهجاني كهسا! مهاما الله الإداليء لكاء والله الله المال بالله بالله اهي. اڇيل ساري کي شالما کالدېء ان الكرائب واج ارعن مر عهار سكم عل عبو ا بدکی شهر سان مسل سان خبر بدک د سرڪار جي شهنساھ سان گڏيو. 1 4 اعڙي دستر باط بانسط ایگر هنو. لندن پر بش ڪمال ياربہ مسا ادمى ٿي, حي ٿي ۽ ڪلهي لي جادل يعني حيڪي ڪجه נון." בונו אוני פבור וב ונין: اسالجي ڳولي ئي نالو رکيو آهي "ڇيئي جا كتير بدا كا كايد وجسن. الاوليل كارس جد احدود كي بدود كول أو ملي . سند ن مالإون كيتيء لي يأوً إن لا بر سندن بدرجي جمتيء کي کساران لا ڪن. ٧٥ سڪڙو ديش ولي جانب ۽ ليو ۽ بي عڪ ويلي کاني وارا اڌ بکيا آهي ۽ لکها پائي بکيا ۽ ڏکيا آهن. ڏھ سڪڙو ماڻهو جد درن عون م. كول جا ار كولي ديش جي ست لک کالون ۾ ملي ٿو ۽ اٺ مثلام جيو د "يارت مانا" جـو درشي

مكمل طور شدّ هجي سا بهتر آهي. كمينون جيزون بديون شذ نه هجن الجي بيت ۾ هڪڙي ئي جيز

توهانجي هن آتيڪ تيسيا ڏانهن شرڌا ۽ قرب سان نهارينديون رهنديون."

ستين لايدن تي مهاتما كانديء جي شرير جي حالت نازڪ بڻجي وئي. د نيا انتظاريء سان نهاري رهي هڻي ، ساري سنسار جو ساه من ۾ هشو. سي. ايف. ائدبر و ز چيو:

"مهاتمائن جو مرتبو كت تي كين تيندو
آهي يسوع مسيح جيان مهاتما كاندي
به اوچ كاريه نمت ئي شهيد تيندو."
به اوچ كاريه نمت ئي شهيد تيندو."
به اوچ حاريه نمت ئي شهيد تيندو."
به اوچ ماريه نمت ئي شهيد تيندو."
به اوچ حاريه نمت ئي شهيد تيندو."

داڪٽر امبيد ڪر ، سجاتي دندو اڳوان ۽ هر يجن اڳوان پاڻ ۾ گڏيا . گانڌ يجيءَ جي پوٽر پريم ۽ سندس اعلي تيسيا سندن دل کي ڀڄائي ڇڏيو ۽ منجون ناه ٿيو جنون موجب سجات اڳوانن اڇوٽن سان نياءُ ڪرڻ جي خاطري ڏني ۽ هر يجن اڳوانن الرڳو جي خاطري ڏني ۽ هر يجن اڳوانن الرڳو چونڊ ڪن تان هٿ کنيو .

بر طانوي سر ڪار جي وڏي وزير اهو ناه قدول ڪيو ۽ ٢٠ سپٽمبر١٩٣١ تي سانجنيء جو سوائين پنجين بجي مڌاتما کانڌيء پرارتنا ڪري ابواس ٽوڙيو. هن پڌرائيء ۾ چيو: سرمان چاهيان ٽو ته اڇو س پطو جيڙ کان ئي ڪاٽيو و جي . انهيء خاطر ئي مان جيعان ٽو ۽ انهيء صدقي مر ظ ۾ مونکي جيعان ٽو ۽ انهيء صدقي مر ظ ۾ مونکي آنند ايندو. هن ناهه بعد ساري د بش ۾ ڇو س اڇو س سيمي گڏ جي و چو د رڳو ڀاه جي ٻاهرينء طرح پر سچي برادري ڀاء جي باهرينء طرح پر سچي برادري ڀاء جي ياڪر ۾ ..... مان پنجنجي حياتيء کي ياڪر ۾ ..... مان پنجنجي حياتيء کي تو سرجيان مون جيڙيون سرجانيون تر باس جو پشچاناپ تي و چن ته به اسان جو پشچاناپ ڪاني د تيندو."

(الف) هريجن أدّار ڪاريم

مهاتما گاندي تر ندي هوندي کان ئي جد هن ۱۲ سالن جو هن ايو تهظي کي باپ ڪري شمار ڪندو هو ۽ سندس عقيدو هو تر ايو تهظي و ڏي ۾ ته ايو تهظي جو رواج هندو درم تي وڏي ۾ و ڏو ڪلنڪ آهي. هن چيو:

رويد البسد عيما بردندي مون ڏلو آهي آهي آهي ايک او انک در جو انک در آهي ... ايو تپطي جو رواج جاري ڪر ط سان هندن و ڏو اپ ڪيو آهي."

۱۹۱۹ بر گاندیجی، جلای سابر متی آشر بر کو لیو هنو تلاهن نسی هن هن دادویانسی، کو لیو هنو تلاهن نسی هن هن دادویانسی، جی هر یجن کتنب کی آشر بر بر ورکو هنو به بندس ذیء لکشمی، کی پنهنجی ذیء بر یک سویتار کی وایتا بر بر یک بر یک بر او نکور ریاست بر هر یجن کی وایتا بر بر رستن تمان لنگها د تی د لو ویسو تلاهن رستن تمان لنگها د تی د لو ویسو تلاهن ستیاگره کری میانها گانذی، سدن لا، رستن تمان یا وی جاری کانی.

اسين دشت منشيم کي کڻي ڇڏي ڏيون مگر دشٽنا کي ڌڪارڻ ۾ \_\_بابر دشت منشيم کي کڻي ڇڏي ڏيون مايت ڪرڻ نم گهر جيئون.

باداراسي

U. & Iso.

عبدالسار عان كي كر اشار عبر في جد الا هر. سلس عتى الدورة كان اكم عدد سركار عان عاصري برائط جي حڪم جي الحراديء ڪرط والم متي عالي الماء دكي من عاه. جي هڪ ايط اڇمي ديويء کي بدليس ۾ مثال كالذي دا ٧-مبر ا٦٦١ لي بمثي RECTIFO LECO CHO. ADDITE بالين كي عده كان الك ليط د ديسي. را. عاكم الله عبر عبد أن كو المحال المناجي جان جي الي لكاليسل كم دات سيني ڪالكريس ڪار 4 ڪرنا جيل مر ڪليا محصلي ارهان اعر سر كمير ل مان न्त्री अधित है विभन्न हिंगत । كالذي وطالة سرمحار كي جناولي ذلي ا عالك المستبون ؛ كيتراسون

سد," مڪڙي ليدي بالڪ رسي لي د کیشي سزا ادهای مي د جيائين "ادائي پيط ڪورت کان باهر لڪتي ۽ پڇيو ديس ر يني ۽ ڇھ مهما وڏيڪ ڏلڊ جي عيوض, جڏهن له ا سال بداهي سان يد جي سزا ذي

الواد» ذار حنهن هيت ينتي بيل والبن جي درك دايا سر متحدد الد " كميرال 11 Thur Yapl La, y 레싱과 나라! کي ۳ ميل جيل جي سزا لالي دلي. لومي جهدا في عهد الدا هنجي بوذ بنا

شمار ڪري هن سان اجي المدار الداجار راحين کان دلت جالبی کي اڇرس ڪري چڙي ييٺر. جي ارج جائيء وارن هسدن دلت جالين جي اڳواڻ داڪئر اميمبڪر ا، الكم جولا كن هو اعلى كبوريو.

اکر کان آسیر دری. عمرار محمد ۽ حي ان لاء كرديو وو يدير لايد خالب الم ليا وا الاله بيمنيسه ٢٠ مالك مهالما كالذي عربجين لد جدا جولدكن مجمر آعي.

يوكي آهي. الماجون شوڪ مصد ليون عي الم عاد الله إلدكي قربان عرط المالا جسي التحا ؛ ساجك اكلونا وري بابرء مهالها کي لکيو:

- h\* س يوي عثو جو ثبوك أهي. عير اشا جي عام كمايي جوي ۽ ان تي يعدم وشواس عوي وهون

حتار عنها رام . سام پر اړې پېځ سينتي ٥ د١١٠٠ - ١ ١٠ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١٠٠٠ ١ ١٠٠٠

كركي لماي ؛ بيا بدليس بم اليابيار شروع

وغيره هنا. ڪيتر ٥ ئي خهرن ۾ لاڻي بازې,

مردار دلم بالي بملى , داكم العاري

حکیا ریا جی پر غزی سیاش چندر بوس

لا ركي لي عرصي ۾ ١٠ خزار ڀاري كر نظر

وبدن. آدديس جد دؤا خروع لي ديد. لع العيسي التي احد اعدي البرايدة

سمراوه مي مان درو د فوصيه چي دوء

مسالون, دوي ڪول ۽ پائتي ۽ ساجڪ

אן אני פית נוני ניות ורן ג פולן את

جو ۳ الجي ۱۹۸۱ع جي ۲۵ ويکيوليش هيم

٣ جدوي ٢٩١١ لي مهالها كالذيء كي والم

لحرڪ راي ڪري ڪرڻ لاء لهرك ڪير.

التحوي مجبور أي للد حيل ستبأثره جو

الماس عبر في التعاد عيد. خاكر بس

ڪور ويو ۽ ائين وائيسواء مهالما كالايءِ على

د ساڪار د ائم جو اندي دڙا شروع ڪڙڙ

والسواء لي آبو هو ۽ ٻورڻ پتجي رهيا هئا

لاد ادن مي چيه سي لادد دلسكدن

بس جواعم الحاوة كي ال كواشار

## [10] ۱۹۳۲-۱۹۳۲ جو ڙجڪي ڪاريم - آخرين يڌ لاء تياري

گانڌي ارون لياھ کان پوء ١٩٣١ جي مارچ مهيني ۾ انڊين نششنل ڪانگريس جو اجلاس ڪراچيء ۾ خوشيء ۽ غمر جي گڏيل ڀارناڻن جي احساس جي وچبر ٿيو. ھڪ طرف خوشي هغي جو ڀارت جسي جنتا پنهنجو جلو و د نيا کـــي ڏيکار يو هو ۽ ڀارس جي آلر شڪتيء جو ڏولڪو سنسار ڀر ۾ وجي و او هنوع التي طرف غسم هو جو مهاتما كالذيء ۽ كالگريس جون كلي كوششون سردار يكت سنگھ كي قاسيء كان بچائط لاء نشقل و يمون هيون. سردار يكس سنگه كى گوري پوليس سهرنٽينڊلت سانڊرس کي حون ڪرڻ جي ڏوهہ ۾ قاسيء جي سزا ملي هئي ۽ جيتو ليڪ سر ڪار ٻين راڄنيتي قيد ين كني آزاد ڪيو هغو ۽ هنسا ڪند ڙ راچنيتي قيدين کې آزاد ڪرڻ کان هني الكار كيو. سردار يكت سنكه يارني جنتا جو لاڏلو بطجي چڪو هو ۽ الڪري سڄي د يس ۾ ۽ ڪالگريس اجلاس ۾ چر ڌاري مايو سي قهليل هتي.

هن اجلاس جو پريزيدلت هوسردارپٽيل ۽ آجيان ڪاميٽيء جو چيثرمن هو داڪٽر چوٽترام. خان عبدالفغارخان به بمهنجي خدائي خدمتكارن جي فوج سان اچي شريڪ ٿيو هو. ڪانگريس اجلاس جي بندوبست ڪرڻ لاء ڪراچي جي شيواڌارين کي بلڪل ٿــورو وقت مليو هو ته به بندو بست تحسين جو ڳو ڪيو واو ۽ سيني داد ٿي ڏاو. ان ڪاميابيء جو سيرو شري جمشيد لسروالجي مهتا جي سر لي هو. كاندي \_ ارون أاهم جي شرطن موجب

ڪانگريس ٻيء گول ميز ڪانٽر لس ۾ شريڪ ٽيظي هڻي ۽ ڪالگريس پنهنجو واعد عيوض مهالما گاندي چونديو ان لاء لساندن ۾ گول ميز ڪالفرنس ۾ ويجي ڀارت لاء ڪمل آزادي طلبي.

ار ارطاليہ سر ڪار جي من بر ڪا مددي عشى. مهالما جلعين الكلند عي شهدشاه عارج سان سندس محلات پر سندس ئي نولي اي كول ميز كالفرلس بهي بين عيوضين سان كدّ جي ملاقات ڪرڻ ويو لـدّهن شينماه کيس تمام جوش ۽ چيــڙ مان چير د اون سرڪار خلاف بغار سڪرڻ ڇڏي ڏي ورا ياد رکې ته اسالجي سلطنت دليا پر وڏي پر ورزي سلطيت آهي ۽ اسان ويد اڪيچار فوج ۽ بارودت موجود آهي.

مهالما گالذيء محسوس حكيو له براايد سرڪار کي سوراج ڏيڻ جسو ڪو ايادو كولهي. هن كالفراس عي كليل اعلاس م شهنشاهم جي نالي کيل بنا سندس د ڙڪي جو جواب ڏيڻي ڇڏيو. جي بار س جا نالت برطاليه سرڪار جي بهن ۽ باروب کي تناڪزا ڪري سمجهندا آهن.

كسول ميز كالثرنس بر برطاليه سركار بىهىجى براطى رالد كيدي, جدا جدا در بن کی دے ہی خالف کڑو حری ہیں. اکسے مسلمان لله جدا چولدڪ ڪري قوم کي ان الفرقن ۾ وراهيو هنائون. هان وري دلسب بنس بيل جالين لاء الكم روله ك كرى من سازش سنی و بشسی جیتن ۷ متنو و ( النیچہ جاليون هندن كسان الكِ أَنْ وَهِنْ. مَهَالَهَا

پرجا تنتر جو ارت اهو آهي تم ان هيٺ اوچ ۾ اوچ انسان ۽ گهڻ ۾ گهت انسان کي هڪ جهڙا موقع ملندا.

ڪمڙو ڪالگو سي سيل بند ڪري ڇڏيو. مان زلاد آعيان ؛ لتون علي سكيان أمو. المنيء م لين كر دال ديس جر دالتي ا am alive & kicking العالم الحالة الم مي آمدلي د٧ سيڪڙ د گيٽجي ديڻي. دڳر كي يسيس بديد جواعو اهل ايي و قبد مان آزاد ستر سيڪڙ د گؤڻي راو. واڻني ڪيڙي جي <sub>له</sub> مک سيك كمله جو واج آهي؟ الهن ليتي برن د لنازي لنگير. خراب جر دڪرو واج آدي ڪي ڪاڳو يس ايشڪار ڪميني والمتي عن بره التحط في بها مول الميان جي کر رې اخبار لکيو د چا همه الکم اړي , حيال حوي لكابه. ادل عمد جواي لي ڪياڳرهين هو ڏراڻو ٿي رانبر. ڪراڻي لكبوي ماؤي ببهل استربي بحيتكم مرڪلي ٿي ڪئيو. جوايء مرڪليندڙن درار مانوره لوط كط ديا! ڪر واپساري والتي ڪڙو پيهاب ڏي

مرايامل جي كت لزديك ويثا. پنه س لويلسشو وله كاش پېيدو: يلجي رجي دينسا. الكربوي الحمار نويس ار بما ن) ئري چولٹرام وايچا ۽ موهن امل حڪسنا يومکم خالۍ الزمان ، شري سي گيتا , شركي كلي بؤودي رياست الدر مثدان لي والجارا الجالي كي إساط وت كيوايد. كالكريس ڇڏي پيينچا ٻار ٻيڻي يور ڍڳاءِ هر لار ڪرائي, بيشي ۽ ڪلڪتي جي ڪاگراس حي آزاد كسان احي هزاد كجراني كهر كهاست إذا بولدي ديئي. سركاري كسداعاعي، سرريء ، حسوا بدلائط لاء آبسو. حسن ليماري سبب تيد مسل چڏيو ويدو ۽ سيتمبر ذاري بديد موليلول ليروع كسي البيء مصاري أي كلتي ملك ، باه، باري جذب،

ڪلڪتي، بمثي، ڪراچي وارا ڇاليا " del , 4115 a = d 15 11.9 .و ليلمل كين چيو <u>۽</u>

466-

್ಭಿ ≒ೀಫಿ ≃ೈರೈ ಜ್ಯಿ ఏ. ≃ೈ<sub>ಕ್ರು</sub>ಿ اچي (اسر. سييشي سندس لالى عدايت الى يسب مولي لمل كي خون جوكراً إذ <sup>ر</sup>...... چې بېنا حڪ دريہ جيو دا ائتي ڪياو د ۾ ط والتي ڪوڙي جو والي به بد ڪريو. ربلا ڪرير؟ جن منيني جي الدر ئي

통 1년 1월 ~ 하는 유네. 즉1속23 ඇ کی طط ۱ ز اد. ستیاگر هی ایل جبی پتی كازي ، داائتي كوار جازهد د بدداه جي حتياكٍ هين فيضلو ڪيو له جنهن ويل

ايتري ، كتيرات ، يال ارتيط جي هليول

آزاد ڪبو. دالبسواء لار ډ اردن کسانگزيرة ڪارڊ ڪرڻي ڪاميٽيء کي بنا شرط جي اتا الي سرڪار مهالها كالذي ع ڪا كويس سركار لعلجي رئي، الحاري دا جنراي ا ڏيڻ هر لترڪ شروع ليو. کجوات کې کې اې پوديش په ډيال

العال كيس جيد "سواع العا"

"ישון אונציי לב ניג בינ ולי נישט

للهن الم" هك ذال دراطيو.

÷⊋ ⊭ኢካ ખૂ⊊ ∖ջ, ليدي آواد ڪيا ويا . ائين هي حتياكود بد

لارن الم بتر لي محيصون بيون ؛ دا باسي

کي کالهي لاء کثرايد . ۴ کارچ دي کاللکي

ಸ್ವಿ ಶಿಭಿಗೆ ಶ್ಮಿಫಿ, سنير اموك آهي، انڪري هرڪنين کي خل آهي تر پنهنجي لاء ستير

ارتواسي

كاندي نركت

عاشق زهر بياڪ وهـ. ڏ ســي وهـــن گپــــئار عري ۽ قالل جا هميئه هيدراڪ ڪراڙي گانو ۾ مهانها گانڌي جڏهن لنڊ ۾ لڳي لنو لطيف چئي، نيا ڪيا نـراق توڙي چڪنن چاڪ له آهه زيان عام کتي! ماجسٽريت پوليس وٺي ٽارچ جي شعاء سان آمريكن النبار نــويس ملر بتنهن بو مهاتها گانڌي جي ڪمري ۾ گهريو. ١٨٢٧ع اکین ڏنر احوال دنیا جي هزارن اخبارن ۾ جي رليگيوليشن ٢٥ هيٺ مهالما گالـ ڏيء ظاهر آيوں لنھن لکيو آهي أے هڪڙ اون . کي پڪڙي سڏو يــرودا جيل پوني ڏانهن يُوليون ائين لنين لوڙهين جي مار ۾ قتجي بيهوش تي تيون تر بيون توليون اول تي پــر هلچل و ترندي ئي رهي. سرڪار تيار. اوچي ڳاڪ ۽ چپ چاپ ۾ ايندا ٽي ڪانگريس کي بي قاعدي جماعت نهرايو. ريا ۽ پوليس هنن جا سر ٽوڙيندي ا<sup>ڇي</sup> لک کان و ڈیے کانگریس کاریہ کرنا پر ڪنهن ۾ والنٽيمر ڪيڪڙات ۽ ڪين لي قيد ڪيا ويا جن ۾ ٻارنهن هزار کن مسلمان ڪئي. نـرد ئي پوليس وارن والنٽيترن کي ڪر ڪندڙ برها. ٧٧ قوسي اخبارون ۽ ٥٥ کک ۾ ٻوٽن سان لندن تي هيون جو درد ڇاپنڪانه ضبط ڪيا ويا جن ۾ سنڌ جي هندو ۾ لنگ پيڪوڙجي ٽي وين . اخڙي خال ۾ اخبار ۽ ڇاپنالہ پاغ همو . پشاور طرف پنا<sup>ط</sup>ن کين گهلي پري ڪري پيا اجلن. ذارا سا جي سالنيڪن مظاهر ن کي روڪڻ لاء سرڪار جو هتيا ڪاند سو تنترااسنگرام جو سدائين سولو پنج سو نن ام اجلایا . پناط عور تون پـــــــردو ورق تي رهندوء الكرازي راج ني كاروكلك. چڏي مردن سان قطار ۾ لهي ظلم ۽ ڪلور سند مان به شري هر برام ما ( بوالا ۽ شهوت برداشت کیا . ۲۱ مثنی تی سروجنی نائد و مو توالي سان هڪ ٽــولي ــتياکرهون سي بُ هزار والنتيشر ساط ولي دَارا سطا جي گدام دَاراطا جي بکير ڪند ۾ پنهنجي آدر لسي ڏانهن هلي. گدام کي چوڌاري چهنبدار <sup>تارن</sup> د يط ويعي. أن كان الج. شري آلند عنكورالي مهادا کالدیء سان دالدی مارج بر بت ليو هو. بارت ووش جي ڪيترن کي هندن ني ننډي وڏي پندار ۾ اعزو دعيا ڪاليه چالو تي هغو. بمبغيء ۾ وډالا جي لوظ بعبن چالو تي هغو. ني ستياکرد ڪندي ۱۱ مش لي ښار در ستر الله كرنتار ليا . ٢٥ مني لي إ.. هزار والنعيشر التي وبا ۽ احون لي دا خزار، سر ڏي تہ سرهو آشين •

۽ پاطيء جي کاهين جو گهيرو ڏنو ويو. چار سو پولیس وارا لوهي نـو ڪدار لنين سان پھري تي بينل ھئا . جتن ستياگرھي ويجھو آياً ته پوليس لنين سان سندن منا قوڙيا. ڪنهن سياگرشيء ڌڪن کان بچاء جي ا ڪئي. سندن رت ريلا ڪري وها لڳو. ڪن جون ٽنگون ٻانھون ٽنيون، ڪن جا مٿا ڀڳا، كهوڙ بسواڙ بوليس جي لائي سار باو بود! هڪ بي پنيان ڏرتيء تسي ڪرندا ويا ۽ ڪرناٽڪ جي سنيڪانتا لوڻ گدام لي ڏھ. جيڪي بچيا سي و<sub>ر</sub>ي اڳتي وڌيا . سوري آه سينگار اصل عائثتن جر. روزانو پنهنجي اندر ۾ جهاتي پائي لوچڻ تجرجي تر ڪيترو صفر اڃا

ಎಎ, ५,, سکړ ا¦ ڪالہ ۱, لڪري

いいい あし 原 シャンしん ಎಫ Lk ಎಳಫ Lk لي كايا ديا . پوديسر طاسله كايو: عدي ما كراشار حتي ويشي. كالو كالو ، كبت لي. شحار بدا ، کا د بوي بدن استري جي پڪيٽنگر 4 سنڌ جي سيني شيون ۾ چالو لرط العط الداللي بيا. غراب هي د ڪاني للا م من الله جد العد الما المن المال algar a Late ilko alio a helt to.

اچو لوجوالو هنو آزمايو ن جي ميڙن ۾ لوڪن کي الساهم ڪنديون رهيو ن: حيدرآباد سند جون به لينكربون خزاون بارسكي لين زلدكي ارغاد كنداس opulous of de by The enlows ۽ سند جي لومي ڪريءِ ندکايل ڳايو:

ڪري حضه حيدر ۽ حجر آزمابون אלים אנט זו לונט בש לבון عليون كإء كوليون شكم آأملين

ميٽر آھي ۽ ڀاي گؤرڙن ھي لتن ھبٺ ۽ لرڙ هين هي سامڊون عبر ڪري پختر د کنداکی سرارت جی سامندن للین من بمند جي بويكيا مان بار الكيشر آهي كوليون سيني ۾ -قيط اله قيار کي بهندا. ۽ ليونا سان ۽ دل جي دليريء سان الرا لوك إلياسا كين إر عبر عان ورلدو حوس له اجي دفسج عد م " جليانوالا بساغ جي ڪوس بعد مان יים אונט<sub>י</sub> אינט אונטיי איני

". وي عيد للجون ."

کې د ڪرڙي ديا. بد ۽ تر بدليس آئي، ملتري ريا. هراوين بناط چار ساؤا سرڪاري آديسر كيس كراشار كيو وبو ۽ كبس هارساڙا ولي عان بسادر پهچي نهن کان اڳ وات لي لي ڪرڻ جــ د بصلو ڪر. غــان عملائفار 독선 마른 즉 앞 개 반명 선명 느낌은 كإرس جول وارت عدائي عديكارت بال ه 교원 (12/2). It Ib 42 AI 1/19 12 1 ~ مرحدجي خدائي عذمتكارن بنائن بدائ جال كالذي هي الها ألما الركي لمراي

سارو ملت متصور بطبي وبوع الجواس . र च्ही ॥ = TU व्ही Tau ! جات تربان ڪرڙ اء تيار آهي ۽ لکيت ٿيد کي و يټيط له تو سولهين جڏهين هزار ين جوان لياكيان الي موكلير العيم مهنجر عن كارسية وال يائي بشل وانسواء کي بنھنجي پند حو البريل ني دعلي اسيمبليء جي احدك عبر سان سيني کي کوليون کساڏيون. ۲۵ ويتي، ماشي تي كه، أا جائم إن الله والله بنائل

کان کے دلی رعی آخی ؛ اطلع کے نائیں ک لكير ا سركار كافي كي دبائط ، كدراكيري ا ميء لي مقالما كالذي والسواء كحي ما جو ات اجان ان كاله. جي عاعدي ريسا. إرايس كلي ذكامار كوي. بمبئي ۽ كرائيء ڪير کپ کرڙي ريور رهي ، ڪتر د لي ل اوري ارسي اسي ستباكرهي سؤاهر جوي ڳوڪاريون ۽ علم حصا ئي پوليس جي

ا ميء لسي پوڻين هڪ ليتي راسه ۽و آر لي ڪندس. ذاراسطا جي او ط كداء كان لوط كطيط جو ستياكره

- 12-6 عته نہ ڪتھ جرپر کان سواء زندگي بي چي ٿي پوندي.

لوط كسط لاء آڭرين كي پوليس وارن مروزا ڏ نا ۽ ڏوڏا ڀڳا هئا. عشام ماڻيو خاص ڪري زالون مهاتما گانڌيء جي در شن لاء آبون جو اتي به مهاتما لوط جو قاعدو ٽرڙيو. استرين کي آواهن ڪيائين:

«هن هلچل بر توهين مردن كان گهظو و يك كري سگهو تيون. آله بل بر و يك كري سگهو تيون. آله بل بر استريون مردن كان به سرس آهن ع پط قر باليء به سهنشيلتا عدليريء بر . تيهن كري مون زالن لاء خاص كر لذو حري مون زالن لاء خاص كر لذو آهي يعني لشيدارشين شراب يي دكانن ي بكينگر عوالتي كري بي دكانن لي بكينگر كري يونس زالن لاء كو چهي د كري يكينگر سگهندو د زبردستي تيون كن "

١٧ اپريل مهانما گانڌيء جي ڏرم پتني ڪستورا ڀينرن جي ٽولي ولي اعمدآباد ۾ شراب جي دڪاني لي پڪيٽنگ ڪرڻ چالو ڪيو. ڪانگريس بريز بڊنت پنڊن جواهرلعل لهروء کي سرڪار ڇهِـ مهيمنا قيد ڏنو. سنڌ ۾ لوڻ ستياگرھ چالو ڪرڻ لاء مکيہ ڪانگريس ڪاريہ ڪرنا اچي ڪراچيء ۾ ڪنا تيا ۽ ١٣ اپريل لي شري نارانظداس اندجي بيچر سان پيرين أولي كاري در پر یان نیدو جینی ڈانین لوطیو پاطی کطط لاء هلي. هزارين مرد ۽ زالون سال هنا. گياگيوريون پري اچي رام باغ معدان ۾ لکن م<sup>اف</sup>ين جي سامهو س لوظ ناهي لموظ قانون كسي أو راي ڏيکاريانون. داڪٽر چونظرامي شري نارانظداس الندجي، سوامي ڪرشنانند ۽ ٻين اڳوالسن کي پڪڙي ١٦ ابريل انهن تي ڪورت ۾ مقد مو علا يو ويو. ڪورت باحران هزارين

ما څيمو ن اچي گڏ ٿيا ۽ اڳوانن کي آواد ڪير و ﷺ اعرِّي طلب ڪيائوڻ. ڪورت طرف پتر ہازی تسی جنبن ڪري ماظين کی سانت ڪرائڻ لاء ڪانگر يس والنٽيم ڪور <sup>ن جي</sup> لوڙ عي ٻاهران صف ٻڌي بيٺا. ايتري ۾ بوليس أمالڪ گولي هلائي جنين ڪر<sup>ي</sup> به نو جوان مينگيراج للا ۽ د ناتر ، شهيد تيا. سعة جا قتيا ۽ كولي شري جشرامداس دولترام جي باسر تيم مان گهڙي پــار لنگهي ويش. البي برونيسر ملڪاڻي ۽ چوڻنرام و ليچا کبس الميبوليس ڏانين وٺي ويا. گولين هلندي پڻ ڪانگريس والنٽيترن پنهنجي قطار ڪين الوڙي! لوڻ ستياگر هـ علچل ۾ عون جي ۽ جان جي پچرين ييٽا سنڌ ڏني. ميانها گانڌي، بعثرامداس كي واذابن جي نسار موكلي ؟ بنينجيء اعبار "بنكر الديا" ۾ لكيو:

سجترامداس کسی گولی لگی الآی الآی الی خوشی حاصل آنی، جآخن اگرال کن زخر آنیدا الدّهن لی قبل ملندو. سب کان شیدا الدّهن لی قبل ملندو. سب کان چی و قریت بیاد و بر آمن لی شن یکی ییسا گور چی. لنین حری کیس الرحیم این خوری کیس الرحیم مرکولی جو گیالا ان کان به سرس آلمی،" گولیء جو گیالا ان کان به سرس آلمی،" بوء تر سند بر جتی حتی السوط جسر المی واسو. حرائن به مرحی بینل بازیت بسل حسور بانی ماشی بینل بازیت بسل حسور بانی ماشی بینل بازیت بسل سرکوم یا که و لر و بیر مود سین سندوداس ولیا و المی والی داس حرائی بر و حرائی بر و المی داس حرائی بر و حرائی و المی داس حرائی بر و حرائی بر و حاکر وسیا ما حیراباد و بر و حرائی بر حاکر وسیا ما حیراباد و بر و حرائی بر حاکر وسیا ما حیراباد و بر و حرائی بر حاکر وسیا ما حیراباد و بر

سيبئي مندر ايشور جو مڪان نہ آهن. شيطان بر ان ۾ رهي سگين نا.

متحی ریار راکتر جراترار ؛ بعج ای بط سامل مان افتعا د ستن بام سیوکرد بر سامدر باکس داستی.

واکټر واجا وام - پتمه پاوی ميتاوام چي کاي بار ڪري رهيو آهي. ساري خلق رڳو پس علاميء بم الجم لراط أله , كالذيبي در باهـ سيتا ما الم بسر والعلاية الما الم سال مي الين لي ذلو له ساكيات وامييندو يكوان حياق لر ڪ ويالها کالڏيءِ جي جه پڪار بندا رهيا. જુલ્યુ. મુંચુ મા (જીવા અપયા લ્યુ. پلتير. كاللجي ۽ سئس سألي إيڙيء ۾ مارد شبر موڪلاڻي ڪرڻ لاء الي اجي ولمنا شيء جي ڪناري نسي طليا. پنياڻ الجنيء الأي مهاليا كالذي ۽ ستياگ<sub>و</sub>هي الع عي علاميء كان آزاد جرط الم" جهر لسي ليد آخي ديس کي الڳولوي عاط حوراج جي لا جالو آخي منهجو ڏ بذ جيو. واي اعراد سو اچلو لـ اغي. دَارُ ۽ آلر وغواس ليو د حي وقت إغي كي الدر جر آلمار آبر... الهالت برڪاش كثيد آهي سر عارثاني زخيد آهي. مرتا الدهن واهين كمان جيڪي ملڪ پئي المرتيء جيود

البايل تي جانيا كالتَّيَّة لِرَسَائِي بِيْسِ.

البايل تي جانيا كالتَّيَّة لِرَسَائِي بِيْسِ.

لبسي كَتِرَاف جِي بِلْلَم كَالْكِبِه لِيَالِي كَبِوان جَيْلِكِ

كي عك إليها بيلوا بركار كو الله كني لا يُو الله يُ يِنْسِ لَهُ لِي الله يَه بِيْسِي بِيْسِي بِيْسِي بَيْسِي بَيْسِ لِلْهِ فِي مِنْسِي بِيْسِ اللّهِ بِينَا لَهِ بِيْلُ لِي مِنْسِي بِيْسِ لِلْهِ بِي مِنْسِي بِيْسِ لِلْهِ بِي مِنْسِي بِيْسِ اللّهِ بِينَا مِنْهِي بِيْسِي لِي اللهِ بِي اللهِ اللهِ بِي مِنْسِي لِلهُ وَمِنْ مِنْسِي اللهِ بِيْسِ لِلهُ مِنْسِي اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهُ الل

عراضي كرى چوت آهي له أهسا لي مصل ربس فائر رهي لوط فالون هي سرل الو باني كري، لا يو خددي جرائين: "با د سراج واي مولندس با منبعد وأهر مسديد إوشدد ل سند!"

٧ الم بل مهالما كالذيء لشيدار شين لي ብቁ( ነ<sub>ፍድ</sub> ኒያ አኒ ኒነ, لهلا ۱۰ د اله اله ۱۹ و تکمته و باش باش مر جد مرص جلجكي كالذي آيد" "كؤ جدر موض دواي م كرش آيو ېر سه ر جوځ لېر لون واعب: ڪي جہ " ساري ڀارس راش ۾ ڳوٺ کي ساري خلق او نايو. " مبلو جور موهن" لَّرَا - مَبْدِ (لَرَانُ) غِيرِ إِلَّ جِنِي لِحَصَارِ إِلَى عَنَهُنَ فاعدو لد أيو . سرو عني فالدو كبس "قالون طري الني بجي مهالها كالذيء لمرط كطي بعد مينالما كالذيء كي وجب الحك ذلو ويو. حرابي لرڪي سدن بت ور لي. اشمان ڪرڻ و لتحت الحال به لم المن المال التحتا ؟ هي سرشتي کي ختر ئي ڪوڻو آخي. ٢ ايتي آعي. الكربزي راح دلس آعي. أعزي راح سينڪ ۽ آئي جيرن جي ٻريادي آلدي الكرابي واج الماجي ديس جي ايسك آراك، البر الجرائي ڪسي. وذيك جالي ال علمنجي والإ والندو ۽ أن كان يوء سودجتي كاللكيء چيو ا سلس كرفتاركيء بعد عماس الإيل برياس جو ببرارتنا ، ميانما

المثير التي أي كذ المن الم الم الم خياليا كالذيء لديدار شين الي المدش و جيل الع المائية بها وط خيط جو سياكو ه خيو. ٨ الم بإلى خيالها كالذي آب كوسه واد جو الي الجس أن ليغن اول كلدان كي كوالتا حيو و بو عدو عالون هين مان

آچاري اهر آهي جو پنيلجي آچــار سان اسان کي سداچاري بقائي. ــــانــ

تہ اسین سردار پتیل جے وات و لنداسین ، سوراج والح کان سواء چپ نہ ڪنداسين ؟ هن سرڪار کي سک سميل ڏينداسون.

١١ مارچ پرار تنا ميڙ ۾ ڏھاڪو خزار ماڻيو حاضر هوا . اتبي مهاتها گانڌيءَ چيو:

سيارت ورش ۾ ست لڪ ڳوٺ آهن. ھے ھڪ ڳوٺ ۾ رڳو ڏھ ڄڻا لـوڻ ناهيج ۽ لو ۾ جو قاعدو ٽوڙ ۾ شروع ڪن تر سرڪار ڇا ڪري سگهندي؟ ڪو قنوار حاڪم بر ايترن ماڻين کي قتل ڪين ڪري سگهندو. سر ڪار جلدئي ٽڪجي پوندي .....

" توهان جي مدد گهرجي ۽ نر تر پشسي جي ۽ پر جوانس جي جان جي. هيء منهنجي آخرين تقرار آهي. شايد منهنجي جيون جي آخرين نقرير آهي ....··

«هيء منهنجي وصيعت الو له منهنجي گرفتار تين بعد هلچل بند اصل د ڪجر ; ھڪ بئي پنيان ٽوليون ناھي نڪر ي اچچو سوراج وٺا لاء. ستيہ ۽ اهنسا لي بيهي جو جيڪو وچن ڏنو الو ان لي قائير رهبيون لــوځ جو قاعدو ٽوڙ څ کان سواء ٻيا بہ واجبي قسدم کتلي سگھو ٽا جهڙوڪ ڍلون نر ڏيڻي و<sup>لاڻتي</sup> ڪپڙي جو بهشڪار<sub>ي</sub> نشيدار شيون واپراڻ<sup>ي تي</sup> بندش وغيره. مولكي وشواس آهـي تہ جو ڪاريہ مان ھينٽر شروع ڪري رحير آهيان تنين کي سر انجام ڪرڻ الف گيطائي ماڻيمون ديش ۾ آهن. اسان جي طلب حتي آهي، اسان جا ساڌن نشيات آهن. جن صحيح وات وراني و جي آي

ائي ايشور آسيس ڪرڻ لاء براجان

۱۲ مارچ برہ قتیء جــو ــادِي ۲ بجي يائرا چالو ٿي. مهاٽيا گانڌي چيو تر بدري ال ۽ امر نات يا ترا مثل هيء منهنجي ڏرم يا ترا آهي. پنڊ ڪ مو تيلعل ننڀرو چبو تہ يارے مانا جا بند آجا ڪرڻ لاء ميانيا جي هي، يانرا شري رامچندر ڀاڳوان جي سيتا ماليا جي بندن جوڙڻ واري لنڪا يالم مثل آهي. ڊانڊي ڏانين جيء پنجو بين ڏينڊن جي ياترا ورنن ڪرڻ ڪنڍن ڏاپ واري ڪويءِ جو ڪر آهي. جن ڏني تن کيان وسرط جن د آهي. ڀارت جي آزاديء جي انهاس ۾ ان جو امر استان رهندو. چنجي د سارو د يس هن يانوا جي ڏو ليء سان گو آجي رهيو همو. ۲۲ مارچ تي پاتري بــروح خټر ۾ پيشا. سروجني نالمهر پنينجي سيوا بيت ڪرڻ لاءَ مِهَامُهَا گَانَدَيْءِ وَتَ آنِي، دَاڪْمُ جَوَنَتُرَامِ گدواطي به آياو عرض ڪرڻ لاء تر سنڌ ۾ هندو مسلم چستان سبب نشا سني د آهي تنهن ڪري سنڌي ديش پر بين کي تجراب پر ستياگرھ ۾ شاصل ڪيو وڃي. سکر مان پنج پريمي شري چو تئرام و ليچا ، سيتلداس ڪيشپ ۽ پڳوانداس هزاري ماستر کو بندوار ۽ بنورومل ڪڪواڻي آئي الي سنڙيا ستياگر هم لاء. سنڌ بابت ويندي بذي پيالوا

ئانتىء ورا<sup>ط</sup>يو: « داڪٽر چونشرار جي، سنڌ تو ستياکر ته. کي لئي ٿيار هئہ آپ وهـــان بناڪي ستياكرت ڪرد."

ېدندي جادوء جڼژو انړ آيو. ب ست خياه

سدانت انجو نالو آهي جنهن لاء انسان پنهنجو سرونس، پراڻن نائين نڇاور ڪرڻ لاء تيار ٿي وڃي.

لي ا برء بدر البدي , جيسي خار ب سياكوي ليد كان باءر آخي با جينار آخي ليسين سياكرد چالر تعدد "

ار ماکن رس سیاگرد چی خامیانی اد مورزی انکی عاتبی اسایام چی خاره اد کتران رد بسا بیت جی سانخی ا در بازش کی خارف خانی .

"سراج هي بذيا من هاخيان إذ المردي مؤشيء المن سالي ليد، لوخي هؤشيء على بهنجر إيدان لويد. ملح براسان به براسان المردي المبين كوي مينسجي با بي حكين هي كراناوي مين مينسجي با بي حكين الي وهي عسل بو عي إلي الموي عسل بو الهناؤي المردي بهنائط اله بهنجي آخر الي أدم."

"منبجر اذ را دخراس آخي احتي اعتسا سربضك آخي و حتي و إعسا بو عن الحيي و المين عن العسا من حرواج عامل حي والا المن المرازي عامل حي والا أحيان. هي العروا المرازي عامل حي والتياب عبر العروا بالمرازي عامل المرازي عامل المرازي عادل المرازي المرازي عادل المرازي المرازي عادل المرازي عادل المرازي ا

ڪري ريا. مان اطاردي آهي د ڀارس ورش بارس وطائع جي کي آزادي عاصل هندري

مي حسل کي ووڪي خاطر جاڻ ٿر بياڻ

۾ لاري اڪر لي ۽ ڪياليون ۾ي ود پارلين جر نالر اٺڻيءَ پاداشت ۽ اپڻي

ڪر ند. جس آزاد کيء جي بڏ جي الهاس

خلا کانٹ کے تام کر آجی رہیار ہے سخبر السرط ہی تانوں کی ٹرڑط مستمئز، چائر شجی ہو الباط شکال

> \* ڪال ڀارسواسيء جي کيو جي ڪي ڪي ا آجي ۽ ان لي ۽ سوار ڳوري دل وجڻوا جو طل ڪيو آجي. هوا ۽ ڀاڻيء کانوء لوط السان اء ڪوروني آجي. لوط ئوبس ڪڙسيء جي اي يو دو ي کي سواد ڏيئي کااڻ جڙو لو اللي ۽ ڪڙسيء جي دورن جي خورائ جو انڪ آجي. لنهن ڪو کو لو ڪر سيائو ديش جسي سووي جدهل سيان سبئر جو آئي يونوني جي سوان سبئر جو آئي يونوني جي حلول سيائو جو آئيدو.

> مثالها كالذي ينهنجي دحور صو جب والسواء كي خط لكيو د چيو ستياكره كي و جو خورو بعد. النكر بؤكي واج يارت ورش لاء پارانو تابعد ليو آخي. ديش كي كتكال كيو

الس ابر آخي. ديمل كي ڪالال ڪيو الس. جمعاً كي الإبو إطابو الس ۽ سيس جي سيمانالس ڪئي الس. عمد معان وزو بيد خالو آسي ٻيو آهسي، حڪ الگر بوءِ التي جو ديمواسي کي گئين رخيو آخي، التيء الي کي آسوڙڻ مان سريفسته آور او مجهوان "

مان کانک کی محمل کی را سیاکره آخر می ۲۷ سالس کی ساط رفی سابر کی با می مسدر سد داندی تالین به بازا کی کی ابرا میری ابرا جو تاعد زیرو سال سیاکره جو آرب کیر دیدر.

سوار محکد اسر دولی سیاوره هی سواری سردار داید بالی پشل کی ۷ مارچ کیواس ۸ درزی خندی اس خبر ۸ کرنتار خیر. کیواس ۸ بحثد ۱ اسام هی الا اچی دبتی. سابوسی آخسرم الباس ۷۵ هزار مانچی زئی اسک مای براکیا خشی

يارتورسي.

ان ڪميشن جا سييشي ميمبر گورا هفا.

سېي هندستان بر سفن كيشن جو به بهشكار كرځ جو آندولن شروع آي و يو، بن كارځن وگهي . هكڙو ته ان كيشن بر هندستانين جي طلب كي لكرائي هكڙو به يارتي كو نكيو و يو هو ۽ بيو ان كري جو د يش جي طلب هني آزادي، ۽ صلك هاځ و د يش جي سدارن سان سنشت رهځ وار و كو د هغو .

حميش برخلاف جتي ڪتي مظاهرا حرق جو نيصلو ڪيو ويو. بمبئيءَ بر ڪارن جهندن سان "سڤنن مسوٽي وڃ" جا لعوا پيڪاريندي لوڪن ڪميشن جيو بهشڪار ڪيو. اهڙي طرح ڀارت جي سڀني شهرن بر يوت ليگ جي جوالن ۽ اڳوائن ڪميشن جو مڪمل بهشڪار ڪيو. ماڻهن جي انبوشن تي پوليس لائي مار ڪئي جو لکنو بر پنبدت جواهرلعل نهرو کي ۽ لاهور بر لالالجپتراء کي جواهرلعل نهرو کي ۽ لاهور بر لالالجپتراء کي دي لالالجپتراء جو انهن ڏڪن وگهي دي يهائت ٿيو. سپٽمبر ١٩٩٩ع بر قيد خاند اندر ديهائت ٿيو. سپٽمبر ١٩٩٩ع ۾ قيد خاند اندر ڪندي د يهه تياڳ ڪئي جو سرڪار راجنيتي ڪيدي د يهه تياڳ ڪئي جو سرڪار راجنيتي قيدين سان وحشاني ور آاءَ ڪري رهي هئي.

د سمبر ۱۹۲۹ع ۾ الاسور ۾ ڪالکريس اجلاس پنڊت جواهرلعل نيرو جي پرڌالهاي هيٺ ٿيو جتي مهاتما گانڌي پاڻ درستي لائي ته ڪانگريس جو اديش 'سوراج' جي معنجل آهي مڪمل آزاد ي. آڌي رات جو بوري ۱۲ بجي سيني اڳوائن راوي نديء جي ڪناري بھي آزاديء جو جھنڊو وڏي اساد سان جھلايو. جوانن جي سرير ۾ نشون

خون وهن لڳو. جنوري ١٩٣٠ ۾ ڪائونسلن ۽ اسيمبلين جي ميمبرن کي استيفا ڏيڻ جي هدايت ڪئي ويئي ۽ ٢٦ جنوري ساري ديش ۾ هر هڪ شغير ۾ ملڪ لاء آزادي حاصل ڪرڻ جي پرنگيا ڪرڻ جسو ڏينين مٿر و ڪيو ويو. ۽ جنوريء تي گانڌ يجيء لکيو: سول نانوماني جو آلدولن شروع ڪندس. سول نانوماني جو آلدولن شروع ڪندس. جيڪڏهن ماڻين اهنسا جو واناورڻ نائر رکيو ۽ جوڙ جڪي ڪاريس جي پيروي ڪئي د آندولن ڪاميابي سان سر الجام

۲۹ جنوري ۱۹۳۰ع لاينين هر دك شهر و گينين هر دك شهر و كالگريس جي سهاري هيك شاهي ميڙن ۾ هزارها ماڻهن برلگيا بتر برهيو جنين ۾ انگريزي واج جا ملك ليي كيل حاد و ور نن كيل هذا ۽ لكيل هو:

"اسان جو پکو لشچید آهی له بارس ورش کی آزادی ماظیا جو بورو مین آهی و قارئی راج هیئ رهسیا ایشور و ایش انسان دات اکیان مینا باپ آهی. اسین سرکار سان سپیوک لیاکی سول الازمالی، و بندی یه لون لسد د بلط تائین کر لا الاز نینداسون و برنکیا تا کربون لسوراج حاصل کر لا الاء کانکریس می وروی کنداسون." د نل هدایتن جی بیروی کنداسون." میالیا کاندی هی دنع اهر بسد اعلان کیو د هنسا چری بنی تذهن اسستاگره مید کود کیو و بندو.

"هساکی روڪڻ لاءهرڪا ڪوشش ولځي آهي. سول نانوبالي هيڪر شروع

جو ماڻهو ورت نٿو رکي ان تي ڪيئن ڪوئي وشواس ڪري سٽيندو.

يتول والسراء كي كيد د بودوليء ساق التعاف آعر دعلي احتمليء احيكر وكل إأي الندجي ۽ جثرامداس دولت وام اجتيثا ڏاي. استينا زاي. سند مان چو لابال سيد بازاناناس ا، بي تا ديويا ان بعد سروس صلع جي ڪالو ليل ميمبرن جون لاون مو ڪيون پيڊ سه مدن موهن كالراسل هي ميمبر للي هي استيثا لاي. جد ائ دكائط غلط هو. سيني اكدائ واذابي كاليي. شري منديء اعزار عط اكوا بعبر بديسي م يؤديدات ڪي د بودني لي بول سر کار چې د اسار چې کونون کې پاواه جاج ڪاميني إس کررن جين جي رائي ماثيرن كرس چلك بارا لي طليا وبار آهن. ڪيل جيزون ۽ زمينون دالس ڏنيون ديون. احي هزار آدم كثرن م بمد كذارير آهي. جيترا وايي . متياكم عي آواد ڪيا ويسا ۽ ضط كرا عرصيه والعالم المراسم ويران سركار مركب ستياكر هين هي طلب قبدلي عاق بدد علي . لأهن في ال جسار بمشي נוג ז, שלנת וינ אט זו ביי. ייזיים גינוט الماديسة الكن سركار جسي طرع والربي الربط ماه و دليا جي ڪيترن ملڪن ا على ، لك أل له ؛ لك كم كما إلى وله سالکلمی ۳ کورای اخبارن به بهدوايء سان سامت لتجوي وله بالي جي جد جد كار جا لوا المركا عبي مر ڪارؤ ليا. آخر ۾ "پايولينر" ۽ مسلود ڪري الط بڙخيل زالون بار ۽ مول ليا. بوت ليك وأرا جوأن بميني وغيوه مان رجع الم كازي د لي ملي جيست ولب إلي اچو اله لکيو. سك مدان دي اچو اله ايار ار ملي مكني. ڪليڪٽر کي اسٽيش لي كي سات د يو جا سديما إلى الالجوتراء

ڪرڻ کئيجي. ساري هندستان مان بردريء لي. هيء الحرا عرب كي ڪول سرب ال ستياكوه الحد الله الله موج جمهار ن ٨

## لودوليء ۾ عاصل ڪيل ڪاميابيء سيجي [٩] ١١٠٠ جي آزاديء جي

و المثن جا أو الله عنه الما المثل عني إ دري يبر الحزد والعر ليو جنهن سچى ملك داست کی ای جس کر دل لکی. ان سی آزاديء له پياس ۽ ڙ ج فين ۾ ديش י יות נוט ڪ بوול קנ.

داس ، هڪ اجليء جي لهر نيالئي ڇڏي

لإالي كالهوء هندستان كي جي سلارا لانا لن السرطاني مركار بشريسي مها باري وجو كلي ا هڪ لين الل بلل الي جاي.

> الهن سدارن ۾ هڪڙو فئرو درج ڪيل هو غوله حڪومت جو سرغتو لويا ڪو ي جو متصد هو پارت الدر زاڪي ب زاڪي لزائي - لوط جو ستياكره

> ڪئي ڙ هندستاڻ ۾ وهي اڀياس ڪوي. بإطالوكي سركار هحكه سنمن كميشن مثرر طعل كبوط الديار آهي. أن نتري مطابق آعن ؛ ڪيتري ندر ديس رئيڪ سڏارڻ ڪندي ر اهي ڪِيتري ندر ڪاهياب آيا

ر ابسكي جا مليل سدارن جي باري ۾ اڀياس

و لاعن سال بعد هڪ وايل ڪويشن هندستان

ايشور جي لاء شردًا سان كُذُ لَكِّانًار يتن كرحًا سان أي شردًا وذكيا أي.

، ساڳي ڳالھ, سمجھڻ گھرڊي. جيڪي زمينون سرڪار ضبط ڪيون انهن تي اگرهي کاتيدار وري پاط پوک ڪرڻ کي ي وياً . دربار گوپالداس جـي ڌرميتني يَت لڪشمي د يوي ۽ ڪماري منو ڀيڻا ست پط اهزاین سرڪاري ضبط ڪيل زمينن ، دخل ڄماڻي وينيون. ولڀ ڀاڻي سرڪار ي چتاءُ ڏنو ته جيڪڏهن توهين ستياگرهين عي زمينن تسي قبضو ڪندا تہ هيء باھ ساري گجرات تائين قهلجي ويندي ۽ ساري كجرات مان ايندڙ سال توهان كي ڪوڏي ب ڍل ڪانه لمندي. برد ولي ستياگره ۾ زالن وڏو ياڳ ور <sup>تو</sup>. ميڙن ۾ توڙي سرگسن ۾ زالون سرس هيون. هو سنتن جا ڀڄن ۽ لـڙائيء جا ويـر کانـا گهٽيءَ گهٽيءَ ۾ ڳاڻي سنياگرهين جو امنگ آشا ۽ انساه قائم رکند يون آيون. هنن کي ئي جگري لهس ٿي آئسي جڏهن سندن مينهون ۽ سان ضبط ڪري پنائن جي ڏلان هيب ٿي ماريا ويا ياڪاساين هٿان ٿي قتل ٿيا. ھے ڪڙمي عدورت سرڪاري عملدار سان ٽڪر کاڻي ڪري پڪڙي ويشي. سعادس پتي ڏ ٻرو ٿي ڏ اُو سو کيس بہ پڪڙيائو ن پ مورک کان معانی و ني. جيتوڻيڪ جڻن هو ڪمزوري کان معاني و ني.

مر ل حاضر إ ز هغو ، تدهن إ، پوليس مر ل ني مقدمو طلايو. مائي گهوت سان ڪورت تائين ويني ۽ چيائينس :-«متان ڪورت ۾ما جسٽريت اڳيان کيدي بطيو آهين. چيمپانس تر پل ڳري ۾ ڳري سزا ڏئي. منهنجو ڪو خيال له ڪيج ۽ له ٻار ن جوئي، منون ۾ مرڪ رک، جيڪي ماجسٽريت

پيميانينجوني ڌڙڪ هڙساڻو جواب ڏيان." بوء سردار ولّب بائي ڏي نياري جو <del>ا</del>

كاندي كرلت

«اړمان جو مولتي ڪيس د ڪيائون. مان کین کریکاریان ها در زال کیا در تسی ڪري سگهي. مان اعزّا ته جواب توڪائي

. ڏيان ها جو عمر ٻر نہ وسارين <sup>ها.</sup>" كائيوس آب الديا كوري الحار جو

(عيوضي بردولي تعلقہ جو چڪو ڏيئي احوال لکيو نہ <sub>او</sub>دولي تعلقہ ۾ انگريزي راج جو روليو كاتمو بند تـي ويو آهي. اسي پٽيلن استيٺا ڏني آهي. اڌ تعداد ٽلاٽي او ڪري جڏي ويا آهن. باتي جيڪي آهن سي سرڪار سان وفادار له آهن. بر ولب ياني پتيل با اړائي سرَ والنتينر بلڪل انتظام رکيو وينا آعن. بنينجي اكران لاء سيني تعلقه جي رهواسون کي الآد شرد آهي خاص ڪري استرين ۾ جي سندس چول لي مؤين جا مؤينا مينورن ؟

يور كهراندر پاخ سان كڏركي تالي اندر كذاربا, نوڙي شربر کي تت قرڙبون ليون انن. شري ڪيعياليل منشي تعلقي جو د وروڪري کو رالر کي لکيو د اسي هزار مالمپون, مرد, زالون؟ بار بنتي ارادي سان سرڪار جسي مينالس ڪري رهيا آهن. ترهانجي ضبطي آنيسرن كي عجام لنو ملي مكني. كَارَّشِي حَورُالُـنَّ لاء کين ديل پند ڪري بري و پيلو ٽو ٻو ي.

عیلداد جی در تر کار کب پر انگی بنی، اط الدُهن التحري حكوى جدّهن ولب باني اجازت ڏلي. کاردا بارس جينن کس مه کی هزارن جی زمین دی و بنی آدی ليون کي ڪاڪرس سڙ لا او باکي ڪو ل

آلس ۽ رحيان ٻہ ڪيڙا آهن جي انسان کي کائي تا وڃن \_ ٻا۔ر

اعد المري ؛ الموالعي سان سود مضيون يائيون تا چرڪن لڏھي ڪامائي استيءَ داء كي ڪائين والكر ڪي سائدن ادر سر جا مس حتى سر جار عدمن ذار ا دمراي ، يخط لكي بركار هي دهشاي کودد. الهاحم بحل هي عوادي هي زمين عربد عرفي المازل المرساد دل مي م دور چود به دو الله دو مالياد هي عربيدي اله بيويا بل إ ڪري هي اع آليس ملمان مالتدار (كياري و ملمان كهر ملكي جليكلي مراجع اطل صطي كالي ما عملدار بؤ كم آسا. شراس ددا دفو ای چاچیزسی میشی ۽ سالس سرقا كالي ما عمللا، ايكالم (اسداد جون) عري رحي يا. با جي کسي پياڻي کان ساعاد اداد داد الالد كالي جا عملمان لا كمتى مس سيس علك دين اللي كيوالدا بعد من على دجس عي بالما هي برس سرعار مان شابد خرط اله عاني أهي. ي عرو ١٥ ڪيترا بائيدن بارد ڪئيس ति देश भी ने ने द्वि देश कर्ता व ۽ بصار هوايي جهاز آڻي. المانجي سعي هي مل ساتارك والمس ذود ال ادون عي الدير مرا حيائر ٥ جي المستوء على و عبداري ڪاڻ ايد ڪسڙ ڪڙي ان مسط ڪرڻ خررع ڪيا ۽ ع<sup>اص</sup> م ויים לינים בין לו אוני ביום : לינים ي ميديد. سرڪار ماڻين جون مينيون رفعو آعیان! عن جو احس پولس ال ڪيل احتي الگلم کي اجي. صبط ڪيل ڪيل احتي ر سرڪار کي جيلسي ڏيو لہ سر ڪار صبط ے جراب ڈنو 1 آء سیاکرتیء مان لها. راب بالحي المجار شي وار ڪير ۽ لنڪس کيرائي ڪيائي 1 12 - 23 2 10 10 22 2 14 مسر بردولي جذي الحد يوس بروط ريا. ڪڙس لئي ڪري ٻيل ۾ بريل کيڙي ۽ ٻان ۽ صط ڪرڻ هي ڪرڻي ڪرڻ ا با ربا شا خت بواس ضبقی ا کیرال ، سای، میشودی، کیر جد سامان، استرا tay at Jitho tho to talk المدند مجاني دلو. كيره بما يالا ندارة ، مسر المدولي، آبو، ذلاني و ساد ويد زين له چال واعد الما الما الما الما ट्र ट्राम्य १ थी १ ए० ३ स्पेस ट्र (44)

مران می اسی مسط ڪيائون. کسارنڌ (단 1년) 711 (뉴 ~ 보니 비+ 뉴턴) كالمسابخ علمه و دامل . للنيال يويد و عراره ما ١٩ دويد ١٠ الله عراره ؟ יאים צי צוף שם אות גישם גים מי دخاء جي مسلي ڪري شوال يا دلک د ادل پیشتی باری سیاکری اساده ؛ ال الد خرط لكان سيد درالته على اسي عربد عمد المكي بال ركو كدري له حبزدا عروك بارسي خراب عي د المالان بارسي سياكرش إسارست هي مبيد ڪيال يس بطرو يخس ال دارس كاليطرن كي ولسوالي شرالي ڪي د ميڪو ولحسر يعينها وكاوا والمناهم الاضاحا مان كلوالى مستدن كالحط الدكين لنط (با جد • ن بالنـ

عال حيڪي ڪنه (وز کالهايان ٿو سو سي برارتنا آهي). برارتنا هر حصو ئي آهي. تعلقا، كئين ضلعا يا چهچي تر سارو يارت ورش اچي تو و چي ... هي سوال تورن لكن رپين جو نر آهي پر سؤمان جو آهي ... كامياييء لاء او هان كي دبرج سنيم ۽ هوشياري كيندي. سركار او هان جي گهڻن نمولن سان پريكيا ونندي. لالچون تريندي هك بي كي ويڙهائي ايكتا كي تو پيدي، تذهن به توهين از ول بيهندا تر كامياني ملندي ...

"هرهت منش جو حق آهي ۽ اهو سندس در م آهي تر انياء جو مقابلو ڪري. هي ستياگرهم او هان تي انياء جي يدل هٽائلط لاء آهي پر هن ستياگرهم جو اثر ساري د بش تي پو هو آهي. سوراج حاصل ڪري سان بيم واسطو آئس. جڏهن انياء جو احساس تعي ۽ ان انياء جسو شانتي مي لمولي انتظام سان مقابلو ڪجي ۽ ان ڪري سوراج جي شڪتي ۽ گري جائي تڏهن سوراج جي او ڏو اچچي تو ."

سرڪار ستياگرهين تي پهريون وار ڪيو ڏنلا جا اوٽيس ڪيڻ جور تر جن وڌايل لوخ موجب يول نه ڀري آهي سي ڏهن ڏينين جي اندر يول برين نه نه ما سيڪڙو ڏنلا يو وصول ڪيو ويندو. ولڀ ڀائي محسوس ڪيو ته هينئو سرڪار وصوليءَ جا وارنت ڪي ندي ۽ لوڪن تي ڏاله تيندو. انڪري خلق کي شانتي ۽ سنيم ۾ رکڻ لاء هر ڪنين مکيه شهر ۾ آشرم کوليائين جنسي تمام مکيه شهر ۾ آشرم کوليائين جنسي تمام تي امهيو گر جي هلچل ۾ يا اڳه پڻ دبش

شیرا جو کارید کیر هو آن کی رکیو و بو آن مالین کی همت ر بار بندا رحی نه بیتر عصو دو ر کری همت ر بار بندا رحی نه بیتر تنین کمان سواء ساری تعلقی بر ایانی سو آزمایل ستیاکرهی کاریه کرتا کورت کور ازمایل ستیاکرهی کاریه کرتا کورت کور بر هایا و یا جیش سوور و سال اعوال روز بروز مرکز کمی بیچانین به ملیل هدایتون کانو کانو بر بیچانین ، نتیجو اهو نکتو به و پیدر هن ر بردولی تعلقه هی اوجی قلع مثل بینین بر اردولی تعلقه هی اوجی قلع مثل بینی بیرو ، ولب یائی پنیل لرکن کی چیو تر بیسید در ولب یائی پنیل لرکن مان سچا ستیاگرهی نکری آیا جیکی مرئ گیرتیء تائین ازندا رهیا نه سوی بینن مرئ گیرتیء تائین ازندا رهیا نه سوی بینن کانیدار ثی حن در بر به بر بهتر آهی نه بردولیء با ۱۷ عزار کانیدار ثی حن در بر بر باتم ولن .

بمبئي ڪائولسل ۾ سرڪاري ميمبر الندرسن چيو ته ماظيون ڏند جي ير واهد لد لا ڪن ير جاڏهن سندن و مينون ليالم ڪيون و بنديون تلاهن ڏسو له ڪيترا آتا غريدار لڪري اچن. لسرت لي سرڪار ڪن شاهو ڪار کائيدارن کسي اطلاع ڏنو ته او هان عون و مينون خبط ڪيون و بيون آهن. ان آل گانڌ يجيء لکيو:

"سرڪار سيٺ وزير رعند طرفان ٢٠٠ ربيا ڍل د ڀرڻ ڪري سندس خزارن روپين جي زمين ضبط ڪئي آهي، هن د راوڻ واري ڪار ٽي."

ولپ بالنی سرڪار کی جراب ڏلو ا زمين کان وڌ يڪ پيارو آخي سومان. سرڪار جي ضبطي جي لوٽيسن ۽ زمين کي سرڪاري ملڪيت بطائط جي لوٽيسن ڪو اسر ڪول

ديا اهنسا جي وپريت نـم آهي ۽ جي اهنسا جي وروڌي ٿئي تم اها ديا ڪانهي.

الما الماري العامل ؛ قو المارية في قائر اعتبور" حستر ( با 4 مائين كري داير خشي ا

ملع پر (عر ۽ رچائڪ ڪارڊ ڪندا (عر. بمبئي جي کررا الا به جارج هڪ لڪا چيو کالانجي بڪڙيو 1 ڪو ڪئو 4 ڏيائڪيو. ان رئس ئي بور جي حڪ آثر وادي

ائے ادمی اولیہ دیا کی ہلاید اکا لائینی جی دوج یہ ہارس یہ حے اولسار پر گھیت لود آخی،

آمور اتعالی بادری هر صن (علان عدر د مسار بر عن یک چو مو بشت مانور آهی بهانها کالذی چو ماکیاسه عیستی مسیع چو

[۸] بر دولي ستياگره

الاس هي الهيشي الان مرايل دوكياي كي أداراً الع دوي كجياس هي بإداري الملي م عضطوان آبر جين ديط كجياس كي طالبي مسل إسر السبي ديس م كي طالبي مسل إسر السر سبي ديس م الدي جان آلمر دخواس يبدأ كبير بوداي ستياكره هي كتالي بالبرء جي جيون ماليا جو عضالي بالبرء جي

بوداري المشي كجرات م أرمي هي دل المري شي التي المناس المناس المناس و المناس ال

مهانیا کالکویه مان کرکی (علی آهری، می در ران ۸ جارعی کردی ام و د تحرک الل بیل اچی د بحی با ماز ام بر ماهی کبرن د بوری ، لمدهی بید می کراهر ام بازی می براهر امی کبرن د بوری ، لمدهی بید می مراهر امرا نیوره اید جاری جری متی اشتال کرای برای جاری برای بازی جری متی اشتال کرای بری انجان کرای بریان بر

جاأهم هم ؛ إداش سركا ساكيم لاحق اج

سوووجه العي جنافن كي نافو لابان صليب لي

"ماڻي انگر نو سرڪار کي ٻتو هر ندو د پارتي ڪتا درڳو بولڪي ڄاڻل ٻو ڪاڻي به ڄاڻي."

الراعين بنونجي د ل 4 جهائي بائي أحر العن جوكي مر كال مهائي بائي أحر اعن جوكي مر كال ماههون اهدك سيائو هم كندكي كبية و دسه الهـي مكهدا إي سركار سيتي وس هدائي بوطان كي ماري ماده كول هي كبر عش كندي، سركار الدهي سرال هك المائي جو ناعي بدر الهيء سوال بيان كبين

وداهم جو ادیش اهمي شريسر جي دوارا اتحك ميلاپ انساني پيار ايشورې پريير اوء جرئ ذاكرة اهي، بيل سنڌي مسلمان به هئا پر افغان سرڪار کين اچڻ نه ڏ نو.

احمد آباد کانگریس بر انساه جي حد نه رهي . گانڌ يجيء کسي سول نافرماني لاء سردار مقرر کيو ويسو . او ټروني و ڌ يک سرکار د بڙ د ونس کر ل بر وک و ڌائي . د سمبر ۽ جنوري بر ٽيئه هزار ڪانگريسي کاريه کوتا قيد بر گهسيڙيا ويا . ١٢ جنوري تي گنتور ، انڌرا پرديش بر ، يلون نه ڏيل جو سناء عمل بر آڻل شروع کيو ويو .

پھر ين فيمبر وري ١٩٢٦ تي مھاتما گانڌي، وائسواء کي چتاء ڪيو تہ آء بر دولي تعلقي ۾ سول نافر مانيء جو تحرڪ پنھنجي نظرداري، هيٺ شروع ڪرڻ وارو آهيان.

بر دولي انڪري چونڊ بو ويـو جو اتان جا ڪار يہ ڪر تا گان*ڌيجيء* جا سنياكره جي باري ۾ شوطن ۽ جو ڙجڪي سٽاء جي ٻو ريء ريت سرانجامي ڪري رهيا هفا. پسر ه فيبروړيء تبي او چتو ٿبي او چتو اٺر پر د يش ۾ چوري چورا ڳيون ۾ ماڻين جو انبوه پوليس ٽاطمي تي ڪاھي ويو ۽ ٣١ سپاھين ۽ هڪ سب السيڪٽر کئي باه ۾ جلائي چڏ يائون. كانديجيءِ ڏ ٺو تُه ماڻيو قبضي كان ٻاهر نڪري ويا آهن. انڪري ستياگره مهمل ڪوڙ جو اعلان ڪيائين ۽ آل انڊيا ڪانگريس ڪاميٽيءَ بسہ اغو فيصلو بھال ڪيو. رڳو شفتي ستياگره جي اجازت رٌ ناثون. انهيء فيصلي ملك ۾ سخت ناراخبو ۽ نراسائي پيدا ڪئي ۽ آزاديء جي تحر ڪ کي وڏو ڌڪ لڳي ويو. جتي ڪٿي ماٺاڻي اچڻ لڳي ۽ پڻ چڙ ۽ رائج.

سرڪار به گانڌ بجيءَ عُلَف قدر عَلَمَا لَهُ اَحْو مُو قَعْ بِلْكُلُمْ مُورُ وَنَ سَمَجَعِيوَ عَمَا اَوْ بَلِ لَ اَحْو مُوقع بِلْكُلُ مُورُ وَنَ سَمَجَعِيوَ عَمَا اَوْ بَلِ لَي كيس كُوفتار كوي مِنْس بِغاوب عَنَى لَابِ لَا وَهِمْ عَيْمُنَ الْبُ لَا وَهُمْ عَلِيْهُ لَلْكَ لِي عَلَا بِوَ عَنَالُونَ.

گانڈ یجیء کی ائجر نی سینجی ترندار آیے جو شے ہو سو ان لاء ماٹین کی نیار کندو رهیو د منینجی کرنتازیء تی کو در ور لکندو رهیو د منینجی گرنتازیء تی کو د و گرز د کجر، هزاال د کجر، هو جھی برو گرام خلالیندا اججوں

گانڌ ڀڄيءِ ڪورت کي ڄيو:

"مونكي لاوه قبدول آهي. مان هدن سر كار خلاف و در وه جو بر رمار قد كبطي و تمت كان بغي كيو آهي. بدشي مدراس ۽ چوري جورا بر جيك هنئي هنئي أهن واقعا قيا آهن تن لاء مان جوابدار آهيان. مان بوابر باهر سان بي كيليو آهي ۽ ايا كيليندس. توهان لاء رستو هڪڙو تي آهي. يا اوهان شود بسان استبقا تي بو با مونكي و دي جر و دي سزا ديو. مونكي و دي جر و دي سزا ديو. "

جج برومثیلد میاندا گاندگید کی بند سال سخت بورشنی سان قیمد جسس سزا لایندی چیو:

الهان اوهانكن لوكتاب للت تان تبت درجو زيغ د تو چاهيان."

کاند اجيء جمر:

"مُونكَى لُوڪيائِيہ ثلَّت جَى نَالَى سَانَ گڏيو اَنُو اَعَا مُونَ لَاهُ وَذَيِّ مُثَرَّ مِن ڳالڻِہ آهي."

گانڌ پچيء إرء قيد مان سنيڊو مو ڪلو:

هشڪلاتن جي آڏو جهڪڻ ۾ نہ پر انهن جو مقابلو ڪرڻ ۾ ئي سو راجم سمايل آهي

سال ولط كالديء جي شه ٠٠ راء جا و ١١٤ لي بيا: اعمر عمارن درليء حسا ركا بداحي است ر ل کلي ريا. بار چار ما الو کا . لمو اسا مثنان لسي اچي ويا. شور شور ۾ لو مي درار. اكبيان اكران ۽ ڪيترا ڪاليجي جوان لمل للماس جي طول ۾ چکر چرک ياڳ ڪرڻا سرڪار قيد ۾ بند ڪيا هئا. سنڌ هن ليستألين هندمتان إمر ۾ ونه هوار ڪار 4 בואנות בת ובוות ובתוונו גלבנ. لسم ڪري. دسم ١٤٩١ع ۾ لئشل نظ گهرجن ؛ سرڪار بڪينگ ڪوڻ ڪو ڪڻ جي ڳائيس ۾ مولانا محمد علي ۽ بيا اڳواڻ 4 الراستكار ملي. بر كالذيجيء جير أب كاه ی د بان آب دیلی کسی خلیجی ۸ ي بالبيون علايا جو سرڪار جي لهجي لمن ووهن مالوكيا ۽ مصد علي جداج پرچنز اللهجيء جون ڳاليميون طليون. پلاميا عيووير. ڪنهن لاه لاء والسواء لاول ويدلك ۽ سمسموليامل لتهوي جواعراهل لتهوكي قبد راس الجيتواء رش بلو چايا الإي ښ . سار ډ لي بيا. بوء دبش حي د**ن**ن 교내는 10년 신호 로바의 역비는 함 ? = d ! = 10, to To to = 44. to 20 وسالما (47)

سبيشي وراير بباري للڪ هي جه

حيثي جزار الماري للڪ جي حد

سروعيه آه ظايم پارس كسي ∙្សា ប្រភ្នុ ្សាស្ត្រ (ឧស្ والك بحدة جمو ديو تمالا لهاليه حی دکتی کی دود دوایان

عل هر لي كالذيء جي جر

ست ڪتيو ڙي حيابون <sub>ጫ </sub> ዚኔ ዚሤ <mark></mark>ሉ፡ عاء جي رسالي هر ڪايائي سر سراخ

- cl3 1 + te 116.

څرځي چي لارسان بالنبأ عازال سايلي

ڪيتري الداز ۾ قبد ڪيا ويا . ل ألمت حول سلك به مسلمان كر كسر إ ويا. سنة خاامت علي جو بدور و مركم عني سد جا ڪاگريسي ڪاري ڪرڻا بائد ڪل ڏڻا ذكو مى بمشي كالي جا سيئي قبلطال اللا م كِالله سائِي. سكرٍ حبل الر ير ؛ راساكم كي جيل الكن م سلا سإس ديني . كوفيل يس م د سر راج دسد مر مير د ڪيل ناطب انهن تنهي مرر الساز كالكراس با ميمير كارط ؛ للك عتبار بظام و یا, مگر د ڪيل جوخا جالو ڪرڻي ساعت ما ببت سيبني سرواج هي عليول ها حوفين جا ڪالم، هندو ڏڻن ڪا گيت ۽ کیناد کانیان کانیان کانیان ار سداش چيکار کالديء جو

خجرت ڪري انعاستان رڃڻ لڳا ئن ۾ ولمسه بابه ۱۸ جرا و له ولت مناه حل کی الاکی ویسابور جهنبر بشجی دیو. سان جودّاري طحاڪار مچي ويو ۽ ويسابور ೬ ಎಸ್. ೯೬೮ ರ ಹಾನ್ಯ ರ ೬೬೬೮ ರ ೩೬೮ ರ ಕ موکلیا ویا جتی کالگریسی سان اعزیون عالديش جي بدلاء لل ويسايور حيل كالهن البجلة اجلائي ؛ يجري داؤهو مل والماي مل الم بالم الحالك المعيى بركي

به اسان سيني جو درم آهي. שובט שט ושט ביילף גע גע ומינט, גר שומט צוט ובר ייל

پالځ کي يارت جي ڪنگال جنتا سان جــوڙيو ۽ اڇـو ٽپڻي ۾ آزاريل جاٽين جي أدّار جو ڪارير اندين نفشنل ڪانگريس جو ڪاريہ بطيو ۽ ڪانگريس جو ڪاريہ ڪرتا گانڌيجي ب<sup>ط</sup>يو.

سرڪاري اسڪول ڪاليجه ۽ ڪور ٽون بهشڪار ڪرڻ ڪري هزارين ود يار تي اعر نڪري آيا ۽ سويس قومي اسڪول کلي ويا. ڪلڪتي ۾ چولين فيبروري آي نفشنل ڪاليج بر پا ٿيو. ٽر ت ئي علي ڳـــڙھ ۾ نششنل مسلم يونيورسني كلي، بهار وديا پيس، للڪ مھارا شٽر ود يا پيٺ , ڪاشي و ديا بيت ۽ بينگال قومي وشو ودياليہ پرط برپا ٽيا. انهن مان هزارين سوراج جا جوان برچارڪ بطحي پيا ۽ گالڏ بچيءَ جو سنديش ڳوٺ ڳـوٺ ۾ پهچاڻط کي لڳي ويا. مارچ اس تاريخ ڪاريہ ڪارائي سمتيءَ ٺهراءُ ڪيو تہ تلڪ مؤراج جي ياد کار ۾ نند جاري ڪجي جنهن ۾ جولاء تائين ڪروڙ رپيا گڏ ڪيا وڃن ۽ ويھ لکہ ست ڪتا ج خا چرخا چلايا وڃن ۽ هڪ ڪروڙ ڪانگريس ميمبر ڪيا وڃن جن سان سوراج و الله جي اهنسڪ جنگہ جو ٽي سگوجي. كانديجيء ظاهر كيوتر لو كمانيم للت جو سچر ياد گار آهي سوراج استايان ڪري. هڪ طرف اڳوانن ۽ نوجوان ون يارٽين کانؤ كانو م ، گهنيء كهنيء م احساڪ الييوك ۽ سوراج جو سنديش پهچايو, تہ وري چرڪي ڪتي ڪاريہ سوراج جو نالو گهرن ۽ جهو پڙين ۾ رهندڙ استرين جي ڪنن تائين ر سايو ۽ هنن ۾ لغين جان ڦوڪي ۽ ڳولاڻن ر سايو ۽ هنن ۾ لغين هنر ن کي جيعدان ڏ نو. سرڪار ان ڪري

اڳوانن جي چڪرن تي بندش وڃيڻ <sup>ل</sup>ڳي. د يش بندوداس تي ميمنسنگټر شهر برو سا تي روڪ وڌائون. راجيندر برساد تي آراد و يوط تي بندش پيشي ۽ لالالجبتراء کي بناور و چځ نه د نو ويو. مغي ميننې پر آسابر بړالت ۾ گورن جي چانه - باغيچن جي ١٢ هزار ڪسانن هڙ تال ڪئي ۽ بنگال جي ٽرئنسبورت ڪر ڪندڙن هڙ تال ڪئي. ٨ جولاء ١٩٢١ع تي ڪراچي ۾ خلانت ڪانٽرنس ٽي جنڊن جو پر يې يېدنت مو لا نا محمد علي هغو . اتبي الجرا<sup>1</sup> بحال ليو تر جيڪڏهن برٽش سرڪار علانت بابت پنهنجو رخ نر بدلائيندي نہ ڪو ا مسلمان لشڪر ۾ نوڪري ڪو ا. ڪندون سول نافرمالي شروع ڪئي و بندي ۽ هندستا ن ۾ رعيتي راج کڙو ڪيو ويندو. ان ڪري مصدعلي، شو كت علي، داكر صيفالدين ڪچلي شڪر آچاريہ سوامي ڪراڪرائي، مولانا عسين المعمد د يو بند وآرو ۽ مو لايا نصار احمد تي ڪراچيء ۾ مقدمو ڪيو ويــو ۽ اِ پہ سال جیل جی سزا ڈنی ویشی. ان حتر<sup>ی</sup> گاند تي جي ۽ ٻي ڪانگريس اڳوائن اعــر

۽ شهر شهر ۾ محڙن ۾ اخو لنبراو احال ڪيو ويو. چرخا چالــو ڪرڻي ڪالکريس ميٽور عرة؛ لالركة درة بر بروكرام صدب اندر ودي الباه ما سر الجامر أبي ويو. تأرهن ولانتي ضبرًي ش بهشڪار جي آگيا ڏني ويئي ۽ درعيد ولائنتي ڪرڙي جي هولسي ڪئي ويدي. شهنشاه جو بت برلس آف وبلس ۱۷ نوسر تي هندستان بهتو يو هن جي آمد جو بيستنار

سائير نيراء بدينجن صحيحين سان بدرو حدر

جيڪا سنسڪرتي پاڻ کي الآب ۽ علمد و ڪري رکڻ جي ڪوشش ڪندي آها زنده رهي نم سگهندي .

بصاب عي لاي راح عي ڪُلُ ت ڪَلَّ لا لا اي ڪک بس و ڏا السي . (خـــازي اياء ۽ ڏاڻو هي راح سان حيدک ڪرڻ امڪن پاڻي کنائيجي احيدکي ڳڻو کائيچي

الليء رضم كالداجيء اعلان حجوار اا وسواة المالة on the will and total for any مسلمان کې حي وبل ۾ سامت لاين. والسواء لعي ۽ مدو علان کي صلاح الي آهي د سر ڪار سان لطامه لرڙڻ جو ليصلو ڪيو كالذيحيء والسواء كي خط لكيو تـ مسلمالي إهك برأاس بدي لمام لطال كلي وهي. التماف ليتملي بوطاف حركار مان لا أمن مون لي الطال ڪيو ويو ل علامت جي لي لاعد جو اللوالال مي صل كالولى م.٠٠ المال ۽ كاللهجيء كلجي عمل جو بسولاد مصري مولال غوڪمه علي ۽ ابوالڪلام وبو. ۱۹ مثي أي كالأمد كاميثورة وبرو ليسي پر اهاي بر حرط اله كي هذر ۽ رييايي د همدستاني مسلماني کي ٿا اميد کي ارڪي جي ٻاري ۾ صلح جا شرط طاهر ڪيا سائني متي ميشني جي ۱۴ لاړي والسواء

البيء رج كالدائيء أعلى خور را ال هراء ني الإلى شائي أيست البيرك هراليه شور بالدر واكت في لوكالي للقع مو ليهالس لور عربيا أيء هو كالدائيء هي علايل البيوك الدرنس كي البيرال ذاي داد. كتراس البيوي خالالي هي بنت بر كالبائيء اعست البيرك براسو شرط هو لباء بيش شو جود نوي دائي بالي بش ء على فستهم هي طات ل با خارك بداراً عمل فستهم هي طات ل با خرك بعالى لود.

م لمهاله د عبيا و المؤيء مل ڪالكر يس حت جر ڪيل ۽ اڻيل کاڏي ڪهڙو پاڻو حسدي ۾ اڇسولي کي دور ڪرڻ ۽ كمر وار. كالكراس بر هدر مسلم الحكار ميه ؟ حثي رستاً اختبار ڪري هـــر لنيه يري د المر. حراج عاصل ڪرؤ اله شايي لي کوي ا بالش ملطنت هيٺ يا عوور ڪالكراس جو الديش آهي سوراج هاصل ڪروع اجالب مراعوب الهواء بطال عبوويو ك طول ، لبي ينا . الكور حسي ڪاکر اس يدر چراجي داس د بوري دم ۽ زور سان الالجيراء بدي مولي لول لهروع ديش لاسمس مثني ۾ ناکبوو ۾ سالباني اچلاس ئي عي ادرَّ ي (الراست الهر اجي ويتي هـــو ابالو حو الهراء ڪر ويو. ملڪ ۾ انباع ع سوراح چي بالسه لاء اعسك اسهبوكس ر ينجاب جا وال , خاامت هي بي التنادي مليو آعي. لنهنڪري ڪلڪتي ڪالکريس الباء له ملت ساق اعد آهي حر سرااج اسه رحم رکور آجاری کیس جبر ا، دلاتی م دلاد اسهيوك طلهل جو خبود لمنكار يو ياس شركيا جي الري ري الصابي، بنهي سرالي ڪري ينجاب جي وللن لابعه اي التماني ۽ ڪالمه استيمال لتراء جي الم غلام هنا. كالذيجيء بدر جراج داس سيئي كالذيبيء هي ذريلول لهرو, شرى وجب ركور آجادي ديش موعن مالويه بالحكار الني بيستسى ينبدسه ويو. ملت بما قاليوا مسلام - يدب مدن جوليصار كدر. إلم بدلت الالجبراء كبر والمحلحتي يكاص كالكرس الهاس الأوا ال الديا ڪالكويس ڪاميٽي سييٽسر

ي تڪڙو ائسر بوي. گانڌيجيءَ عاضر اين

ني چيو تہ اوهمين سيڤي واالتي چيز ن سان

لمقيا پيا آهيو پوء اهڙا ٺيراو ڪيشن ٿا ڪريو جي عمل ۾ آڻي نہ سگڍو. بيتر آهي تہ رَڳُو

توهان کي تڪڙو انسر کپي سو ور<sup>ي</sup>

كئن ليندو. جدّهن انهيء سركار سان شركبري

اوهين ساڪ ڏيئي رهيا آهيو. جي سرڪار آڏو سچي ريت ۾ Resistance شالنت ڪرائي

ولاڻتي ڪپڙي جو بيشڪار ڪريو.

تواسي

نهرو پريويدنت هو. هرڪو چٽيانواٽ ساج جي ياترا ڪري رڪ ۾ بال رڄ کلي لوڙ کي

تلڪ ڏيڻي رهيو هو. پنجابي ور*ي حو*صلي

۾ آيا هنا آننجن جو اطهار آيو ڪانگريس سي

پهرين ني رائم ۾: و ڪڏي نبين عارف

پاوين ساڙي جان جاري اسين ليين عارنا ڀاوين ساڙي جان جاري توپ تـــــــاوار ڪولون کنډي دي ډاړ ڪولون

گــولي دي ساړ ڪولون اسين نيين عارال ياوبن ساڙي جان جاوي. اشر راہ کابو شریعتی سولا دبوی چوڈراٹی

چنټن چې پتې رام يې د سا چو د ريء کټي نوجي راح جنر ٽيپ جسي مزا ڏئي قبد سرڪار ماطين جي تاءَ کي ٽاڙڻ لاءِ عشد

طرف فوجي راح پر قيد ڪيل اڳوافن ۽ بين راجنيتي قيدين کي آزاد ڪيو ۽ بي طرف سيحومت بيا سدارا ڪرڻ جو اعلان ڪيو. اجلاس وقت لي لالا هرڪشن لعل ۽ داشتمر

حب بال داکتر خولی مولانا سعد علی ۽ مولانا خوڪت علي آزاد تي آبا ۽ کين و بليكيتن عاندار مرحبا دّني. اعرَّيَّ نرْن بينتا كي عيسانين جو سرڪاري قدم بيڪار نمو. پنجاب جي ونلن کي سرڪاري عشر <sup>بناج</sup>

ڪاميٽيءَ جي رپورٽ بئي ، ١٩٢٠ع ۾ ناعر تی جنین کاند بچیء کی ڈڈ عبر ڈلسر نے الكريزي راج انصاب تي بن ل د آهي، جو

ا تو ته سرڪار سان سپيوگه ڇڏي ڏيو. گانڌ بجيء آخرين تترير ۾ چيو: رر مسلمانس هي وزنسدار أجراء كير آھي اب جيڪڏھن سرڪار جنگ جي صلح جا شرط سندن مرضيء ارغالف ڪندي تر مسلمان سر ڪار سان سيني تعلقات ٽوڙي ڇڏيندا. مڇيوگه ڏيڻ کان انڪار ڪرڻ جو لوڪن کي هرڪو عق آهي. سرڪاري لئب ۽ بلارکظ يا سرڪاري نو ڪريءَ ۾ رهاڻ لاءِ اسين ٻڌل نہ آخيو ن. جيڪڏھن سرڪار اسان سان دوکو ڪيو و اسان کي هن سان اسپڪار ڪرڻ جو اڌڪار آهي." اعزيء طرح المهار بالقطع تعلقات جر عقيار يارت جي سياسي عدو جيد ۾ ظاهر ٽيو. دسمبر ١٩١٩ع ۽ انڊين نفشتل ڪانگريس جو اجلاس امرتسر ۾ ٿيو. جليانوالا باغ جي شهيدن کي سندان ڏيؤ لاءِ ساري ديش مان ٢٠ هزار د بليگيت اچي کن آيا جيترا ائم ڪڏھن ڪين ٿيا ھئا. لوڪيانيہ تلڪ, <sup>ديش</sup>

بندو چتر نجن داس، بہن چند ریال ، مصدعلی بيناح ، سبيشي ائېسوان آيا. پندت موتيلعل پنينجي آڇا هوجب غربت اختيار ڪرڻ جو آدرش نيايت ئي ڪشن پنينجي آڇا هوجب غربت اختيار ڪرڻ جو

ان باهسر هاري ها ريا جين هاي هاريسال إسار طل بد لي . سن ي سر ي . برك دركداس آذراني , عربار مازيواا ، بينسل برسار لي داح دود هو شدمو طايدود دركياس ؛ مازيواا كي ايوالي اوالي سال دركياس ؛ مازيواا كي ايوالي اوالي سال بد ؛ بينسل برسار كي له سال قيد هي برا ملي . كالذيبي الوسه كيوالي يد وحوث با وي ي ي بكر الدبا عثيواد المارون با الكوبو يه ي بكر الدبا مثيواد المارون هديا لكور عبي هي رسلي الكربوي طر حديا لكور عبي هي دسلي الكربوي طر همت برط لكور

موايلمل لنهور, دېش بندو چتولجن داس, شوي شامين بار شنی ( ټي منټی ۱٫ بنډ س شرك ان كس چذي غير سرڪاري جاج هاي ڪميٽي اليتيء لتي لڏل هئي لنڌن كي العدد اجع جي اجازت ملي. سرڪاري عنبر ڪميٽي مُرا ڪئي لڏهي ٿي کالايتيء لاجي الحجي لاديء جاج ڪرو اله سرڪار على اسر دري دري عسد والبراء كيس كالذابتىء جي پاجامه و جيوا اله ڪوشش ٠٠٠ كو أي و بنا ۽ ماڻين سان سال باني تي. ببه سدن مرحن مالري پنجاب ، اچي ن اسمه دريشك ۽ رامليا به سهيد دام بملا للن کري دخليء مان سرامي څرداند , پنجامه دا سینځي مکۍ اڳسوان قید ۾ هثا عبون المر مر كال في المساي يه المن عني. ڪالگراس دفتر ۾ جولاء فيشني ۾ مس فيشيون) مي قتامام جسون وچسور وار شيرون ١١ جون لائين عليو. أم أسم ۾ جليانوالا عاغ يسباب ۾ مارشل ۽ درجي راج جو رئي

على طديبي , الد. أد. هنجا ؛ كالذيبي مسر اكيا ويا. عامدي ككر هو إا كالذيبي يم الوي ويا ويا الذيبي يم الوي كمير ويا ويا الذيبي كيا كيا يو هو إو يا الذيبي كير الوي كمير ويا ويا يو يم الوي كمير ويا ويا يو يم الوي عكى حكو يبعابي داوي كير ويول من يوسل فروس هو من عن حيال سن يبت ذكو. ويون بني حيال أو ال الديبي عي دل أو ال المن مي يوسل بالاس بال يون كي كيش بر له من بواس من بواس من يوال بو كي كيش بر كي الول مي سرعل يا هن بواجه ويه بواس حي بواس مي سرعل يا جو مي بواس كي هو، عملي كان البالد وي بواس المن الموسل للمن كي هو، عملي كان البالد وي بواس المن الموسل الم

بجر عصد لرابي مثال الكر ابن ييش خبر عرد.

۱۲ لاممر ۱۱۹۹ اي مصيم ليمل عال به المعمد الممل عال به المعمد الممل على به المعمد المعمد على مصيد من لا علي به مصيد من لا علي به مي حدال السي و بجرا و بول اله عليه المهمد المهمد المهمد المهمد المهمد المهمد المهم به المهمد المهمد المهم به به المهمد المهم

 عنا السائل الله كال ما عندي؟

 التيء مثار ألما ألم السائل من الله عندي؟

 التيء مثار ألما ألم السائل من من هي الألأ مر علوا علوا عند المني ؛ (التي علوا المساس الله على الي كالا التيء كي والتي عني الإطابي الي كالا التيء كي والتي عني المناز عند للم إلماله جنتي عنوي سركار

ڪر آلاو 1 مسلمان جي ڪلبڻي جي شان ۾

مرڪار هندستالي لئڪر هؤاڀاري منگ ۾

والجار كبر والا الجال الجامل لتي الكراء

ر الم شكتي ودائل له الداس مك برسد الماء اهي.



٣٠ مارچ ١٩١٩ ملڪ ۾ هر تال ۽ ابواس جو ڏينهن ڪري منايو وڃي. پــر پوء تاريخ بدلائي ٢ اپر يل مقرر ڪئي ويشي. گانڌيجيءَ کي اميد هشي تہ بمبتي ، مدراس، بهار ۽ سنڌ ۾ ته سندس اپيل جي پيروي ڪئي ئي ويندي پر ساري ديش مرهڪ ڪرامت ٿي چڪي. سيني شهر ن ۾ "هر تال" ٿي ۽ لو ڪن نديء ڪناري ديش جي ڪلياڻ لاء برار ٿنا ڪري اپواس ڇوڙيو. د عليء ۾ تاريح بدليء جي ٽار وقت تي نہ پھتي آنيمنڪري ٣٠ مارچ تي هر تال ڪرڻ لاء سوامي شردانند ء حصيم اجمل خان جي صحيحن سان ونيه پتر نڪتا ديا. دعليءَ ۾ اڳ ڪڏهن به اهڙي سعڙ تال" نہ ڏني ۽ لہ ڪڏهن اهڙي هندو مسلم جي يڪ وجودي تي. جامع مسجند ۾ شاهي ميڙ ٿيو، هندو مسلمان سڀ اچي ڪٺا ٽيا ۽ اتي سوامي شردانند کان پاط تقرير ڪرائي ويشي. سرڪار هيء روئداد ڏسي د علجي ويئي. چاندني چونڪ وٺ ھڙتالي سرگس

لنگهي تر لشڪر بندوقون سامهون ڪيون. امالڪ سوامي شردانند چئي ڏنو: سطم سينا کول کڙي هن گولي چلائو". سوامي شردانند جي شير واري گجگوڙ ساري ڀارت ۾ گجڻ لڳي. انهيءَ خبر ملئ تي سنڌ جي هڪ سرڪردي جيٺمل برسرام

پنهنجي روزاني اخبار بر للڪاريو:

راڳيان آڏن وٽ پوين سرسنبا هيا
ڪلالڪي هٽ ، ڪسط جو ڪوپ وٽي".

انهيءَ لکظي ڪري جينمل پرسرام کي

سرڪار برخلاف ود وره جي ڏود هيٺ

سرڪار برخلاف ود وره جي ڏود هيٺ

ڏيڍسال سنت پورهڻي سان قيد جي سزا ملي.

دهليء ۾ پوليس گوليون بـ حلابون. لاهور ۽ امرتسر ۾ پڻ اهڙي انساد سان عڙنال تي ۽ سرگسون لڪتيون ۽ پوليس گولسي

طلائي .

گاند بچي مدراس مان مو تي بهجني آبو .

ابر بل صبوح جر لو ڪ چو پائيء تي اجي گڏ ٿيا . سمند ۾ تبي ڏيئي بوء سيئي ماشي سرگن ۾ اساڪردوار ڏي عليا ۽ وات تي مسجد ۾ عندو مسلمانن اڳيان گاند بجيء ۽ مربوبتي سروجني لنائڊو لقربر ون ڪيون .

پارت ورش جي ڳوٺ ڳوٺ ۾ رولت قانون يارت ورش جي ڳوٺ ڳوٺ ۾ رولت قانون نيون .

الي هڙ تالون ايواس ۽ سرگون نيون .

پيل ڪو ساگر ايساسي ائيو هجي . سائي جي ڪو ساگر ايساسي ائيو هجي . سائي ائيو هي . سائي يو ڪاند بي سائين ۽ سرود بي کئي بزارين اندي يي بياندي جو ڪانين ۾ بڌايائون نه بيفاعدي جي بيانل ۾ وڪيل لڳا ۽ ماڻين ۾ بڌايائون نه بيفاعدي جي ييانل جي وڪياب عرود آهي ۽ قدر آهي ۽ قدر ڪياب ڪري بيد ڪري به دري ۽ قدر آهي ۽ قدر

ملي سکټي لو. ماغټون هتون هت ڪتاب خريد ڪوڻ لڳا. چئن آئن جي قيمت بدوان ڪو رپيو بدو ڏ ئي،

چنن آن جي قيب بدران ڪور پيو بدو د تي، ڪو پنج رپيا، ڪر ڏد ربيا، ڪن پنجاد ربيا چر لبڙيء لاء بد ڏنا .

سند بر بسر ضبط قیل واچنیتی ختاب وحفظ جو ستیاگرد کیو واو : شری جمدید میتا ، داکتر چو نترار کد والی ، شری بینوامداس دولترابر : بین بیفاعدی کتاب وضیا .

موسوسر ، بین به دهنان علی و امراسو مان گالدیجیء کی دهنان ایسسون نسین حشوت انسی اجه لاء تارون آیسسون نسین حشوت ۱ ایریل گالدیجی بیشیء مان ریل بر «زشن دهنایء روانو نیو. آجارید آسود و مل کشوائی

انسان پنهنجي پاپ ڪارڻ ئي بيمار پوي ٿو. جنهنجو مين تي بورن قبضو آهي سو بيمار نہ ٿو ٿي سگيي. المرسازة يونو مشيء خجة لخجة خوه ، گارنیم اج بوتی . ولب بالسي جنواب لاني د انتؤه، ختاده فالوه باس د ان الراء اس المستركية سرشاركي چتي مدشماه سناه اسلى هي لينت أميل ليسر الألام سنر، ويتي كالديبي اساط د وأش أنمو فوطياف كان دولت بسيل جي مال شده ١٤ د ماري ليتبسلينو ڪائيو ايل ۾ استرس مع اسار، کلي ملت ۾ کهاو الرافور اسمار بام مساع لي سياسي الجيو بختا المار الم حسير. جس المد المواج الكواء 11,12- 44 32 6 4 4 4 6 14cms ومشاله للت ؛ غرامتي الني ليسمه طوم ال حدد مصاومه جرحل ملدو وال اله اسامنالين سجيتيو هئو المجنك يطر ديش رشوم الے جوزوں بيجابوں حالبوں. سامي جگر جي منال يي ويا هنا ۽ الاج ا كنزا منا عساه ماه در الما ده لك آراد کی ؛ خود ارادي جي شق شاطر جنگې בת נואל אן לול א על ט לניט דים िन् के हो का भी तार चर. इस तह ه والدعمة ؛ ٨ و محام ( وإنا يه المراب ك المابي الكراء - جوص جنك ( البران سي، كذاتي أور بأعي حوال أ-ي وبدأ 11.61-0

والمال لأعلاي : تستي خيس آمس حقي

خوط تهر بهي بونس ورئيد ڪيئي وٺ

فالأورض المورث استكر كتي بحشم ستياكره

بأو لُهن ۽ پوٽيءَ حض ۽ قائدي هنو است

دائی ڈی تہ بہتھیمی ست نے فائیری کی

س ماس، به نه منوته عميتين كانتين

ستیاکوه آشرم اصدآباد پر اړس نې بردائت ٿي ڪري ڪري. ڪا، سؤ مان واري تور رولت جون سار شون ڪري اءڙ د نان دڻ گڙڙ ۾ هو سب هجي.

مدراس پر لی احوال آیسو تر وائسراء مري ڪجي. الي علاه إن كيائون ا سيائوه كالمؤيء ؛ هڪرور کي راج کريال آچار يان کڏير. شري ڪسترايا را اينگر ۽ رجي اڳو آچاڻ لمصر كي لزاسا جيايا حي الكربون جو المصاحبين المرابي مساياتي جوس ؛ إكبي الكرا سا الى عدف دراد احسالي علاسالي سراجي كي لاد م اكي الع. اقلابي جوالي الع به جنك ليان مولدة د اعر فاد و کی د کري کو او مير د ال الله ؛ لحط اكباليس، إمر سركار كو جو كالديم بسيايتي الحيو. كالديجي والسراء ليوانزن ۽ ستياگوھ سيا کڙي ڪيانون جيئين السرب يسط كسائيا بسركيا بتر عاراص عو مر اعالي شكوليل اسكر ؟ دله يالي پتيل، مردجي لائدر, بي. جي.

گات پچيء تا ماري لي اخبار يا کي لکيو ر على في ڪاري فالون جي داس عالي ڪهي. ابزاس ركجي جن بدار تالي اچي . ستياكرد مآثم جي دکه جو اطهار ليندو ۽ ان ڏينهن د اول ماري ديش ۾ عز تال ڪجي. ان مان كي إلمالين ا مركبي أعا سرجني آلو أعي کي لئد اچي ډلتي. بړيات جو اتبي متر ت ه اچې د ۱۹۰ حجمتني حرچيندي کالدې ۽ ودلت تادي لي آخران بحالي ڏي ۽ عمل And the second of the second o

سڏ ڪيو. کيڙا ضلع ۾ برسات نہ ٻوي ڪري فصل نه لٿو. قانون موجب سرڪار کسي ي ل جي معاني ڏيٺي آهي پر عملدار ائين ڇو ٿا ڪن ؟ بمبئني ڪائو نسل ۾ شري و ٺل يائي پٽيل ۽ سر گو ڪلداس ڪانڊاس سندن سوال کنيو. سرڪار چوي ته فصل چين آين کان وڌيڪ لٿو آهي. ڪڙ سي چون تہ ٽھت لتو آهي. گجرات سيا جنهن جو پريږيدنت كالد يجي همر تنهن سركاركي چيو د ان كالپه جو امين کان فيصلو ڪراڻجي تر فصل ڪيترو لتر آهي. بر سرڪار بهادر امين ڪين مجي. بيا سڀ هيلا جڏهن بيڪار و يا تڏهن گانڌيجي پنیار ن کی ستیاگر ہ کر ط جی صلاح از نی چو تہ غریب پنیار س لاء دل دریا لاء پنهنجا يـ ور ۽ ٻني رڪ<sup>ط</sup>ڻ جي نوبت اچي رسي هئي بيو. گانڌ پجيء جي چوڻ نـي پٽيار ن پرنگيا ڪئي:

"جشن ته فصل چنن آن كان گهت للو آهي تنهنڪري اسان پرنگيا الا ڪربون ته سرڪار كي هن سال لاء طلب ڪيل يل پاڻهي ڪين يدر پنداسون ۽ بسل ته اسان جون زمينون ضبط ڪري ڇڏين. پر جيڪڏهن سرڪار ساري ضلع ۾ يال جي وصولي مهمل ڪندي ته اسان مان جيڪي سهندي وارا آهن سي بڻايا يال جيڪي سهندي وارا آهن سي بڻايا يال

هن آندولن ۾ ولڀ ياني پٽيل پنينجي چٽي چوکي ڪيائي جو وڪالت جو ڏنڏو سيڙائي اچي ٿوياد اناٽ آشرم ۾ کپ کوڙي وينو ۽ انسويا بيڻا ۽ مهاديو ديسانس پڻ ساتي بطيا, سرڪار بٽيدارن تي ضبطيء جا

وارنت ڪڍيا. شري موهن لعل بانڊي عو بصون جو کیت هفوم تنهن تنی بہ عمثان لڳي ويشي. گانڌ ڀڄيءِ جي جوڻا تي سري پاللہ یہ کیت مان بصر کٹائی و یو جنبن کری سرڪار کيس گرفتار ڪيو ۽ کيس ۽ سندس سائین کی قید جی سزا ڏئی. ان مان سن کی انساهه آیو. ایتری بر مملتدار تاند بجیء كى نيابو كيو ته جيكڏهن سبندي، وارا پئیدار دل بربندا تـ سركار غربين كان وصولى مهمل كندي. كاند بجيء كليكم کان ان جي تعديق ڪرائي ۽ ادڙي دارج ستياگرهين جــو ڪيل انجام بورو ٽيو. شريمتي التي بيست ان وقت بارت ورش بر هوم رول (خود حصو بد) عامل ڪرڻ لاء زير دست يوچار چالو ڪيو هثر جو پٽيدارڻ جي ڪن نائين بيتر هئو. کيڙا جي ستياگره كجرات جي كاشتكار ن ۾ راجنيت إوجه بندا ڪئي، ڪر ڪندڙن جو جنتا سان سمبر ڪ آندو. ڪڙمين کي بنونسي شڪتنيءَ جي بروڙ پڻي ۽ لوڪن کي بتو ببو ته اسان پانځ ئي بنهنجو اڌار ڪري سکيون تراع مدار آهي سپن شڪتي ۽ قراالي لي. كيرًا جي رهواسين بنهنجي اهنجن دور متونا

۱۹۱۹ جي شروعات ۾ گانڌ بجيء اشاون ۾ رولت رپورت جي شير برقي جندن ۾ لکيل هند ته سرڪار انتظابي جوانن کي سندن ڪار رواين کان روڪڻ لاء قاعدو کيڙ بندې جنين موجب کين بنا سبب ڏيڻ جن گرمناو ڪري قيد ۾ رکي سکيندي. کين د ومشيل ڪرڻ جي اختياري رهندي ۽ د ابيل وخيره

لاء اللكس عنيار برابس كيو.

انسان کي ڪوشش ڪرڻ تي ئي راضي رهڻ گيرجي, بشرطيڪ ورتل ڪوشش صحيح بر آهي ۽ شڪتيءَ مطابق بر. \_\_بابر

المان هر المبارن عن البارسي البارسي المبارسي المبارن أي مال عنوي أن ما التي ابتد المبارسية والمبارسية والمبارسة والمبارسة

الله الله الله عي الاطراف الدر المرافع.

عارات كي جد:

"مان عسد كي جد:

عارا الده الم عل كرا البسار جمقا
على مان علم كرا البسار جمقا
على مان علم كرا البسار جمقا
على الا الم الحان ان مان كر درا أو
إيرا الحي. كرا من مان كان كرا ذرا أو
إيرا الحي. كرا من من من المن أتي
بيرا مان مان على جي خرا كري
ييرا مان مان كي خرا كري
عبر المير البناي حرا لمن جي
مي الميرا الا بد بويا عي كردا كي حرا
الميرا على من الحي كردا كي حرا التي

الذار دين م اجي اشي . اللايجيء كي ماجستر به سزا لسد كي. الأم إكار طاحسو كيور له كراوين جي الطبان جي جاج كراه الما كاميتي مأور المرابي بواج كاميتيء البان كراوي المرابة حسال اوركي كيي ما كا

حرال کی برجه بنی 1 راجنیتی، حر ننری

لين ڳالِ هئي جنين مان طرکي مڪ جي

ڪريٽ رکير آنڊ باسڻ ۽ گيري سزا ڏڻا

هر عدا أن كه البساء كالله ي كي المه المراق كي دوا أز يأ المراق المراق كي دوا أز يأ المراق المراق كي دوا أز يأ المراق المراق

ایم فحزا با میشتان اشرم ، د کالدیجي، درس ذارط خير خاد ڪارڊ اٺي ٿو ڏني ڇڏي. همه ستياڳڻ انيه چاين بالد صر أو خرجي بالي سوا خزار بانولا كماني هولدي ينهجني التي جي ويان جتي آهي جو سالياني پڻج ۽ كركائي هي ١١١٢ ۾ لي هيو عثو ل كالذي كيس مياتيا كالذي ڪري سڏيو عشر ۽ شري چڏي پارس ۾ (حرا آبر لڏهن ٿي خطن ۾ ام وري 1919 م عل عن كالذيحي الر اك إرس ڪري سري رويدرات الڪر لہ . T너 t-로, "나니" 즉라 나니니. الي لوڪ كالديجيء كسي بهجي ڪارڙان ساڙھيءَ کالسواء ابهر گهر ۾ ڪجهه ڪهڻ هئو. ڪڙي ڏيا ججي الل کي لڻڻ کي هڪ چمپارن جي الدن کبتن ۾ اُجي ڪنگال

کالذي جي فهار ۾ چمبارن ڪڙ سي کن وچ<sub>ي اي</sub> عنو 1 کيس گجرات جي کنڍلارن

-1-6

ڪرتي نيصلو ڪيو ته سنين ڪانيا" جو رواح صفاً بند ڪرڻ گنيرجي ايراءو ڪورٽن ۾ والي ېاتي يکا خرچ ڪرڻ سان د تيندو. دب دلين سان ڪڍي ڇڏڻ اُسي ڪارگس الله آهي. کانڌ ابجيءَ وڪيل درستن کي جيو ٿ

ئانىي كر

مولکي توهانجي مدد گئيرجي له قــــالون ؟ و ڪالت جي او لکھڙھ ڪوڻ لاء, تو سو ڪري سمجھانيا لاء اوهان جي سيالتا کڊي

۽ جي خرور پيو تر اوهان کسي قيد ۾ آ ا هالطو او ندو. دوستن ای مدد د یا د لیک سدجهم بر قيد ۾ هلط نعين ڳاله لڳن. گانڌيجي پوءُ گورڻ جي سيڪريٽري، سان گڏيو جنھن جاڙ مان چيس تہ ٽون باعربون ماطير هند آيو پيو آهين؟ اسين بهاطون اسانجا

ڪڙ ھي جاڻمن ٻاھرين جو ڪو واسطو لہ آھي. ڪڙ ھي جاڻمن کان بېږېء وړندي کرلیس تہ ڪڙسين جي ا تصلیفی دی جاچ کر دا جو مو نکی درسو عتى آهي. كالدّبجي بوء ڪمشنو سان گڏ بو بنين الله كيس هيائك و الله الله حصركيانيدس والسحليووي. كانت سنجني واو از عملدار مولكي گرفتار ڪيدا

تنهي ڪري لڪڙو تڪڙو موليناري ڏالنهن و دين جو بلو ڪيائين، جو اتان هڪ متارس: ني کورن جي ڏاڍ ۽ آزار جي غير آني هئي. کانڈ بچی ایا وات کی ٹی ھنو اے برلس اچي سنزي ۽ کيس سرڪاري ليونيس ڏاو و يو د يڪندم عمبارن مان اڪتري وي. کانڈبجیء لوٹیس ولی لکن ڈاو <sup>لہ مان</sup>

بهیسین بہاچ اور ی اے ضنی آمی است چمپارن دان بادر ڪوله ويندس.

برتن سرڪار هو ڪنر بي ڏڙڪ لوڪر

نھن ڪري اھو آزار <sup>لٿو</sup>و. ١٩١٧ع ۾ پنڊت مسدن موهن مالويء ه هلي اسيدملي ۾ رڪ آندي تر هندستانين کي ٻين ملڪن ۾ گر صت ٻڌل مزور ڪري موڪلڻ تبي بندش وڌي وڃي. گانڌيجيء امپير اِل سٽيز ن شپ ائسوسفيشن کي چيو تہ او هين سرڪار کان طلب ڪريو تہ اڄ جولاء ١٩١٧ع اندر مزورن جي باهر موڪلڻ تي بندش وڌي وڃي تڏھن ئي سرڪاز چرندي نه ته پځي گرانياني ڪندي. کانڌ يجي وائسراء سان گڏيو پسر هن پڪي تيار پيخ جي خاطري نه ڏ ئي. کانڌيجي ٽنهنڪر ک انهيء طلب جي پنڀرانيء لاء ڪراچي، ڪلڪة ۽ ٻين شهر ن ڏي ويو جو جانائين آس هي سوال ستياگرد. ڪرڻ جيڙو آهي. ا-ر سرڪار ٣١ جولاء کان اڳ ئي پڌرائي ڪيي تہ کر متیا مروز ڪري هند ستانين کي المثر موڪلڻ بند ڪيو و يو آهي. جدّ هي کانڌيجي ١٩١٦ع ۾ لکنؤ ڪانگريس

نالي هڪ بهاري گڏيس جنهن کيس بڌابر له

چمپارن ۾ يور پي گورا هندستاني ڪڙمين سان

ظلم جو ور تاء ڪري رهيا آهن. گانڌ بجيء

١٩١٧ جي اپريل ۾ شري جيو ترام ڪرپالاطيء کي مظفر پاور ۾ نار ڪئي. آساري-

ڪر پالا طيء جو نالو کانڌيجيء سنڌ ۾ داڪٽر

چونشرام گدواشيء کان بسدو هنو. آښاري ڪر پالاطبي اسٽيشن تي کانڌيجيءَ کي وٺي آيو ڪر پالاطبي اسٽيشن تي کانڌيجيءَ کي

و كيس برونيسر نارائظداس ملة الحيء بعي جاء تي رهايائين. كانديجي اني جي وڪيلن بابو راجيندر برساد ۽ بابو برج ڪشور سان صلاح اسانکي گهرجي تر لئي تلوار , بندوق سڀ ڇڏي ايشور کي <sub>ساب</sub>و اسانکي گهرجي <sub>ناظ</sub> سان ساڻ کئي هلون.

زسس ا برخار على والى علا ڪر

⊾ ఓ చ్యాప్తా."

لي 21 طلي وهيو أهيان ، التي قين ذانون جن كالنجيء دوالي ذك ١ التيء دخواس

كالنابي راجي كالله والمدري وهور

احرال كاليس. كالذيب موليامل كان بهيد simm ly as while as all and الى جرمشارك شارد كولا كيس كذير ؟ عبر ار داروان استیش کی مولیلول در اکی،

موليلمل جواب ڏنو: " لون جيل ، وجو الع ليار آهين ؟"

ڪالياراز ۾ كالذيجيء بكاس كالو ۾ لوڪڻ ويد طاط اله تيار آخيري.٣ " لرحين اسابيا الكوال أيو د بيشك أسين

الاللي خشياء آخي. أن كاله في بعشي سركار کی المالد له اعتجان کی دور ڪارخ اله ستياكره

تالد اجتهاء جعس : الران سرڪار کي دڙڪا ٿر ڏيي. عي سڪالبائيء کي المامور ٿو. جي لاڻ

الأسي لسنبي كسي ينهنس وإلدي " جنای د بسش کسي جسازهستاسو

كرائياستحولتري ويسره البيكراسلاسين." براسي آذر بخ سياكم الركر سازه احير" المالم المن ساحار لالدي سرحار أهي ستهار د باشال اهست ماري آهي. م حسا بمسور ستو لا شي ولي آ. پو سكن لا لن جي ڄاڻ هنيو کيرجي. آخر عامل عتبارط الم ميستين إلى طرائل أي

ch Imay ? = Lag?" كان الإيواء "عندسان 4 سيارات ڪرڻ جي الجن ألمهن \* شركي المدر أزا كاللهجيء

> ڪر لو آهي جو گوڪلي جيء جي اعزي سعيء سال د بركي إسارت جو لامرخ Unique ext:

12, 142,"

دان جنون دستي مان كالديجي لكط الريحا ، آشرم لالو ان لاء ذالو و يو هش هملازاسين جو وادا سدس وبهادو سالي دهره لي. سياكوه اشسوم اسالين كيو جنون م ذكو ألو احتا كاللجيء ميء 1191 ۾ أحداكال ۾ ستياكيف

عبر ما و فر لا الي حي كر كسران ما و لي لر. كالديبي يارس ورش هي جدا حدا د حصيتري قدر إلمارس ، العر سادّ ب حفاركم ڪر ڪيو هئو ۽ لنهن ڏائين ڇڪيوي ۽ ڏسيوي

څوړ دی چې کيس حو کس پر کومايد و يو ۽ عام جو وڏي پولم ۽ څرڌا سان سنمان ڪبوريو. ڪراچي، حيد آباد ۽ ڪر ۾ آيو. کانڌيءَ سبط جوڙيدو, سئل ۾ جنوري 1191ع ۾

حيلالهن حولالهن لهاوين كا رسيد آء دك " مسوامان کي کابوط لا اچن جي ये हे । । रिर प्ली मिल्या का का

ميا ڪري ماڻير ڏن ري . کانڌيءِ انهيءَ

~ 레, ң J 살, 뭐 때," 9-1 3-4 th 92 He 3-1 1- 4=2-د د د الله الم الم حج حد و کان د والسرد الماس حكالي. وهلاد واجاكان

روما رسيد ولا و لده كالما يجيء ذار اسل ، كم عدر اس

حتى ۽ وائيراء مان ان بايد ماناس ڪئي استى ساحار ؛ دعلى سر كار سان لكواء الي عي الم الماس مثيلتون هن حيري كالنجيء د دوان ، دار مكام بر كسنس

شردًا بنا سنسار حكوَّكِ كن ۾ ڪُٽم ٿي ويندو.

(FV)

گانڌ يچيءِجيگرنتاريڪري هندستاني جر<sup>ڪي</sup> ار *لواسي* ڪيڻ ويا, نڪي انتظام و اري ماراماري ا مري ويـو پر هن تڏهن بـ باترا ۾ هلط چالو مري ويـو پر هن بسي ڪا ڇيڙ ڇاڙ ڪيائون، خسود عنرل سمنس چوځ لېو د هنن سانتيڪن بالمرين ۲ نومبر ۱۹۱۳ع ۾ ياٽري جن ۾ ۲۰۳۷ مر<sup>ل</sup>، کي ڪيترو ستائي ڪيترو ستائبو؟ جن پاڻ ۱۲۷ زالون ۽ ٥٧ ٻار هوا سي ٽرنسوال عصي سکي پاڻهي ماري ڇڏيو آهي لنکي ڪئڻ خون حد ۾ گهڙيا. هڪ ڏينهن اڳ ووڪٽرست خري سگيبو؟ اهنسا ۽ استفامس ڪري جا گــورا گــد تــيا هنا. چې هندستاني وبيد ۾ اوس ئي يالرين کي ملئي آهي. ترنسوال ۾ گهرندا تہ کين گوليء سان ماري يا تر ين جي اڳواني هاڻ مستر هينري بولت ڇڏينداسو ن. پر هنن جي ميڙ ۾ کانڌيجيءَ جو عرظ لكرو. تاريخ · ا لوصر يانري بالثور ساتي جرمن ڪالن باچ بہ و چي حاضر ٽيو ۽ شهر ۾ پهتا. الي ٽي احبيشل ربل کاڏيون کیں سمجھایائیں تے هند ستانی ڪنھن اب سرڪار بهاري ڇڏيون. ياٽرين کي ريال بر يور بيء کي ايذاء ڏيل وارا نــ آهن ۽ نڪو چاڙهيو ويو. کانڌيجيء کي ۱۱ تاريخ ڪروت توهانجي ملڪ تي قبضو ڪرڻ ٿا گهرن. ۽ وينا سند بورهني سان جيل جي سزا ڏاي. هدد ستاني تر رڳو انصاف تي گهرن ۽ هيء جرمن ڪالين باچ ۽ هينري پولڪ کي بن ياترا هن ظلمي تن پائونڊن جي ڊلخلاف مظاهرا گرنتار ڪيو ويو. ان وتب ه٧ وو دين جو ڪرڻ لاء شروع ڪئي آهي. هـي بهاد ر بډو ستياکرهي هرېتسنګه به ليٽال سرعد باړ لوے الَّاو، هو ضرور ترانسوال الدر كيڑلدا ڪري ٽرانسوال ۾ اچڻ جي ڏوھ, ھيم ميد اوڙي تو هين کين بندوق جو نشان بالينداع پر آند و و بو. کانديء کاندس بچموه پر آند و و بو. توهانجي گولين جي ڀـــــــــــــــــر کان پوڻنتي <sup>هٽي</sup> ود آون ڇو تيد ۾ آيو آخين ؟ -ون ا و چځ واړا نه آهن. يانړي پنهنچي قربالي ۶ توهان جئڙن وڏي عمر وارن کسي مبد ڪشت سهڻ جي هلت سان توهانجي دلين ۾ اچڻ لاء ڪري ل ڏ لي آدي ." کي اوس ئي پگهاري ڇڏيندا. هر بنسنگه، وراشي ڏلي د نتيجو اهو نڪتو تہ ڪيترا گورا پاڻ يالرين الترجين باط استريء سيس ۽ نوعان کے درسط آیا . کنھن د نیش نہ ر یکار بو! چو بت امان جن صدفی فید بون ام هرهڪ ياتري د بل روٽي ۽ کنڊ چپٽي ساق مان ڪتن ٻو تنني بوان ؟" ڪري ڀڄن ڳائيندو ٽرانسوال ۾ بنڌ پيو. الرير تون تيد جا ڪست ڪين سين ٧ تاريح راس جو پوليس کانڌ يجيء کي ڪهندين. تون باهر وج." گرفتار ڪيو. ياٽرا جو دلڪش ورن<sup>ي اخبارن</sup> م ظاهر آيو جنهن تي دنيا حيران آي ويني! سرلى لى مان قىيد كتين يېدىدىد. جراب ڏاائين : کاند بجيء جا ٻيا سائي بر پڪڙي آندائون: ھے ڈینٹی مرفو نہ آھی گی، مان صلی بي. ڪي. ندبو ۽ بهاريلعل، رام نارائط سينهن، راگهو نرسو ۽ رحيم خان. سرڪار ڏنــو لـــ

ستير ۽ اهنسا مان ڪنون سي ڪڏهن نقصان نــــر رسي سٽيي.

ولي اما سروس سالس هي ليكوي عني.

استراد ی اد کنین ۸ کئی بالسوا ۸ هسای الما يجا ما به يو يو شيال المايد ڪاڪرس مياط اله 4 ليار هولار هيو. ب न्रा विश्वी क्य न्य प्रकात कु मिल्ला हु ڪا کدکي د ائي . کانڌي پياري يائط ۽ الاد عن حران استراب عري اور. البيو جو بالي صاف ملي ، كاذر تومل ملي ؛ ا، - بالراد سالياني دل جي بر علام لوعين سالي النيء كالدجي دلان معدد باول كي عسرا حسساني بورده كي وهالولكيوه والألين. كالديجي بساط ؛ سدس ويجها ( 1 - L ( 2 40) L2 ( 10 ; 12 2 كراسار د كيا و جي ال كالساء دارم ذالهي سأ مي . بر بي پيتر ن کي کراميا اس ڪير اکاي آءي جيسن اړالسوال ۾ کلؤار. الي د کې ولي ستياگولا ڪيو. لنکي ډ لي لي ويسا عميل بالي ۽ ستن ووهين جي ليدي بت كرامار كري رجي للعي اسم بالرا جاري ڪر كر الل ڪري ال ڀلي . كالل يعيء كي دواران هي فاطم ميان پييني پايي ماء حجوي با لنحاطي د حبر سان مهلزالر. لي أسي أسي فها ليد جي -زا لأباري. ما كرود اوطان كي ابذاء رسالي ما كار كسد السكي بوليس كواشار كوي ٢٢ - وشيدم ١١٩١٦ كي سوچهايو ويو ا وان کي ڪو د عمالدار عامل ليع جي التعمل لكاري و ما ، لتعتي. كالدايس، جديد داء يتني كستوال لمس بالري بطيعي ستياكره الداوالا أيا. ستياكوهبي 7181 मीर क्वीड होड़ की बध म बहीर महर ון אוצי. ובדים ש גישה ליתול ג צינוני. عسد الدر كها الر هيو . ان اله ١٦ آكتربر עם ובשבנט. לב הלבנט עם בפנט ז דינט مودر و كي سيلكو كري لوالموال جي والده المراضي مركب - المراه ያ - መደሩ « ብብ ኒያ u ኒኒ ኒኒ (ኢ. سربي مزدر شامل ليا. استراليك كسارً عر مع ر سجيسر ربدرا التشري والى كي چڏ او ۽ سامان الحام ڏٽو ڪيو. ائس ڊسارڻ لاجالز إبار ۽ پيءُ جي ملتڪوسه کي التن جو کی اکیتی شاک سجید وبدر ارادِ کی مروري د مجسه قسر جي المادي إلى א בינן אנונטור שידיינט נונט. לל يبره جي يد ليو ، اسرائيڪ ڪسڙ م و عند و مسلمان جون عندستان -ل بيهن بعد كذاري ولي! التي لي الحال آهن. للنحاري لكوا ألواحا صدي ڪير لہ مر ل طعيدو؟ ۽ أور ق ۽ شادي رجستيار وس داعل ليل آهي دڳو چا ؟ جواس زلائين (حركز ل, مازير ميء جي عارسا، درج، دات، مرجد لل آت الجس الرن المد ريح شري المان ، آهين حبراء ڪروٽ ليڪار ڏلو 1 جيڪي غادارڻ كيس فيد ، كيالت الحار في إيد كالذيبيء

هر دُرم ایشور هو نس آهي، اهو شيطان هو آهي. اهو ڪئين ب ڪو هو ئر آهي. - الهد

کن د لی لی میشا بید هی سزا کردی چکی. امد ۱۸ بداری کی اس حکشته سیطا بیار. پیرغ

سرضار الها الماد المهرى كي كراشا حكري

مارج 1191 A L'كو الريشا جي شمه

جد لا دات لسي الي ، ڪري بد ۽ لذي

اجمد و حمد به حصوتي لذ لكول حصوبي واحد لي موي د اخي. د د والن د كويم الد . ابيء وال الستاء عي بتايل وات يعني سادي ۽ بورهغي عي جيوب رهغي هئي هئي. السالماء آشو مر مر وهغي قيد خاني اندر هيائيء کان به گيطو ڪنن هغي ! گجرائي اندر هالي ، آنڌ واسي ، انسر هندس مسلمان پارسي ڪرستن والسي ، مرد السي رهسط لڳا. سڀ ڪم بالط ڪن - رسوئي پچائط کان ڪاڪوس جي مفائي تائين. گهر ناهي مر به ستياگرهين عي صفائي تائين. گهر ناهي لکيو آهي:

"كالستاء فارم آنك بوترتائي ۽ تبسيا جو حيندر بطجي پيو جنڍن كري ئي آخرين ستياگره ئي سگھيو ۽ ايترا هزارين سيتاگرهي نڪري آيسا "

ستياگرهي الساء فارم اي وقت گياري رهيا ها. كي چون بيا د هي مورّها پنينجي جمار اجابو الري رهيا آدن. پسر ستياگرهي، کي پنينجي ڪشان ڪاٽڻ ۽ يـد جو نن ۾ اي آنند اچي او. سوڀ يا هال سک يا دک هيو پان اي آذار آو رکي. ستياگرهي، جي شبد ڪوش ۾ دکس يا هار جو شبد أي شبد ڪوش ۾ دکس يا هار جو شبد أي دک (خوشي ۽ رنج)، جيت هار سڀ سرا دک (خوشي ۽ رنج)، جيت هار سڀ سرا آهن. ستياگرهي ايشور ۾ أي آسرو رکي ايشور ۾ أي

هندستان جسو المسوان گوبال کرشن گوڪلي ڏکڻ آفريڪا ۾ اچيڻ قبول ڪيو. هن برٽش وزيس سيڪريٽري آف اسٽيت فار انڊيا جو سات به حاصل ڪيو جنهن جي چوڻ ڪري ڏکڻ آفريڪا جي گوري سرڪار پيڻ گوڪلي جيء کسي آدرستڪار ڏنو.

هندستانين تـ گوڪلي جيءِ کي ساهي موجما ڏني. سرڪار خاص ريل گاڙم گوڪئي سيء جي مسافريء لله عطا ڪيو. موحما علي حرّ ن ۾ شير جا ميٽر جي گورا هند سي صدر ٽي ٿيا ۽ هرڪنين گور نانو ڙي ٻين شرڪلي جيء جو اعلايل ستڪار ڪيو. انڊسيء ڪري هندواسين جسي دلين ۾ انساھ بندا ٽيو. گُوڪلي جي ٻريٽوريا ۾ جنول بوٽا ۽ جنول سيتس سانَ گڏيسو. تُوڪلي جيء اجي كَانَدَ يَجِي كِي رَمِيو لَمُ عَالَجٌ لَــُـونَ جَلَّدُ مُولِّي يارب ورش بر اچ. هتي بيا معاملاً طيء ٽيا . ايشيانك قانون رد كيو ويندو ۽ رنگ ذائي يبد متايو ويندو ۽ هرهڪ هندستاني ئي ٣ باڤونڊ سالياني ڍل وٺڻ بند ڪير ويندو. گانڈ پچیء کے اعتبار کین لسی آبو ہم گوڪلي ٿيء چيس تر جنول بولا باط مون سان انتِام کیو آھی اے ایشیالت قالون ۽ ۾ پائونڊ ڍل رد ڪيا ويندا.

گو کلی جی واپس هندستان و بو پنیان آفریسا جی گوری سرکار حبل انجامن تان قبرتی کانسی و بنی با نیمنستری و رق ستیانره کون جی خرورس بابت توحل جی کی لکیو و بو . گوکلی جی به بیمو اساخیوا استیانره و رق مر داده در با ۲۰ مانیون سیاتره بر شامل لیندا؟ کان اجی بر شامل لیندا؟ کان اجی بر شامل لیندا؟ کان اجی بر شامل لیندا بر جی داد گیت بر گیت از میمانره داوس نی کنت از کی الدینو قبود هنزی قادر سوکار جی سامیون کی الدینو قبود هنزی قادر سوکار جی سامیون عی می بر مانیون کند!؟ می میدی آخرم واسی سیاتره بر شیز اسا دوا نیین کروی اللیناه دارم کی بدد کنیون حرار در دوری اللیناه دارم کی بدد کنیون و اور

اسانجي انـدر ۾ جو ڪجه اعلي ۾ اعلي آهي انکي باعر آئڻ ئي سکيا آهي. هانوتا کان وڌيڪ ٻيو ڪو اتم پستڪ ڪونيي. - ايو

4-5

(44)

عَنَى هِي إِلَانِي لَا كِي رِهِ لِمَا أَهُمُو وَ إِلَانِي هِـِور Ust lived Divises to out I " leave

وت مي ڪڏهن ٽاري له ٿو سٽيمي. وت اسائم سائي ۽ مئر آهي. جو ضحي بيادري، سان وي ٿو سو ڪجي ۾ له ٿو توهي. — ايو

رکیر و بر مر ستواگرهي ڪئنين کي الي

سبر ، موکلیا. آشرم ای فالو ۱۰ فالستاء فارم"

جمشيار جي گاڻا ها هزار رئيا ستياگرهين جي

كاللجيء كي زيع لله ليار لور. شوي (لسجي

سميمه ديمه ١٤١٦ ۾ ١٤١٩ ميمه جوس كراي پيښېو ١١ سر ايڪڙ باغ ڪئيا

كوالط جو خبرور بدو. أن أن مستر كاليدبان

جي ڪئين جي کابان اله ان ڪري آشرم كان ليڪاي 1 ملئي تي هني. ستياكرهين

ولسي. عن آلدولي م عيد م بدر يا ملت

كاللايجيء ذلو ا، عي جدوحهد كؤهر ولمع

المي ويهار "هند سر الح" بستح ۾ كيا

I had realized the universality of Satyagraha

عب عالم الم ما الم الم المنه المنها الحيو

كالديجيء بط ويتيار ستياكره هي لماري م

كري ألد الوطان جو سان ا جد يلاس."

پيرويء له ڪشن سيڻ لاء ليار آهيو, لنين

طر بين لإدوض وركـ و أكـ ؛ أحدل جـي

بسرطاري پارليامينت جحي مهمبر

ڪير آهي. اڳ خصي هل کي اعزي العرك

اليبوك الر ٨ الر عثيار آهي .

as well as its exellence.

والسووي لا الله يشط عشو و داييا له إسرا

يغاله طالا دا رويسه ايت ۴ ولسسه

مي ښارا ډ الرامتنا ۾ هنا ۽ ڪر مند مالت

مسعال مرضاط عامي ڪري اعدان کي،

مركي ولا. إبو ستباكرهي للوالع سوامي لعق

و هو لبد عان لتشوط بعد الجيء لبعاركيه ٨

الم سطو عري لا لي ؛ لدلا لي يخي

سدامي العركي دلة براستي لي شر شرط سرط جو ۱۰۱ ماکيد. ۱۸ سال جو ستماکوشي

مهمكي عسدسان موكليا لي ويا نجي كد جو ڈلڈو ہو بال لیط جو خطرو لبو ۽ غوامه

كلو لكي. الذيء سد حري والماري ستوكوش

בעושם אבול בני שוני עי קבונ

حصوف رامان لي دار لام يا الله جو نالو كشدي

とれれらいまない はちし

न्तु स के क्षेत्र, या देविश करि

ستيائرهين کي اثر لاڪول پيکي خوا مثالي

سياكره هوي جيل وهيؤ ليا. حسمالي

عليو ؛ بوء د ١١ ورحي ها ليها ليكر اس

בי, שם ניים ניתורוול , לגוצי سياكوه

عطب مياني الجين جي لاڪري شي لي

خامي تع الم لاستيء جو كم أجو ليسك بهنية

- أيكارط جز. حوست اويين المالمسراة

إرن سياكم عو لدن دوي كلار ليس

ار. أوالموال ، إعسد عد سالي أوري

ے سرا ڈی دئی۔ الساعہ ہوڈاری دؤلار

کم کین ۸ سرتیم ۱۰۶۱۶ کی ۲ فیینا کمبل

عسا رحيا ۽ كښايادي ور ڪي.

مسالي كي إالمال سان للالي

אי לוותון או שא א נאי

رح وببالت لله رحوا ع رحالتهما ول متصل

آر مالي رعبو أهري جسو الي ڪنڻن ڪين جوايبرك عارجتا جي كذيل كارائيه ، Civil Resistance Jrel con using the

. و الما إلا الحن

الرااساء بذراني ڪيوي ا کانديجي جو عرغساء أو. مثيرا الحي ليك سع

وارو قانون به رد تيندو. بر اهو نساه ڪن هند ستانين کي پسند ڪين آبو. گانـــ آبجي بن چئن ڪر ڪندڙن سان گڏجي پاڻييي نسالو داخل كرائط لاء سركاري آنيس م و چځ لڳو تہ اُمالڪ ميبر عالمر پناڻ پنيان اچي گانڌ بيجيء جي مٿي ٽي ڏنڊو وڇاڻي ڪڍبو. چې تون قسوم سان دغسا ڪئي آهي. كانديجي "هي رام" أچاربندي بيهوش تي ڪري پيو. مير عالم جي ساڻين گانڌ يجيء کي ڏڪ ۽ لتون هنيون ۽ يوسف ميان ۽ تسمبي نائدو گانديجيء کي بچائط جي ڪئي پـــر هننکي به ڌڪ سهڻا پيا. آخر بُوليس مير عالر ۽ سندس دوستن کي پڪڙي ويئي. هڪ يورپي پادري مستر ڊوڪ گانڌ يجيء کي پنهنجي گهر وٺي ويو ۽ زال سڙس ٻٽي گڏ جي گانڌ يجيءِ جي سنڀال ڪرڻ لڳا. گانديچيء بوء آفيسر کي گيرائي پاڄ پنهنجو نالو داخل ڪرايو ۽ سرڪار کي تار موڪليائين تہ مير عالم ۽ سندس دوستن تي ڪو مقدمو نه ڪيو وڃي.

مستر ویست، مستر ریچ، کماری آدا (دیری پیرط)، مستر بولک، مستر حالنباچ جر من، کماری سونجا ستلیسین، رستاچ کماری دو وغیره کیبترن گورن سیاگره بر هندستانین جیان نبی یائم ور تو، اجان به پیشبی ته و قریک. تنینکان سواه نرنسوال جا بینل ماطیون جیروک مستر هاسکن، چنجر آف کامرس جو بریزیدنت، مستر البرت کارترائیت ایدیتر، پادری درو ایدیتر، مستر البرت مستر البریت ریدیتر، پادری درو ایدیتر، مستر البرت مستر البریت ایدیتر، پادری درو ایدیتر، مستر البریت مستر البریتر، بادری درو ایدیتر، مستر البریت ایدیتر، پادری درو ایدیتر، مستر البریت مستر البریتر، بادری درو ایدیتر، بادری درو ایدیتر، بادری درو ایدیتر، مستر البریتر، بادری درو ایدیتر، مستر البریتر، بادری درو ایدیتر، بادری درو ای

پاط تشر پر ون ڪيون. آني يور پي د يوبون آن به يارتواسين جي مدد ڪئي. هڪڙي علي الرد هار د هارو هائوس جي ڌيء جنهن عنول يو ال تي هندستائين جي فائدي ۾ ائر هلايو، بي هشي ڪماري سرلپٽنبو جا وڏي شاندان ۾ ڄاول هئي ۽ سندس بيئل ماڻين نسي پر ڄاول هئي ۽ سندس بيئل ماڻين نسي پر ڄاول هئي ۽ سندس بيئل ماڻين نسي

﴿ لَمُ السَّوَالَ مِر رَحْنَدُ إِنَّ حَنْدُ سَتَالَيْنَ وَاعْبَدَيَ موجب پاڻ داخلا ڪرابو پر سرڪار واعــدو نہ پاڑيو. ايشياٽڪ قانون کي رد نہ ڪيائون رڳو ان ۾ درستي آڻلي ڪيائون. انڪري اسيمبليء كي عويضو موڪليو ويو د جيڪڏهن ايشيالك قانون فلاطي تاريح تاة رد له كيو ويو تــ حندستاني بالمماد و داخل كرائي ور تل يرمتون كملي كملائي جلائي يتديدا. الهيء ثار ولولو يندا ڪيو. هميديا منجد بر پرمتون ساڙڻ لاء ميڙ سڏايو ويو شنو ۽ اتي ب حزار سرلیٹیکیت جالها ویا. میان بوسف انین کی نیلی لڳائي. اني گــورا اخبار وارا آيا ھوا جن تي ڏاڍ و ڳوڙھو اٺر ٽيو. لنڊ ن جبي ديليي ميل الحبار نـ هن واقع کي آمويڪا ۾ باستن چاند بو ڙطواري واقع سان بيت ڏني. ٽراسوال ۾ اچڙ جي بندش جي قانون برخالف عت ھندستانی یعنی بارسی سپراب جی شاہرس کی ٽرانسوال پر گيموڻ لاء مو ڪليو ويو. کبس آخر ہے میمینو سخت بور شنی جی جیل ج سؤا ڏنبي ويشي.

سیت دائود متمنی بارسی رسته بی اس وژا واپاري ۽ سربندوراء برائجی ، نمنډوزانی د پسانی ۽ رٽن سي. مولجی سودا ۽ عرائعل گانڌي نيٽال مان لنگون ٽرنسوال گهرې ولا.

ضرورت كان سواء گهرجون وڌائك مونكي پاپ لڳندو آهي.

محكى كر كلا أعلى كل إلا وها ل جاولات وزاير جنول ستس سان كذاءر ۽ نرڻ رحتي طلاب ڪئي ريتي. ואו אי ג "לתורתול נביוו" הל צנונ سر ستیاگرهی عید ۱۸ اچی و یا . בער שלי לבנול בנ , לעו לם כל, לא (ಒ ڪړي *ڇل بيد*ي″ ક્રિકે માર્થક કેન લ. લો اجل مراجع لها. بدليس كي ليس دريكارط שף בני ג נבול מי לפנון א אני נולצי خيدين هي وادم و اكيو ويو. كالذيجيء ميا. کالديميء کې نيد م ليکړ د يسي لتسار واس کی براس کی مافق کی تنسکا ڪسروٽ للعوان سرکس ڪري خور ڏي كان، ڪرون ۾ منام ماڻيون آيا هئا هي اللاو ۽ اس کي له ۽ لي مقط ليبر جي حرا ماجسترات كالذبهر ۽ سندس سالين شهبو ٠٠ (١٤٠ ، (١٤٠ - الله رحيا، ١٦ مهجر ذرهه بين كان درد آهي ليهسيكر ي دار دعي. كاللجيء كراك كي جداً. عري كي إسرال الما خرط جو حكر در دير ا چر ڪي ر جستريش ا ڪرائي د يك مالين لي لام كلجي سركين لاليس وبد و جوط اله الما يبنا عنا. ألح سركاد سوجيو وعبا عداسي د بدكي ويا . حرات حوان محشي ابتثأر بيحة عندسالي رمستر كارأي 희선 ~~ 내왕 타. 뉴 식네는 씨

حي مستي التركي جني ( هني لينن ڪري بهم ١١ داعل كرايس لكيل مردي ود خندي ميخاري عندساي بسائهي أعر رجمتر يش حر لمحصيت وارد فالبرن كذبر ؛ العدال مسردر لاسيالي لد سركار 

> ڪرائيدا ر اور ايشياڪ تاري سرڪار الميكنون عندستاي بالميهي نالو داخل صلاع ڪئي آهي ۽ ماڻ عاطري لو ڏياڻ ساب ڪي لا. ماڻ جنول بدل ماڻ ڪوي ڪهاڻ؟ اڪر ٻو اھڙي مارڻ ھي وديارتي كسد بڙهيا هنا. يم مان ڇالو أعبان ۽ صواسان ڪبترا همدستالي داري ڪي لر کهان. مان باط شريستر راض ر من الحد ال والمع والدي والم درم بهرط ١١ عكيس فادايون كليون ؛ جبائن : ستس عساساين عي كرفتارين بعد برئاب علله: ٢٠٠ باط مدل كرني كالهد. جيل سرابنت كالنابتيء كي حال سس سان لما ڪن محيج واي اپي ڏانهن کي بداس مسودي لي كالذبيتي، غري لمم لخلو ؛ مستر داعل عجاليندا راهر عالون رد شعر ويندر. عاد يدرو الي د عند سالي بالموادو ١١١ كالذيء كجه الرى أم أسار أسي هي

يس ستباكرهي ليدين جي ڇوٽڪاري لاء كاللجي كي ال ولس آزاد كرود ؛

مطلب 4 سند أيندر ۽ هندستانين اله بي عربيء يجي ڪيسئي, اهڙيء شرع سرڪار هيو لراسوال ، ايسود لنهجي سرڪار کي شير ليو لنون عناستالي جيڪو بنا اجاز سهي الدر أزالموال ها رهواسي أي چڪا آهي ۽ التي ملي 1، ڪنڙا عدد ستالي ان تداريج بالجي الر داعل عرائط سان سرڪار كي

څې ې غو چو ۲ <del>-- ارا-۲</del> خنم ۽ هوٽيو ٿر انسان هي ڀياڳي ۾ لکيل ڏي آهي پيوه ان لاء ڪوشي ۽ ان موجب هندستانين کي ٣١ جولاء کان اڳه پاط کي رجسٽر ڪرائڻو مقرر ٽيو.

رجسٽريشن واري قـــانـــون جــــي مخالفت ڪرڻ لاء نئين سڀا کولــي ويئي جنهنچو نالو رکيو ويو Passive Resistance Association ۽ اُٿ جو لاءِ تبي پريٽوريا ۾ شاھي ميڙ ڪوٺايو ويو. ان ميڙ ۾ جيڪي نٿريون تيون تس ۾ هڪ هئي مستر ولير هاسڪن جي جـــو التي جو ڪروڙ پتني انگريز هئو ۽ هندستانين سان همدردي ركندڙ هيو. كيس سرڪار جي وزيرن يعني جنهل بوٽا ۽ جنهل سمنس موڪليو هيو ته هندستانين کي سمجهاڻج. مستر هاسڪن تقرير ۾ چيو تہ جنول سمنس توهانجي عريضي نــي ويچار ڪري ٿوري گهطي قير گهير ڪرڻ لاء تيار آهي باقي مول فقوا توهان کی معطا پوندا. ان حالت بر توهان پنهنجي پاران ته حتى ڳالهيون حاصل كرط للعسيكجه، كبو آهي بر ترانسوال سركار وڏي طاقتور سرڪار آهي ان سان وڙهڻا آهي يت سان مقو قاڙڻ مثل. تنهنڪري هاط جنول سمنس جي ڳالھ, مڇيو. هن کان پوء اٿيو سورتي ميمن واپاري احمد محمد ڪڇيليا. هن چيو ته برابر ٽرانسوال سرڪار هڪ ڏاڍي سرڪار آهي بر هوء اسانکي جا ڪري سگهندي؟ قائدو پاس ڪندي، اسان كى قيد ۾ وجهندي, امانجي ملڪيت ضبط ڪندي, ديش نيڪالي ڏيندي, وڌيڪ ۾ ر ڌيڪ تب قاسي ڏيندي. اسين سب ڪجھ سهنداسون پر هن قانون کي ڪين مڃينداسون. سندس خون بر عجيب لرزش عفي ۽ منين ۾ جوش. ڳچيءِ تي آنم رکي وڏي واڪي چيائين:

" خدا جو قسم آهي مان هي قانسون ڪين مڇيندس، ٽوڙي مونکي ٽاس چاڙهي ڇڏين. اوهين سيشي باط الين ڪريو."

آئينده ۾ ڏ ٺو و يو تہ احمد مصمد ڪڇليا جهڙا لفظ ڪڍيا اهڙوڻي دليو ۽ توبانيءِ جو پتلو ثابت تيو. ميڙ کانپوء فيصلو ٽيو تـــ هيكي هندستاني سركاري برمت آنيس بر رجستر كوالط وجن تنكي سيجيانط لاء آميس ڏي ويندڙ رستن تي سوير سيوڪ بھار جن جي كين رجستر ذكرائط لاء سمجيائين. والنتيترن کي هدايت ڪئي ويئي د سيني سان بروب سان هلت کن . نالو هن کان پچن بو جي نه ڏئي ته کيس تنگ د ڪن. والنٽيم ن عمو ڪر هنر ايندڙ هندستانين کي جابيل بترو ڏيڻ لـ رجستريش مان ڪيڙو نقصان آهسي. بوليس تجيَّدُهن کين بدشد ڳاليائي يا مارکت کری د اهر والنتیم کی صبر سان سيطر آهي، ٻر جي ظلم سين کان و ڏ آڪ ڪن آ والنبّيثر يل د يوٽيء تان ليبي ويبي. والنتبترن جي هرهڪ لوليء جو ميندار مثر ر ڪبل شهر. ائين ڏسڻ ۾ آبو تہ بوليس جو رخ پڪيٽنگ كندر والنتيمن دانين سنو تى رهبو. كن والنٽيئون تي ٻوليس رستي روڪ لاء مقدمو طايو بر ڪورٽ کين جڏي ڏنو. بسر ان هولدي به ڪن هندستالين لڪن جي بال وببستر ڪوايو جو کين مالسي نتصان ۽ س تصليفن سبط من شصت د عني . انشري دو باظ شرمسار تيندا هئا.

سرڪار جڏهن ڏٺو ته هند سناني رجسٽر نتا ڪرائين تڏهن ڪر ڪندڙن ٽي کرمنار

جي مرط لاء تيار ٿي ويندا آهن سي وير آهن؛ انڍن کان موت بہ هٽي ويندو آهي.

that de fide also pa menneh eterling a erme

by ck. دوبان فيد الدو شؤيد حد و شکلستاریه روه کرایت



ığéli≱ माहतेहर हे एड्डि मि देई क्रमारी व्यो अमीनाबहती जा

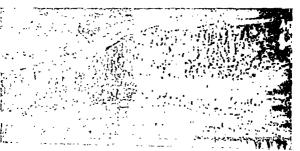






لراسوال پر بروديش ياتوا

हिए एक्ट में राष्ट्रीह



छ। हे हैं है अप में स्ट्रिक वर्ष اللفا الجريك به ستيا كرهم يدّ جا لغارا

درشت المال المال المال المال ورمطالم من علاس حيث في ؛ أرسول ديس شي علاس حيث في ؛ أرسول ديس شي فلا علاس من عيد دي التي التي على

ایا میشک بر حاری دند کی اعتراض دول با ایراء حیا دیسا و ایس بول نیچه حیو دامو د بیختانس سرخار اعتبرانی عروی به داره باس خیو در عدد سائی ادر داره مور خی بیمندا بوء خترود

اللجيء اعلان حجد: "الم بونجي مر لاء لد أدهان كي "ال بونجي مر لاء لد أدهان لم

المان لا 1 الم علاس السر الحر المون ملك ديسا المرك 1 الم عري المحلم الم المرك بيسا المرك 1 المعرى إليا الم المرك المن المرك 1 المعرى إلياء المحرى المعد المائي المركبون المائية المون كون عليه المائي المركبون المون المعراسية المائية هو المواد مواد المركبة المحرى المائية هو المواد مواد المركبة المحرى الموادية المحرى هون مسكون المؤلمون به المجواد محركي

٠٠٠ الحر عول عبر كو الحق الحق. المنيء

٨ جد ١ -ر خار الد ماده دالي ماه ١ الد

ياط كي د ماريسس. سيحيم يتركيء جوأب

د آلا كيس الي هر الي خن عندس ؛ بوء

سيس الله م المراه ما جام دارا ابدو

الابوجي ذلير ا جيشكش ڪر آئيس

جي سيڪر انهاريء کي حيث طبي شيد

مسامان ۱۹۰۰ سارلون دادن. سرخار

پاکیا لی خنی دائی. سر خار دسه اس

كالبر عدد سالون كي -رطائي لر اي و محيدالون ر بارغ « حمت اسد اصرن اس الحدم السر امر و سرحار حجيد 1 وأرط أيي !

Little Lander & the colors in fill Lander & the colors in the Little die the test of the standard of the Little die the test of the color of the col

باراي، والحي عني لي. الدر الكن هي باراي، والحي عني. عس الماسال ما كي جرا لمري ومس كابوء الماسال ما كي جرا محورس ملمدي ؛ بد، ما كي غرد حجورس ملمدي ؛ بد، خطئ اعر بابي عبدا الماضي الدواني جافر هور البدي. اعسائي خير الوي عالم ي ملو هي كولوري فوائدالى،

المنار عالم وال حري والا

나는 즉 4 17 시5 V·PIS 는 4

ت. ڪوبر شحص ياط حيث ڪرڻ کانبراء ٻئي کي حيث ڪيري نٿو سگڻي.

جو نشچيه ڪيو ويو. اهڙي رهظي سان تي سعياکرهه جي الهتي ٽي. ستياگرهه اول ويچاريل رٽا سان ڪو له گهڙيو ويو. گانڌيجيء لکيو آهي تہ

"ستیاگره باگیتی برگیت نیو جیت قدم مان حیل آاه کلی رهیو هوس نین مان نی ستیاگره چی منزل رسی."

## [۵] ڏکڻ آفريڪا ۾ ستياگرھم

١٩٠٦ع ۾ ٽرانسوال سرڪار جو ايشياواسين قانون سدّار آرد يننس الني قنانون سناز مجلس ۾ بحال ڪرڻ لاء سرڪاري کزيت ۾ پڌ رو ٿيو. گانڌ پجيءِ کي لڳو نہ هي قالمون عمل ۾ آيو تہ هند ستانين جسي آفريڪا ۾ تباهي تي ويندي. اهڙي قانون کي برداشت ڪر ط بدران صرط بهتر آهي. کانڌ يجيء الهيء قالون جو گجراليء ۾ لوجمو "الله ان او پينين" اخبار ۾ وجهڻ لاء تيار ڪيو. رٽيـل قالون موجب اٺن سالين جي عمر کسان وڏي هند ستالی مرد زال او ڙي بار کي رجسم بنن سر ٽيفڪيت واٺلو هئون جنهن ۾ هان جو نالو ، عمر ، سياطب جا ليشان ۽ آلكونن ۽ آگم ہیں جا چاپا ڈیٹا ھٹا۔ مثرر تاریخ جی الله و جيكو هندستاني وجسريسن س ليفڪيت له ولندو تنهن کي ٽرالسوال ۾ رهط جسر حسق ڪين رهندر ۽ جيڪو س ليفڪيت ولي ۾ گسائيندو تنهن کي ڪورت ڏلا ايا جيل جي مزا ڏيئي سكيندى ۽ سلڪ سان ڪساري الم قتر ڪري سگهندي، مائت، صغير بارن کي آگریس جا چاہا ڈیٹ لاء رجسترار جی آفیس بر آلی بر کسائیندا نه کین پال ساکی سزا ڏلي ويندي. اهو سرٽيفڪيٽ هنن کي هرو قسم ۽ هرهنڌ پاڄ سان کلي گهيڻو آهي

۽ ڪو بہ بوليس آفيس ان لاء كائن تير كرى كي كي لس سر ليلكيت لـ دٌ يكار ظ دُوم ليندو. عام رستي تي بدا خانگنی کنیر بر ڪنھن پہ وقت پوليس آفيسر كهري ني سكهيو ۽ سر ليذڪيت جي نااما ڪري ٿي سکنيو. ڪررت ۾ ريي ٽوڙي ڪنين آنيس ۾ ڏنڌي جي ليسن ولڻ لاء و چی ا.. اول اشو سر نینگیت د ایمار لو پويس. اغرز قانون د ليا جي ڪندن ملت بر لم بذون خولي ۽ ڏاڙيل قومن لاء احسازا فاعدا تني سكين لسا. آلنگرين با بايا د رُوهين کان کي ور نا ويندا آهن. لکن ربين جو ڏنڏو ڪندڙ الهيء قالسون هيٺ سرلفڪيت له وابط ڪري حد بار ڪيو وري الم سندس سمورو ڈنڈو فاس تسی سکیے ئو. کانڈ بچیء کی ڈسٹا ہر آبر لہ عندستانین كى ذْكُوا آفريكا مان بنيه لوذي صَهُوا ال ني هي پهر يون قدم کنيو أو و چي.

اهر قالون له و تسو آفر بستا م و مند و هند و هند و هند و هند و هند و هند الله مند ستالین جی ای عزلی السو حتری استری عندستان دیش جو ایمان او حتری، الحتری کاند بجیء آبوون جوله هندواسین جی سینکه م قالون جا فقرا سمجهایا، الی فیشلو حتیانون د هند و او میستر ساله و حی مند د ا

جو ايشور جو دشمن آهي, سو راکشس آهي، منهنجي ان سان ڪانم بغي سگهندي.

كس عيرا كمالا كالى إتالي كماسو عيرا طابو عبر لنين كي له لكي موكليالي ا البي الا اوعان لمالين بتسا موكلي كي كيندس بير ال جيكي ايتشار مر لبر جي خر آلدر بسدر.

הנש אוולט העצי" كنو اسار چاي وجوا داري مش جي السا جاك والمواستيء جي جيون بعنى " مراكي إساره ؛ ذه دولت جي آلما جي ڪلياڻ لاء رهي ڪس سکيندسي. و سک سائی وقعه شویو چې سک و عرد ۽ باري چيو ۽ لهاليا ۽ ردل عرد و؟ ميصامن مالير ڪئيم جي کڻ ۾ لالل ۾ کيوي اچٽر آھي ڏاھر ڪيتن ٿي گئيسور اطلاع لي كير كي لالر لكالي سيرا هي مدران حرادم شيرا لاء ليار وعلر آهي ۽ كهڙ كيء جي الي كيس ويجاد آيو د جيڪاهي دي طرح بي طرف ميل جا ميل دوڙ ٿر پولدو هيو . عيد جنگ جي عدان لي عدي طوف كان كالذيجيء كي بلت بلت جان جي خطري الجالط رغيره كان التحار كري ينا حرا. المحتى كي مسان جلك صان كلي الحمال لتصدر هند جو د كورا ان جك م لنيل الو جي خيرا ال بجويين ڄڻن جي لالي دلي كالديجي (لالدهن جي الله مد لتمل

اعزی دابیاری کندی کیالیت بجری ا وفر چرا به جر درس کنید. اومیود به می بالد اه واس چی چشکی کی ادل چلا ورلد. امنی کیای کالیا بجری، به بیسیی کادی و اسی کیای اسل بجری، کاد اور کافلی باشیل لیور آلیی چلیو، کاد اور کافلی کادر کافلی د جدن بر چی با حمالی، ایتر

Utility am Bill the for which and the second the second that the second the s

المحايل اهي . الا التحايل عي كاد جر ادلود اي مائه آهي هيتور عجاير جي كيات جور جو الس سهتي كي بمائيتي ذلاك مان كذران كيار هر حتى آهي .

ا. ماڻهرء هر شخشي ڀار سڀني هي ڀاري

۳, مش اله بدكم جيونت آخي مصنت ع بدأخي جي ميونت بعني (مين كثراط عضا جي غبر جو ڪارڊ.

السيش هي اسول بك هك المؤيد في المد كوالون همين مرجود في كنا لم الهول هني، بياسان اسي المكاز أودن له والمارون. السي كاللجي، ؛ سلس كروا متر مؤي واسيستا مؤي بولك، كي لمل كالذي ؛ بيا جهيكل به آمير المدي وبيل. (مون عرعك كو، في المجاز كوا لاء لانامون. المبرم سي كرا كال كوا لاء لانامون. المبرم سي كرا كال كوا لاء لانامون. المبرم سي كرا كال كوالا به بوري مي جور مي كالرائي الماعوا

خندر ذرم ۾ ڪنڊن کي نيج سمجيڻ يا ڪنڊن کي ذرم بدائڻ اء جوڻ جو ذڪر آهي ئي ڪو ل

ترانسوال جي سپرير ڪورت بر وڪيلن جي ياداشت بر پنهنجو نالو داخل ڪرايو ۽ جو عنسبرگ بر وڪالت ڪر ٿ شروع ڪئي. پهريون ڪر ڪياڻين انهن رشوتي عملدارن جو مقابلو.

جوهنسبرگہ شهر ۾ هند ستاني دور الڳ پاڙي ۾ رهندا هئا جت ميونسپالٽي صفائيء تبي پورو ڌيان ڪين ٿي ڏنو ۽ ماڻيمو پاُط بر گندگي پندا ڪندا ٿي رهيا. حفائيء تي زور ڏئي خرچ ڪرڻ بدران ميونسپالٽيء هندواسين جي وستي ئي اکوڙڻ جو نيصلو ڪيو. گهر ن جــو عيوضو ماعمين کي ڏيڻو هوڻ, ان ڪري گانڌ پجيء کي ان طرف ب دَ يَان زُ يَ<sup>طِ</sup>و پِيو , جئن هند ستانين کي ح<sup>ق</sup>ي عيوضو ملي. پر ساڳي وقت گالڏيجيءَ جي من اندر ساگر واړو امرت منٿن بہ ٿي. ر≈يو هنو. مستر ريبج نالي تياسانست سان سندس ڄاڻ ٿي جنهنڪري ٻئي گڏجي ٿياسانست پستے پڑھط لڳا. ٻيا متر به شامل ٿين, هنن سان گڏ جي سوامي وويڪانند جـــو گر لٿ راج يو گہ پڙھيائون. پننجليء جو يوگر سوٽر ۽ پڻ پڳوت گيتا جو ايباس ڪياڻو ن. گانڌيجيء جـو د يان ان طرف همر نه جيڪي لکيل آهي ان تي هلجي ۽ نه رڳو پڙهڻ تي راضي

الكيتا منهنجي هلت چلت جسو بك در شك بطي در من الاء جن در شك بطي در روز معنطي لاسط الاء جن الكريزي شبد كوش كولمو آهسي نين پنهنجي تكليف ، مونجيار ن ۽ بريكشا ويل هن مريادا جي شبد كوش كيتا كي كولي پنهنجي الجهن الحل المس. البهن الحل المس. البهن الحل المس.

ياواً سيني لاء هڪ جيڙي يارنا ذارل اهي شبد منينجي رڳ رڳ ۾ گڍرې ويا. اهـ بري اسريارا ورتي ڪڻڻ اچي سر موچڻ لڳس، جيڪي رشولي, آڪڙيل ۽ بي عزتي ڪندڙ آفيس آهن يا جيڪي براڻا ڪر ڪندڙ حسد مان هروبرو اٽڪون پيا و جهن ۽ جيڪي سدائين پاڻسان <sub>ت</sub>مخر ورتاءُ ڪن ٽام اهڙن ٽنهي قسمن جي ماڻهن لاء اسريارا ورتبي دارڻاڪرڻاڪيشاڻي؟ پنهنچي سموري ملڪيت ڪئڻ لياڳ ڪري ۽ڏيي ؟ هي شريسر ۽ ارجي ملڪيت آدي ؟ زال ۽ ٻار 4 ان ۾ اري ويا. چا ديترن ڪتابن جا ڪبت سب ساڙي ڇڏيان ؟ جواب تہ سڌو سنتون اهرئي آيو لم جيسين سب ڪچھ لياڳ ر ڪندين, ليسين هن جي پيروي ڪري نه سگهندين. الني مولکي وڪالب بر پڙھيل مستر سنيل بجا قالرنبي واڪنيہ ڏبان ۾ آيا ۽ کيتا جسي ايياس بعد Trustee\_۾ ركشڪ لٺظ جي برري معدي سجيمر. كيتا برجو "أبر بكرد" شبد ضر آلدل آھي ان جي يعنجلي اھا آھي 1 جنھنکي مرڪش گهر جي ٽنڊن کي ٽرسٽيء والکر هلط گيرجي، يعني ڪيتري 4 رڏي لمحصيت سندس قبضي ۾ هجي د الجو باط كى سياليندڙ سجين. هڪ باني د بنينچي د محيي. ائين برند دّ -نا ۾ آيو تہ اپريکود ۽ سمر پاويا رکڻا لاء دل جو قیرو گئیر چی, وراني پر البادیل کښ." پوء د کانڈ یجی ان لی عمل ڪو يا شر دغ ڪري پنڌيوا پنهنجي مربي پناءَ جنڊن ٽي

مون کي آدرش سنچ پنچ آهي سو تڏهن چئي سٽهبو جڏهن سان ايي آدرش سنچ پنچ آهي سو تڏهن ڪريان اتي پهنچڻ جي ڪوشش ڪريان

سراء ڪئي. کانڌيجي کلڑ کو پیور ھن سنسار پر ایشور ۽ ستيہ کياڻ بس ڪرڻر ٻير ۽ دري اط ڏلي آئيسھ ۾ وجزأو سيظو لهو الممشيء ۾ چمايل ڏلنڏو الما دري كالديجيء كي ذال ؛ إساره جو مسراق الراها اجه لر سر لان مدلى الكرابك وإبل سكابتركياك استيس مسر مماياتي مس د آنويڪا ماڻ نسار آيس د يتي العس ۾ آيسو. اڃاڻ نمتي ۾ پيسر ويو لك. كر ضلي باط به جار فال كالماجيء اميل كالذاجيء كي نمشي ۾ اس ڪر ڪار لارت د آليس كذاسي. لكو ألم يستا وأوا الأخالك بر عر 4 كوي. كاللجيء سئن ، بنراستر ئي وڪالت ڪري ۽ عاظ Lety my new to Lauren ٠٨٠ ځالم يا ونست

سراء خدون هي بحث له آهي. كالذيجي در بان بيدر له خداگر او در او ساو څاول كى لېي د بد جد الگر او در او سستو څخمولين اليوان پيش ڪيا لو حدو . او بو لو اوالي بعد عدد سالين سان داد ليندو ، چخمو لين هي اچوا مان دند ليندو ، چخمو لين اعزي ايوا مان حدد سالين كي حق ملدا ، اعزي اليد ڪارو اي و ايني حو جخمو لين آور اي هو سادا ، ڪرو بالو ليد ايداد وارا اله ا عددستاني ستاري هي ايواني كالذيتي

ش: س اعر پڑھ عواب لذي دلڪ وهي

التن عي رامس لي لي رهي كيسا.

کی ایس برای سی ری احد آمی ل

أدعاه حرى طلبرى واجي آمن ير أدهاي

المن 4 تعدد لكوا ألم اتحا كسي بعدير وأح أحي، أميم بأن سركا و بأني كبي أ

حال ربع بعمي چې ربقتا پخه بيد) يې پخه

دائي. جامر ان چٽي اکرن ۾ الالو لا عتي ال لو جو ان آخي. جيئي کي امال، لنهن جو حصور . حد سالين کي اد حتي آمرار ، اد ال جا گياد سائڻ جي جو بعه . جيڪي حن وقعه نائي عامل ڪيو داو هنو مو سڀ مساوج داد . واي شين ما اجتهن ايائي ۽ كالذ يجيء الد بسيا ڪلاد خروج لميو. جمعو ان کي ايتال مان کي ايالموال ديگو

وجان) لرعان سان کي همد وعندس. کانلېږي کی جیالی لہ آڈ ہائی حسساں کر الر Thurs & out Light outget. et im باد اداست کی چیالین د کار بال کی وساریور ವಾರ್ನಿಟ ಟಿ ತ್ರು ಶಿಟಣ್ಣು ಇ ಟ್ರಾ ಟ್ಯ الكريم كي حد لكي علط لوسر عيوي لرطان حي حالج لي المان الألوائية مر مسسالي لرڪ کالد يجيء کي جورط لڳا د عي الجالي كالايجيء كي ڪرواي ا. لائارن. ورهنا جو ارالسوال عي هندستالين جي سارس کي گلوڻ ڪو د ڏين. اعي اعڙ کي د مسڪي کان سر بالدلار درس پیا دلن . کی مالین ميكي مالهد أداسوال ، كهدط جاهي لاهن ڪرط سران رخرس دلط کي لڳي ويا ۽ دري وسالط اله عملدار عوا. بسم هو سيوا مسك لد لدي . العراجية على الشياطاسين جي ڪيا ويا هــوا جيڪي ماڻهن کي خبروري اجساز لبل ملحة كي وسالط الم آلميسر مثر ر ركيا غبوري سيتهبو دار هثو. لأأسيء بر التاء المدا وبدأ مالهن لي وركب كبندي هني ڇــر ١ (اليء بعد ملت جي كا بيني هني. أزالسوال ٩ وجـط الع برمت عدر ۽ اي ۽ هند سالف بغارت هسي سان جنمبرل کي ليتال مان کي لوالسوال وچيو

استه د م د شواس در على سد كان أسسان كماني هجول كتورجي، بسر سها كان كس اعائي كاني ذسط م اجي تي سابد

(23)

۾ گانڌ يڄيءَ کي جيڪي آفريڪا ۾ -وغاتو ن يبيت ٿيون هيون تن جو لرست ٺاهي پارسي رسترجي ۽ ڪن ٻين کي ٽرسٽي مقرر ڪري آنيريڪا ۾ رهندڙ دکي ڀار تواسين جي ڪار بہ لاء ڪتب آ<sup>ط</sup>ي جو بلو ڪيو ويو. گانديچي هندستان پهتو. ان سال ڪانگريس اجلاس ڪلڪتني ۾ ٽيٺ و هئو. بمبشي سان انھيءِ ريـل گاڏيءِ ۾ چڙهيو جنھن ۾ گانڌ يجي سندس گاڏي ۾ آيو جت ڊنشاواڇا ۽ سر چيمنلعل سيڌلواد بہ وينل ھئا. گانڌيجيءَ کي چياڻو ن تہ تو ن جيڪو لمپراءُ چو يـن ٽو سو تہ ڪانگر يس ۾ بحال ڪبو پر ورندو ڇا؟ اسان کي هت وري ڪهڙا حقّ آهن؟ جيسين يارت ورش ۾ اسان کي حق نہ ملندا ٽيسين ٻين ملڪن ۾ اسانکي ڇا ملندر؟ ڪلڪتي ۾ کانڌيجي اتي رهيو جتي ڊيليگيٽ رهيل هثا. اني لوڪمانيہ تلڪ بہ اچي لٿو ۽ تلڪ مهاراج وت موتيلعل كهوش امرت بزار بتريكا جو ايڊيٽر ۽ ٻيا اڳوان سارو وُقت آيا ويا آھي. خانگريس اجلاس ۾ ڪر ڪر 5 ااء گانڌ يچيء سيڪريٽرين وي ويـر ۽ چيائين ته مان سيوا ڪرڻ لاء تيار آديان. هنن کیس ٽپال ڏ-ڻا تي رکيز تــ جيڪي ختا آيا آهن تن جو جواب لكارائي. اندين نشمل ڪانگريس جي کليل اجلاس ۾ آفريڪا ۾ هند ستانين جي حتن بابت ٺهراء گاندبجيء پيش ڪيو جو بڪراء بحال ٿيو. ڄڻ ساري ديش جي ان تي ڇاپ لڳي ۽ آنريڪا ۾ رهندڙ هندستانين کي يارت ورش جو سات مليو. ان تي گانڌيجي پرس ٿيو. اجلاس کان پوء

گانڌيجيءَ مهنو کس ڪلڪتي ۾ رهمو. اهر وقت شري گوپال ڪرشن گوڪلي جي سنگ ۾ گذار يائين. گوڪلي الي ٽانڌ بچيء كس وگیان آچاریہ ہی۔ سی۔ ری سان واقفیت ڪواڻي جنڍن جي پاڳھار د سو رپيا هئي بر پاڻ رڳو چالييم رپيا خرچ ڪندو هئو. باتي دان! ڪاڪتي ۾ ڪرستان ڪالکريس اڳوان ڪالي چرڻ بسرجي سان گانڌ بچي کــڏبر ۽ عيسائين جي ڌرم بابت گفتگو ڪياٺون. جسٽس بنتر ۽ جسٽس گرودرس بشنر بين ۽ راجا پياري موهن موڪرجسي سان گڏجسي آفريشا جئى هندستانين بابت سندن هداردي هدكر طجي كرشش كيانين. خلكت ۾ هر همو سماج جي اڳوائن سان مليو. سواس و ويڪانند جن وت بڻ ويو يو هو باهر ويل هفا. دو بندرنات تنگور ان وقت د بان سناگر ۾ هڻڻ ڪري ٻين سان گڏجڻ بند ڪيو عثو. كالمستنى بر هندستالي مهاواجائن جي دركتيء جو بہ پتو پيس. ڏ ٺاڻين تہ ڪلب ۾ راجاڻو ن ڏو تي پاڻي ۽ برڄيځ ڪليمي تي وجيمي کيميا قریا تی بر کورلرن جی دربار بر هیرا جواءر مظيا ۽ تىلىي واړو پٽڪو ٻڌي خالسامالن جسن ال الجدو عاضر الين. ڪن مهاراجانن گانڌيجيء کي ٻڌايو تہ جا ڪريون؟ حڪر جما بابند آهيون. در ٻار ۾ هيرا جواهر باڻي اچي عاصر ٹیع جو حڪر آھي نہ لہ انگربان -ر ڪار ناراض تى وبىدى، كاندېچى خلىتى مان ٽئين درجي جي کاڙي جي ٽڪيت راني ريل ۾ چڙهيو. دېلي ۾ بوڙبون ساڻ کنيانين. ڳوٽمريء ۾ ڏوڻي خميس ڪوٺ ۽ ٽوال کٺان يارت جي يرماق تي لڪتو. کوڪلي کيس

جيون ۾ جيڪي ڪجهم پوتر ۽ ڌارهڪ آهي انجي رکيا ڪندڙ استريون آهن. ساب

آمي د دكو آلوات ما عندواسي دل كولي منع السودي كا الما يي الي فلر موشاد دلد. ان دلس کان دلي حلعن الل عني ؛ ذعر ، عكال الره كي احر داه دار ؛ خود ڪيون الكريون يي يتلمنها رسمه يحال الأي عالمدي مندستانی کی در د جور پر آیسر. عرصت As the A Hay Eld Type A caul مارس درش مر کشار پیر. غیب بازلزاسین لتي لي. سال ۱۹۸۱ع ، ؛ دري سال ۱۹۸۱ع ل ير يا لياك ؟ حوا كبر هي اشير إلما سرا شرط شري هي هي سرا شجي لي و يما حس. کالد يجيء کي د حط ، ايد د لكر جيتراست كريز دار و حتري مالير كرل لي ليد. دري پيدي مياسه ١ باط ڪرط درال هر ، عاب مان برعي عاريكر دري الله به بدا اليوا لكر. كمر يه بيسا كرا باط شيوا ڪوڻ مان منجيس سادي ۽ لياڳ جو لسر ۽ غربي جي شيوا جــر وجة علبس. الر پارس مان آبل مودر تن سان چاط بچاط ١٠٠١ هر اعزي طرح دكن لاس مان ؛ بط ويو. كالديجيء كي حل حكر مان كيشي خرشي ع مير درا يماري كي لايط جر كر كر كر كان عال احوال بيوع , كين داكتر كي للكارط من استال ۸ د اد و دور ۱ کا ک ایمان اشراء دائمة ملي. داڪتر بوت جي خيرائي وللثووهم بمصين كيس حكوؤهن جي أسوعال عال ڪيائي ۽ روز روز هنجي سيال 내는 사스는 그는 사사는 한 수 나는 الذاجيء وسد آلا. كالماجيء كسر اللي मान्त्रीय न्दा लक्षा देश न्त्रीय पर पर

اللي جي سياينا سكايندا يتي رحما آمس. كالديجي لكي لر: سيكو آلريك مصدراسين جي سيدا

عدي مراي سيد جا لدان لاان الدلا

١٠٤١ع ؛ اساليو عق له آيي. ٢٤٨١ع ؛ ١٠٤١ع سوا عسك بريم مان لاحك جيمي ذي ان کی بالیسین بر کالایتی، جیر د لوے كيت بركيت عار د ركان جو ارابي ابدي ر شر بمتي کالذيء کې ڏاڍ د ڏک ٿيو. چي سرلالان بلڪ لرست جي حرالي ڪين. ان ڪري نيڪل ڪيائين اس مليل قيمتي لجي جو اسين هي قبمتني مثيا قبول ڪريون؟ كى ١ ( لا ( أعلى لى كس. بلاء كان لر جي جيون له ليار ڪرڪ رهيو آهيلن ۽ کين ال المحكم ؛ السري لواكي الواكي للوا و دورن ز به المادي ڪندا لا وجون ۽ كاللجيء ويتيار كبو راسي ينهنجي وعلي جر عار غريمتي كالذيء كي إبت كبرويد. دُيا. مهاركما هيري رارا كَهِيمًا جهارك كَرْهِيء ولانون. چلايء ۽ سون جا ڪي ا ڪي کي وڏي تير ٻي سجيان ڪيئي سوڳا يون آمر بحا ابسس. كاللجيء ؛ سنس إرن مرورس پدلي ۽ ڪرن ڪيا لس جر لي کس. لید الجاء کیائی ۱ هی درک جمو و الجياد عيد. ابس ماليدن چار ايس أي ١٠٤١ع ي كالديجيء عدستان وايس دهط يم المدار الع الدك بركار جا موقع ملمال" ادايد دجو ادار الح ليه مركي ملسا ڪي اوليو گيڪو ميدو ملندو. جيترو هي مثل آخي جنون جي جيتري کرجنا د سط , اوط لې. سے ھے دري رط

ቀህ የቢሮ ڪرۈ سب كان ائس ياشر آھي. ڳانيانو. بوي ٿر ٿيٽ ۾ ڏيٽ گانيابو. ھڪ لفظ مان ڪي ئڪري ٽر ٻر ڳانيايو. الله

ررمون تر اول ئي اغرَّو نيصلو ڪري ڇڏيو آهي. منهنجو پڪو نشچيه آهي آه جي مسون تي حمار ڪيو آهي تن تي آغ مقد مو نہ ڪريان. اهو مان هينشر ٿي توکي لکي ڏيڻ لاء تيار آءيان."

اهڙي چني پوليس سپرينٽينڊنٽ کي اٽي جو اتبي لکي ڏنائين.

گانڌ يجيءَ جي اعزِي رخ و نــط ڪري گورڻ جي غلطفهمي لٿي ۽ اخبارڻ ۾ پڌرو ٿيو تہ گانڌيجي لڪو ليٽال جي برخالف ڪو و ڌاءُ ڪيو هڻو ۽ نہ هن هند سناني جٿو آلدو هدو چو د هو در اصل آفريڪا ۾ رهندا هوا ۽ رڳو هند ستان مان گهمي مو ٽي رهيا هوا.

گانڌ يجيءَ کي تڪڙو واپسس گنرائط جو ڪارڻ هي هو جو نيٽال جي قانسون سياز مجلس ۾ ٻے قانون پيش ڪيا ويا دوا جن موجب هند ستانين کي آنـريڪا ۾ واپـار ڪر ط يا آفريڪا ۾ اچا ۾ وڌيڪ د قتون و ڏيوڻ ٿي ويوڻ. هند ستائين جي ووٽن جي حتى كسي و لط غلاف جيڪو نتٽال انڊين ڪانـگريس ڪاربي ڪيو هڏو ٽنھن ۾ قدر بن سٿلتا ٽي هئي جو ايشياواسين لاء هڪ سرو قانون ٺهيو ديو. تنهن ڪري نون بي قانون جي خلاف آواز بر انديس ڪانگريس کي الارالو پيو. ڪانگريس کي مضبوط ڪرڻ لاء وڌيڪ ناطو ۽ وڌيڪ ميمبر .ڀڪڻا جو الباء وړ تو و يو. پنج هزار پائونډ گڏ ڪري جائداد خبريد ڪئي ويشي, جنھن جي آمدنيء مان ڪر علي سکهي. جائداد ٽرسٽين جي حوالي ڪئي ويئي.

دّ كل آفريكا ۾ الكريزن ۽ د جن جي

هندستاني انگريزي سلطنت ۾ رعن لا ان ڪري جنگ جَزَلُ تي سرڪار کي مدد ڏايا هڪ فرض آهي. تنهن ڪري گانديجيء سرڪار کي اڻيبولنس ڪور يعني داڪٽري مدد جي رُولي لاهل جي آڻ ڪئي. هندستاني ڪانئر آهن الين سمجهي بدرين د سرڪار مجمولي نَهُ لَيْ } آخر گَيْطَي زور بعد گانــد بچيء کــي اشتياري ملي. قريب ١١٠٠ بطا عامل ليا جن ۾ ٨٠٠ کن ها گرمٽيا مزود ۽ ٠٠٠٠ کن عما واپاري ۽ پڙهيل. جنگ جي مندان ٽان قٹیلن سولجرن کی کٹی استال بیچانط جو تكيو كم كندا رهيا. روز ويه بسجويه ميل پنڌ ڪراو تي پين. جنرل ووڊ ٽنجي ڪربو هو ته هنكي اها هندي أمبولنس ٽولي اسپتال کٿي آئي. برٽش وزير لارڊ رابرٽس جو بت لیفتیست را اوس جنگ م کهابل لیو د هنکی به هندي أوليء استال مر آلدو. عن حار به جو عجيب اثر پندا ٿيو. هڪ طرف هندستاني مزور ۽ واپاري حسدو ۽ ملمان , ڪر ستان, نامل, گجرائي, سنڌي هڪ لي بان كي سائجي يارت ما تا جي سنتان سدجيل لكا تر يي طرف الكريزن ۽ هندستالين ، و رسوخ پر سنو لیو. جنگہ جسی مثدان لسی انکر او سولجر ۽ هند ستاني المبلولس والنديء بالبي بهر ورتاء ڪري رهيا هئا. اثو ڪر ڏال مهنس بعد ړوړ و ليو جو جنګر بند لي.

گانڈ بچیء جسر ڈلڈو لوٹس ڪندو ر<sup>ھيو</sup>و پر ان مان کیس سنتوش ڪُول آياو. بخن دندي کي روز وججي کو کيش دے ليرووز شيوا ڪجي اعزي ياويا بهائيس. هڪ گوٽس

اسان جو وڏي ۾ وڏو شترو آهي اسان جا مان جا وڪار. ان سان سدائين يڌ ڪرڻ گهرجي.

ميداكر خوط كسان مواء كالذايتي (الأو الكامهي "كو (كيامكارت المواج المساملين عن موال بي اللتو و الكما وطي جيدتي اللوا الد ي كو الي المار "بابوليني" و طاعم ليو مر بن كو الي المار "بابوليني" و طاعم ليو مر بدن هي اعمار "بابوليني" و طاعم ليو مر بد مار ليان و رسي اليو يتيا و ي ينتال جي

عماره ۱ آلد به کوشر واد ڪيل لحولي ۾.

ن کر کی لیسال جی کورن کسوأ مجابد ا کانڈ کی کیں دیا 4 به نام کیو آخی. کانڈ بچی، بارن سمیس جدّمن فضال 4 پہنو نڈعن الجی، ساکی جہاز 4 اطنا سو کن ہا 4 عمد سالی آبسل عنا . نیٹن کر کے ہزان خبار 4 کہار مجی دبو ت کانڈ بچی، زان جنو عمدسالین جو در نان پر اعالی الا دیلی آبو آخی . عضائن عمدانان کانڈ بچی،

ری ابر اسی. سمال مسمال ۵ مسیری کی صلی د لور د حمد امی د بود جواز مان اضاری خند د ای بر امی الکر بر در سن ای جس د جدره والکر جر گبری کا تامیجی جواز ای این حنو د جواز جی حضوان سائی گالبیدی حسی کالس پچید د ب

"ارخي هر جنوال المهجوي بينا عسا يي الأاراي لي او وي بينا الي نافي ) حر ميڪلي كرا هيڪي داڪي لهي (حي اعي بي لوطان كي داڪي لهي (حي اعي بي لوطان كي ماران اي او بو او اهسا هي امران يو بيسائي اي هر هراس کالذ چي علي دار ا

"الثرار مواكي سسار للمرد ۽ حست دلسار جين مان عين کي کما ڪري چڏيان ۽ ناباري ۾ ناسائي کان بري رعان.

> \*(나고, 건(10 날, 즉 러니트리), \*(나고, 1 로마 음, 나건나 날, 당시인 날, 든\*(트로). 조, 따른돈, 근실 트리, 나라인 서마 나르 로 연수된, 트로, 타락인 즉원 18 로마인 날, 즉시간 즉인 바람이 내로 즉즉(다 마다 리스).

> كراد. برليس سيالندلت كالذبهيء ول کي ال ڪئي 1. ڏوجين کي پڪڙي ٻاياب الما استيت مسر جنمون يؤنيل سركار سماچار اچي ويو ۽ لنبن مان سيڪريتوك يد ڪي ماراماري کان نوابر . اخمارن ۾ اعر جنف كالذيجيء كبي پنهنجي چئيء سان سولتمان جي احتري السان اچي لنگهي דינ. והצי ג וניה ל-נוצי דרניי العلائل ألي والد ؛ حك ألكوا كي إلكاني كالذيجيء أي ذك بط المالان. كالذيب لكا ۽ ممر النو كان كيس بري ڪري اچي والما وبا ؛ كالديء كي كوست ود كالهالط خير ۾ دي لڳو. لور كب ويسير بعد ماڻهو ال كلجي جواز مان لهي پيولن پدر دوبان كاللجي بنهنجي هڪ لوست مستر السن مسطي عمت ل هاري. اعزي طرح د او په د د پنهنجي جان کي خطرو سمچهو. وإبس عسمان دجور المطالكي إلأو إلك حسمالي مالون کي جرائي موڪلور له ويمال جي كـدرن كالسلجيء كي ؟

شدم خارط تد کهران ..." - در اندامت چیس د ان رابس بل ملاح خوی بده جراب دج . کاندی، چیس:

كالديجية ووالي ذل ، "مان كسفن لي

لي حملو ڪيو لي لي مشاهر ڪيو رهي. پو

ألد المولكي هدايت لي أهي الجي الومان

منه جو لـون اكاش كان متي و جي أو + باقال كان اس هيدا-ان كري كا حد اوس هئو كيوهي - ابد

"پايوليشر" جو سمپادڪ انگريز هغو سو به مردار در جو. پر هن سمور و اعوال بدي ان تي غور ڪرڻ جو انجام ڪيو. گانڌ پچي انان راجڪوت و يو ۽ ائي آفريڪا ۾ هندستانين جي حالت تي هڪ چو لپڙي لکي ڏه هزار ڪاپيون ڇپائي هندستان جي اخبارن کي ۽ ملڪ جي اڳوائن کي ڏياري مو ڪليائين. "پايوليشر" اخبار اهر پنهنجي اخبار ۾ پڌر و ڪيو.

گالديچي پوء بمبئيء ويو ۽ بمبئيء جي ازرك هستين ، جسس رالدادي ۽ جسس بدرالدين طعبجي کي آفريڪا جي حالتن کان واقف ڪيائين جن کيس بمبئيء جي گجندڙ شير ۽ نامياري اڳــوان سر فيروز شاه مهتا سان گڏ جڻ لاء صلاح ڏني. سر نيروزشاد مهتا احوال ٻڌ ل بعد پبلڪ ميٽنگ سڏائل جـــو فيصلو ڪيو ۽ گانڌيجيء کي چيائين لہ اتي لاء تقرير لکي ڇهائي کاي اچج. ميننگ ڪاوسجي جهالگير هال ۾ ٽبي جو سارو ڀريل هثو. گانڌ يجيء کي الڪ<sub>ر</sub>ي خوشي <sup>ت</sup>ــي. كانديجي پوء پولي ويو. پهرين بهرين لوكماليه بال گنگاذر تلڪ وين وير جنهن کيس عرڪا مدد ڏيڻ جي تسليل ڏني. پرء کانڌيجيء كو پال كرشن كوكلي كي اعوال لا او. كالذي جيء يار د جي مشهور اڳوائن سر فير وزشاد مهتا, لوڪمانيہ للڪ ۽ گوڪلي سان گڏجااليء بابت هيئن لکيو آهي:

"فيروشاد مهننا مولکن هماليد بميان پاسڻ لڳو, لوڪماليہ تلڪ ٻهل مهاساگر هو بر گوڪلي لڳو گنگا مثل بمنهنجني گدود ۾ ٻيڙيء ۾ پيو ٽر جي."

بولی پر پاسط میننگ آی جنهن پر سی*ت*ی ڌ ريون آيون ۽ داڪٽر پنڊارڪر بر بر بدلت ليو. داڪٽر يندار ڪر گداند اچيء کي بٽس سمان پېار ڏنو ۽ کيانڌ اچني پنهنجي ڪار ب جي سَفُلتنا ڏ سي ٻو سن ليبو. کالڏ ايجي ٻــوء مدواس ويو عتى المعدوا اعبار بو سببادك داڪٽر سبرمنير ميٽنگ ۽ و بر بربدنت ٿيو. مدراس جي روزالي اخبار المدراس استندردا ينهسنجا كالم آفريكا برهندستالين كي تڪليفن غلاف کليا رکي چڏيا. مدراس واسين جي د ل ۾ ٻال سندرم کر مٽيا مـزور وارر واقسع جهي ويسو، السان كسالة بجي ڪلڪتني ويو. انــي کيس ميٽنگ ڪو لالزا ۾ وڌ يڪ لڪليف ڏسڻ ۾ آئي. کانڌ بجي بنگال ہے مصبوب اکوان سر بندرانت بندری وت ويو. هن كيس مهاراج لاكر ۽ راجا سر بهاري موهش مكرجي ذالين موكلو. كالدّ يجي "أمر لا بزار يتريكا" بي الدينر. بنگواسي جي ايد يترن وي د ويو. ير هنن ايسرو بهاهم له ي يكابو.

گالذ يچى جنون حولل بر رحيل دار الى سندس الكريز ك روزالى اخبار "الكلشمن" بي سمهادت سان واقفيت لي. مستر سالبرس ينهينچى آفيس، اخبار كالذيچى، من مدد بر ساخر ركيا ، هندستالين جى فائدي برليك يا لكيا. الكريز مستر سالبرس سان سندس احرو د رستو بناچى ويو جو جيسين سالبرس چات هنو تيسين كالذيچى، سان لكور هر ركندو آيو.

حقلصتنی بر هنو د کاند بچی، کی آمریستا مان نار آنی د جلدي موانو. الشري حقلستنې

گيتا ۾ بتايل سک، دک جو وپريت آزهودو نے آهي. ان جو درجو نهايت اونچو آهي.

علينا بابس ارونك و كارايل ها كتاب ڪتاب 4 پڙ هيالين. حثرت متمد ۽ سناس ڈزادار ساز پار میں جو پیشمبر ان جي وچنن جو . ويباليك ربايا في جو يؤا اياس كيايس. الإعيابي. لياساليك حوسائنيء جو ڇهايل " يوالا الله على الله يكاري" منتكس ملم بسم ميور يستك "يارس هنو. کيان چو چسا چالسو کي وهيي. همه 4 كالذيجي والجندياليء كي اكتدو وعندو - جارو داسد عنو. الر الت المرط كان بوء المڪ الوين ۾ ٻولدو هنو ڏ رايهند ڀاڻي جو ستيم ماذڪ شين. کالايتي ڪاڻن ١ باركو هنوع كي جو وابار كسوهنوع بو ساكياس رايتِس إلي جراء ري هنر ) حيرن ۽ مراين جو لمهل امَّا كالديجيء أي داد السر تحد. ۽ اعلي و دوان چي ۽ ايشور درشن جي بالي سان ملانات لي حتى جنئن جي أدة جزار، للتي الارتباع بي دريونالا . وي الارتبار وشا لتشتس ودرکار لام، چې دیس ایشور ۽ آلم د سيرا دواران لي ايمنور بوالي سكيجي لو.

جي جنرل مش هي مريي مستر والتن سان كالذيجيء جي دران م ذكرة آدري جرتي ڪتاب جر وري اڀياس ڪيائين. وْحيالت. كولم إسل الى أراولا هي اداجه

شر رع ڪير. عادت پيئي. کالايجيء بوک ايياس ب اس ۽ ليڪ لڳي ليستي بهروي ڪر و جي ۽ الهن لڪين جر التر ڏياڻ ڪرڙ ۽ جيڪي طرح کانتجيء کي لاال ڏوس جي ڄاڻ پي بو ير جي اڪت مهم جو يان ٿيڻ لڳو. اعڙ يءِ ا-إحوا ڪري کالديجيء کي د شال سردا الجراء و الموا كراون ؛ بها سلاس كرات چسیکس، (Gospel in brief! What to do? برياء بد. درى درسي رشي كالساء ما مثري باء جد كاللجيء جي دل لي دلدو Life own lage to telty of lacy; الاب جوابي كتاب بؤهدي كرالم إل هي . فع المعلى المدي مع الموا وطعر عدا . والعاس ليسك رعي جنهنك ك كرسان

## تهسيا مان فكو ستياكرهم [۴] شيوا عان تيائم - تيائم عان تيسيا

مردر هنا. هر ألو استنام كويثا هند سنالي كاميل كومييا حرائط المعامل بال جراياس حروم ان رني ايان. جناز ۾ مساير يء جو ولس عيال حيالي د زال ؛ بارن كي حساس كوس لي سال لي وال للوستيوي ٢٩٨١ع ٨ كالديجي ١٢ ميس ١١ آبر الحام آبدير

مدائي جي تڪلئن کان وائد ڪريان. جى سياد ڪ مان کلجي کيس آلو يڪا ۾ عين الي جي درزالي الكرابوي اخبار "بايوليمر" ل بنټن ايي (هڅر بېس. خيال آس لـ چو الله المد ، كسادي كي وي واس للهنصوي جي نڪيت رلي وال ۾ چڙهيو. انطاق سان مها كالكتي يهتو و كالديجي لمديء

ايشور جو لكن شرط ولند إن جي سهايتا ٿو ڪري، سو توکي ڇڏي ڏيندووا

(79)

ئر يز کــي اپيل ڪئي ويئي ۽ هندستان ,

اللايس ڪانگريس جري سهاري هيٺ

ندبديس تعليمي ائسوسئيش پط كوليائين

گلنڊ ۽ آفريڪا ۾ ٻرچار ڪيو ويو.

وڪ نوڪري ملي جو گانڌ بچيء حو او<sup>روي</sup> هئو. بال سندرم جي ڪ<u>ت</u>ا<sup>ال</sup>ي سار*ي ملڪ ۾* 

کانڈی مرسا

هيدستاني مزوون ۾ پيچي ويشي ۽ جتان ڪتان دکي هندي مزور کانديجيء کس

همدرد جافمي. هن وت اچط لگا ۽ ليٽال هندي ڪانگريس ۾ شامل ٽيا. بـوء لـ

مندستاني مزور هرهڪ گانڌيجيء کي پنهنجو متر سمجين لڳو ۽ سمجين لڳو ته اسالجي ا

ڪو ٻـ ڏ ن وارو آهي. گانڌيجيء کي ان مان آني آنند مليو ۽ هن جي دل تي <sub>جاب</sub> لڳي

جو پاڻ چيو الس. سبال سندرم مولكي پنجنجي اج كراوا.

جي ٻرجھ ڏلي." "Balsundaram owakened me to the

mission of my life." ع١٨٩٤ َ بَرْ نَيْعَالَ سَرْ كَارُ وَبِيَّارٍ كَيْرِ نَـ گ<sub>ر م</sub>ٽيا هندي هزور پنج سال لوڪري ڀور<sup>ي</sup>

ڪر لئ بعد هندستان واپس نہ و بيمي لہ نيٽال ۾ رهڻ لاء هرهڪ ٢٥ بانسولد يول بري. نيتال الديس ڪالكريس ان جس مفاللم شروع ڪئي ۽ هندستان جي والسراء کي ا تارون ڪيائون. نتيجو ايپو نڪتو جر هندستان

جي وائيسراء ه٢ پائونڊن بدران ٽي پائونڊڻي مةر ر ڪئي. غريب هندستاني مزور ن لاء اها دې د رڏي هشي لنډن ڪري لينال اندين ڪالگريس بنڊنجي پيالف بياري (<sup>کي</sup> •

کانڈ بچیء لکیو آھی اے مان آفر اعتا گذران ڪمائڻ لاء ويو دوس لو التي ڀالون جي سيوا ۾ لڳي ويس <sub>جو له م</sub>و لکي آلر در شن جي المانا هئي. سيوا دَوم کي مون پىيىنجو درم كري وراو آدى جر مان سىجان أو

قانونن تي برابر هلي ٿو انجي دن ۾ ٻڍابي جو ساس اچڻ ئي نہ گهرجي . ساس اچڻ ئي

جيڻن ڏکڻ آفريڪا ۾ ڄـاول هندستاني پاڻ ۾ گڏجي تعليم جي ترقي ڪرڻ لاء ڪوشش وارن ۽ هڪ اهي ۾ وقت بـوقت گڏجي عام ڀلي جي ڳالهين تي ويچار ڪن. هو جوانن کي هندستاني واپارين وت نوڪري وني ڏيڻ جو ڪاريہ بہ ڪرڻ لڳا. ايتري هولدي به هندستاني مزورن جو ورگه نيٽال انڊين ڪانگريس ۾ اڃان ڪين آيو هو. او بال سندرم جي واقع اها به پورائي ڪئي. بال سندرم گرمٽيو مزور هفو جنھن ڪري کيس گـوري مالڪ وٺ نوڪري ہ سال

ڪر <sup>ط</sup>ي هغي. هڪ ڏينهن گوري کيس ڏاڍي مارڪت ڪئي ۽ سندس ٻه ڏند يڃي وڌائين. هي جي رت وڃي رهي هئي جڏهن دوڙي كاند بچيء وت آيو. كاندبجيء كيس داڪٽر جي تپاس لاء موڪلي سر ٽيفڪيت هٿ ڪيـو ۽ کيس سڌو ماجسٽر يت وت وٺي ويو. ڪورت گروري مالڪ تري سمن ڪڏيو. کانڈبجيء گوري مالڪ کي چيو تر مان توکي ڪورت جي سزا ڏيارڻ آٿو گھران تون بال

سندوم جي پچر چڏ تر ڀـل هو بدي ڪندن

مالڪ وٽ وڃي نوڪري ڪري جو گرمٽيا مزور پنج سال ڪنڊن نہ ڪنڊن گوري مألڪ وٺ نوڪري ڪرڻ لاء ٻڌل ھئا , ڇڏي وڃ فوجداري ڏوجه هو . گو ري مالڪ کي ماجستریت دُوهی ایرائی بال سندوم جا پلو آجا ڪرايا ۽ هنگي ٻئي گوري مالڪ

154-0

سائي، سيامون ۽ لوڪم کڏجي روٺ جو حلاومسلمان باداس حشوستان كجواي ملواسي م مارادس مي مح مح سان جالي من علم الم عادى عاد لى عني جني

والنيم بليا. جن ١ لالون حي للولت الأطني مارط اد الما لين مجيئي حي الدارة معشالت ريج تا بالون تنهنا المرا بحي مشالته

لر وي. بوء 1 والسوواد جائي عو بضو لياز عراشو كين بيش حدد ريي، اسهيڪر جواب ول بست بعد اكو دي جيسي الماليو ちょはなはなるもかいかし لي ويدي على المنتشا كي التشار أسيه ال

السون الحال حاري علي اعتراض حص ۱ ۱۴ تا د ۱۹۰ کسوان چی اسیمیلیء کس جي اعبارن ۱۸ لا لا د ليو ۽ اسمبليء کي محمور و الم اله الحالي بيا. عراضر شهر क्तर १५ ३ १० वे १०० ही सी में १ में का है।

کبي. بيشلر ڪير ډيد ا سيڪا بڻري آپ من سي مامل ڪرو اله بيد وجيد ڪرو <sup>አለ</sup>ላህ ዘዋጭ ሀዘኒያ ሓህ ኒኒኒ ፈ-ሚ-الداد د اسن مبيني هڪ آخيرن ۽ اسائي بداري بر مساين جي داين بر اين

ألم الها" أعمار عشاراسي جي ووت هي ؟ مكه، مألهن لاالهن موحكوري د لان. "كألومس المار عون جراد خاليم و يهالي سيني اعباره سرحا محدي دلو لاء مرخليا ديا. التيء ان لاء التال أستيت عي كرند كرند ٨ - ١٥ ١ مص کی عشی پر کی حشیمی و دائیو و ډلان. الهي ابيل لي ڏه. هسزار هندستاني جرڻ استسد الد ددى كي المن ٨ إيل مواجي.

> كالون ( لد كبركيا . ر عابد للبن مركار ليتال جو بحال كم الميل 4 مالدي مي لكير أن ڪركم أوسد جاكي مي هي نالدي ۽ لايو ، ليدن جي " ٽائيس"

الموء ولت مكاللة بجوء كي أود الوط

سرمالتيء جي أحجمه ولد هاري كالذبجيء كيراسا. أعر سرند حرات كسدان جي ا । स्मार्ग्य । स्थान स्टेश स لامو وقت ڪوا سجهو هو ال ڪارا ماڻهو ان لي اعتراض دالد ا - ١٠٠٠ كرات فالون الد درغواست ڪيائي. گورڻ جي السرسائتيء سيرام حكورت كي البراستر طوا لماشل أيموا حي كسلران هو رستو 4 التحتير. لينال هي ال العبر لي ذي جنش ڪري کالديږيء واباران کیس سال ال و کالمه جو کر کو ف كالمانجيء رهيط قدل كجور ويهادوكس لكبر د عيمنة الع ليثال م ني رهي بدكي.

१९८० ल की गींद (धें कू बाह्य बाहि سمحود واو عو. هر اسد المال مر إهوا في التشوي غير وري يفوم يولي والم اك لا باط يجنهو work اللا. كالذيبي لوك جر كالا خرط Albud كالذيجيء جو وكالمته جو ذلذ و حرار علوا جه لحوف كنيو. الهيء منهوريء كباكية مو دالو داخل کے د. اخبار ن بہ کالد بچری،

سجند ديد. يشال ڪاكريس پاران عرص ڪاڳياس کي ڀارڪ دوش جسي جان ئي اعد الدان كري وكبر وبر جو الدين لسنال عاكم إلى ١٦ متى عال ١٩٨١ع مر يو أي. مسرس کی تسکري يدال الديس المكاذبيء كنش حسل جي غوراك

اتي ئي رڪار پيدا ٿو ڪري. شراب عي مان جورك ، ويجار عان به بعد تسر أو سمجهان، جو تر اهو

گانڌ يچي جڻن انهن حالتن کـــان و<sup>اقث</sup> تيندو ويو تنن سوچ ڪرڻ لڳو تہ ڪئڙي ريت هنن حالتن کي سدارجي جنجي ڪري سومان واري ڀارٽيء جو هت رهڻ ڏکيو ٿي پيو آهي. ايتري ۾ دادا عبدالله، جو مقدمو خلاص ٿيو ۽ گانڌ يجي ڊربان موٽي ويو ۽ هند ستان واپس و چځ جي تياري ڪر لڻ لڳو. دادا عبدالله كانديجيء كي موكلا ليء جي مجلس ڏلي جتي مکيه مکيد هندستالي آيا هوا. اتي اخبار برهندي کاند بجيء جي نظر هڪ خبر تي پيعي جنهن ۾ لکيل هنو تر ليٽال اسيمبليء ۾ هند ستانين جي ووت جو عق رد ڪرڻ لاء قانون پيش ڪيو ويو آهي. كاند يجيء عبدالله سيك كي چيو ار هــي ڇڏيندو. اسانجي پٺ ۾ ڇرو لڳي رهيو

آهي. اسانجو سومان ناس لي رهيو آدي. حاضرين ۾ ڪنين گانڌيجيء کي جيو له نون ديندستان موٽي نه وڃ. هن رهم له جنن اون چورندين تنن اسين الهيء قانون جي مخالفت ڪرط لاء ڪمر ڪشينداسون. بوء له سينن گانڌيجيء کي ورائي ويا له رهي بنو. عبدالله سيٺ گانڌيجيء جي فيء جو ذڪر ڪيو له گانڌيجيء چيو ته لوڪن جو ڪم شرط لاء آء ڪاله نني ڪانه وئندس. بوء الي تي گانڌيجيء چيو ته لوڪن جو چي الي تي الهن وغيره حول لاء جيدو بازي الي تي بادائن وغيره حول لاء جيدو بازي الي تي بادائن اهي، تارن وغيره حول لاء جيدو بازيان وغيره حول لاء جيدو بازيان وي بدن جو بازيان وي بدن جو بين ۽ بود ابي تي بدن و بازيان وي بدن جو بين ۽ بود ابي تي بدن جو بين ۽ بين وي بين وي بين جو بين ۽ بين دين وي بين ۽ بين وي بين وي بين جو بين ۽ بين وي بين وي بين جو بين ۽ بين وي بين وي بين وي بين وي بين جو بين ۽ بين وي بين وي

ه عاص مير گهرايو و يو عبدالله سيك جي گه<sub>تر بر</sub> جتي نه رڳو واباري پر آفريڪا ۾ <sup>جاو</sup>ل هند ستاني جوان ۽ گهرايا و يا جي گهڻو ڪري كرستان ليل هنا. هندستاني وابارين بس دانهن هئي له جيڪي هندستالي ڪرستان آين آا سي ديس كسي وساري و<sup>اا انت</sup>ي بوشاڪ پاڻي، ولائتي پادرين جي إغاري كورن جا پہم لتڪائو بطيو تا يون. يو كانڌ بجيء انهن تعلیم یانتہ او جوالن کی جےنا ضروری لهرابو. ڪرستان جوانن جا اڳواڻ سين گاڊنري جو مشن استتول جو هيد ماستر هنو النهن گهطاني ڪر ستان نوجوان سيڙ ۾ آندا. وابار بن مأن سيب دائرد بحمان محمد قاسر وموالدين آد مجي ميان عان ڪرسند ويلو بلائي، سي. لصيرامي رنگسواني يريا ري امرڙ بميوا ۽ بارس رستمجي آيا هـوا. ڪاار ڪالوڪن مان ما ٹکھتی، جوشی، لرسنگرام و غیر شہ آیا ھئا۔ آفريڪا ۾ اهڙي گڏيتاڻي سا بہ لوٽ ڪلياڻ

الله , (عدار الكر احترا تي ۽ ذرر الكر، حدر جرى لا ، (عدار مر اع حق كتى علىد , (عا جر لي ليڪ القي، ارطان وابار اي كي بهيجي جرابداري محدس خر لو كوري يا عاص ڪوي حي داراي د اش مي جوا حمد لون عددسائين جي حلس ڪوروان عددسائين جي عود کي د لائي يائي.

"بر د ارخاکی مثالی جرن عادی ن برایا کباری جن ترحان جا بزدسی انگراز مثالی بان رحن آن

الون لومائي حڪ لي ملائي اي به په له ارائل كې چې ا ڪر مدس المهان بارسي، ڪر حان المهان بجائي، سلكي، ڪچي با حرائي، الحاقي، سلكي، ڪچي با حرائي الحاق آئي.

"ارهاکي کېږي د هخه السوسيش العيو هغې مي باران هغي و هنداز عندولين جون اختارون دور خېران هي خردشن خخي وچي. ان بارې پر مان بينتورونس ۽ سيوا اوهان اټان دربان لرسه

متری میشکر هو آلهد ساو الر ایر , وره اور داسه براسه موا لیندا رعیا میینتی ی کالا پین، مین طرعت مندرامی، سان د بن و بند ای د پتی و کیس الین می عادس می شور بتی . به بدر با به رعندی کالذبین، کی اراسوال

ا أرائع لوك أسبت ، وعدر عندوسي من ساسي ، أراقة ا يلكني أوستا مي بداك بأرا عامل لي. عندستان بأن ميشي

احق لي بنا باس كومي لتي سكويور اتي الثياواسي ۽ عسستاني واسه جو ۽ پچي عام د الى ادلاي، اي السون موجب حود كوارط المالي بالد مالون في بدل لنصير ا اس ا كور خر به كول جو . السوال ك حشراسي كي وره جو حي لم إهدار لاالسوال ۾ له ١٨٨١ع ۾ فاعدو ياس ڪيائو س المي د ان وغيرة كولؤ يا وإيار كرو بدر الاخار مستي خر خارطمي مرخل اعسكي) دجي ١ ١ ألو الحالم كيس عوال جو لوكر أي ط بسج سال بدرا ڪري ار مسسل ، و تي حري ملايالون العدماي مرور الكريميت لري استيت ٨٥٨١ع كان الله عالون باس آلر اك مان عبرة جي عرو لڳا. آر اسع ل بي ينهن ڪري گررا هند ساين کي ڏيا ۽ بڪردالي جي صلابي لي د ديان ڪرد پيٽ ۽ هند ڪاري کو ج گهت ڪن ۽ گهڙ ڻ الماي جايئي ڪرخ ليا. داي كران عي એક્ટ દેશી કૃમ સ્ત્રી કે પ્રાય ને કારો يا. حسالي والماري بيل الم من درًا كور ۽ اُس خو بد ڪري دڪالدار ۽ راباري الإيء طع الله عماني مو در مان بداجي وبالده المدر البه ليروسا ولإل لهن عسد د بدي تي کيدا به هو ياجيون لخ ميرڪي عند سالي لاکڻ الر اڪا ۾ آبا سي رعي لي کهيا ۽ زمين رلي لي کهيا. كرون هي لوڪري ڪر في بسد هو الي پاڻموادو د بر جداري أرهاري أي نجيا وبا. بسي سار رڪوي، رھ گرائي ماڪ کي ڇڏي رھي وكواله اللالي والم مي جيكاتي ورد بجن عال جي الكراسيت كري

د ڪاڻ تي وير جتي عبدالغني سيٺ کيس سموري ڳالهہ ٻڌاڻي تر آنم بڪا ۾ ڪيئن ر نگ جو يو ت گو رڻ تي سوار آهي ۽ چيائينس تر اسان تر پئسي ڪمائط جسي لالھ ڪري سموري بي عزتي سهندا پشي رهيا آهيون. سومان پسند هندستانين جي لاء هي ملڪ رهط جو ناهي. هند ستانين سان ڏکيائن جا احوال به کيس بدايائين. ذكح آنم يڪا جا گورا سيني هند ستانين ڏي گهرانا سان نهار بندا هنا ۽ کيس "ڪولي" ڪري سڏيندا طفا جهڙو ڪ 'ڪولي دڪاندار') 'ڪولي واپاري' حكولي بشريستوا. كولي اكسر رواج بر هن ڪري آيو جو ١٨٦٠ع ۾ هندستان مان مزور يعني "ڪولي" گهرائي ڏکڻ آفريڪا ۾ انهن كان كمند جي پوك كراڻي ويندي هئي جنهن مان گورا مالڪ شاهو ڪار ٽيا. جيڪي هند ستاني مدر پور و ڪري آفريڪا ۾ ر<sup>د</sup>ی ٿي پيا تن کي بہ ڪولي سڏيندا رهيا يا ٻيا جيڪي واپاري اچي آنريڪا ۾ دڪان ڪيا ۾ لڳا يا واپدار ڪراڻ لڳا تن کي ب ڪولي سڏيندا هوا. جڻن ڏ گڍڻا مزور تامل ۽ تيلوگو هنا جن جي نالسن ۾ 'سامي' ٻڏجي تو تنهن ڪري عند ستالين کسني کيوالما، وچان اسامي به سد يندا هفا. تو لسوال ۾ د ريلوي ۾ هند ستانين کي فرست ۽ سيڪند ڪلاس ٽڪيت ئي ڪوڻ ڏ بندا دها. کانڌيجي كين چيو ته اوهان پنهنجو جتي حاصل ڪرڻا اله لڳا تار ڪوشش ڪاذ ڪئي ٽي ڏسجي جو تہ ريلوي رولن ۾ تہ اعرَّر فقرو ٿي ڪو لہ آھي. دادا عبداللته جو مقدمو ياري عثوع گانڌبجي ان جي حقيقتن ۽ قانوني نقطن جو تمام ڳوڙشو

اپياس ڪيو ۽ ان لاء اني جي مشيور وڪيلن جي صحبت ۾ آيو جنهن مان کانڌي جيء وكالم جي خيال كان بط كبطو تبي بوابو. گانڌ بيجيء کي ڏسڻا ۾ آيسو لہ ھي ڳورو مقدمو ٻنھي ڌرين کي نيوڙي نيندو جي آهن بہ پالح ۾ عزيز. گانڌ بيجيء ڪوشش وٺي بنيي كي امين قبول كر ظ لاء ميابو ۽ اعزيء طرح هنن جي خال جنگ بند ڪئي. ايين جی فیصای موجب طعیب سید کی ۳۷ خزار يائونڊ ۽ دعوا جو خرچ ٻري ڏيڻو هئو جو هڪدر إرظمتال دفو ، يو ربندر جا ميمظ واباري ڏ يوالي ڏ يخ کان مر ل و ڏ يڪ بسند ڪن ٽا. كانديجي دادا عبدالله كان تبول كرايم د بل و قبر تمام سولين قسطين بر بري ڏني وجي. كاند بجيء كي ڏاڍي خوشي آسي ۽ چيالين تہ و ڪيل جو سچو ڪر اولہ آھي ڌرين کي ناهره ۽ نہ قتائط.

کاندیجی پر پتوریا پر دادا عبداللیہ جی
مقد سی لاء تیاری کر ال لاء آبر لدّین کان
تی چاهنا ر یکاریائین له پربترویا پر رهندر قر هشتند واسی سان مان گذبیان. سو سیسه حاجی محمد عاجی برسب جسی گیر پر هندستانین جو میر آئیو جنین پر کینا میمن واباری آیل هنا جسو له بر پتوریا پر هندو گیست رهندا هوا. انهیء مرقعی کس جنین پر کاند بجیء بنینجی بیرین تشریر کشن بیانین

" دَندَي ۾ سچانيءِ سان هلڻ کيو شي، واباري چوندا آهن لسد دَندَي ۾ سڻ ڪين هلندو. هو چون لا د دَندَ و آهي وهنوار جي ڳاليي سچه آهي دَرم شي

مان هڪڙي ئي پرهاتما کي سڃاڻان ٿو جو هر پسراڻيءَ جي هردي ۾ سياءر

रायक मेरी भी का करा म राय يوكس كودو د ذسي ملحج عرال ، اجتا المراق بمنازه كشاي عن دول عبالب عن حسرال ، احط لاء داد ماء داره : سس مام د علي عاه جائي عيسال يجي كالساجي الد، كالمنجيء في أله كان منوي كاذي جنى م اعد وأكو ! حوالد المؤي كارى م ليسر، بل يداس كتواء . يرء بداس وارد جني بواس زير د التي يو ڪري ويسرو برسي. تاسي، جس د مان تازي مان ڪون البحث كي سوود اعوال لكي موكلا جد له الداكي غالد كوائي الساطير. كالدانيء كاري كمين هي the belonded their he alule (년 11 의, 1kg 23 년~3 김보 kg, x 20 عيا عاءي سرم جا عسسالي او ڪر کوس يي ال كالي 4 وطر برلدو. كالماييء لللي ڪرچ استثباران ۾ پيتير سي سيس ورط ايجرد له عدي مجواء جر ارعاء אינום ד שונו נלט וכט שה אינו צים ۽ گرا و کيت وڏ ڳاليائيد ارشين سانيني क्ष. चार सम्ब च्येश स्ट्रिश संस אני של בשו אנונה לישו לצים ולישו وت بالمرة على الحبوة ؛ بمنا العبق عبيا العبق مار المراكب م المنتين الدي عص كرود مسالسو צנוני שני שנישים לא מליט ריש בייט رواص والدليو. كالي وأسه و وأجي IRPS 45 NEWS TO IEST CAG Y يد دران دواله عدد ما دول دران دور السدر على وعسط المع ليصاد آهيان. ر عبر ان خصر شي نبواني دايشي التي وادير) عاط الساء السادين عال אים השוני לוצי אוצי ולן וישו שליקט לינוף י יייש שליקט. לש שלים שנוקט י יייש שליקט. לש שני היי ציי קיינון ניפל בי פר ו الساد وفوعر صي عند إسر أوأي حت المرام دايد. كالمناجيء هجدل لي دراكي لـ ואנו ווים לבו שטנשט. עם בייני אצ ي ؛ هرسان عسماي ممر بال، יה נים ודינו לנונ צונופטים לט פול عيد الد ما ما مد الما مع عالم का में भीत है. में के के में में किए المن مان والنيسه (كمن شواع حشي ليد كرات هي ويقط الم ، كالملجيء كي سس بي. كالديجي دولمان ٨ وعدار " L' L' l'ul ed L' L' Ek. let ה לוטנייטה לי נוצי הינוצי שלין בירט וונו נישל בנו א לונוקים, ז'צי لديد. ايزيء شرع كالدين، كي ال عالد التي الحرا المحالة والم (Unwelcome Visitor) سر ڪري کيرڙي کاڙيء پر واهي هند صفن الم على. كورا المبارا كالداجيء נני פורת זונט אנני וון אנצורשט ان عراي الماروم أو وشه عري ني تازي: ١٠٤٠ عدري ه بولند م ال جدل مسجركي برهايي ذاي جنهن (4A)

کناح التي نر سكيندو آحي. اعو منشير جي هونيون تي چٽيل هوندو آهي. باب ر كارش بيش. كاشتيره التيماء الماني على د 4 ولالي لي واتع : عاشاته، كي والساواة ر ڈنر. آکس گاشجتی مصد عبولی چی

سئي وج. صاحب تي ڪيس ڪرڻ سان ڪچه ٿيطو نہ آهي. تون انگلنڊ مان تازو آهين انگريزي آفيسرن جي خبر نہ آئئي. اهڙ و حال گڼڻن ئي و ڪيلن ۽ بئريسترن جو ڪن تا. صاحب جي برخلاف ڪجھ ڪندين تر پال کي برباد ڪندين. توکي زندگيءَ جي اڃان خبر ڪانهي.

ڪاٺياواڙ ساروڻي راجائن ۽ پوليٽيڪل آنيسر ن جي ساڙاساڙيء ، چڙهنا چڙهني ۽ منصوبن مر مبتلا هشو ، سو گاندي جيء لاء ديوان تين مشڪل هو. هن انڪري بمبئي هاءڪورت ۾ وكالسكوظا عنالو داخل كرايو. ير اصيل ملن تنهنكان اكم كيس هندستاني قانون جي جان حاصل ڪرڻي هئي. کيس ائين ٿي چير ويو تہ هاء كورت ۾ پر ئكس جمائط لاء پنج ڏه ورهيہ تہ لڳي ٿي ويندا. آخر ڇھ مهينا ہریف لیس بٹریسٹر طور گذاری گالُد بجی مو ٽي راجڪو ت و يو. اتي سندس ياءُ و ڪيل همو. هن چې مدد سان کيس عريضا ، درخواستون لکي وغيرهہ جا ڪيس اچڻ لڳا جنھن ڪري ئي سو کن رپيا در مهني ڪمائي ليڻ لڳس؛ پر هر ڪنهن آنيس ۾ رشوت زور هئي. سر شنيدار جي ناجائز ڪمائي آنيسر ن كان بيطي تي بدي. العاب ملط جي آس نوري! كانديجي ڪالياواڙ جي ڪورٽن ماڻ نراس ٽي پيو. ايتري ۾ گانڌ بجيء کي سندس باءِ جي معرفت آفريڪا ۾ مقدمي ۾ مدد ڪرڻ جي آچ ملي. پور بندر جي وابارين دادا عبدالله انبد ڪمپدي جي فرم جي چاليھ هزار پاٽونڊن جي د عوا سندن ئي عزيز سيٺ عاجي طعيب عان مجيد تي چالو هئي، جنهن ۾ اتي جا مشؤو د

وڪيل ٻنھي ڌرين ڪيا هئا. ٽانڌيجيءَ <sup>ک</sup>ي گچراڻي ڄاڻ هنيڻ ڪري مڏر ر ڪيو واو عو ڌرين جو حساب ڪتاب گجراليء ۾ رکيل هئو. گانڌ يچيء کي ٻارنين ميمنن <sup>لاء</sup> ڏ بب سو پائونڊ روڪ ڏيڻا ڪيائون ۽ ننڍن کان حواء اُولَئِقَ مُونَّتَ جُو فُرِسَتُ ڪَالِسَ جُـُو يَارُّو ؟ إلى رفط جي كماذي بيتي سويت سورو خِرْق مَ كَاندَ يَجِيءَ جِي مالـ أَ لَا أَكِينِي كَدَارِي و يئي هئي جلهن گانڌي اجان لندن ۾ هئو. باقني استريء جو وڇوڙو سيطو بيس. کيس ب باز جوسی استا دها. استریء کس آنسا رُهَائِينِ تَدَرُسَالِ جِسَاطُ كَذَرِيوٍ. مَو نَي وَرِي ملنداسين. آنسريكا و عال الد بمبشىء بدستو پر جهاز تی فرست ڪالس جي ٽڪيت ئي د ملي. آيشير گانڌيجي ڪئيٽن وي لنگهي و يو جنھن کيس پنھنجي ڪيبن ۾ ولي عليا قبول ڪيو. جهاز ۽ڏهن ليٽال جس بندر دِربان تي پهتو د الي عبدالله سيٺ کيس وليظ آيو. بشي تشين ڏينهن عبدالله سيب پىھىجى ركيل سان كڏالى الاء كاند اچى، کي ڪورت ۾ واي ويو ۽ الي هنن سان سنلس واقفيت كرايائين. كاندبجيء كن انكن تی بوربی یو لکہ بیا کہڑا دیتا ہر مش کس پېژي ېدل هنس. ما پسٽريت کيور ڪري گانڌيجيء ڏي لياري رخير هو ۽ آخر کيس مصر کیالین د بک متی ان لاه . کالذبهای بكر لاحرة كان التحار كيو ۽ كورت مان نڪري عليو ويو. علب رکاندېس ڪرون ۾ کوڙ ل سان جنگڙي ۾ بنجي درو. کانديجيء العباون مرلكيو له يك منن لي بالنا عندسناني مِ عَزِ مِن ذَيْعٌ عِن لِمَالَى آهِي ۽ لـ هنت

يره عيدامر هي سكيا هي هڪ هؤائين كالديجي كيشا, لد جيولي، لدال جدلي/ ني ري ديس الكوكر و يخي وحط دار. جيڪائي لرطن ۾ ڪر ڪرٽ ي مات على ال زي كالا باحد ادرائي دران اد محد دهاه كو على إل

عرا حسد احد اس دار كرن جي

جو المنص بطر الداداي مشهود عدو علي ود الديء جر اط بدل ا هنر ؛ عن مستراد الما حي سك ١١ عر ڪنان ١-آیر عامی ڪري ڀارت درش جي <sup>هي</sup>يوڪ جاريا برايائين. ناستحت جي مسدكان د وانش حضر من مصمله حي دليري ۽ فئيراله اعظيء جي جو لكبل كتاب الويوسابغمبر" برعيائين عان عان كرتن بأعمل جوله كيس چاه و د يو ؛ كاراأيل

١- روزگار ، إد ك سيوا ۽ ذرم حكياسا

سائحي اعرال ڪار فيدي اعي اعا اسائجي اندا جي وستو آعي.

ے : ما کسر احت طرح لھي هليو ابر سحب ، ، : اثبر الكولم أليس مدكل محمد ، ج دولو لنه ما مالدي چې سي ١٠٠٠ يوغ شوكي الجار ولا . ليحتى آليس ويذي سيء كي الها كالمه والي تحين له إله كسي سلاش كركي ؛ كيس سيتاني. الدواس سدس باري ، بوليتيكل أنيبر الي مدالي. هي كالذي هيء اسي (در 손, 11kg, ১৯ ---=1, 11kg, 15, 31d oll 5 يالس لي لاوه المو مؤهيل عنو ا بدوبشاد كالماي جيء جي إله جو معاملو عن ومن هنو. لرجوء چگور د بجنو الرئي ډلا غرن. من سر الكليم ، كالدي هيء عان وأيف ابحشونه بمحيك الكراز وليتيكل ايتين سلس سيد ارس اسي مينجي داد. الربر ڪاليارا واجال وت د نوان آيي هر שוגע תו אוריו לי מים וומישוני

د در د ب دند الحضوت پر عهدي لي

사녀명 즉천 타고 노 노 욕탕 송파 즉권 والأرهيم ومناري والمراجع والمراجع م معملاً و في رحم ري ري د جراي مرڪيس د جي چار ڏرڪڙ ڪمائي حتى كاله لكي مركليائين. سر فيور (شاه 4 ڪنهن ڪيس علائط اء آبر هنو. عنکي ۽ مشهور وڪيل سر فيووز شاھ مهنتا راجڪونت ڪچي. ان ڏينهن نمشيء جو ناليرد اڳواڻ كالدّ يجي ويجاز ۾ يجي ويو د آليسر سان ڇا سهنصوي پيروايي عتان لوکي ڪهايو ديو. لون منهدي جوط الي باعر لد دارن لکيس له ښکي اليني سر (ښي کو) اسي ڪاروائي ڪندس. آئيس جوامه Tag. ાડીક હ્વું ત્રક તીવ્ ڪૃક્ર ર રિચીછ اپهاڻ ڪيو آهي ۽ پٽيوايي کاڻ طال ڪرائي ڪدم کيس خط لکيائين تر اوهان منهنجو كالدك جيء كان الجد سنر كين داد حر ڪاڻڻ کي عت رکي ڪمري ماڻ ٻاهر ڪيو. ڪد و اء جيائيس. بتيولي کانديء کي كي منهان الكالي ؛ بشوالي كي ملك باهر معاملو سجته لـ سهتن . لنهن پارځ عاصب علو لې. كالدى شي عرض كسر ل كالم سجوال في كن ا عاصه الى

ايترو شونق پئدا ٿيس جو گانڌ يجيءَ ڀاجي ڪلب برپا ڪئي ۽ ويجيٽيرڏن نالي اخبار ۾ ان وشيہ تي وقت بوقت ليکہ لکڻا لڳو. گانڌ يجي جنھن مطلب لاء انگلنڊ ۾ آيو

كاند يچي جنهن مطلب لاء انگلند ۾ آيو يعني بئريسٽر ٿيي لاء سو ١٠ جون ١٨٩١ع ۾ امتحان پاس ڪيائين ۽ ١١ تاريخ اتي هاء کورت ۾ بڻريسٽر طور رول تي سندس نالو چڙهيو. پر انگلنڊ ۾ ئي کيس ديش در شن ۽ قوم درشن جي پياس جي پرير<sup>طا</sup> ملي. كجرات مان رواني لين وقت كيس انگلند بر مدد و نط لاء ديش ڀڳت دادا ڀائي نور جي لاء سفارش جي چني ملي هئي. جڏهن جڏهن دادا ڀـائي نوروجي جــي وياکياڻ جي خبر پتري تيندي هئي تلاعن گانتيجي اتي حاصر تيندو هفو ۽ اڪير سان سندن ياشخ ٻڌندو همر ۽ در شن ڪندو همو. دادا ڀائي جيڪا هندي و ديار ٿين لاءِ سيا کو لي هئي انجي ميڙن ۾ پط گانڌ يجي ويندو همو. تنهن کان سواء انگلنڊ جي ڪنزرويٽو ڌر جي سڀا سد نريدرڪ پنڪات سان پخ گانڌيجيء جو گڏجڻ ٿيو جنهن کيس صلاح ڏني ته ڀارت جو اتهاس پڙهي ۽ خاص ڪري ١٨٥٧ع واري بلوي بابت مستر ڪائي ۽ مئڪليان جـو ڪتاب تنهن جو اڀياس ڪري. 📆

انگلند بر گاند بجی تیاسانیکل سوسائنی عی پر یز بدنت مندم بلغو بسخی سان گذیر عشریمتی ائنی بینست سان به واقفیت نیس. سندس کتاب "تیاسانی جی کنجی" بره هان گاند بجیء د نو د هندو درم بر شریر و یرم بر شریر و یرم بر سنان یرم بر سنسا بریل نه آهن جن کرستان چوندا ها، بن تیاسانست دوستن سان گذبی ایدون آرنولد جو کیل گینا جو انگریزی ارجمو

Song Celesial پڙهڻ لڳو ۽ ٽانڌي انجو مول سنڪرت چوندو ويندو هو. ٽانڌ ڀڄيء پاڻ لکيو آهي تر:

*पायनं विपयन्* वृत्तः संगरतेपूपनायते ।

नंगात्वंद्ययते यामः कामास्त्रेषो Sभिनायते ॥ नोवादमयति संसेदः संमोहातस्मृतिषिभ्रमः।

> रमृति अंदाद्वृद्धिनाशो बुद्धिनाशास्त्रगस्यति ॥ - १ २-६२: ६३

"ماطيون وشين بر قيان ڏيڻ ڪري انين جي سنگ بر اٽڪي ٿو ان مان ور ي ڪامنا پهدا ٿي ٿي ۽ ڪام مان ڪرو ق ايري ۽ جوشيلن حواسن مان بي حوصلو بڻجني آدو بوي ۽ سمر تي به خلاص ٿيو و چي. بوء ٻڌي ناس تي ٽي ۽ اخزي، مشيان سلوڪ منينجي سن تي گيرو انو مٿيان سلوڪ منينجي سن تي گيرو انو ڪري ويا ۽ اڃان به بيا ڪنن بر وجن، احو بڳو ت گيتا هڪ بئي انا بست جي گيان لاء احو اعلي ويو آحي ته احو اعلي بر اعلي مونکي امولي، سيانتا ڏئي ٿي."

انه تیاسانست دوستن کاندیجی، کی اینون آر نولد جو بیر بست بد یکوان جی جورت کی دولد جو بیر بست بد یکوان جی حورت کاندیجی برخت ساح لالی و بور حضر کاندیجی برخت لین و بور حضر شروع کرظ سان و جور کشن جلیجی، انهن کی لاینهن بر گاندیجی، کی هفت کرسان دوست بالیبل (انجیل) بر عوظ الما صلاح لانی نفون عبد نامو New Testament کاندیجی، جی من برگیزی و بور ساحی کری جینیان وجن جی من برگیزی و بور ساحی کری جینیان وجن بریان او هان کی جوان نو له باید جو بدلو

هڪتي تر سڀ چاهيون ٿا پر انجو ارڪ شايد ئي نا ڄاڻون سائير

للون مان آيل عنو. للبن ، كالابيء كي هصت سلاي وإيارې ان جهاز پر څرهيو جو والله الي جهاؤ جلون مالنا بهتو للعن لندن لاء دوايو ليو. ٣ سيتمبر ٨٨٨١ع لميثيء مان جينار ۾ وڙهي سرا د بد بسیالی زید و دو و بسد ا کالدیتی كاللجيء كي جفاء في جذرط ويسد لنهن لي العيي يهد ۽ اعلان ڪيو :لائيجيڪو بشي لامثي جي دود لنشا يسولت كيس اللهول ؟ ١-١ استركيه جي ولجنوريك ولللوو، إ-ر یت کان دوسی در تالین ک ماس چدوا سراميء جي دهد بدط لي مانا ميسا زلي بد ود ياد لي لد شت لي آيا آخق. ليمك به تواجي ال كراس) هي الكليد رهي كيترا فندر ڪسلين سئدس ماتا جوڪل ڏيوڙ جي حصالي لم يالون جس له لي طرع إسلو لا، حستورا إلي، بها كيثا وكثل جو ولجار عمرها مس هنا. الكالم ، إ عانيء جي خرج لي چڪر حير. اي لاعن ليزعي' ڪان هي كاللايتيء جو لله كيالي كستروا بال ولاه مكيس مو يالون الماسير ليط الع بجيس. [독일 4년일: \* 4년3 + 년(1) 음교 كي إساط داڪئوي سكو جو خوق څخو پ رام دت ديراه شرائي ديدو. كالديجية ال ، بر الله ؛ كنون المار ؛ كنون الكنون مت متر مثاع لأي النهن موكلوس الني کینیز سر کیز موثی آبد. سندس ماثن کی يارلك كالبج ، لاخل لو ب الأحي ا دلد بجي ١١٨١ع ۾ منتر ڪ باس ڪئي **点にもながま…**" بساد آعي ست. ست. لي منشجي جيرڻ

المراجع الم

وهل المهمكية الهيء سنديء كمرابي ذلتي

اجط لكر. ياجي در تالط جو به چار كي ط جو ڪري مادي جيوس ماڻ کالايجيء کي آلند جميزي زهـ و جي مهما بتايل هنـي. اي يو اعزا ڪتاب بڙهيائين جن ۾ سادي سرل का भी के दिल हैं है में भी में में में हैं की व عور السلالت الن كي كتاب غريد كيائس جو ليمك پنهنجي اولي باط رڏط لڳو. ڀاڄي خرج بس ڪرڻ ۽ ڪِڻايت ڪرڻ جر کڻ پرايائين بالي لي تصلب ركول ان سجهان لي اركتر كي إحت اسلي عاد ١٠٠٠ علي خرق هر الاي ر المين. أن مهيدن جر چحك عتم ا كالديتيء بداد فيمسل الكرن بالجوط وارد دؤا 4 جاكي ع السمار لسترامان باهر التحري هلير آير ع يوه كالذيجية ماء كي ذك رجن درساريو چوالېر د ان کې کې د خواني. درست چېس د غي چېنکلي پېر هينه د طليدو. پړ راستارات ۹ گهڙ لي. سوپ رکي ويا تا کالڏيچي دوست سان كيل لاسط ويو. ادل هد مهود برسي مكو ب بُروع ڪيائي. هڪ ڏينهن لكور للمن رهم المنسل لوكن جي الولي وجائط اله هڪ چوڪري استاد وي وجو (اجع) . של جراسي راط لكرن دادله ساء ير غاجي بوت إسوت ۽ هفت وو كالين دالس שום ואני גני ווא ון ובכל וום ווא ו ב عي ويشهر واستارات كولهي لذالين جتي عو الما ي دال رجن جي بالما عبد رهبر. کان اسلام الله على جاد عد لهي. با کالديجي كسر چيو د يو د الي چي لد م كوشت كانط مدار ڪين رڻيو. حهاز ۾ ۽ پاره الكائين ۾ لاعن + ببت م بك جو هو أل جو كاذو كيس أرسي كالديجي والجزامي وبد. خوج المأو स् यही , क हे एक स भी न गैरिक

ملشير جي سچي پڇاط سلاس لمرتا مان ليندي آهي.

"هوئبي ستير آهي ٻيو سڀ مٿيا آه<sub>ي.</sub>" (ब्रह्म सत्यं जगत मिच्या)

انهىء كري مهالماكانديء پسينجي جيون کي ستيہ جو ٻر يو گہ ڪري ڳڻليو . انهيء ستيہ

مان ٿي يارٽواسين ۾ اٽاھ لوڪ سَڪتي او تيائين. مثانما گانڌي چوندر هثو د ۽ "مان ابشور جي يـڳتي سندس ب<sub>و</sub>اڻين جي سيوا ڪرڻ ۾ ڏسان ٿو.٣

# [ ٢ ] ولايت ۾ وديار ٿي جيون

موهن داس ڪرمچند گانڌيء جو خبر ٢ آڪٽوبو ١٨٦٩ع تي سڌماپوري (پوربندر) ۽ ويٺور تڏعن کان گانڌ يچيء تلسي ڪرب شهر ڪاٺياواڙ ۾ ٿيو. اڪول جُـو عــلم رامڪوت ۾ پيرايائين جتي سندس پيشا راجستانے کورت مر دیوان مقرر هنو ، سندس نند پط جي ياد کرين ۾ به واقع خاص جڳيه والارين تا شرول ڪمار ڪيئن بيء ماء کي ڪلهي لي کڻي ليرت ڪرائڻ نڪتر ۽ راجا هريشچندر ڪيئن ڏرم جي صدقي پيڙائرن برسر ڪيون.

> "سچ تى هلندي سور سنتيون سيئ جي واړنا وړ وړ منهنجي اکين ۾ لڙڪ آهيندي هني؛ مان ائين ني چوط لڳس تر جيو ڪين ٿا سيشي راجا عر شچندر جيان سچار ٿين. ستيہ جي نالي ۾ ڪشت ڪاٽي جو آدرش مونگي اُمنگ ڏياري

موهنداس جي مانيا سدائين بفي ورب ركندي هني. سندس پتا ، خاص كري پچاڙيء جي ڏينين ۾ هڪ ودران ارهينا کان گیتا جسو بات سکندو هنو ۽ پال بہ سلوك أچار يند و هثو. لـدّا مهاراج پنهنجي سريلي آواز سان رامايسط جا دوهسا ۽ چو پايون ڪر مچند جي ڀر ۾ وييي ڳائيندو هفو ۽ وڏي شر ڌا سان اُرٺ سيجهاڻيند و

عفو، موهن چي دل تي ان جو گيرو آنــر رامالل کي پڳتيء جو يندار ڪري ڳليو. ائین کا سجی ٹو تر گانڈ ہے۔ کی ہارب

جي آزَاديء لجو ويچار لنڍي کان تي آبو عو چو تر اندی، بهانی سان تی سندس دوست كيس گوشت كانځ اله هركايو. چي انگويز كوشت كالو آهن بدّم هندستان بي راح نا كن؛ تون به گوشت کائیندین تد بیادر تهندین ۽ انگريزي راج کان آزادي ملندي. جڏهن عيسائي كونستان هندو توم ع هند د بش جي لاء گهت و د ڳاليائيندا هنا ۽ درم بدانيا يعد ديسي ويس وڳا بدلائي بوړ بي وڳا پائی سراب ۽ ولاو گوشت کائيا لي لڳا لذهن ،وهن انهن جو وړي منهن ڏسيا ڪين چاهيند و هغور سج ڳاليانط لاء ۾ لکن هشر مُوسِد كالله جي بُالله التيء كري بذي رٌ نائين جو ماء سان ڪوڙ ڳاليالار تي بيس يمو پاغران گوشت كائسي ايها ڪوي گهر ۾ رواني د والدي ي حفس ۽ ان لاء ساء کسي ڪو ذ ڪو ڪوڙو بيانو ٽي ڏيڻو بيس. گاند يېيء پىيىنجى نىلابل لاد لكيو آهن: العشري باله منهنجن من بر او اين گهڙي ويشي ترنيشي ۽ سريادا تي -پ

ڳاليم جي جڙ آهي ۽ ليشي ۽ مريادا جو

جيئب پاڻيءَ جون بوندون ملي سمند ٺاهين ٿيون تيئن اسين بر مترا چاري ڪري مترقا جو ساگر بڻجي سڏيون ٿا.

سارس مان دنبا پر میلک پنجی دیتی اس ميڪر الي اکي الي بڪا ۾ ڏيکاريو الرا بأحل عرب عدد سالي مزور ن Candhi has made heroes out of clay "كالنابيء منيء مان مياوبو بطايا آهن." از مد بر غسا ڪندي هيو: Ru 411 즉한 4 리는 24 Feb 214 Feb 20 بكرادن كاذبون. للعن بارسيمي مشووا ١٠٩١ع ١٠ الي جي كراي بر كار مان الالراسي جي سرمان اجالي لاء كالديجيء ڪرڻ ربا ميا تي کي سکينس ڪري کارا الر الله کارای کاران جا کیسا آباد عندستان مان غزيسه جي گرمٽيا مزور پڻيتي اكست ١٩٤٧ ، حواد بستا ۽ حوراج حاصل أيود. مهالها كالذي جي برغارت سان ديش كي ڪئي ڪئسل ڪوترائ" " ملت مؤ إو أي منشور ات التي الي ذاراسا جو دوشيه جنو: مثاند رعجي رغير هنو پېر ساري الحڪ ۾ د رې کېرات ۾ سمب ڪياري (داراسا "- 12 1 - - - tho". ڪال جي عند, ڪمڙ جو ڪر ٻو رڏي." الين ب دريم رسه ويا وليزا، مي يسد ذيبي جلط! كالدار الدار درخوا سا تر إليا ؛ ديش جي آراديء عاطر سر له ٨ رجتي چڏار عرشيء سان كلدي پنيندا / أبزو وبليدان ساري جڳت کي وسعث (حيوالي) كاراسكا , عتبا كالد ؛ الي بادات هوي اسا ؛ ستیاکر مربیان. انگریزن جی يوكيت لي ميالها كالذيء جي الوكي والت ياسدان مي جستارت لرڪ شڪي

e=> 4(년 리( ==> 나니 시) 수 교 [ = 2.

رابستي ڪارا - ڪرڻ جي نڪتي كانل نجيءَ ڪاڻ ۽ ڪئڻ بارا ي لنهن الاء بارا ئي لکير اٿس: "آنڪ حيرن جي سازيا سان ئي سان ساسي ڪهي ڪره هر يا ملح

المحاسبة ال

ال چر لم ایمور حر درش الیک بیکار ایسور (عی آو ، ایمور چی مهما مولکی اچسی پر دجهدو چلکی میهنچی پیکتی، جو ایمور آعی ست. • -رن ایجان ایشور الا و لا تحی بو مان ایمور چی کو جما الا و لا تحی بو مان ایشوی، مارک پر مان پیپنچو سی کیتیه بیا پی کب هر مورد لو پیپنچو سی کیتیه بیا پر چر مورد لو توبان الم او این به حین کسنس... تو مارکی کنی آعی، با کیتی چی دار بولکتر لیز با نمک آعی، ... بر التیء بولکتر لیز با نمک آعی... بر التیء بسای علمدی کتیبی باز التیء بسای علمدی کتیبی باز ماییات ستم. بسای علمدی کتیبی باز ماییات ستم. ابتد این میتانی بین مایی الا به دو کی اندو بور بی با

ستياكر هيء هو هتيار آهي پويم ۽ ان مان پيدا ٿيل وشواس

# سنكبب جيون چرتر

### [۱] آزادي= جو اوتار

यदा रहा हि धनेस्य स्टानिस्वीत सारत ।

अन्दुरधानम् धर्मेस्य तदास्मानं सृहास्पर्दम् ॥ —गीता ४८७

جڏهن جڏهن ڌرم جي حاجي ٿئي ۽ اڌرم وڌي ٿو وڃي تڏھن مان پوگئيٽ ٽيان ٿو. يارت ورش هزارن ميلن جي دوري تان آيل انگريون جي غلامي، جي زنجير ت ۾ ڪڙجي ويو هو. ٽيٽيه ڪروڙ هندواسين تي ۽ نک انگریز به سو ورهیه راج کندا رهیا ، جو ديش ڪنين وقت جڳت پر ڏنوان, هنرمند, سکي ۽ ٻلوان طرح هاڪار و هغو سو نو ڏ ن يي هنو دکي ۽ يي علمي ۽ بکہ ۾ مبتلا تسي ويو. اشتري وقت ميانيا گاندي جنر وئي آيـو ۽ سندس جيون چئجي ٽــــ يارت ورش جي آزادي حاصل ڪرڻ ال آندول طا ٿيندي ئي سڦلي ٿي. ديش جي ڪنڊ ڪڙڇ ۾ پومل ڪيائين. ٻُون ڳوٺ ۾ وچی وطن جسی عسام جنتا کی جائبٹرت

گيتا ۾ شري ڪوشن ڀڳوان چيو آهي ت

آشرم واسين كي ولي سمندر تت لاء داندي مارچ. تي روانو نيو ۽ لکيائين اد:

هُ إِذِ سَمِنْدٍ لَنِي لَوْهَنْدُو رُ سَنَدًا ... " تسلّ عن ند رجُسو اعمدآباد مان بسر بيارت وزين جي هرهڪ نگر ۽ گانو مان يار تواسي النقيء سوولج استابنا بانسرا اله نڪري بيا. ابسريل ١٦٠٠ع ۾ برون شهر ۾ نرمدا نديء جي ڪناري لکيا ديشواسين جي سنمکر ميماڻيا گانڌيءِ رشي ڏنو:

المنهنجو لا جنرئي نيو آهي بارب ورش کی انگر ہوں جی غلامیء کان آجو حتون

سانجهيء ڏائي جڏهن ميالياگاندي ۽ سندس ستيائره آشوله با سالي بيڙيء ۾ الأش لوسا ندي بار ڪري رهيا هوا نڏهن هرار ان لوت الرزير بت رائهو راجا رابر

بت بساون سيما رام" ھي ڌوني ايتاريندا سائلسن وداني ڪرڻ آيا ۽ السين ٿي ڏ لمبو شہ ساکيات رابر رسادو بكوان سيتا ما الله الله عند عند عنون الم لڪا وڃي رهيو آهي.

گيتا جي هڪ ٽن اڀياس جي ڀيٽ ۾ هڪ آئونس عمل وڌيڪ قيمتي آهي

ڪياڻين. د رڳو مودن کي ۽ بو استوين کي

پڻ مندان جنگ ۾ آندائين. جهور ٻڍا ۽ ايمر

بالے بع آزادگیء جا سراعی بطایائین، ہارت

جي ڪروڙها لوڪن ۾ سوراج برابتي لاء الد

اتساه يويائين، جيڙو اڳ ڪڏھن د ڏ ٺو ا

بِدَور ١٩٣٠ع بر جدِّهن ميانيا كاندي بسبجي

بابوجيء جي جيون جون ڪي منزلون

۱۱۰ کستوری سای شادکی. روبه إ- العود كالكربس - مكمل آزاديء جو ١٠١٠ واجتثاب ، سكيا جو آولب-محكو. ستياگرهم الالاجبتراء جي غياد ت. ١١- ٣ آڪٽوبو- اوربنئز ۽ جنم. ۱۲۹۱- سمن خمين چي آمسد ، لادلي

ريح. فه کند معملي و (ن) له ۲) إ تــ هجيد الها- عراجي عاكريس كالدي أرده وجهاز الاع داللك ماري لوط موسيكاكوه. \ ier[14 yeu.

برودا پنڪت (۲۴ سيپٽمبر)؛ أبواس كرفتار إلمإن لياكم ووت (٢٠ سبتم )؛ ۳۳۱ – متیاکرد آلارل دري جاري ۴ جندري قاسي (عال مارج) يي كول ميز كالتراس.

درك براي اباك درس (١١ كست)، آلاي ورې گړنتار ۱۲ مهم سزا، 7781- 17 LHED At ILLINO ( A 020 20) مائت (أيا مبرثمبر).

۱۹۴۴ - کو پس شن ۱۸ آکست سارت چلکي . ۱۹۴۱ ميڪتي کت ستياگره. ۲۲ اكست آزاد , هر يچن يالرا .

. احمه والحد الأرسابا والموساع ١٦ - ١٩٢١ - ١٩٢١ وجو" لهرار، لينال جي كرفناري.

ا أزاد (٣ ٠٠٤٠). ١٩١٩ إ- كستورال جو مر ليد . (١٦ دبردركيا)،

والإوا – كيبيئيك مشن. ما 14 سالة إلى سالة إلى الماء

اراللا جي ميڙ ۾ لي ٠٠٠ جنورک ۱۹۴۸ بران لیاکم ورسه جو د کیدی هلیور ڪلڪتي ۾ <sup>مهر</sup> ڪلڪڻ جو الواس. ٧٤٠١- لو كالي چي يالرا ـ ١٥ اكست ازاد ،

سٹاہن ڪرڻ گئورجي שונים אונ אם נונ שוט ל פצע פבאש אם נונ שוט

ورمايا وبهدع والمالا لتشتيا بأسد وردو وووره سد ، ١٠ مار ټ کرفتار ، ٢ سال جيل. ۱۹۲۰ د مودرک پرداهارک فسال متهاکوه

١٩٠١ - اوس آخ و باسل جي آخاني - فعاد . • ١٩٥١ - ١ آكسك للحقة (رسي) أساحقار لعرف .

۱۹۱۹- درات نالـرن، ۲ ابـران ابداس،

١١١١- احداباد مل مؤدوري حوال.

٣١١٩١- دري متياكرهم ، كرفتاري ۽ آوادي ،

١٠١١- عارضيملى لكائب جرصلى دركيكولتار.

٢٠١١- زلو بلوو- ( عملين جي سيوا .

۱۰۶۱- خلصتي ڪاگريس ۾ شريڪ.

١٠٠١- يارس ١٥٥٠- ليمالي سأن مالاس.

ي، ١- ايرار، وشالس ڪرڻ له الب اليا إدار.

١٠١٠ منتوث إس شرط- تحاليج ولاخلا

FF1 1- KI, K & HZ 40 42 - 4 151.

دورا- ليتال ، ڪاگولس جي ستابيا .

. جواله ما درجه اله ما اج. - ۱۹۱۱

۱۱۱- ۲ سيتمير ولايت اولو.

۱۱۱- بتاجيء جو موئيو.

۴۰۴۱- لينتس آڅور چي ستاينا .

"ו וא או הראון לא אואורה עו או ווי

ع ۱۰۰۰ مهو ت الاسعاء

۱۱۹۱- ۱۱ الرابي رمهاري متهاكوه. נוףו- לנים ג לדינ - לברין - בינו בהינ

٠- ا لتم الرباء الم

مسدك ينهن الجاس.

ئىسىلل<del>ى</del>ث.

<del>--</del> ქ:--

ڏنو ٽينڻ ھڪ نئون نعرو ڪرو تان يا حرو لـڙندي لَئِي آزاد مل مَانَسا صدا أحرَّي عِنُو سرندي

ستاوييم سال سا سانده رهي هيء ڌرم يسڌ جاري مُكُم كَا بِلَ ذَ تَنْتُنَ يُودَي هَمِتُ هُوكُمْ كُلُمْنَ عَارِيَ

گيمنڊي سلطنت جنين آن لرسواج تي لٽو ڪنين دم كري ؛ بت اچى بيشى كيَّةً و نښنجو قنو جنين د ر

تي جه جه ڪار گانڌيءَ جي، احسا جي تي سر ساري ظُلُّم، هنسا ۽ نباحق کي لڳي جسن جُوت ڪاپاري

كني هن بند سانسا جسا ننين هڪ راه بتلاني روحاًنيت جــي وري بينو الوكي شڪت جتلائي

سنر جيون جسو ٽيو ٻورو سٿل لسي زندگي اعليل مليو يساوت کي قومن ۾ اُنهوڻو اوج بسد بالا

پريکيا سنت تي پوري ، نوش - واڻي جا هن ٻولي عداوت رائع، غر داران جنلي سيني بر نسن كولي

چئیں ''هی رام'' وینو مک مان امرتبا جمیں کتبی پائی شيدي تساج سر تي "خودسي " كان بال پيرائي

زهر ہی پسائل ویو امرت ڈئی سنسار کے کانڈی سادَيَّ في سندس زيارت دنيا جا بيا كندا باندي

جنڪي شرقا منجيان ٽو شيش اڄ هر يارني "کينا<sub>م</sub>" تُو كُونَجِي هُر كُلِي كُونِجِي اللَّهِ يَا لَادِي لَا سُو هُي رام!

- كنىنام

. تود سي —مينانها جو خولني.

عادت انسان کي کائي ويندي آهي انڪري اسانکي گيرجي نم سوچوں ۽ بريون عاد تون نم برايون

إلى أصلى وأسو لأساع المريمة الله الماءو جلون مودالكيء منجي هم ڪائير ليا كسي أيسابع

بالك من عاد ما المالية وبد عادر المان ملعي سراد يسا على كل دلا مشمس غودي، سروان بحسا بحال المراوي، جلس اول أي إلى أري ماليس سيدر ڪئي طائي، داري ڪنڪل ٿئير پاري

حسة رفي، عرصار والدارات فلي إلى ال جلعي أيد عد "الاديمة" جزءولي لي يخط منظل

علي في - فول، في - دل، في - ده، في - غراه الم علاميء هي جدي سركم إخر في سرك أعد عالم

د د مسد د الجراس ال عي ذاراي الي هم لا هي مأمن لرمي الجتري كي غنيمت الميراكي سيئهي

لأمن آلسد داي أولسا، مون جسو ڪري ذارخ ويميا ، جالى سرل حرض كسى ذلايد بسك ملعن بإساب بارس ماس باللي عني الرائد

سيائي ادع لنن لياوي , الركي ستدآ گرفين جي المدي ڪال كساء بلاء ڏيل بينجي دڻ ڪارڻ

طابی سرد .خید مان لنبی ، جان فرکیافی السح ويس منك ، المرني الله و ها الله ه

رطايد عدو إلى المنجور وهالط إس جد والكيالين

ונו ב יון גאם שם נולבם שוג צלט جנ

الإبسا جي جنك آرادي الي حراج مسا بالسي لمت ويئي مجيل ييذا كياين واسر الثاني سان چڪ جي عيرض طالي چڪا چر خي جو

اهنسا ۾ وشواس رکندڙ بل مٺ ڀو شخص هجي، تر بر ڪو فڪر ڪوڙ

# جيون گاتا (ڪوٽا ۾) سات

جڏهن ٿيي ڌرم جي هاجي وڌي رير ظلم يارڪ بر جڪڙ جي ديس وير غربس, ۽ بيڪاري<sub>ء ۽</sub> جهالت ۾ جدهن تينيه ڪوٽي يارنسي ييرس بلي الدي كذارين بيا حياتي مفلسيء ۾ دياء هيڪاندي جڏهن هر ڏهه ورهين د شڪال ٽي ڪير ديش کي ماندو ڪٽل فرنگيء سندين چالين ترين ڀر ملڪ کي آندو جڏهن هڪ ويلي کاڌي لئه ٿي تڙ ٿيا ٻارڙا ابير ن هو پو ڪين ڪوڻي جو لڳائي تن متان موهر جڏهن ٻيوه، يتيمن جون نہ هو دانھون ٻڌي وارو مثل ھڪ قيدخاني جي ويو بڻاجي ملڪ ھو سارو جدّهن بن انكب يتكيا دربدر تي ننك أن، بنينجا مگر غیر سه منجهان تی کین رونکت تیا ازا کنهنجا جلهن رو ٽيء جي ٽڪري تي ڪتا ماڻون سان تي جيڳڙيا جڏھن ھڪ ليڙ لے وطني ٿي اڪثر ٻـاڻ ۾ رڳـڙيا جددن لي ديس جي ڪاريکري نابرد ڪل ساري ڪيو معتاج ڌارين ، ڪاسبي ، ڪوري ۽ باط عاري

مـوج هزي ۾ زندگي وتيت ڪرڻ جو نالو جيون نہ آهي. ايشور جي اُستتي ڪرڻ ۽ انسان ذات جي سچي سيوا جو نالو جيون آهي – ناب

## read, kindly Light

Lead, kindly Light; smong the encircling gloca Lead Thou me on: The night is dark and I am far from bone,

Lead Thou me on.

Keep Thou my feet, I do not ask to see
The distant scene; one step enough for me.
I was never thus, nor prayed that The
Shouldet lead me avery; this, the mer

I loved the garish day, and spite of teats, past years. Pride raises my will: remember not past it still So long Thy power hath bleet ne, sure it still So long the gain.

Toug Thou me out

O'er moor and fen, O'er erag and torrent, till The moor as Sine night is gone;

And with the morn, those ingel faces smile, Which I have loved long since and lost arbile.

دو سد در حا ١٠١ هو ال كاليو ، وركم جمع أهي يا موكش، جام تر ملو المدر في أهي، حكدهن جاهبو ؟ يتان كتويو أم موكم به ملي مكتبدو. مرسي ترست

هري نو مار گر چي شورانو نهين ڪاير دؤ ڪام جو ني پو ٽم بھيلون مستڪ مؤ ڪي، وڙ تبي ليوون نام جو ني، ١. ست و د دارا ، شيش سمر اني تي پامي رس بيوا جوني ، سنڌ و مذيبي موتي ليوا مانيس بڙياا مرجيوا جواي. ٢. مرط آنگمين تي يري مؤني، دل نبي دكسدا وامي عوني،

تيري أيسا جوئي تماس تي ڪوڙي نسر پساسي جوني. 1

٣. پر بست پاوڪ نبي جوالل ڀاڙي پساڇا ڀاڳسي جو لي ۽

مانهین بڑیا تی مها سک ماثی ، دیکنارا داجیسی جونی .

ع. ماتسا ساتسي مولگهي وستول سانهروي نهر سهيل جونسي

مها بد پاميا تي مر جيوال مؤڪي من نـو ميل جو لـي.

٥. وامر امل مان وانا مانا ، بـؤوا بريمي بـركي جولي ، پويتم نا سوامي نسي ليلا ، يې رجينيندن نړکي جو لي. -- پر ہتمداس

\*سوريء سڏ ڪيو ڪير هلنديون جيڏيون

هليځ تن پيو نالو نينهن ڳنهن جي. \*اول ڪاٽبي پاء ٻڇج پوء پرينظو.

† ڪنڌي آييون ڪيتر يون ساھڙ ساھڙ ڪن.

🕻 پېچ پسنگن کو ن سند يو ن کامڻ خبر و ن.

## جت ڪٿ و سين بہ تون

تيرا مكان اعلى جت كت وسين يسي تـون.

هلو تو آسمان ویکون آغـــا هلی پسون

آسمان مؤيو ئبي تارا كارن جسو چند يسي تون.

هلو تو بازار ویکون آغسا هلی پسون بَازَارَ ۚ فَرَّ يُو تَنِي آدُمَ ۚ آدُمَ عِسُو دُمْ يُسِنِي تُونَ .

هلو تو مندر ویکون آغسا هلی پسون مندر مڙيرڻي مورت مورت جي صررت يسي لون.

هلو تو دریاهم ویکون آغسا هلی پسون درياهم مرَّ يوثني ليمرون ، ليمون جسو لال يسني نون .

هلو تو ڪشتي ويکون آغـــا هلي پسون ڪشتيءَ ۾ رهيٿو رآهبي راهب جو عاهب يي لون.

جو منشيم دکين جو سوچيندو آهي سو پنهنجو ڪونر سوچيندو آهي - بازسو

وكشطو جن

الم سمر الإس بلي لرسيد ليدو دات جرنان على الصولير قديا دي. الدوادي اسي عب رئي هي، خار عرود لوايد ري، وار لار عره الأي الكي، حصل اليرف المنا من عال الك. المرعد ما وبالي (عم حص ، درو ولواك ميما أي مان ري ، جيرا لحي احد لد بدلسي، بدره كو جيالي عاد ري. ٣. ١٠ درشتي لي اخط للكني، المراسق على مال الكن بردي إليا عري فري بي إليان رائي ري. والمطر عي لولين خلاي هي المرابي على اي

سي ري مني لرسل ڪي سل دلاء سربل ڪي بل رام

٣. دروبد - سالبل الي لادق, كولاي اح دار ، الل جرعة إلى الر المخالد، التي أرَّي الم. ا. مساكن كي الدايادر الحد سرد الحد كار، الماس ساك الداره سنبي كي / أي سداري كام .

سور ڪئرر ڪريا ہے سب بل طائي ڪر دري الم. تر أب - بل، لبه - بل، أور بالحر- بل، جولًا هيئ بل دام, دشاس ڪي ڀڃا لڪمه پتي، رس ور ن ڀتي شار.

واثلي كيرائيد و أهي.

سور داس

انسان کي ڪا باعرئين شڪتي ئر ڪيرائيندي آهي. انسان خو د ٿي سائ ڪي ائينن تي

برارتنا جا يبين (آشرم يساوليء مان حوند عيل) असता मा सहगमय। तमसो मा ज्योतिर्गमय। मृत्योक्षं इसृतं अस्य ॥

استيم هان ڪڍي هون رهم ستيم تي وٺي هل هرتيوءَ هنجهان اهرتا هنزل اُتي وٺي هل هنرل اُتي وٺي هل

ई्शावास्यमिदं सर्व ! यिक्तिश्च जगत्यां जगत्॥

तेन त्यक्तेन मुञ्जीथा। मा गृधः कस्य स्विह्नम्॥

جنب ۾ جيڪي آه سو ايشور سندو پسار تنهنجو کر أپيوگ يل، تياڳي من هيڪار ڪريو ساگر پار، بئي جي ڏن کان دور ٿي

هرڪو پنپنجي ڌرم جو پان ڪري تر ڪوبر دکي نر رعندو.

41.78

رساي

الاحران مان حکن ولان ل محمون آبا سنزي لواكن ۽ ڪاله ڪولالي جو لايوجيء سان مندين ساق سموڪ جي لاميه لاء جن جن ູ່ບຸ້ "້າ. ທຸ عمو و لا آعي) البعه اعر أعار لو كي ۾ . سل ؛ سندين عي أهر ليء *ذالون د إشار*و ربي مربي لي آولوي، عي يد وربي يك ساين جي بداراي ڪي. اه ڪري كالإكب دستور سلماي مهالما هي حتيهي ن آلِاكِيَة هِي لَا ﴿ خَلِوْلِالِّكِ وَالْوَا روائد ؛ بند رمنيه لا بر پايڪ پاها و. مياليا كالذيء هي جسأدوم غثتيمه ه چې مهلام کې د د لو ، ان م د کې رهې عامي طور عالي، حي لتين للويء جي عاط بارايت هر ا پښتې هايء چي څال اء ، اس ۽ عسد اله لي روبو زار لنهن ڪري

حراني الأن داح كبلون عل عي

لاست بد الد أبين لززان متري هي سيوڪن

بارة احزا بال لكسي، « كلير آخي ، جنش حكو كيم الله متر كي معراح هي حيوا في وجوي وهي عا جي كتيه لكي في حبور , وكبر ، لنوي جي بدران عمية الكي القطا به بو بيوار كي سذك ميش هي ، بهانا مان معراك هي كيائي درج كبي سكيا احدون ، البسا أني كسدكي مراء عك اس حالتي حيى آيل غشكي محمد ان كي بدائي يولي روب لرد رد.

حی کرنت پر حضد دار لگوی دیا که د ذار الحمی ان العدادی بالضای الدجان حی عربی الدی بالضای الدجان حی عربی الدی دی الدی دی الدی دار کان محتود بر لئی دی العدد دار لگوی دیا کی سیلی دیا باب مو محتی دار لاگوی الی بر دیا بالدی دی بر دار الکری بر دیا بالدی دی بر دار بالدی دی بر الدی بر دار بای دار بی بادی دی بر الدی بالدی دی بالدی بالدی دی بالدی بالدی دی بالدی با

شربر هر خانور أيسور اهي ۽ لر اتما جر- اتما نہ موندي اهي ۽ نس ڪوندي اهي. --ابد

# گسانسڌي گسرنسٿ

رام جي مريادا تو ۾ ڪرشن جو هو ڪوم يوک نو کنيو ڀڳوان ٻـڏ کـان هو اهنسا جو بر اوک بس وڌاتا جي خزاني ۾ رهيو ڪجھ ٻيو نه ڀوڳ سوس ٽنھن صور س بطائط له ڪيو ٽن جو سنجوڳ

ــ گینام

گاندي شتابدي ورش بريارس جي جدا جدا ياشائن بر ۽ پسط ڪيتر بن ئي بر ڏيهي اولين بر پوجي جيون ۽ سندس ڪاري ۽ سکيائن بسبب ڪيترائي اعلي ۽ معياري پستڪ شايس ٿيا آهن. سنڌي ياشا بر پلط اهڙو هڪ اولچي معيار وارو گرلٿ نڪري اهڙي چاهنا رکڻ سياويڪ هغو ۽ ان چاهنا جي قسل سوروپ هسي هغو ۽ ان چاهنا جي قسل سوروپ هسي هٿ

هي گرنت ، مهانما جي جيون با سندس چرنون ۽ ڪارنامن بابت لکيل ٻين گرنتن کان ڪي قدر نرالو آهي ۽ انڪري ڪچه ليارو بخ. هن کرنت جي رتا رئيندي من بر اها اڇا هئي ته اِن بر مهانما گاليڌيء جي جيونيء جا محض واقع ۽ عقيقتون درج له ڪجن مگر انهن واقعن ۽ حقيقتن بر جا معنديل پر بل آهي، انهن جي جا احميت آهي، جو مهتو آهي، الکي به کولي ڏيکارڻ جو يتن ڪجي، يعني له کانڌ پچيء جو جيون ڪيشن بهي يعني له کانڌ پچيء جو جيون ڪيشن بهي گهڙيو، سندس مين ڪپڙي د ستور بهي جڙندو رهيو، ڪپڙي د ستور بهي چڙيء طرح ٻابيوء بارني جڙندو رهيو، ڪپڙيء طرح ٻابيوء بارني چي د يستور بهي پراچين اهنيا جي سڏاني کي جنهنچو اسان پراچين اهنيا جي سڏاني کي جنهنچو اسان جي د يش جي ڪن مهان ڀائي يائن يکن کان

ويڪتي کت روپ ۾ طلم ۽ ناحق جي مقابلي ڪرڻ لاء اپيوٽ بھي ڪيو آهـي لنهنجو سەرغى رومپ بر ۽ شاغى پيمالى لىي أپيوك ڪر ط لاء اهنڪ استڪار جي هقيار جي ڪلپنا ڪئي، ڪيئن الکي لپي لاعي التِيا كامياب لجربا كيائين ۽ كيثن آخر ان ها الله المالي ا غلاميء مسان نجاس حاصل ڪري ڏنائين جنهنجي لاء چوطي هئي لي الس مج ڪڏين لهي ئي له أو الهن والي كاليين جر الوك ڪچي. اهــــر اليک مهالما کــــالذيء جي پنهنجي زيالين ۽ کئتن ۾ بهتران لوولي ۾ درج ٽيل ملندو. الڪري ئي مهالما جي جيون ڪياڻيء جي دوران ۾ ڪيترن ني هدد الى مهالها على اليك لكطين ؛ نترون منجهان موزون عرالا ذيا ويا آعن.

مهالما گالذيء جي جيون ڪيائيء کي يارت جي آزاديء جي سنگرام جي ڪنوائيء کان الگې ڪري نفر سگوجي . د پش جسن آزاديء جي عبارت جو همو مرڪزي معمار هو ۽ الڪري سياريڪ آزاديء جي يمند جو جو بيان جيان ليان وستار مان ڏ نو ويو آهي .

جيئن جر هي گولت عاص سنڌين جي

ڪروڌ جي ساههون شانتي, اوگڻ جي بدلي گڻ, کارين جي بدلي بربي, برائيءَ جي عيوض ڀلائي، اهر ڌرم آهي،

در ميرركي ۱۰ ام والم بلحوالي د اکر آر جر ڪلياڻ. 71-11-66 سبزو عنزو ور شايان لدو شاحيء ها ا دراد ا السراكية ٨ عمل كترجي. عصرار داك ال عياء كرات عت دك كثر ، ذك مت درالدر الم على الله المع الله المالية मा मा है है। है। ने ने ने मि بصمدا ، بد ارجد أعين سنح لحي دار هي سادر جل آلون . ردي جدي چالون بسريد روا مدرع مدرع والدلماليد وهمد إ أهن بالدء عن الدكوء ؛ كال م سايد ديد آهي، بركا ۽ سليم براه هي اعتمار مدارد محد يتأنون محلمام موانون صالي الواق چشتن ، کني جوط ساكو كذاكور ددى ددالي لا الد. مشعوق ماليدار، احوال والله الصابي. منهن هي إلم اداي أس. جي ليزك سان جنون اعن. خالم جي جي عياليء جدن اهم كالهدون كمياء دل سابدي سال مسلك بدليء ١١ حد سد «كيماء" جي شعر ۾ دل لولو آعي، مثاليا بلو ساءس آءي. دل ۱ البلاكما هني ۱ هن وزالي دائي أعي. مهالم هي حدل كا # llto 20 21 to 6 44 Lites lites of ! ا ۱۱٫۳ والم الم المال علما الحمد لا المالي سمل أمين هوا، عنمال هذار كتاب. كراسة هي إلى اعلوا دارجي حي آخي. ر من ادام است ، ادامالو ؟ شرقا كد كد أمس وتست و ستي مو اتعياد يدردلد؛ عاليماه «كاللي كرلت» הנייבט יה ביצי ולע א שבון הבט ידו וליצי "אוני לוש" בש וווני , באיני 2 12.6/4 Epitel a will

صيدين اسانڪي سيويءَ طرح جيڏڻ نه آنو اچي تيسين اسانيتوي سنويءَ طرح جيڏڻ نه آنو اچي تيسين اسانيتوي سنويءَ طرح جي حيسين اسانڪي سيويءَ طرح

(اللوو هجمت رالالود سيش عم) عدوله عو لول لاوالى س عمالي وذيت الهايت أي ميليو. بان عمالي وذيت الهايت Zres : to la zine es illet lied المناع كالم المحاسبة وعد المحمد المحاسبة المحاسب كاجراع بارس المتحاض مندل سندان اي دارد سله کې سر څای زيو ۱ شری للد ۽ دل ڪش آهي. عهڙي کرائ جيائڻ ۽ المن عاس عي جوالي ؛ العقت سدر ؟ المالي المالية والمالية والمالية

#### قابل داد إضافو

اهـا حقيقــ، آهي نــ سنڌي ساهتيہ ۾ جيون چولر يا جنم ساكيون ٿوريون آهن ۽ سي به گڼطي ياڭي ڪجسيو ن. پروفيسر ملڪاڻي ت پنهنجي "سنڌي نثر جي تواريج" ۾ جيون چر تر ن کي جدا ڀاڳ ئي ڪو ن ڏنو آهي بلڪ مضمو نن ۽ ٻين لکڻين سان گڏي ويو آهي. پر جي ڪي ٽورا ڪتاب جيونين تي آهن سي به گهطو ڪري او تاري پرشن سنتن ۽ ڀڳڻن تي آهن. راڄنيتي مهاپرشن کي اـــ ڄاڪ نظر انداز ڪيو ويــو آهي. ٽنڍن ۾ ۽ گو ڪلي يا جواءرلال جو ن جيو ليو ن پـــوسڌ آهن يو مهانما تبي ڪو بہ جيبون ورنانت يــا گرنت پـڙعط قابل نــ آهي. هڪ سنڌي استريء ڪجھ ورهيہ اڳي مهانما جر مختصر جيون چرار ڏ او هو نہ ھڪ ڊاڪٽر بہ لڪ بندي ڪئي آهي ۽ مهانها جي "أنر ڪٿا" ۽ الگانڌي سو تر" سنڌيء پر ترجمي هيٺ آيا آهن پر ڪوب خاطر خواه پستڪ مؤالما لي سنڌي ٻوليء ۾ اڃا ڪو له لڪتو آهي.

شڪر آهي جو ڀارت برڪاشن مندل جي بن ڪار بردازن چونقرام وليچا ۽ بلديو گاجرا مهانما جي شتابدي جو موقعو وٺي گانڌي

۳ د سمبر ۱۹۲۹

گرنت لیار کیو آهی جنین بر میالها جی جیرلیء جو وچور سان بیان دّنو و بو آهی جیرلیء جو وچور سان بیان دّنو و بو آهی مندس چو گین ۽ لکظین مان دّکرا د لل آهن. میالها جا کی سندر چتر به دّنل آهن. مون هن گرنت جا سواسؤکان مئی صفحا نظر مان که بیا آهن ۽ مولکی دّسل بر آبو آهی للہ احتی د میالها جا سند گرنت جی خصوصیت آهی له میالها جا سند بر دورا ۽ سندین سان لائیابا جنیء طرح ورنس کیل آهی، عنو ورنس کیل آهی، خور ساندی رکندا. عن گرنت نی کانی مصنت لیل آهی ؛ اعلوکن گرنت نی کانی مصنت لیل آهی ؛ اعلوکن گرنت مان مصالح کنو کیو ویو آهی جنین کرت کوری نندی بیمانی نی ریسرچ جو بست کوری نندی بیمانی نی ریسرچ جو بست کوری نندی بیمانی نی ریسرچ جو بست کوری نندی بیمانی نی ریسرچ جو بست

البت بوليء م اعتلادن ۽ صور انتظىء جي باري ۾ اڃا بہ وڌ بڪ ڏ بان ڏ نر وجي ها د هوند بهتر لئي ها بر ان ۾ ذرا به شڪ له آهي له " کالذي گرنت" جي ليار ڪندڙن سنڌ بن تي احسان ڪيو آهي ۽ سنڌي سنڌي ساهتي ۾ قسابل داد اصاف و

لالسنكه اجوائلي

جتي فرض جنسي اچي سامهون بيهندو آهي اتى برارتنا ان ۾ سامهون جنسي اچي سامهون بيهندو آهي سامهون الحي سمائجي ويندي آهي

#### ائري چتر

در چابر ابدر سي م اڪر لدر. بواي حاراتي بسحة جو هي كان د مستر ڪ دلعي، مرکي د (عالميد لعي) ڍ رکي مڳند والايسور ان ۾ مولکي ڪره "كالذي كرامه سندي ساعد معك

١٩٠٠ . too to ou la la Usu and the later هي چي عيلڪ ڏيل آعي. ايسڙ ساکي درخي وڏل آهي. سئس او چن سڏائڻ آهي. سندس جيون جي مکي ڪار نامن کي د احتني، هر أداي ، اكري چتر چتر د اد ملاك يراي أج التي الواس ٨ موان ٨ موان آعي. سئت إروعتي هر قل آهي. النان جي "كالذي كرامة" إلى ويكلي محسم كيل

حكرامداس دولترام ريلدى ران إما مجمعي الياكا أمي. ؛ سندکی عابی جا جران ان جر بدرد لاب لادعم حشيد دلد آعي سر شال ساب بدي "كالذي كم لمد" لما عبرط لله بميكور

\*1=1=+/51

#### めんがん

2 . - Lu - 16 16 16 22. هابو حامي بولي سيس. أميد د إيارتواسي؟ ڪر سرار ڪر ڏ آهي. گراٽ جو پير عيدو ۽ كرانت جو ليار كراع عسار م لبلالوا عسي مط اعن هي بذرا كر ط مؤا آهن. السر بدر. اسان مان ڪي ويد كاشك، ما ڪيشون ۽ ڇو ليس يا مهالما هو مئن ڪهڙو « الآلام حسا لد مطالما مان كايس ويدن يات أني ها د إلده سدكي بهيض لنظن سلابي جي سجرڪ جو بيان ڏيل آهي. لمحال الزائس است « آعي ، بهاؤي، ي بوك شاعون كيس شعو ۾ شوڏانڪي ڏئي آهي ڪ سلابي ساي -مبرڪ اسامه . ڪي سنڌي بالله من كاللجوء عو ستن دارن بابع ؛ جو اور پاكر سلايل الع شاعي آهي. اهو آهي سليس اوليء هي والمدار لدولي م. يو كولت حدى لي ذار ديسو آعي- سنكيم يره ئي بشي آهي. کرلت حو دڙ و ڀاکو سنلس لوليس مي عوب ليار ليو آهي، نان حو كؤيرً ويسي ساعت سيتي هندستان ۾، حيني عبيد آعي لنهن لاء مبارڪرن عن سال مهاليم عي شتاب ي سهاوه، ملهائيط اله الإلماسي، اخبار جيڪر اكائل كي كرلية،

معارك، هي حالت ۾ پئينجن ساڌاسن موجب فدرتي عسلاج واپرايو.

12-1-.761

Die El

والحطر ساسالا

# سنديش ۽ رايا

## آشييرواد

مهاتما گانڌي: پياري جي االي ۾ آسيس آهر اسندس يادگيريء ۾ سڳنڌ آهر!

\_\_\_\_

پر خبر ڪين آٿر تر آسان مان گھڻا پياري کي ياد ڪريون ٿا. آچو تر سنبرکن ۽ مهاپرشن ويرن ۽ سؤر من جي يادگيريء ۾ لئين سنڌي پنگس اهيون. نفون ڀارت بنايون!

سچى يادگيري آهد لد اکرن ۾ اور جمون ۾ - مهانما گالڌيءِ جي يادگيري ان کي آهد جو مهانما جي آدرش جي ساکي پيهنجي جمون زندگيءَ ۾ ڏئي ٿو.

سو آدرش ڪهڙو؟ گرؤكل ڪانگري مي هڪ وڏو ميڙ ٿيو. اس مهانما گاندي الرت جا ليتا ۽ پيارو دادا (واسواڻي) حاضر ها. هـ مـ ليتا ۽ پيارو دادا (واسواڻي) حاضر ڪا تر قورا اکر چئو هزارها ماڻهو اچي ڪنا تر ٿورا اکر چئو هزارها ماڻهو اچي ڪنا ترا ها. تن ڏينهن ۾ لائود اسپيڪر ڪين ها. تن ڏينهن ۾ لائود اسپيڪر مر ليءَ جيان مٺڙو ايترن لوڪن کي ڪئن مر ليءَ جيان مٺڙو ايترن لوڪن کي ڪئن بهچي ؟ پيارو دادا آئي سڀني باسن لهاري بهچي ؟ پيارو دادا آئي سڀني باسن لهاري رهي ٿو. پوءَ مهانما گانڌيءَ کي وينتي ڪن رهي ٿو. پوءَ مهانما گانڌيءَ کي وينتي ڪن چوي ٿو: به چار اکر چوي. مهانما آني بهي ٽو

۱۰ سادّ و واسراعی پست ، پؤلا۔ ۱ ، ۲۰-۱۰۰۰

اثرائتي تقرير ڏلي. مان يوط جيڪر ائين ڪريان پر نقليطي کان بري رهيط لو جاحيان. الڪري فقط به چار اکر چوندس. احمي به جار اکر ڪهڙا؟ مهالما چوي ٿو: "يار د ڪا سهاهي بنو!"

الهن چنن اكرن بر آهي مهالما كانذي، جي سكيا: "يارت كا سهاهي بدر!" ۽ إن سكيا جو ذكر لالل آه، هن سندر گرنت بر. كيلاي الله مون منينجي بماري يالا شري بلد بر گاجرا هي گرلت ليار كير آه.! ۽ كيلاي الله سولين منچيس وذي اتالين! مان له بيو إن گرنت لاي نيار بان ور ور لهاريان الكوان لي كين! بياري بلد يو كي ذليواد!

سال گذري وبندا ، بر بباري بلد بر بي مراي الد بر بي شيوا ياد رهندي ۽ مراكي اميد آه د هي گرلت كيترن كي الساهت كندو د ميالها كانڌ يء جي راه ، هلي ، يارت جا سياهي لي ، سفت لي ، شيوت لي ، وڏائيء كان يري رهي ، ويڇا و ساري ، بيار ۾ بنينجن جيد جان ، إلهن ياك بران كندا مائم بر من جي كمل قدمن ۾ ا آخرا إليان انين سنڌي بيگت ناهيندا ، لئون يارس بنائيندا

جشن والحوالني

(1)(**ب**) سنڌ جي برک شخصيتن سان سهپري ۱. شوي جثوامداس دولتوام ڏنڌي ٢. آچاريه ڪرپالاڻي ت. داڪٽر چونٽرام گدواڻي الم. شوي عاذوداس شُوالو مل 147 تا، لېرژنيسر اين - آد - ملڪائلي ١٥. نړوفيسر لال سنګټه اجوافني 145 ۱۱. داکم چىنداس د. سوامي کووند آنند ٦. آچُاريّ گَدُ وَاڻِي 115 ۱۷. شري سيو ڪواير ڪو سيند ٧. شوي جينمل برسوام 144 ١٨. شري جي. جي. ماکيجاڻي ٠٠٠ شُرُّيَ درگداس الدُواڻي AVI أأ، ليرونيس والر ينجوافي . ت. شركي هو يوام مارً بوالا 179 . ٢٠٠٠ - وي پيسو مل چانمواڻي ٠١٠ شري سيجانندُ قيم وَ مل 15. ۲۱. شرق ديو بال في ١١. شُرُيِّ آنند عنتخوراً فَي 14. ١٢. شُرَّيَ صينارام كَلْنَافِيَ ۲۲. سواسی کوشنانید 121 , 43 ١٦. داُسَتُر كُو بُندرابر دادلاطي مبر. شر*ی بر* وایر تینوایا می 127 , · = 150 ٣٢. داڪٽو ڪشنچند او ليندائي 1.1. د تم ت ک نیوندرام ۽ بيا ا. نوالي جومت - پندمت جواعرلعل نيمور ١٩٣٠ ياڳم اٺون - شرڌا جا ڦور 15,7 الله عيان شكش - سروبلي دادًا كرشن ١٩٠٠ 15.5 ت. ستيه اچي کڙو ٿيو - کُرديو ٽنگور ائي ٧٠. وڏي ۾ وڏي دين ـ خان عبدالعثارخان جي ع. شيڪتيءَ جو داز- سروجني نقد و ١٠٠٢ ٨. انسانن جي وچهر سلطان - جنول سينس دج، ٥. جدِّ عن عب سَارٌ يندو - لوكمانيه للس ١٩٥٥ أ. يوكرسد الراء · . و نین بر و نیو – کُو پالَ حَرْثِن کُوکلی دور ٠١. سماجڪُ هٿيار - مارٽن ايونم ڪنگ ٻيم ١١. ما ثيو اعتبار د كندا - انسسن يائج نائون - مهاتما گانڌيءَ جا وچن ۽ گفتا عرصك صفح جي حيثان ياڳم ڏھون - چتر پريچيم ۱. داندي مارچ َ حَرَد لِي ۽ اند<sub>د ۱۱</sub> ڪواچيء ۾ ميان ". "عجي رامر» ... باڼوء چې پونچي ١٦. ٠٠٠٠ تجي أية بنا لطوا ت. جدا جدا روپ ; -ا، كالتي كالكريس عو درك ٨ 571 بنجشيء ۾ اخبار نويسن سان الله عبد المجل الله بعد العارا ٦, آفر الحاجو ستياگريد 575 ١٥ ڪواچي ڪانگريس جا نشارا ۴. 175 ٧. اهنيا جا ٻه اويار ١٦. - أَمَّا عَيْ اذْ يُو سَارًا £ \ ١. ڪراچي ڪانگريس جو هڪ درشيه ١٥ ۱۷. حراجي ڪاکريس جو درسه ... شاردا سندر ڪراچي ۾ ۱۱. المنه آباد بر استي ١٠. چترڪار جي ڪُلپينآ المرجد جرضران عب 117 .٣٠ كانڌي ڏا۾ سيازي 11.

١٣.

1 NV

111

درد نشچیم کرڻ ۽ ان تبي محڪم رحل جي عادت برائڻ ضرور ک آھي.

- 416

المنطق ".

1. 214

#### کېرسه که د لي 951 ءلسه لد نسد -1-1 لقمئة (ب) VLI اعام عهد والصوييد أثام - 1. 1 (الث) ستباره بوڪاش ALI الالعمير عبي عائد عاد لحا لوار 401 ع پېله ۷۰ لاس کان بادر سور حک 101 ه بهالا ولتستان كالبوء فأحاله ces LLI للسه لم ريو تمنس (مثال) باب ستو ل - سندين سان سمير ڪ د. كالذكر إيدار كورد و مصر بالي ١٩١ .. अगरी न्यापी न्यापी त्रापी त्रापी नि 4 -1/4 16 = 1 " 614 " TOI المراكن مصوباتي الما ال المكي لي دل إستعاري و، ڪري باد بري الال « لموس " الموس " كال Dozen " 1 1, " 101 د. اساب-و مسلم چې درچتم پالمه 24 m 14. 4t. . 01 مهالها ۽ خود الر يجوالي ١٦١ Y. ಒಿಕ್ಕೆ # ್ಫ ಕ್ಟ ಹಿಂಟ್ರಿ k מנענוש "עעש ואו الماس يكرافي سماني " 19 لنهنجي الت جو أواز 7, عند جو غير و (سدي عاء و چي للر عان) ياكم چيون - شركانجلي ecto cere 1461 ٧. - تون د در د ۱۳۶۱ **V41** 1.1 7137 032 1451 141 r. seco bece 1777 ke cell 4161 0.11 641 i. Hiko bece Fift ه. پېټون دورو ۱۹۶۱ 141 141 باب پاهون - سنڌ جا ست دورا م اراك حوالا ١١, ميال عر ڪورت اڳياڻ اياڻ LII -41 يم اردنه شامتر 10, بلارس عر الة'سڪ ڪيس 211 .41 يح کسپ ه ع). لوڪ سيوڪ سنگڻ 911 611 a. 3t. ca 3 2t. Ut 911 ٦١. سماجواد 611 لسندا و ستب وج ٦١٠ ستياگوع. 411 T. HILM 411 ١١٠ لوڪ راجي 411 VII ١٠. داشتر واد ۽ افتر داشتر واد -111 A11 P. 16 th 9 4 th 111 يائې چولون - مجانعا ڪا ويڪار

المان كين لاء يدار هي.

ستياكو هر جو ليداد اهر أهي أس منشر ينهدي ملصد لاء

# فسيس سي

شروعاتي صف<sub>ا</sub>ج ا. کانڌ يجيءَ جي ڪا<sub>لهنا</sub> جو ڀارت ۲. سنديش ۽ رايا (۴) بروفیسر لال سنگیم اجواثلی (۱) شري جشن پسي. واسواڻي (۲) شري جثرامداس د ولتزام (ه) پروفیسر رام پدجواعی ٥ (٣) لروفيسر أين. آر. ملكاً على ٢ ٣. مهاك (٢) شري ڪي. ايڇ. ناکراڻي ٦ ٦ ياڳم پهريون - پرارٿنا جا ڀڄن ۱. استو ماسد کمیه وغیوه ٢. وتشطوجن ۹ . ۴. څړي لوماړۍ ٣. نربل ڪي ٻل رام ه. جت کت وسین به تون 1. 11 /• Lead Kindly Light . 4 11 ا. جيون کاٽا (ڪوٽا ۾) مهاکب ١٣ ٦. ١١، ١١، ١٤ جي جيون جون مکير منزاون ١٦ يا کجر ٻيون - جيون گاڻا 17 ياڳم ٽيون - سنکيپ جيون چرتر ا. آزاديء جو او ٽار ۲. ولايت ۾ وديارتي جيون ٧/ ۱۰. (الف) حراجي أذار ٣٠ روزگان لوڪ سيوا ۽ ڌرم جگياسا ٢٢ (ب) ڳوٺن جر اڌار ۴. شیوا مان تیاک وغیره ٠,٩ (ج) بوالت خود حكومت ڏکڻ آفريڪا ۾ ستياگرھ ۸. ۳. ۱۱. آړادي ۽ چي آخر بن پڌ ٢. يارت يو ميء ۾ ١٢. انتم بليدان 49 171 ٧. النسك السيوك آندوان F7 او کالي، جو بانڌ پڻڙ و 3,5 ۱۰ او دولي ستياكرهم VC ور=اڻي جي ويدنا 4 ٩. لوځ جو ستياگره .74 ڪاڪتي ۾ ڪرامت 41 ۱۰. جوڙجڪي ڪاريه 44 أبواس عتي سيمانسا 1 . . 44 شياد س

> اسين سڀيئي سنسار ۾ قرضدار ٿي اچون ٿا ۽ جڏ هن اهو قرض چڪنو ٿو ٿئي تڏ هن واپس وڃون ٿا.

يارت پرڪاش منڊل ٢٦-٨٦ اکياري لين فورٽ, بمبئي-1.



Sociolism is a beautiful word. In socialism all the members of society are equal none low none high.

- Mahaima Gandhi

Space Consted by

## Kamla High School

Opposite Maday Park, Khar, BOMBAY-52.

Phone: 533789

## ڀارت جي انهوي مهان آتما گانڌيجيءَ جي شتابدي اپلڪش ۾ اسان جا کيس هڪ سو وار پرڻام

## سنڌ ين لاء وطن

سند بس سان خاص اپکار جو قدم پر یافتین ، جو جیش ۱۹۴۷ مر پاکستان بطبیط قدی مستد چد ط شر میزی کشیسین ، قیمن تتکال سینی سند بن کی هک نی هند وسط لاء کند لا بندر نبی جی مهاراء کان منظور مثب (گرانت) کی جی مهاراء کان منظور کرانی د نائین ، تذهن د پنهنجی وطن کی سندس نی بو تو نالی گاند بدامر سان سینگاریو اشون ، جیش سندس ایکار اسین تو آی اسان جا بو یان کذهن د بلجی د سکون اسان جا بو یان کذهن د بلجی د سکون ع نند و و د د و سند ی ، اهو نالو دانما رئیندو وهی .

سندس قولن سان رمطيت سماذي جيك الهي اتفون سا در ركو اسان سندين لاء پر سجيء كجراده لاء ليرت آستان بطجي پيشي آهي.

د نیا یر جا سیلانی سندی اچو د هائی هن پنهنجی وطن کی دنیا یر بر سندر روپ دیمی پنهنجی کل کوشل جو کچه چمتار د یکار یون اهو اسانجی وس آهی د جیش وظیفون نیش انکی ناهیون.

### برپت مان بوستان

ڪچ جر بيت اڄ ديش سان شئڪي ريل نوڙي هوا دريغيي ڳنڍجي پيڪو آهٽي ريل جي ننڍي پٽي سان ١٩٥٢ ۾ ڳنديو ريو ۽ وڏي ٻٽي سان ٢٠ ڊ سمبر ١٩٦٩ کان. اج بمبشىء كان كالذَّيدَام سَدْ يَسُون كَاذُ بُونَ عَلَى رهيون آهن. ڪندلا کي مهابندر بطايو ريو ءَ هڪ آذوُ لڪ (مادر ن) بندر اڏجي جڪو آهي. مادرن دنيا جون سب نعيتون كاندبدام ۾ ميسر ٿبي چڪيون آهن. وڻيراء سان لاُ كاند بدام تسجى بارس ۾ بنهنجر مت باط آھي. ڪورو بيرپت اڄ بوستان جو روپ ولتي چڪو آهي. سر ڳواسي ڀائي بر ٽاپ بنهنجي سپنن واړو وطن ساڪار بڻاآيي, اسانکي ڏيئي ويو آهي. هند سرڪار کانڌ بدام جوڻ سڀ كَهْرِجُونَ بُورِ بُونَ حُمِي، آكي قدم بري حدد لا ۾ نم ي ٽريد زون (مصن وابار کيتر) بريا كُوكُ كُولُهَا مُونُ لِي سِيَاكُو عِادُهُ عَلَى كُولُو آهي. مِعَمَان وري فولَمَالاَيْزِر (إِمَانِ) جسو ڪارخالو ، جو ٩٠ ڪروڙن جي رال ۽ ايشيا ۾ وڏي ۾ وڏو ڪار غاآ ۾ ٽيندو ۽ سينجر ورهبين كان عاوائر هور الجر آرلب ايندرُّ مهنی مر نی رهیو آهی. گاند بدام جا عالی بانی دکر به دور نیخ وارا آهن. عند سرمتار بنهنجا يال يَملانَي رَهِيَ آهِيَ عالمَي بانَّى اُسالَكُنَ پنهنجو نوض بورو ڪوالو آهن.

آسنداس خوشعالداس هوتچند آذوائي نرملا گجوائي (ميسر - كبيرات اسيسلن)

د ربیخ بین بینی در بین باران در بین در بی در بین در بی در بین در بی در بی در بی در بین در بی در ب

Rest. Cifice:
P. N. B. House,
ADIPUR (Kutch).
Sir P. M. Road, BOMBAY-1.

# FOR SMOOTH & TROUBLE FREE PERFORMANCE INSIST ON ... GAJRA GEARS













Now approved by ALL INDIA STATE TRANSPORTS on rate Contract.

Gears for Leyland, TMB, Perkins, Fiat, Jeep, Ferguson, Fordson and International Tractors.

Distributors for Western Zone

GAJRA GEARS



ve Chambers, Green Street, Bombay-1, Phone: 2500

CONWEST PRIVATE LIMITED 448, Lamington Road, Bombay-4 BR.

Phone: Sales 355917 office 357466 GRAMS: CONWEST.